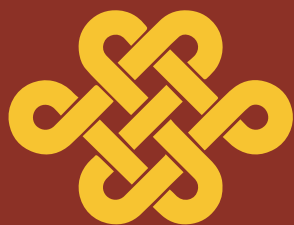
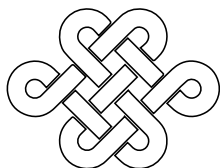

МОШЕН
ТАВН ДЕГТР

**МОШЕН
ТАВН ДЕГТР**

ХУУЧН БООЦАНАС

Библь орчуулһна Институт
Москва, 2023

Мошен тавн дегтр

Электронные версии и аудиоверсии переводов библейских текстов на калмыцкий язык можно скачать на сайте Института перевода Библии:
<https://ibt.org.ru/ru/media?id=KAL>

НҮР ҮГ

Күндтэ умшачнр!

Библин түрүлэд бичгдсн тавн дегтр хальмг келнд барлгджана. Эннь «Хуучн бооцана» негдгч эңгнь гиж христианмуд тоолна. Хуучн цагас авн эн дегтр бичсн күн Моше. Тегэд Мошен бичсн тавн дегтрлэ тадн ода таньлджанат. Евреймүд эн дегтрмүдиг «Мошен Закана дегтр» гиж нерэднэ, бас «Тора» – «заавр» эс гиж «сурһмж».

«Мошен тавн дегтр» Библьд кевтэн эклцнь болн хол төрнь болжана. Тегэд делкэ болн күн яһж үүдснэ, килнц яһж эклснэ болн зовлңгин тускар, Бурхн күн хойрин хоорндк хэрлцәнэ тускар болн эмтн яһж нег-негнләнэн хэрлцэ бэржэснэ тускар бичэтэ. Бурхн Эврәннь улсла Бооца кенэ, теднд зааврмуд өгнэ.

Эн тавн дегтрэс түрүлэд хальмг келнд «Эклц» дегтр орчулгдла (2005 ж.). Наадк дөрвн дегтр 2017–2022-гч жилмүдт орчулгдв.

Орчуллһна көдлмш хуучн еврейин (Масорет) бичврэс кегдлэ. Нег зүсн янзла эс зөвшэрсн үгмүд халхин чилгчэр цөөлһгджәнэ. Дегтрин сүл халхд төөлвртэ ахр толь барлгдв. Тенд зэрм шишлң хуучна үгмүд болн санан тодрхаһар цөөлһгдв.

Библь орчуллһна Институт орчулачнрт, редактормудт, ик көдлмшт орлсн эрдмчнрт болн дегтр барлхд дөңгөн күргсн улст ик ханлтан өргжөнө.

Хальмг келн-улст Мошен бичсн тавн дегтр төрскн келэри умш-хд, кезэңк әмтнә жирһл медхд соньн болх гиж сангдна. Нарт-дел-кәд олн келн-улс дунд Библь хамгин икәр умшгддг дегтр. Ода тиим дегтриг умшач болһн умшж чаджана.

Библь орчуллһна Институт

Эклц

Эрүн Бичгин түрүн дегтрнь – «Эклц». Эн дегтрт делкән үүдэлтин, келн-әмтнә үүдэлтин, килнц болн зовлң яһж эклснә тускар, дэкәд Бурхн күүнлә яһж бийән бәрснә тускар бичәтә.

«Эклц» гидг дегтр нурһлж хойр әңгд хувагдна. Негдгч әңгднь – 1-әс–11-гч бөлг күртл орна. Терүнд делкән үүдэлтин болн күүнә уңг-тохмин туужин эклцин тускар келгджәнә, Адам Ева хойрин, Каин Авел хойрин, Ноахин болн усна ик аюлын тускар, Вавилона бәәшңгин тускар бичәтә.

Хойрдгч әңгднь – 12-әс–50-гч бөлг күртл. Энд еврей келн-улсин туужин тускар бичәтә. Теднә түрүңк өвкнь болсн Абрахам Бурхнд шүтәд, соңсврч болна. Цааранднь терүнә көвүн Ицхакин, терүнә ач Яковин тускар умшч болхмн. Яковин 12 көвүн Израилин

улсин 12 отгин эклцнь болсна тускар бас бичэтэ. Тедн дундас Йосип гидг көвүнд онц оньг тусхагджана. Хойрдгч эңгд Яков эврәннь өрк-бүлтгәһән Египетд яһж бөөснэ тускар тодрхаһар бичэтэ.

Шин зун жилин эклцэр хальмг келнд түрүн болж орчулгдсн «Эклц» гидг дегтриг өдгэ цага умшачнр соньмсч умшх гиж сангдна. Хуучна цага иврит келнэс орчулгдсн эн Бичг эврәннь учр-утхан геесн уга.

Кезэнэ Библи бичсн бичэчнр терүг тежгэр биш, йирин олд медгдх амн үгин янзта келэр бичж. Тегэд Эрүн Бичгин гүн чинринь өдгэ цага умшачнрт күргхин төлэ эн дегтр төв келэр, умшхд амрар орчулгдв.

Хамгин түрүнд эн дегтриг Эрүн Бичгэр соньмсчах улс умшх.

«Эклц» – делкән үүдэлтин туужиг чикднь медхд кенд чигн тусан күргхнь маһд уга.

Делкән үүдэлт

1 ¹Түрүлэд Бурхн теңгр һазр хойриг үүдэв. ²Һазр эжго, дүрсн уга бөөж. Йорал уга гүн һазр деер харңһу бөөж. Усн деерәһүр Бурхна Сәкүсн делэд нисжәж.

³Тиигэд Бурхн келв:

– Герл ортха!

Герл орв. ⁴Герлтә болсиг сән гиж Бурхн үзэд, герлиг харңһуһас салһв. ⁵Герлиг Бурхн «өдр» гиж нерәдв, харңһуг – «сө» гив.

Тиигэд асхн болв, өрүн болв. Эн түрүн өдрнь.

⁶Бурхн келв:

– Усиг уснас салһдг заг усн хоорнд һартха.

⁷Бурхн тер заг үүдәһэд, деерк усиг дор бөөх уснас салһв, тиигэд тиим болв. ⁸Тер ормд Бурхн «теңгр» гидг нер өгв.

Тиигэд асхн болв, өрүн болв. Эн хойрдгч өдрнь.

⁹Бурхн келв:

– Цуг усн теңгр дор хурад, хүүрә һазр һартха.

Келснь күцв. ¹⁰ Хүүрә һазрт Бурхн «һазр» гидг нер өгв, хурсн уснд «теңсмүд» гидг нер өгв. Эннь сән болсиг Бурхн үзв. ¹¹ Бурхн келв:

– Һазр урһмл һарһтха: һазр деер этә урһмл, дотран этә темс өгдг модд зүс-зүсәрнь һартха.

Келснь күцв. ¹² Һазр урһмл һарһв: эк өгдг зүсн-зүүл урһмл, дотран этә темс өгдг моддыг зүс-зүсәрнь. Эннь сән болсиг Бурхн үзв.

¹³ Тиигәд асхн болв, өрүн болв. Эн һурвдгч өдрнь.

¹⁴ Бурхн келв:

– Өдриг сөөһәс салһх нарн, сар, одд теңгрин орад һартха. Тедн цаг, өдрмүд, жилмүд тоолх темдгүд болтха. ¹⁵ Тедн һазр тал герл илгәдг теңгрин орад бәәх герлин гегән болтха.

Келснь күцв. ¹⁶ Бурхн хойр ик алдр гегә үүдәв – өдриг залхин төлә нар, сөөг залхин төлә сар үүдәв, бас одд үүдәв. ¹⁷⁻¹⁸ Һазрт герл өгхин төлә, өдр, сөөг залхин төлә, гегәг харһуһас салһхин төлә Бурхн тедниг теңгрт тәвв. Эннь сән болсиг Бурхн үзв.

¹⁹ Асхн болв, өрүн болв. Эн дөрвдгч өдрнь.

²⁰ Бурхн келв:

– Әмтә-киитә юмар усн бигштхә, һазр деерәһүр шовуд теңгрт нистхә.

²¹ Бурхн теңгсин ик гидг адусд үүдәв, уснд бигшх цуг әмтә-киитә юмиг болн нисдг живртә зүсн-зүүл шовудыг үүдәв. Эннь сән болсиг Бурхн үзв. ²² Теднд Бурхн әдс өгәд иигж келв:

– Түргәр өстн, оln болтн, теңгсмүдин ус дүүргтн, шовуд һазр деер түргәр өстхә.

²³ Асхн болв, өрүн болв. Эн тавдгч өдрнь.

²⁴ Бурхн келв:

– Зүсн-зүүл зүстә әмтә-киитә юм һазр һарһтха: мал, мөлкдгүд болн зерлг аңгуд.

Келснь күцв. ²⁵ Бурхн зүсн-зүүл зүстә зерлг аңгуд, мал, цуг мөлкдг юм һазр деер зүс-зүсәрнь үүдәв. Эннь сән болсиг Бурхн үзв.

²⁶ Дарунь Бурхн келв:

– Мана дүртә болн бәәдлтә кү үүдәхмн. Тиигәд тер теңгсин заһсдт болн теңгрин шовудт, малмудт, цуг һазр дееркд, цуг мөлкдг юмнд бас нойлг.

²⁷ Тиигэд Бурхн Эврэннь дүртэ кү үүдэв.
Терүг Бурхна дүртэһэр Тер үүдэв.
Залу болн күүкд кү
Тедниг Бурхн үүдэв.

²⁸ Теднд Бурхн адс өгэд, иигж келв:
– Өстн, оln болтн, һазр дүүргэд энүг эзлтн. Теңгсин захсдт,
теңгрин шовудт, мөлкдг юмнд цугтаднь нойрхтн.

²⁹ Терүнэ дару Бурхн келв:
– Һазр деерк этэ цуг урһмлмудыг, дотран этэ темс өгдг цуг
моддыг Би таднд өгчөнөв. Эдн таднд эдлвр болх. ³⁰ Һазр деерк цуг
аңгудт, теңгрин цуг шовудт, цуг мөлкдгүд, әмтә-киитә юмнд хот
кетхә гийһэд, Би ноһа өгчөнөв.

Келснь күцв. ³¹ Үүдәсн юман Бурхн цугтаһинь үзв, тегэд цугнь
йир сән болв.

Асхн болв, өрүн болв. Эн зурһадгч өдрнь.

2 ¹ Тиигж теңгр болн һазр, цуг теднә зүсн-зүүл бәәдлнь күцөгдв.
² Доладгч өдр күртл, Бурхн кежәсн кәдлмшән чиләв. Доладгч
өдртән Тер кежәсн эврәннь кәдлмшәсн амрв. ³ Бурхн доладгч өдр
йөрәһэд, терүнд әрүн өдр гив. Яһад гихлә эн өдр Бурхн үүдәж
болн күцәж бәәсн кәдлмшәсн амрв.

Адам Ева хойр

⁴ Теңгр һазр хойр үүдәгдснә тускар туужлж келлһн эн. Деед
Эзн Бурхн теңгр һазр хойриг үүдәжәх цагт, ⁵ һазр деер тиигхд
тәрәнә бура чигн уга билә, тәрәнә ноһан чигн урһад уга билә.
Яһад гихлә Деед Эзн һазрт хур өгчәсмн уга бәәж, һазриг эд-бод
кедг күн уга бәәж, ⁶ болв һазрас усн һарад, терүг кевтнь услдг
болв. ⁷ Тегэд Деед Эзн Бурхн күүг һазрин* тооснас үүдәһэд,
терүнә хамрар әмдин ки үләһэд орулв. Тегэд күн әмтә болв.

⁸ Хөөннь Деед Эзн Бурхн дорд үзгин Эден гидг һазрт сад суулһв.
Терүнд үүдәсн күүһән Тер орулж бәәлһв. ⁹ Деед Эзн Бурхн зүсәрн ке

---

* ^{2:7} «Күн» (евр. адам) болн «һазр» (евр. адама) гидг үгмүд еврей бичврт
үгмүдин ирлцән болжана.

болн хот кехд туста цуг зүсн-зүүл модд һазрас урһав. Садын тал дунд жирилин модн болн цаһан сана, хар сана медх хойр мод урһаж.

¹⁰ Садыг услдг хол Эденэс эклцэн авч. Терүнэс тер хол 4 ур-схулд хувагдж урсдг бөөж. ¹¹ Түрүңкнь Пишон гидг нертэ бөөж: тернь алтн бөөх Хавила гидг һазриг кевтнь бүслэд урсна. (¹² Тер һазрин алтнь сэн, тенд бас сэн үнртэ модна салм, оникс гидг эрд-нь чолун бөөж.) ¹³ Хойрдгч хол Гихон гидг нертэ: эннь Куш* һаз-риг кевтнь эргэд урсна. ¹⁴ Ёурвдгч хол Хиддекель** гидг нертэ: эннь Ашурас дорд үзг тал гүүнэ. Дөрвдгч хол Епрат гидг нертэ.

¹⁵ Садыг хэлэтхэ, терүнд килмжэн өгтхэ гиһэд, Деед Эзн Бурхн Эденэ садт күүг орулж бөөлһв. ¹⁶ Деед Эзн Бурхн иим заквр күүнд өгв:

– Сад дотр бөөх дурта моднас темс идж чаджана, ¹⁷ болв цаһан сана болн хар сана медх моднас темс бичэ ид. Яһад гихлэ терүнэс темс идхлэрн, чи эрк биш үкж одхич.

¹⁸ Деед Эзн Бурхн тиигхлэ келв:

– Күн һанцарн бөөхд сэн биш, Би терүнд ирлцх дүңгэ нөкд үүдэнэв.

¹⁹ Деед Эзн Бурхн һазрас зерлг аңгудыг цугтаһинь, теңгрин шовудыг цугтаһинь үүдэв. Дэкэд теднд күн ямаран нер өгхинь медхэр, Деед Эзн Бурхн тедниг күн тал авч ирнэ. Тегэд эмтэ-ки-итэ тоот күүнэ өгсн нерд зүүцхэв. ²⁰ Тегэд күн цуг малд, теңгрин цуг шовудт болн кедэн цуг аңгудт нер өгв. Болв Адамд ирлцх дүңгэ нөкд олдсн уга. ²¹ Тиигхлэ Деед Эзн Бурхн күүг бат нөөрт орулв. Терүг унтж кевттл, Бурхн терүнэ нег хавсинь авад, ор-минь махар бүтэнэ. ²² Күүнэс татж авсн хавснас Деед Эзн Бурхн күүкд кү үүдэнэ. Энүг терүн тал дахулж ирнэ. ²³ Күн келв:

– Тиигэд ода эн ясн мини яснас, махн мини махнас: эн «күүкд күн»*** гиж нерэдгдх, яһад гихлэ залу күүнэ цогцас авгдла.

²⁴ Тер учрас залу күн эцк эк хойран үлдэһэд, гергнлэһэн ниилх, тегэд тедн нег цогц-махмуд болх.

²⁵ Күн чигн, терүнэ гергн чигн нүцкн бөөж, болв ичжэсмн уга.

* 2:13 Месопотамийн өмн-дорд үзг чигн болх; Библьд грек келэр Эфиопия.

** 2:14 Эс гихлэ Тигр.

*** 2:23 «Күүкд күн» (евр. ишша) болн «залу күн» (евр. иш) гидг үгмүд еврей бичврт үгмүдин ирлцэн болжана.

Түрүн килнц

3¹ Деед Эзн Бурхна үүдэсн зерлг аңгудас хамгин мектэнь моһа бөөж. Күүкд күүнэс тер сурна:

– Нег чигн моднас темс бичэ идтн гиж, Бурхн үнндэн тиигж келви?

² Күүкд күн моһад иигж хэрү өгнө:

– Бидн садын моддас темсд идж чаджанавидн. ³ Болв Бурхн келв: «Садын тал дунд урһаж модна темсд бичэ идтн, бичэ тедниг көндөтн, эс гихлэ тадн үкж одхит».

⁴ – Уга, тадн төрүц үкшгот. ⁵ Болв терүг амссн өдрэс авн нүднтн секгдэд, цаһан сана болн хар сана медэд, Бурхнла әдл болж одхиг Бурхн меджәнә, – гиж моһа келнә.

⁶ Модна темсн хотд сән болхинь, зүсәрн авта бөөдлтәһинь күүкд күн үзэд, цецн уха өгдгинь санна. Тегэд нег темс авад иднә. Залудан нег темс өгнә, тернь темсиг бас иднә. ⁷ Тер хойрт серл орад, нүцкн бөөсэн меднә, тегэд бийдән белкүсәрн боодг боодһа инжрин хамтхасар кеж авцхана.

⁸ Өдрин серүн цагла сад дотраһур Деед Эзн Бурхна йовсн ә тедн соңсна. Залу гергн хойр Деед Эзн Бурхнас садын модд дунд бултна. ⁹ Болв Деед Эзн күүг дуудна:

– Чи альд бөөнәч?

¹⁰ – Сад дотр Тана ду соңсад әәвүв, юңгад гихлэ би нүцкмб. Тегэд би бултув, – гиж күн хэрү өгнә.

¹¹ – Чамаг нүцкн гиж кен чамд келв? Мини бичэ ид гиж заксн моднас темс чи идсн болвзач? – гиж Деед Эзн Бурхн сурв.

¹² – Нанла бөөтхә гихәд Тана өгсн күүкд күн нанд тер модна темс өгв, би терүг идүв, – гиж күн хэрү өгнә.

¹³ Тиигхләнә Деед Эзн Бурхн күүкд күүнд иигж келв:

– Ю кесчнә энви?

– Моһа намаг меклв, тегэд би идүв, – гиж күүкд күн хэрү өгнә.

¹⁴ Тиигхләнә Деед Эзн Бурхн моһад келнә:

– Чи иим йовдл һарһснас көлтә

Цуг малмуд дундас,

Талдан зерлг аңгуд дундас харалла харһжанач.

Чи элкэрн мөлкхич,
Жирһлиннь цуг өдрмүдт
Чи тоос идхич.

- ¹⁵ Чини болн күүкд күүнэ хоорнд,
Чини хөөт үйнрин болн терүнэ
Хөөт үйнрин хоорнд
Би өшө орулнав.
Терүнэ хөөт үйнр чамаг толһаһарчн шаах,
Чи тедниг өскөһөрнь хатххич.

¹⁶ Күүкд күүнд Деед Эзн Бурхн келв:
– Чини саата цагин зовлңиг Би икдүлхүв: үрдән чи энлжөһөд
һарһхич. Чи залутаһан ниилхәр седхич, болв тер чамд нойрхх.

¹⁷ Адамд Тер келв:
– Чи гергнәннь үг соңсад, бичә ид гиж чамд Би закһн бийнь,
тер модна темс идснәс көлтә һазр харалла харһжана: жирһлиннь
цуг өдрмүдт күчр көдлмш кәһәд, чи һазрас эдлврән авхич.

¹⁸ Һазр чамд хатханчг болн буг өвс урһах,
Чи һазрас урһсн юмар эдлвр кехич.

¹⁹ Һазрт хәрү ортлан,
Чи эврәннь көлсән асхж өдмгән олхич,
Юңгад гихлә чи һазрас авгдлач.
Юңгад гихлә чи – тоосн болжанач,
Чи тооснд хәрү хүврхич.

²⁰ Адам эврәннь гергндән Ева* гидг нер өгв. Яһад гихлә тер цуг
әмд бөөсн әмтнә элнцг экнь болв. ²¹ Деед Эзн Бурхн арсар хувц
кәһәд, терүгәр Адамиг болн терүнә гергиг хувцлв.

²² Хөөннь Деед Эзн Бурхн келнә:
– Күн ода цаһан сана болн хар сана медсәрн Мадна негнләнһ
әдл болв. Жирһлин моднас күн темс бичә таслж идтхә, мөңк бичә
жирһтхә гиж саглв.

²³ Һазрас авгдсн күн һазр деер көдлтхә гиһәд, Деед Эзн Бурхн
терүг Эденә садас көөв. ²⁴ Күүг көөчкәд, Бурхн Эденә садын дорд

---

* ^{3:20} *Ева* – эн нерн (евр. Хавва) әһәрн «жирһл» гидг еврей келнә үгин бәәдлтә.

үзгт жирһлин модн талк хаалһ манхин төлө керүбмүдиг* зогсав, эргдг һал үлд тэвв.

Каин Авел хойр

4 ¹ Адам Евала бээнэ, тернь саата болна, Каин** гидг көвү һарһна. Ева келнэ:

– Деед Эзнэ дөңгэр би көвүтэ болув.

² Хөөннь Ева терүнэ дү көвү Авелиг һарһна. Авел хөд хэрүлнэ, Каин һазр эд-бод кенэ. ³ Цаг давна. Каин Деед Эзнд белглж һазрин темс авч ирнэ. ⁴ Авел болхла сүргиннь түрүңк хөн малас махна тарһнынь авч ирнэ. Авел болн терүнэ белг Деед Эзнд таасгдна.

⁵ Болв Каиниг бийинь, Каина белгинь Тер таасч уга. Каин ууртан бүтнэ, уурлхлань чирэнь цөөж одв.

⁶ Тиигхлэнь Деед Эзн Каинд келнэ:

– Чи яһад уурлжанач? Чини чирэ яһад цөөж одв? ⁷ Кемр чи цугинь үннэр кехлэ, чини белг таасгдх билэ! Болв кемр чи үннэр эс кежэхлэг, тиигхлэ чамаг килнц гетжэнэ: тер чамаг авлхар седжэнэ, чи терүнд нойрхх йостач.

⁸ – Теегт һарий! – гиж Каин дү Авелдэн келнэ.

Тедн теегт һарна. Каин эврәннь дү талан дэврэд Авелиг алчкна.

⁹ Цаг давхла, Деед Эзн Каинас сурна:

– Чини дү Авел яһла?

– Меджэхшв. Би мини дүүһин маначий? – гиж тер хэрү өгнэ.

¹⁰ – Чи юн гидг юм һарһвч? Чини дүүһин цусн һазрас намаг дууджана. ¹¹ Ода чи харалла харһвч. Һазр деерэс чи туугджанач, чини һарар асхрсн Авелин цусиг бийдэн ивтрэж авхин төлө һазр шуурч. ¹² Кемр чи һазр деер көдлмш кехлэ, тер чини төлө дэкж темс өгшго. Һазр деер чи хорһдх бөөрн уга тенэд йовдг күн болхич, – гиж Деед Эзн келнэ.

¹³ – Эн засгиг нанд даахд берк күнд. ¹⁴ Эндр Та намаг һазр деерэс көөжэнэт, би Танас холд бөөхүв: би һазр деер хорһдх бөөрн уга тенэд йовдг күн болхв, тегэд харһсн күн болһн намаг алх, – гиж Каин Деед Эзнд келнэ.

* 3:24 *Керүбмүд* – әрүн орм мандг Бурхна күчтә элчнр.

** 4:1 *Каин* – эн нерн «авх», «олх» гидг еврей келнә үгин бөөдлтә.

¹⁵ Болв Деед Эзн терүнд иигж келнэ:

– Уга. Кемр кен-негнь Каиниг алхла, энүгэрн дола дэжж өшөһөн авх.

Харһсн күн болһн Каиниг бичэ алтха гихэд, Деед Эзн терүнд темдг тэвв. ¹⁶ Каин Деед Эзнэс хольжад, Эденэс дорд үзг тал бээсн «Нод»* гидг һазрт бээрлв.

¹⁷ Каин гергтөһөн бээнэ. Гергнь саата болад, Ханокиг һарһна. Тер цагт Каин балһс тосхжаж. Балһснд Ханок гидг көвүнөннь нер өгв. ¹⁸ Ханокас Ирад һарв, Ирадас – Мехияель, Мехияелэс – Метушаел, Метушаелэс Ламек һарв. ¹⁹ Ламек хойр гергтэ болна: негнь Ада гидг нертө, хойрдгчнь – Цилла. ²⁰ Ада Явалаг һарһв: тер сег дор бөөһэд, мал өскдг улсин эцк болв. ²¹ Терүнэ дү Ювал нертө: тер ятх цокдг болн көгжмин бүшкүр татдг цуг улсин эцк болв. ²² Цилла бас көвүтэ билэ – нернь Тувалкаин. Тер күрлэр болн төмрэр зүсн-зүүл цуг зер-зев кедг бөөж. Тувалкаина дү күүкнь Наама бөөж.

²³ Ламек эврәннь гергдтэн келнэ:

– Ада Цилла хойр, намаг соңстн, Ламекин гергд, мини үгмүдиг оньглтн. Намаг шавтасн, намаг цоксн баахн күүг би алув. ²⁴ Кемр Каиниг алһн күн 7 дэжж өшөһөн авсн болхла, Ламекиг алх күн 77 дэжж өшөһөн авх.

²⁵ Адам Евала бээнэ. Еваһас көвүн һарна. Терүндэн Шет** гидг нер өгнэ.

– Бурхн нанд Авелин ормд талдан үр өгв, юңгад гихлэ Авелиг Каин алла, – гиж гергнь келнэ.

²⁶ Шет бас көвүтэ билэ, терүнөннь нерн Энош. Тер цагт эмтн Деед Эзнэ нер эклэд дууддг болв.

Адамас Ноах күртл

5 ¹ Адамин хөөт үйнрин уңг-тохм. Бурхн кү үүдөхлэрн, терүг Бурхна бөөдлтөһөр үүдэв. ² Тедниг залу кү болн күүкд кү кеһэд үүдэв, теднд эдс өгв. Бурхн тедниг «күн» гиж нерөдв. ³ Адам 130 нас күрхлэнь, терүнэс бийиннь бөөдлтэ, бийиннь дүртэ көвүн һарна. Көвүндэн тер Шет гидг нер өгв.

* 4:16 *Нод* – эн үг «һазр кедх», «тенэд йовх» гидг еврей келнэ үгин бөөдлтэ.

** 4:25 *Шет* – эн нерн еврей келэр «белглв» гисн чинртэ чигн болх.

⁴ Шетиг харсна хөөн Адам 800 жилдэн бээв. Тер бас чигн көвүдтэ болн күүкдтэ болв. ⁵ Ут турштан Адам 930 жилдэн бээһэд өңгрв.

⁶ Шетиг 105 нас күрхләнһ, терүнәс Энош харв. ⁷ Эношиг харсна хөөн Шет 807 жилдэн бээв. Терүнәс бас талдан көвүд, күүкд харв.

⁸ Шет ут турштан 912 жилдэн бээһэд өңгрв.

⁹ Эношин 90 наснд Кенан төрв. ¹⁰ Кенаниг төрснә хөөн Энош 815 жилдэн әмд бээв. Терүнәс бас талдан көвүд, күүкд төрв.

¹¹ Энош ут турштан 905 жилдэн бээһэд өңгрв.

¹² Кенаниг 70 нас күрхләнһ, Махалалел төрв. ¹³ Махалалелин хөөн Кенан 840 жилдэн бээв, тер бас чигн көвүд, күүкдтэ билә.

¹⁴ Кенан ут турштан 910 жилдэн бээһэд өңгрв.

¹⁵ Махалалелиг 65 настанһ терүнә көвүн Яред төрв. ¹⁶ Яредиг төрснә хөөн Махалалел 830 жилдэн бээв. Тер бас чигн көвүд, күүкдтэ билә. ¹⁷ Махалалел 895 нас наслад өңгрв.

¹⁸ Яредиг 162 насад Ханок көвүн төрв. ¹⁹ Ханокиг төрснә хөөн Яред 800 жилдэн бээв. Тер бас чигн көвүд, күүкдтэ болв. ²⁰ Ут турштан Яред 962 жилдэн бээһэд өңгрв.

²¹ Ханокиг 65 насад Метушелах төрв. ²² Метушелахиг төрснә хөөн Ханок Бурхнла 300 жилдэн өөрхн холвата бээв. Тер бас чигн көвүд, күүкдтэ билә. ²³ Ут турштан Ханок 365 жилдэн бээв.

²⁴ Ханок Бурхнла өөрхн холвата бээв, дәкәд тер уга болв. Яһад гихлә, Бурхн терүг авчкв.

²⁵ Метушелах 187 жилдэн бээһэд, терүнәс Ламек көвүн төрв.

²⁶ Ламекиг төрснә хөөн Метушелах 782 жилдэн бээв. Тер бас көвүд, күүкдтэ болв. ²⁷ Ут турштан Метушелах 969 жилдэн бээһэд өңгрв.

²⁸ Ламек 182 наста болхланһ, терүнәс көвүн төрв. ²⁹ Көвүндән тер Ноах* гидг нер өгәд, иигж келв:

– Деед Эзнә харасн һазр деер мана кех көдлмшәр болн мана һарин күнд көдлмшәр әнтн мадниг төвкнүлх.

³⁰ Ноахиг төрснә хөөн Ламек 595 жилдэн бээв. Тер бас көвүд, күүкдтэ билә. ³¹ Ламек ут турштан 777 жилдэн бээһэд өңгрв.

³² Ноахд 500 наста болхин өмн терүнәс Шем, Хам болн Япет көвүд төрв.

* 5:29 Ноах – эн нерн әәһәрн «төвкнүллһн» гидг еврей келнә үгин бээдлтә.

Усна аюл

6¹ Һазр деер эмтн тооһарн өсөд, күүкд төрдг болв. ² Бурхна көвүд эмтнэс төрсн күүкдин сээхнинь үзэд, күн болһн эврәннь седкл туссан шүүж, герг кеж авдг болв.

³ – Мини Сәкүсн күүнд мөнкинд бәәшго, яһад гихлэ күн үкнә. Терүнә жирһл 120 жилин кемжәтә болтха, – гиж Деед Эзн келв.

⁴ Бурхна көвүд күүнә күүкд үрдиг эзлэд, үрд олддг болв. Тер цагт болн түүнә хөөн теднә үрд һазр деер әвр ик-ик улс бәәж, хуучн цагас нернь туурсн баатрмуд бәәж.

⁵ Деед Эзн һазр деерк улс йир цалдн хуульч бәәдлтә бәәхинь, теднә седкльн мел хар саната болдгинь үзв. ⁶ Деед Эзн һазр деер кү үүдәсндән харм төрәд һундрхна:

⁷ – Һазр деерәс Эврән үүдәсн улсан тохмарнь уга кенәв – әмтиг, малмудыг, мөлкдгүдиг, теңгрин шовудыг – яһад гихлэ, тедниг үүдәсндән Би харм төржәнәв, – гиж Тер келнә.

⁸ Болв Ноах Деед Эзнә цаһан сананд күртв.

⁹ Ноахин туск келвр эн. Ноах үннч күн билә, эврәннь үйдән һаң уга: тер Бурхна өөрхн холвата бәәв. ¹⁰ Ноах һурвн көвүтә билә: Шем, Хам, Япет.

¹¹ Һазр деерк улс андрсиг Бурхн үзв, йир күчр болв. ¹² Һазр деерк цуг улс эврәннь жирһлин хаалһан андрулснас көлтә һазр бузрдсиг Бурхн үзв.

¹³ Тер цагт Бурхн Ноахд иигж келнә:

– Би әмтиг уңг-тохмарнь уга кенәв. Яһад гихлэ теднәс көлтә һазр деер йир күчр бәәдл тогтжана. Тедниг Би цуг һазр деер бәәх әмтә-киистә тоотла хамднь уга кенәв. ¹⁴ Бийдән кипарис модар керм ке. Дотран хорастаһар ке, кермән дотраснь болн һазаһаснь салмд. ¹⁵ Терүг чи иигж кех йостач: керм утдан 300 тоха, өргндән 50 тоха, өндртән 30 тоха болх зөвтә*. ¹⁶ Эргндән герл орулх нег тоха** дүнгә орм терүндән һарһ. Кермин хәврһднь үүд һарһ, дора бәәх, дунд бәәх, деер бәәх давхрмуд ке. ¹⁷ Би теңгр дор бәәх, зүсн-зүүл әмтә-киистә тоотыг уга кехин төлә, һазр деер усна аюл орулнав. Һазр деер бәәсн цуг юмн кевтән үкх. ¹⁸ Болв Би чамла бооца кенәв,

* 6:15 Утдан 140 м, өргндән 23 м, өндртән 13,5 м шаху.

** 6:16 0,5 м шаху.

чи кермдэн орхич – чи, чини көвүд, чини гергн, көвүдинчн гергд.
¹⁹ Кермдэн эр болн эм эмтэ-киитэ цуг тоотас хошаһад юм ав, тедн чамла хамдан эмд үлдтхэ. ²⁰ Эмд үлдхэр чам тал шовудын зүсн болһнас, малмудын зүсн болһнас, һазр деерәһүр мөлкдг юмна зүсн болһнас хошадар ирх. ²¹ Зүсн-зүүл хот-хол хоршаһад, бийдэн цуглулад авчк. Терүгэр чи чигн, тедн чигн эдлвр кецхэх.

²² Бурхна заавриг Ноах цугинь күцэв.

7 ¹ Деед Эзн Ноахд келнэ:

– Өрк-бүлэри кермд орад суутн. Чи өдгэ үйрин дунд, Мини өмн, үннч күн болжахи чн Би үзжэнэв. ² Цевр мал-адусдас зүс-зүсэрнь долаһад эр, эм ав, цевр бишин зүсн болһнасны хошадар эр, эм ав, ³ теңгрин шовудас долаһад эр, эм ав – һазр деер тедниг зүс-зүсэрнь бөөлһхин төлө бийлэһэн ав. ⁴ Дола хонад 40 өдр, 40 сө орх хур һазрт Би илгэнэв. Үүдэгдсн эмтэ-киитэ цуг юмиг һазр деерэс Би уга кенэв.

⁵ Деед Эзнэ заавриг Ноах цугинь күцэв.

⁶ Усна аюл һазр деер ирхд, Ноах 600 наста бөөж. ⁷ Ноах, терүнө көвүд, терүнө гергн, көвүдиннь гергд усна аюлас эмд үлдхин төлө кермд орцхана. ⁸⁻⁹ Цевр болн цевр биш мал-адусд, шовуд болн һазрар мөлкдгүд цуһар Ноах тал ирлдэд, кермд орна. Бурхн Ноахд заксар тедн эр эмтэһэн хошадар кермд орцхана. ¹⁰ Долан хонг давхла, усна аюл һазр деер болна.

¹¹ Ноахин 600 насна өөнлө, хойрдгч сарин арвн доладгч өдрлө һазр дор бөөсн цуг булгуд хаһрна, теңгр секгднэ, ¹² һазр деер 40 өдр, 40 сө хур орна.

¹³ Минь тер өдрлө Ноах, Ноахин көвүд Шем, Хам болн Япет, Ноахин гергн, терүнө һурвн көвүнэ гергд кермд орж сууцхана.

¹⁴ Теднлэ хамдан цуг эмтэ-киитэ тоот зүс-зүсэрн кермд орцхана: зерлг аңгуд, мал-адусд, һазрар мөлкдгүд, шовуд цугтан. ¹⁵ Эмтэ-киитэ тоот цугтан Ноах тал ирэд, кермд хошадар орв. ¹⁶ Бурхн Ноахд заксар бөөсн эмтэ-киитэ юмнас эр эм хойр ирцхэж. Деед Эзн теднэ ардас үүдинь хаав.

¹⁷ Усна аюл 40 хонгтан болв, усн икдэд, кермиг һазр деерэс өөдөн өргв. ¹⁸ Усн дегд икэр орад, зөвэр деегшэн өөдлв, керм усчв. ¹⁹ Һазр деерэс усн келж болшгоһар өөдлв, теңгр дор бөөх цуг өндр уулмудыг

бүркв. ²⁰ Усн өөдлэд өндртэн 15 тохас* үлүһәр цуг уулмудыг бүркв. ²¹ Һазр деер бөөсн әмтә-киитә юмн цугтан үкв – шовуд, мал-адусд, зерлг аңгуд, һазр деер бигшжәсн мөлкдгүд, цуг улс. ²² Хагсу һазр деер хамрарн кийһән авчасн тоот цугтан үкв. ²³ Һазр деер бөөсн әмтә-киитә тоотыг Деед Эзн уга кев: әмтиг болн малмудыг, мөлкдгүдиг болн теңгрин шовудыг. Һанцхн Ноах, терүнлө кермд йовснь әмд үлдв. ²⁴ Усна аюл һазриг 150 өдртән бүркв.

8 ¹ Болв Бурхн Ноахин тускар, терүнлө кермд бөөсн цуг зерлг аңгудын болн малын тускар ухалв. Бурхн һазр тал сальк илгәнә, усн экләд татгдна. ² Һазр дор бөөдг ик булгуд хаагдна, теңгрәс хур ордган уурна. ³ Усн һазр деерәс арһулхан хәрү татгдв. Зун тәвн өдр болад, ⁴ доладгч сарин арвн доланла керм Араратын уулмудт ирж зогсна. ⁵ Арвдгч сар күртл усн цаарандан татгдад бөөв. Арвдгч сарин түрүн өдрт уулмудын ора үзгдв.

⁶ Дөчдгч өдртән Ноах кермд кесн терзән секәд, ⁷ керә шовуг һазаран һарһна. Тернь һазр деерк усн хагстл, нааран-цааран нисәд бөөв. ⁸ Дәкәд Ноах көглжрһн шову һазаран һарһна. Тиигһләрн Ноах һазр деерәс усн татгдсинь медхәр седнә. ⁹ Болв көглжрһн суух орм эс олж чадад, хәрү Ноах тал нисч ирнә. Яһад гихлә усн цуг һазриг бүркж. Ноах һаран суһад, көглжрһиг хәрү кермдән авна. ¹⁰ Дола хонад Ноах дәкн көглжрһиг кермәс һарһна. ¹¹ Асхнднь көглжрһн хәрү нисч ирнә, терүнә хоңшартнь шинкән таслж авсн олив модна хамтхас үзәд, Ноах һазр деерк усн татгдж одсиг медв. ¹² Ноах бас 7 өдр күләжәһәд, дәкн көглжрһиг һазаран һарһж нискәнә. Болв эн саамд көглжрһн хәрү ирсн уга.

¹³ Ноахин 601 насна негдгч сарин негдгч өдрлә һазр деерк усн хагсв. Керминнь бүркәг тер секәд, хәләһәд, һазр хагсч одсиг үзнә. ¹⁴ Хойрдгч сарин хөрн доладгч өдрт һазр йосндан хагсч одв.

¹⁵ Тер цагт Бурхн Ноахд иигж келнә:

¹⁶ – Керм деерәс чи, чини гергн, чини көвүд, теднә гергд буутн.

¹⁷ Чамла йовсн шовудыг, малмудыг болн цуг мөлкдгүдиг, әмтә-киитә тоотыг һазаран һарһ. Һазр деер тедн тооһарн оln болад, өсч йовтха.

* 7:20 6,9 м шаху.

¹⁸ Ноах эврэннь көвүдтөһөн, гергтөһөн болн эврэннь берэчүд-төһөн һазаран һарна. ¹⁹ Аңгуд, һазрар мөлкдгүд, шовуд цугтан, һазр деер бээж жирһдг тоот цугтан зүс-зүсэрин кермэс һарцхав.

²⁰ Ноах Деед Эзнд тэкл тэксг орм тэкснэ. Цевр малын болн шовудын цуг зүсн болһнас терүн деер бэрц бэрэд шатана. ²¹ Деед Эзн сэн үнр медэд дотран иигж келнэ:

– Күүнэ зүркнэ ухан бичкндк цагаснь хар саната болсн бийнь, Би хөөннь күүнэс келтэ һазриг дэксж харашгов. Эмтэ-киитэ тоотыг хөөннь Би эн саамла эдл дэксж алшгов.

²² Һазр бээтл,
Тэрэ тэрлһн, тэрэ хадлһн,
Киитн болн һаң,
Зун болн үвл,
Өдр болн сө чилж зогсшго.

Ноахла кесн Бурхна бооцан

9 ¹ Бурхн Ноахиг болн терүнэ көвүдиг йөрөһэд, иигж теднд келнэ:

– Тооһарн олин болтн, төрэд һазр дүүргтн. ² Һазр деерк аңгуд цугтан, теңгрин шовуд цугтан, һазрар мөлкдгүд цугтан, теңгсин заһсд цугтан таднас сүрдж ээтхэ, тедниг тадна һарт Би өгчөнэв.

³ Ноһан урһмлыг Би таднд өгснлэ эдл, эмд болн көндрдг юмиг цугтаһинь тадна эдлврт өгчөнэв. ⁴ Болв цуста мах бичэ идтн. Яһад гихлэ, цусар эмд бээдмн. ⁵ Кемр кен чигн күн тадна цус асххла, Би маһд уга өшөһөн авхув. Терүнэ ормд Би мал болһнас өринь некхув. Өөрхн улсиннь жирһлин төлэ күн болһнас Би хэрү некхув.

⁶ Кен-негнь күүнэс цус һарһхла,
терүнэ бийиннь цусн күүнэ һарар асхргдх.
Яһад гихлэ Бурхна дүртөһөр
Бурхн күүг үүдэлэ.

⁷ Тадн болхла, төрэд өргжтн, һазр деер бээрлтн, тендэн тооһарн өстн.

⁸ Дэкэд Бурхн Ноахд болн терүнэ көвүдт келнэ:

⁹ – Ода Би Эврәннь бооцаһан таднла болн тадна хөөтк үйрлэ, ¹⁰ таднла бөөсн әмтә-киитә тоотла – шовуд, мал болн зерлг аңгуд – кермәс таднла хамдан буусн тоотла цугталань, һазр деер бәәх аң болһнла кенәв. ¹¹ Би таднла иим бооца кежәнәв: хөөннь цуг әмтә-киитә тоот усна аюлар дәкж алгдшго, хөөннь усна аюл һазр дәкж үрәшго. ¹² Бийиннь болн тадна хоорнд, таднла бәәх әмтә-киитә тоот болһнла, иргч үйирт кевтнь цугинь күргәд мини кех бооцана темдг эн. ¹³ Би үүлн дунд Эврәннь солһнан татжанав. Мини болн һазрин хоорнд кесн бооцана темдг тер болх. ¹⁴ Намаг һазр деер үүлн цуглулхла, терүн дунд солһн һарх. ¹⁵ Тиигхлә Мини болн тадна хоорндк, әмтә-киитә тоот болһнла кегдсн бооцаг Би тодлхув: хөөннь цуг әмтә-киитә тоотыг алхин төлә усна аюл учршго. ¹⁶ Үүлн дунд солһн һарх болһнднь, Би терүг үзәд, Мини болн һазр деер бәәх цуг әмтә-киитә тоотын хоорндк мөңк бооцаг санхув, – гиж Бурхн келв.

¹⁷ – Һазр деер бәәх цуг әмтә-киитә тоотла кесн Мини бооцана темдг эн, – тиигж Бурхн Ноахд келв.

Ноахин көвүд

¹⁸ Кермәс буусн Ноахин көвүд – Шем, Хам, Япет. (Хам – Канана эцк.) ¹⁹ Эн һурвн Ноахин көвүд. Теднәс һазр күүһәр дүүрсмн.

²⁰ Тәрәч Ноах уста үзм тәрсн түрүн күн. ²¹ Нег дәкж чаһр ууһад, тер согтна, татата сег дор нүцкәр кевтнә. ²² Канана эцк Хам эврәннь эцкән нүцкәр кевтсинь үзәд, ахиртан келнә. ²³ Болв Шем Япет хойр хувц авад, ээм деерән хаяд, нурһарн цухрн йовж сег дор кевтсн нүцкн эцкән хучна. Эцкиннь ил махмуд үзшгон төлә, тедн талдан үзг тал хәләцхәв.

²⁴ Уусн чаһрнь һарад, Ноах серәд, бичкн көвүнь Хам терүнд ю кесинь медсәннь хөөн ²⁵ иигж келнә:

– Канан, харалла харһ!
Эврәннь ахиртан тер
Мухла әмтнә сүүлцкнь болх.

²⁶ Тер бас иигж келв:

– Шемин Бурхн Деед Эзн тууртха!
Канан Шемин мухла болтха.

²⁷ Бурхн Япетин* хазрин межэ икдүлтхэ.
Япет Шемин сег дор бээтхэ,
Канан терүнэ мухла болтха.

²⁸ Усна аюлын хөөн Ноах 350 жилдэн бээв. ²⁹ Ут турштан Ноах 950 нас наслад өңгрв.

Ноахин көвүдин хөөт үйнр

10 ¹ Шем, Хам болн Япет гидг Ноахин көвүдин уңг-тохм эн.
Усна аюлын хөөн теднэс көвүд төрв.

² Япетин көвүд: Гомер, Магог, Мадай, Яван, Тувал, Мешех болн Тирас. ³ Гомерин көвүд: Ашкеназ, Рипат болн Тогарма. ⁴ Явана көвүд: Элиша, Таршиш, Киттим болн Роданим. ⁵ Теңгсин көвөһөр бээдг эмтн теднэс эврэ хазрар түгвэ. Тедн эврэ эмтн дунд эврэ келтэ, эврэ отгта болцхав.

⁶ Хамин көвүд: Куш, Мицраим**, Пут болн Канан. ⁷ Кушин көвүд: Сева, Хавила, Савта, Раама болн Савтеха. Раамаин көвүд: Шебэ болн Дедан.

⁸ Хазр деер түрүңк күчтэ дээч болсн Нимродын эцкнь бас Куш бээж. ⁹ Деед Эзнэ евэлэр тер күчтэ аңһуч бээж. Тегэд иигж келгднэ: «Деед Эзнэ евэлэр күчтэ аңһуч болсн Нимродла эдл». ¹⁰ Терүнэ орн-нутгт түрүлэд ик чинртэ бээсн балһсд: Вавилон, Эрех, Аккад болн Калне – цугтан Шинар гидг хазрт бээж. ¹¹ Тер хазрас Нимрод Ашур тал харна. Тенд Ниневе, Реховот-Ир, Калах балһсд болн ¹² Ниневе Калах хойрин хоорнд Ресен гидг алдр балһс тосхв.

¹³ Мицраим лудмудын, анамудын, лехавмудын, наптухмудын, ¹⁴ патрусмудын, каслухмудын (каслухмудас пилистмүд үүдвэ), каптормудын эцк.

¹⁵ Канан Сидона эцк. Сидон энүнэ түрүн үрн. Дэкэд хетин, ¹⁶ евүсмүдин, амореймүдин, гергашмудын, ¹⁷ хивеймүдин, аркеймүдин, синмүдин, ¹⁸ арвадмудын, цемармудын болн хаматмудын

* ^{9:27} Япет – эн нерн эәһәрн «өргжүлх» гидг еврей келнэ үгин бээдлтэ.

** ^{10:6} Эс гихлэ Египет; 13 шүлгт бас тиим.

эднэ эцк Канан бөөж. Хөөннь Канана отга улс тарна. ¹⁹Канана һазрин межэ Сидонас Герар тал, Газа нертэ һазр күртл, тендэс Содом, Гомора, Адма болн Цевоим тал, Лаша балһснд күрнэ. ²⁰Хамин көвүд отгарн болн келэрн эврэ һазрта, улста болсарн тиим болжана.

²¹Япетин ах Шемэс бас көвүд төрнэ. Эверин цуг хөөт үйнрин өвк эцкнь Шем болжана. ²²Шемин көвүд: Элам, Ашур, Арпакшад, Луд, Арам. ²³Арамин көвүд: Уц, Хул, Гетер болн Маш. ²⁴Арпакшадас Шелах төрнэ. Шелахас Эвер төрнэ. ²⁵Эверэс хойр көвүн төрнэ: негнднь Пелег* гидг нер өгнэ, яһад гихлэ терүнэ өдрмүдт һазр хувагдла. Терүнэ дүүд Йоктан гидг нер өгнэ. ²⁶Йоктанас төрсн көвүднь: Алмодад, Шалеп, Хацармавет, Ярах, ²⁷Хадорам, Узал, Дикла, ²⁸Овал, Авимаэл, Шебэ, ²⁹Офир, Хавила болн Йовав. Эдн Йоктана көвүд. ³⁰Теднэ бүүрлсн һазр Мешаһас Сепар күртл дорд уулын нутгт бөөнэ. ³¹Шемин көвүд отгарн болн келэрн эврэ һазрта, эврэ улста болсарн тиим болжана.

³²Ноахин көвүдин отг тохм улсарн тиим. Усна аюлын хөөн һазр деерәһүр теднэс цуг әмтн сална.

Вавилона бәәшң

11 ¹Нарт-делкәд негхн келн болн негхн үг бөөж. ²Әмтн дорд үзгәс Шинарин талвнд ирәд, тенд бөөрлнә.

³Тедн нег-негндән келнә:

– Тоосх кей, терүгән сәәнәр шатахмн.

Чолуна ормд тоосх, дотлын урсхлын ормд салм олзлв. ⁴Дәкәд тедн келв:

– Теңгрт күрдг бәәшңтә балһс бийдән тосхий. Тиигж нерән һарһад, цуг делкәд гедрәд йовж оддгоһар кехмн.

⁵Әмтнә тосхжах балһс болн бәәшң хәләхәр Деед Эзн бууж ирәд ⁶иигж келнә:

– Цуг әмтн нег улс, тедн негхн келтә; тегәд ода сансн зураһасн теднд эс күцәх юмн мел уга. ⁷Буухмн. Тедн нег-негән медж чаддгоһар, Бидн теднә келинь хутхулхмн.

* 10:25 *Пелег* – эн нерн өһһәрн «салһх» гидг еврей келнә үгин бәәдлтә.

⁸ Деед Эзн тедниг тендэс орчлңгар тарана. Тер балһсна тосхлтан тедн зогсана. ⁹ Эн учр деерэс тер балһсн Вавилон* гиж нерэдгднэ. Деед Эзн тенд цуг делкән кел хутхв. Тедниг Деед Эзн тендэс цуг назрар тарав.

Шемэс Абрам күртл

¹⁰ Шемин уңг-тохм эн.

Усна аюлын хөөн хойр жил болад, Арпакшад көвүн төрхд Шем 100 наста билэ. ¹¹ Арпакшад төрснэ хөөн Шем 500 жилдән әмд йовв. Эн бас көвүдтэ, күүкдтэ билэ.

¹² Арпакшадыг 35 болхлань, терүнэс Шелах төрв. ¹³ Шелах төрснэ хөөн Арпакшад 403 жилдән бөөв. Эн бас көвүдтэ, күүкдтэ билэ.

¹⁴ Шелах 30 нас күрхлэ, терүнэс Эвер төрв. ¹⁵ Эвер төрснэ хөөн Шелах 403 жилдән бөөв. Эн бас көвүдтэ, күүкдтэ билэ.

¹⁶ Эверин 34 наснднь Пелег төрв. ¹⁷ Пелегиг төрснэ хөөн Эвер 430 жилдән бөөв. Эн бас көвүдтэ, күүкдтэ билэ.

¹⁸ Пелегиг 30 настандь Реу төрв. ¹⁹ Реуг төрснэ хөөн Пелег 209 жилдән бөөв. Эн бас көвүдтэ, күүкдтэ билэ.

²⁰ Реуг 32 настандь Серуг төрв. ²¹ Серугиг төрснэ хөөн Реу 207 жилдән бөөв. Эн бас көвүдтэ, күүкдтэ билэ.

²² Серугиг 30 настандь Нахор төрв. ²³ Нахориг төрснэ хөөн Серуг 200 жилдән әмд йовв. Эн бас көвүдтэ, күүкдтэ билэ.

²⁴ Нахориг 29 күрхлэ, Тарах төрв. ²⁵ Тарахиг төрснэ хөөн Нахор 119 жилдән әмд йовв. Эн бас көвүдтэ, күүкдтэ билэ.

²⁶ Тарах 70 нас наслсна хөөн терүнэс Абрам, Нахор болн Харан төрв.

²⁷ Тарахин уңг-тохм эн: Тарахас Абрам, Нахор болн Харан төрв. Харанас Лот төрв. ²⁸ Харана эцк Тарах әмд бөөһө бөөтл, Харан Халдейин назрин төрсн Ур гидг балһсндан өңгрв. ²⁹ Абрам болн Нахор бийдән гергд авцхана. Абрамин гергнә нерн Сара. Нахорин гергнә нерн Милка. Милка Харана күүкн.

---

* 11:9 Вавилон – эн нерн әһәрн «хутхх, ниилүлх, хольх» гидг еврей келнә үгин бөөдлтэ.

Харан Милкин болн Искан эцк. ³⁰ Сара үр эс харһсндан күүкд уга билэ.

³¹Тарах Абрам көвүһән, эврәннь ачан, Харана көвүн Лотыг, Сара берән – Абрамин гергиг дахулад, теднлэ хамдан Халдейин һазрин Ур балһснас һарад Канана һазр орна. Тедн Харран балһснд күрэд бүүрлнэ. ³²Тарах 205 жилдән бөөһэд, Харран балһснд өңгрнэ.

Абрамин дуудвр

12 ¹Деед Эзн Абрамд келнэ:
– Эврәннь бөөх һазрасн, төрл-саднаһн, эврәннь эцкин гертэс һарад Мини үзүлсн һазрур йов.

² Чамас Би алдр әмт һарһад,
Чамд әдс өгнөв.

Чини нериг Би өөдән өргнөв,
Чи йөрәлин көрң болхич.

³ Чамаг йөрәжәх әмтиг Би йөрәнөв,
Чамаг харасн күүг Би харанаһ.
Чамар дамжулж
Һазр деерк цуг улс тохмарн әдс авцхах.

⁴Тегәд Абрам Деед Эзнә келсәр йовв, терүнлэ хамдан Лот йовв. Харанас һарад йовхд, Абрам далн тавта билэ. ⁵Сара гергән, ач көвүн Лотыг, Харанд эдлжәһн эдл-ахуһан, олж авһн мухласан тер бийләһән авв. Тедн Канан һазр тал йовад, тиигән ирв. ⁶Шехемд Морә гидг нертә алдр хар модн урһжәһн орм күртл Абрам эн һазрар йовв. Тер цагт тенд кананаһн бөөж. ⁷Деед Эзн Абрамд үзгдәд келнэ:

– Би эн һазриг чини хөөт үйнрт өгнөв.

Үзгдәд ирһн Деед Эзнд Абрам тенд бәрц бәрдг бөөр кев. ⁸Тендәс тер Бет-Эләс дорд үзг тал бөөх уулта һазрур йовна. Тенд Бет-Эль балһсна барун үзгин болн Ай балһсна дорд үзгин хоорнд шатрумуд бәрнә. Тенд бәрц бәрх бөөр Деед Эзнд кенә. Деед Эзнә нер тер дуудна. ⁹Тегәд Абрам тендәһн Негев тал цаарандан йовна.

Абрам Египетд

¹⁰ Тер һазр деер харһнлһн болв. Харһнлһн дегд күчр болснас көлтә Абрам Египетд цаг зуур бәәхәр йовв. ¹¹ Египет тал өөрдж йовад Сара гергндән тер иигж келнә:

– Чамаг сәәхниг би меджәнәв. ¹² Египетихн чамаг үзсн цагтан келх: «Энтн терүнә гергн», – тегәд намаг алад, чамаг әмд үлдәх. ¹³ Чини төлә нанд сән болдгар, чи мини дү күүкн гиһәд кел. Тегәд би чини нилчәр әмд үлдх биләв.

¹⁴ Абрамиг Египетд ирхлә, Египетин улс Сараг йир сәәхн бәәсинь үзв. ¹⁵ Хаана ямта улс Сараг үзхләрн, тедн хаанд Сараг буульж. Тегәд Сараг хаана герт авч одна. ¹⁶ Саран төлә Абрамиг тер сәәнәр тосв. Абрамд хөд, мал, элжгнс, зарцнр болн темәд олн болв.

¹⁷ Болв Абрамин Сара гергнәс көлтә хаанд, терүнә герт бәәх цуг әмтнд Деед Эзн күнд гем өгв. ¹⁸ Тегәд хан Абрамиг дуудад сурна:

– Чи намаг яһвч? Эн чини гергн гиһәд яһад нанд эс келвч? ¹⁹ Яһад чи «Эн мини дү күүкн» гиж келвч? Намаг терүгәр гергән кетхә гиж иигж келвч? Чини гергн эн. Энүгән авад йов!

²⁰ Хан заквр өгнә. Терүнә әмтн Абрамиг гергтәһинь хамднь, бәәсн цуг эдл-ахутаһинь хаалһднь орулад йовулна.

Абрам Лот хойр салжана

13 ¹ Египетәс Абрам гергтәһән, цуг эдл-ахутаһан Негев орв. Лот бас теднлә йовна. ² Абрам ода олн малта, цаһан мөңгтә, алтта болв. ³ Негевәс Бет-Әльд күртлән тер йовад йовв. Тенд Бет-Әль болн Ай хоорнд урднь терүнә шатр бәәлә. ⁴ Тер һазрт Абрам экләд йовхдан бәрц бәрлһнә бәәр кесми. Абрам тенд Деед Эзнә нер дуудла.

⁵ Абрамла хамдан йовсн Лот бас олн үүрмг болн бод малта, бәрсн шатрмудта бәәж. ⁶ Тер һазр тедниг хамднь багтаж, эс тежәж чадад бәәв. Яһад гихлә зөөрнь дегд ик болад, хамдан бәәж чадлго бәәв. ⁷ Абрамин малчнр болн Лотын малчнр хоорнд цүүгән болв. (Тиигхд тер һазрт кананахн болн перизмүд бүүрлжәсн бәәж.)

⁸ Тегәд Абрам Лотд иигж келнә:

– Чи ман хойрин хоорнд, чини малчнр мини малчнрин хоорнд цүүгән бичә болтха. Яһад гихлә бидн төрл-садн улсвидн. ⁹ Эн һазриг чи цугтаһинь үзжәнч? Нанас сал. Кемр чи зүн үзг тал

йовхла, би барун үзг тал эргнэв, кемр чи барун үзг тал йовхла, би зүн үзг тал эргэд йовнав.

¹⁰Йордана тегш һазр Цоар күртл, Деед Эзнэ сад* мет, Египетин һазр мет сээнэр услгджахиг Лот үзнэ. (Эннь Деед Эзн Содомиг болн Гомораг күүчхэс урд тиим бээлэ.) ¹¹Лот бийдэн Йордана цуг тегш һазр шүүж авад дорд үзг хэлэхэд йовна. Тиигж тедн нег-негнэсн салцхав. ¹²Абрам Канан һазрт бүүрлэд бөөв. Лот болхла, Содомас хол биш шатрмудан бэрэд, тегш һазрт бөөх балһсдын дунд бүүрлв. ¹³Содомин эмтн хар саната бөөж, Деед Эзнэ өмнэс йир ик килнц һарһжаж.

¹⁴Лотыг салсна хөөн Деед Эзн Абрамд келнэ:

– Эн бөөх ормасн эргндэн хэлэлч: ар үзг болн өмн үзг тал, дорд болн деед үзг тал хэлэ. ¹⁵Чини үзжэх цуг һазриг Би чамд болн чини хөөт үйнрт мөнкинд өгнэв. ¹⁶Чини хөөт үйнриг һазрин шора мет тооһарнь икдүлнэв. Тегэд кемр кен негнь шора тоолж чадх болхла, чини хөөт үйнр бас тоолгдэд бөөх. ¹⁷Чи босад, эн һазрар утднь, өргнднь йовад үз. Яһад гихлэ Би энүг чамд өгнэв.

¹⁸Абрам шатрмудан ормаснь көндөһэд, Хевронас хол биш бөөсн Мамрен алдр хар моддын хажуд бүүрлхэр һарад йовна. Тендэн Абрам Деед Эзнд бэрц бэрдг бөөр кенэ.

Абрам Лотыг сулдхна

14 ¹Тер цагт Шинарин хан Амрапел, Элласарин хан Ариох, Эламин хан Кедорлаомер болн Гоимин хан Тидал ²эдн хамдан дээлдхэр Содомин хан Бера тал, Гоморан хан Бирша тал, Адман хан Шинав тал, Цевоимин хан Шемевер тал, Белан (эс гихлэ Цоарин) хан тал дэврцхэв. ³Эн 5 хан Сиддим гидг тегш һазрт (ода тенд Давста теңс** бөөнэ) чидл-күчэн негдүлцхэв. ⁴Арвн хойр жилдэн тедн Кедорлаомерин йосна үлмэд бөөв, болв арвн һурвдгч жилдэн буцлт кецхэв. ⁵Арвн дөрвдгч жилдэн Кедорлаомер болн энүлэ негдсн кесг хан босад, рефаимүдиг*** Аштерот-Карнаимд,

* 13:10 Деед Эзнэ сад, эс гихлэ Эденэ сад.

** 14:3 *Давста теңс* – Эмн уга теңс гиж өдгэ цагт нерэдгднэ.

*** 14:5 *Рефаимүд* – кезеңк Кананд бөөсн өндр нурһта келн-эмтн.

зузимүдиг Хамд, эмимсиг Шаве-Керьятаимд, ⁶ хореймүдиг* көдөн көвөд бээсн Эл-Паран тал йовдг хаалһин хажудк Сеир гидг уулын һазрт ка цокад тарацхав. ⁷ Тендэс тедн хэрү эргэд, Эн-Мишпат (эс гихлэ Кадеш) тал ирцхэв. Энд амалекмүдиг болн Хацацон-Тамард бээсн амореймүдиг бас ка цокад тарав.

⁸ Содомин, Гоморан, Адман, Цевоимин, Белан (эс гихлэ Цоарин) кесг хан теднэ өмнэс босцхав. Сиддимин тегш һазрт тедн ⁹Эламин Кедорлаомер хаана, Гоимин Тидал хаана, Шинарин Амрапел хаана болн Элласарин Ариох хаана өмнэс дээлдэ кецхэв – 4 хан 5 хаана өмнэс босцхав. ¹⁰ Сиддимин тегш һазрт салмта олн нүкн бээж. Содомин болн Гоморан хойр хан һарад зулхларн, терүнд унцхав, наадкснь уул орад зулв. ¹¹ Дөрвн хан Содомин болн Гоморан цуг өлг-эдиг, цуг хот-хоолыг авад йовж одцхана. ¹² Содомд бээсн Абрамин ач көвүн Лотыг, терүнэ цуг эдл-ахуг тедн бас авад йовж одна.

¹³Теднэс зулад амд үлдсн нег күн ирэд, энүнэ тускар еврей Абрамд келнэ. Абрам аморей Мамрен алдр хар моддын хажуд бүүрлжэж. Мамре, Эшкол болн Анер гидг төрлмүдтөһөн, Абрамла негдж көдлдг улс болна. ¹⁴ Төрл көвүһэн бэрэнд бээхиг соңсад, Абрам дээнд орх дүнгэ бийиннь герт төрсн 318 залу цуглулад, өшәтиг Дан күртл мөрдж көөнө. ¹⁵ Сөөһәр Абрам ялчнртаһан хувагдад, өшәтиг дөврэд, Дамаскас ар үзгт бээх Хова күртл мөрдж көөнө. ¹⁶ Абрам цуг өлг-эдиг, күүкд улсиг, бэрэнд авгдсн талдан әмтиг болн эврәннь төрл көвүһән Лотыг цуг өлг-эдтәһинь хэрү булаж авна.

¹⁷Кедорлаомер болн терүнлэ негдсн кесг хан диилгдснэ хөөн, Абрам хэрү ирж йовхлань, Содомин хан терүг тосад, Шаве нертә тегш һазрт (эс гихлэ Хаана тегш һазр) өмнэснь ирнэ. ¹⁸ Шалемин хан Мелкицедк болхла, өдмг болн чаһр бәрж тосна. Тер Деед Бурхна гелц бээж. ¹⁹ Абрамиг хан йөрәнә:

– Деед Бурхнас, теңгр һазр хойрин Үүдөгчәс, Абрам, чамд әдс күрттхә. ²⁰ Чини өшәтнриг һартчнь бәрүлсн Деед Бурхнд туурмж болтха!

Абрам цуг авсн юмнасн Мелкицедкд арвна нег хувинь өгв.

* ^{14:6} *Хореймүд* – Эдом гидг һазрт кезәңк цагас авн бээдг әмтн: тедниг Эсавин хөөт үйнр көөж һарһж.

²¹ Содомин хан Абрамд иигж келнэ:

– Нанд мини улсиг өг, зөөрэн бийдэн үлдэ.

²² Болв Абрам Содомин хаанд хэрү өгнэ:

– Би Деед Эзн тал – Деед Бурхн тал, теңгр һазр хойрин Үүдөгч тал – харан өргж андһар өгчәнэв: ²³ чамас нам утц чигн, буршмгин боодһа чигн авшгов, чамас тас юм авшгов. «Би Абрамиг байжулав» гиж келдгоһар тиигнэв. ²⁴ Би зуг мини әмтнә идсиг авнав. Нанла хамдан йовсн Анер, Эшкол, Мамре эврәннь хүвән автха.

Абрамла кесн Бурхна бооцан

15 ¹ Энүнә хөөн Абрамд үзгдл болж Деед Эзн келнэ:
– Бичә ә, Абрам, Би чини халхцв. Чини ачлвр йир ик болх.

² Болв Абрам иигж келнэ:

– О, Деед Эзн Бурхн, кемр би үрн уга үлджәхлә, мини өлг-әдиг Элиезер гидг Дамаскин күн авх болхла, Та нанд ю өгч чадхвт? ³ Та нанд хөөт үй өгсн угат, мини эдл-ахуг һарджах ялч мини өнч авх күн болх.

⁴ Деед Эзнә үг терүнд хәрүнә болв:

– Терчнь чини өнч авх күн болшго, чамас һарсн күн чини өнч авх күн болх.

⁵ Деед Эзн Абрамиг һазаран дахулж һарад иигж келнэ:

– Теңгрүр хәләлч: кемр одд тоолж чадх болхла, тедниг тоол. Чини хөөт үйин улс тооһарн тиим болх.

⁶ Абрам Деед Эзнд иткнә. Итксн төләднь Деед Эзн Абрамиг чик седклтә күн гиж тоолна.

⁷ Деед Эзн терүнд бас иигж келнэ:

– Чамаг эзн болтха гиһәд, эн һазр өгхәр Би халдеймүдин Ур гидг балһснас чамаг дахулж һарһсн Деед Эзмб.

⁸ Болв Абрам сурна:

– О, Деед Эзн Бурхн, энүнд эзн болхан би яһж медхмб?

⁹ Деед Эзн терүнд келнэ:

– Чи нанд һунта туһл, һунта яма болн һунта хуц, көглжрһ болн баахн көглжрһ авад ир.

¹⁰ Заасн зүсн-зүүл малыг, шовудыг Абрам авч ирәд, чавчад, тедниг хойр әңгләд, нег-негнәннь тус оркна, зуг шовудыг чавчсн

уга. ¹¹ Махсг зерлг шовуд махн тал нислдэд бөөв, болв Абрам тедниг көөнө.

¹² Нарн суух кемлэ, Абрам нөөртэн икэр авлгдна: эн цагла терүн деер аэмшгтэ таг харнһу бууна. ¹³ Деед Эзн терүнд келнэ:

– Чини хөөт үйр күүнэ һазрт оруд улс болх, тенд мухла болх, чини хөөт үйр 400 жилдэн дажргдхиг медж ав. ¹⁴ Тедниг мухлалсн улсиг Би зарһла харһулхв, энүнэ хөөн тедн тендэс ик өлг-эдтэ һарх. ¹⁵ Чини тускар болхла – эвр көгшн насндан оршагдад өвкнртэн күрхич. ¹⁶ Чини хөөт үйр болхла – дөрвдгч үйдэн нааран хэрү ирх. Яһад гихлэ амореймүдин килнц кевтэн күцгдэд уга.

¹⁷ Нарн сууһад харнһу болхла, утан һарчах хөөсн болн ассн заль генткн һарч ирэд, чавчад хойр аңглсн махна хоорндаһур һарна.

¹⁸ Тер өдр Деед Эзн Абрамла бооца кеһэд келнэ:

– Чини хөөт үйрнт Би эн һазр өгчәнөв – Египетин һолас Епрат гидг нертэ алдр Һол күртл: ¹⁹ кенеймүдин, кенезмүдин, кадмонмудын, ²⁰ хетмүдин, перизмүдин, рефаимүдин, ²¹ амореймүдин, кананахна, гергашмудын болн евүсмүдин һазрмуд чамд өгчәнөв.

Хагар болн Ишмаил

16 ¹ Абрамин гергн Сарад үрн олддо бөөж. Сарад Египет һазра Хагар гидг зарц күүкд күн бөөж. ² Сара Абрамд келнэ:

– Деед Эзн нанд үр өгсн уга. Йов, мини зарц күүкд күүнлэ кевт, тер нанд күүкд һарһж өгхмн болвза*.

Абрам Саран келснлэ зөвшөрнө. ³ Тегэд Сара эврәннь зарц Хагариг залудан герг кехэр өгнө. (Тер цагт Абрам Кананд 10 жилдэн бөөчклэ.)

⁴ Хагар Абрамас саата болна. Саата болсан медчкэд, Хагар эврәннь эзн күүкд күүндэн дурго болна. ⁵ Тиигхләнһ Сара Абрамд келнэ:

– Намаг һундл үзэд тесжәснд чи гемтәч. Би зарцан чамд өглөв, чамас саата болсан медчкэд, тер нанд дурго болжана. Мана зарһиг Деед Эзн кетхә.

* ^{16:2} Дорд үзгин улсин авъясар үр-сад һарһдо гергн эврәннь зарц күүкд күүг залутаһан бөөлһдг бөөж. Теднәс һарсн нилхәр үрән кедг бөөж.

⁶ – Чини зарц чини харт бөөнө. Чи терүг сансарн бэрж чаджач, – гиж Абрам келнө.

Тегэд Сара Хагариг шахад-дажрад бөөв. Тернь Саранас зулад гүүнө.

⁷ Деед Эзнэ элч Хагариг булгин хажуд көдө һазрт олж авна. Эн булг Шур тал һарсн хаалһин өөр бөөж.

⁸ – Хагар, Саран зарц, альдас чи ирвч, альдаран йовж йовнач? – гиж тер сурна.

– Би эврәннь хатн Саранас зулж йовнав, – гиж тернь хэрү өгнө.

⁹ – Хатн талан хэрү од, терүнэ келсиг күцөж, соңсврта бол. ¹⁰ Би чини хөөт үйнрин тоог тоолж болшгоһар өскнөв, – иигж Деед Эзнэ элч зарцд келнө.

¹¹ – Чи ода саатач, чамас көвүн һарх. Терүнд Ишмаил* гидг нер өг, яһад гихлэ Деед Эзн чини зовлңгин тускар соңсв. ¹² Терчн зерлг элжгнэ бөөдлтэ болх: цуг әмтнлэ тер өшәркх, цугтан терүнлэ өшәркх. Терчн цуг эврәннь төрл-садндан өшәтн болж бөөх, – Деед Эзнэ элч зарцд бас иигж келнө.

¹³ Бийләһән күүндсн Деед Эзнд Хагар иим нер өгнө: «Намаг үзжәх Бурхн». Яһад гихлэ: «Бурхиг би йосндан үзэд, әмд үлдсн болхви?» – гиж Хагар келнө.

¹⁴ Эн учр деерәс тер худг «Безр-лахай-рой» гидг нер зүүнө. Кадеш Баред гидг балһсдын хоорнд тер бөөнө. ¹⁵ Хагар Абрамд көвү һарһж өгв. Терүнэ һарһсн көвүнд Абрам Ишмаил гидг нер өгв.

¹⁶ Хагар Ишмаилиг һарһхд Абрам найн зурһата билә.

Керчлһнэ бооцан

17 ¹ Абрамиг йирн йистәднь Деед Эзн терүн тал баралж ирәд келнө:

– Би Хамгин Күчтә Бурхнв, Мини эв-арһар бә, нерән бичө һута. ² Би чамла бооца кенәв, чамд йир оln тоота хөөт үйнр өгнөв.

³ Абрам Бурхна өмн түргүр унна. Бурхн терүнд келнө:

* 16:11 *Ишмаил* – эн нерн еврей келәр «Бурхн соңсчана» эс гихлэ «Бурхн соңсв» гидг чинргә.

⁴ – Чамла кежэх Мини бооцан эн: чи олн келн-улсин эцк болхич. ⁵ Чамаг дэкж Абрам гиж келшго, чини нерн Абрахам* болх. Чамар Би олн келн-улсин эцк кенэв. ⁶ Би чамаг йир өслттэ кү кенэв. Чамас келн-улс үүдж төрдгэр кенэв. Чини хөөт үйр хан болцхах! ⁷ Би чамла бооца кенэв. Мини болн чини хоорнд, чини иргч үйррин хоорнд мөңк бооца кенэв. Би чини Бурхн болнав, чини хөөт үйррт Бурхн болнав. ⁸ Чи оруд күн болж бөөх Канана һазриг чамд болн чини хөөт үйррт мөңк эзлһнд өгнэв, теднэ Бурхн болхв.

⁹ Бурхн Абрахамд иигж келв:

– Чи болхла, Мини бооца күцэх йоста. Чи болн чини хөөн хөөт үйрчнь терүг күцэх йоста. ¹⁰ Чамла болн чини хөөн хөөт үйрртэчнь кесн, чини күцэх Мини бооцан эн: таднас эр күн болһн керчүлгдтхэ. ¹¹ Залу күн болһн бий махмудын үзуринь керчүлх йоста болжана. Эннь Мини болн тадна хоорнд кесн бооцана темдг болх. ¹² Төрэд 8 өдр күцсн эр күн танад керчүлгдх йоста. Үйэс үйд тиим болтха. Чини хөөт үйр, цуг зарцнр: чини герт төрснь чигн, хэр күүнэс мөңгэр хулдж авгдснь чигн керчүлгдх йоста. ¹³ Цугтан керчүлгдх йоста. Тегэд Мини мөңк бооцан тадна махмудт бооцана темдг болх. ¹⁴ Керчүлгдэд уга эр күн болхла, эврәннь келн-улсасн уга болх зөвтэ. Яһад гихлэр тер Мини бооцаг эвдсн күн болх.

¹⁵ Бурхн дэкэд Абрахамд иигж келнэ:

– Чини гергн Саран тускар болхла, терүг дэкж Сара гиж келшгоч, терүнэ нернь Сарра** болх. ¹⁶ Терүг Би эдслнэв, чамд Сарраһас көвү өгнэв. Сарраг келн-улсин эк болдгар Би эдслнэв, терүнэс олн келн-улсин эзн хад үүдж төрцхэх.

¹⁷ Абрахам түргүр унна. «Зун наста күүнэс көвүн һархий? Йирн наста Сарра көвү һархий?» – гиж инәһэд санна.

¹⁸ – Зуг Ишмаил әмд бәәһэд, Тана әдс авв чигн болх, – гиж тер Бурхнд келнэ.

¹⁹ – Чини гергн Сарра чамд көвү һарһх. Терүнд чи Ицхак*** гидг нер өгхич. Би Ицхакла болн терүнэ хөөт үрдтэ Эврәннь мөңк

* 17:5 Абрахам – эн нерн «олн улсин эцк» гидг чинртэ.

** 17:15 Сарра – еврей келэр эн нерн «хатн» гиж келгднэ.

*** 17:19 Ицхак – еврей келэр эн нерн «тер инәжәнә» гиж келгднэ.

бооцаһан кенэв. ²⁰ Ишмаилин туск чини сурвр Би соңсув. Терүг Би бас әдслнэв. Терүг Би өнр-өсклңтә болһнав, тооһарн оһн болдгар бас икдүлнэв. Арвн хойр нойна эцк тер болх. Би терүнәс алдр улс үүдәж һарһнав. ²¹ Болв Эврәннь бооцаһан Би Ицхакта кенэв. Дарук жилд эн цагла Сарра чамд тер көвү һарһж өгх, – гиж Бурхн келв.

²² Абрахамла күүндврән чиләһәд, Бурхн йовж одна.

²³ Минь тер өдр Абрахам Ишмаил гидг көвүһән болн цуг эврә гертнь төрж һарсн әмтиг, мөңгәр хулдж авгдсн цуг залу улсиг цуглулад, Бурхна келсәр керчүлв. ²⁴ Тиим керчлһ бийдән келгүлхләрн, Абрахам 99 наста бәәж, ²⁵ Ишмаил көвүнь арвн һурвта бәәж. ²⁶ Абрахам болн терүнә Ишмаил көвүн тер өдртән хоюрн керчүлгднә. ²⁷ Абрахамин герт бәәсн цуг залу улс, тедн дунд терүнә герт төрж һарсн, һазадын орнас хулдж авгдсн әмтн Абрахамла хамдан керчүлгдсн болдг.

Һурвн гиич

18 ¹ Өдрәр һал үдлә Мамрен хар моддын хажуд шатриннь үүднд суухлань, Абрахам тал Деед Эзн баралж ирнә. ² Хәләхлә, хол биш зогсчасн һурвн күн Абрахамд үзгднә. Тедниг үзн, Абрахам шатрин үүдн талас өмнәснь тосч гүүһәд, һазрт күрч мөргв.

³ – Мини Деед Эзн, кемр би Тана нүүрт хәэрлт үзсн болхла, Эврәннь зарцин хажуһар бичә давж һартн. ⁴ Эн модн дор амрад суутн, көлитн уһах ус ода авч ирх, ⁵ би таднд хот авч ирнәв. Кемр тадн эврәннь зарцин хажуһар йовж йовсн болхла, невчкн чидл авад, цаарандан йовхит, – гиж тер келв.

– Йир сән. Келсәрн ке, – гиж тедн келв.

⁶ Абрахам шатр дотр бәәсн Сарра тал адһна.

– Шулуһар икәр сән һуйр авад, әлдәд өдмг болһ, – гиж Абрахам гергндән келнә.

⁷ Дәкәд тер мал талан гүүж одад, сәәнәснь баахн туһл бәрж авад, зарцдан өгнә. Тернь хот белднә. ⁸ Дәкәд Абрахам эзгә, үс авч ирнә, гиичнрин өмн болһсн туһлын мах тәвнә. Тедниг хот идтл, Абрахам хажуднь модна сүүдрт зогсв.

⁹ – Сарра гидг гергнчнь яһла? – гиж тедн Абрахамас сурна.

– Тенд, шатр дотр бөөнө, – гиж тер хэрү өгнө.

¹⁰ Тиигхлэнь нег гиич келнө:

– Би маһд уга урһх жилд хэрү чам тал ирнөв, минь эн цагла.

Чини гергн Сарра көвүтэ болх.

Арднь бөөсн шатрин үүднд зогсчасн Сарра теднө күүндвр соңсна. ¹¹ Абрахам Сарра хойр көгшн, ик наста билэ. Күүкд улст ирдг сарин кир Саррад ирдгэн уурла. ¹² Тегэд Сарра инөһөд, дотран иигж санна:

– Би көгшрүв, мини эзн көгшн: нанд тиим байр үзгдхмн болхви?

¹³ Тиигхлэнь Деед Эзн Абрахамд келнө:

– Яһад Сарра инөжэхмб? «Йосндан нанд күүкд олдхмн болхви, би көгшнлм», – гиж яһад келв? ¹⁴ Деед Эзнд күцөж болшго кецу юмн бээхий? Би тадн тал жил болад ирнөв, Сарра көвүтэ болх.

¹⁵ – Би инөсн угав, – гиж Сарра эөһөд, худл келнө.

– Уга, чи инөлөч, – гиж Деед Эзн келнө.

Абрахам Содомин тускар сурна

¹⁶ Залус босад, Содом тал хэлэцхэв. Абрахам тедниг үдшэхэр хамдан харна.

¹⁷ – Кехэр седжэхэн Би Абрахамас нуухий? ¹⁸ Абрахамас маһд уга алдр болн чидлтэ улс үүдх. Ызр деерк келн-улс цугтан терүгэр дамжад эдс авх. ¹⁹ Би терүг шүүж авхларн, тер эврөннь үрдтэн, цуг хөөт үйртэн Деед Эзнэ хаалһар йовтха гиж заквр өгтхэ гилөв: үнн болн чик бөөдлтөһөр бөөтхэ. Би, Деед Эзн, Абрахамд өгх болсан күцэхүв, – гиж Деед Эзн келв.

²⁰ – Содом болн Гоморан балһсдт бөөх улс йир андн, теднө килнц дегд ик, гиж Би соңслав. ²¹ Би бууһад хэлөнөв, Мини соңсар болхий аль угай? Кемер уга болхла, Би медхв, – гиж Деед Эзн Абрахамд келв.

²² Залус эргэд, Содом тал йовна, болв Абрахам Деед Эзнэ өмн зогсад үлдв. ²³ Абрахам Терүн тал өөрдэд иигж келнө:

– Та үннч күүг килнцтэ күүнлэ хамднь уга кеһэд оркхийт?

²⁴ Кемер тер балһснд тэвн үннч күн бөөхлэ яахмб? Эн ормиг Та үннч тэвн күүнэ төлө хармнлго, уга кехийт? ²⁵ Бичө үзгдтхэ. Тиим

юм Та һарһшгот. Үннч күүг килництэ күүнлэ хамднь алшгот, үннч күүг килництэ күүнлэ әдл засглж чадшгот. Та тиигж чадшгот! Цуг һазрин Зарһч үнн биш юм һарһхий?

²⁶ – Кедр Содомд Би үннч тәвн кү олж авхла, теднә төлә эн балһсиг хээрлнәв, – гиж Деед Эзн келв.

²⁷ Тиигхлә Абрахам шинәс иигж келв:

– Ода би күр, тоосн болх болв чигн Деед Эзнд зөрцж иигж келхәр седжәнәв: ²⁸ Кедр үннч тәвн күүнд тавнь эс күртхлә яахмб? Тавн күүнәс көлтә Та цуг балһсиг уга кехийт?

– Кедр Би тенд дөчн тавн кү олхла, тиигхлә терүг Би уга кешгов, – гиж Деед Эзн келв.

²⁹ Абрахам терүнәс бас нег дәкж:

– Тенд зуг дөчхн күн олдхла яахмб? – гиж сурна.

– Дөчн күн бәәхлә, Би тиим юм кешгов, – гиж Деед Эзн келв.

³⁰ Тиигхлә Абрахам келв:

– Деед Эзн бичә уурлтха, нанд келх зөв өгтхә. Кедр зуг һучн күн олдхла яахмб?

– Кедр тенд һучн кү олж авхла, Би тиим юм кешгов, – гиж Деед Эзн хәрү өгв.

³¹ Абрахам иигж келв:

– Деед Эзнәс иигж сурхар би шиидүв. Тенд зуг хөрн күн олдхла яахмб?

– Хөрн күүнә төлә, Би терүг уга кешгов, – гиж Деед Эзн хәрү өгв.

³² Тиигхлә Абрахам келв:

– Деед Эзн бичә уурлтха, зуг нанд бас келх зөв өгтхә. Кедр арвхн күн олдхла яахмб?

– Арвн күүнә төлә Би терүг уга кешгов, – гиж Деед Эзн келв.

³³ Абрахамла кесн күүндврән төгсәһәд, Деед Эзн йовв, Абрахам герүрн хәрж ирв.

Содом болн Гомора балһсд нурв

19 ¹ Асхлад Бурхна хойр элч Содом тал ирнә, Лот балһснур ордг үүднд сууж. Тедниг үзн, Лот босад тосна, һазрт күртлән гекәд мендлнә.

² – Мини нойд, буйн болтха, зарциннь герт ортн. Тадн келэн уһаһад хонж чаджанат, өрүн өрлэ эврәннь хаалһдан һарад цаарандан йовхит, – гиж тер келнэ.

– Уга. Бидн талвң деер хонनावидн, – гиж тедн хэрү өгв.

³ Болв Лот дегд сурад бээтл, тедн терүг дахад гертнь орна. Теднө төлө Лот хот белднэ, эхн уга өдмг болһна. Өгсн хотыг тедн иднэ.

⁴ Зуг тедниг кевтхэс урд, Содомин көгшн-баһ уга залус цугтан гериг эргэд бүслнэ.

⁵ – Асхар ирсн улс яһла? Тедниг нааран һарһ, бидн тедниг күчэр эзлнэвидн, – гиж тедн хээкрнэ.

⁶ Лот ардан үүдэн хааһад, хээкржэх улс тал һарч ирнэ.

⁷ – Уга, мини үүрмүд, тиим му йовдл бичэ һарһтн. ⁸ Соңстн, нанд хойр күүкн бөөнэ. Тедн залусла бөөһэд уга. Би тедниг тадн тал һарһад авч ирсүв. Тедниг яһнат-кегнэт – тана дурн. Зуг мини герт орж ирсн улсиг бичэ көндөтн, – гиж Лот келнэ.

⁹ – Хаалһасмдн хооран һар! Чи нааран һазадын орна күн болж ирчкэд, ода мана зарһч болхар седжәнэч. Бидн теднэс дорар чамас өшөһөн авхвидн, – гиж Лотд тедн хэрү өгнэ.

Тедн Лотыг түлкэд, үүдинь хамхлхар өөрднэ. ¹⁰ Болв гер дотр бээсн гиичнр Лотыг гертнь татж орулад, үүдинь оньслна. ¹¹ Герин үүднд бээсн көгшн-баһ уга әмтиг үүд олж чаддоһар Бурхна элчнр сохрулна.

¹² Гиичнр Лотд иигж келнэ:

– Чамла энд бас кен бөөнэ? Күргд, көвүд, күүкд, балһснд кенчнь бөөнэ? Теднән эндәс авад һар, ¹³ яһад гихлэ бидн эн ормиг уга кехәр бөөнэвидн. Балһснд бөөх улс йир һалзу гиж Деед Эзн эн әмтнә тускар соңсла. Тер төләд тедниг уга кетхә гиж мадниг Деед Эзн илгәв.

¹⁴ Лот һарад, күүкдән авхар бөөсн күргдт иигж келнэ:

– Шулуһар эндәс һартн: Деед Эзн балһсиг уга кехәр бөөнә!

Болв теднь Лотыг наадлжана гиж санв.

¹⁵ Өр шарлад һарчах кемлә, Бурхна элчнр Лотыг адһаһад келнә:

– Бос. Гөргән, хойр күүкән авад һар эндәс, әс гиж чи эн килнцтә балһсна әмтнлә хамдан алгдхич.

¹⁶ Лот маһдлна. Болв хойр гиич терүг, терүнә гергиг болн хойр күүкинь һараснь авад, балһсна ца һарһна. Яһад гихлэ Деед Эзн тедниг хээрлв. ¹⁷ Балһснас һархла, теднә негнь иигж келнә:

– Гүүтн эндэс! Бичэ ардан хэлэтн, зууран тегш hazрт бичэ зогстн! Уул тал гүүтн, эс гиж алгдхит!

¹⁸ Болв Лот теднд келнэ:

– Уга, мини нойд! ¹⁹ Тадн нанд, эврэннь зарцдан, цаһан седклэн һарһвт. Тадн мини әмиг аврхларн, нанд ик хээрлт күртәввт. Зуг би гүүж уулд күрч чадшгов: намаг аюл күцәд, би үкж одхв. ²⁰ Хол биш тер балһсн бәәнә. Терүнд би гүүж күрч чадхв. Балһсн ик биш. Нанд тиигән гүүх зөв өгтн – тертн бичкн! Тенд би әмд үлдхв.

²¹ – Сән. Би чини эн сурвричнь күцәнәв. Чини келжәх балһсиг би нурахшив. ²² Шулуһар тиигән гү. Яһад гихлә, чамаг терүнд эс күртл, би тас юм кеж чадшгов, – гиж Бурхна элч Лотд хәрү өгнә.

(Ән учр деерәс тер балһсн Цоар* гидг нертә болсмн.)

²³ Лотыг Цоарт күрхд нарн һарч одсн цаг билә. ²⁴ Тегәд Деед Әзн Содом Гомора хойр деер теңгрәс һал халун мок, хур мет, асхв. ²⁵ Балһсдыг болн цуг тегш һазриг, балһсдт бәәсн цуг әмтиг, һазр деер урһжасн тоотыг Тер уга кев. ²⁶ Лотын гергн ардан хәләхләрн – давсн бахнд хүврж одв.

²⁷ Маңһдуртнь Абрахам әрт серәд, Деед Әзнә өмн зогссн һазр тал хәрү ирнә. ²⁸ Содомиг болн Гомораг, цуг тегш һазриг хәләһәд, бешәс һарчах нигт утан мет һазрас утан өөдлжәсиг үзнә. ²⁹ Тиигж Бурхн Лотын бәәсн балһсдыг уга кехләрн, Абрахамин тускар тодлад, Лотыг үкләс авч һарв.

Лот болн терүнә күүкд

³⁰ Лот хойр күүктәһән Цоар балһсиг үлдәһәд, уулд бүүрлнә. Яһад гихлә, тедн Цоарт үлдхәсн әәжәлә. Лот хойр күүктәһән уулын кәндә нүкнд бәәв.

³¹ – Мана эцк көгшн, болв цуг һазра авъясар, маниг буулһж авх залу күн энд уга. ³² Эцкәрн дамжад эврәннь тохман хадһлхин төлә, чаһр өгәд согтачкад, терүнлә кевтхм, – гиж эгчнь дүүдән келнә.

³³ Тер сө тедн эцкдән чаһр өгәд согтачкад, ик күүкнь өвртнь орад, терүнлә кевтнә. Ик күүкнь кезә кевтсинь, кезә боссинь, юн болсинь эцкнь медсн уга.

* ^{19:22} Цоар – эн нерн әәһәрн «бичкн» гидг еврей келнә үгин бәәдлтә.

³⁴ – Давсн сө би эцктәһән кевтлөв. Эн асxn бас чаһр өгәд терүг согтай. Эцкәрн дамжулад эврәннь тохман хадһлхин төлә чи бас өвртнь орад терүнлө кевт, – гиж маңһдуртнь ик күүкнь дүүдән келнә.

³⁵ Тер сө тедн чаһр өгәд, эцкән согтана. Бичкн күүкнь өвртнь орад эцктәһән кевтнә. Эцкнь бичкн күүкән кезә кевтәд, кезә боссинь – юн болсинь медхш. ³⁶ Тегәд хойр күүкн эцкәсн саата болна.

³⁷ Ик күүкн көвү һарһна. Терүндән Моав* гидг нер өгнә. Тер эндрк моавмудын эцк. ³⁸ Бичкн күүкнь бас көвү һарһна. Терүндән Бен-Ами** гидг нер өгнә. Тер эндрк амонмудын эцк.

Абрахам болн Авимелех

20 ¹ Тендәсн Абрахам Негев гидг һазр тал һарад, Кадеш Шур хойран хоорнд бүүрлнә. Герар балһснд тер күүнә күн болж бәәв. ² Тенд эврәннь гергн Сарран тускар келнә: «Сарра мини дү күүкн». Герарин хан Авимелех Сарраг дуудулад, бий талан авна. ³ Болв сөөһәр Авимелехин зүүднд Бурхн үзгдәд:

– Эн күүкд күүг авснас көлтә чи үкхич. Терчнь залута, – гиж келнә.

⁴ Зуг Авимелех терүг көндәһәд уга билә. Тегәд тер келнә:

– Деед Эзн, намаг болн килнц уга улсиг Та алхийт? ⁵ «Эн мини дү күүкн», гиж Абрахам нанд келлүс. «Эн мини ах», гиж күүкд күн эврән келлә. Мини санан цевр, бийдм нүл уга.

⁶⁻⁷ – Э, э, чини санан цевр бәәсинь Би меднәв: Мини өмнәс һарһх килнцәс Би чамаг зогсаав. Тегәд Би чамар терүг көндәһсн угав. Ода эн гергиг залуднь хәрү өг. Залунь әәлдәч. Тер чини төлә мөргх. Чи ода әмд үлджәнәч. Болв кемр чи гергинь хәрү эс өгхлә, эврәннь өөрхн улстаһан чи маһд уга үкхич, – гиж терүнд Бурхн зүүднднь келнә.

⁸ Маңһдуртнь өрүн өрлә, Авимелех эврәннь зарцнран цуглулад, учрсн йовдлын тускар келж өгнә: тедн дегд икәр чочна. ⁹ Дарунь Авимелех Абрахамиг дуудад иигж келнә:

* 19:37 Моав – эн нерн әәһәрн «эцкәсн» гидг еврей келнә үгин бәәдлтә.

** 19:38 Бен-Ами – эн нерн еврей келәр «мини келн-улсин үрн» гидг чинртә, әәһәрн «амонмудын» гидг үгин бәәдлтә.

– Чи мадниг яһвчи? Намаг, мини орн-нутгиг иигж икэр гемшэдгэр би чамд ямаран му юм үзүлүв? Чи нанла мел һарһшго юм һарһвч. ¹⁰Тиим юм һарһхларн, чи юуна тускар ухалжалач?

¹¹ – «Эн һазрт Бурхнас әәдг улс уга, тедн намаг гергнәсм кәлтә алх», – гиж би ухалув. ¹²Йосндан болхла, тертн мини дү күүкн. Мини экәс һарсн әс болв чигн, мини әцкин күүкн тертн. Тертн мини гергн болв. ¹³Әцкинм герәс Бурхн намаг зуульчлулад йовулхла, би терүнд иигж келләв: «Бидн альд одв чигн, мини тускар эн мини ах гиһәд кел гиж би терүг әрж сурлав», – гиж Абрахам хәрү өгнә.

¹⁴Тиигхләнь Авимелех терүнд хәд, мал, ялчнр кеж күүкд, залу улс өгв; Сарра гергинь хәрү өгв.

¹⁵ – Мини һазр эн: дурлсндан бә, – гиж Авимелех терүнд келв.

¹⁶ – Чини ахд би 1 000 цаһан мөңг өгчәнәв. Энүгәрн чини һундлыг хамдан бәәсн улсин нүүрт мартулхар седжәнәв. Чи мел гем уга болжанач, – гиж тер Саррад келнә.

¹⁷⁻¹⁸ Тегәд Абрахамин гергн Сарраһас кәлтә Авимелехин герт үрн олддгинь Деед Эзн зогсаж. Абрахам Бурхнд мөргнә. Бурхн Авимелехиг, терүнә гергиг, ялчнр күүкд улсиг әдгәнә. Тегәд теднь дәкнәс үр һарһдг болв.

Ицхакин төрлһн

21 ¹Деед Эзн келсәрн Саррад цаһан санаһан күртәв, Саррад өгсн үгән күцәв. ²Сарра саата болад, көгшрх наснднь, Бурхна заасн цаглань Абрахамд көвү һарһна. ³Нилх көвүндән Абрахам Ицхак гидг нер өгнә. ⁴Терүнә Ицхак көвүнь төрж һарад нәәм хонсна дару, Бурхна келсәр, Абрахам терүнд керчлһ кенә. ⁵Ицхак төрхд Абрахам 100 наста бәәж.

⁶ – Бурхн намаг инәлһв. Энүнә тускар соңссн күн болһн намаг даһад инәх, – гиж Сарра келв.

⁷ – Сарра көкәрн күүкд асрх гиж кен Абрахамд келх бәәсмб? Болв би терүнд көгшрх наснднь көвү һарһж өгүв, – гиж Сарра немв.

Хагар Ишмаил хойриг көөлһн

⁸Көвүн өснә, көкнәс һарһна. Ицхакиг көкнәс һарһсн өдрлә Абрахам ик нәр кенә. ⁹Болв Абрахамд Египетин Хагарин

Һарһж өгсн көвүн Ицхакиг наадлад наад бөржәхиг Сарра үзэд,
¹⁰ залудан келнә:

– Эн зарцан Ишмаил гидг көвүтәһинь көөчк. Яһад гихлә эн зарцин көвүн мини Ицхак көвүнлә үдлд зөөр хувалцшго.

¹¹ Абрахам йир икәр һундрхна, юңгад гихлә Ишмаил терүнә көвүн болжана. ¹² Болв Бурхн терүнд келнә:

– Көвүнәсн болн зарц күүкд күүнәс көлтә бичә һундрх. Сарраг соңс, терүнә келсәр ке. Чини тохм Ицхакар дамжад тарх. ¹³ Болв Би зарц күүкд күүнәс һарсн көвүнәс бас улс үүдәнәв. Яһад гихлә, эн чини көвүн болжана.

¹⁴ Маһдуртнь өрүн өрлә Абрахам хотта, уста бортх авад Хагарин ээм деер тәвәд, көвүтәһинь хамднь йовулчкна. Хагар йовад, Беэр-Шева гидг көдә һазр эргәд төөрнә. ¹⁵ Бортхд бәәсн усн чилхлә, көвүһән бичкн модн дор үлдәчкәд, ¹⁶ саадг сумн нисәд күрх дүңгә һазрт хооран һарад сууна.

– Көвүм яһж үкчәхинь хәләхшв, – гиж экнь санна. Тенд суухларн, Хагар икәр уульна. ¹⁷ Бурхн көвүнә уульсиг соңсна. Теңгрәс Бурхна элч Хагариг дуудад келнә:

– Хагар, юн болв? Бичә ә. Тенд көвүн уульжасиг Бурхн соңсв. ¹⁸ Бос, көвүг босхад, һараснь ав. Би терүнәс алдр улс үүдәнәв.

¹⁹ Эн кемлә Бурхн Хагарт уста худг үзүлнә. Бортхан усар дүүргәд, экнь көвүндән ус өгнә. ²⁰⁻²¹ Көвүн өстл, Бурхн терүнлә бәәв. Көвүн Паран гидг эжго көдәд бәәһәд, саадгар хадг күн болв. Экнь энүнд Египетәс күүк авч өгв.

Беэр-Шевад кесн бооцан

²² Тер цагт Авимелех болн терүнә цергин һардач Пихол Абрахамд иигж келцхәнә:

– Бурхн альд чигн, ю кежәв чигн чамла бәәнә. ²³ Тегәд эн ормд, Бурхна өмн, нанд чигн, мини үрдт чигн, мини хөөт үйнерт чигн му юм үзүлшгоһан лавлж андһар өг. Нанд болн күүнә күн болж чини бәәх орн-нуттг, мини чамд өгсн хәәртлгә әдләр, хәәртлән күрг, – гиж келв.

²⁴ – Андһаран өгчәнәв, – Абрахам гив.

²⁵ Дәкәд Авимелехин зарцир уста худг булаж авснд Абрахам Авимелехиг бурушав. ²⁶ Болв Авимелех иигж келв:

– Кен тиигсинь би меджэхшв. Чи нанд келсн угач, би эндр өдр күртл энүнэ тускар соңсад угав.

²⁷ Абрахам хэд, мал дахулж авч ирэд, Авимелехд өгнө. Тедн бооца кенө. ²⁸ Абрахам сүргэс 7 баахн наста хө йиллж харһна.

²⁹ – Чини шишлң йиллж авсн 7 баахн наста хөн юн учрта болжахмб? – гиж Авимелех Абрахамас сурна.

³⁰ – Тер худгиг намаг малтсиг герч кеж эн 7 баахн наста хө нанас ав, – гиж тер хэрү өгв.

³¹ Тер учр деерэс тер назр Беэр-Шева* гиж нерэдгдв. Тедн хойр тенд андһар өглө. ³² Беэр-Шевад бооца кеһэд, Авимелех болн Пихол пилистмүдин назр тал хэрү ирцхэв. ³³ Беэр-Шевад Абрахам тамариск модд тэрнэ, тенд мөңк Бурхна, Деед Эзнэ нер дуудна. ³⁴ Пилистмүдин назрт Абрахам удандан бөөв.

Абрахамиг сөрлһн

22 ¹ Цаг давад, Бурхн Абрахамиг сөрж хэлэнэ.

– Абрахам! – гиж Тер келнэ.

– Би энд бөөнөв, – гиж Абрахам хэрү өгнө.

² – Ор һанцхн дурта Ицхак көвүһән авад, Мориа гидг назр тал йов. Тенд уул деер көвүһәрн шаталһна тэкл тэк. Алык уулд кехинь Би чамд келж өгнөв, – гиж Бурхн келнэ.

³ Маңһдуртнь өрүн өрлө Абрахам босад, элжгнән тохж авад, хойр зарцан болн Ицхак көвүһән дахулад, шатах мод хамхлж авад, Бурхна заасн назр тал һарад йовна. ⁴ Ёурвдгч өдртән Абрахам холас тер назриг үзнэ.

⁵ – Тадн элжгнтгәһән энд үлдтн, бидн көвүтгәһән тиигэрән одад, мөргэд, дөкэд тадн тал хэрү ирнөвидн, – гиж Абрахам зарцнртан келнэ.

⁶ Абрахам шатах модан авад, Ицхакин нурһн деер тэвэд үүрүлнэ, эврән һал, утх авна. Хоюрн тегэд йовна. ⁷ Ицхак эврәннь эцк Абрахамд келнэ:

– Эцк!

– Э, э, көвүм минь, – гиж Абрахам хэрү өгнө.

* 21:31 *Беэр-Шева* – эн нерн еврей келэр «долана худг», эс гихлэ «андһарин худг» гидг чинртә.

– Маднд һал болн модн бөөнэ, зуг тэкл тэкх хурһн альд бөөхмб? – гиж Ицхак сурв.

⁸ – Көвүн минь, Бурхн Эврэн шаталһна тэкл тэкх хурһиг хэлэх, – гиж Абрахам хэрү өгнэ. Цаарандан эдн хоюрн йовад йовв.

⁹ Бурхна заасн һазрт тедн күрхлэрн, Абрахам тэкл тэкх бээр белднэ, терүн деер модан тэвэд, деернь эврәннь Ицхак көвүһән күлэд кевтүлнэ. ¹⁰ Абрахам көвүһән алхар һартан утх авна. ¹¹ Болв теңгрэс Бурхна элч терүг дуудна:

– Абрахам! Абрахам!

– Би энд бөөнэв, – гиж тер хэрү өгнэ.

¹² – Көвүн тал бичэ һаран өрг, бичэ терүг көндэ. Ода чи Бурхиг икэр күндлхиг Би меджәнэв. Яһад гихлэ чи Мини төлэ ор һанцхн көвүһән хармһсн угач, – гиж Бурхна элч келнэ.

¹³ Деегшән хэлэхлэрн, Абрахам нигт бура модн дотр өврэрн оралдһн хуц үзнэ. Тер хуциг татж авад көвүнәннь ормд шатаһад, тэкл тэктнэ. ¹⁴ Тер ормиг Абрахам «Деед Эзн хэлэх» гиж нерэднэ. Тегэд ода күртл «Деед Эзн уул деерән хэлэх» гиж келцхэнэ.

¹⁵ Деед Эзнэ элч теңгрэс хойрдад Абрахамиг дуудад иигж келнэ:

¹⁶ – Деед Эзн Бийэрн андһар өгчәнэв гиж келжәнэ. Чи иим юм һарһад, Мини төлэ ор һанцхн көвүһән хармһсн угач, ¹⁷ тегэд,

Би маһд уга чамаг эдслнэв,

Чини хөөт үйнриг тооһарнь икдүлнэв:

Тедн теңгртк одд мет, теңгсин көвән элһн мет олн болх.

Чини хөөт үйнр дээсдиннь балһсд эзлж авх.

¹⁸ Чи Намаг соңсснас иштэ,

Чини хөөт үйнрэр дамжад, һазр деерк цуг улс эдслгдх.

¹⁹ Абрахам зарцир талан хэрү ирв. Тегэд тедн хамдан Беэр-Шева тал йовцхав. Абрахам Беэр-Шевад бөөлэ.

Нахорин көвүд

²⁰ Цаг давна. Милка бас эк болв, чини ах Нахорт көвүд һарһж өгв, гиж Абрахам соңсна. ²¹ Түрүңкнь Уц гидг нертэ, терүнэ дү Буз, Кемүэл (Арамин эцк), ²² Кесед, Хазо, Пилдаш, Идлап болн Бетүэл.

²³ Ребекан эцк Бетүэл болв. Эн 8 көвүг Милка Абрахамин ах Нахорт нарһж өгв. ²⁴ Реума гидг нертэ терүнэ хөөт гергн бас көвүд нарһна. Теднэ нерд: Тевах, Гахам, Тахаш болн Мааха.

Сарран үкл

23 ¹ Сарра 127 жилдэн әмд йовв. ² Керьят-Арбад (эс гихлэ Хевронд) Канан гидг һазрт тер өңгрв. Абрахам Саррад уйдж уульхар ирнэ. ³ Дәкәд Абрахам гергнәннь цогцас хооран һарад, хетмүдлә күүнднә. Тер иигж келнә:

⁴ – Би тадн дунд күүнә күмб, нүүж ирсн күмб. Тадн нанд үкәрин һазр хулдтн. Тенд би өңгрсн гергән оршанав.

⁵ Хетмүд Абрахамд иим хәрү өгнә:

⁶ – Тана зергәс, соңстн. Та мадн дунд күчтә нойн болжанат. Эврәннь гергән өңгрсн цогц хадһлдг мана хамгин сән һазрт оршатн. Маднас кен чигн күн Танд өңгрсн күүһән оршахд тиим һазр өгшгов гиж келшго.

⁷ Тиигхләнһ Абрахам босад, тер һазра хетмүдт ханлтан өргв.

⁸⁻⁹ – Кемр тадн, намаг гергән энд оршахд буру эс гижәхлә, тиигхлә, буйн болтха, мини төлә Цохарин көвүн Эпронас нанд Махпела гидг хадын көндә хулдтха гиж суртн. Эн хадын көндә терүнә тәрәнә захд бәәнә. Эпрон йосн үнәрнһ тер бәәриг нанд тадна нүүрт хулдтха. Тегәд тер бәәрн оршагдһһна һазр болх.

¹⁰ Хет Эпрон эврәннһ улс дунд сууж. Терүнә балһсна үүдн тал ирсн цуг хетмүдин нүүрт тер Абрахамд иим хәрү өгнә:

¹¹ – Уга, мини нойн, буйн болтха, намаг соңстн. Би танд тәрәнә һазр, терүн деер бәәх хадын көндә өгчәнәв. Би энүг танд мини улсин нүүрт өгчәнәв. Эврәннһ гергән оршатн.

¹² Абрахам шинәс тер һазра әмтнд ханлтан өргәд гекв. ¹³ Цуг хетмүд соңсдгар Эпронд иигж тер келнә:

– Буйн болтха, чи бас намаг соңс. Би тәрәнә һазрин үнинһ өгнәв. Би өңгрсн гергән оршаж чаддгар тер мөңгинһ нанас ав.

¹⁴ Эпрон Абрахамд келнә:

¹⁵ – Соңстн намаг, мини нойн: һазрин үннһ 400 цаһан мөңгн болжана. Эннһ нанд, танд юмб? Оршатн өңгрсн күүһән.

¹⁶ Абрахам Эпрона келснлэ зөвшөрэд, терүнд хетмүдин чирэд заасн хазрин үнинь цаһан мөңгөр чиңнүрдэд өгнө. Тернь кувцнрин кемжәһәр 400 цаһан мөңгн болна. ¹⁷ Тегэд Мамрен хажудк Махпелад бәэсн Эпрона хазр – тәрәнә хазр, терүн деерк хадын көндә, тәрәнә хазрин эргнд урһжах цуг модд – ¹⁸ балһсна үүдн тал ирсн хетмүдин нүүрт Абрахамин зөөр болв. ¹⁹ Терүнә хөөн Абрахам Сарраһан Мамрен (эс гиж Хеврона) хажудк Махпелад бәэсн хадын көндәд – Кананд оршав. ²⁰ Тәрәнә хазр, терүн деер бәэсн хадын көндә оршалһна хазр болж Абрахамд хетмүдәс күртв.

Ицхак болн Ребека

24 ¹ Абрахам көгшрж одсн билә, зөвәр наста. Деед Эзн терүнә цуг кесн тоотднь әдс өгв. ² Гертнь эзн болад цугинь бәржәсн ах зарцдан Абрахам иигж келв:

– Һаран мини ташад күрг*. ³ Мини бәэх Канана гидг отга күүк көвүндм авч өгшгов гийәд теңгр болн хазр үүдәсн Деед Эзн Бурхар нанд андһар өг. ⁴ Болв мини төрсн хазрт одад, мини төрл-саднд одад, мини Ицхак көвүнд күүк авч өгхич.

⁵ – Кемер тер күүкд күн нанла нааран, эн хазр тал, иршгоһар седхлә яахмб? Би ю кехмб, тана төрсн орн-нутг тал көвүһитн йовулхмби? – гиж зарц терүнәс сурна.

⁶ – Көвүһим тиигән төрүц бичә йовул. ⁷ Эцкинм гертәс болн мини төрсн хазрас намаг дахулж һарһсн Деед Эзн, теңгрин Бурхн, нанла күүндәд иим андһар өглә: «Би эн хазриг чини хөөт үйнрт өгнөв». Тегэд Тер Эврәннь элчиг илгәһәд, мини көвүнд күүк авч өгхд чамд дөң болх. ⁸ Кемер күүкн чамла йовшгоһар седхлә, чи тер андһарас сулдхгдхч. Зуг мини көвүг тиигән төрүц бичә йовул, – гиж Абрахам хәрү өгв.

⁹ Зарц эврәннь нойн Абрахамин ташад һаран күргәд, тиим юм кех болж андһар өгнә.

¹⁰ Дәкәд зарц эврәннь нойна темәдәс 10 темә авад, хамгин сән белг авад, һарад йовна. Арам-Нахараим** тал бәэх Нахорин балһс

* 24:2 Иим йовдл тер цагин авъясар дааврта андһар медүлжәнә.

** 24:10 Эс гихлә Месопотамий.

тер орна. ¹¹ Балһсна ца худгин өөр темэдэн тер кевтүлнэ. Эннь асхн шидр күүкд улс ус авхар хардг цаг билэ. Тер иигж зальврв:

¹² – О, Деед Эзн, мини нойн Абрахамин Бурхн, эндр нанд күцэмжим заятн, мини нойн Абрахамд өгсн андһаран күцэтн. ¹³ Би ода худгин хажуд зогсчанав. Балһсна улсин күүкд ус авхар харч аашна. ¹⁴ Кемр би күүкдин негнднь: «Буйн болтха, ээм деерк буһшан буулһ, би ус уухар седләв», – гиж келхлэ тер келх: «Уу, би чини темэдиг бас услсув», – тер күүкн тана зарц Ицхакин төлэ тана зааснь болтха. Тиигж мини нойнд өгсн андһаран күцэситн би медхв.

¹⁵ Терүг зальврлһан чиләһэд уга бээтл, ээм деерән буһш бәрсн Ребека харч ирв. Эн күүкн Абрахамин Нахор ахин болн терүнэ гергн Милкин көвүнэ Бетүелин күүкн бээж. ¹⁶ Тер йир сээхн күүкн, хәрд һарад уга, залусла бөөһэд уга билэ. Худг тал тер одад, буһштан ус авад, хәрү һарна. ¹⁷ Зарц терүн тал гүүж одад:

– Буйн болтха, нанд невчкн ус эврәннь буһшас ас, – гинэ.

¹⁸ – Уутн, мини нойн, – гиж тер келәд, шулуһар буһшан ээмәсн буулһад, ус уулһв. ¹⁹ Терүг ус уухла, күүкн келнэ:

– Би тана темэд ундан хаңһатл ус татж өгнөв.

²⁰ Күүкн буһшта усан идшт кечкәд, хәрү худг тал ус авхар гүүнэ. Тегәд темэдиг цугтаһинь услна. ²¹ Зарц тагчгар терүг шинжләд, Деед Эзн терүнэ зуульчлһинь әдслсинь медхәр зогсв. ²² Темәд усан ууһад цадхла, хамрт зүүдг алтн билцг зарц һарһад күүкнд өгнэ. Тернь йир үнтә бээж. Дәкәд хойр алтн буһу өгнэ. Теднь йир ик бээж.

²³ – Кенә күүкмбч, кел нанд? Чини эцкин герт хонх орм маднд олдхий? – гиж зарц сурна.

²⁴ – Би Нахорт Милкин һарһж өгсн көвүнэ Бетүелин күүкмб, – гиж тер келнэ. ²⁵ Деернь немнә:

– Манад солол чигн, малын хот чигн элвг, хонх орм чигн бөөнә.

²⁶ Тиигхлэ зарц Деед Эзнд сөгдәд мөргн ²⁷ иигж келнә:

– Мини нойн Абрахамин Деед Эзн Бурхн Эврәннь хээрлтәрн болн иткләрн мини нойиг дөңсндән тууртха! Деед Эзн намаг шудтан мини нойна төрлин герт көтләд авч ирв.

²⁸ Күүкн гүүж одад, экиннь герт цугинь келж өгнә. ²⁹ Ребека Лаван гидг нертә ахта бээж. Худгин өөр бөөсн күн тал Лаван адһад

гүүнэ. ³⁰ Дү күүкнәннь һарт буһу, хамрт зүүдг билцг үзэд, дөкэд тер күн Ребекад ю келсинь соңсхларн, Лаван тер күн тал одна. Зарц темэдтгән худгин өөр тер кевтән зогсчаж.

³¹ – Деед Эзнэ әдстә күн, нааран ортн. Яһад һаза зогсчанат? Би танд хонх гер, темәдтн орм белдчкүв, – гиж Лаван келнә.

³² Абрахамин зарц герт орна. Темәдинь ацанаснь сулдхад, солом, хот өгнә. Зарцд болн терүнә улст кәлән уһах ус авч ирнә.

³³ Әмтнә өмн хот тәвнә. Болв зарц иигж келнә:

– Нанд өгсн даалһврин тускар эс келтлән, би хот уушгов.

– Келтн, – гиж Лаван хәрү өгнә.

³⁴ – Би Абрахамин зарцв. ³⁵ Деед Эзн мини нойнд элвгәр цаһан санаһан күртәв, тегәд тер байжв. Деед Эзн терүнд хөд, ямад болн бод мал, цаһан мөңг болн алт, залу болн күүкд улс-зарцнр, темәд болн элжгд өгв. ³⁶ Мини нойна гергн Сарра көгшрх насдан терүнд көвү һарһж өглә. Эцкнь бәәсэн кевтнь көвүндән герәсллә. ³⁷ Мини нойн нанас андһар авад иигж келв: «Көвүндм мини бәәх Канана отга күүкдәс күүк бичә авч өг. ³⁸ Зуг мини эцкин өрк-бүл тал, төрскн һазр талм йов. Тендәс мини көвүнд күүк авч өг». ³⁹ «Кемр тер күүкн нанла эс йовхла яахмб?» – гиж би эврәннь нойнас сурув. ⁴⁰ Тер келв: «Мини жирһл Деед Эзнә өмн ил. Мини Деед Эзн чамла Эврәннь элчән илгәх, чини зуульчлһнд күцәмж өгх. Иигхләрн көвүндм мини төрләс болн мини эцкин өрк-бүләс герг авч өг. ⁴¹ Болв мини эцкин өрк-бүлд одхла, тедн күүкән чамд өгшго болж һархла, зуг тер цагт чи андһарас сулдхич». ⁴² Эндр худг тал ирэд би келүв: «О, Деед Эзн, мини нойна Абрахамин Бурхн, нанд өггдсн даалһврт Та зуг күцәмж белглсн болхнь! ⁴³ Би ода худгин хажуд зогсчанава. Кемр күүкн нааран ирэд ус авхар седхлә, би терүнд келнәв: „Буйн болтха, эврәннь буһшас нанд уух ус өгич“. ⁴⁴ Кемр тер „Уу, би чини темәдт бас ус татж өгнәв“, гиж келхлә, тер мини нойна көвүнд Деед Эзнә шиидсн күүкн болтха». ⁴⁵ Намаг дотран зальврлһан чиләһәд уга бәәтл, ээм деерән буһш бәрсн Ребека һарч ирв. Терүг худг тал ирэд ус авхла, би иигж келүв: «Буйн болтха, нанд уух ус өгич». ⁴⁶ Күүкн шулуһар буһшан ээмәсн буулһад иигж келв: «Уутн, би тана темәд бас услнав». Би ус уувв, темәдим күүкн услв. ⁴⁷ Би терүнәс суржанава: «Кенә күүкмбч?» Тер иигж келв: «Нахорт Милкин һарһсн көвүнә Бетүелин күүкмб». Тиигхлән би терүнә хамрт билцг, һартнь буһус

зүүхэд, ⁴⁸ Деед Эзнд сөгдэд мөргүв. Мини нойна ахин ач күүкиг терүнэ көвүнд герг кенэд авч өгхд итклтэ хаалхар намаг авч ирсн мини нойн Абрахамин Бурхнд, Деед Эзнд би магтал өргүв. ⁴⁹ Ода тадн келтн. Мини нойна сурвр күцэхэр бэнт? Цааранднь ю кехэн медхин төлө, нанд хэрүһинь өгтн.

⁵⁰ – Энтн Деед Эзнэхэр бүтх керг. Тегэд бидн тиим-иим гиж келж чадшговидн. ⁵¹ Ребека тана өмн бээнэ; энүг авад йовтн. Деед Эзнэ заасар эн тана нойна көвүнэ гергн болг, – гиж Лаван болн Бетүэл хэрү өгцхэнэ.

⁵² Эн үгмүд соңссн Абрахамин зарц Деед Эзнэ өмн һазрт күрч мөргв. ⁵³ Дэкэд тер алтн, цаһан мөнгн ке кегдлмүд болн хувц һарһад, Ребекад өгнө. Күүкнэ ахд, экднь үнтэ белгүд бас өгнө.

⁵⁴ Зарц эврәннь ирсн улстаһан хот идэд, ууһад, доран хонад үлднэ. Өрүнднь тедн босна, зарц иигж келнэ:

– Мини нойн тал намаг йовултн.

⁵⁵ Болв күүкнэ ах эк хойр иигж хэрү өгнө:

– Күүкн маднла арвхн хонгтан болв чигн бээтхэ, дэкэд йовж чаджанат.

⁵⁶ – Деед Эзн мини кергт күцэмж дурдв, тегэд бичэ намаг бэртн. Эврәннь нойнд хэрү күрдгэр намаг хаалһдм һарһтн, – гиж тер кель.

⁵⁷ – Күүкиг дуудад терүнэс сурий, – гиж тедн келнэ.

⁵⁸ Тедн Ребекаг дуудад сурна:

– Эн күүнлэ йовнчи?

– Йовнав, – гиж күүкн хэрү өгнө.

⁵⁹ Тегэд тедн Ребекаг бичкнэснь асрсн зарцтаһинь, Абрахамин зарциг дахж йовх улстаһинь хаалһднь орулад йовулна. ⁶⁰ Тедн Ребекад эдс өгэд иигж келнэ:

– Мана дү күүкн, чамас

Миңһн болн миңһн миңһэд күн һарч өсх,

Чини хөөт үйнрин өмн

Дээсдин үүдд секгдж йовтха.

⁶¹ Ребека зарцнртаһан босад, темэд деер сууһад, Абрахамин зарциг дахад һарна.

⁶² Тер өдрмүдт Ицхак Беэр-лахай-ройяс хэрж ирв. Тер Негевд бөөж. ⁶³ Тегэд тер асхар теегт сергхэр харна, хэлэхлэ – темэд аашна. ⁶⁴ Ребека Ицхакиг үзэд, темэнэс һэрэдж бууһад, ⁶⁵ зарцас иигж сурна:

- Теегэр мана өмнэс тосч аашх тер күн кемб?
  - Терчнь мини нойн, Ицхак, – гиж зарц хэрү өгнэ.
- Тиигхлэ күүкн бүркәһәр чирәһән бүркнэ.

⁶⁶ Зарц Ицхакд ю кесән цугтаһинь келж өгв. ⁶⁷ Ицхак Ребекаг экиннь сегд орулна. Ребека терүнэ гергн болна, Ицхак терүнд дурлна. Тегэд экән өңгрснэ хөөн тер гейүрән тогтнулна.

Абрахамин үкл

25 ¹ Абрахам талдан герг бийдән авна. Терүнэ нерн Хетура. ² Тер Абрахамд Зимраниг, Йокшаниг, Меданыг, Мидьяниг, Ишбакиг болн Шуахиг һарһж өгнэ. ³ Шебән Дедана хойрин эцк Йокшан бөөж. Дедана хөөт үйнр ашурнр, летушнр болн леюмнр бөөж. ⁴ Эфа, Эфер, Ханок, Авида болн Элда Мидьяна көвүд. Тедн цугтан Хетуран хөөт үйнр. ⁵ Абрахам бийдән бээсэн цугтаһинь Ицхакд үлдәнэ. ⁶ Эмд бөөхдән Абрахам хөөт гергдиннь көвүдт белг өгөд, Ицхак көвүнэсн хольжулад, дорд үзгин һазрур йовулж.

⁷ Абрахам ут турштан 175 нас наслна. ⁸ Түүнэ наснь күцэд, икәр көгшрэд, тер сүл эмсхлән һарһад өңгрнэ. Эврәннь өвкнр тал тер харна. ⁹⁻¹⁰ Терүнэ Ицхак Ишмаил хойр көвүнь эцкән Мах-пела гидг хадын көндэд оршана. Тернь Абрахамин хетмүдэс хулдж авсн Мамренэс дорд үзг тал бөөсн Цохарин көвүнэ Эпрона тәрәнэ һазр билэ. Тенд Абрахам Сарра гергнәннь хажуд оршагдв. ¹¹ Абрахамиг өңгрснэ хөөн Бурхн тиигхд Беэр-лахай-ройин хажуд бөөсн терүнэ көвүн Ицхакд эдс өгнэ.

Ишмаилин көвүд

¹² Сарран зарц Египет һазра күүкд күн Хагар Абрахамд һарһж өгсн Абрахамин Ишмаил көвүнэ тохм уңг эн. ¹³ Ишмаилин көвүдин нерд төрсн диг-дараһарн эн: Невайот – Ишмаилин түрүңк көвүн, Кедар, Адбеел, Мивсам, ¹⁴ Мишма, Дума, Мас-

са, ¹⁵ Хадад, Тема, Етур, Нафиш болн Кедма. ¹⁶ Эннь Ишмаилин көвүд – 12 нойн. Цаг зуур бүүрлсн болн бөөрн назра отгуд теднө нерд зүүнэ. ¹⁷ Ишмаил 137 жилд эмд бөөв. Сүл эмсхл харһад өңгрв, эврәннь өвкнр тал харв. ¹⁸ Терүнэ хөөт үйнр Ашур ордг хаалһар Египетин межән хажуд Хавилас Шур күртл бөөх назрт бүүрлцхэв. Тедн эврәннь ахнр-дүүнртөһөн өшөркж бөөцхэв.

Яков Эсав хойр

¹⁹ Абрахамин көвүн Ицхакин уңг-тохмин туск келвр эн: Ицхак Абрахамин көвүн. ²⁰ Паддан-Арамас* Лавана дү күүкн болн ара-мей Бетүелин күүкн Ребекаг буулһж авхд Ицхак дөчтө билэ. ²¹ Ицхак Деед Эзиг гергнәннь төлө эрж сурна, яһад гихлэ терүнд үрн олддог билэ. Деед Эзн терүнэ зальврлһиг соңсна – терүнэ гергн саата болна. ²² Геснд бөөх үрднө нег-негән тиирэд бөөхлэ, Ребека келнэ:

– Нанла яһад иим юмн учржахмб?

Деед Эзнэс сурхар тер йовна.

²³ Деед Эзн иигж келнэ:

– Чини геснд хойр отг бөөнө,

Чамас хойр келн-улс үүдэд салх;

Негнь негнэсн күчтө болх,

Ахнь дүүдән заргдх.

²⁴ Күүкд харһх цаг ирхлэ, гергнэ геснд икр көвүд бөөдг болна. ²⁵ Түрүнкнө улан махмудта харна. Нооста махмуднь кевтән килц хувцар бүркэтэ мет болна. Тегэд терүнд Эсав** гидг нер өгнө. ²⁶ Дарунь Эсавин дүнө терүнэ тавгаснь бәрсн харна. Тегэд дүүднө Яков*** гидг нер өгнө. Ребекаг тедниг харһхд Ицхак жиртэ бөөж.

* 25:20 Эс гихлэ Месопотамийин барун ар үзг.

** 25:25 Эсав – хөөннь Эсавин хөөт үйнр бөөсн Сеир гидг назрла эн нерн ирлцжәнэ. Эәһәрн Сеир «нооста» гисн еврей келнэ үгин бөөдлтэ.

*** 25:26 Яков – эн нерн «тавгас тер бәржәнэ» гидг чинртэ (тежгәр келхлэ «тер меклжәнэ»).

²⁷ Көвүд өснө. Эсав мергн аңгуч, кеерин күн болна. Яков болхла тогтун, герэн эргэд бөөдг күн болв. ²⁸ Ицхак зерлг аңгуд идхдэн дурта болад, Эсавд икэр дурлдмн. Ребека болхла Яковд икэр дурта бөөж.

²⁹ Нег дэкж Яковиг буда чанжахла, Эсав муурад, өлсэд кеерэс орж ирнө.

³⁰ – Шулуһар тер улан юмнасн нанд ас! Би харһнад үкжәнөв! – гиж Яковд тер келнө. (Эн учрар терүнд Эдом* гидг нер бас өглө.)

³¹ – Түрүлэд нанд түрүлж төрснө зөвөн хулд, – гиж Яков хэрү өгнө.

³² – Нө сән! Би үкжәнөв. Түрүнк болж харснас нанд ямаран олз болжана? – гиж Эсав келнө.

³³ – Түрүлэд андһар өг, – гиж Яков келнө.

Эсав андһар өгнө. Тегэд тер түрүн болж харсан Яковд хулдна.

³⁴ Терүнө хөөн Яков Эсавд өдмг болн бурцгар кесн буда өгнө. Тернь идэд, ууһад, босад йовж одна. Тиигж Эсав түрүн болж харсн зөвдэн оньган өгсн уга.

Ицхак болн Авимелех

26 ¹ Һазр деер харһнлһн болв. Абрахамин цагт болсн урдк харһнлһнас бас нег харһнлһн болв. Герарт бөөсн пилистмүдин хан Авимелех тал Ицхак одна. ² Деед Эзн Ицхакд үзгдэд иигж келнө:

– Египет бичэ ор. Мини келсн һазрт чи бө. ³ Эн һазрт бүүрлэд бө, Би чамта бөөхүв, чамд әдс өгнөв. Яһад гихлө чини эцк Абрахамд өгсн Әврәннь андһаран күцәхәр чамд, чини хөөт үйнрт Би цуг эн һазриг өгнөв. ⁴ Чини хөөт үйнриг теңгртк одд мет тооһарн олн болдгар Би кенөв. Теднд цуг эн һазрмудыг өгнөв. Чини хөөт үйнрәр дамжад һазр деерк цуг улс әдс авцхах. ⁵ Юңгад гихлө Абрахам Намаг соңсдг билэ, Мини некврәр, зааврар, зокалмудар болн закаһар бөөдг билэ.

⁶ Тегэд Ицхак Герарт бөөрлнө. ⁷ Тер һазра залус гергнәннь тускар сурхла, «Энтн мини дү күүкн», – гиж Ицхак келдг бөөж.

* 25:30 Эдом – эн нерн өөһәрн «улан» гидг еврей келнө үгин бөөдлтө.

Яһад гихлэ «мини гергн», – гиж келхэсн Ицхак аэжэв. «Эн һазра залус намаг Ребекаһас көлтэ алчкх, яһад гихлэ тер сээхн», – гиж Ицхак ухалжав. ⁸ Нег дэжэ Ицхакиг удандан тенд бөөснэ хөөн, пилистмүдин хан Авимелех терзэрн хэлэхлэрн, Ицхак эврәннь Ребека гергэн таалжасиг үзнэ. ⁹ Авимелех Ицхакиг дуудад иигж келнэ:

– Терчнь чини гергн болжана! «Мини дү күүкн энтн», – гиж чи яһад келлэч?

– Терүнэс көлтэ би үкж одхув гиж санжалав, – гиж Ицхак терүнд хэрү өгнэ.

¹⁰ – Чи мадниг яһвчи? Залусин негнь чини гергнлэ кевтх билэ, тегэд чи мадниг килнцд орулх билэч, – гиж Авимелех келнэ.

¹¹ – Эн күүг эс гихлэ энүнэ гергиг көндөсн кен чигн күн алгдх, – гиж Авимелех цуг әмтнд зачна.

¹² Ицхак тер һазрт тэрэ тэрнэ. Тегэд Деед Эзн терүнд әд-сән өгсәр, тер жилд Ицхак 100 холван икәр тэрэ хураж авна.

¹³ Ицхак байжна, терүнэ бөөдл байжх дутман улм ясрад йовв.

¹⁴ Терүнд пилистмүд үлү үзжэв, тедү дүнгэ терүнэ бод малын сүргүд, хөөдин сүргүд, зарцнр йир олн билэ. ¹⁵ Терүнэ эцк Абрахамин цагт эцкиннь зарцнр малтсн цуг худгудыг тедн шаврар булв.

¹⁶ – Маднас салат, һарад йов. Чи мадн дунд дегд күчтэ болжанач, – гиж Авимелех Ицхакд келнэ.

¹⁷ Ицхак тендэс һарна, Герарин тегш һазрт хошарн зогсад, тенд бөөрлнэ. ¹⁸ Абрахамин цагт малтгдсн, терүг өңгрснэ хөөн пилистмүдин булсн худгудыг Ицхак шинэс малтад, урднь эцкин-нь өгсн нерд босхна. ¹⁹ Ицхакин зарцнр тегш һазрт малтжаһад,

тенд булгин уста худг олж авна. ²⁰ Болв Герарин малчнр Ицха-кин малчнрла «энтн мана усн» гийһэд цүүглднэ. Тер худгт Эсек*

гидг нер Ицхак өгнэ, яһад гихлэ тедн терүнэс көлтэ зүтклдлэ.

²¹ Дәкәд тедн талдан худг малтна, болв терүнэс көлтэ бас цүүглднэ. Тегэд терүнд Ситна** гидг нер өгнэ. ²² Ицхак тендэс йовад,

бас нег худг малтна. Энүнэс көлтэ цүүгән болсн уга. «Ода Деед

* 26:20 Эсек – эн нерн «меткән» гидг еврей келнэ үгин чинртэ.

** 26:21 Ситна – эн нерн «өшәрклһн» гидг еврей келнэ үгин чинртэ.

Эзн маднд орм өгв, бидн эн назрт өсхвидн», – гиж келэд Ицхак терүнд Реховот* гидг нер өгнэ.

²³ Тендэс Ицхак Беэр-Шева орна. ²⁴ Тер сө Деед Эзн терүнд үзгдэд иигж келнэ:

– Би чини эцк Абрахамин Бурхнв. Бичэ ө, Би чамла бээнэв. Би эврэннь зарц Абрахамин төлө чамд эдс өгнэв, чини хөөт үйнрин тоог икдүлнэв.

²⁵ Тенд Ицхак тэкл тэkdг бээр кенэ, Деед Эзнэ нер дуудна, тенд шатр бэрнэ, зарцнрнь болхла худг малтна.

²⁶ Авимелех эврэннь Ахузат гидг шишлң селвгчтөһэн болн цергин хардач Пихолла хамдан Герарас терүн тал ирнэ. ²⁷ Ицхак теднэс сурна:

– Тадн ю хээж ирвт? Нанд дурго болжалат, тадн намаг бийэсн көөлүст.

²⁸ – Танла Деед Эзн бээхнь маднд илэр медгдженэ. Тана болн мадн хоорнд андһарта бооцан бээх йоста гиж бидн шиидвидн.

²⁹ Бидн таниг эс көндөснлэ эдл, та маднд му юм үзүлшгот гисн бооца кей. Болв бидн танла сээнэр бөөлөвидн, таниг тегэд эвэр сул тэвлэвидн. Ода таниг Деед Эзн эдслв, – гиж тедн хэрү өгнэ.

³⁰ Теднэ төлө Ицхак нэр кенэ, нээрт тедн хот иднэ, ууна.

³¹ Маңһдуртнь өрүн өрлө тедн нег-негндэн андһар өгнэ. Ицхак тедниг хаалһднь йовулна, ирсн улс ээлтэ кевэр харна.

³² Тер өдр зарцнр ирэд, Ицхакд малтсн худгиннь тускар келж өгнэ.

– Бидн ус олж аввидн! – гиж тедн келнэ. ³³ Терүнд Ицхак «Шива»** гидг нер өгнэ. Тегэд ода күртл тер балһсна нерн – Беэр-Шева.

Эсавин талдан отга гергчүд

³⁴ Эсав дөчтэдэн Беэри гидг хетин Йудит гидг күүк болн Элона гидг хетин Басемат гидг күүк буулһж авна. ³⁵ Ицхак Ребека хойрт теднлэ бээхд кецү болад бээв.

* 26:22 *Реховот* – эн нерн «сарул назр» гидг еврей келнэ үгин чинртэ.

** 26:33 *Шива* – эн үг өдһэрн «андһар» гидг үгин бөөдлтэ.

Ицхак Яковд эдс өгнө

27 ¹ Ицхак көгшрэд, нүднэ харань муурад, юм үздгэн уурад ирхлэрн, эврэннь ик көвүн Эсавиг дуудад иигж келнө:

– Көвүн минь.

– Би эн бээнэв, – гиж Эсав хэрү өгнө.

² – Би ода көгшмб, эврэннь үкх өдрэн меджэхшв. ³ Чи эврэннь зер-зев, саадгин сум болн саадг авад, кеерэгшөн харч нанд аң хэ.

⁴ Мини дурта шимтэ хот кеһэд нанд авч ирэд идүл, би үкхэсн өмн чамд эдс өгнөв, – гиж Ицхак келнө.

⁵ Ицхак эврэннь Эсав көвүндэн иигж келжэсиг Ребека соңсч. Эсавиг кеер аң хаһад авч ирхэр хархла, ⁶ Ребека Яков көвүндэн иигж келнө:

– Эцкчнь чини Эсав ахд иигж келсиг би соңсув: ⁷ «Аң авч ирэд, нанд шимтэ хот кеһэд идүл, тегэд би чамд үкхэсн урд Деед Эзнэ өмн эдс өгнөв». ⁸ Көвүн минь, оньган өгэд намаг соңс, мини келсэр күцэ. ⁹ Малың сүрг тал одад, нанд чинэтэ ямана хойр ишк авад ир. Би чини эцкд дурта хотынь шимтэһэр болһад өгсүв. ¹⁰ Дэкэд тер хотыг эцкдэн чи авч од, тер идэд, үкхиннь өмн чамд эдс өгх.

¹¹ – Мини ах Эсавин цогц-махмуднь ноосар бүркэтэлм, мини махмуд болхла ноосн уга гилгрлм. ¹² Кемр эцкм намаг һарарн бэрэд хэлэхлэ яахмб? Би тегэд мекч болж һархв. Эдс авхин ормд, би терүнэ харалла харһсав, – гиж Яков эврэннь экдэн келнө.

¹³ – Харал нанд күрттхэ, көвүн минь. Чи мини келсэр ке: одад тедниг нанд авад ир, – гиж экнь Яковд келнө.

¹⁴ Яков йовад, ямана ишксиг авч ирэд, экдэн өгнө. Ребека залуһиннь дурта хотынь шимтэһэр болһна. ¹⁵ Тегэд Ребека герт бэесн ик көвүн Эсавин хамгин сэн хувцинь авад, Яковд өмскнө.

¹⁶ Терүнэ һаринь, күзүнэ гилгр махмудынь ишкин арсар экнь бүркнө. ¹⁷ Белдсн шимтэ хот болн өдмг Яковд экнь бэрүлнө.

¹⁸ Тернь эцк талан ирэд келнө:

– Эцк минь.

– Би эн бээнэв. Чи мини альк көвүмбч? – гиж Ицхак келнө.

¹⁹ – Би Эсав, тана ууһн көвүмб. Би тана келсэр кевүв. Эржэнэв, өндөһэд суутн, мини хот зооглад, нанд эдсэн өгтн, – гиж Яков эцкдэн келнө.

²⁰ – Яһж тиим шулуһар олвч терүг, көвүн минь? – гиж Ицхак көвүнәсн сурна.

– Деед Эзн, тана Бурхн, нанд күцәмж белгль, – гиж тер хэрү өгнә.

²¹ – Көвүн минь, нааран өөрд. Йосндан мини көвүн Эсав мөн, бишинь медхәр, би чамаг бәрәд хэләнәв, – гиж Ицхак Яковд келнә. ²² Яков эцк талан өөрдәд зогсна, тернь көвүһән бәрж хэләчкәд иигж келнә:

– Дунь болхла, Яковин дууга, болв һарнь – Эсавин һарин бәәдлтә.

²³ Ицхак терүг таньсн уга. Яһад гихлә терүнә һарнь Эсавин һарла әдл нооста. Тегәд эцкнь Яковд әдс өгнә.

²⁴ – Чи, үнндән мини Эсав көвүмбч? – гиж Ицхак сурна.

– Ә, энтн бив, – гиж тернь хэрү өгнә.

²⁵ – Көвүн минь, авч ирсн хотан нанд идүл, би чамаг әдслнәв, – гиж Ицхак келнә.

Яков хотыг өөрдүләд эцкдән өгнә, тернь иднә; чаһр авч ирнә, тернь ууна. ²⁶ Дәкәд эцкнь иигж келнә:

– Көвүм минь, наар, намаг үмс.

²⁷ Көвүн өөрдәд үмснә. Ицхак көвүнәннь хувцна үнр авад, терүг әдсләд келнә:

– О-о, мини көвүнә үнр
Деед Эзнә әдслсн теегин үнр мет.

²⁸ Бурхн чамд теңгрин чиг,
һазра урһц, аһу ик буудя болн шин чаһр өгтхә.

²⁹ Отгарн чамд заргдтха,
Өмнчнь улс сөгдтхә.
Төрл-саднаннь нойн бол,
Чини экин көвүд чамаг күндлж йовтха.
Чамаг харасн күн эврән харалла харһтха,
Чамаг йөрәсн күн эврән йөрәл автха.

³⁰ Ицхакиг әдсән өгснә хөөн Яков эцкәсн һарад йовна. Тер дарунь Эсав ахнь аһуучлад ирнә. ³¹ Тер бас шимтә хот келәд, эцкдән авч ирнә.

– Эцк минь, эржэнэв, өндөһөд суутн, та нанд эдсэн өгдгэр мини хотас идтн, – гиж терүнд Эсав келнэ.

³² – Чи кембвч? – гиж Ицхак сурна.

– Би тана көвүмб. Тана ууһн Эсав көвүнтн, – гиж тер хэрү өгнэ.

³³ Ицхак бийэн бэрж чадлго чичрэд, иигж келнэ:

– Аң бэрж авч ирэд, нанд хот кеж өгсн күн кен болжахмб тегэд? Чамаг ирхэс өмн хотынь идэд, тер күүнд эдс өгүв. Тер ода эдс авсн күн болх!

³⁴ Эцкиннь келсиг соңсад, Эсав оркрад, хашутаһар хээкрэд эцкдэн иигж келнэ:

– Эцк минь, нанд бас эдс өгтн, нанд бас өгтн!

³⁵ – Чини дү мектэ йовдл һарһв, чамас эдс булаж авв, – гиж тернь хэрү өгнэ.

³⁶ – Үндэн терүнд Яков гидг нер өгсмн болжану? Хойр дэжж тер намаг шахж һарһжана: мини түрүлж төрсн зөвиг бийдэн авчкв, ода болхла – мини эдсиг авчкв! – гиж Эсав келнэ. – Та нанд эдс үлдэсн угайт? – гиж сурна.

³⁷ – Би чамд терүгэр ной кевүв, терүнэ цуг төрл-садыг терүнд зарц болтха гиһэд өгүв, терүнд буудя болн шин чаһр нерэдүв. Көвүн минь, ода би чини төлө ю кеж чадхмб? – гиж Ицхак Эсавд хэрү өгнэ.

³⁸ – Эцкм, танд ор һанцхн эдс бээнү? Нанд бас эдсэн өгтн, эцкм! – иигж келэд, Эсав хээкрэд уульна.

³⁹ Эцкнь терүнд иигж хэрү өгнэ:

– Чини бөөх һазрчн урһцста һазрас холд бөөх, деерэс теңгрин чиигэс холд бөөх. ⁴⁰ Чи үлдэрн бөөхич, эврәннь дүүдэн заргдхич. Болв цагнь ирхлэ, чи буцхларн, терүнэ ярмиг эврәннь күзүнэсн авч хайхич.

Яков Лаван тал гүүнэ

⁴¹ Эсав эцкиннь өгсн эдсэс көлтэ Яковас өшөһөн авх сана зүүнэ. Бийдэн тер иигж келнэ:

– Эцкэн хармнад уульх өдр өөрхн, тегэд би эврәннь дү Яковиг алнав.

⁴² Ик көвүн Эсав ю келсинь Ребекад күргж соңсхна. Тегэд Яковиг дуудулад келнэ:

– Чини ах Эсав чамаг алх уха зүүхэд бийэн аэтрүлжэнэ. ⁴³Көвүм минь, мини келсэр ке: эрк биш Харан орад мини ах Лаван тал гү. ⁴⁴Чини ахин халзурлһн тогтнтл, теднэд бөөжэ. ⁴⁵Ахинчн халзурлһн тогтнад, чини кесиг тер мартхла, чамд хэрү ирж болжана гиж би келүлхв. Тадн хойриг би ю хээж нег өдр геехв?

⁴⁶Дэкэд Ребека Ицхакд иигж келнэ:

– Эсавин гергд – хетмүдэс цуцрад бөөвв, би эмд бөөсндөн байрлжахшв. Кемр Яков бөөрн күүкдэс – мел иим хетиг, эднлэ адлэс мордулж авхла, би ю хээж эмд бөөхв?

28 ¹Ицхак Яковиг дуудад, йөрөхэд, терүнд иим заавр өгнө: – Канана отга күүк бичэ ав. ²Маһд уга Паддан-Арам тал йов, наһцх аав Бетүелин герт од. Тенд наһцх Лавана күүкдэс герг ав. ³Хамгин Күчтэ Бурхн чамд эдс өгтхэ, чамас олн улс үүддгэр чамаг өслттэ кетхэ, чамаг тооһарчн икдүлтхэ. ⁴Талын күн болад ода чини бөөх һазриг – Бурхн Абрахамд өгсн һазриг – чи эзлэд авдгар, Тер чамд болн чини хөөт үйнрт Абрахамд өгсн эдсэн күртэтхэ.

⁵Дэкэд Ицхак Яковиг йовулна. Тер Паддан-Арам орна, ара-мей Бетүелин көвүн, Яковин болн Эсавин эк Ребекан ах Лаван тал одна.

⁶Ицхак Яковиг эдслэд, терүг Паддан-Арам тал йовулад, тендэс герг автха, Канана отга күүк бичэ автха гисн заквринь Эсав соңсна. ⁷Эцк, экэн соңсад Яков Паддан-Арам орхла, ⁸Канана отга күүкнд терүнэ эцк Ицхакин седкл эс туссиг Эсав медв. ⁹Тер учр деерэс, Эсав Абрахамин көвүн Ишмаил тал одад, терүнэ күүкнэ Невайотын дү Махалатыг авна. Бөөсн гергдэсн талдан герг тер авна.

Бет-Эльд Яковин үзсн зүүдн

¹⁰Яков Беэр-Шеваг үлдөхэд, Харан тал йовна. ¹¹Нег һазрт күрэд, нарн суусн учрар, тендэн тер хонна. Толһа доран нег чолу төвэд, унтхар кевтнэ. ¹²Терүнд зүүдн орна: һазр деер зогсчасн дөрө теңгрт күрчэсиг үзнэ: Бурхна элчнр терүгэр деегшөн һарад, дорагшан бууһад бөөцхэнэ. ¹³Яковин хажуд* Деед Эзн зогсчана:

* 28:13 Талданар болхла – дөрө деер.

– Би Деед Эзн болжанав, чини өвк Абрахамин болн Ицхакин Бурхнв. Чини кевтх назриг чамд болн чини хөөт үйнрт өгнөв. ¹⁴ Тедн назрин элсн мет оln болх, дөрвн үзгт делгрж өргжх. Назр деерк цуг улс чамар болн чини хөөт үйнрэр дамжж адс авх. ¹⁵ Би чамта бөөхв, чамаг альдаран одв чигн Би хэлэхв. Чамаг эн назрт хэрү авч ирхв. Чамд келсэн эс күцөтл, Би чамаг үлдөшгов.

¹⁶ Яков серэд иигж ухална:

– Мел үнн, эн ормд Деед Эзн бөөж, би медсн угав.

¹⁷ Тер ээнэ.

– Эн орм яһж ээлһжэнэ. Энд Бурхна гер бөөнэ, эннь теңгр тал нарх үүдн, – гиж тер санна.

¹⁸ Яков өрүн эрт босад, толһа доран тэвсн чолуг авад, терүгэрн санлын темдг кеһэд, деернь олив модна тос асхна. ¹⁹ Эн ормиг тер Бет-Эль* гиж нерэднэ. Тер балһсн урднь Луз гидг нертэ бөөж. ²⁰ Дөкөд Яков Бурхнд иигж келөд андһар өгнө:

– Кедр Та нанла бөөһэд, эн йовдлдм намаг хархла, нанд хот кех өдмг болн өмсх хувц өгхлэ, ²¹ би хэрү ирэд, эврэннь эцкин герт төвкнүн бөөхлэ, тегэд Та, Деед Эзн, мини Бурхн болхит. ²² Мини санлын темдг кесн эн чолун Бурхна гер болх. Тана нанд өгчөх тоотас, би Танд арвдгч хувинь өгнөв.

Яков Паддан-Арамд ирнэ

29 ¹ Яков эврэннь зуульчллһан цаарандан кеһэд, дорд үзгэ улс бөөдг назрт ирнэ. ² Кеер тер генткн худг үзнэ, хажуднь һурвн сүрг хөн бөөнэ. Юңгад гихлэ, тер худгас хөд услдг билэ. Худгин амн ик чолуһар дарата билэ. ³ Цуг сүргүд цуглрхла, хөөчнр тер чолуг авч хаяд, хөөдэн услад, дарунь чолуг хэрү ормднь тэвдг бөөж.

⁴ – Залус, тадн альдасвт? – гиж Яков хөөчнрөс сурна.

– Бидн Харранасвидн, – гиж тедн хэрү өгнө.

⁵ – Тадн Нахорин ач Лаваниг меддвт? – гиж тер сурна.

– Э, меднэвидн, – гиж тедн хэрү өгнө.

⁶ – Сэн бөөнү? – гиж Яков сурна.

* 28:19 *Бет-Эль* – эн үг еврей келнд «Бурхна гер» гидг чинртэ.

– Сэн. Терүнэ күүкн Рахел хөөдөн дахж эн аашна, – гиж тедн келнэ.

⁷ – Нарн суухас эрт. Хөд цуглуулх цаг болад уга. Хөөдөн услад, хэрү идгтнь һарһтн, – гиж Яков келнэ.

⁸ – Цуг сүргүд цуглртл бидн тиигж чадшговидн. Тедниг ирхлэ, чолуг худгин амнас авч хаяд бидн хөөдөн услхвидн, – гиж тедн хэрү өгнэ.

⁹ Рахел эцкиннь хөд тууһад иртл, Яков хөөчнрлэ күүнджэв. Рахел хөд хэрүлдг билэ. ¹⁰ Яков эврәннь авһ Лавана Рахел гидг күүкиг, Лавана хөд үзхлэрн худгин амн деерк чолуг авч хаяд, Лавана хөд услна. ¹¹ Дэкэд Яков Рахелиг үмсэд, байрлад уульна.

¹² – Эцкинчн төрл, Ребекан көвүннь, – гиж тер Рахелд келнэ.

Рахел гүүһэд энүнэ тускар эцкдэн келнэ. ¹³ Лаван эврәннь зе Яковин туск зэңг соңсад, адһад тосна, терүг теврэд, үмсэд, герүрн авч ирнэ. Яков терүнд цугинь келж өгнэ.

¹⁴ – Чи йосндан мини нег цусн-махн төрл болжанач, – гиж Лаван терүнд келнэ.

Яков Лавана күүкдиг буулһж авсна тускар

Яков Лаванад сардан бөөхләнэ, ¹⁵ Лаван терүнд иигж келнэ:

– Чи мини төрл болв чигн, яһад өңгәр көдлхмч? Ю чамд өгхмб, нанд кел?

¹⁶ Лаван хойр күүктэ билэ: ик күүкнэ нернь Лия, бичкнәннь нернь – Рахел. ¹⁷ Лиян нүднь сээхн биш билэ, Рахел болхла сээхн цогцта, көркхн бөөдлтэ. ¹⁸ Яков Рахелд дурлна.

– Би танд 7 жилдэн Рахелин төлэ көдлнэв, – гиж Яков Лаванд келнэ.

¹⁹ – Күүкән талдан күүнд өгсн дорхнь, чамд өгсн деер. Мини герт үлд, – гиж Лаван келв.

²⁰ Рахелиг авхар Яков 7 жилдэн заргдв, болв тернь цөөкн өдр болж терүнд медгдв. Яһад гихлэ Яков Рахелд дурта билэ.

²¹ – Нанд гергим өгтн, би терүнлэ өрк-бүл болад бээнэв. Мини болзг күцв, – гиж дэкэд Яков Лаванд келнэ.

²² Лаван эргндэн бөөх улсиг дуудад, хүрм кенэ. ²³ Болв асхн болхла, Лияг Яков тал тер орулна. Яков терүнлэ кевтнэ. (²⁴ Лаван

эврэннь зарц Зилпаг Лия күүкндэн зарц болтха гиж өглэ.)²⁵ Өрүнднь хэлэхлэ, Яковин хажуд кевтснь Лия бээж!

– Та юн гидг юм һарһвт нанла? Би Рахелин төлө танд заргдлуслв! Яһад та намаг меклвт? – гиж Яков Лаванд келнэ.

²⁶ – Бичкн күүкиг ик күүкнэс түрүлж мордулдг авъяс манад уга. ²⁷ Лияг хэрд һарсн 7 хонгинь күцэ. Бидн чамд бичкн күүкэн бас өгнэвидн, зуг чи терүнэ төлө дэкэд 7 жилдэн көдлхич, – гиж Лаван хэрү өгнэ.

²⁸ Яков Лавана келсиг күцэнэ. Лияла тер 7 хонгтан бээнэ, дэкэд Лаван терүнд эврэннь бичкн күүкн Рахелиг гергнь болтха гиһэд өгнэ. (²⁹ Лаван эврэннь зарц Билхаг Рахелин зарц болтха гиж өгнэ.) ³⁰ Яков Рахеллэ бээнэ, Рахелд тер Лияһас икэр дурта билэ. Яков Лаванд бас чигн 7 жилдэн заргдв.

Яковин үрд

³¹ Деед Эзн Яковиг Лияд дургоһинь үзэд, терүнд үр һарһх арһ өгнэ. Рахел болхла, үр һарһдго билэ. ³² Лия саата болад, көвү һарһна. Көвүндэн тер Рубен* гидг нер өгнэ. Яһад гихлэ иигж келнэ: «Учрнь юундв гихлэ, Деед Эзн мини дуту хөвтэ бээдлиг үзв. Ода мини залу нанд дурта болх». ³³ Лия дэкн саата болна. Көвү һарһхларн, тер иигж келнэ: «Деед Эзн нанд дургог соңсад, бас энүг нанд өгв». Лия терүндэн Шимон** гидг нер өгнэ. ³⁴ Лия дэкн саата болна. Көвү һарһхларн, тер иигж келнэ: «Ода мини залу нанла ижлдх. Яһад гихлэ би терүнд һурвн көвү һарһж өгүв». Тегэд һурвдгч көвүнь Леви*** гидг нер зүүв. ³⁵ Дэкн Лия саата болна. Көвү һарһхларн, тер иигж келнэ: «Эн саамдан би Деед Эзнд туурмж өргнэв». Тегэд көвүндэн Йуда**** гидг нер өгнэ. Дэкж тер үр һарһдган уурв.

* 29:32 *Рубен* – эн нерн эәһэрн «тер мини муульта бээдл үзв» гисн еврей үгин бээдлтэ. Рубен гидг нерн «хэлэ – көвүн» гидг чинртэ.

** 29:33 *Шимон* – эн нерн эәһэрн «соңсх» гидг еврей келнэ үгин бээдлтэ.

*** 29:34 *Леви* – эн нерн эәһэрн «боох» гидг еврей келнэ үгин бээдлтэ.

**** 29:35 *Йуда* – эн нерн эәһэрн «ханлтан өргх» гидг еврей келнэ үгин бээдлтэ.

30¹ Рахел Яковд үрд эс харһсндан эгчдөн үлү үзнэ.
– Нанд үрд өг, эс гихлэ би үкнөв! – гиж Рахел Яковд келнэ.

² – Чамд үрд эс өгх би Бурхн бишлм, – гиж терүнд уурлад Яков келнэ.

³ – Мини зарц Билха бээнэ. Терүнлэ кевт, нанд күүкд харһтха. Терүгэр дамжад би үртэ болхв, – гиж Рахел келнэ. ⁴ Тиигж тер Билхаг зарцан Яковд герг кенэд өгнэ. Яков терүнлэ кевтнэ.

⁵ Билха саата болад, Яковд көвү харһж өгнэ. ⁶ Тиигхлэ Рахел келнэ:

– Бурхн мини зарһ кев. Тер мини зальврлһ соңсад, нанд көвү өгв.

Дэкэд көвүндөн Дан* гидг нер өгв. ⁷ Билха дэkn саата болад, Яковд хойрдгч көвү харһж өгнэ.

⁸ – Би эгчлөһөн сүркөһөр дээлдэд диилүв, – гиж Рахел келнэ.

Тер көвүнд Наптали** гидг нер Рахел өгнэ. ⁹ Лия дэkj күүкд харһдган уурсан медхлэрн, эврөннь зарц Зилпаг Яковд гергн болтха гиж өгнэ. ¹⁰ Лиян зарц Зилпа Яковд көвү харһна.

¹¹ – Ямаран күцэмж! – гиж тиигхлөнъ Лия келнэ.

Лия тер көвүнд Гэд*** гидг нер өгнэ. ¹² Зилпа Яковд хойрдгч көвү харһна.

¹³ – Би ямаран буйн-кишгтэ бээжв. Күүкд улс намаг кишгтэ күн гиж келх! – гиж Лия келнэ.

Лия терүнд Ашер**** гидг нер өгнэ.

¹⁴ Буудя хаджах цагла Рубен урһмлын һазрт одад, тенд үрн олдхд эм-дом болж тусан күргдг урһмлын уңг***** олж авад эврөннь эк Лияд авч ирнэ.

– Буйн болтха, көвүнөннь авч ирсн урһмлын домта йозурас нег цөөкиг өгич, – гиж Рахел Лияһас сурна.

¹⁵ – Мини залуг булаж авсчнь баһ болжану? Ода мини көвүнэ авч ирсн урһмлын йозурмуд авхар седжэнчи? – гиж тернь хэрү өгнэ.

* 30:6 Дан – энд эн нерн «тер цеврлв» гидг чинртэ.

** 30:8 Наптали – эн нерн эәһәрн «ноолдх» гидг еврей келнэ үгин бээдлтэ.

*** 30:11 Гэд – еврей келэр эн нерн «күцлт» гидг чинртэ.

**** 30:13 Ашер – еврей келэр эн нерн «кишгтэ» гидг чинртэ.

***** 30:14 Урһмлын уңг – мандрагормуд. Энүгэр удһлдг бээж, дэкэд эн өвснө уңгар үрн эс тогтхла эмндг бээж.

– Сэн. Чини көвүнэ авч ирсн домта йозурин ормд, Яков эн сө чамла хонтха, – гиж Рахел келнэ.

¹⁶ Асхар Яковиг тэрэнэс ирхлэ, Лия терүг һарад тосхларн иигж келнэ:

– Чи нанла хонх йостач. Би чамла харһхин төлэ Рахелд көвүнәннь авч ирсн домта йозурмуд өгүв.

Яков тер сө Лияла хонна.

¹⁷ Бурхн Лияг соңсна. Лия саата болад, тавдгч көвү һарһна.

¹⁸ Тиигхлэ Лия иигж келнэ:

– Эврәннь залудан зарцан өгснд Бурхн намаг ачлв.

Тер көвүндөн Лия Исахар* гидг нер өгв. ¹⁹ Лия дэкн саата болна, Яковд тер зурһадгч көвү һарһна.

²⁰ – Бурхн нанд сэн белг өгв. Ода залум намаг күндлх, би терүнд яһв чигн 6 көвү һарһж өгвшүв, – гиж тер келнэ.

Көвүндөн тер Завулун** гидг нер өгнэ.

²¹ Невчк бөөжәһэд, Лия күүк һарһна. Терүндөн Дина гидг нер өгнэ.

²² Тегэд Бурхн Рахелин тускар санна. Бурхн терүг соңсад, күүкд һарһх арһ терүнд өгнэ. ²³ Рахел саата болад, көвү һарһна.

– Бурхн нанас му нерим авч хайв, – гиж тер келв.

²⁴ Көвүндөн Йосип*** гидг нер өгнэ.

– Деед Эзн нанд бас нег көвү немж өгтхэ, – гиж Рахел келнэ.

Яковин мал өсчэнэ

²⁵ Рахел Йосипиг һарһсна хөөн Яков Лаванд иигж келнэ:

– Би төрскн һазртан күрхэр бөөнэв. Намаг ода сулдхтн. ²⁶ Мини гергдиг болн үрдиг өгтн, яһад гихлэ теднэ төлэ таднд заргдлав. Би йовнав. Намаг тана төлэ яһж икэр көдлсиг та меднэт!

²⁷ – Буйн болтха, соңс. Би белг бәрэд, Деед Эзн нанд чамас көлтө эдс өгсиг медүв, – гиж Лаван терүнд келнэ.

* ^{30:18} *Исахар* – эн нерн эәһәрн «нәәмәдлгдсн күн» эс гихлэ «ачлвр бөөнэ» гисн үгмүдин бөөдлтә.

** ^{30:20} *Завулун* – эн нерн «әрүн нерн» гидг чинртә чигн болх, эәһәрн эн «белг» гидг еврей келнэ үгин бөөдлтә.

*** ^{30:24} *Йосип* – эн нерн эәһәрн «Тер талданиг өгх» болн «Тер авчкла» гисн үгмүдин бөөдлтә.

²⁸ – Эврәннь үнинь кел, би мөңгинь өгнөв, – гиж тер немж келв.

²⁹ – Би таднд яһж заргдсиг меднэлмт, дөкөд тана мал мини килмжәр ямаран болсиг меднэт. ³⁰ Намаг ирхэс өмн бээсн нег цөөкн тана мал икэр өсв. Деед Эзн намаг альдаран одв чигн тадниг әдслдг билә. Би эврәннь герин төлө кергтә тоотан кезә кехмб? – гиж Яков терүнд хәрү өгнө.

³¹ – Чамд ю өгхмб? – гиж Лаван сурна.

– Нанд юм бичә өгтн. Негхн сурврим күцәтн, би цааранднь чигн тана мал хәрүләд мансув: ³² тана цуг бог малын сүргүд дунд орад һарх зөв нанд өгтн. Теднәс цуг толвта болн алг хөд, хар өңгтә хурһд болн цуг толвта алг ямад салһх зөв өгтн. Тедн мини көлснә хәрүнь болтха. ³³ Таниг нанд өгсән тоолхар седсн цагт, үнн седклм иргчдән мини ормд хәрү өгх. Ямаран чигн толв уга, алг биш ямад, ямаран чигн хар өңгтәһәс талдан хурһд мини мал дунд хулхалж авгдсна тоод орх, – гиж Яков хәрү өгв.

³⁴ – Болжана, үгций. Чини келсәр болтха, – гиж Лаван келнә.

³⁵ Тер өдртән Лаван толвта болн алг цуг текмүдиг, алг болн толвта цуг ямадыг – цаһан толвта болн хар өңгтә цуг хурһдыг салһад, эврәннь көвүдтән хэләтхә гиһәд даалһна. ³⁶ Һурвн хонгт йовад күрх дүнгә һазрт Лаван Яковас салж һарна. Яков терүнә үүрмг малыг цааранднь хэләжәв.

³⁷ Уласна, миндаль болн платан моддын бүчрмүд керчж авад, Яков тедн деер цаһан керчм кеһәд, көрсинь тасм-тасмар шулад, модна дотркинь һарһна. ³⁸ Мал ус уухар ирхлөнъ шулгдсн бүчрмүд өмннь бөөдгәр цуг тевшмүдт тер тәвв. Көг тәвх цагт үүрмг мал ус уухар ирхләрн, ³⁹ бүчрин өмн тедн ханьцад, төлнь цоохр, алг болн толвта болж һардг бөөж. ⁴⁰ Тер төлиг Яков салһад, Лавана цоохр болн хар өңгтә мал тал хэләһәд зогсана. Тегәд Яков эврә малта болв, теднән Лавана малас салу бәрдг болв. ⁴¹ Чинәтә мал бухсхла, Яков тедниг ханьцтха гиһәд өмнк тевшднь бүчрмүд тәвдг билә. ⁴² Кемр мал чинән уга болхла, бүчрмүд тер тәвдго билә. Тиигж чинән уга мал Лаванд, чинәтәнъ Яковд күртәд бөөв. ⁴³ Яков йир икәр байжв, олн сүрг малта, зарцнрта, темәдтә, элжгнтә тер болв.

Яков Лаванас зулна

31 ¹ – Мана эцкд бээсиг цугтаһинь Яков авчкв, эцкд бээснэс бийдэн зөөр хоршав, – гиж Лавана көвүд келжэсиг Яков соңсна. ² Лаван урдкасн ондарж одсиг Яков медэд бээв.

³ – Эцкиннь һазр тал, эврәннь төрл-садн тал хэр. Би чамла йовхув, – гиж Деед Эзн Яковд келнэ.

⁴ Хөд бээсн тег тал Рахел Лия хойр иртхэ, гиж Яков келүлнэ.

⁵ – Тана эцк нанла урдк кевэРН хэрлцдгэн уурсиг би үзжэнэв. Болв мини эцкин Бурхн нанла бөөнэ. ⁶ Би тана эцкд чидлэн эрвллго заргдсиг тадн меднэт. ⁷ Тана эцк намаг мекләд, арв дэжж мини авх көлснэ хэрү – мөңгиг – сольв. Болв Бурхн терүнд намаг һундах зөв өгсн уга. ⁸ «Чини көлснэ хэрүд ачлврнь толвта мал болх», – гиж тер келхлэ, цуг мал толвта төл һарһдг билэ. Тер «Чини көлснэ хэрүһин – мөңгнэ ормд цоохр мал өгнэв» гихлэ – цуг мал цоохр төл өгдг билэ. ⁹ Тиигж Бурхн тана эцкэс малынь авад, нанд өгв, – гиж Яков күүкд улст келнэ. – ¹⁰ Нег дэжж, малын оруһин цагт, нанд иим зүүдн орна: ямад көөжөх текмүд цоохр, толвта болн алг бөөдлтэ болж үзгднэ. ¹¹ Бурхна элч зүүдндм намаг иигж дуудна: «Яков». «Би эндв», – гиж хэрү өгчэнэв. ¹² Тер келнэ: «Хэлэлч, чи үзхич: ямад көөжөх текмүд цугтан цоохр, толвта болн алг, яһад гихлэ Лаван чамд ю һарһад бээсиг кевтнь би үзүв. ¹³ Би – Бет-Эльд чамд үзгдсн Бурхмб. Чи санлын чолун деер тос кеһэд, нанд андһар өглэч. Ода эн һазриг үлдөһэд, эврәннь төрл-садна бээсн һазр тал хэрү йов».

¹⁴ – Эцкин үлдэсн зөөрт мана хүв ода уга. ¹⁵ Мадниг күүнэ улст тер тоолжаснь үзгджэхший? Мадниг тер хулдла, хулдад авсан һарһчкв. ¹⁶ Эцкэсмдн Бурхна булаж авсн цуг зөөр мана болн мана үрдин болжахань маһд уга. Тер учр деерэс Бурхн ке гисиг күцэ, – гиж Рахел Лия хойр хэрү өгнэ.

¹⁷ Темэн деер күүкдэн болн гергдэн суулһад, ¹⁸ Яков өмнөн цуг малан тууһад, Паддан-Арамд хоршасн зөөрэн авад, Кананд бөөх эцк талан һарад йовна. ¹⁹ Лаваниг хөөдөн кирһхэр һархла, Рахел терүнэ герт бээсн шүтэсиг хулхалж авна. ²⁰ Яков һарад зулсаннь тускар келл уга, арамей Лаваниг меклнэ. ²¹ Яков бээсэн цугтаһинь авад зулна. Епрат хол һатлад, Гилад гидг уулта һазр тал тер йовна.

Лаван Яковиг мөрднэ

²² Ёурвдгч өдртнь Яковиг зулж одсинь Лаванд күргж келнэ. ²³ Лаван төрлмүдэн бийтэһэн авад, Яковиг көөлдэд, дола хонад Гилад гидг уулта һазрт терүг күцнэ. ²⁴ Арамей Лаванд сөөһөр зүүднднь Бурхн үзгдэд иигж келнэ:

– Сагл, Яковд сә чигн, му чигн бичә ке.

²⁵ Лаван Яковиг күцнэ. Гилад уулын һазрт Яков хошлж, Лаван төрлмүдтэһэн тенд бас бөөрлнэ. ²⁶ Лаван Яковд иигж келнэ:

– Чи ю кеснчнь энви? Чи намаг мекләд, мини күүкдиг дээнд кел бэргдсн улс кевтә авч йоввч. ²⁷ Яһад чи нуувчар, намаг мекләд зулвч? Чи нанд келсн болхла, би чамаг байртаһар, кеңкргин болн ятхин айст ду дуулад үдшәх билэв. ²⁸ Зеенрән болн күүкдән йовх деернь нам үмсх зөв нанд чи өгсн угач. Чи тоолвр уга йовдл һарһвч. ²⁹ Би таднас өшәһән авч чадх чидлтәв, болв давсн сөөһөр чини эцкин Бурхн нанд иигж келв: «Сагл, Яковд сә чигн, му чигн бичә ке». ³⁰ Эцкиннь герүр хәрү одхар тесч чадад чи йоввч, болв мини шүтәс чи яһад хулхалж аввч?

³¹ – Таниг күчәр нанас күүкдән булаж авхит гиһәд би әәвүв.

³² Кемр энд кенәднь болвчн эврәннь шүтәсэн та олж авхла, тер күн әмд бөөшго. Төрл-саднаннь нүүрт эврән негжәд хәләтн, кемр тана юмн бәәхлә, хәрү автн, – гиж Яков Лаванд келнэ.

Шүтәсиг Рахел хулхалж авсиг Яков меджәсн уга бәәж.

³³ Лаван Яковин шатр негжнә, Лиян шатр негжнә, хойр зарцин сег негжнә, болв юм олж чадсн уга. Лиян шатрин дару Рахелин шатр негжнә. ³⁴ Рахел гериннь шүтәсиг темәнә эмәл дотр бултулчкад, деернь һарад сууна. Лаван шатриг кевтнь негжнә, болв юм олж чадсн уга.

³⁵ – Мини нойн, намаг өмнчнь босч әс зогсснд бичә уурлтн. Бийм тас уга бөөнәв, сарин кир эклв, – гиж Рахел эцкдән келнэ.

Лаван хәәж-хәәж, гериннь шүтәсэн олж чадсн уга.

³⁶ Яков дегд уурлна:

– Би ямаран хажһр йовдл һарһсми? Намаг ямаран килнц һарһсар та мини ардас көөлдж йовхмт? ³⁷ Та мини зөөриг кевтнь негжвт – эврәннь зөөрәс ю энд олвт? Олж авсан, та эврәннь болн мини төрл-садна өмн һарһад үзвт, тедн мана зарһ кетхә. ³⁸ Би 20

жилдэн танад бөөвв: тана хөд, ямад хурһ-ишкэн хайсн уга, тана сүргэс хуцмуд би идсн угав. ³⁹ Зерлг аңгуд шуучад тасчсн мал би тана тал авч ирдго билэв, эврэн һаруһинь даадг билэв. Та болхла өдрэр чигн, сөөһөр чигн цуг хулхалгдсн юмна ял нанас некдг билэт. ⁴⁰ Би иим бөөдлэр бөөлэв: өдртнь һаң халунд шатх, сөөднь киитнд хавшх, нүдэн «хум» гиж аньдго билэв. ⁴¹ Тана герт 20 жилдэн би тиигж бөөлэв. Тана хойр күүкнэ төлө би 14 жилдэн көдлүв, 6 жилдэн малын төлө көдлүв, та болхла, арв дэкж мини авх көлснө хэрүг сольвт. ⁴² Кемр нанла мини өвкнр Абрахамин болн Ицхакин Бурхн уга болсн болхла, та намаг йирдэн хоосн нудрмим атхулад йовулх билэт. Болв мини зовлңгиг болн һаринм көлсиг Бурхн үзэд, урж сө намаг харсв, – гиж кевшж Лаванд тер келнэ.

⁴³ – Эн күүкд – мини күүкд, үрд – мини үрд, сүрг мал – мини сүрг, чини үзжэх тоот – цугтан мини. Болв мини күүкдиг, эс гихлэ теднэ һарһсн үрдиг би ода яахмб? ⁴⁴ Бидн хойр бооца кей, тер бооцан ма хоорнд герч болтха, – гиж Лаван Яковд хэрү өгнэ.

⁴⁵ Яков чолу өргэд, терүгөр санлын темдг тэвв. ⁴⁶ Эврәннь төрл-саднд тер иигж келнэ:

– Чолуд цуглултн.

Теднь чолу цуглулад, ова кенэ, тер ованнь хажуд хот эдлхэр цугтан сууцхана. ⁴⁷ Тер һазрт Йегар-Сахадута гидг нер Лаван өгнэ, Яков болхла терүг Гал-Эд гиж нерэднэ*.

⁴⁸ – Эн чолун ова – эндр мана герч болжана.

Тер төлөд энүнд Гал-Эд гидг нер өгв, ⁴⁹ бас Мицпа** болв.

– Бидн нег-негэн эс үзхлэг, тегэд Деед Эзн чамаг болн намаг мантха. ⁵⁰ Кемр чи мини күүкдиг мууһар бэрхлэ, эс гихлэ мини күүкдэс талдан гергд бийдэн авхла, тер цагт мана хажуд күн уга болв чигн, тодлад авчк: мана хоорнд герч болжахнь – Бурхн, – гиж Лаван немнэ.

⁵¹ Лаван Яковд бас иигж келнэ:

– Чи ма хойрин хоорнд тэвсн ова чолун болн санлын темдг эн бөөнэ. ⁵² Эн чолуд болн эн санлын темдг – герч. Эн чолун оваһас

* 31:47 Арамей келэр Йегар-Сахадута, еврей келэр Гал-Эд гидг үгмүд «герч болжах ова» гидг чинртэ.

** 31:49 *Мицпа* – эн нерн «манаһин бөөрн» гидг чинртэ.

давж, чамур дэврх му юм би үзүлшго болжана. Чи бас эн санлын темдг болн чолун оваһас давж, нан тал дэврж му юм бичэ үзүл.
⁵³ Чини өвк Абрахамин болн мини өвк Нахорин Бурхн мадна хоорндк зарһ кетгэ.

Яков эврәннь эцк Ицхакин шүтдг Бурхарн андһар өгнэ. ⁵⁴ Тенд, уул деер тер тэкл тэкад, эврәннь төрл-садан хотд орлцтха гиж дуудна. Тедн хотыг эдлэд, доран хонна. ⁵⁵ Өрүн өрлө Лаван зеенрэн, күүкдэн үмсэд, тедниг эдслнэ. Тиигэд тер герүрн хэрү ирнэ.

Яков Эсавла харһхар белдөр кежэнэ

32 ¹ Яков цааран йовна, Бурхна элчнр терүг тосна. ² Яков тедниг үзэд иигж келнэ:

– Энтн Бурхна цергчнрин бөөрн!

Тегэд тер бөөрнд Маханаим* гидг нер өгнэ.

³ Бийэсн түрүлэд Яков Эдом гидг нутгт Сеир гидг һазрт бөөсн эврәннь ах Эсавд зэңгчнриг йовулад, зэңг орулна.

⁴ – Мини нойн Эсавд тана зарц Яков иигж келжэнэ гихэд күргэд келтн: «Би Лаванд бүүрлэд, эндр өдр күртл тенд бөөлөв.

⁵ Нанд бод мал, элжгнс, хөд, ямад, зарцнр бөөнэ. Тана хөөрлт үзхин төлө, би эн зэңгэн Танд, эврәннь нойнд, илгэжэнэв», – гиж теднд Яков заквр өгнэ.

⁶ – Бидн чини ах Эсавинд одвидн, ода тер эврэн чамаг тосад аашна. Терүнлө 400 күн йовна, – гиж зэңгчнр хэрү ирэд, Яковд келцхэнэ.

⁷ Яков икэр өөһэд, сахняд, бийлөһөн бөөсн улсан, бас хошлжасн сүргэн, бод болн үүрмг малан болн темэдэн хойр бөөрнд хувана.

⁸ «Кемр Эсав нег бөөринь дэврхлө, наадкнь бүтн үлдэд, эмд һарх», – гиж тер ухална.

⁹ – О, мини эцк Абрахамин болн Ицхакин Бурхн, О, Деед Эзн, төрскн һазрурн хэрү йов, Би чамд делгрлт өгнөв, гиж келлэт.

¹⁰ Нанд өгсн мөңк дурндтн болн итклдтн күрш уга Тана зарц би болжана. Йордан һолыг һатлад һархлам, нанд тайгас талдан юмн уга билэ. Ода болхла нанд хойр бөөрн бөөнэ. ¹¹ Мини ах Эсавас

* ^{32:2} *Маханаим* – эн нерн «хойр бөөрн» гидг чинртэ.

намаг харстн гиһэд таднд зальвржана. Яһад гихлэ тер ирэд, намаг болн бичкдүдтэ гергдиг дэврэд алх гиж ээжэнэ. ¹² Эрк биш чи делгрлт авхич, чини хөөт үрдиг тооһарн теңсин элсн мет тоолж болшгоһар өскнэв, гиж Та келлэлмт, – гиж Яков зальврна.

¹³ Яков доран хонад, бээсн юмнасн эврәннь ах Эсавд белг шүүж белднэ: ¹⁴ 200 яма болн 20 тек, 200 хө болн 20 хуц, ¹⁵ ботхдан дахулсн 30 темән, 40 үкр болн 10 бух, 20 эм элжгн болн 10 эр элжгн. ¹⁶ Эврәннь зарцнртан сүрг болһниг онц толһалтха гиж зааһад, тер иигж келнэ:

– Нанас түрүлж йовад, сүрг болһниг өөрдүлл уга тууһад йовтн.

¹⁷ Түрүн йовсн күүнд тер иим заквр өгнэ:

– Мини ах Эсав чамла харһхла: «Кенэвч? Альдаран йовж йовнач? Кенэ мал чи тууж йовнач?» гиж сурхла, ¹⁸ «Тана зарц Яковин мал тууж йовнав. Энтн терүнэс мини нойн Эсавд илгэсн белг. Тертн эврэн мана ардас аашна», гиж чи кел, – гив.

¹⁹ Мал тууж йовх хойрдгч, хурвдгч болн дахж йовх цуг ах малчнрт Яков бас закна:

– Эсав тадниг тосад ирхлэ, эрк биш тиигж келтн. ²⁰ Бас иигж келтн: «Тана зарц Яков мана ардас аашна».

«Өмнэснь илгэсн белгүдэрн би терүг жөөлдүлхүв. Намаг үзхлэрн, тер орулад авад чигн бөөх», – гиж тер ухалв.

²¹ Тегэд Яков белгүдэн өмнэснь илгэв, бийнь болхла бөөрдөн хонна.

Яков Бурхила ноолдна

²² Тер сө Яков хойр гергэн, хойр зарц гергэн, 11 көвүһән дахулж авад, Ябок хол һатлад һарна. ²³ Эмтиг уснас һарһчкад, тер эврәннь бээсн зөөрэн зөөһэд һарһна. ²⁴ Тегэд Яков һанцарн үлднэ.

Терүнлэ нег юмн өр цөөтл ноолдна. ²⁵ Яковиг диилж эс чадхларн, тер Яковин ташан хотхр ормиг көндөнэ. Ноолданд Яковин ташань булһрна.

²⁶ – Тэв намаг, өр цөөжэнэ, – гиж Тер келнэ.

– Намаг эс эдслтл, би Таниг тэвшгов, – гиж Яков хэрү өгнэ.

²⁷ – Нернчнь кемб? – гиж Тер сурна.

– Яков, – гиж хэрү өгнэ.

²⁸ – Эндрэс авн чи Яков биш, Израиль* гидг нер зүүжэнэч. Яһад гихлэ чи Бурхнла болн әмтнлә ноолдад диилвч, – гиж Тер келнә.

²⁹ – Эржәнәв Таниг, нерән келтн, – гиж Яков келнә.

– Чи ю хәәж мини нер суржахмбч? – гиж Тер сурна.

Яковиг Тер әдслнә.

³⁰ Тер ормд Яков Пени-Әль** нер өгнә. Яһад гихлә «Би Бурхиг нүүрцәд үзүв, болв әмд үлдүв», – гиж тер келнә. ³¹ Ташаһасн кәлтә Яков доһлад, Пени-Әләс һархла, нарн һарч ирнә. ³² Тер учр деерәс авн Израилин улс ташан хотхрт бәәсн шүрүсиг идхш. Юңгад гихлә Тер Яковин ташан шүрүсинь көндәсн учр.

Яков Эсавла харһна

33 ¹ Эсав 400 кү дахулад өмнәснь аашхиг Яков үзнә. Лиян, Рахелин, хойр зарц гергчүдин үрдиг әкһриннь хажуд зогсцхатн гиж Яков заквр өгнә. ² Тедниг иигж зогсана: түрүләд зарц гергчүдиг үрдтәһинь, теднә дару Лияг үрдтәһинь, дәкәд Рахел Йосип хойриг. ³ Яков эврән өмн һарад, ах талан өөрдхәсн урд дола дәкж дөрв кәлдәд, гекәд босна. ⁴ Болв Эсав өмнәснь адһад, терүг теврәд, чееждән шаһад үмснә. Хоюрн уульцхана.

⁵ Күүкд улсиг, бичкдүдиг үзәд, Эсав сурна:

– Әдн чамд кен болжахмб?

– Әдн нанд, тана зарцд, Бурхна цаһан санаһарн өгсн үрд, – гиж Яков хәрү өгнә. ⁶ Зарц күүкд улс бичкдүдтәһән өөрдәд, Эсавин өмн дөрв кәлдәд, гекәд босна. ⁷ Дәкәд Лия бичкдүдтәһән, дарунь Йосип Рахелтә хоюрн өөрдәд тиигж күндлнә.

⁸ – Хаалһдм харһсн мал юн мал болжахмб? – гиж Эсав сурна.

– Мини нойн, терчнь тана хәэрлт авхар илгәгдсн мал, – гиж Яков хәрү өгнә.

⁹ – Дү минь, нандчнь цугнь күцц бәәнә. Тер зөөрән бийдән үлдә, – гиж Эсав келнә.

¹⁰ – Уга. Буйн болтха, кемр тана хәэрлт нанд туссн болхла, мини белг автн! Таднла нүүрцәд харһлһн – нанд Бурхнла нүүрцәд

* 32:28 *Израиль* – эн нерн өәһәрн «тер Бурхнла ноолджана» эс гихлә «Бурхн ноолджана» гисн бәәдлтә.

** 32:30 *Пени-Әль* – эн нерн «Бурхна чирә» гисн чинртә.

харһснала эдл, та йир цаһан санатат. ¹¹ Мини белг автн, мини хээрлт күрттхэ. Бурхн нанд элвгэр белглв, кергтэ тоотм нанд бээнэ, – гиж Яков хэрү өгнэ.

Яков Эсавиг белгинь автха гинһэд сурна, тернь зөв өгнэ.

¹² – Йовхмн. Би чамла йовнав, – гиж Эсав Яковд келнэ.

¹³ – Нойн минь, мини бичкдүд күчн угаһинь та меднэт. Хөд, үкрмүд саагдна: кемр эдниг шулуһар туухла, нег өдр үкж одцхах.

¹⁴ Та, мини нойн, түрүлэд йовснь деер болх. Би, тана ялч, малын, бичкдүдин йовдлар ардастн Сеир тал, таднд күртлэн арһул йовсув, – гиж Яков хэрү өгнэ.

¹⁵ – Би эврәннь улсас зэрминь таднд үлдэнэв, – гиж Эсав селвг орулна.

– Ю хээж? Та, мини нойн, дегд цаһан санатат, – гиж Яков хэрү өгнэ.

¹⁶ Тер өдртэн Эсав хэрү Сеир тал йовна. ¹⁷ Яков Сукот* тал һарна, тенд тер бийдэн гер бэрж авна, малдан хашас кенэ. (Тер учр деерэс эн орм Сукот гидг нер авч.)

¹⁸ Паддан-Арамас хэрж ирэд, Яков Кананд бөөх Шехем балһснд менд күрнэ, тендэс хол биш бүүрлнэ. ¹⁹ Хошлад бээсн һазран Яков Хаморин хөөт үйнрэс 100 цаһан мөңгэр хулдж авч. Хамор Шехемин эцк бөөж. ²⁰ Тендэн тер тэкл тэkdг орм һарһад, Эл-Элохе-Израиль** гидг нер терүнд өгнэ.

Дина болн Шехемин бээрн улс

34 ¹ Яков Лия хойрин күүкн Дина бээрн күүкд тал одна. ² Эн нутгин залач хивей Хаморин көвүн Шехем Динаг үзн, бэрж авад, терүнд күч үзүлнэ. ³ Шехем Динад дурлад, седкльн авлгдад, ээлтэ үгмүд келдг болна.

⁴ – Эн күүкиг нанд авч өг, – гиж тер эцкдэн келнэ.

⁵ Динан нерн һутагдсиг Яков медв. Тер цагт көвүднь кеер мал хэрүлж йовж. Тедниг иртл Яков тагчг бөөв. ⁶ Шехемин эцк Хамор Яковла күүндхэр ирнэ. ⁷ Яковин көвүд юн болсинь соңсад, герүрн хэрж ирцхэнэ. Тедн дегд һундрһад, өшөркэд бөөв. Яһад

* 33:17 Сукот – еврей келэр эн нерн «хулсар бэрсн хашас» гисн чинртэ.

** 33:20 Эл-Элохе-Израиль – «Бурхн, Израилин Бурхн» гисн чинртэ.

гихлэ Яковин күүкнд күч үзүллһн – Израильд му нер өгсн болж харчана. Тиим йовдл харһж болшго.

⁸ – Мини көвүн Шехем тана күүкнд седклэрн авлгдв. Терүг Шехем буулһж автха. ⁹ Тадн маднла төрл болхит. Эврәннь күүкдөн манад мордулхит, мана күүкдиг бий талан мордулж авхит. ¹⁰ Мадн дунд бүүрлтн. Мана орн-нутг эн. Тадн терүнд бөөж чаджанат, сансарн эргэд йовтн, һазр авад ээлтн, – гиж Хамор келнэ.

¹¹ – Буйн болтха, би танд сурситн өгнөв! ¹² Хамгин ик үн, хамгин үнтэ белгүд суртн – би танд сурситн цугтаһинь өгнөв, зуг эн күүкиг нанд өгтн. Би энүг авнав, – гиж Шехем Динан эцкднь болн ахртнь келнэ.

¹³ Шехем Динад күч үзүлснэс көлтэ Яковин көвүд терүнд болн терүнэ эцк Хаморд мектәһәр хәрү өгнө.

¹⁴ – Бидн тиигж чадшговидн. Керчүлэд уга залуд дү күүкән өгнө гисн маднд йир ик ичр. ¹⁵ Зуг негхн үгцә күцәхлэ, зөвән бидн өгхвидн. Эннь – кемр тадн маднла әдл болад, тана цуг эр киистә улс керчүлгдхлэ. ¹⁶ Тегәд бидн эврәннь күүкдөн танд мордулхвидн, тадна күүкдиг бидн мордулж авхвидн. Бидн тегәд таднла хамдан бүүрлэд, таднла нег улс болхвидн. ¹⁷ Кемр тадн мадниг соңслго, бийдән керчүллһ эс кехлэ, бидн эврәннь дү күүкән авад йовхвидн, – гиж тедн келнэ.

¹⁸ Хамор Шехем хойр зөв өгцхәнэ. ¹⁹ Шехем удл уга теднә келсиг күцәнэ. Тер тедү дүңгә Яковин күүкнд дурта билэ. Шехем эцкиннь тохм-унгд хамгин күндтә күн бөөж. ²⁰ Тегәд балһснд ордг ик үүднә өмн зогсад, Хамор Шехем хойр тенд бөөсн залуст иигж келнэ:

²¹ – Эн әмтн эвәр бөөхәр седжәнэ. Әдн мана һазрт бүүрлэд, сулдан эргэд йовтха. Теднд һазр дала. Бидн теднә күүкдиг буулһж авхвидн, эврәннь күүкдөн теднд өгхвидн. ²² Зуг тедн маднла хамдан бөөһәд, нег улс болхасн урд мадниг негхн үгцә күцәтхә гижәнэ. Эннь – цуг мана эр киистә улс теднлә әдл керчүлгдх зөвтә. ²³ Теднә сүрг мал, әдл-аху, үүрмг мал – цугтан мана болх, кемр бидн теднә үгцә күцәхлэ, тедн маднла хамдан бөөцхәх!

²⁴ Балһсна залус Хамор Шехем хойрин келснлә зөвшәрнә. Цуг залу улс бийдән керчүллһ кецхәнэ.

²⁵ Һурвдгч өдртнь тедниг өвчтә кевтсн цагт Динан ахнр, Яковин көвүд, Шимон болн Леви, үлд авад, сөрлт угаһар балһснд орж ирэд, тенд бөөсн цуг залу улсиг нег чигн кү үлдэлго ална.

²⁶ Тедн Хамор Шехем хойриг чавчад ална. Динаг тедн Шехемин гертәс авад йовцхана. ²⁷ Дәкәд Яковин талдан көвүд алгдсн әмтн тал ирэд, Динад күч үзүлснәс көлтә балһсиг тонна. ²⁸ Теднә бог мал, бод мал, элжгнс болн балһснд, теетг харһсн цуг тоотыг тер көвүд авцхав. ²⁹ Балһсна улсин эдл-ахуг, теднә бичкдүдиг, гергдиг, гертнь бөөсн цуг тоотыг тер көвүд чидл үзүләд булаж авцхав.

³⁰ Яков Шимон Леви хойрт иигж келнә:

– Тадн нанд зовлң учравт! Бәәрн улс – кананахныг болн перизмүдиг нанд дурго болһулжанат. Нанд олн улс уга. Тедн болхла негдәд, намаг, мана тохма улсиг цугтаһинь алх.

³¹ – Мана дү күүкиг цогцан хулддг күүкдлә әдлцүлх зөв бидн терүнд өгшговидн, – гиж эцкдән Шимон Леви хойр келв.

Яков Бет-Эль тал хәрж ирнә

35¹ – Бос, Бет-Эль тал йов. Тенд бүүрләд, чамаг Эсав ахасн зулж йовхд үзгдсн Бурхнд тәкл тәкдг орм белд, – гиж Бурхн Яковд келнә.

² – Таднд бәәх талдан улсин бурхдыг уга кетн, бийән цеврлтн, хувцан сольтн. ³ Бидн Бет-Эль оржанавидн. Зовлңта цагтм нанд дөңгән күргж үзгдәд, альд йовв чигн нанла бөөсн Бурхнд би тәкл тәкдг орм тенд белднәв, – гиж Яков эврәннь өрк-бүлдән болн цуг эврә улстан келнә. ⁴ Тедн бийдән бөөсн талдан улсин бурхдын шүтәсиг, чикндән бөөсн сииксән сүһлад, Яковд өгцхәнә. Эн өгсн юминь Яков Шехем балһсна хажудк хар модн дор булна.

⁵ Тедн хаалһдан һарна. Бурхна әәмшгт даргдсн эргндк балһсдын улс Яковин көвүдин ардас көөлдсн уга. ⁶ Яков эврәннь улстаһан Канана һазрт бөөсн Луз балһсн (өдгә цагт Бет-Эль) тал йовна. ⁷ Тенд тәкл тәкдг орм тер белднә. Тер ормиг Эль-Бет-Эль* гиж нерәднә, юңгад гихлә Яков ахасн зулж йовхд тенд терүнд Бурхн үзгдлә. ⁸ Ребекаг асрсн Девора өңгрнә. Энүг Бет-Эләс хол

* 35:7 *Эль-Бет-Эль* – «Бет-Элин Бурхн» гидг чинртә.

биш хар модна хажуд оршана. Тер хар модыг Аллон-Бахут* гиж нерэднэ.

⁹ Яковиг Паддан-Арамас хэрж ирснэ хөөн, Бурхн дэkn терүнд үзгдэд, эдслэд, ¹⁰ иигж келнэ:

– Чини нерн Яков,
 Чамаг хөөннь Яков гиж нерэдшго,
 Эндрэс авн чини нерн – Израиль, – гив.
 Тиигж Тер Израиль гидг нер терүнд өгв.

¹¹ Бурхн терүнд бас иигж келнэ:

– Би Хамгин Күчтэ Бурхмб.
 Чи өслтгэ, өнр-өргн бол,
 Чамас улс үүдх,
 Олн улс!
 Чамас олн хан үүдх!

¹² Абрахамд болн Ицхакд мини өгсн һазриг
 Би чамд болн чини хөөт үйнрт өгнэв.

¹³ Бурхн Яковиг үлдәһэд йовхла, ¹⁴ тер күүндсн ормднь Яков санлын чолу тэвнэ. Эн чолун деер чаһр, олив модна тос асхна.

¹⁵ Тер ормд Яков Бет-Эль гидг нер өгнэ.

¹⁶ Тедн Бет-Элэс һарад, Эпратас хол биш йовсн цагт, Рахелин гесн мошкль. Рахел үрән һарһх деерән ¹⁷ йир икэр зовна.

– Бичэ э. Хэлэ, бас нег көвүтэ болвч! – гиж эк болжах эмгн келнэ.

¹⁸ Укжэх Рахел сүүлин әмсхлән авад, көвүндән Бен-Они** гидг нер өгнэ. Яков болхла терүнд талдан нер өгв – Бенямин.

¹⁹ Рахел тиигж өңгрнэ. Терүг Эпрат ордг хаалһин хажуд оршана. (Ода тер Бетлехем гидг нертә.) ²⁰ Рахелин үкәр деер Яков санлын чолу тэвнэ. Тер чолун ода күртл тенд бөөнэ. ²¹ Израиль цааранднь йовад, Мигдал-Эдерин ца хошлад зогсна.

* 35:8 Аллон-Бахут – «Әмтн Уульдг Хар Модн» гидг чинртә.

** 35:18 Бен-Они – еврей келәр эн нерн «мини зовлңгин көвүн» гидг чинртә. Бенямин – еврей келәр эн нерн «мини барун һарин көвүн» гидг чинртә.

²² Тер цагт Рубен эцкиннь зарц гергн Билхала ханьцна. Энүнө тускар эцкднй келнэ.

Яков 12 көвүтэ билэ. ²³ Лиян көвүд: Рубен (Яковин түрүңк көвүн), Шимон, Леви, Йуда, Исахар болн Завулун. ²⁴ Рахелин көвүд: Йосип болн Бенямин. ²⁵ Рахелин зарц Билхан көвүд: Дан болн Наптали. ²⁶ Лиян зарц Зилпан көвүд: Гэд болн Ашер. Эннь Паддан-Арамд төрсн Яковин көвүд.

²⁷ Яков эцк талан ирнэ. Мамред Керьят-Арба балһсна хажуд (өдгэ цагт Хеврон нертэ) түрүлэд Абрахам, дэкэд Ицхак бээж. ²⁸ Ицхак 180 жилдэн бээв. ²⁹ Жирһл үзэд, ик нас наслад, өңгрсн өвкнр талан тер харна. Терүг Эсав болн Яков көвүднй оршана.

Эсавин хөөт үйнр

36 ¹ Эсавин (эс гихлэ Эдомин) хөөт үйнр эн. ² Эсав Канана отга хойр гергтэ билэ: хет Элона күүкн Ада болн хивей Цибеона Анан Оголивама күүкн. ³ Невайотын дү күүкн – Ишмаилин күүкн Басемат бас терүнэ гергн. ⁴ Адаһас Эсав Элипаз гидг үртэ, Басематас – Реуэл, ⁵ Оголивамас – Еуш, Ялам болн Корах үрдтэ билэ. Эдн Кананд төрсн Эсавин көвүд.

⁶ Гергдэн, көвүдэн, күүкдэн, бээсн цуг әмтән, цуг малан, Кананд хоршасн эдл-уушан Эсав хураж авад, Яковас салат, талдан нутг орна. ⁷ Тедн дегд ик эдл-уушта болад, хамдан бээж чадад бээцхөв. Теднэ бээрлж бээсн һазрт малан бәрх арһ уга болад бээв. ⁸ Эсав (эс гихлэ Эдом) Сеир гидг уулта һазрт бүүрлв.

⁹ Эсавин – эдомудын өвкин хөөт үйнр эн. ¹⁰ Эсавин көвүд: Адаһас һарсн Эсавин көвүн Элипаз, Басематас һарсн Эсавин көвүн Реуэл. ¹¹ Элипазин көвүд: Теман, Омар, Цепо, Гатам, Кеназ. ¹² Элипазин хөөт гергн Тимна терүнд Амалекиг һарһж өгв. Эннь Адаһас һарсн Эсавин хөөт үрд. ¹³ Реуэлин көвүд: Нахат, Зерах, Шамма, Мизза. Эннь Басематас һарсн Эсавин хөөт үрд.

¹⁴ Цибеона Анан Оголивама күүкнәс Еуш, Ялам, Корах эдн төрж. Оголивама Эсавин гергн билэ.

¹⁵ Эсавин хөөт үрдин тохм-уңг эн.

Эсавин түрүңк көвүн Элипазин хөөт үйнр: Темана тохм, Омарин тохм, Цепон тохм, Кеназин тохм, ¹⁶ Корахин тохм,

Гатамин тохм, Амалекин тохм. Эднь Адаһас һарсн Элипазин тохм-уңг Эдомин һазрт бөөцхэнә.

¹⁷ Эсавин көвүн Реуэлин тохм-уңг: Нахатын тохм, Зерахин тохм, Шамман тохм, Миззан тохм. Эднь Басематас һарсн Эсавин хөөт үйнр – Реуэлин тохм-уңг. Тедн Эдомин һазрт бөөцхэнә.

¹⁸ Оголивамас һарсн Эсавин хөөт үйнр: Еушин тохм, Яламин тохм, Корахин тохм. Эдн Анан күүкн Эсавин гергн Оголиваман тохм-уңг. ¹⁹ Эсавин хөөт үйнр (эн Эдом нертә) болн теднә тохм-уңг тиим болжана.

²⁰ Эн нутгт бөөсн хорей Сеирин көвүд: Лотан, Шовал, Цибеон, Ана, ²¹ Дишон, Эцер болн Дишан. Эдн Эдомин нутгт бөөсн хореймүдин өвк Сеирин хөөт үйнрин тохм-уңг.

²² Лотана көвүд: Хори болн Хемам. Лотана дү күүкнә нерн Тимна.

²³ Шовалын көвүд: Алван, Манахат, Эвал, Шепо болн Онам.

²⁴ Цибеона көвүд: Айя болн Ана (көдә һазрт эцкиннь элжгнс хәрүлж йовад халун уста булг олж авсн Ана). ²⁵ Анан үрд: Анан көвүнъ Дишон болн күүкнъ Оголивама. ²⁶ Дишона көвүд: Хемдан, Эшбан, Итран болн Керан.

²⁷ Эцерин көвүд: Билхан, Зааван, Акан.

²⁸ Дишана көвүд: Уц болн Аран.

²⁹ Хореймүдин тохм-уңг иим: Лотана тохм, Шовалын тохм, Цибеона тохм, Анан тохм, ³⁰ Дишона тохм, Эцерин тохм, Дишана тохм. Эннь Сеир һазрт бөөсн хореймүдин тохмсин нерәдлһтә даран.

Эдомин хаадын нерд

³¹ Израильд хан күн залхас урд Эдомд залжасн хан залачнрин нерд эн:

³² Түрүләд Эдомд Беорин көвүн Бела залжала. Терүнә хотл балһсна нерн Динхава бөөж.

³³ Белаг өңгрснә хөөн Боцрад бөөдг Зерахин көвүн Йовав орминь эзлнә.

³⁴ Йовавиг өңгрснә хөөн Темана хөөт үйнрин нутгас Хушам орминь эзлнә.

³⁵ Хушамиг өңгрснэ хөөн Бедадын көвүн Хадад орминь эзлнэ. (Моавин нутгт мидьянмүдиг каалсн күн.) Терүнэ хотл балһсн Авит билэ.

³⁶ Хададыг өңгрснэ хөөн Масрекад бөөдг Самла зална.

³⁷ Самлаг өңгрснэ хөөн Епрат холын хажуд бөөсн Реховот балһснас Шаул зална.

³⁸ Шаулыг өңгрснэ хөөн Ахборин көвүн Баал-Ханан зална.

³⁹ Ахборин көвүн Баал-Ханан өңгрснэ хөөн Хадар йос зална. Терүнэ хотл балһсн Пау гидг нертэ билэ. Мезаханан зе күүкнэ, Матредин күүкн Мехетавель терүнэ гергн бөөж.

⁴⁰ Эсавин тохм-уңгин, теднэ өрк-бүлмүдин, бөөрлсн һазрмудын нерд эн: Тимнан тохм, Алван тохм, Ететин тохм, ⁴¹ Оголиванан тохм, Элан тохм, Пинонан тохм, ⁴² Кеназин тохм, Темана тохм, Мивцарин тохм, ⁴³ Магдиэлин тохм, Ирамин тохм – эннь Эдомин тохмс. Теднэ нерд бөөрн һазрмуд зүүнэ. Эдомудын өвк эцкнь – Эсав.

Йосип болн терүнэ ахнр-дүүнр

37 ¹ Яков Кананд бүүрлэд бөөнэ. Эн һазрт урднь энүнэ эцкнь бөөж. ² Яковин болн терүнэ өрк-бүлин туск тууж эн:

Йосип арвн долата бөөж. Ахнртаһан хамдан, Билхан болн Зилпан (эдн Йосипин эцкин гергд) көвүдтэ, бог мал тер хэрүлдг бөөж. Тер көвүдин му йовдлмудын тускар Йосип эцкдөн келдг бөөж.

³ Израилиг* көгшрх насднь Йосип төрж, наадк көвүдэсн икэр эцкнь терүнд дурлв. Тегэд Йосипт тер шишлң кеерүлсн хувц белглж. ⁴ Эцкнь Йосипт икэр дурта болсар, ахнрнь терүнд дегд дурго болад, сән үг келдго бөөж.

Йосипин зүүдд

⁵ Нег дэжж Йосипт зүүдн орна. Терүгән Йосип ахнртан келж өгнэ. Теднь Йосипт улм дурго болцхана.

* 37:3 Яковд Бурхна өгсн талдан нерн.

⁶ – Соңслт, ямаран зүүдн нанд орв! ⁷ Тэрэнэ һазрт бидн боодгуд боож йовсн болनावидн. Мини боосн боодг хоодан зогсна, тадна боосн боодгуд терүг эргэд, һазрт күрч гекцхэнэ! – гиж тер келнэ.

⁸ – Чи маднд нойрххар седжэхмн болвзач? Мана ахлач болхар седжэнчи?! – гиж ахрнь келнэ.

Тер зүүднэс көлтө, келсн үгэснь көлтө ахрнь Йосипт улм дурго болцхана.

⁹ Йосипт шинэс зүүдн орна. Терүгэн тер дэkn ахртан келж өгнэ.

– Би зүүд үзүв. Нарн, сар болн 11 одн намаг күндлэд гекцхэв.

¹⁰ Эн зүүдэн Йосип эцкдэн келж өгхлэ, эцкнь терүг керлднэ:

– Юн гидг зүүдн чамд оржахмби? Бидн цугтан – би, чини эк, чини ахр-дүүнр – ирэд көлдчнь мөргхмн болвза?!

¹¹ Ахрнь Йосипт уурлцхана, болв эцкнь терүнэ келснэ тускар ухална.

Йосип Египет тал мухла болж хулдгдна

¹² Нег дэжж Йосипин ахр эцкиннь бог мал Шехем гидг һазрт хэрүлхэр йовцхана. ¹³ Израиль Йосипт келнэ:

– Чини ахр Шехемд хөд, ямад хэрүлж йовцхана. Чамаг би бас тиигэрэн илгэсүв.

– Би белмб, – гиж Йосип эцкдэн келнэ.

¹⁴ – Йовад теднэ керг яһж күцж йовхиг хэлэ, мал ямаран йовхиг мед. Ирхлэрн нанд келж өгхч, – гиж эцкнь келнэ.

Эцкнь Йосипиг йовулна. Хеврон гидг тегш һазрас һарад, Йосип Шехем орна. ¹⁵ Тенд Йосипла нег күн харһна.

– Чи энд ю хээж йовнач? – гиж теегэр тенж йовсн Йосипас тер сурна.

¹⁶ – Би эврәннь ахрнан хээж йовнав. Тедн альд малан хэрүлж йовхиг нанд келж өгит, – гиж Йосип келнэ.

¹⁷ – Теднчн эндэс йовж одцхала. Тедниг Дотан гидг һазр тал йовхар келжэсн би соңслав, – гиж тер күн келнэ.

Йосип ахрнан хээһэд йовна, тедниг Дотанд олж авна. ¹⁸ Ахрнь Йосипиг аашхинь холас таянд, өөрдэд иртлнь терүг алх болад шиидцхэнэ.

¹⁹ – Зүүд үздг мана күн эн йовна! – гиж нег-негндэн тедн келцхэнэ. – ²⁰ Энүг алад, нүкнд хаяд, зерлг аңгуд шуучад алв гиж эцкдэн келхмн. Тегэд терүнэ зүүдн яһж бүтхинь хэлэхмн!

²¹ Эн күүндврилг соңссн Рубен Йосипин эм аврх арһ хээнэ.

– Бичэ энүг алтн, – гиж Рубен келнэ. – ²² Ю хээж цус асххмб? Энүг эврәннь һарар алхин ормд тег дунд бөөх тер нүкнд хайтн. (Үнднь болхла, Рубен Йосипин эм аврад, эцк талнь хэрү йовулхар седв.)

²³ Йосипиг өөрдэд ирхлэ, ахрнь терүг бэрж авад, ке хувцинь татж шуулад, ²⁴ бийинь нүкнд хайна. Нүкн усн уга хагсу бөөж.

²⁵ Йосипин ахр хотан эдлхэр суухларн, Гилад талас аашх Мидьяна кувцрин* цувсн темэд үзцхэв. Тедн Египет тал сээхн үнртэ модна салм, ладан, бальзам ачж йовцхаж.

²⁶ – Дүүһэн алад терүг нууснд юн олз бээнэ? ²⁷ Йосипиг кувцнрт хулдхмн. Мана һар цевр болх. Яһв чигн энтн мана һарлцсн дү, нег цусн-махн күн, – гиж Йуда келнэ.

Теднь зөвшэрнэ. ²⁸ Мидьяна кувцнр өөрдэд ирхлэ, ахрнь Йосипиг нүкнэс һарһж авад, 20 цаһан мөнгнэс** теднд хулдна. Кувцнр Йосипиг Египет авад орцхана.

²⁹ Рубен хэрү ирэд, нүкн тал одна. Йосип уга! Һашудхларн эн деерк хувцан шуулна.

³⁰ – Көвүн уга! – гиж Рубен дүүнр талан ирхлэрн келнэ. – Би, би! Альдаран одхмб? Би яахмб?

³¹ Йосипин ахрнь яма алад, ямана цуснд терүнэ хувцинь норһна. ³² Дэкэд терүг эцкднь авч ирэд иигж келцхэнэ:

– Бидн энүг олж аввидн. Хэлэлч: эн чини көвүнэ хувцн болвза?

³³ Яков көвүнәннь хувциг таяяд хээкрнэ:

– Мини көвүнэ хувцн! Терүг зерлг аңгуд шуучад идчкж! Шуучж, шуучж, идчкж Йосипиг.

³⁴ Яков хувцан шуулад, ташадан шүүрүн эдин тасрхаг бооһад, кесг өдртэн көвүндэн һундрхж уульна. ³⁵ Терүг төвкнүлхэр көвүд, күүкднь ирнэ, болв Яков тогтнхар седсн уга.

* ^{37:25} Энд еврей келэр бичсн бичврт Ишмаилихн гиж бичэтэ, эннь кувцнр гисн үгин чинртэ.

** ^{37:28} Хөрн цаһан мөнгн гисн 223 дүнгэ грамм болжана. Эннь мухла көвү хулдһна үн.

– Уга. Уульнав, көвүндөн һундрхжанав! Ууляд, көвүһән дахад үклин һазрт орнав, – гиж тер келнә.

Йосипт һундрхад, эцкнь ууляд бөөв.

³⁶ Тер цагт Мидьяна кувцнр Йосипиг Египетд күргэд, Потипарт хулдна. Потипар хаана бөөшңгин маначнрин ахлач бөөж.

Йуда болн Тамарь

38 ¹ Тер цагт Йуда ахнр-дүүнрөсн салад, Хира гидг нертә адуламитин хажуд нүүж одад бөөрлнә. ² Тенд терүнд Кanan һазра Шуа гидг күүнә күүкн таасгдна. Йуда терүг мордулж авна. ³ Гергнь саата болад, көвү һарһна. Йуда терүнд Ээр гидг нер өгнә. ⁴ Йудан гергн дәкн саата болад, хойрдгч көвүн һарна. Экнь терүндән Онан гидг нер өгнә. ⁵ Дәкәд бас көвү һарһна. Терүндән Шелә нер өгнә. (Эн йовдл учрхд Йуда Кезива гидг балһснд бөөж.)

⁶ Йуда түрүнк Ээр нертә көвүндән Тамарь күүк авч өгнә. ⁷ Көвүнә заң-бәрцнь му билә. Деед Эзнд тернь таасгддго бөөж. Тегәд Деед Эзн Ээриг үкүлнә.

⁸ Йуда Онан көвүндән иигж келнә:

– Ахиннь белвсн гергиг ав. Ахдан нерәдәд, түрүнк үрәрн терүнә хөөт үй ке*.

⁹ Болв Тамаряс һарсн үрн бийиннь үрн болшгоһинь Онан меджәлә. Тегәд Онан тер гергнлә кевтх болһндан, ахан үрн уга болтха гиһәд, асаһан һазрт асхад бөөв. ¹⁰ Иим йовдл килиңтә болжана. Тернь Деед Эзнд таасгдсн уга. Терүнәс көлтә Деед Эзн Онаниг үкүлв.

¹¹ Йуда Тамарьт келнә:

– Мини Шелә көвүн өстл, чи белвсн күн болад, эврәннь эцк-эктәһән бөөжә. (Тиигж келхләрн, тер иигж санв: «Ахнран дахад дү көвүнь бичә үктхәл!»)

Тамарь эцк-экиннь герт хәрү ирнә.

¹² Кесг цаг давна. Йудан гергн, Шуан күүкн, өңгрнә. Ышута өдрмүд давхла, Йуда нәәж адуламит Хирата хамдан эврәннь хөд кирһлһнд Тимна гидг һазр орна. ¹³ Тамарь хадм эцкән хөд

* 38:8 Кезәңк авьясар үрн уга залу күн өңгрхлә, терүнә дүнь өңгрсн ахдан хөөт үй үлдәхин төлә гергинь буулһж авдг бөөж.

кирһлһнд йовжахинь медэд, ¹⁴ белвснэ хувцан соляд, чирәһән бүркәд, бийән далдлад Энаим балһс ордг хаалһин хажуд сууна. Эннь Тимна тал хардг хаалһ бәәсмн. (Тиигһләрн Шеләг өссн бийнь терүнд Тамариг авч өгчәсмн уга.)

¹⁵ Чирәнһ бүркәтә болснднь, Йуда терүг цогцан хулддг күүкд күн гиж санв. ¹⁶ Йуда терүн тал өөрдәд келнә:

– Би чамла кевтнәв.

Йуда терүг эврәннь бер гиж меджәсмн уга!

– Кемр би чамд зөв өгхлә, чи нанд ю өгнәч? – гиж тернь сурна.

¹⁷ – Би чамд ямана ишк илгәнәв, – гиж Йуда хәрү өгнә.

Болв күүкд күн келнә:

– Терүг илгәтлән бәрүлх юм үлдә.

¹⁸ – Чи ю бәрүлтхә гиж суржанаң? – гиж Йуда сурна.

– Бүчт өлгәтә тамһан*, хартан бәржәсн тайган үлдә, – гиж күүкд күн келнә.

Йуда цуг сурсинь өгәд, терүнлә кевтнә. Тамарь саата болна. ¹⁹ Дәкәд тер хәрәд, чирәһиннь бүркәг авч хаяд, саак белвсн хувцан өмснә.

²⁰ Йуда терүнд өгх болсн ямана ишкән нәәж Хираһар илгәһәд, бәрүлсн юман авхар седхлә, кедү йовв чигн хәәлһсн күүкд күн олдсмн уга. ²¹ Бәәрн улсас тер сурхла:

– Энаим ордг хаалһин хажуд суусн аля күүкд күн яһла?

– Тенд тиим күн мел уга билә, – гиж теднь келцхәнә.

²² Нәәжнь хәрү ирәд, Йудад иигж келнә:

– Би терүг олж чадсн угав. Бәәрн улс тенд аля күүкд күн мел уга билә гицхәв.

²³ – Бәрүлсн юмс терүнд үлдтхә. Терүг хәәһәд бидн бийән әмтнд наад бәрүлхмн биш. Би терүнд ямана ишк йовулхлаг, чи терүг олж чадсн угач. Бәг, – гиж Йуда хәрү өгнә.

²⁴ Һурвн сар давсна хөөн Йудад:

– Чини бер Тамарь килнц һарһж, ода аля кесндән саата чигн, – гиж келцхәв.

– Терүг балһснас һарһад һалд шататн, – гиж Йуда заквр өгнә.

²⁵ Тамариг цаажлар авч йовхла, хадм эцкдән тер иигж келүлнә:

– Эн юмна эзнәс би саатав. Эн тамһ, бүч болн тайг һурваг таньжант гиж терүнәс суртн.

* 38:18 Тамһар бооца батлдг бәәж. Тегәд баячуд бийләһән тамһан авч йовдг бәәж.

²⁶ Йуда таньна.

– Эн күүкд күн нанас чик юм хархла. Би Шелә көвүндән энүг авч эс өгснд болжах йовдл энтн, – гиж Йуда келнә.

Йуда дәкж энүнлә кевтсн уга.

²⁷ Тамарин үр харһх цаг ирнә. Үрднй икр бәәж. ²⁸ Гергнә геснь мошклад, нилхин хар үзгдхлә, нилхд эк болжах эмгн тер хартнь улан утц бооһад:

– Эннь түрүлж харв, – гиж келв.

²⁹ Болв нилх үрн харан хэрү татад авчкна. Терүнә ормд хойрдгчнь харч ирнә.

– Чи яһж тасрж харч ирвч? – гиж эк болжах эмгн нилхәс сурна. Энүнд Пәрец* гидг нер өгнә. ³⁰ Пәрецин дару хартан улан утцтань харч ирнә. Терүнд Зерах** гидг нер өгнә.

Йосип Потипарин герт

39 ¹ Тер хоорнд Йосипиг Египетд авч ирнә. Хаана бәәшнд маначнрин ахлач болжасн Потипар кувцнрас Йосипиг мухла кехәр хулдж авна. ² Йосипт Деед Эзн дөң болжав, тегәд кергнь күцж йовв. Йосип эзнәннь герт бәәв. ³ Тернь Деед Эзн Йосипла бәәхиг үзнә. Яһад гихлә Йосип ю кевв чигн терүнд Деед Эзн дөңгән күргдг билә. ⁴ Йосип эздән таасгдад, шишлң терүнә мухла болна. Эзнй терүнд герән даалһад, бәәсн эдл-ахуһан терүнә һардврт өгнә. ⁵ Тер цагас авн Йосипин нилчәр Египетин Потипар күүнә герт бәәсн, теегт бәәсн эдл-ахуднь Деед Эзнә евәл буужав. ⁶ Бәәсн цуг эдл-ахуһан тер Йосипин һардврт орулна. Бийднь болхла, хот уухас талдан керг үлдсн уга.

Йосип сәәхн цогцта, үзмжтә билә. ⁷ Эзнә гергнә седкльн терүнд тусч, тегәд иигж келнә:

– Кевт нанла.

⁸ Болв Йосип зөв өглго терүнд хэрү өгнә:

– Мини эзн бәәсн юман цугинь мини һардврт өгв, бийнь гертән мел юм хәләхш. ⁹ Эн герт би терүнлә эдләр һарджанав.

* 38:29 Пәрец – эн нерн еврей келәр «тасрх» гидг чинртә.

** 38:30 Зерах – эн нерн «улавр сүүртә солһн» гидг еврей келнә үглә эдл.

Эс кех юмн уга. Зуг таниг медшгов, та терүнэ гергнт. Бурхна өмн килнц харһад, тиим му йовдл би яһж кехмб?

¹⁰ Эн гергн терүг өдр болһн цуцрлт угаһар ээрэд бөөв, болв Йосип терүнэс усхад зулна. ¹¹ Зуг нег дэжж Йосип кэдлмш кехэр эзнәннь герт орж ирхлэ, тер гергнэс талдан күн уга бөөж. ¹² Эзнэ гергн терүнэ хувцнас татад:

– Кевт нанла, – гиж дэжн келнэ.

Йосип терүнэс мөлтрэд, хувцан хартнь үлдэчкэд, гертэс зулад гүүнэ. ¹³ Эзнэ гергн Йосипин хувциг хартан бэрэд, терүг гүүһэд йовж одсиг медхлэрн, ¹⁴ мухласан дуудад:

– Хэлэтн: эн еврейиг нанар наад бэртхэ гийһэд нааран авч ирсмн болжана! Тер нааран орж ирэд, намаг күчэр эзлхэр седв! Болв би хээкрүв. ¹⁵ Намаг чишкэд хээкрэд бөөхлэ, тер зулад гүүв. Нам хувцан үлдэһэд гертэс һарад гүүв! – гиж келнэ.

¹⁶ Йосипин хувциг залуһан хэрж иртл тер бийлэһэн бэрв. Залуһан ирхлэ, ¹⁷ гергн дэжн тер кевтэн давтад келнэ:

– Еврей мухла нанд күч үзүлхэр ирв. Намар наад бэртхэ гиж терүг чи авч ирвич! ¹⁸ Би чишкэд хээкрүв. Тер нам хувцан үлдэн гертэс зулад гүүв!

¹⁹ Гергнәннь келсиг соңссн Йосипин эзн икэр уурлна. ²⁰ Йосипиг түүрмд орултха гиж тер законна. Тиигж Йосип хаана түүрмд орулдна.

Йосип түүрмд

²¹ Болв Деед Эзн терүнлэ бөөсндэн, цаһан санаһан күртэнэ: Йосип түүрмин ахлачд таасгдна. ²² Түүрмин ахлач терүгэр бэрэнд бөөсн улсин һардач кенэ. Йосип цугинь даана. ²³ Түүрмин ахлач мел юмнд зовдго болв, яһад гихлэ, Деед Эзн Йосипта бөөв. Терүнд юунднь болвчн күцэмж өгчэв.

Бэрэнд бээх эмтнэ зүүд Йосип тээлнэ

40 ¹ Тер йовдлмудын хөөн невчкн цаг давхла, хаанд чаһр белддг болн өдмг болһдг хойр күн хаана өмнэс буру йовдл харһна. ² Хан теднд уурлна. ³ Тегэд тедниг хаана бөөшңгин маначнрин ахлачин медэнд бөөсн түүрмд орулна. Тер түүрмд

Йосип бэрэнд бээж. ⁴ Хаана бээшңгин маначнрин ахлач теднд зарц болтха гихэд Йосипиг тэвнэ. Цаг давна, ⁵ нег дэж сөөхөр бэрэнд бээх хойр хардачнрт – хаанд чаһр белддгт болн өдмг болдгт – зүүдн орна. Күн болһн эврэ чинртэ онц зүүд үзнэ.

⁶ Йосип өрүһэр ирхлэрн, тедн үүмэтэ бээсинь үзнэ.

⁷ – Яһад тадн үүмжэнэт? – гиж Йосип сурна.

Хаана өөрхн улс – Йосипта хамдан бэрэнд бээх хойр күн ⁸ иигж хэрү өгнэ:

– Бидн зүүдд үзвидн. Терүг тээлдг күн энд уга.

– Бурхнас тээлвр ирдмн. Тер зүүддэн нанд келж өгтн, – гиж Йосип келнэ.

⁹ – Өмнм уста үзмин ац үзгдсн болж нанд зүүдн орна. ¹⁰ Терүн деер һурвн иш бээж. Тедн урһжана, цецгүд харна, темсн үзгднэ, уста үзмин темсн болна. ¹¹ Һартм болхла хаана чаһр уудг сав бэрэтэ. Би уста үзмин темс таслж авад, базһад, шүүсинь савд кеһэд, хаанд өгчэжүв, – гиж хаанд чаһр белддг күн келнэ.

¹² – Чини зүүднэ тээлвр эн, – гиж Йосип терүнд келнэ. – Һурвн иш гиснчнь энчнь һурвн өдр. ¹³ Һурвн өдр давхла, хан чамаг түүрмэс сулдхх: урдк ормдчнь чамаг дуудж хэрү орулх. Чи урдклаһан эдл терүнд чаһрта сав бэрүлж өгдг күн болхич. ¹⁴ Зуг мини сурсиг күцэ: кемр кишг учрхла, мини тускар хаанд келэд орк, бичэ март. Намаг эндэс харһж үзтхэ! ¹⁵ Намаг еврейин һазрас хулхалж авлус! Энд би түүрмд суулһх дүнгэ юм мел харһсн угав!

¹⁶ Терүнд сэн тээлвр өгчөхинь үзэд, хаанд өдмг болдг күн иигж келнэ:

– Нанд болхла, мини толһа деер һурвн зембль бээсн болна: ¹⁷ дееркднь – һуйрар болһсн зүсн-зүүл хот. Тиим юм хаанд болһж өгнэ. Тер земблэс шовуд чоңкад иджэж.

¹⁸ – Чини зүүднэ тээлвр эн, – гиж Йосип терүнд келнэ. – Һурвн зембль – энчнь һурвн өдр. ¹⁹ Һурвн өдр болад, хан чамаг бас түүрмэс сулдхх, болв толһаһичн таслх. Чамаг үзүртэ бахнд өлгх, чини махмудыг шовуд чоңкад идх.

²⁰ Һурв хонад хаана харһсн өдр болна. Хан эврәннь өөрхн улсан дуудад, нэр кенэ. Хурһн улһин нүүрт хан тер хойр күүг сулдхна. Эннь чаһр белддг, өдмг болдг хойр толһач күн. ²¹ Чаһр белддг

толһалгч күүг урдк ормднь суулһна. Тер күн хаанд шинэс чһртһа сав бэрүлж өгхмн болжана. ²² Болв өдмг болһдг толһалгч күүг бахнд өлгэд ална. Эннь мел Йосипин келсэр һарна. ²³ Зуг чһр белддг толһач күн Йосипин тускар, терүнэ сурврин тускар төрүц мартчкна.

Египетин хаана зүүдд

41 ¹ Хойр жил давсна хөөн хаанд зүүдн орна: Тер Нил холын эрг деер зогсчасн болж медгднэ. ² Нилас 7 үкр һарч ирнэ. Үкрмүд сээхн, тарһн, холын эрг көөһэд, нигтэр урһсн урһмл дунд тедн идшлнэ. ³ Теднэ ардас ондан 7 үкр холас һарч ирнэ. Тедн эццн, чинэн уга, түрүк үкрмүдлэ зерглэд зогсцхана. ⁴ Тер эццн, чинэн уга үкрмүд сээхн, тарһн үкрмүдиг идцхэнэ. Хан сернэ.

⁵ Дэкэд шинэс унтхларн, ондан зүүд үзнэ: нег иш деер буудян 7 толһа урһна. Тедн сэн, дүүрц бөөдлтэ. ⁶ Тедниг дахад, халунас шатж одсн буудян хоосн 7 толһа һарч ирнэ. ⁷ Эн хоосн, халунас шатж одсн буудян 7 толһас сэн, дүүрц бөөдлтэ толһасиг зальгна! Хан сернэ. Терүнд зүүдн орсиг медв.

⁸ Өрүнднь тер аэмцэд, Египетин цецн болн бө улсиг цуглулж авад, үзсн зүүддэн келж өгнэ. Болв нег чигн күн терүг тээлж чадсн уга. ⁹ Тиигхлэнь чһр белддг толһалгч күн хаанд иигж келнэ:

– Урднь мини һарһсн эндү санандм оржана! ¹⁰ Нег дэкж хан эврәннь зарцнртан уурлад, намаг өдмг болһдг толһалгч күүтэ маначнрин ахлачин медэнд бөөсн бэрэнд орулла. ¹¹ Нег сөөһәр мадн хойрт зүүдн орна, күн болһнд эврэ чинртэ онц зүүдн орна. ¹² Манад ахлачин мухла болжасн нег баахн еврей бөөлэ. Бидн терүнд эврәннь зүүдд келж өгвидн. Тер күн мана зүүддиг тээлэд, күн болһна зүүдн ямаран чинртэһинь келж өгв. ¹³ Минь терүнэ келсэр һарв: намаг урдк көдлмштм хэрү орулв, наадк күүг цаажлв.

Йосип хаана зүүдд тээлнэ

¹⁴ Хан Йосипиг дуудулна. Түүрмэс терүг адһмтаһар һарһад, сахлынь хусад, хувцинь соляд, хаанд күргнэ.

¹⁵ – Би зүүд үзүв, болв нег чигн күн терүг тээлж чаджахш. Чи, сонсад бөөхлө, зүүд тээлж чаддг чигн гиж өмтн келнэ, – гийгэд хан Йосипт келнэ.

¹⁶ – Учр нанд биш, – гиж Йосип хэрү өгнө. – Хаана сөөһинь олж, Бурхн тээлвр өгх.

¹⁷ Хан Йосипт зүүддэн келж өгнө:

– Би Нил холын эрг деер зогсчасн болнав. ¹⁸ Ёолас 7 үкр харч ирнө. Тедн сөөхн, тарһн бөөдлтө, холын эргин нигт урһмлд идшлжөнө. ¹⁹ Теднэ ардас 7 эццн, чинэн уга, арсн ясн хойр болсн үкрмүд холас харч ирцхэнэ. Египетд би тиим зута үкрмүд үзэд угав. ²⁰ Эн эццн, зута үкрмүд түрүн харч ирсн 7 тарһн үкрмүдиг идчкв! ²¹ Тедниг идснэ хөөн геснь цурдажахмн уга: идсн үкрмүд тер кевтэн эццөрн үлднө. Би серүв.

²² Дөкөд би ондан зүүд үзүв: буудян 7 толһа нег иш деер урһж. Тедн сэн, дүүрн бөөдлтө. ²³ Теднэ ардас хоосн, халунд шатж одсн буудян 7 толһа харч ирнэ. ²⁴ Эн буудян хоосн толһас сэн, дүүрн буудян 7 толһасиг зальгчкна. Эврәннь зүүддин тускар би бө улст келж өглөв. Болв тедн цөөлһж өгсн уга, – гив.

²⁵ Йосип хаанд келнэ:

– Тана үзсн хойр зүүдн нег чинртө. Бурхн хаанд эврәннь зураһан медүлжөнө. ²⁶ Долан сэн үкр – 7 жил болжана. Буудян 7 сэн толһа – бас 7 жил болжана. Тегэд энтн мел нег зүүдн. ²⁷ Сэн үкрмүдин ардас харч ирсн 7 эццн, зута үкрмүд, халунд шатсн буудян 7 хоосн толһа – эннь харһнх дарук 7 жилмүд болжана. ²⁸ Бурхн хаанд Эврәннь зураһан медүлжөнө гиж келхлэрн би тигж санлав. ²⁹ Египетин цуг һазрар элвг 7 жил ирх, ³⁰ терүнэ ардас харһнулх 7 жил эклх. Тер цагт элвг-делвг болжасн юмн мел мартгдх. Харһнх жилмүдт орн-нутг кевтэн хоосрх, ³¹ элвг-делвг бөөдлэс юмн үлдшго. Тер харһнлһн тедү дүнгө күчр болх. ³² Зүүдн хойр дөкж ордгарн – Бурхн энүг лавтаһар зуралжана, удл уга күцх. ³³ Тегэд хан цецн болн хурц ухата кү ийлһж авад, терүг Египетин залачд тэвтхө. ³⁴ Цуг орн-нутгар хан һардачнриг тэвтхө. Тедн элвг-делвг 7 жилин эргцд өмтнө хураж авсн тэрэнэс тавн хувин нег эңгинь цуглулж авад, ³⁵ тер буудяг хаана йосар балһснд цуглулж бэртхө. ³⁶ Тиигхлө Египетин харһнлһна 7 жилд орн-нутг хот-хоолын көрңтө болх. Орн-нутг тегэд тер харһнлһ даах!

Йосип Египетд хардач болж залгдна

³⁷ Йосипин зураг хан болн терүнэ өөрхн улс таасна.

³⁸ – Терүнлэ эдл ондан кү олж болшго, – гиж хан өөрхн улстан келнэ. – Терүнд Бурхна Сәкүсн бээнэ!

³⁹ Дәкәд Йосипт тер иигж келнэ:

– Кемр энүг чамд Бурхн медүлсн болхла, чамас цецн, хурц ухата күн уга болжана. ⁴⁰ Эндрәс авн чи мини нутгиг залхич, мини улс чамаг соңсдг болх. Зуг би хан болжах ямарн чамас ахлхув.

⁴¹ Ода би чамар Египетин хардач кежәнәв!

⁴² Хан тамһта билцгән тәәләд, терүгән Йосипин хурһнд зүүнә. Дәкәд нимгн эдәр кесн хувц өмскәд, Йосипин күзүнд алтн цев тер зүүнә. ⁴³ Йосипт хан орн-нутгиннь хойрдгч күүнә мөр татдг гиигн терг өгнә. Терүг йовхла, өмннь «Сөгдтн!» гиж хәәкрдмн.

Тиигж хан Йосипиг цуг Египетин хардач кенә.

⁴⁴ – Би хан, – гиж тер Йосипт келнә, – эндрәс авн Египетин цуг һазрар нег чигн күн чини зөв угаһар нег чигн ишкдл кешго, хурһарн кәндәшго юмн.

⁴⁵ Хан Йосипт Цафнат-Панеах гидг шин нер өгнә. Терүнд Он* гидг балһснд бәәсн гелң күүнә Аснат күүкиннь авч өгнә. Гелңгин нернь Поти-Пера. Тиигж Йосип цуг Египетин һазрин хардач болв. ⁴⁶ Египетин хаанад экләд кәдлхдән Йосип һучта бәәж. Хаанаһас һарад, Йосип Египетин һазр хәлэхәр эргәд йовна.

⁴⁷ Долан жилдән тер һазрас элвг урһц әмтн авчав. ⁴⁸ Тер жилмүдт тенд цуглулж авчасн буудяг Йосип балһсдар түгәнә. Балһсн болһнд эргндк тәрәнәснь хураж авсн буудя цуглулгдв.

⁴⁹ Йосип теңгин элсн мет олар буудя хураж авв. Терүгән тоола бәәж, тооһан геев: тедү дүңгә тоолж болшго ик болв.

⁵⁰ Эн цагт, харһнлһн ирхәс урд, Поти-Пера гидг гелңгин күүкн Аснат Йосипт хойр көвү һарһж өгв. ⁵¹ Түрүңк көвүндән тер Манаше** гидг нер өгәд келнә: «Яһад гихлә Бурхн нанд зовлңгим, төрскн герим мартулв». ⁵² Хойрдгч көвүндән Эприм*** гидг нер өгәд келнә: «Бурхн зовлң үзсн һазртм намаг үртә-садта кев».

* 41:45 Он – Гелиополь балһсна талдан нернь.

** 41:51 Манаше – еврей келәр «мартулдгар кех».

*** 41:52 Эприм – еврей келәр «өслттә болх».

⁵³ Египетин элвг бөөдлтө 7 жил давна. ⁵⁴ Йосипин келсэр, харһнлһна 7 жил эклэд ирнэ. Эн харһнлһн цуг делкэг бүслэд бэрнэ, зуг Египетд хурасн буудян көрң бөөлэ. ⁵⁵ Харһнлһн эклхлэ, амтн хаанас өдмг сурцхана. Хан келнэ:

– Йосип тал одтн, терүнэ келсэр кетн.

⁵⁶ Харһнлһн икдэд, цуг орн-нутгт ирхлэ, Йосип буудя хадһлдг амбармудан секэд, Египетин улст буудя хулдна. ⁵⁷ Цуг орн-нутгудас Египет тал, Йосипур буудя авхар өмтн ирцхэнэ. Яһад гихлэ цуг һазрар өмтн икэр харһнцхав.

Йосипин ахнр Египет тал йовна

42 ¹ Египетд буудя бөөхиг медэд, Яков көвүдтэн келнэ:
– Тадн яһад юм келго бээнэт? ² Египетд буудя бөөнө гиж келцхэнэ. Тиигэрэн йовтн, харһнад үкшгон төлэ буудя хулдж автн.

³ Йосипин 10 ах буудя авхар Египет орцхана. ⁴ Зуг Йосипин һарлцсн дү көвүн Бенямин зеткрлэ харһж одх гинһэд, Яков терүг бийэсн салһж йовулсн уга.

⁵ Израилин көвүд буудя сурхар Египетд ирсн улс дунд йовна. Яһад гихлэ, тер цагт Канана цуг улс харһнжала. ⁶ Теднэ ирсн нутгин һардачнь Йосип бөөж. Тер буудя хулддг бөөж. Яковин көвүд терүн тал өөрдэд, өмнэснь һазрт күрч геқцхэнэ. ⁷ Йосип тедниг үзн таньна, болв талын күн болсн болад, шүрүтәһәр теднэс сурна:

– Альдас ирвт?

– Кананас, буудя авхар, – гиж тедн хэрү өгнэ.

⁸ Йосип эврәннь ахнран таньна, болв тедн терүг таньсн уга.

⁹ Теднэ тускар үзсн зүүдэн тодлж, Йосип иигж келнэ:

– Тадн туршулчнр болвзат. Мана һазрин мууһар батлгдсн орминь медхәр ирсн кевтэт.

¹⁰ – Уга, нойн! Бидн, тана мухлас, буудя авхар ирвидн. ¹¹ Бидн нег эцкин үрдвидн, цугтан үннч улсвидн! Бидн тана мухласвидн, төрүц туршулчнр бишвидн, – гиж тедн хэрү өгнэ.

¹² – Уга, тадн мана һазрин мууһар батлгдсн орм медхәр ирвт, – гиж Йосип келнэ.

¹³ – Бидн, тана мухлас, ах-дүүһөрн 12 күнвидн. Бидн цугтан нег эцкин үрдвидн, Кананас. Хамгин бичкнь ода эцктәһән бәәнә. Негмдн дэкж уга, – гиж тедн хэрү өгнә.

¹⁴ – Нә, энлм. Тадниг туршулчнр гиж би келлүсүв. ¹⁵ Бидн тадниг шинжлэд хэләнәвидн. Хаана әмәр андһар өгчәнәв: тана бичкн дү нааран эс иртл, тадниг эндәс һарһшго. ¹⁶ Негән илгәһәд, терүг авхултн, наадкснь ода деерән бәрәнд бәәх. Тегәд тадна келсн үнн худлынь медхвидн. Кемр худл болхла, тадн туршулчнр болжанат. Хаана әмәр андһар өгчәнәв! – гиж Йосип келнә.

¹⁷ Йосип тедниг һурвн хонгар бәрәнд суулһна. ¹⁸ Һурвдгч өдртнь теднд тер иигж келнә:

– Мини келсәр кетн, тегәд әмд үлдхит, юнгад гихлә би Бурхиг икәр күндлдв. ¹⁹ Кемр тадн үндән чик седклтә улс болхла, негнтн бәрәнд үлдтхә. Наадкснь харһнжах өрк-бүлдән буудя авч одад, ²⁰ бичкн дүүтәһән нан тал хэрү иртхә. Кемр тадна келсәр һархла, тадн үкшгот.

Тедн Йосипин келслә зөвшәрнә.

²¹ – Мана дүүһәс кәлтә засгьжана гисн эн! Бидн терүг зовжасинь үзүвидн. Тер мадниг яһж сурад бәәсн бийнь терүнд бидн сана зовсн угалм. Ода зовлң маднд ирв! – гиж тедн хоорндан күүндцхәнә.

²² – Көвүнд бичә хар сана үзүлтн гиж би таднд эс келлү? Тадн намаг соңссн угат. Ода бидн терүнә цуснас кәлтә ялан өгчәнәвидн, – гиж Рубен келв.

²³ Теднә күүндвриг Йосип меджәнә гиж ахнрнь санжасмн уга, яһад гихлә Йосип теднлә орчулачар дамжад күүнддг бәәж. ²⁴ Йосип хооран һарад уульна. Дәкәд бийән тогтнулад, хэрү ирәд, Шимониг ийлһж авад, күлтхә гисн заквр ахнриннь нүүрт өгнә.

Йосипин ахнр Кананур хэрү ирнә

²⁵ Дарунь Йосип теднә ацанд буудя ачад, күн болһна савд өгсн мөңгинь хэрү тәвәд, хаалһднь эдлх хот өгтхә гиж даалһвр өгнә. Келсинь күцәнә. ²⁶ Йосипин өгсн буудяг ахнрнь элжгнстән ачж авад йовцхана.

²⁷ Сөөднь, амрсн цагтан, теднә негнь элжгндән хот өгхәр саван секхләрн, эврәннь мөңгән үзнә.

²⁸ – Мини мөнгн хэрү нанд ирв! Минь эн, деер бөөнэ! – гиж тер ахнр-дүүнртэн келнэ.

Теднэ зүркнь менрж одв, чичрлдэд, нег-негнэсн сурцхана:

– Ода маднла Бурхн ю кежөхмб?

²⁹ Кананд эцк талан ирчкэд, тедн бийлөхөн болсн йовдлыг цугинь терүнд келж өгнэ:

³⁰ – Тер нутг харджах күн маднла шүрүтөхөр күүндв, мадниг туршулчнр гиж санв. ³¹ Бидн терүнд үнн седклтэ улсвидн, туршулчнр бишвидн гиж келцхэввидн. ³² Ах-дүүхөрн 12 күнвидн, цугтан нег эцкин үрд. Негмдн уга, хамгин бичкн дү көвүн ода эцктөхөн Кананд үлдв гилэвидн. ³³ Болв тер маднд иигж келв: «Тадниг үнэр келсн угаһитн би шинжлэд хэлэнэв: таднас негитн үлдэнэв, наадкснь харһнжаах өрк-бүлмүдтэн буудя күргэд, ³⁴ тендэс бичкн дүүхөн дахулад, нан тал хэрү ирцхэтхэ. Тиигэд тадниг туршулчнр биш, үнн седклтэ улс болжахитн иткхүв. Суулһсн күүһитн сулдхнав. Тегэд тадн мана цуг һазрар эргэд сулдан йовж чаджанат».

³⁵ Гертэн ирэд савасн юман һарһхларн, тедн күн болһна савд мөнгтэ харлдш үзнэ. Терүг үзн, көвүд болн теднэ эцк йир ээцхэнэ.

³⁶ – Тадн мини көвүдиг нежэдэр булаж авчанат. Йосип уга. Шимон уга. Беняминиг ода авхар бэнт. Нан деер зовлц ирж буужана! – гиж теднд Яков келнэ.

³⁷ – Беняминиг дахулж хэрү эс авч ирхлэ, мини хойр көвүг алж чаджанач. Чи нанд итк. Би терүг хэрү авч ирхүв, – гиж Рубен эцкдэн келнэ.

³⁸ – Уга. Мини көвүн таднла йовшго. Бенямин экэсн һанцарн үлдлэ, ахнь үкж одла. Кемер хаалһднь терүнлэ шалтан харһхла яахмб? Би, көгшн өвгн, таднас көлтэ зовад бөөж үклин һазрт орх болжанав, – гиж Яков келнэ.

Йосипин ахнр Беняминиг Египет тал авч ирнэ

43 ¹ Тер һазрар харһнлһн улм икдэд бөөв. ² Египетэс авч ирсн буудя чилхлэ, эцкнь көвүдтэн иигж келнэ:

– Бас невчкн буудя авч иртн!

³ – Бичкн дүүхөн дахулж эс ирхлэ, нүдндм бичэ үзгдтн гиж тер күн шүрүтөхөр келлэ. ⁴ Кемер чи терүг маднла йовулхла, бидн

чини төлө буудя авч ирнэвидн. ⁵ Кемр терүг эс йовулхла, маднд тиигэрэн одад чигн керг уга. Тер күн мана бичкн дү угаһар нүдндм бичэ үзгдтн гиж келлә, – гиж Йуда келв.

⁶ – Тадн намаг иим зовлңла яһад харһулвт, – гиж Израиль келв. – Бас нег дү бээнэ гиж яһад теднд келвт?

⁷ – Тер күн цугтаһиннь тускар сурла: мана тускар, мана төрл-садна тускар, мана эцк эмд бөөхин, маднд бас ахнр-дүүнр бөөхин тускар. Тер күн тиигж сурад бөөв, бидн хэрү өгвидн. Мана бичкн дүүг авч иртхэ гиж тер закхиг бидн альдас медх бээсмб? – гиж тедн хэрү өгнэ.

⁸ – Отхн көвүһән маднла йовулчк. Тегэд бидн, чи эврэн, мана үрд харһншго, эмд үлдцхэвидн. ⁹ Отхн көвүнчнь хэрү ирх, толһаһарн андһар өгчөнэв. Терүг чам тал хэрү эс авч ирхлэ, насан бартлан чини өмн би бурута болхв, нанас ялынһ ав. ¹⁰ Кемр цаган эс үрэсн болхла, бидн тиигән хойр дэжж одад ирх билэвидн! – гижәд Йуда эцкдән келнэ.

¹¹ – Нэ, тиигхлэ? Тиигхлэ иигтн: мана һазрин элвг зөөрэс – бальзам, бал, ладан, каңкнсн үнртэ модна салм, сән яңһг – саван дүүргэд, тер күүнд белг авч одтн. ¹² Тадна савд тэвснэ үнинь хэрүлхин төлө хойр дам үлүһәр мөңг автн. Тедн эндүрсн бээдлтэ. ¹³ Беньяминиг дахулад, цаган үрэлго, дэкн тер күн тал минь ода йовтн. ¹⁴ Күчтэ Бурхн нойиг цаһан саната кетхэ, терүнэ хээрлт таднд күрттхэ: Шимониг, Беньяминиг бас хэрү йовултха. Кемр мини тускар үрдән геетхэ гиж заяч заясн болхла – арһ уга, – гиж Израиль келнэ.

Ахнр-дүүнр Йосипла харһна

¹⁵ Ахнр-дүүнр белгән белдэд, урдкасн хойр холван икэр мөңг авад, Беньяминиг дахулад, Египетд бээсн Йосип тал ирцхэнэ.

¹⁶ Беньяминиг ахнран дахад ирсиг үзчкэд, Йосип гериннь һардачд иигж келнэ:

– Эн улсиг мини герт орул. Мал алад хот ке. Эдн нанла үдлэдән хот эдлцхэх.

¹⁷ Йосипин келсиг күцөһэд, тер күн гиичнриг терүнэ гер тал дахулад йовна. ¹⁸ Болв ахнр-дүүнр йовж йовад әһһэд, иигж келцхэнэ:

– Тедн мадниг тиигхд савд олдсн мөңгнэс көлтэ герүрн авч йовна. Мадниг тедн гемшөһөд дэврхэр бөөнө, мухласан кех, мана элжгнсиг авцхах!

¹⁹ Үүднэ мөрт күрэд, тедн дахулж йовсн герин хардачд келнэ:

²⁰ – Мана нойн, үг келж болхий? Бидн нааран нег дэкж буудя авхар ирлэвидн. ²¹⁻²² Хэрж йовад, сөөһөр хаалһдан амрхларн, саван секэд хэлэхлэ, мана өгсн мөңгн тооһарн тер кевтэн бөөсиг үзвидн. Тиигхд мана савд кен мөңг тэвсинь бидн меджэхшвидн. Тер мөңгиг бидн хэрү авч ирвидн. Бидн буудя хулдж авхар бас мөңг авч ирвидн.

²³ – Тогтнтн, – гиж герин хардач теднд келнэ. – Бичэ ээtn. Терtn тана Бурхн, тана эцкин Бурхн тадна савд зөөр тэвсн болх. Тана өгсн мөңгиг би кевтнь авлусув.

Герин хардач тедн тал Шимониг сулдхад авч ирнэ. ²⁴ Дарунь гиичнриг Йосипин герт орулад, көлинь уһах ус өгэд, элжгнстнь хот тэвж өгнэ. ²⁵ Ахнр-дүүнр Йосипиг тосхар авч ирсн белгэн үдлэ һарһцхана. Терүнлэ хамдан хот ууцхахт гиһэд гиичнрт келлэ. ²⁶ Йосипиг герүрн ирхлэ, ахнр-дүүнр терүнд эврәннь белгүдэн өгэд, һазрт күрч гекж сөгднэ.

²⁷ – Тана көгшн эцк ямаран бөөнө? Терүнэ тускар тадн нанд келлэт. Эмд бөөнү? – гиж Йосип теднэ мендинь медэд, эцкиннь тускар сурна.

²⁸ – Мана эцк, тана мухла, эмд-менд бөөнө, – гиж ахнр-дүүнр хэрү өгэд, терүнэ өмн сөгдцхэнэ.

²⁹ Йосип эврәннь һарлцсн дү Бенямин тал хэлэнэ.

– Энтн тана келжэсн бичкн дүүтн эсий? – гиж тер сурна.

– Көвүн минь, Бурхн чамаг хөөрлтхэ! – гиж Йосип Беняминд келнэ.

³⁰ Йосипин зүркн жөөлдэд, дүүһән үзсндән уульн гиһэд бөөв. Адһмтаһар тер һарад, талдан хорад орад уульна. ³¹ Дэкэд чирәһән уһаһад, хэрү ахнр-дүүнр талан һарч ирэд, бийән бәрэд, хот авч иртхэ гиһэд закон. ³² Хотыг Йосипт тустнь, гиичнрт тустнь, Египетин улст тустнь өгв. (Египетин улс бузрдшгоһар евреймүдлэ хамдан хот эдлдго бөөж.) ³³ Гиичнриг Йосипин заасар ах-дүүһин дараһар суулһснд, тедн нег-негән өврмжтөһөр хэлөһөд бөөцхөв.

³⁴ Йосип болхла эврәннь ширэ деерк хотасн теднд тэвж өгэд

бөөв. Беняминд тер наадкxаснь тавн холван үлүхэр өгчэв. Тедн Йосипла хамдан идэд-ууһад нээрлцхэв.

Йосип эврэннь ахнр-дүүнрэн сөрж халэнэ

44¹ – Теднэ савиг дүүргэд, багтж чадхарнь буудя кеж өгтхэ. Күн болһна савин амнд авч ирсн мөңгинь хэрү тэвтхэ.

² Бичкн дүүһиннь савд мөңгнлэ хамднь мини цаһан мөңгн ааһ тэвтхэ, – гиж Йосип герин хардачд келнэ.

Һардач Йосипин заксар кенэ.

³ Өр цөөхлэ, ахнр-дүүнриг элжгнстәһинь герүрнь йовулна.

⁴ Тедн балһснас холд һарад уга бөөтл, Йосип хардачтан иим даалһвр өгнэ:

– Шулуһар тедниг көөлд! Күцхләрн теднд кел: «Тадн яһад цаһан санана хэрүд, му юм һарһвт?!⁵ Яһад эзнәнм цаһан мөңгн ааһ хулхалж авт?! Тер ааһас мини нойн хот ууна, терүгәр белг бәрнэ. Му йовдл тадн һарһвт!»

⁶ Йосипин һардач йовсн көвүдиг күцэд, эзнәннь келсиг теднд күргнэ.

⁷ – Та, мана нойн, ю хээж тиим юм келжэхмт? Бидн, тана мухлас, тиим юм һарһшго билэвидн. ⁸ Мана савд тэвсн мөңгиг бидн Кананас танд хэрү авч ирсиг та эврэн меднэлмт! Тиигхлэ тана эзнэ герэс цаһан мөңг, эс гихлэ алт бидн хулхалхий?⁹ Кемр мадна кен-негнәннь савд хулхалсн ааһ олдхла, терүг цаажлтха. Наадкснь болхла тана мухлас болад үлдхвидн, – гиж ахнр-дүүнр келцхэнэ.

¹⁰ – Сән, тадна келсәр болтха. Болв ааһ хулхалж авсн күн мухла болх, наадкснь эврэ герүрн йовх, – гиж һардач хэрү өгнэ.

¹¹ Тедн саван шулун болдгар һазр деер буулһад, аминь секнэ.

¹² Һардач ахаснь эклэд бичкн дү күртлнь даралад негжнэ, Беняминэ савд ааһиг олж авна. ¹³ Беняминэ ахнр һашудж эврэннь хувцсан шуулна. Тедн шинэс элжгнс деер ацаһан ачад, балһсн тал хэрү ирцхэнэ. ¹⁴ Йудаг ах-дүүнртәһән ирхлэ, Йосип гертән бөөж. Тедн Йосипин өмн һазр элkdэд кииснэ.

¹⁵ – Тиим юм яһж һарһвт? Нанла эдл күн белг бәрж чаддгиг тадн меддговт? – гиж Йосип теднд келнэ.

¹⁶ – Эврэннь нойнд бидн ю келхмб? Буру бишэн яһж иткүлхмб? Бурхн мана буруг бэрүлв. Ода бидн мана нойна мухлас болжанавидн: ааһ хулхалж авснь чигн, наадкснь чигн, – гиж Йуда келнэ.

¹⁷ – Уга. Би тиим юм һарһхий?! Ааһ хулхалсн күн мини мухла болх. Наадкснь эцк талан әмд-менд хәртхә, – гиж Йосип келнэ.

¹⁸ Тиигхләнһ Йуда Йосип тал өөрдәд иигж келнэ:

– Мини нойн! Тана мухлад үг келх зөв өгит. Эврэннь мухладан бичә уурлыт. Та хаанла әдл күнт! ¹⁹ Та, мини нойн, маднас – эврэннь мухласас – эцк бәәх угаһинь, маднд бас ахдүүр бәәх угаһинь сурлат. ²⁰ Бидн танд, мана нойн, эцкмдн әмд, көгшн гиж келләвидн. Терүнд бас нег бичкн көвүн бәәнә. Тернь көгшрх наснднь һарла. Ахнь өңгрж одла, эврэннь экәсн тер һанцарн әмд үлдв. Эцкнь терүнд йир дурта. ²¹ Та маднд, эврэннь зарцнртан, мана бичкн дүүг авч иртхә гиж заквр өгләт. ²² Бидн танд, мана нойн, эцкән тер үлдәж чадшго гиж келләвидн. Яһад гихлә, эцкнь тиим юм даашго, терүнәс салшго. ²³ Бичкн дү угаһар нүдндм бичә үзгдтн гиж маднд, эврэннь мухластан, та келләт. ²⁴ Мана эцк, тана мухла тал хәрж ирхләрн, бидн келситн цугинь күргж келләвидн. ²⁵ Мана эцк дәкн невчкн буудя авч иртн гиж келхлә, ²⁶ бидн бичкн дүүһән дахуллго тана нүднд үзгдшго болж һарлавидн, терүнд тиим хәрү өгләвидн. ²⁷ Мана эцк – тана мухла – маднд иигж келлә: «Тадн эврән меднәт: Мини гергн Рахел нанд хойр көвү һарһж өглә. ²⁸ Негнь гедрв. Терүг зерлг аңгуд шуучад алсиг би медүв. Дәкж би терүг үзсн угав. ²⁹ Ода тадн хойрдгч көвүһим авчанат. Кемр тер зеткрлә харһхла яахмби? Би, буурл өвгн, таднас көлтә зовад үклин һазрт орхув!» ³⁰ Тегәд би эцк талан, тана мухла тал, дурта көвүнһ угаһар хәрү йовж чадхий? Эцкнь Бенямин угаһар бәәж чадшго. Теднә әмнь холвата. ³¹ Терүг маднла эс ирхлә, эцкмдн үкж одх. Мана эцк – тана мухла – буурл өвгн, маднас көлтә зовад үклин һазрт орх! ³² Би, тана мухла, дүм хәрж ирх гиһәд, толһаһарн андһар өгләв. Кемр терүг герүрнһ эс авч ирхлә, эцкиннһ өмн насан чилтл би бурута болхув. ³³ Тегәд би, тана мухла, бичкн дүүһиннһ ормд энд үлдсүв. Дүм ахнртаһан герүрн хәртхә. ³⁴ Терүг угаһар гертән одж эцкиннһ зовлң үзж чадшгов.

Йосип ахнр-дүүнртэн бийиннь тускар илднь келнэ

45 ¹Йосип бийэн өмтнэ хажуд бэрж чадад бөөв.
– Цугтан харгн! – гиж Йосип зачна.

Йосипиг эврэннь ахнр-дүүнртэн кен болж бээсэн келж өгхд, хажуднь нег чигн талын күн уга бөөж. ² Болв терүг дегд чаңһар уульсиг Египетин улс соңсж, тегэд хаана бөөшнд чигн тер зэңг күрч.

³ – Би Йосип, – гиж тер ахнр-дүүнртэн келнэ. – Мини эцк эмдий?

Теднь сүрдэд, нег чигн үг келж чадсн уга.

⁴ – Эржэнэв тадниг, нааран өөрдтн, – гиж Йосип келнэ.

Ах-дүүнрнь өөрднэ.

– Энтн бив, Йосипв. Египетд хулдсн тана дүв. ⁵ Бичэ зовтн, терүнэс көлтэ бийэн бичэ гемшөтн. Олна эм авртха гиһэд, намаг иигэн Бурхн илгэвш. ⁶ Хойрхн жилдэн өмтн харһнжана, бас 5 жилдэн һазр хаһлж, тэрэ хадж күн авшго. ⁷ Тана тохма улс һазр деер өмд үлдтхэ гиһэд, тана эмиг сүртөһөр сулдхж авртха гиһэд, таднас түрүлж намаг иигэрэн Бурхн илгэв. ⁸ Тадн биш, Бурхн намаг нааран илгөһэд, хаана хамгин ах сельгч кев. Терүнэ орн-нутгин нойньв би, цуг Египетин һазрин һардач болув. ⁹ Тадн эцк талан адһтн, терүнд иигэд келтн: «Чини көвүн Йосип иигж келүлв: Бурхн нанар цуг Египетин һардач кев. Бичэ удадад бэ, нан тал ир. ¹⁰ Гошен һазрт көвүдтөһөн, ачнр-зеенртөһөн, цуг малтаһан, цуг эврэннь зөөртөһөн нанас хол биш чи бүүрлэд бөөхич. ¹¹ Тенд би чамд, чини өрк-бүлд, чини малд тетквртэ бөөдл тогтанав. Өмнтн 5 жилдэн харһнлһн болв чигн, тадн юуһарн чигн дутшгот», – гиж тер теднд келнэ.

¹² – Хэлэтн! – гиж Йосип хээкрнэ. – Хэлэ, Бенямин, мини дү. Үндэн энтн би, би таднла күүнджөнэв! ¹³ Египетд би ямаран күчтэ, туурмжта болсиг эцкдм келж өгтн. Энд үзсэн цугинь келж өгтн, шулуһар нааран эцким авч иртн.

¹⁴ Эврэннь дү Беняминиг теврэд, Йосип уульна, тернь ахан теврэд бас уульна. ¹⁵ Дэкэд уульн йовж Йосип наадк ахнран үмснэ. Терүнэ хөөн ахнр-дүүнрнь Йосипла күүндж чадцхав.

¹⁶ Йосип тал ах-дүүнрнь ирж гисн зэңг хаана бөөшнд күрхлэ, хан болн терүнэ өөрхн улснь байрлна.

¹⁷ – Элжгнс деер буудяһан ачад, Канан тал йовтн, ¹⁸ эцкән, эврәннь өрк-бүлән авч иртхә гиж ахиртан кел. Би теднд Египетд бөөсн хамгин сән һазр өгнөв. Мана нутгин элвг-делвг зөөрәс тедн эдлтхә, – гиж хан Йосипт келнә. – ¹⁹ Бичкдүд, күүкд улс авч ирхин төлө, тедн Египетәс аца зөөх тергд автха. Бийләһән тедн эцкән авч иртхә. ²⁰ Үлдх эдл-ахуһин тускар зовад керг уга, яһад гихлә Египетд бөөсн юмна хамгин сән теднә болх.

²¹ Израилин көвүд хаана келсәр кенә. Йосип теднд аца зөөх тергд өгнә, бас хаалһин хот, ²² күн болһнд шин хувц өгнә. Зуг Беняминд тер 5 зах шин хувц, 300 төөнг цаһан мөңг* өгнә. ²³ Египетин һазрт бөөх зөөрәс 10 элжгнд ачад, эцкдән белг тер илгәнә. Дәкәд 10 эм элжгн деер буудя, өдмг болн нань чигн эдлууш ачад, бас хаалһин эдлвр гиж терүнд илгәв.

²⁴ – Йовтн, бичә әәтн, – гиж ахнр-дүүнрән үдшәһәд тер келнә.

²⁵ Египетәс һарад тедн Кананд бөөсн эцк талан хәрү ирцхәнә.

²⁶ – Йосип әмд йовна. Цуг Египетиг тер ода залжана, – гиж тедн Яковд келнә.

Яковин зүркн менрж одна: соҥссан иткжәхш. ²⁷ Көвүднә Йосипин келсиг терүнд келж өгнә. Бийинь авхар Йосипин илгәсн аца зөөх тергд эврәннь нүдәрн үзхләрн, Яков ухан-седкләрн сергәд одна.

²⁸ – Болжана! Мини көвүн Йосип әмд бөөдг чигн! Үкхиннә өмн ода би терүнлә одад харһнав! – гиж Израиль келнә.

Яков өрк-бүләрн Египет орна

46 ¹ Израиль эврәннь цуг зөөрән цуглулж авад, һарад йовна. Беэр-Шева гидг балһснд ирн, тер эцк Ицхакин мөргдг Бурхнд тәкл тәкнә. ² Сөөһәр терүнд Бурхн үзгдәд, иигж дуудна:

– Яков, Яков!

– А, а, – гихәд Израиль хәрү өгнә.

³ – Би Бурхмб, чини эцкин Бурхмб. Египет орхасн бичә ә. Тенд чини хөөт үйнрәс Би алдр улс үүдәнәв. ⁴ Би Эврән таднла Египет орнав. Би Эврән чини хөөт үйниг тендәс дахулж хәрү һарһнав. Йосип эврәннь һарарн чини яс бәрх, – гиж Бурхн келнә.

* 45:22 3,5 шаху кг.

⁵ Яков Беэр-Шеваһас һарад йовна. Хаана илгәсн аца зөөх тергд деер көвүднъ Яковиг, бичкдүдиг, күүкд улсиг суулһна. ⁶ Тедн малан тууһад, Кананд хоршасн зөөрән ачж йовв. Тиигж Яков цуг эврәннъ хөөт үйһртәһән Египет тал нүүж одв: ⁷ көвүдән, ачһран, күүкдән, зеенрән – цуг уңг-тохма улсан Египетд авч ирв.

⁸ Египетд нүүж ирсн Израилин өрк-бүлин һерд эн:

Яков болн терүнә хөөт үйһр.

Яковин түрүңк көвүн – Рубен. ⁹ Рубена көвүд: Ханок, Паллу, Хецрон, Карми.

¹⁰ Шимона көвүд: Емуэл, Ямин, Охад, Якин, Цохар, Канана күүкд күүнә көвүн Шаул.

¹¹ Левин көвүд: Гершон, Кахат, Мерари.

¹² Йудан көвүд: Ээр, Онан, Шелә, Пәрец, Зерах. Ээр Онан хойр Кананд өңгрж одла, Пәрецәс Хецрон болн Хамул төрв.

¹³ Исахарин көвүд: Тола, Пуа, Яшув, Шимрон.

¹⁴ Завулуна көвүд: Серед, Элон, Яхлэл.

¹⁵ Паддан-Арамд Лияһас һарсн Яковин көвүд эннъ. Терүнәс Дина күүкн бас һарла. Яков Лия хойрин көвүд, күүкднъ ут турштан 33 күн.

¹⁶ Гәдин көвүд: Цифион, Хагги, Шуни, Эцбон, Эри, Ароди, Арели.

¹⁷ Ашерин көвүд: Имна, Ишва, Ишви, Бәриа. Теднә дү күүкн Серах. Бәриан көвүд: Хевер болн Малкиэл.

¹⁸ Эннъ эврәннъ күүкн Лияд зарц кехәр Лавана өгсн Зилпаһас һарсн Яковин хөөт үрд. Ут турштан эдн 16 күн.

¹⁹ Рахеләс һарсн Яковин көвүд: Йосип болн Бенямин.

²⁰ Он гидг балһсна гелң Поти-Перан күүкн Аснат Египетд Манаше болн Эприм гидг көвүд Йосипт һарһж өгнә.

²¹ Беняминә көвүд: Бела, Бехер, Ашбел, Гера, Нааман, Эхи, Рош, Муппим, Хуппим, Ард.

²² Эдн Рахеләс һарсн хөөт үрд. Ут турштан 14 күн.

²³ Данан көвүн: Хушим.

²⁴ Напталин көвүд: Яхцел, Гуни, Ецер, Шиллем.

²⁵ Эннъ эврәннъ күүкн Рахелд зарц кехәр Лавана өгсн Биллаһас һарсн Яковин хөөт үрд. Ут турштан 7 күн.

²⁶ Яковла Египетд ирсн һал хөөт үйһр – берәчүдинъ тоод эс авхла – 66 күн болж һарна. ²⁷ Египетд энүнә өмн Йосипас бас хойр

үрн төрлө. Яковин уңг-тохма улс Египетд нүүж ирэд бүүрлхлэрн 70 күн болв.

²⁸ Яков Йудаг Йосип тал түрүлэд йовулна. Тиигхлэрн Йосип тедниг Гошенд тостха гиж келүлнө.

Тедн тиигэрэн ирнө. ²⁹ Йосип мөр татдг гиигн тергэн зүүлхэд, Гошенд одад, Израилиг тосхар йовна. Эцкэн теврэд, тер удан уульна. ³⁰ Израиль иигж келнө:

– Ода чамаг амд-менд йовхичнь үзсн би үкж чигн чадхв.

³¹ – Кананас нан тал мини ахнр-дүүнр, цуг мини тохма улс ирв гиж хаанд би одж келхүв. ³² Эдн малчнр, хөд хэрүлнө, бийлэһэн бог болн бод малан авч ирцхэв, эврәннь зөөрэн авч ирцхэв гиж терүнд келнэв, – гийһэд Йосип ахнр-дүүнртэн болн цуг тохма улстан зэңглнө. – ³³ Хан таднас ю кедвт гиж сурхла, ³⁴ иим хэрү өгтн: «Бидн, тана мухлас, бичкн наснасн, мана эцкнрлө эдл, мал хэрүлдг улсвидн». Тиигхлэ тер тадниг Гошенд һазрт үлдэх. Яһад гихлэ мал хэрүлдг улсиг египетихн бузрдж одсн улс гиж тоолцхана.

Яков хаанд эдс өгнө

47 ¹⁻² Ах-дүүнр дундас 5 кү шүүж авад, хан тал дахулж одад, Йосип иигж келнө:

– Мини эцк, ахнр-дүүнрм мал-гертэһэн, цуг эдл-ахутаһан Кананас ирэд, ода Гошенд бөөцхэнө.

³ – Тадн ю кедвт? – гиж хан теднэс сурна.

– Тана зарцнр, мана эцкнрлө эдл, мал хэлэдг улсвидн, – гиж тедн хаанд келцхэнө. – ⁴ Бидн иигэрэн бөөхэр ирвидн, яһад гихлэ Канан һазрт эмтн икэр харһнжана. Тенд тана зарцнрт малан хэрүлх арһ уга. Тегэд маднд, эврәннь зарцнртан, Гошенд бөөх зөв өгтн.

⁵ – Чини эцк болн ах-дүүнрчнь чам тал ирцхэв. ⁶ Египетин цуг һазр өмнчнь бөөнө. Теднэн эн һазрин хамгин сэн ормд бөөлһ. Гошенд бүүрлэд бөөтхэ. Кемр тедн дунд чадврта эмтн бөөхлө, теднэр мини шишлң мал хэлэлһ, – гиж хан Йосипт келнө.

⁷ Йосип эврәннь эцкэн дахулж ирэд, хаанла таньдулна. Яков хаанд эдс өгнө.

⁸ – Чи кедүтөвч? – гиж хан терүнэс сурна.

⁹ – Би 130 жилдэн эмд йовнав. Мини жирлл хашута. Насм ик биш, тооһарн эцкнринм наснд күрэд уга, – гиж Яков хаанд хэрү өгнө.

¹⁰ Яков хааг йовх деерэн дэкрн эдслэд, терүнэ бөөшнгэс һарад йовна.

¹¹ Йосип эцкэн, ахнр-дүүнрэн Египетд, Раамсес балһсна эргнд, хамгин сэн һазрт бөөлһэд, хаана келсэр терүг теднд өгнө. ¹² Эцкэн, ах-дүүнрэн, теднэ герт бөөх улсиг, күүкд улсиг, бичкдүдиг Йосип тооһарнь күцц хотар теткнө.

Харһнлһна цагт Йосипин һардлһн

¹³ Дөкөд альд чигн хот уга болв, яһад гихлэ харһнлһна догшн цаг ирв. Египетд чигн, Кананд чигн харһнсндан әмтн муурцхав.

¹⁴ Буудя хулдад хоршасн цуг мөңгиг Йосип Египетәс болн Кананас цуглулж авна. Тер мөңгөн Йосип хаана хазнд бәржәв. ¹⁵ Египетд, Кананд әмтнә мөңгн чилхлэ, Египетин улс Йосип тал ирэд иигж келцхәнә:

– Маднд өдмг өгтн. Бидн тана хажуд ю хәәж үкхмби? Мана мөңгн чилв.

¹⁶ – Тана мөңгн чилсн болхла, малан тууж авч иртн. Би ормднь өдмг өгнөв, – гиж Йосип келнә.

¹⁷ Тедн Йосип тал малан авч ирнә. Мөрдиг, хөөдиг, ямадиг, үкрмүдиг, элжгнсиг тедн буудяһас сольна. Тер жил әмтн цуг малан өдмгәс сольв.

¹⁸ Жил давхла, Египетин улс Йосип тал ирэд иигж келцхәнә:

– Мана нойнас мөңгн чилв гиж бидн нуухар бөөхшвидн. Мана мал тана болв. Мана цогц-махмудас болн мана һазрас талдан нойнд өгх дүңгә юмн маднд үлдсн уга. ¹⁹ Бидн эврән, мана һазр кевтән ю хәәж тана хажуд үкхмби? Мадниг, мана һазриг өдмгәс соляд, та хулдж автн. Бидн хаанд мухла болнавидн, мана һазр терүнә болх. Маднд әмд үлдхин төлә, дөкөд һазр хоосрашгон төлә тәрәнә эк өгтн.

²⁰ Тиим кевәр Йосип Египетд бөөсн цуг һазриг хаана төлә хулдж авв. Египетин күн болһн харһнлһнд даргдад, эврәннь һазран терүнд хулдв. Тиигәд тер һазр хаана зөөр болв. ²¹ Египетин

нег захас ондан зах күртлнь цуг эмтиг Йосип мухла кев. ²² Ёанцхн гелнүгүдин һазр тер хулдж авсн уга, яһад гихлэ тедн даңгин эврәннь хувән хаанас авдг билэ. Хаанас авсн тер хувнь эдлвр кехд күртэд бөөдмн. Тер учрар тедн эврәннь һазран хулдсн уга.

²³ – Соңстн, тадниг, тана һазриг би хаана төлэ хулдж авув. Ода тадн эн тэрөнэ эк авад, һазртан тэртн. ²⁴ Тэрәһән хадхларн, эн өдрәс авн тавн әңгин нег хувинь хаанд тадн өгтн. Наадк дөрвн хувинь тэрә тәрх экнд үлдәхит, эврән идхит, гертән бөөх улсан, үрдән асрхит, – гиж Йосип әмтнд келнэ.

²⁵ – Та мадниг әмд үлдәввт. Маднд цаһан санаһан күртәввт. Бидн хаана мухлас болнавидн, – гиж тедн келнэ.

²⁶ Тиигж Египетд Йосип һазрин туск зака тогтана. Тернь эндр күртл күцәгджәнэ. Тавн әңгин нег хувнь хаана болжана. Болв эннь гелң улсин һазрас цуглулгдхш, яһад гихлэ теднә һазр хаана зөөр биш билэ.

Яковин сүүлин сурвр

²⁷ Израилин улс Египетд Гошен һазр авад, зөөрән хоршаһад, тооһарн өсчөв.

²⁸ Яков Египетд 17 жилдән бөөв. Тер 147 билэ. ²⁹ Өңгрх цагнь ирхлэ, Израиль Йосип көвүһән дуудад, терүнд иигж келнэ:

– Буйн болтха, һаран мини ташад күрг, андһар өг. Мини сурвр күцә. Намаг Египетд бичә орша. ³⁰ Болв намаг өвкнр талан салад давхла, Египетәс һарһад, тедниг оршасн һазрт орша.

– Би чини келсәр кенәв, – гиж Йосип хәрү өгнэ.

³¹ – Андһаран өг, – гиж эцкнь келнэ.

Йосип андһаран өгнэ. Ордн деерән кевтсн Израиль ханлтан өргж гекнэ.

Йосипин көвүдиг Яков әдслнә

48 ¹ Невчкн цаг давхла, Йосипт әмтн иигж келнэ:
– Чини эцк гемтә чигн.

Йосип бийлөһән Манаше Эприм хойр көвүһән дахулад, эцк талан одна.

² – Тан тал тана Йосип көвүн ирв, – гиж Яковд келнэ.

Эцкнь бээсн чидлэрн өндөһэд, орн деерэн суув.

– ³ Канана һазрин Луз балһсна хажуд Хамгин Күчтэ Бурхн үзгдэд, нанд эдс өгэд ⁴ иигж келлэ: «Би чини хөөт үйнриг өслттэ кенэв, тооһарн оln болхит, чамас оln келн-улс үүдэнэв. Эн һазриг чини хөөт үйнрт мөнкинд өгчөнэв», – гиж Яков Йосипт келнэ. – ⁵ Намаг Египет тал чамур ирхэс өмн төрсн чини хойр көвүн ода мини болцхах. Рубен Шимон хойрла эдл Эприм болн Манаше мини болцхах. ⁶ Теднэ хөөн төрсн бичкдүд чини болцхах. Өнч авхларн, тедн ахриннь хүвэс өнчөн авцхах. ⁷ Намаг Падданас хәрж йовад, Эпратас хол биш хаалһдан йовхла, һундл төрхд, Рахелм Канана һазрт өнгрв. Тенд би терүг Эпрат тал һардг хаалһин хажуд оршавув. (Эпрат ода Бетлехем гидг нертэ.)

⁸ – Эдн кемб? – гиж Йосипин көвүдиг үзн, Израиль сурна.

⁹ – Энд нанд Бурхна өгсн көвүд энтн, – гиж Йосип эцкдэн хэрү өгнэ.

– Нааран өөрдүл эднэн, би эдс өгнэв, – гиж тер келнэ.

¹⁰ Израиль көгшрхлэ, нүднэ харань сулдад, сохрхдан шаху тер болв. Йосип көвүдэн терүн тал өөрдүлэд зогсана. Йосипин эцк тедниг үмсэд теврнэ.

¹¹ – Чини чирэ шинэс үзхүв гиж санжасн уга билэв. Бурхн нанд чини көвүд үзх арһ өгв, – гиж Израиль Йосипт келнэ.

¹² Йосип көвүдэн Израилин өвдг деерэс буулһад, терүнэ өмннь сөгдэд мөргнэ. ¹³ Дэкэд Йосип Эпримиг барун бий талан, Израилин зүн һар тал зогсана. Манашег зүн бий талан, Израилин барун һар тал зогсана. Йосип тедниг эцк талан өөрдүлнэ. ¹⁴ Болв Израиль хойр һаран кирслэд, барун һаран сунһад, хамгин бичкн дү Эпримин толһа деер тэвнэ. Манаше терүнэс ах болсн бийнь, Израиль зүн һаран энүнэ толһа деер тэвнэ. ¹⁵ Дэкэд тер Йосипиг эдслэд иигж келнэ:

– Мини эцкнрин – Абрахам Ицхак хойрин Бурхн, эндр күртл наснам туршартм намаг хэлэж йовсн Бурхн, ¹⁶ зүсн-зүүл му йовдлас намаг харж хадһлсн Бурхна элч, бичкдүдиг эдслтхэ. Эднд мини нерн, Абрахам Ицхак хойр мини эцкнрин нерд цаарандан делгртхэ. Һазр деер тооһарн хөөт үйрнь йир оln болтха.

¹⁷ Эцкэн Эпримин толһа деер барун харан тэвсинь үзсн Йосип һундрхна. Эпримин толһаһас эцкиннь һариг авад, Манашен толһа деер тэвхэр тер седнэ.

¹⁸ – Уга, эцкм. Түрүн көвүн эн... Барун харан энүнэ толһа деер тэв, – гиж Йосип эцкдэн келнэ. ¹⁹ Болв Яков харан сольшго болад иигж келнэ:

– Би меднэв, көвүм минь. Би меднэв. Ах Манашеһас бас оln улс үүдх, тедн бас алдр болх. Болв Манашен дү терүнэс деегшлх, терүнэ хөөт үйнр тооһарн оln улс болцхах.

²⁰ Тер өдр Йосипин көвүдиг эдслэд, Израиль иигж келнэ:

– Тадна нердиг Израилин улс нег-негэн эдслхлэрн дуудх: «Бурхн Эприм Манаше хойрт сә кесн эдлэр чамд сә кетхә».

Тиигж Эпримиг Манашен өмн тер һарһв.

²¹ – Ода удлго би үкхүв. Болв Бурхн тадниг залх, таниг өвкнрин һазрт хэрү күргх. ²² Би чамд ахнр-дүүнрәсчн үлүһәр хувин икнкинь өгчәнэв. Үлд саадг хойрар амореймүдәс булаж авсн уулын Шехем гидг ташу бас өгнэв, – гиж эцкнь Йосипт келнэ.

Яков эврәннь 12 көвүһән эдслнэ

49 ¹ Эврәннь көвүдән дуудад, Яков иигж келнэ:

– Намаг бүслэд зогстн, би тандн иргчдән юн болхиг келж өгхәр бәәнэв. ² Яковин көвүд, цуглрад соңстн, эврәннь эцк Израилиг соңстн.

³ Рубен, чи мини түрүңк көвүнч, мини күчн,
залу күн болсна мини түрүңк үрн,
цугтаһаснь даву,
чидл-күчәрн түрүңкич.

⁴ Усн мет дольгалж йовх чи
түрүңк болж чадшгоч.
Чи мини зарц гергнлэ орндм кевтэд,
нерим бузрдавч.

⁵ Шимон Леви хойрин ни-негн:
теднә селмс – күч үзүллнә дәәнә зер-зев болжана.

- 6 О, би теднэ нуувч зурад орлцшгов,
теднэ хургла негдшгов,
яһад гихлэ, уурлхларн, тедн эмт ална,
бүүрһхлэрн, бухин тэкмин шүүрүс керчнэ.
- 7 Теднэ цухл харалта,
юңгад гихлэ догшн болжана.
Теднэ һалзурлһн харалта,
юңгад гихлэ хээрлт уга болжана.
Би теднэ хөөт үйнриг цуг Израилин һазрар,
теднэ улс дунд тараһад хайнав.
- 8 Йуда, чини ахнр-дүүнр чамаг магтх!
Чини эцкин көвүд чамаг күндлх.
Яһад гихлэ чи эврәннь дээсдиг дээнд диилхич.
- 9 Йуда, көвүн минь,
чи олзан идчкэд хэрж ирдг баахн арслнҗч.
Арслн мет һазрт суняһад кевтнэч,
терүг көндөх зөрг кенд бөөхмби?
- 10 Йудаһас йос күн булашго.
Олн-эмтн алван эс авч иртл,
Йудан өмн эс сөгдтл,
Терүнэ хөөт үйнр йос һарддг мотриг оньдин бэрх.
- 11 Уста үзмин модна иш чини һазрт йир элвгэр урһх.
Тегэд терүнд өлн элжгниг боохла, чамд һарута болшго.
Нам хамгин сән темстэ моддт терүг боов чигн һару һаршго.
Эврәннь хувцан чаһрт уһах дүңгэ ик чаһрта болхич.
- 12 Чини нүдн чаһрас хар,
Шүүдчнь үснэс цаһан.
- 13 Завулун теңгсин эргнд бүүрлх,
Тенд кермс зогсдг шуһу һазр болх.
Терүнэ межә Сидон балһснд күрх.
- 14 Исахар – бий деернь теңнэтә
хойр даальңгин хоорнд
кевтх чидлтә элжгнлэ әдл.

- 15 Эн орм амрхд сээнинь үзэд,
берк сээхнинь медэд,
аца үүрхд белн болад,
мухла мет өндөлго тер көдлх.
- 16 Дан Израилин нег отг болад,
Эврәннь улсин зарһ кех.
- 17 Дан хаалһ деер бөөдг моһа мет болх,
Жим хаалһин хорта моһа болх.
Мөрнө көлэс зуухлань,
мөртө күн гедргән унх.
- 18 Деед Эзн, би Тана сулдхвр күлэжәнөв!
- 19 Гэдиг тонулчнр дэврх.
Болв тедниг тер көөһөд, дахад мөрдх.
- 20 Ашер һазрас хот-хол элвгэр авх.
Хаанд таасгдм дүнгэ әмтәхн хот
Ашер авч ирэд бөөх.
- 21 Наптали йир сөөхн туһлмуд үүдәдг
сул гүүж йовх буһ мет болх.
- 22 Йосип эрс давшч булгин хажуд урһдг
уста үзмин ишмүд мет өслттә болх.
- 23 Терүг саадгар хадг әмтн дэврв,
Терүнлә өшәтн болв, терүг хацхав.
- 24 Болв саадган тер батар бөрнө.
Яковин күчтә Бурхна күчәр терүнә һар әвтә болх.
Яковин Бурхн – Хамгин Күчтә Бурхн,
Израилин һардачнь, Харсачнь болжана.
- 25 Эцкинчнь шүтдг Бурхн чамд дөң болх.
Хамгин күчтә Бурхн деер бөөх теңгрин әдсәр,
Йорал уга һазрин әдсәр чамаг әдслж,
Чамд оһн үр, оһн мал өгх.

²⁶ Чини эцкин эдсллһн кезэңк уулмудын эдсллһнэс, өгөнч мөңк довудмудын эдсллһнэс өөдөн чинртә. Бурхн цуг эн эдсллһн ахнр-дүүнрән толһалжах Йосипт өгтхә.

²⁷ Бениамин ховдг чон болжана. Олсан эн өрүһәр үмкэд иднә, Асхар олвран хувана.

²⁸ Израилин 12 отг иим. Эцкнь күн болһниг шишлң эдслхләрн, теднд тиигж келв.

Яковин үкл болн терүг оршалһн

²⁹ Яков көвүдтән даалһвр өгнә:

– Би удл уга эврәннь өвкнр талан һарчана. Эпрон гидг хетин теегт бөөсн хадын көндәд мини эцкнрин хажуд намаг оршатн. ³⁰ Эн хадын көндә Канан һазрт Мамрен хажуд бөөсн Махпела теегт бөөнә. Энүгәр оршадг орм кехәр Абрахам Эпронас теегтәһинь хамднь хулдж авла. ³¹ Тенд Абрахам, терүнә гергн Сарра, Ицхак, Ицхакин гергн Ребека оршагдцхала. Тенд би Лияг бас оршалав. ³² Тер тег, хадын көндә хетмүдәс хулдж авгдла.

³³ Көвүдтән тиим заавр өгснәннь дару Яков орн деерән кевтәд өңгрв. Тиигәд эврәннь өвкнр талан һарв.

50 ¹ Йосип эцк деерән өкәһәд, теврәд, уульн бөөж терүнә чирә үмснә. ² Эврәннь зарц эмчнртән Израилин цогциг оршалһнд белдх заквр тер өгнә. ³ Болзгарнь 40 хонгтан эмчнр терүнә цогцд бальзам ивтрәв, 70 хонгтан Египетин улс терүнд харм төрж уульцхав. ⁴ Һундлын өдрмүд давхла, хаана бөөшнд бөөдг хаана зарцнрт Йосип иигж келнә:

– Буйн болтха, ⁵ мини эцк нанас андһар авла гиһәд хаанд келит. Эцкән өңгрхлә, би терүг урдаснь Кананд бийиннь белдсн үкәрт оршах боллав. Би йовад эцкән оршах зөв терүнәс суржана, дәкәд хәрү ирхүв.

⁶ – Йов, чи андһар өгсн болхла, эцкиннь зааврар терүг орша, – гиж хан келнә.

⁷ Йосип эцкэн оршахар йовна. Терүнлө хамдан хаана зарцнр, бөөшңгин ямта улс, Египетин һазра һардачнр, ⁸ Йосипин цуг өрк-бүлин улс, терүнэ цуг ахнр-дүүнр, эцкиннь наадк цуг өрк-бүлин улс йовцхана. Гошенд зуг теднэ бичкдүд, малнь үлднэ. ⁹ Тедниг мөрн тергтэ, мөр унсн улс, йир олн улс дахцхав.

¹⁰ Йордан холын зүн үзг тал Атадт бөөсн тэрэнэ тогт күрхлэрн, тедн тенд йир икэр, йир һашудж уульцхав. Тенд Йосип оршалһна керг күцэнэ – 7 хонгтан эцкдэн һундрхж уульцхана. ¹¹ Тер һазрт бөөсн Канана улс Атадын тогт оршалһнд орлцжах улсиг үзэд иигж келцхэнэ:

– Египетин улс йир һашудж уульжацхана!

(Тер учр деерэс тер орм Авел-Мицраим* гидг нер зүүв.)

¹² Тиигж Яковин көвүд эцкиннь заавр күцэнэ. ¹³ Терүг тедн Кананд авч одад, Махпела теегт бөөсн хадын көндөд оршана. Абрахам терүг Эпрон гидг хетэс Мамреһэс хол биш оршадг бээр кехэр хулдж авла. ¹⁴ Эцкэн оршачкад, Йосип ахнр-дүүнртәһэн болн хамдан йовсн цуг улстаһан Египет тал хәрж ирнэ.

Йосип эврәннь ахнр-дүүнрэн тогтнулна

¹⁵ Йосипин ахнр-дүүнр эцкэн өңгрснэ дару иигж санцхана:

– Керм Йосип маднд дурго болад, терүнд мана үзүлсн зовлңгас көлтэ өшәһән авхар седхлэ яахмб?

¹⁶ Тедн Йосип тал кү илгәһэд иигж келүлнэ:

– Үкхиннь өмн мана эцк иим сурһмж үлдәж; ¹⁷ «Йосипт келтн: Ахнр-дүүнриннь һарһсн килнцинь, чамд зовлң үзүлснэ геминь тәвж өг». Мана гемиг тәвж өгхичн бидн эржәнәвидн. Мана эцкин шүтжәсн Бурхнд бидн бас шүтжәнәвидн.

Тиим үг соңсчах Йосип уульна.

¹⁸ Терүнэ ахнр-дүүнрнь эвцхәр ирэд, өмннь сөгдөд иигж келцхэнэ:

– Эндрәс авн бидн чини зарцнрвидн!

¹⁹ – Бичә әәтн, – гиж Йосип келнэ. – Би тадна зарһ кех, тадниг засглх Бурхн бишлм. ²⁰ Тадн болхла нанд хар санаһан күртәхәр

* 50:11 *Авел-Мицраим* – еврей келәр «Египетин әмтнә уульһн».

седжэлэт, Бурхна седвэрэр тертн зуг цаһан сананд хуврв. Энүнэс кэлтэ кедү әмтнә әмн ода күртл авргджана. ²¹ Бичә әәтн. Би таднд чигн, тадна үрдт чигн килмжән өгнәв.

Йосип теднлә жөөлнәр күүндәд тогтнулна.

Йосипин үкл

²² Тегәд Йосип эцкиннь өрк-бүлтә Египетд бүүрлэд бәәв. Тер 110 жилдән әмд йовв. ²³ Тер Эпримин үрдин һурвдгч үй үзв. Манашен көвүн Махирин үрдиг Йосип өрк-бүлдән орулж авла.

²⁴ – Би удлго өңгрхүв, – гиж Йосип аһнр-дүүнртән келнә. – Болв Бурхн, маһд уга, таднд дөңгән күргхәр ирх, тадниг эн һазрас дахулж һарһад, Абрахамд, Ицһакд болн Яковд өгх болад андһар тәвсн һазрт күргх.

²⁵ Йосип Израилин өрк-бүлин улсас андһар авна: «Бурхн таднд оньган өгхлә, мини цогциг бийлөһән авад йовтн».

²⁶ Йосип 110 жилдән бәәһәд, Египетд өңгрв. Терүнә цогциг бальзамар ивтрәһәд, оршалһна яршгт тәвнә.

Нүүдл

Урднь «Эклц» гидг дегтрт бичгдсн йовдлын тускар «Нүүдл» дегтрт цаарандан келгджэнэ. Яковин үйнин 12 өрк-бүл Египетд бээснэс нааран тооһарн олн-эмтн болад өснэ. Египетд (Нил һолын белчрт) болн Синай тоха арлд, XV-XIII мадна өмнк зун жилмүдт (олн тооһар) болсн йовдлмуд. Эн туужин зууһад жилмүдлэ хойр йовдлд: Израилин келн-улсиг Египетин мухлаллһнас сулдхсна болн Бурхнла кесн бооцана тускар бичэтэ. Тернь Израилин цуг келн-улсин итклин болн жирһлин улнь болв.

Дегтрин түрүнк әңгднь (1–18 бөлг) Израилин келн-улс Египетин мухлаллһнас зулад нүүснэ тускар келгджэнэ. Моше гидг күүнэ жирһллэ эннь холвата. Деед Эзн Мошед сулдхврин йовдл күцэтхэ гисн даалһвр өгнэ.

Хойрдгч эңгднь (19–24 бөлг) Бурхн Эврәннь улсла эклэд кежэх бооцана тускар келгджэнэ. Иим йовдлмуд болн хөөннь учрснь чигн Синай уулын хажуд болж. Энд Бурхн Израилин улст Арвн Заавр өгнэ. Ик зуудан зуг евреймүдт биш, нам нарт-делкэн оln келн-улст санан-седклин кемжэн болж харв.

Һурвдгч эңгднь (25–40 бөлг) Деед Эзнэ бөөрлх бөөр тосхлһна зааврин тускар бичэтэ. Терүнд өргэ гер яһж бэрхиг йир тодрхаһар цөөлһж өгчөх заавр. Эн эңгд оln-эмтн Бурхна зааврмудыг дегд шулун эвдснэ тускар бас бичэтэ. Тер төлөд цугинь шинэс боссх кергтэ болв.

«Нүүдл» гидг эн дегтрт Бурхн Бийән күүнэ туужд үзүлнэ. Эврәннь келн-улсан бэрәнэс сулдхад шин жирһлүр дахулад харһна. Израилин келн-улсиг хоорндан яһж бөөхиг, яһж хамдан Бурхнд церглхиг болн Бурхна заавр күцэхиг сурһжана. Бурхн теднлэ хамдан бөөхэр седжэнэ, тедниг хаалһднь дөңнэд килмжэн өгхэр седнэ. Эндр Бурхнд шүтдг эмтн өшөтнэ дажрлһнас көлтэ «Нүүдл» гидг дегтрт түшл хээнэ.

Египетд Израилин келн-улсиг дажрлһн

1 ¹ Яковла Египетд ирсн Израилин көвүдин нерд эн (күн болһн эврэ өрк-бүлтэһэн орж ирсн болдг): ² Рубен, Шимон, Леви, Йуда, ³ Исахар, Завулун, Бенямин, ⁴ Дан, Наптали, Гэд болн Ашер. ⁵ Яковин үрд тер цагт Египетд бөөсн Йосипла ут тоодан далн күн бөөсмн.

⁶ Йосип чигн өңгрв, энүнэ ахнр-дүүнр цугтан, эднэ үй бас цугтан өңгрв. ⁷ Израилин улс болхла оln үртэ бөөсмн, эдн тооһарн оln болад, күчнь икдэд, цуг эн орн-нутгиг дүүргв. ⁸ Цаг давад Египетин хаана ширэд Йосипиг меддго шин хан ирв. ⁹ Эн эврэ эмтндөн келнэ: – Хэлэтн, Израилин улс оln болв. Эдн күчн-чидлэрн маднас даву. ¹⁰ Эдн тооһарн өсшгон төлөд нег юм ухалх кергтэ, эс гихлэ дән учрхла эдн мана хортнла негдэд, буцад мадна нутгас йовж одх.

¹¹ Израилин улсиг күнд көдлмшэр муурхднь күргхэр седэд, египетихн эднэ өөр хармжлгчнриг зогсана. Тегэд хаана төлө буудя хадһлдг хораста Питом болн Раамсес хойр балһсиг күчэр тосхулв.

¹² Болв Израилин улсиг икэр дажрсн бийнь эднэ тонь өсэд болн өргжэд йовв. Египетихн эднэс икэр ааһад, ¹³ Израилин улсар хээрлт угаһар күнд көдлмш келгүлэд бөөв. ¹⁴ Эднэ нилчэр Израилин улсин жирһлнь күнд-күчр көдлмшт хуврв: эдн шавр элдэд тоосх кеж һарһв, тэрэнд көдлв – хээрлт угаһар эн көдлмшт эдн заргдв.

¹⁵ Египетин хан дораһур еврей гергчүдин нилхдт эк болдг эмгдт (негнь Шифра, наадкнь Пуа нертө бөөсмн) заквр өгв:

¹⁶ – Еврей гергчүд цаһан төр болсн цагт кен төрсинь хэлэтн. Көвүн болхла – алтн, күүкн болхла – амд бөөтхэ.

¹⁷ Болв дораһур нилхдт эк болдг күүкд улс Бурхнас ааһад, хаана заквриг соңслго, көвүдиг амд үлдәһэд бөөв. ¹⁸ Хан эдниг бийүрн дуудж авад сурдг болна:

– Юңгад тадн тиигж кенэт? Яһад көвүдиг амдәр үлдәһэд бөөнэт?

¹⁹ – Еврей гергчүд Египетин күүкд улсла әдл биш, – гиж хаанд дораһур нилхдт эк болдг күүкд улс хәрү өгнә, – эдн чаңһ-чиирг. Дораһур нилхдт эк болдг күүкд күн ирәд уга бөөтл, еврей гергчүд цаһан төр болчкна.

²⁰ Энүнә төлә Бурхн дораһур нилхдт эк болдг күүкд улсиг хээрлв. Израилин әмтн тооһарн өсәд, күчәрн чаңһрад бөөв.

²¹ (Дораһур нилхдт эк болдг күүкд улс Бурхнас аәжәхәс иштә Бурхн эднә өрк-бүлмүдиг хээрлсн болдг.) ²² Тиигхлә Египетин хан эврә улстан иим заквр өгдг болна:

– Нилх көвүдиг цугтаһинь Нил һолд хайтн. Күүкдиг амд үлдәтн.

Мошен төрлһн

2 ¹ Тер цагт Левин хөөт үрдин негнь бийдән бас Левин хөөт үрдәс герг авна. ² Гергнь саата болад, көвү һарһна. Әкнь үрән өкәр болсинь үзчкәд, һурвн сардан бултулдг болна. ³ Зуг цааранднь бултулдг арһ уга болхла, эн эд бураһар кегдсн зембль авад, уснд урсдго салмар батар лашад, дотрнь нилхән кевтүлэд, хулсн заагт, Нил һолын көвәд, үлдәнә. ⁴ Нилхин эгчнь өөр-шидр зогсад, цааранднь энүнлә юн болна гиһад хәләһад бөөв.

⁵Төгэд Нил холур хаана күүкн өөмхэр ирнэ (терүнэ зарц күүкд улс эрг деегүр сергэд йовна). Хулсн заагт зембль үзэд, мухладан энүг авч ирхинь закна. ⁶Зембль секэд нилхиг үзнэ. Уульжах нилхиг эн хармна.

– Эн еврей күүнэ нилх, – гиж хаана күүкн келнэ. ⁷Нилхин эгчнь энүнэс сурна:

– Эн нилхиг Танд асрж өгхин төлэд тежэдг еврей күүкд күүг би йовад дуудхмн болзав?

⁸– Одад ир, – гиж хаана күүкн келнэ.

Күүкн одад, нилхин экинь дахулад ирхлэнь, ⁹хаана күүкн энүнд келнэ:

– Энүг авад нанд асрад өг. Би чамд мөңг өгнөв.

Күүкд күн нилхиг авад асрна, ¹⁰өсэд ирхлэнь хаана күүкнүр дахулад ирнэ. Тернь хаана күүкнд көвүнь болна. Көвүндэн Моше гидг нер өгэд тер келдг болна: «Эннь уснас һарһж авлав гижэх нерн болжана».

Моше Мидьян тал орһна

¹¹Цаг ирвэс Моше өсэд-босв. Эн еврей келн-улс талан ирэд, эднэ күнд-күчр көдлмшинь үзнэ. Энүнэ келн-улсин нег еврейиг Египетин күн цокчасинь үзнэ. ¹²Моше эргндэн хэлэнэ – хажуднь күн уга. Эн Египетин күүг алад, цогцинь элснд бултулна. ¹³Дарук өдртнь Моше дэкн һарад, хойр еврей ноолджасинь үзнэ.

– Эврәннь үүрэн юнгад гүвджэнэч? – гиж Моше өөлүлжэх күүнэс сурна.

¹⁴Тернь хэрү өгнэ:

– Кен чамаг мадна ахлач болн зарһч кев? Чи намаг Египетин күүнлэ эдл бас алхар седжэнч?

Моше эһһэд ухалв: «Мел тиим, эн кергин тускар медсн болжана». ¹⁵Египетин хан эн йовдлын тускар медчкэд, Мошег алхар седв. Болв Моше хаанас орһад, Мидьян гидг нутгт бээршлв.

Нег дэжж худгин өөр суусн кемднь, ¹⁶ус авхар болн эцкин сүргин төлө услуриг усар дүүргхэр тиигэрэн Мидьяна гелңгин долан күүкнь өөрдж ирв. ¹⁷Өөрдж ирсн малыг хэрүлжэх улс эдниг көөхлэнь, Моше одад күүкдиг харсад, дарунь эднэ хөөдиг услв.

¹⁸ Күүкд эцк талан, Реуэлур*, хэрж ирхлэнь, тернь сурв:

– Эндр яһад эрт ирвит?

¹⁹ – Египетин нег күн, – гиж эдн хэрү өгв, – мадниг мал хэрүлдг улсас харсад, дэкэд маднд ус татж өгэд хөөдиг услв.

²⁰ – Тертн альд бөөхмб? – гиж эцкнь сурв. – Юңгад терүг тадн һанцараһинь үлдэвт? Дуудтн, маднла хамдан хот уутха.

²¹ Моше теднэд үлдхэр шиидв. Тернь Ципора гидг күүкән Мошед мордулв. ²² Эднэд көвүн һарв. Моше көвүндән Гершом гидг нер өгэд келв: «Эннь би күүнә һазрт нүүж ирсн күн болсинь герчлжәнә».

²³ Дала цаг давна, Египетин хан өңгрнә. Израилин улс күнд-күчр көдлмшәс көлтә муудан орад, нөкд болхинь сурснь Бурхнд күрв. ²⁴ Эднә түңшлһиг соңсчкад, Бурхн Абрахамла, Ицхакла болн Яковла батлсн бооцаһан тодлв. ²⁵ Тиигэд Бурхн Израилин улст оньган өгв! Бурхн эднд йосндан сана зовв!

Моше болн шатчах бура

З¹ Моше эврәннь хадм эцк Итрон, Мидьяна гелңгин, хөөдиг хэрүлжәлә. Нег дәкж эн хөөдтәһән холд, көдә һазрт, күрнә. Хорив гидг нертә Бурхна уулын** өөр ирнә. ² Тенд нег бура дотр шатчах һал мет Бурхна элч бууж ирнә. Моше үзнә: бура падрад шатчана, болв унтрхш. ³ «Өөрдәд эн өврмжтә йовдлыг хэләнәв, – гиж эн санв. – Юңгад эн бура шатсн бийнь эс чилжәхмб?»

⁴ Деед Эзн Мошег хэләхәр өөрдж ирсинь үзәд, шатчах бура дотрас терүг дуудна:

– Моше, Моше!

– Би эн бәәнәв! – гиж тернь хэрү өгнә.

⁵ Бурхн келжәнә:

– Бичә нааран өөрд. Буршмган тәәл: чини зогсчах орм – энчнь әрүн һазр. ⁶ Би чини өвкнрин Бурхмб, – гиж Эн Мошед келнә. – Би Абрахамин, Ицхакин, Яковин Бурхмб.

* ^{2:18} Реуэл – талдан нернь Итро.

** ^{3:1} Хорив гидг нертә уул Библьд Синай гиж бас нерәдгднә.

Моше чирэһэн бултулв: эн Бурхн тал хэлэхэсн сүрдв.

⁷ Деед Эзн келжэнэ:

– Египетд Мини олн улс яһж зовжахинь Би үзжэнэв. Нөкд болтха гihэд дөң эдн суржахинь соңсжанав – хармжлгчнр дажржана эдниг! Мини келн-улс яһж түржэхинь Би меджэнэв.

⁸ Би келн-улсан Египетин әмтнәс харсхар бууж ирүв. Тедниг үс болн бал һарһжах сән, у-өргн һазрур – кананахна, хетмүдин, амореймүдин, перизмүдин, хивеймүдин болн евүсмүдин нутгур көтлж һарһх зөвтөв. ⁹ Израилин улсин түншлһн, нөкд болхинь суржахнь Нанд соңсгдв: Египетин улс эдниг яһж дажржахинь Би үзүв. ¹⁰ Йов! Би чамаг Египетин хан тал йовулжанав: Мини улсиг, Израилин улсиг Египетәс көтлж һарһ!

¹¹ Зуг Моше келжэнэ:

– Хаанд одад, Египетәс Израилин улсиг көтлж һарһх би кемб?

¹² Бурхн энүнд хэрү өгчөнә:

– Би чамла бәәхв. Чи Мини элч болжахин темдг эн: Египетәс Мини келн-улсиг көтлж һарһчкад, тадн ирәд эн уул деер Бурхнд мөргхит.

Бурхн Мошед Эврәннь нерән медүлж келнә

¹³ Моше сурв:

– Би Израилин улс тал ирәд келнәв: «Намаг тадн тал Та-на эцкнрин Бурхн йовулв». «Төрүнә нернь кемб?» – гиж әмтн сурхлань, би ямаран хэрү өгхмб?

¹⁴ Бурхн Мошед келнә:

– Би Мөңк Бурхмб*. «Намаг тадн тал Мөңк Бурхн илгәв», – гиж Израилин улст хэрү өг.

¹⁵ – Абрахамин, Ицхакин болн Яковин – тадна өвкнрин Бурхн Яхве намаг йовулв гиж Израилин улст хэрү өг. Эн Мини нерн үйәс үйд мөңкинд үлдх, – гиж Бурхн Мошед келв.

¹⁶ Йовад Израилин медәтнриг цуглул, тегәд теднд кел: «Деед Эзн, тадна әк-эцкнрин Бурхн – Абрахамин, Ицхакин болн Яковин Бурхн – нанд үзгдәд келв: Би тадн тал хэләһәд, Египетд таднла

---

* ^{3:14} Мөңк Бурхн – еврей келәр «Би Тер, Би болсарн болжанав».

юн болжахинь үзүв. ¹⁷ Тегэд Би тадниг Египетин дажрлһнас кана-нахна, хетмүдин, амореймүдин, перизмүдин, хивеймүдин болн евүсмүдин һазрур, үс болн бал һарһжах һазрур, көтлж һарһнав гиж таднд келжәнэв».

¹⁸ Израилин медэтнр чамаг соңсх, чамла хамдан Египетин хаанур йовад, тадн энүнд келхит: «Маднд еврей улсин Деед Эзн Бурхн ил үзгдв. Көдә һазрур һурвн өдртән йовад, тенд Деед Эзнд, мана Бурхнд, тәкл тәкхд зөвшөл өгтн». ¹⁹ Мини һарин күчн-чидл эс үзүлтл, Египетин хан таднд йовх зөв өгшгог Би меднэв. ²⁰ Тегэд чигн Би һаран энүн деер өргэд, Би Египетиг үзгдэд уга өвөрц йовдлмудар күүчнэв, тиигхлэ эн тадниг сулдхад оркх. ²¹ Египетин әмтн таднд тусан күргэд, тадн Египетәс хоосаһар һаршгог Би теткнэв. ²² Тана күүкд улс өөршидр бәэдг күүкд улсас цаһан мөңг, алт, хувц-хунр сурх, тадн эврә көвүдән болн күүкдән кеерүлхит. Тиигж тадн Египетәс ик зөөртә һархит.

Мошен төлә болжах өвэрц йовдл

4 ¹ – Кемр нанд итклго, намаг соңслго Деед Эзн чамд үзгдсн уга гиж келхләнэ, би яахмб? – гиж Моше келжәнэ.

² – Һартчн юн бәәнэ? – гиж Мошеһәс Деед Эзн сурна.

– Тайг, – гиж тернь хәрү өгв.

³ – Терүгән һазрт хай, – гиж Деед Эзн закв.

Моше хайчкв. Тайгнь моһад хүврв, Моше зулад гүүв.

⁴ – Һаран сарваһад, энүг сүүләснь бәр, – гиж Деед Эзн энүнд закна.

Моше һаран сарваһад моһаг бәрж авхлань – энүнә һарт тернь тайг болж хүврнә.

⁵ – Эннь чамд йосндан Деед Эзн, теднә эк-эцкнрин Бурхн – Абрахамин, Ицхакин болн Яковин Бурхн үзгдэд ирсинь чамд итктхә гисн темдг, – гиж Бурхн келнә.

⁶ – Өвртән һаран дүр, – гиж Мошед Деед Эзн закна.

Моше һаран өвртән дүрнә. Һаран һарһхлань, тернь цасн мет цаһан болж одж – арсна гем бүтәж.

⁷ – Дәкәд һаран өвртән дүр, – гиж энүнд Деед Эзн закна.

Моше дэknэс һаран өвртэн дүрэд һарһхлань, һарнь урдк кевэрн эрүл-дорул цогц мет болв.

⁸ – Кемр тедн чамд эс иткхлэ, кемр түрүн өвөрц йовдл эдниг эс иткүлхлэ – эдниг хойрдгч өвөрц йовдл иткүлх. ⁹ Зуг кемр эдн эн өвөрц йовдлмудт итклго, чамаг эс соңсхла, тиигхлэ Нил холын усиг утхж авад, һазрт цацхла, эн усн цуснд хүврх, – гиж Деед Эзн келнэ.

¹⁰ – О-о, мини Деед Эзн! – гиж Моше Деед Эзнэс эрэд сурна. – Би хурц келтэ бишүв. Өцклдүр чигн, урж өдр чигн, Тана мухлала Тана күүндсн өдрэс авн чигн тиим би болжана. Би сөөнөр келдгов. Кезэчн хурц келн угав.

¹¹ Тиигхлэ Деед Эзн келжәнэ:

– Күүнд кен ам өгсмб? Кен келн уга эс гиж таңх болхиг кежәхмб? Кен нүдэрн үздг эс гиж сохр болхиг кежәхмб? Би, Деед Эзн, эс кежәнү? ¹² Тиигэд йовхнчн! Чамаг келхлэ, Би чамла бөөхүв. Би эврэн ю келхичн чамд дасхнав.

¹³ – О-о, Деед Эзн мини! – гиж Моше эрж сурна. – Талдан күүг – эврэн дурлсан йовултн!

¹⁴ Тиигхлэ Деед Эзн Мошед уурлад, энүнд келнэ:

– Левихнэ отгас Ахарон гидг ах чамд угай? Тер келж чаддгинь би меднэ! Тер чамаг тосхар аашна, терчн чамаг үзэд байрлх. ¹⁵ Чи болхла энүнд келэд, терүнэ амнд үгинь орулад медүлхич. Тадн күүндсн цагт Би Эврэн таднла бөөхүв. Ю кехинь Би Эврэн таднд дасхнав. ¹⁶ Ахарон чини амн болад, чини ормд әмтнлэ күүндх, чи терүнд Бурхнла әдл болхич. ¹⁷ Эн тайгиг бийләһән ав. Энүнә нилчәр чи онц темдг һарһхич.

Моше Египет тал хәрү иржәнә

¹⁸ Моше эврәннь хадм эцк Итро тал хәрү ирэд келнә:

– Йовнав би, Египетд мини ахнр тал хәрү одж, әмд бөөх угаһинь хәләнәв.

– Амулң менд йов, – гиж энүнд Итро келнә.

¹⁹ Тенд, Мидьянд, Деед Эзн Мошед келжәнә:

– Египет тал хәр. Чамаг алхар седжәснь өңгрж одв.

²⁰ Моше гергән болн күүкдән әлжгн деер суулһад, Бурхна өгсн тайган бийләһән авад Египет тал йовна.

²¹ Деед Эзн Мошед келнэ:

– Би чамд өвөрц йовдлмуд учрах чидл өгв. Египетд ирхлэрн хаанд эн өвөрц йовдлмудыг үзүл. Би хаанас зөрхинь некнэв; эн тадниг тэвшго. ²² Тиигхлэ чи терүнд келхич: «Деед Эзн келнэ: Израиль – Нанд көвүнлэм эдл, Мини ууһн үрн мет. ²³ Би чамд келжэнэв: терүг Нанд мөргхин төлө тэвчк. Кемр эс сулдххла, тиигхлэ Би чини көвүг – ууһн үричн – алнав!»

²⁴ Хаалһднь, хондг һазрт, Деед Эзн Моше тал ирэд, энүг алхар седнэ. ²⁵ Тиигхлэ Ципора хурц цэкүрэр кесн утх авад, эврәннь көвүнэ бий махмудын үзүринь керчэд, энүнэ көлднь эрэ һаран күргчкэд келнэ:

– Чи нанд цусарн төрл болжанач!

²⁶ Тиигхлэ Деед Эзн энүнэс хооран цухрна. («Цусарн төрл» гиж эн әмн бийин үзүрин керчлһнэ тускар келнэ.)

²⁷ – Мошен өмнэс көдә һазрур йов, – гиж Деед Эзн Ахаронд зачна.

Ахарон хаалһд һарад, Бурхна уулын өөр Мошелә харһад энүг үмсәд мендлнэ. ²⁸ Деед Эзн Мошеһәр Эврә элч кеһәд, ю келсинь, ямр онц темдг үүдәхд Тер заквр өгсинь Моше Ахаронд келж өгнә. ²⁹ Эдн йовад, Израилин цуг медәтнриг цуглулна. ³⁰ Деед Эзн Мошед ю келсинь Ахарон эднд медүләд, цуг әмтнә нүүрт онц темдг һарһв. ³¹ Әмтн энүнд иткв. Деед Эзн Израилин улсин тускар тодлад, эднә зовлң үзсинь соңсчкад, әмтн мөргәд һазр әлкдәд унв.

Израильтянмудын бәәдл хаана дажрлһнас муурчана

5 ¹ Моше Ахарон хойр Египетин хан тал ирэд келнэ:

– Деед Эзн, Израилин Бурхн, келжәнә: «Мини келн-улсиг көдә һазрур Мини байр темдглхин төлө тәв!»

² – Деед Эзн – эннь кемби? Яһад би Энүг соңсад, Израилин улсиг тәвх зөвтәв? Би эн Деед Эзиг меджәхшүв, Израилин улсиг тәвхшүв, – гиж хан хәрү өгв.

³ – Маднд еврей улсин Бурхн ирв, – гиж Моше Ахарон хойр келв. – Маднд һурвн өдрәр көдә һазрур йовад, мана Деед Эздн тәкл тәхд зөвшәл өгтн, эс гихлэ Тер мадниг маалыг гемәр эс гиж селмәр алх.

⁴ – Моше Ахарон хойр! Юнгад тадн эврэ улсан көдлмш кедгинь уурулжахмбт? Одад цугтан көдлтн! – гиж хан эднд хэрү өгв.

⁵ – Тедн тооһарн олин, – гиж хан Моше Ахарон хойрт келжэнэ. – Тадн тедниг көдлмшэн хайхинь некчэнт?

⁶ Тер өдртэн хан хармжлгчнртан болн ахлачнртан заквр өгнэ:

⁷ – Энүнэс хооран эн улст тоосхин төлө салм урднь өгчэсэр бичэ өгтн. Эврэн йовад, салм цуглултха. ⁸ Зуг тоосхин кемжэг урдклаһан эдл нектн, бичэ баһрултн. Эдн залхурад: «Мана Бурхнд тэкл тэххэр йовनावидн», – гиж хээкрдг болв. ⁹ Көдлмш күндрхлэ – көдлх, хоосн үгмүд соңсдган уурх.

¹⁰ Хаана бөөрнэс һарад, хармжлгчнр болн ахлачнр евреймүдт келжэнэ:

– Энүнэс хооран салм таднд өгшгов. ¹¹ Дурта һазрт салм эврэн цуглултн, тадна көдлмш мел баһршго, – гиж хан келв.

¹² Тиигхлэ евреймүд цуг Египетэр йовад, кеер салмин ормд тэрэ хадсн һазрт үлдлинь таслв. ¹³ Хармжлгчнр болхла:

– Салм бөөсн цагт урднь кедг зураһан өдр болһн күцэтн! – гиж арднь орад бөөв.

¹⁴ Хаана хармжлгчнр Израилин улсиг бүрткхин төлө ахлачнриг төвнэ. Дэкэд эн ахлачнриг тедн цокдг болв.

– Даалһсн көдлмшиг яһад эс күцэжэнт? Урдклаһан эдл тоосхин тооһинь дигтәһэр кеж һарһтн, – гиж эднэс некдг болв.

¹⁵ Израилин улсин ахлачнр хаанд ирэд һундлан өргв:

– Юуни төлө Та мадниг, эврэ мухла улсан, дорацулжахмбт?

¹⁶ Маднд, Тана мухла улст, салм өгчэхш, зуг тоосх кехинь некчэнэ. Мадниг, Тана мухла улсиг, гүвджэнэ! Тана улст килнц болх!

¹⁷ – Залхут тадн, залхут! – гиж хан эднд хэрү өгнэ. – Тегэд келдг болвт: «Одад, Деед Эзнд тэкл тэххмн!» ¹⁸ Йовад көдлтн. Салм таднд күн өгшго, зуг тоосхиг болхла кедү даалһсинь кетн!

¹⁹ «Өдр болһн кедг тоосхин кемжэг бичэ баһрултн» – гиж келсиг соңссн Израилин улсин ахлачнр зовлңла харһжахан медв.

²⁰ Хаана бөөрнэс һарад, эдниг күлэжэсн Моше Ахарон хойрла харһад теднд ²¹ келжэнэ:

– Тадн ю кесинь Деед Эзн үзж, тадна зарһч Тер болтха! Таднас көлтө хан болн энүнэ мухлас маднд дурго болв. Мадниг алх үлд Та теднэ һарт бэрүлжит!

²² – Деед Эзн! – гиж Моше Деед Эзнд дуудвр кев. – Яһад Та эн улсиг зоважахмбт? Яһад Та намаг иигэрэн йовулт? ²³ Би хан тал ирсн цагас авн Тана нерн деерэс келдг болув, зуг эмтнд улм му болв! Та Эврәннь эмтиг аврсн угат!

6 ¹ Деед Эзн хэрү өгчөнә:
– Хаанла Би ю кехинь ода чи үзхич. Мини чаңһ харин күчэр эн евреймүдиг тэвчкх. Мини чаңһ харин күчэр эн эдниг нам орн-нутгасн көөж һарһх!

Бурхн Израилиг аврхв гинә

² Бурхн Мошед келнә:

– Би Деед Эзн! ³ Би Хамгин Күчтә Бурхн болж Абрахамд, Ицхакд болн Яковд үзгдэд ирлэв, болв «Яхве» гидг нерэн Би эднд медүлсн угав. ⁴ Би теднлэ бооцаһан батлад, Канана һазриг, эдн күүнә һазра улс болж бөөсн нутгиг, эднд өгх боллав. ⁵ Ода Би Египетин улс Израилин улсиг мухлас кеһэд зоважахинь соңсад, Мини бооцана тускар тодлув. ⁶ Израилин улст кел: «Би Деед Эзн! Би тадниг Египетин бэрәнәс көтлж һарһнав, мухлалһнас сулдхнав! Би тадниг аврнав: Мини һар өргөтә бөөнә болн Мини цааж әәмшгтә! ⁷ Би таднар Эврәннь улс кеһэд, тадна Бурхн болнав, Египетин дажрлһнас һарһж авсн Би – тана Деед Эзн болжахиг тадн тиигэд медхит. ⁸ Би Абрахамд, Ицхакд болн Яковд байртаһар өгхәр седжәсн һазрур тадниг көтлж ирәд, тадна медлд терүг өгнөв. Би Деед Эзн!» – гиж Эн Мошед келв.

⁹ Моше эн үгмүдиг Израилин улст келхләнә, тедн хәрг болсндан күнд көдлмшәс көлтә энүг соңссн уга. ¹⁰ Тиигхлә Деед Эзн Мошед закв:

¹¹ – Египетин хаанур од. Израилин улст энүнә орн-нутгас һарх зөвшәл өг гиж терүнд кел!

¹² Тегәд Моше Деед Эзнд келжәнә:

– Кемр Израилин улс намаг эс соңсжахла, хан намаг яһж соңсхмб? Терүнәс даву болхлаг, Би сөөнәр келж чаддгов...

Мошен болн Ахарона уңг-тохм

¹³ Деед Эзн Мошелә болн Ахаронла күүндв. Египетәс Израилин улсиг һарһхин төлә теднүр бас Египетин хан тал одх заквр эднд өгв.

¹⁴ Теднә уңг-тохмин өвкнр эн. Рубена көвүд (Рубен – Израилин ууһн үрнь): Ханок, Паллу, Хецрон болн Карми. Эднәс Рубена үйнр һарсн болдг.

¹⁵ Шимона көвүд: Емуэл, Ямин, Охад, Якин, Цохар болн Канана күүкд күүнә көвүн Шаул. Эднәс Шимона үйнр һарсн болдг.

¹⁶ Теднә уңг-отгар Левин көвүдин нерд эн: Гершон, Кахат болн Мерари. (Леви зун һучн долан жил бәәв.)

¹⁷ Герсона көвүд: эврә төрлтәһән Ливни болн Шими. ¹⁸ Кахатын көвүд: Амрам, Ицхар, Хеврон болн Узиэл. (Кахат зун һучн һурвн жил бәәв.) ¹⁹ Мерарин көвүд: Махли болн Муши. Теднә уңг-отгар Левин үйнр эн.

²⁰ Амрам эврәннь һаһа, Йохеведиг, буулһж авв. Эн энүнд Ахарон болн Моше көвүд һарһв. (Амрам зун һучн долан жил бәәв.)

²¹ Ицхарин көвүд: Корах, Нефег болн Зихри. ²² Узиэлин көвүд: Мисаил, Элцафон болн Ситри. ²³ Нахсона дү күүкиг – Аминадавин күүкиг Элишеваг – Ахарон буулһж авв. Эн күүкн терүнд Надав, Авиуд, Элеазар болн Итамар гидг көвүдиг һарһв. ²⁴ Корахин көвүд: Асир, Элкана болн Авиасап. Эднәс Корахин үйнр һарсн болдг. ²⁵ Ахарона көвүн Элеазар Путиэлин күүкдин негинь буулһж авв. Эн терүнд Пинехас көвү һарһв. Левин уңг-тохмин өвкнр тиим.

²⁶ Эднд, Ахаронд болн Мошед, Израилин улсиг отг-отгарн Египетәс көтлж һарһх заквр Деед Эзн өгв. ²⁷ Тегәд Израилин улсиг тендәс көтлж һарһхин төлә Моше болн Ахарон Египетин хаанла күүндж.

Деед Эзн Мошег болн Ахарониг хан тал илгәнә

²⁸ Тегәд Египетд Деед Эзн Мошелә күүндәд, ²⁹ терүнд иигж келв: – Би Деед Эзн! Би чамд келсиг кевтнь Египетин хаанд келж медүл.

³⁰ – Би сәәнәр келж чаддгов, – гиж Моше хәрү өгв. – Намаг хан яһж соңсхмб?

7 ¹Зуг Деед Эзн Мошед келжэнэ:
 – Хэлэ, Би чамаг хаана төлэ Бурхн болдгар, чини ах Ахарон чини аэлдэч болдгар кенэв. ²Би чамд заквр өгсэр келэд бэ, чини ах Ахарон болхла эврэ орн-нутгас Израилин улсиг сулдххинь хаанд келх. ³Зуг Би хаана зүркнь догшн болдгар кенэв. Би Египетд өвэрц кесг тоот болн темдг учранав, ⁴болв хан тадниг соңсшго. Тер цагт Би Мини хариг Египет деер тэвнэв. Би Египетэс Мини цергиг, Мини улсиг – Израилин улсиг көтлж харһнав. Мини цааж аэмшгтэ!
⁵Мини харин күндэс көлтэ Египетд кен Деед Эзн болжахинь медх, – Би Израилин улсиг эднэ назрас харһж йовулнав.
⁶Моше болн Ахарон Деед Эзнэ закврар күцэв. ⁷(Моше болн Ахарон хаанла күүндсн кемд Моше найта, Ахарон болхла найн һурвта бөөсмн.)

Ахарона тайг

⁸Тегэд Деед Эзн Мошед болн Ахаронд келжэнэ:
⁹– Өвэрц юм үзүл, гиж хан таднас сурхла, хаана өмн эврэ тайган хайхинь Ахаронд заквр өгхлэ, тайг моһад хүврх.
¹⁰Моше болн Ахарон хаанд ирэд Деед Эзнэ келсэр кев: хаана болн энүнэ мухласин өмн назрт Ахарон тайган хайна. Тайгнь моһад хүврж одна. ¹¹Болв хан цецн болн илвтэ эврэ улсан дуудна. Тедн, Египетин илвтэ улс, эврәннь илв харһхларн, аэд тиим юм кев: ¹²күн болһн эврэ тайган назрт хайхла, тер тайгуднь моһаст хүврв. Зуг Ахарона тайгнь эднэ цуг тайгудынь зальгчкна. ¹³Болв хан зүткнэ: Мошег болн Ахарониг (Деед Эзнэ келсэр) соңссн уга.

Түүн зовлң: цусн

¹⁴– Хан зүткжэнэ: Мини улсиг тэвхэр седжэхш, – гиж Деед Эзн Мошед келнэ. – ¹⁵Маңһдур өрүн хан Нил холур йовхла, өмнэснь чи нар. Терүнэ өмн холын көвэд зогсчкад, моһад хүврсн тайгиг хартан бэрэд, ¹⁶хаанд иигж кел: «Деед Эзн, евреймүдин Бурхн, намаг Танд келтхэ гиж йовулв: Нанд мөргхин төлэд Мини улсиг көдө назрур тэв. Зуг Та соңсжахшит. ¹⁷Деед Эзн Танд келжэнэ: Деед Эзн кен болжахинь ода чи медхич! Би эн хартан бэржэсн

тайгарн холын усар цокхла, усн цусн болх. ¹⁸ Үолд цуг захсн үкх, холас му үнр һарад, Египетин эмтнд энүнэс ус уухд жигшүртэ болх!» – гиж Деед Эзн Мошед келв.

¹⁹ – Ахаронд кел: «Эврэ тайган авад, Египетин усн деер – холмуд деер, Нил холын урсхулмуд деер, нуурмуд болн усна тогталмуд деер дайлад орк – тиигхлэ эднэ уснь цусн болж одх. Цуг Египетэр цусн тарх – цусн нам модн болн чолун савд орх!» – гиж Деед Эзн Мошед заквр өгнэ.

²⁰ Моше болн Ахарон Деед Эзнэ келсэр кев. Ахарон тайган өргэд, хаана болн энүнэ мухласин нүднд холын усар цокад оркхла – холын усн цусн болв. ²¹ Үолд бөөдг цуг захсн үкв, холас му үнр һарад, Египетин улс энүнэс ус ууж чадсн уга. Цуг Египетэр цусн тарв. ²² Болв эврәннь илв һарһлһарн Египетин илвтэ улс бас тиим юм кев. Хан цаарандан зүткэд бөөв (тегэд Деед Эзнэ келсэр), Мошег болн Ахарониг соңслого бөөв. ²³ Хан буру хандад, учржах тоотд оньган өглго эврәннь бөөшң тал йовв. ²⁴ Египетин улс болхла холын хажуд худгуд малтна, юңгад гихлэ тер холын усиг ууж болшго болв.

²⁵ Деед Эзн Нилд хорлтан күргснэ хөөн долан хонг давв.

Хойрдгч зовлң: мекләс

8 ¹ Деед Эзн Мошед закчана:

– Хан тал одад, терүнд кел: «Нанд мөргхин төлэ Мини эмтиг сулдхтха, гиж Деед Эзн келжәнэ. ² Эс сулдххлачн, чини орн-нутгур мекләс орулнав. ³ Үол мекләсэр дүүрх: эдн уснас һарад, чини бөөшңгиг дүүргх, унтдг хорадчн чини орндгт орад, чини мухласин, цуг келн-улсин гермүдиг дүүргэд, тана бешмүдт болн тадна һуйр элддг тавгт чикгдх. ⁴ Мекләс чамд, чини келн-улст болн чини мухласт орх!»

⁵ Деед Эзн Мошед закчана:

– Эврәннь тайган Египетин цуг холмуд, Нилын урсхулмуд болн нуурмуд деер өрг, гиж Ахаронд кел. Египетин һазрур мекләсиг орул!

⁶ Ахарон һаран Египетин усн деегүр дайлхлань – энүнэс мекләс һарад, цуг һазриг дүүргв. ⁷ Египетин илвтэ улс бас илвэн һарһад, тер һазрур мекләсиг орулв.

⁸ Тегэд хан Мошег болн Ахарониг дуудад, эднд келжәнэ:

– Намаг болн мини улсиг эн меклэсэс авртн гиж Деед Эзнэс суртн! Тиигхлэ би тана эмтиг Деед Эзнд тэклтэххин төлэ сулдхнав.

⁹Моше хэрү өгв:

– Тана төлэ, Тана мухласин болн Тана улсин төлэ мөргх болзг нанд заатн. Тадн болн тадна гермүд меклэсэс сулдхгдх. Меклэс зуг холд үлдх.

¹⁰– Маңдур! – гиж хан келв.

– Деед Эзнлэ, мана Бурхнла, эдлцдг күн уга болжахинь медх зөвтэт гиһэд, Тана келсэр болтха, – гиж Моше хэрү өгв. ¹¹Меклэс Таниг, Тана бээшңиг, Тана мухласиг болн Тана улсиг үлдэхэд харх. Эдн зуг Нил холд бээх.

¹²Моше Ахарон хойр хаана бээрнэс харна. Египетин хаанур йовулсн меклэсиг уга кехинь Моше Деед Эзнэс сурв. ¹³Деед Эзн Мошен сурсиг күцэв. Цуг меклэс үкв: гермүдт, хашаст болн кеер. ¹⁴Үксн меклэсиг овалв, цуг орн-нутгт му үнр һарад бээв. ¹⁵Болв хан күчр бээдл давсиг үзэд, дэкнэс зүткв. Эн Мошег болн Ахарониг соңссн уга (тегэд Деед Эзнэ келсэр болв).

Гурвдгч зовлң: илэсн

¹⁶Деед Эзн Мошед закчана:

– Ахаронд кел: эврэ тайган өргэд һазриг бүркжэх шора цоктха – цуг Египетэр шора илэснд хүврх.

¹⁷Моше Ахарон хойр тиигж кев. Ахарон эврэ тайган өргэд, шораһар цокхла – оln-эмтиг болн малыг илэсд бүркв. Цуг Египетэр һазриг бүркжэх шора илэснд хүврв. ¹⁸Илвтэ улс эврәннь илвэрн илэсиг һарһхар седсн бийнь – юмн болсн уга! Эмтн болну, мал болну илэсдэр бүркгдв.

¹⁹– Энүг Бурхн кев! – гиж илвтэ улс хаанд келв. Болв хан урдк кевэрн зүткэд, соңслго бээв (тегэд Деед Эзнэ келсэр болв).

Дөрвдгч зовлң: түргн

²⁰Тегэд Деед Эзн Мошед келнэ:

– Маңдур өрүн эрт серэд хаана өмн һарч ир. Терүг һолур йовхлань, терүнд кел: Нанд мөргхин төлэ Мини улсиг сулдх, гиж

Деед Эзн келжэнэ. ²¹ Кемр эс сулдххлачн, Би чамур, чини мухлас тал, чини цуг келн-улсур болн чини бөөшнгүр түргиг йовулнав. Египетин оln-эмтнэ цуг гермүдиг болн теднэ кел дорк һазр күртлинь түргн дүүргх! ²² Тер өдр Би Гошен һазриг салһнав. Тенд Мини улс бөөнэ – тенд түргн уга болх. Эннь Би, Деед Эзн, эн һазрт бөөхинь чи медтхэ гийһэд! ²³ Би Эврәннь улсиг зовлңгас гетлгнэв, – чини улсиг болхла – гетлгшгов. Эн темдг маңһдур ирх!

²⁴ Тиигж Деед Эзн кев. То-тоомж уга түргн хаана бөөшңгиг, энүнэ мухласин гермүдиг болн цуг Египетиг дүүргв. Түргнэс кел-тө орн-нутг үкжэв.

²⁵ Хан Мошег болн Ахарониг дуудад эднд келжэнэ:

– Энд, мана һазрт, эврэ Бурхндан одад тэкл тэктн.

²⁶ Зуг Моше хэрү өгчэнэ:

– Бидн энүг кеж чадшговидн. Деед Эзнд, мана Бурхнд, тэкл тэклхлэ, Египетин улс терүг жигшүртэ йовдлд тоолхмн. Кемр Египетин улсин нүднд тиим тэкл тэклһиг күцэхлэ, эдн мадниг чолуһар цокх! ²⁷ Бидн һурвн өдрэр көдэ һазрур йовад, Деед Эзнд, мана Бурхнд, энүнэ келсэр тэкл тэклх зөвтэвидн.

²⁸ – Би тадниг тэвжэнэв, – гиж хан келв. – Йовад, көдэ һазрт эврәннь Бурхн Деед Эзнд тэкл тэктн, зуг холд бичэ йовтн. Тиигчкэд мини төлэ суртн!

²⁹ Моше хэрү өгчэнэ:

– Танас һархларн, Деед Эзнэс сурнав, маңһдур тадн цугтан – хан болну, мухлас болну – Египетин цуг улс түргнэс сулдхгдх. Зуг хан мадниг дөкж бичэ меклтхэ, мана улс йовад, Деед Эзнд тэкл тэклхд саалтг бичэ учратха.

³⁰ Моше хаана бөөрнэс һарад, Деед Эзиг сурхла, ³¹ Тернь энүнэ сурсинь күцэв: хааниг, энүнэ мухласиг болн цуг Египетин улсиг түргнэс сулдхв. Нег чигн түргн үлдсн уга. ³² Хан дөкнэс һацв: эн оln-эмтиг сулдхсн уга.

Тавдгч зовлң: мал үклһн

9 ¹ Деед Эзн Мошед закчана:

– Хан тал одад, энүнд кел: «Нанд мөргхин төлө Мини улсиг сулдх, гиж Деед Эзн – евреймүдин Бурхн – келжэнэ. ² Кемржэн

тэвлго күчэр бэрхлэ, ³ Деед Эзн кеер бөөх цуг мөрд, элжгд, темэд, үкрмүд, хөд болн ямад эклэд ээмшгтөһэр үкх! ⁴ Египетин малыг Израилин улсин малас Деед Эзн йилхэд салхх. Израилин улсин нег чигн мал үкш уга!»

⁵ Деед Эзн болзг йилһв:

– Маңһдур Би цуг орн-нутгар тиигж кехв!

⁶ Дарук өдртнь Деед Эзн тиигж кев: Египетд цуг малнь үкв, Израилин улсин нег чигн мал үксн уга. ⁷ Хан бүртклһ кетхэ гиж йовулв – йосндан Израилин улсин нег чигн мал үксн уга болж харв! Зуг хан урдк кевэрн һацад Израилин улсиг тегэд тэвлго бөөв.

Зурһадгч зовлц: өөртэ хавдр

⁸ Деед Эзн Мошед болн Ахаронд закчана:

– Бешэс нег атх үмс һарһж авад, тиигчкэд Моше хаана нүднд үзүлжәһэд, ⁹ тер үмсиг цуг Египетин деегүр тараһад, теңгр тал хайтха. Тиигхлэ цуг Египетэр оln-әмтнэ болн малын арснднь өөртэ хавдр һарх.

¹⁰ Моше болн Ахарон бешэс үмс һарһад, хаана өмн зогсв. Моше үмсиг теңгр тал хайхла – тер дарунь әмтнэ болн малын арснд өөртэ хавдр харв. ¹¹ Илвтэ улс Мошелә дәкж дөрлдж чадсн уга: әдн эврән цуг Египетин улс мет өөртэ хавдрар бүркгдв. ¹² Зуг Деед Эзн хааг зүткәч кев, болв тер соңслго бөөв. (Деед Эзн Мошед тааһад келсәр.)

Доладгч зовлц: мөндр

¹³ Деед Эзн Мошед закв:

– Маңһдур өрүн эрт серэд, дәкнәс хаана өмн ирэд, энүнд кел: «Деед Эзн, евреймүдин Бурхн, келжәнә: Нанд мөргхин төлә Мини улсиг сулдх! ¹⁴ Ән саамд Нанла әдл нег чигн күн һазр деер уга болжахинь медүлхәр Би әэмшгтөһәр чамаг, чини мухласиг болн чини цуг улсиг цаажлнав. ¹⁵ Кемржән Би һаран дайлад, чамд болн чини улст маалыг гем хальдахла, тадн һазр деер уга болхит! ¹⁶ Болв Би чамаг цуг һазрт Әврә нерән туурулхин төлә, Әврә чидлән үзүлхин төлә әмд үлдәжәнәв. ¹⁷ Чи Мини улст деерлкжәнәч, энүг

төвшгоһар седжәнөч. ¹⁸ Маңһдур минь эн кемд Египет тогтагдсн цагас авн орад уга аэмшгтэ мөндр орх! ¹⁹ Эврэ сүргән хашад орул, ил һазрт бөөх цуг тоотыг бүрк. Ил һазрт үлдэд эс бултсн әмтн болн мал мөндрт цокгдад үкх».

²⁰ Деед Эзнэ үгмүдәс әәсн хаана мухлас эврә зарцнран болн малан бултулв. ²¹ Зуг Деед Эзнэ үгмүдиг оныңтан эс авснь эврә мухласан болн малан ил һазрт үлдәв.

²² Деед Эзн Мошед заквр өгчәнө:

– Теңгр тал һаран өрг – Египетин һазрт мөндр орх. Эн цуг Египетәр әмтиг болну, малыг болну, тәрәнә өвсиг болну цокх.

²³ Моше тайган теңгр тал дайлхла – Деед Эзн һазрт оһтрһу, мөндр болн һал цәкллһиг йовулв. Египетин цуг орн-нутгар Деед Эзн мөндриг орулв. ²⁴ Мөндр орад, һал цәклв – иим күчтә мөндр Египет тогтснас авн эн һазрт орад уга билә!

²⁵ Цуг Египетәр ил һазрт бөөсн цугинь – әмтиг болну, малыг болну, тәрәнә өвсиг болну мөндр цокв. Моддыг чигн хамхлв.

²⁶ Зуг Израилин улс бөөсн Гошен һазрт мөндр орсн уга.

²⁷ Хан Мошег болн Ахарониг дуудж авад, эднд келжәнө:

– Эн саамд би гемтәв! Деед Эзн зөвтә, зуг би болн мини улс – бидн зөвтә бишвидн! ²⁸ Деед Эзнәс суртн: Бурхна оһртһу болн мөндр зогстха! Би тадниг сулдхжанап, дәкж таднд энд үлдх керг уга!

²⁹ Моше энүнд хәрү өгв:

– Һазр Деед Эзнә болжаһиг Та меддгәр намаг балһснас һарад, Деед Эзн тал һарарн өргхлө – тер дарунь оһртһу тагчград, мөндр уурх. ³⁰ Та болн Тана мухлас, тадн цугтан одачн Деед Эзнәс эс әәжәхинь би үзжәнөв!

³¹ (Олсиг болн ичмәг мөндр цокв, юңгад гихлө ичмән толһалжасмн, олсн болхла цецгәлжәсмн. ³² Зуг цаһан һуйр болн нимгн толһата буудя үрсн уга – яһад гихлө, эһнн ора болдг урһмл мөн.)

³³ Моше хааг үлдәһәд, балһснас һарад, Деед Эздн һаран өргхлө – тер дарунь оһртһу болн мөндр уурад, хур гиив. ³⁴ Зуг хан хур, мөндр болн оһртһу уурсинь үзчкәд, дәкнәс эн эврә мухластаһан килнцән һарһад зүткв. ³⁵ Урдкларн әдл хан һацад бөөв: Израилин улсиг сулдхсн уга. Мошеһәр дамжад Деед Эзнә келсәр болв.

Нээмдгч зовлң: царцаха

10¹ Деед Эзн Мошед закчана:
– Хан тал йов. Хан болн энүнэ мухлас урдк кевэрн догшн болдгар кенэв. Би эдн дунд Эврэ өвэрц йовдлмудан үзүлхэр кежэх юмн болжана. ² Яһж Би Египетин улст догшн йовдл үзүлснэ болн Би Эврэ өвэрц йовдлмудан һарһсна тускар тадн көвүдтән болн ачнртан келж өгхит. Болв энтн кен Деед Эзн болжахинь тадн медтхэ гihэд кегдженэ!

³ Моше болн Ахарон хан тал ирэд энүнд келжэнэ:

– Деед Эзн, евреймүдин Бурхн, чи ямр уданд Нанла хэрүцэд бээхмбч гижэнэ. Нанд мөргхин төлэ Мини улсиг тэв! ⁴ Кемржэн эс тэвхлэчн, Би маңһдур чини орн-нутгт царцаха орулнав! ⁵ Тедн эн һазр үзгддоһар цугинь бүркх, мөндрин хөөн үлдсн цуг өвсиг идх, кеер цуг моддыг идх! ⁶ Чини гериг, чини мухласин гермүдиг болн Египетин гермүдиг цугтаһинь царцаха дүүргх. Эн һазр деер тадн бээх цагас авн тана эцкнр, тана аавнр иим юмиг үзэд уга!

Моше эргэд хаана бөөрнэс һарв. ⁷ Тиигхлэ мухлас хаанд келжэнэ:

– Эн күүнэс көлтэ бидн ямр уданд зовх зөвтэвидн? Эдниг тэвчктн, эврэ Деед Эзн Бурхндан мөргтхэ. Египет таржахинь Та үзжэхшийт?

⁸ Мошед болн Ахаронд хэрү ирхинь закв. Хан эднд келжэнэ:

– Йовад, эврәннь Деед Эзн Бурхндан мөргтн. Таднас кень йовхмб?

⁹ Тиигхлэ Моше келжэнэ:

– Бидн цугтан йовхвидн, баһчуд болн көгшд, көвүдтәһән болн күүкдтәһән, бод болн үүрмг малтаһан – энтн манад Деед Эзнэ байр болх!

¹⁰ Зуг хан инэв:

– Сэн, тадниг кемр би күүкдтәһитн сулдххла, Деед Эзн тегэд Эврән харстха! Болһатн, тадн му юм һарһхар седжәнэт! ¹¹ Тиигж болшго! Тана дуудсар һанцхн залус йовад Деед Эзнд мөргтхэ!

Тегэд Моше Ахарон хойриг көөчкв.

¹² Деед Эзн Мошед закчана:

– Египетин һазр деегүр һаран өрг – царцаха нисч ирэд мөндрин хөөн үлдсн цуг урһмлыг идчкг.

¹³Моше Египетин һазр деегүр тайган дайль. Деед Эзн Египетүр дорд үзгин сальк йовуль. Салькн өдрин болн сөөни дуусн үлөһэд, маңһдуртнь дорд үзгэс царцаха авч ирв. ¹⁴Царцаха Египетин һазрур ирэд, цуг орн-нутгиг дүүргв. Урднь кезэ чигн уга бөөсн, даруһас чигн уга болх царцахан тонь икдэд одв. ¹⁵Цуг һазриг эн бүркв, һазр харлж одв! Мөндрин хөөн үлдсн цуг өвсиг болн моддын темсиг царцаха идчкв. Египетин цуг һазрт көк өвсн чигн, моддын хамтхасд чигн үлдсн уга.

¹⁶Хан Мошег болн Ахарониг адһж дуудад, эднд келжәнә:

– Тадна Бурхн Деед Эзнә өмн болн тадна өмн би килнц һарһсн болжана. ¹⁷Зуг ода килнчим тэвтн: нанас эн зовлңгиг уга кехин төлэ эврәннь Деед Эзн Бурхнд мөргтн.

¹⁸Моше хаана бөөрнәс һарад, Деед Эзд мөргв. ¹⁹Деед Эзн барун үзгэс ик сальк көдлгүлэд, царцахаг көөһэд, энүг Улан теңгст* хайв. Египетин һазрт нег чигн царцаха үлдсн уга. ²⁰Болв Деед Эзн цаарандан хан һацад бөөхиг цугинь кев: эн Израилин улсиг тэвсн уга.

Йисдгч зовлң: таш харңһу

²¹Деед Эзн Мошед закчана:

– Һаран теңгрүр өрг – Египетин һазрт таш харңһу болх, әмтн харңһуд юм үзлго темтрэд йовтха!

²²Моше һаран теңгрт сарвахла, Египетин һазрт һурвн өдртән таш харңһу болв. ²³Әмтн нег-негән үзсн уга, һурвн өдртән ормасн көндрж чадсн уга. Зуг Израилин улсин бөөсн бөөрнд герлтә болв.

²⁴Хан Мошег дуудад келжәнә:

– Йовтн, Деед Эздән мөргтн. Болв тадна бод болн үүрмг мал үлдтхә. Бичкдүдтн таднла йовтха.

²⁵Моше хәрү өгнә:

– Бидн эврәннь Деед Эздән шаталһ кех болн тәкл тәкх юмсиг цугинь мадна һарт бәрүлэд өг. ²⁶Цуг мана мал, негн чигн туру

* ^{10:19}Улан теңгс – еврей келнд «Суф теңгс» гиж нерәдгднә, эс гиж «Хулста теңгс».

үлддгоһар, маднла йовх зөвтэ. Тенд, бөөрндөн, мана Деед Эзнд юуһар тэкл тэххиг шүүж авхвидн! Юңгад гихлэ тиигэн эс ирл, Деед Эзнд ямр малар тэкл тэххинь бидн медшговидн.

²⁷ Болв хан урдк кевэрн һацхиг Деед Эзн кев: эн тедниг тэвшгоһар седв.

²⁸ – Йов бийэсм цааран! – гиж хан Мошед келв. – Тегэд хэлэ, дэжж нанур бичэ ир. Ирхлэрн – үкхич.

²⁹ – Тана келсэр болтха, би Таниг дэжж үзшгов, – гиж Моше хэрү өгв.

Арвдгч зовлңгин тускар урдаснь медүллн

11 ¹ Деед Эзн Мошед келжэнэ:

– Би хаанд болн Египетд дэжж нег зовлң учранав. Минь тиигхлэ хан тадниг сулдхх, сулдхх бээтхэ, нам көөһэд һарһх. ² Чи болхла Израилин улст болн күүкдт хам-хоша бээдг улсас цаһан мөңг болн алт суртха гиж заквр өг. ³ Египет Израилин улсин туст цаһан санаһан медүлхинь Деед Эзн цугинь кев. Тиигчкэд цуг Египетин улс – хаана мухлас болну, эгл улс болну – Мошег алдр күүнд тоолдг билэ.

⁴ Моше хаанд келжэнэ:

– Сөөни өрөллэ Би Египетэр йовнав, ⁵ эн орн-нутгт бээх ууһн үрд – ширэ деер суудг хаана үрн, термин чолуһар һуйр теермджэх мухла күүкд күүнэ ууһн үрн болн малын ууһн, цугтан үкхмн гиж Деед Эзн келжэнэ. ⁶ Цуг Египетэр урднь соңсгдад уга, хөөннь чигн соңсгдшго күчтэ түншлһн болхмн. ⁷ Болв Израилин улсур болн эднэ малур чигн нам ноха хуцж чадшго! Тадн тегэд Деед Эзн Египет Израиль хойрин хоорнд ямаран йилһвр кежэхинь үзхит.

⁸ – Тана мухлас, – Моше хаанд келжэнэ, – нанур ирэд, һазр элкдэд унад, намаг эврэ улсла хамдан таднас йовж одхинь эрэд сурхмн. Тиигхлэ би таднас йовхв.

Моше уурта бээдлтэһэр хаана бөөрнэс һарв.

⁹ Деед Эзн Мошед келжэнэ:

– Хан тадниг соңсжахш. Эннь Египетд энүнэс икэр Мини өвөрц йовдлмуд учрхин төлэ кегдх зөвтэ.

¹⁰ Моше болн Ахарон хаанд оln өвөрц йовдл үзүлв! Болв Деед Эзн иигж кев: хан һацад, Египетэс Израилин улсиг тэвлго бөөв.

Песах

12 ¹Тенд, Египетд, Деед Эзн Мошед болн Ахаронд келв: ² – Эн сар тадна төлө сармудын түрүңкнь – жилин түрүн сар* болх зөвтө. ³Эн сарин арвдгч өдрт өрк-бүл болһн сүрг малас нежәһэд хурһ авх зөвтө гиж Израилин хамцанд келтн. ⁴Кемр бүл бичкн болад, бүкл хурһиг идж чадшго болхла, тиигхлэ әмтнә тооһар, кен кедү мах идхинь тоолад, өөрхн хам-хоша бөөх өрк-бүлтә хамдан нег хурһиг авч болжана. ⁵Хурһн һаң уга, эр, нег наста болх. Хурһиг хөөдәс эс гиж ямадас авч болжана. ⁶Эн сарин арвн дөрвдгч өдр күртл бәрәд, бүрүллә хурһан алтн: Израилин хамцанд оржах улс цугтан иигж кех зөвтө. ⁷Энүнә цус авад, мах идх гермүдт терүнә хойр тотхинь болн тотхин деерк кәндлң модыг эн цусар лаштха. ⁸Махиг тер сөөднь идх кергтә. Энүг һалд шарад экн уга өдмгтә болн һашун өвстә идх кергтә. ⁹Эн махиг түүкәһәр эс гиж чанж бичә идтн: хурһн толһатаһан, кәлтәһән, гесн-гүзәтәһән шаргдх йоста. ¹⁰Маңһурк өдр күртл бичә умш үлдәтн: өрүн күртл эс идсән шатачкн. ¹¹Бүс бүсләд, буршмган өмсәд, һартан тайгудан бәрәд махиг идтн. Адһад терүг идтн: энтн Деед Эзнә Песах** мөн.

¹²Эн сөөһәр Би Египетәр йовад, эн орн-нутгт әмтнә болн малын цуг ууһн үрдиг алхув. Эһнь Египетин цуг бурхд деер Мини зарһ болхмн. Би – Деед Эзн! ¹³Зуг тана гермүд цусар темдглгдх, Би цус үзчкәд давж һархув. Би Египетиг алнав, зуг тадниг үклин цоклһн давж һарх. ¹⁴Эн өдр тадна төлө санлын өдр болх зөвтә: энүг Деед Эзнә байр гиж темдглтн. Үйәс-үйд энүг нөөрлтн – эһнь мөңкинд күцәгдх зокал болжана.

* 12:2 Эһнь мартын дундас апрелин дунд күртл еврей келәр авив эс гиж ни-сан гидг нертә.

** 12:11 *Песах* – еврей келнәс орчулхла «Бурхн хажуһар һарв (евреймүдин гермүдин)». Иим йовдл еврей улсин хамгин чинртә нөөрин негнь болв. Бәрцд орулсн хөөнә хурһиг бас «Песах» гиж келдмн.

¹⁵ Долан хонгтан тадн экн уга өдмг идх зөвтэт. Түрүн өдртэн эврэннь гермүдэс өдмг искэдг экиг уга кетн. Эн долан хонгт искэдг экэр болһсн өдмгиг идсн кен-негнь Израилин оln-эмтнэс уга кегдхмн.

¹⁶ Эн өдрмүдин түрүнк болн доладгч өдртнь эрүн хург болх йоста. Минь тер өдр хот кехэс талдан нань ямр чигн көдлмш күцэж болшго – зуг иим көдлмшиг эн өдрмүдт күцэж болхмн.

¹⁷ Эс искэсн һуйрин нэр темдглтн: эн өдр Би Египетэс тана цергиг һарһв. Үйэс-үйд эн өдриг темдглтн – эннь мөңкинд тана зокал. ¹⁸ Түрүн сард, арвн дөрвдгч өдрин асхнас авн хөрн негдгч өдрин асхн күртл тадн зуг экн уга өдмг идх зөвтэт. ¹⁹ Долан өдртэн тана гермүдт өдмгин экн уга болх зөвтэ. Эн өдрмүдт искэдг экэр болһсн өдмгиг идсн кен-негнь – нүүж ирсн эс гиж тана орн-нутгин бөөрн күн болну – тернь Израилин оln-эмтнэ хамцанас уга кегдхмн. ²⁰ Альднь чигн бөөсн бийнь, эн өдрмүдт искэдг экэр болһсн өдмгиг бичэ идтн, экн уга өдмг идтн.

²¹ Моше Израилин көгшдиг цуглулад, эднд келв:

– Өрк-бүл болһн бийдэн хурһ шүүж авад алад, Песах белдтхэ.

²² Дарунь хуссоп гидг урһмлын багла авад, цус кесн хээснд норһад, эн цусар тотхиг болн үүднэ хойр мөриг лашхмн. Тиигчкэд гертэс эрүн күртл күн бичэ һартха! ²³ Деед Эзн Египетин улсиг алхар йовхларн, тотх деер болн үүднэ мөрнд цус үзэд, эн үүднэ өөгүр давж һарад, тана герт үкл орж тадниг алх арһ өгшго. ²⁴ Эн заавриг тадн болн тадна хөөт үйнр мөңкинд күцэтн. ²⁵ Деед Эзнэ келсэр танд өгх һазрт ирхлэрн эн авъясиг тенд күцэтн. ²⁶ «Тадн ямр авъяс күцэжэнэт?» – гиж тана күүкд сурхла, – ²⁷ «Энтн Деед Эзнд Песахин тэкл тэклһн болжана. Деед Эзн Египетин улсиг алсн цагт Эн Израилин улсин гермүдиг давж һарад, мана өрк-бүлмүдиг аврв», – гиж теднд хэрү өгтн.

Цуг улс өкөһэд, Бурхна өмн һазр элкдэд унв. ²⁸ Дарунь Израилин улс йовад, Деед Эзн Мошед болн Ахаронд закрв өгснлэ әдл кев.

Арвдгч зовлң; ууһн үрдин үкл

²⁹ Сөөни өрөллэ Деед Эзн Египетд цуг ууһн үрдиг алв: ширә деер суусн хаана ууһн үрн, харңһу нүкнд суусн күүнә ууһн үрн

болн малын түрүн төлнь үкв. ³⁰ Тер сөөһөр хан босад, энүнө мухлас болн цуг Египетин улс босад – цуг Египетэр ик түңшлһн соңсгдв: гер болһнд эс өңгрсн күн уга болв.

Израилин улс Египетэс һарч йовцхана

³¹ Тер сөөһөр хан Мошег болн Ахарониг дуудад, эднд келжәнә:
– Тадн болн Израилин цуг улс, бостн мини келн-улсас холд йовтн! Тадна сурсар Деед Эзнд мөргтн. ³²Тадна сурсар үүрмг болн бод малыг бийлэхән автн. Йовтн, намаг йөрөтн!

³³ Израилин улс эднә орн-нутгас шулуһар һархинь египетнр адһулв. «Эс гихлә, – тедн келв, – бидн цугтан үкхвидн!» ³⁴Тегәд Израилин улст исәд уга һуйриг тавгтаһинь авч йовх кергтә болв, күн болһн терүг деерк хувцндан ораһад, ээм деерән авад йовв.

³⁵ Израилин улс Мошен заавриг күцәв – цаһан мөңгиг болн алтыг, хувц-хунриг Египетин әмтнәс сурв. ³⁶Тедн Израилин улст цаһан седклән медүләд, теднд сурсинь цугинь өгхинь Деед Эзн күцәв. Тиигәд Израилин улс Египетэс ик зөөртә һарв! ³⁷Күүкд улсиг болн күүкдиг тооллго 600 000 шаху йовһн залу – Израилин улс Раамсесас Сукотур йовв. ³⁸Эднлә хамдан һазадын орна улс йовв, хөөдин, ямадын болн үкрмүдин сүргүд йовв. ³⁹Египетэс авч йовсн эс искәсн һуйрар Израилин улс экн уга һуйр болһв. Һуйр нам цагтан иссн уга: эдниг Египетэс көөв, эдн удан бәәж чадсн уга, тегәд хаалһд хот белдж чадсн уга.

⁴⁰ Израилин улс Египетд 430 жилдән бәәв. ⁴¹Дөрвн зун һучн жил төгссн өдрт Деед Эзнә церг Египетэс һарв. ⁴²Тер сө Деед Эзнә саг-сергг бәәлһнә сө болв: Эн Египетэс Израилин улсиг көтлж һарв. Эннь Бурхна сө мөн! Үйәс үйд эннь Израилин улсин саг-сергг бәәлһнә сө болв.

Песахин хотын туск заквр

⁴³ Деед Эзн Мошед болн Ахаронд келжәнә:
– Энтн Песахин туск зокал мөн. Талын һазра күн Песахин хот идх зөв уга. ⁴⁴Чини хулдж авсн мухла, зуг чи энүг керчүлснә хөөн

Песахин хотыг идж чадх. ⁴⁵ Танад цаг зуур бөөх болн нөөмөдлж авсн күн Песахин хот идшго болжана. ⁴⁶ Хурһиг гер дотран идх кергтэ – гертэс энүнэ махинь бичэ һарһ. Энүнэ ясинь бичэ хамхлтн. ⁴⁷ Израилин цуг хамцан Песахиг күцэх йоста. ⁴⁸ Кемр танад бөөх нүүж ирсн күн Бурхна Песахиг күцэхэр седхлэ, тиигхлэ энүнэ өрк-бүлд цуг залус керчүлгдх зөвтэ, зуг энүнэ хөөн ирэд Песахиг күцэтхэ: эн тана орн-нутгин күүнлэ эдл болх зөвтэ. Зуг эс керчүлгдсн нег чигн күн Песахин хотыг идх зөв уга. ⁴⁹ Тана орн-нутгин бөөрн улсин болн танад бөөдг нүүж ирсн улсин төлө – нег закон мөн.

⁵⁰ Деед Эзн Мошед болн Ахаронд заквр өгсэр минь тиигж Израилин улс күцэв. ⁵¹ Минь тер өдр Деед Эзн Египетэс Израилин улсиг церг болһарнь һарһв.

Израилин улсин түрүн үрдиг Бурхнд нерэдлһн

13 ¹ Деед Эзн Мошед келжэнэ:

² – Израилин улст һарсн түрүн үрдиг – экин геснд бөөдг үрн – эмтнэ түрүн үрдиг болн малын түрүн төлиг – цугтаһинь Нанд нерэдтн. Эдн Мини медлд бөөхмн.

³ Моше эмтнд келв:

– Египетэс, бэрэнэ һазрас тадна һарсн өдриг тодлтн. Яһад гихлэ тадниг Деед Эзнэ күчтэ һар тендэс һарһв. Эн өдр исксн өдмг бичэ идтн. ⁴ Авив сард, эндр тадн йовхит.

⁵ Деед Эзн чамаг кананахна, хетмүдин, амореймүдин, хивеймүдин болн евүсмүдин һазрт кетлж ирхлэ, юңгад гихлэ үс болн бал һарһжах эн һазриг чамд өгхэр Эн чини эцкнрт андһар өгсн билэ. Тиигхлэ эн сард чи иим авьяс күцэх зөвтэч: ⁶ долан өдртэн зуг экн уга өдмг идх, доладгч өдрт Деед Эзнэ байр темдглх. ⁷ Долан өдртэн экн уга өдмг идтн: тана һазрт искэсн хуйрар болһсн өдмг болн хуйрин экн уга болх зөвтэ. ⁸ Эн өдр чи эврәннь көвүндөн келхич: «Эннь би Египетэс йовжах кемд Деед Эзн мини төлө күцэснэ туск санл мөн». ⁹ Эннь чини төлө һарт, маңнад тэвх санлын темдг кевтэ бөөдг темдг мөн. Тегэд Деед Эзнэ Закаг даңгин келх зөвтэч. Юңгад гихлэ Деед Эзн чамаг Эврэ күчтэ һарарн Египетэс һарһх болжана. ¹⁰ Эн зокалыг жил болһн темдглсн цагла күцэтн.

¹¹ Бурхн чамаг кананахна һазрт көтлж ирхлэ – юңгад гихлэ эн һазриг чамд өгхэр чамд болн чини өвкнрт андһар өгсн билэ, – ¹²тиигхлэ чи Энүнд эврэ түрүн үрдэн нерөдх зөвтөч. Малын түрүн эр хурһд Деед Эзнэ медлд бөөх зөвтэ. ¹³Элжгнэ түрүн туһлыг хулдж авх зөвтөч, кемр эс хулдж авхла – энүнэ күзүһинь нуһл. Күүнэ ууһн үрдиг, эврэ көвүдэн хулдж авх зөвтөч. ¹⁴Иргчдэн көвүнчн чамас: «Эннь юн болжахмб?» гиж сурхла, иим хэрү өг: «Деед Эзн күчтэ һарарн мадниг Египетэс, бэрэнэ һазрас сулдхв. ¹⁵Хан һацад, мадниг тэвлго бөөхлэ, Деед Эзн Египетд өмтнэ чигн, малын чигн түрүн үрдинь алсн билэ. Эн учрар чигн би түрүн төлин эр хурһдар Деед Эзнд тэкл тэкэд, эврэ ууһн үрдэн хулдж авув. ¹⁶Эннь чини төлө һарт бөөх темдг мет, маңнад бөөх боодһа мет болх зөвтэ, юңгад гихлэ Деед Эзн Эврэ күчтэ һарарн мадниг Египетэс һарһсн болжана».

Деед Эзн өмтнэ өмн үүлн мет, һал мет йовна

¹⁷Хан Израилин улсиг сулдхсн кемд Бурхн эдниг пилистмүдин һазрар көтлж йовсн уга – эннь хамгин ахрхн хаалһ. Бурхн санв: «Израилин өмтн дэн болхинь медчкэд, ухаһан соляд Египет тал хэрж чадхмн». ¹⁸Бурхн тегэд эдниг төгөлдөн көдө һазрар, Улан теңгсин өөгүр көтлж йовв. Египетэс һарад, Израилин улс дөөлдөнэ зерглэнд йовв. ¹⁹Моше Египетэс Йосипин цогциг авч һарв, юңгад гихлэ Израилин улсас Йосип андһар авсн бөөж. Теднд иигж келж: «Бурхн таднд дөңгөн күргхэр ирх, тегэд мини цогциг бийлөһөн авад йовтн».

²⁰Сукотас һарад, Израилин улс көдө һазрин захд бөөдг Этамд цугтан бөөрлөд зогсв. ²¹Деед Эзн Эврэн теднэ өмн йовв: тедн өдрсө уга йовхин төлө өдртнь хаалһинь заажах үүлн кевтэ, сөөһэрнь хаалһинь заажах һал мет йовв. ²²Өдрэрнь үүлн, сөөһэрнь һал Израилин улсин өөр үзгдэд бөөв.

Улан теңгс һатлһн

14 ¹Деед Эзн Мошед закчана:
² – Хэрү хэрэд Баал-Цефона өөр, Мигдолин болн теңгсин хоорнд Пи-Хахиротын өөр зогстха гиж Израилин улст кел. Тенд,

Улан теңгсин көвэд, зогсад амртн. ³ Израилин улс төөрэд, эднд көдө һазр хаалһднь харшлжана гиж хан ухалтха. ⁴ Эн һацад, тадна ардас көөлдхинь Би некнөв. Минь тер саамд Би хаанд болн энүнө цергт деерлкнөв! Деед Эзн кен болжахинь Египетин улс медх!

Израилин улс Деед Эзнэ келсэр кев. ⁵ Израилин улс йовж одв гиж Египетин хаанд зэңгль. Тиигхлө хан болн энүнө мухлас генткн ухаһан сольна.

– Ямаран юм һарһчквидн? Израилин улсиг, мана көдлмшчнриг, тэвчквидн!

⁶ Тергнд мөр зүүһэд хан, эврәннь әмтән бийләһән авв. ⁷ Эн бийләһән хамгин сән гисн зурһан зун тергиг, Египетин тергн цергиг бийләһән авв. Мөрн тергн деер дамшлтта дээчнр зогсв. ⁸ Болв Деед Эзн Египетин хаана зүркиг һацав, тегэд тер Израилин улсин ардас әәлго көөлдв. Израилин улс юмнас әәлго йовж йовла. ⁹ Египетин әмтн эднә ардас көөлдв – хаана цуг мөрн тергд, мөр унсн цуг улс, цуг цергүд, Пи-Хахиротын өөр-шидр, Баал-Цефона өмн бәәдг теңгсин өөрк зогсалд, эдниг көөж күцв.

¹⁰ Хан өөрдж йовла. Израилин улс хэләһэд үзнә: Египетин әмтн теднә ардас көөлдж йовна! Тедн дегд әһәд Деед Эзнәс эрэд сурв.

¹¹ – Египетд мадниг оршадг һазр угавий? – гиж эдн Мошед хәәкрв. – Чи мадниг нааран, көдө һазрур, үкхин төлә көтлж ирсмбч? Чи ю кеввч, Египетәс мадниг яһад һарһвч? ¹² Бидн чамд Египетд келләвидн: «Мадниг үлдә, бидн Египетин улсин мухла болнавидн!» Көдә һазрт үкхин ормд теднә мухла болнавидн!

¹³ – Бичә әәтн! – гиж Моше әмтнд хәрү өгв. – Зогстн, Деед Эзн яһж тадниг аврхинь хәләтн. Юңгад гихлө ода тадна үзжәх Египетиг, дәкж мел үзшгот! ¹⁴ Тадна төлә Деед Эзн Эврән дәәлдх! Тадн болхла, төвкнтн!

¹⁵ Деед Эзн Мошед келжәнә:

– Яһад чи Нанас эрэд суржахмбч? Израилин улст өмәрән йовхд заквр өг! ¹⁶ Эврән болхла тайган өргэд, теңгс деер дайл – тиигхлө теңгс зә һарһхла, Израилин улс теңгс дундаһар хүүрә һазрар мет йовх. ¹⁷ Египетин әмтн һацад, тадна ардас йовхинь некнөв. Минь тер саамд Би хаана болн энүнө цергүд, энүнә мөрн тергд болн мөр унсн улсиг дииләд туурхув! ¹⁸ Хааг терүнә мөрн тергтәһинь болн мөр унсн улстаһинь диилхлө, тегэд Би Деед Эзн болжахинь теднә әмтн медх!

¹⁹ Израилин улсин зерглэнэ өмн йовсн Бурхна элч зерглэнэ ард зогсв. Эднэ өмн бээсн үүлн бас ард зогсв. ²⁰ Эн Египетин болн Израилин улсин зерглэниг хував. Эн хар үүлн кевтэ бээв, сөөднь болхла герлтэд бээв. Тер сөөни дуусн хойр зерглэн нег-негнлэрн негдсн уга.

²¹ Моше теңс деер харан дайль, сөөни дуусн Деед Эзн шүрүтэ дорд үзгин салькар теңгсин ус көөһэд бээв. Теңгсиг Эн хагсав, усн ширгв. ²² Тиигхлэ Израилин улс хүүрә һазрар мет теңгсин дундаһар йовв. Эднэ барун һар таласнь эрс мет усн, зүн һар таласнь бас эрс мет усн зогсв. ²³ Тиигхлэ Египетин әмтн – хаана мөртэ цуг цергүд, мөр унсн энүнэ цуг улс, – Израилин улсин ардас теңгсин дундаһар көөлдв.

²⁴ Өр цээхин өмн Деед Эзн һал болн үүлн һатцас Египетин цергиг хэләһэд, эднэ бөөдлиг эвдв. ²⁵ Эднэ тергдин төгәсинь Эн суһлхла, Египетин әмтн әрә гиж эдниг дааж йовв. «Маднд Израилин әмтнәс холд гүүх кергтә! – гиж тедн келв. – Эднә төлә Деед Эзн Египетин әмтнлә дөөлджәнә».

²⁶ Деед Эзн Мошед келв:

– Һаран теңс деер дайль – усн хәрү ирәд, тедниг, мөртә тергдин болн мөрд унсн улсин өмнәс дәврх!

²⁷ Моше һаран теңс деер өргхләнә – өрүнднә теңс хәрү урдк бөөдлтә болв. Египетин әмтн усна өмнәс гүүв – Деед Эзн тедниг теңгсин тал дунд хамад күргв! ²⁸ Усн хәрү ирәд, теңгст көөлдж йовсн мөртә тергдиг, мөрд унсн улсиг болн хаана цуг цергүдиг кевтнә бүркчкв. Египетин әмтнәс нег чигн күн әмд үлдсн уга! ²⁹ Израилин улс болхла, теңгсин дундаһар хүүрә һазрар мет йовв: барун һар талнь эрс мет ик усн болн зүн һар талнь бас эрс мет ик усн зогсв. ³⁰ Тер өдр Деед Эзн Израилин улсиг Египетин әмтнәс аврв.

Израилин улс теңгсин көвәд Египетин чивсн әмтнә цогцинь үзв. ³¹ Деед Эзнә күчтә һар теднлә ю кесинь медәд, Израилин улс Терүнәс әәв. Эдн Деед Эзд болн Терүнә мухла Мошед иткв.

Деед Эзд магталын дун

15 ¹Тиигхлэ Моше болн Израилин улс Деед Эздн эн ду дуулад иигж келцхәв:

- Деед Эзиг магтнав: Эн алдр!
 Эн мөрдиг болн мөр унсн эмтиг теңгст оруул!
- ² Деед Эзн – мини чидл,
 Эн – мини дун!
 Эн – мини Аврач болв!
 Эн – мини Бурхн,
 Энүг би магтжанав!
 Мини өвкнрин Бурхн – Энүг деегшөн өргнөв!
- ³ Деед Эзн – дээч!
 Энүнэ нерн – Яхве!
- ⁴ Эн хаана мөртө тергд, терүнэ цергүд теңгст оруул,
 Терүнэ сән гисн дээчнриг Улан теңгст булхулв.
- ⁵ Тедниг усн татад авчкв:
 Тедн чолун мет йоралд булхв!
- ⁶ Деед Эзн! Тана барун нар чидлэРН алдр.
 Деед Эзн! Тана барун нар хортыг күүчв!
- ⁷ Та олн алдр туурмжарн өмнөсн буцсн эмтиг уга кеввт!
 Та ууран нарһад,
 Тедниг хагсу өвсн мет һалар шатаввт!
- ⁸ Та үлэхлэ – усн деегшлв,
 Ик дольган эрс мет босв,
 Усна күчн хату таг болв!
- ⁹ «Көөһад күцнэв, – гиж өшөтн ухалв, –
 Олврасн хувалцнав, цадтлан эдлнэв терүнэсн!
 Үлдэн илдкэд – цугтаһинь уга кенэв!»
- ¹⁰ Зуг Та үлэхлэ – теңгс эдниг бүркв:
 Хорһлжн мет эдн күчтэ уснд чивж орв.
- ¹¹ Бурхд дунд Та эс болхлаг, Деед Эзн, кен болхмб?
 Эрүн кевэРН Та эс болхлаг кен болхмб?
 Туурмждан аэмшгтө! Өвөрц йовдлмудын Бүрдөһөч!
- ¹² Барун нарарн дайлв – һазр өшөтиг татад авчкв!
- ¹³ Танар авргдсн улсиг, Та Эврәннь хөөрлтэРН дахулвт,
 Эврәннь чидлэРН
 Эврәннь эрүн бөөРН талан тедниг дахулвт.
- ¹⁴ Өөр-шидр бөөсн келн-улс болхла соңсад чичрлдв!
 Пилистин улс му бөөдлд тусв,

- ¹⁵ Эдомин хардачнр икэр ээв,
Моавин толһачнр чичрлдэд одв,
Канана амтн өһөд сүрдв.
- ¹⁶ Эдн икэр өһөд гүүтхэ!
Эднэ өөгүр Тана келн-улс эс давтл,
Тана шүүж авсн улс эс давтл,
Тана күчтэ харас чолун болад тедн менртхэ!
- ¹⁷ Та тедниг Эврэ уул деер бөөлхит,
Тенд, Деед Эзн, Та Бийдэн тосхсн бөөрндэн,
Тенд, Деед Эзн, Эврәннь харарн бэрсн эрүн бөөрндэн!
- ¹⁸ Деед Эзн мөнкинд ээркх!

¹⁹ Египетин хаана мөртө тергд болн мөр унсн улс теңгсин гүүнднь орхла, Деед Эзн теднэ өмнэс теңгсин ус эргүлв. Израилин улс болхла теңгс дундаһар хүүрә һазрар мет давж йовв!

²⁰ Ахарона эгчнь – Мирьям-өөлдөч – кеңкрг авхлань күүкд улс цугтан кеңкргэн цокад, дуулад, биилэд энүнә ардас йовв.
²¹ Тиигхләннь Мирьям даһад дуулв:

Деед Эзнд дуултн: Эн деегшән өөдлв!
Эн мөриг болн мөр унсн күүг теңгст орулв!

Маран һашун усн

²² Улан теңгсэс Моше Израилин улсиг Шур нертө көдә һазрур дахулв. Һурвн өдртән эдн көдә һазрар йовад, альднь чигн ус олж чадсн уга. ²³ Болв Мара тал ирхләрн, тенд ус ууж чадсн уга – усн һашун бөөж. (Тегэд чигн эн һазр Мара гиж нерәдгднә.) ²⁴ Амтн Мошед эврә һундлан келәд бөөв.

– Бидн ю уухмб? – гиж эдн сурв.

²⁵ Моше Деед Эзн тал дуудвр кенә. Деед Эзн терүнд нег мод заана. Моше эн модна тасрхаг уснд хайхла, усн әмтәхн болв.

Тенд Деед Эзн Эврәннь әмтнд закад болн зокалмуд өгв, тенд Деед Эзн эдниг сөрж хэләв.

²⁶ Эн келжәнә:

– Кемр тадн Деед Эзиг, эврэ Бурхан, йосндан соңсад, Энүнэ өмн чикэр кехлэг, Энүнэ заавринь оньгтан авхла болн Энүнэ зокалмудыг күцэхлэ, тиигхлэ Би тадниг Египетин өмтнд хальдасн тер гемэс гетлгхв. Би Деед Эзн – тадниг эдгэхүв!

²⁷ Израилин улс Элимд ирв. Тенд арвн хойр булг болн 70 пальм модн бөөж. Тенд, булгудын өөр-шидр, эдн бөөрлэд зогсв.

Манна болн бөдн шовуд

16 ¹ Элимэс һарад, Израилин улсин хамцан Элимин болн Синайин хоорнд бөөршлжэдг Син гидг кедэ һазрт ирв. Эннь Египетэс һарч йовлһна хойрдгч сард, сарин арвн тавдгч өдрт болв. ² Тенд, кедэ һазрт, Израилин улсин хамцас Мошед болн Ахаронд һундлан келэд бөөв.

³ – Мадниг Египетд Деед Эзн алснь деер болх билэ, – гиж Израилин улс келв. – Тенд бидн махта хээс төгөлж суулавидн, мадн цадтлан иддг өдмгтэ билэвидн. Тадн болхла цуг улсиг харһнулхин төлө мадниг эн кедэ һазрур көтлж авч ирвит!

⁴ Деед Эзн Мошед келв:

– Би таднд хур мет теңгрэс өдмг асхж өгнөв. Өдр болһн өмтн һарад, өдртэн идх хотан цуглуулх. Би болхла эдн яһж Мини Зака күцэжэхинь сөрнөв. ⁵ Долан хонгин зурһадгч өдр ирхлэ, эдн эн өдрт цуглуулсан белдхлэ, эннь эдн йиринэс хойр холванд икэр цуглуулснь медгдх.

⁶ Моше Ахарон хойр Израилин улст келжәнә:

– Асхн ирхлэ, тадн медхит: эннь Деед Эзн тадниг Египетэс көтлж һарһв. ⁷ Өрүнднь тадн Деед Эзнә туурмжиг үзхит. Юңгад гихлэ Деед Эзнд һундлан медүлжэхитн Эн соңсв. Зуг бидн кен болжахмб? Мадниг яһад гемшэжэхмб?

⁸ Моше келжәнә:

– Асхар Деед Эзн таднд мах, өрүһәр болхла дала өдмг өгх. Эн тадн Терүнд һундлан медүлсинь соңсв. Бидн кен болжахмб? Тадн маднд биш, зуг Деед Эзнд һундлан медүлжәнәт!

⁹ Моше Ахаронд келжәнә:

– Израилин улсин хамцанд Деед Эзнә өмн һарх заквр өг, юңгад гихлэ Деед Эзн теднә һундлынь соңсв.

¹⁰ Ахарон эн үгмүдиг Израилин улсин хамцанд келхлэнь, эдн көдө һазр тал хажив – тенд, үүлнд, эдн Деед Эзнэ туурмжиг үзв.

¹¹ Деед Эзн Мошед келв:

¹² – Би Израилин улсин һундлыг соңсув. Эднд иигж кел: асхарнь мах идхит, өрүнднь болхла тадн дала өдмгтэ болхит. Тиигхлэ тадн Би, Деед Эзн, – тана Бурхн болжахинь медхит.

¹³ Тиигэд асхарнь бөдн шовуд нисж ирэд теднэ бээриг дүүргв. Өрүһәр болхла энд эргмдэн чиг буув. ¹⁴ Чиг ширгж одхла, көдө һазр кевтэн нимгн шухтнсн коруһин бээдлтэ юмар бүркгдснь үзгдв. ¹⁵ Израилин улс үзчкэд, эннь юн болжахинь медлго нег-негнэсн сурад бөөв:

– Эннь юмб?

Моше эднд келв:

– Энтн таднд Деед Эзнэ өгүлжэх өдмг болжана. ¹⁶ Деед Эзн таднд иим заквр өгв: «Күн болһн кедү энүнэ бүлднь кергтэһинь цуглултха – сег дотр күн болһна төлө нежәһэд омер* бээхмн».

¹⁷ Израилин улс минь тиигж кев. Негнь икәр цуглулхла, талдань – баһар. ¹⁸ Зуг цуглулгдсиг омерәр чиннүрдхлэ, икәрнь цуглулгдснд үлү юмн уга болв, баһар цуглулгдснд болхла дуту юмн уга болв. Күн болһн кедү юм идж чадхан цуглулж авв.

¹⁹ – Энүнэс маңһдурк өдрт юм бичә үлдэтн, – гиж Моше заквр өгв.

²⁰ Болв энүг зәрм әмтн соңссн уга: цуглулгдсна зәрм хувинь өрүн күртл үлдәв, үлдәснь үрж одв. Терүнднь өтн һарв. Моше эн улст уурлв.

²¹ Өрүнднь күн болһн кедү өрк-бүлднь кергтэһинь цуглулв. Өдртнь болхла цуг эс цуглулгдснь нарнд хәәләд бөөв. ²² Долан хонгин зурһадгч өдрт эдн хойр холван икәр цуглулв – күн болһнд хошаһад омер. Хамцана һардачнрнь ирэд, энүнэ тускар Мошед келхлэ, ²³ эн хәрү өгнә:

– Деед Эзн энүнэ тускар келлә. Маңһдур төвкнүн бәәлһнә өдр, Деед Эзнэ әрүн бемб өдр. Болһхар седжәхән болһтн, чанхар седжәхән чантн, эс идсэн маңһдур күртл үлдэтн.

* ^{16:16} Омер – еврей келн-улсин үүрмг юм чиннүрддг кемжән, 2,3 л дүнгә.

²⁴ Өмтн Мошен закврар эс идсэн дарук өдр күртл үлдэв. Эн саамд үлдэснь үрсн уга, энүнд өтн чигн уга болв.

²⁵ Моше келв:

– Эндр энүг идтн. Эндр Деед Эзнэ бемб өдр, тегэд һазрт тадн юм олж чадшгот. ²⁶ Зурһан өдртән цуглултн, доладгч өдрнь болхла – бемб өдр*. Эн өдр тадн юм олшгот.

²⁷ Зэрмнь долан хонгин доладгч өдртнь чигн юм цуглулхар йовв, болв олж чадсн уга. ²⁸ Деед Эзн Мошед келв:

– Кедү күртлән тадн Мини өгсн закврмудыг болн закадыг эвдхмбт? ²⁹ Хэләтн: Деед Эзн таднд бемб өдриг өгв, тегэд чигн долан хонгин зурһадгч өдрт таднд хойр өдрә хотыг Тер өгүлнә. Доладгч өдрт күн болһн гертән үлдэд, альдаран чигн һарх зөв уга.

³⁰ Долан хонгин доладгч өдрт өмтн амрв.

³¹ Израилин улс эн хотыг «манна» гиж нерәдв. Манна цаһан болчкад кориандрин экин бөөдлтә, амтнь болхла бал тәвэд болһсн һуйрла әдлхн. ³² Моше келв:

– Деед Эзн иигж медулв: «Египетәс көтлж һарһсн саамд Би тадниг көдә һазрт хотлсн өдмгиг күн болһн үзтхә гийһэд маннан нег омер үйәс үйд хадһлгдәд бөөтхә».

³³ – Буйһ ав, – гиж Моше Ахаронд келв, – энүн дотр маннан дүүрн омериг тәвэд, таднд үйәс үйд хадһлгдхин төләд Деед Эзнә өмн оркчк. ³⁴ Хөөннь Ахарон Деед Эзн Мошед заасар буйһиг хадһлхар Бооцана хавтха чолудын хажуд тәвв.

³⁵ Өмтн бөөдг һазрур иртлән, Израилин улс 40 жилдән маннар хот кеһәд бөөв. Канана һазрин межәд күртлән әдн маннар тежәл кеһәд бөөв. ³⁶ (Омер – эннь ефән** арвдгч хувнь мөн.)

Уулын хадас һарчах усн

17 ¹ Син гидг көдә һазрас һарад, Израилин улсин хамцан Деед Эзнә зааврла ирлцж бүүрән соляд йовв. Әдн Рефидим гидг нертә һазрт зогсв. Тенд олн-әмтнд уух усн уга билә. ² Өмтн Мошег гемшәһәд бөөв.

* ^{16:26} Бемб өдр – еврей улсин долан хонгин доладгч өдр бемб өдр гиж нерәдгднә.

** ^{16:36} Ефә – еврей келн-улсин үүрмг юм чиңнүрддг кемжән, 23 л дүңгә.

– Маднд ус өгтн! – гиж эдн некв. – Бидн уухар седжэнэвидн.
– Тадн юңгад намаг гемшэжэхмбт? – гиж Моше сурв. – Юңгад тадн Деед Эзиг сөржэхмбт?

³ Болв оln-эмтн ундасад Мошег керлдв:

– Ю хээж чи мадниг Египетэс авч харвч? Мадниг күүкдтэһим-видн болн малтаһимвидн ундасулад муурулхарий?

⁴ Моше Деед Эзиг дууджана:

– Эн эмтнлэ би ю кехмб? Эдн ода намаг чолуһар цокн гижэнэ.

⁵ Деед Эзн Мошед закчана:

– Өмөрэн һарад, улсин өмн зогс, Израилин көгшдэс зэрминь бийлэһэн ав. Нил холын усар цоксн тайган авад йов. ⁶ Тенд, Хорив уулын хад деер, чини өмн Би зогснав. Чи хадыг цокхла, энүнэс усн гүүх, эмтн энүг уутха.

Израилин көгшдин нүднд Моше мел тиигж кев. ⁷ Эн бөөрн Масса болн Мериба* гиж нерэдгдв, юңгад гихлэ тенд Израилин улс: «Деед Эзн маднла аль угай?» – гиж келэд Деед Эзиг шоодад сөрв.

Амалекин улсиг дишлһн

⁸ Амалекин улс Рефидимд ирэд, Израилин улс тал дэврв.
⁹ Моше Ешуад келв:

– Амалекмүд тал одх эмтиг шүүж ав. Би болхла маңһдур хартан Бурхна өгсн мотрта уулын толһа деер харнав.

¹⁰ Ешуа Мошен заквриг күцәһэд, амалекмүдлэ дээлдв. Моше болхла Ахаронла болн Орла хамдан уулын толһа деер харв.

¹¹ Моше һаран өргхлэ, Израиль диилнэ, дорагшан буулһхла – амалекмүд. ¹² Зуг Мошен һарнь күндрв. Тиигхлэ чолу авч ирхлэ, Моше терүн деер суув. Ор болн Ахарон болхла, хойр таласнь энүнэ һаринь дөңнв. Нарн суутл, Моше һаран деегшән өргэд бөөв.

¹³ Ешуа Амалекиг болн терүнэ эмтиг селмэр цокад энүг диилв.

¹⁴ Деед Эзн Мошед келв:

– Мартгдшгон төлэд дегтрт бичэд, Ешуад медүлж кел: Би Амалекиг һазр деерэс уга кенэв – энүнэ нернь чигн үлдшго!

---

* ^{17:7} Еврей келэр «Масса» гисн үг – сөрлһн. «Мериба» гисн үг – гемшәлһн.

¹⁵ Моше бэрц бэрлнэ орм босхад, терүнд Яхве-Нисси* гидг нер өгэд ¹⁶ келв:

– Эннь Деед Эзнэ туг харт бэрэтэ гижэнэ. Амалекин улсин өмнэс кежэх Деед Эзнэ дэн үйэс үйд гиж герчлжэнэ!

Итро Моше хойрин харлт

18 ¹Мошен хадм Итро, Мидьяна гелц, Мошен болн Эврэ улсин, Израилин төлө Бурхн ю кесинь, – Деед Эзн Израилин амтиг Египетэс көтлж харһсинь соңсв. ²Тиигхлэ Итро (Мошен хадм эцк) бийлэхэн Мошен гергн Ципораг авна (энүнэ өмн Моше энүг эцк талнь хэрү йовулсмн) ³болн энүнэ хойр көвүн (негинь Гершом гиж дуудмн, эннь: «Би күүнэ һазрт цаг зуурт бөөнэв» гисн темдг мөн; ⁴наадкнь Элиезер, эннь: «Мини эцкин Бурхн нанд нөкд болад, Египетин хаана селмэс аврв» гисн темдг мөн болв). ⁵Итро эдниг Моше тал – көдэ һазрур, Мошен бөөрнүр, Бурхна уул тал көтлж ирэд:

⁶ – Би чини хадм эцк Итро, чини гергнлэ болн чини хойр көвүнлэ ирүв, – гиж энүнд медүлж келхинь закв.

⁷ Моше һарад, хадм эцкдэн мендлэд, энүг үмсв. Эдн нег-негнәннь бөөдлин тускар сурад, сег дотр орв. ⁸Моше хадм эцкдэн Израилин улсиг харсад, Деед Эзн хаанла болн Египетин амтнлэ ю кеснэ, көдэ һазр давж харлһна күнд-күчр хаалһин болн Деед Эзн яһж эдниг аврсна тускар келж өгв. ⁹Египетэс аврж һарад Израилин улсин төлө Деед Эзн цаһан седклтэ кесг керг күцэснд Итро байрлв. ¹⁰Итро келжэнэ:

– Египетэс болн хаанас тадниг аврсн, тана улсиг теднэс сулдхсн Деед Эзиг йөрэх кергтэ! ¹¹Цуг бурхд бийэн деегшэн өргсн бийнь Деед Эзн эднэс деер болжахинь ода меджэнэв!

¹²Итро, Мошен хадм эцк, шатасн тэклиг болн талдан бэрциг Бурхнд өгв. Ахарон ирв, Израилин көгшд цугтан ирв. Эдн Бурхна нүүрт Мошен хадм эцклэ хамдан хотан эдлв.

¹³Дарук өдртнь Моше Израилин улсин хоорндк цүүгэтэ йовдлмудыг йилһж хэлэв. Өрүнэс авн асхн күртл энүг амтн төгөлэд зогсцхав. ¹⁴Энүг үзэд хадм эцкнь Мошеһэс сурв:

* 17:15 «Деед Эзн – мини туг» – еврей келнэс орчулгджана.

– Эн амтнлэ чи энд ю кежэхмбч? Юңгад чи һанцарн эднэ өмн суунач, эдн болхла өрүнэс авн асхн күртл чамаг төгөлэд зогсжахмб?

¹⁵ – Эдн Бурхиг дуудхар нан тал ирнэ, – гиж Моше хэрү өгнэ. –

¹⁶ Ямр чигн керг күцэхин төлэ эдн нан тал ирнэ, би эднэ цүүгэтэ йовдлыг шинжлэд, эднд Бурхна зокалмудыг болн закадыг дасхнав.

¹⁷ – Хажһрар кежэнэч, – гиж хадм эцкнь энүнд келв. – ¹⁸ Эврэн муурхич, эн амтн бас муурх. Чамд эн керг күнд болжана, һанцарн чи энүг күцэж чадшгоч. ¹⁹ Намаг соңс, би чамд селвг өгнэв, тегэд Бурхн чамта бээх. Эн улсин болн Бурхна хоорнд орлцач болад, эднэ кергүдиг Бурхна хэлэврт өгүлэд, ²⁰ эднд зокалмуд болн закад цөөлһэд, ямр хаалһар, ямр кевэр эднд йовхинь сурһ. ²¹ Болв амтн дундас болхла Бурхиг икэр күндлдигинь, үннч, нег мөслсн седклтэһинь, – ачта улсинь шүүж авад, һардачнрт батл: негнь миңһн күүг, наадкнь зун, дэкэд негнь – тэвн болн кен-негнь арвн күүг һардхин төлэ. ²² Эдн даңгин амтнлэ бөөһэд, эднэ хоорндк цүүгэ хаһлад, чинртэ кергүдиг чамд өгүлэд, үүрмгинь – эврэн хаһлхмн. Чини ацан гиигрх: эдн энүг чамла хувалцхмн. ²³ Иигэд кехлэчн, Бурхн чамд заавр өгэд бээх, чи болхла эврэн дааж һархич, амтн төвкнүн бий талан хэрэд бөөхмн.

²⁴ Моше хадм эцкэн соңсад, энүнэ келсэр кев: ²⁵ Израилин улсас ачта улсиг шүүж авад, эдниг һардачнрт шиидв – негнь миңһн күүг, наадкнь – зун, дэкэд негнь – тэвн, кен-негнь арвн күүг һардх болв. ²⁶ Эдн даңгин амтнлэ бөөһэд, эднэ хоорндк цүүгэтэ йовдлмудыг хаһлад, күнд-күчр кергүдиг Мошед даалһад, үүрмгинь эврэн хаһлад бөөв.

²⁷ Моше хадм эцкэн йовулна, тернь герүрн, эврэ һазрун хэрв.

Израилин улс Синай уулын хажуд

19 ¹ Египетэс Израилин улс һарч йовсна һурвдгч сарин шин сард эдн Синай кедэ һазрт күрв. ² Рефидимас һарад, Израилин улс Синай кедэ һазрт ирэд зогсад, уулын өөр бөөрлж зогсв.

³ Моше Бурхн тал уулд һарв. Тендэс Деед Эзн энүг дуудв:

– Яковин тохмд кел, Израилин улст зэңгл: ⁴ «Би Египетлэ ю кесинь үзвит, Би тадниг һәрдин живр деер яһж авч йовад, Бий

талан авч ирсинь үзвит! ⁵ Кемр тадн Намаг соңсад, Нанла кесн бооцанд иткхлэ, тийгхлэ тадн цуг улс дунд Мини хамгин үнтэ улс болхит! Һазр кевтэн Мини, ⁶ тадн болхла Нанд шажна гелнүгүдин алвт, эрүн улс болхит!» Эн үгмүдиг Израилин улст келж медүл.

⁷ Моше хэрэд, келн-улсин медэтнриг цуглуулад, Деед Эзнэ келсэр эн үгмүдиг эднд медүлв. ⁸ Эмтн цугтан, негн күртлэн, хэрү өгв:
– Бидн Деед Эзнэ келсэр һардвр кехвидн.

Моше Деед Эзнд эмтнэ хэрүг зэңглв.

⁹ Деед Эзн Мошед келв:

– Чамла Би яһж күүнддгинь, кезэ чигн чамд оньдин иткдгинь эмтн соңстха гиһэд, Би чамур нигт үүлн мет ирнэв.

Моше Деед Эзнд эмтнэ хэрүһинь зэңглхлэ, ¹⁰ Тер Мошед келв:

– Эмтнүр одад, эндр болн маңһдур чигн тедниг эрүсл, тедн эврэ хувц-хунран уһаһад, ¹¹ нөкэдүрк өдрт белдтхэ: тер өдр цуг эмтнэ нүднд, Деед Эзн Синай уулд буух. ¹² Эмтнэ төлэ уулыг төгэлэд межэ һарһ, уул деер бичэ һартха, терүнэ девснгиг бичэ көндөтхэ. Уулыг көндэсн кен-негнь үклэн олх. ¹³ Зуг һарарн энүг бичэ көндөтн – терүг чолуһар цоктн эс гиж саадгар хаһад алтн. Мал эс гиж күн, йилһл уга, кемр эдн бүрэ татсн эәһэр уул деер һархар седсн болхла – эдниг амдэр үлдэж болшго.

¹⁴ Моше уулас эмтнүр бууһад, тедниг бийән эрүслтн гив. Эмтн эврэ хувцан уһав. ¹⁵ Тегэд Моше келв:

– Нөкэдүрк өдрт белдтн, гергнләнән бичэ ниилж кевтн.

¹⁶ Һурвдгч өдрт өрүн эртэс авн һал цөклэд, оһтрһун дун һарв, уулыг нигт үүлн бүркв. Бүрән чаңһ э һарв, эмтн бөөрндән үүмлдв.

¹⁷ Моше амтиг бөөрнэснь Бурхна өмнэс көтлв. Тедн уулын белд зогсв. ¹⁸ Синай уул болхла утаһар дүүрв, юңгад гихлэ Деед Эзн һал дотр энүнэ ора деер буув. Уулас беш мет утан һарад чичрэд бөөв. ¹⁹ Бүрән э чаңһрад ирв. Мошег келэд бөөхлэ, Бурхн болхла энүнд оһтрһун дууһар хэрү өгв. ²⁰ Деед Эзн Синай уулын ора деер бууһад, Мошег Бий талан, деешән дуудв. Моше деешән һарв.

²¹ Деед Эзн Мошед келв:

– Бууһад эмтнд зэңгл, тедн Деед Эзиг үзхэр межэ давж бичэ өөрдтхэ: эс гиж эднэ икнкнь үкх. ²² Деед Эзнүр өөрдхэр седжэх шажна гелнүгүд бас бийән эрүслх зөвтэ, эс гиж Деед Эзн тедниг уга кех.

²³ – Эмтн Синай уул деер харшго, – гиж Моше Деед Эзнд келв. – Та маднд урдаснь зэнглсн билэт, би болхла уулыг төгөлж межэлэд, уулыг эрүслүв.

²⁴ Деед Эзн Мошед келв:

– Йов, бууһад Ахаронла хамдан нааран хэрү ир. Зуг шажна гелңгүд болн эгл улс Нан тал бичэ һартха, эс гиж Би тедниг уга кехв.

²⁵ Моше эмтнүр бууһад энүг зэнгльв.

Арвн Заавр

20 ¹ Бурхна келсн үгмүд иим:

² – Би Деед Эзн, чамаг Египетэс, мухласин һазрас һарһсн чини Бурхн.

³ Чамд Нанас талдан бурхд уга болх зөвтэ.

⁴ Деер теңгрт эс гиж дора һазрт, эс гиж һазрас дор уснд бөөдг юуна чигн бөөдлтэ шүтэ бийдэн бичэ ке. ⁵ Эднд бичэ мөрг болн бичэ шүт, юңгад гихлэ Би, Деед Эзн, чини Бурхн, – хару Бурхн мөн. Нанд дурго болжасн эцкнрин килнцэс көлтэ, Би эднэ үрдинь һурвдгч болн дөрвдгч үй күртлнь цаажлнав. ⁶ Болв Нанд дурлдг болн Мини заавриг күцэдг эмтнэ төлэ – Би миңһдгч үйд чигн, эднэ хөөт үрдт чигн хөөрлтэн күргжәнэв!

⁷ Деед Эзнэ, чини Бурхна, нериг хара зөндөн бичэ кел. Хара зөндөн Энүнэ нериг келсн күүг Деед Эзн засгллго бөөшго.

⁸ Бемб өдриг тодлад авчк, эрүнэр терүг бэр. ⁹ Зурһан өдртэн көдлэд, цуг кергүдэн күцэ, ¹⁰ доладгч өдр – бемб өдр: эн Деед Эзнэ, чини Бурхна өдр. Эн өдр кен чигн көдлх зөв уга – чамд, чини көвүнд, күүкнд, чини мухла залуд, мухла күүкд күүнд, чини малд, чини балһсдт бөөдг нүүж ирсн күүнд бас эрүн өдр. ¹¹ Юңгад гихлэ зурһан өдртэн Деед Эзн теңгриг, һазриг болн теңгсиг – эдниг дүүргжэх хамг тоотыг үүдэсмн, доладгч өдрт болхла амр-таварн бөөв. Тегэд чигн Деед Эзн бемб өдриг йөрөһэд, энүг эрүн чинртэ кев.

¹² Чамд Деед Эзн – чини Бурхн белглсн һазрт жирһлчн ут болхин төлэ эцкэн болн экэн күндл.

¹³ Бичэ кү ал.

¹⁴ Бичэ аваласн талдан күүнлэ оралд.

¹⁵ Бичэ хулха ке.

¹⁶ Өөрхн улсин тускар худл герч бичэ бол.

¹⁷ Күүнэ герт, күүнэ гергнд, күүнэ мухла залуст болн мухла күүкд улст, күүнэ бухмудт болн элжгүдт – күүнэ юмнд бичэ дуран күрг.

¹⁸ Цуг улс онтрһуг болн һал цэклһиг, бүрэн әэг болн утан һарчах уулыг үзэд соңсв. Әмтн үүмлдэд, хооран һарад зогсв.

¹⁹ – Маднла чи күүнд, – гиж эдн Мошед келв. – Бидн чамаг соңсनावидн. Бурхн маднла бичэ күүндтхә әс гиж бидн үкхвидн.

²⁰ – Бичэ әәтн, – гиж Моше хәрү өгв. – Бурхн тадниг сөрхәр болн Терүнәс әәһәд иргчдән килнц бичэ һарһтха гиһәд ирв.

²¹ Әмтн холд зогсхла, Моше болхла Бурхна бәәсн харлсн нигт үүлдн өөрдв.

Шүтәнә болн тәклин ормин тускар

²² Деед Әзн Мошед закв:

– Израилин улст кел: «Теңгрәс Би таднд дуудвр кесиг тадн үзләт. ²³ Нанла зерглж талдан бурхд бичэ кетн! Бийдән цаһан мөңгн болн алтн бурхд бичэ кетн! ²⁴ Нанд һазрар тәклин ормиг босхад, терүн деер һал шаталһна болн эвцлһнә бәрц бәрлһнә төлә бас – чини сүргәс үүрмг болн бод мал авч ир. Би Әврәннь нерән һарһсн ямр чигн ормд Би чам тал ирәд, чамаг йөрәхүв. ²⁵ Кедр Мини төлә чолуһар тәклин ормиг босххларн, өөһинь авсн чолуг бичә олзл: чолуна өөһинь хурц төмрәр авхларн чи тәклин ормиг бузрдахич. ²⁶ Чини чир нүцкн бәәдл үзгдшгон төләд Мини тәкл тәклһнә ормин давшуарар деегшән бичә өөдләд һар!»

Еврей мухласин тускар

21 ¹ Израилин улст өгх йоста закад бас иим:

² Кедр чи мухла кехәр еврей күүг хулдж авсн болхла, тер чамд зурһан жилдән кәдлтхә, болв доладгч жилднь мөңгн угаһар сулдхгдад йовтха. ³ Кедр тер һанцарн ирсн болхла, һанцарн йовтха. Болв гергтәһән ирсн болхла, терүнлә хамдан

гергнь бас йовтха. ⁴ Кемр эзнъ терүнд герг өгснэ хөөн терүнэс күүкд харсн болхлаг, тиигхлэ гергн күүкдтөһөн эзнднь үлдтхэ. Мухла залу һанцарн йовтха. ⁵ Кемр мухла иигж келхлэ: «Би эзндэн, гергндэн, күүкдтэн дуртав, сулдхвр керго», – ⁶ тиигхлэ эзнъ терүг Бурхнд мөргдг орм тал өөрдүлг. Дэкэд терүг үүдн тал өөрдүлг, эс гиж үүднэ мөр тал өөрдүлэд шөвгэр чикинь хатхтха. Тегэд тернь мөңкинд эзнәннь мухла болх.

⁷ Кемр нег күн эврәннь күүкэн мухла болтха гһэд талдан күүнд хулдсн болхла, тиигхлэ тер эзнэсн мухла залула эдл сулдж һарч чадшго. Эзнэсн зуг мухла залу күн сулдж чадх. ⁸ Кемр тер эзндэн эс таасгдхла, тиигхлэ тер мухла күүкиг хулдж авх зөв өгтхэ, яһад гихлэ эзн терүгэр гергэн кехэр бөөсмн. Талдан күүнд тер күүкиг хулдшго, яһад гихлэ терүг һазалв. ⁹ Кемр эзн тер күүкиг көвүндэн авч өгхэр седжэсн болхла, тиигхлэ эврэ үрнлөһөн эдлэр терүг хэлэтхэ. ¹⁰ Кемр эзн бийдэн талдан герг авхла, тиигхлэ терүнд урдк хот, хувц болн герт нег орм батлад өгтхэ. ¹¹ Болв кемр эзн тер һурвн юм эс өгхэр седхлэ, тиигхлэ мухла күүкн мөңг өглго йовж чаджана.

Алһна болн махмудын сөрвин тускар

¹² Кемр күүг кен-негнь цокхла, цокулсн күн үкхлэ, цоксн күн алгдх йоста.

¹³ Кемр цоксн күн алхар эс седжэсн болхла (тиим юмн Бурхн Эврәннь седвэрэр учрасмн болхлаг), тер бийдэн хорһдх орм олж чадх; Би танд тиим орм заасув. ¹⁴ Кемр тер өөрхн күүһэн зөрц алсн болхла, алтн терүг. Мини тэкл тэkdг ормин хажуд харслт хэв чигн алтн.

¹⁵ Эцкэн болн экэн цоксн күн алгдх йоста.

¹⁶ Кен чигн күн кү хулхалад терүг хулдхла (эс гиж хулхалсиг терүнд олж авхла) алгдх йоста.

¹⁷ Кемр кен чигн күн эцкэн эс гиж экэн му келхлэ, алгдх йоста.

¹⁸ Кемр цүүгжәһэд нег күн негэн чолуһар эс гиж нудрмарн цоксн болхлаг, болв цокулсн күн гемтэд чигн әмд үлдсн болхла, ¹⁹ дэкэд босад тайг түшэд гертэсн һардг болсн болхла, тиигхлэ цоксн күүг засглшго: тер күн гемнсн цагиннь мөңгинь өгх, әмнлһнднь дөң болх.

²⁰ Кемр эзн мухла залуг эс гиж мухла күүкд күүг модар цокхла, тернь дор ормдан үкхлэг, эзнэс эн үклин ялынъ авх кергтэ.

²¹ Кемр тер мухла цокулсна хөөн нег эс гиж хойр өдртэн эмд бээсн болхла, үкснэ ялынъ некх керг уга. Яһад гихлэ мухла – эзнэ өлг-эд.

²² Кемр залус ноолджаһад саата күүкд күүг көндөхлэ, зуурм нилх һарад бийнь эс үкхлэ, тиигхлэ бурута күн зуурм һарсн нилхин ял мөңгөр өгтхэ. Зарһчнрин орлцлһтаһар тер гергнэ залу сурсарнь өгтхэ. ²³ Кемр тер саата күүкд күн үкхлэ, тиигхлэ чи иигж өгх йостач: әмн әмәр һарх, ²⁴ нүдән нүднә ормд өгх, шүдән шүднә ормд өгх, һаран һарин ормд өгх, көлөн көлин ормд өгх, ²⁵ шатасн махмуд шатсна ормд өгх, шав шавин ормд, өвдкәлһн өвдкәлһнә ормд.

²⁶ Кемр эзн мухла залуг эс гихлэ мухла күүкд күүг цокад нүдинь өвдкәхлэ, тер нүднәс көлтэ тедниг бийәсн сулдхх зөвтэ. ²⁷ Кемр эзн ялч залуг эс гиж ялч күүкд күүг цокад шүдинь уңһахла, тер шүднәс көлтэ мухласиг сулдхх зөвтэ.

²⁸ Кемр залу күүг эс гихлэ күүкд күүг бух мөргэд алхла, тер бухиг чолуһар шивэд алх кергтэ. Терүнә махинь идж болшго. Бухин эзн ял даашго. ²⁹ Болв кемр бух урднь чигн мөргдг бээсн бийнь эзнднь келжәхлэ, тер малан эс хэләжәсәр кү мөргэд алхла, бухиг чолуһар шивэд алх кергтэ. Эзинь бас алх йоста. ³⁰ Кемр эзиг мөңгнә ялд уңһахла, тиигхлэ тер кергтэ мөңгинь өгэд әмән хулдж авх. ³¹ Эзнә бух өрк-бүлин толһалгч күүнә көвүһинь эс гихлэ күүкинь мөргхлэ, тиим кевәр бас кех кергтэ.

³² Кемр мухла залу күүг эс гихлэ мухла күүкд күүг бух мөргхлэ, бухин эзн мухласин эзнд 30 цаһан мөңгн шекель* өгх йоста. Тер бухиг чолуһар шивэд алхмн болжана.

³³ Кемр эзн күн ус бәрдг нүкиг секәтәһәр үлдәһәд эс гиж нүк малтхларн терүгән эс хаахла, терүнднь бух, элжгн чигн унхлаг, ³⁴ тиигхлэ нүкнә эзн күн малын мөңгинь өгх йоста, бүкл махинь бийдән автха.

³⁵ Кемр бух талдан күүнә бухиг мөргэд алхла, тиигхлэ теднә эздүд әмд бухинь хулдад, авсн мөңгинь болн бүкл махинь хоор-

* ^{21:32} Шекель – еврей келн-улсин чиңнүрәр 11,5 грамм.

ндан эдлэр хуватха. ³⁶ Кемр бухнь өмннь чигн мөргдгинь меддг бөөсн болхла, тиигхлэ малан эс хэлэжэсн эзн ялынь даатха: бухин ормд бух өгтхэ. Бухин бүкл махинь эврэн автха.

Зөөрэн харслһна тускар

22 ¹ Кемр кен чигн күн бух эс гиж хө хулхалж авад алхла, эс гиж хулдхла, тиигхлэ тер күн нег бухин ормд тавн бух, нег хөөнэ ормд дөрвн хө өгх йоста.

² (Кемр хулхач герин эрсиг хамхлхар эвджэсн кемд бэргдэд алгдсн болхла, алсн күн бурута биш. ³ Болв тиим юмн нарн харсна хөөн учрсн болхла, алсн күн бурута болжана.)

Кемр хулхачд ялынь өгдг юмн уга болхлаг, тиигхлэ хулха кеснднь терүг бийинь хулдад ялч кетхэ. ⁴ Болв кемр хулхалгдсн малыг эмдэр олж авхла – бух болну, элжгн эс гиж хөн болну – хулхач нег малын ормд хойр мал өгх йоста.

⁵ Кемр кен чигн күн талдан күүнэ тэрәһинь эс гиж уста үзмин тэрэнднь мал көөж орулад үрэхлэ, тер күн үрәсн тэрәнэ хамгин сэн урһцин үнэр ялынь даах йоста.

⁶ Кемр шатасн хал бүчртэ моднд орад, дөкэд овалһата өвсиг, урһжах буудяг эс гиж тэрәнэ һазриг кевтнь түүмрдхлэ, хал орулсн күн ялынь өгх йоста.

⁷ Кемр нег күн талдан күүнд цаһан мөнг эс гиж хувцан хадһлтха гиһэд өгсн болхла, тер юмсиг гертэснь хулха авчкхла, хулхач бэргдхлэ, тиигхлэ хулхач ялынь хойр холванд үлүһэр өгх йоста.

⁸ Хулхач эс бэргдхлэ, күүнэ юмс хадһлхар авсн күн Бурхнд мөргдг орм тал ирэд эс авсан лавлад бийән цеврлх йоста.

⁹ Бухин, элжгнэ, хөөнэ, хувцна туск цуг учрсн күчр йовдл – ямаран чигн геедрсн эврэ юмс – эзн таяд медхлэ, тер керг Бурхна медлд орх йоста. Бурхна бурута гисн күн геедрсн юмсин эзнд һаруһинь хойр холванд үлүһэр өгх йоста.

¹⁰ Кемр нег күн талдан күүнд эврәннь элжгнән, бухан, хөөһән эс гиж ондан малмудан хэлэтхэ гиһэд даалһсна дару, тер малнь үкж одхла, эс гиж шав авхла, эс гиж хортн бэрэд авсиг үзсн әмтн уга болхла, ¹¹ тиигхлэ Деед Эзнэ нерэр өгсн андһар тәәлвринь кетхэ. Тернь даалһсн күүнэ зөөриг зөрц авсн угаһинь батлжана.

Тиигхлэ малын эзн үлдсинь автха. Хэлэжэсн күн ялынь даашго болжана. ¹² Кемр малмуд хулхалгдсн болхлаг, тиигхлэ хэлэжэсн күн малмудын эзнднь ялынь өгхмн болжана.

¹³ Кемр терүнэ хэлэжэсн малмудыг зерлг ангуд шуучад алхла, терүг медүлхин төлө алгдсн малмудын цогцин ясинь чигн үзүлтхэ. Тиигхлэ тер алгдсн малмудын ялынь даашго.

¹⁴ Кемр нег күн талдан күүнэс керглэд малынь авхла, тер мал эзнэ уга цагт эрмдг авхла эс гиж үкж одсн болхла, тиигхлэ малыг авсн күн эзнднь ялынь өгх йоста.

¹⁵ Кемр тиим юмн малын эзн бөөтл учрсн болхла, тиигхлэ ялнь өггдшго. Болв авсн малын харуһинь эзнднь өггджэсн болхла, тиигхлэ эзнэ мөңгинь авх йоста.

Олна жирһлин закад

¹⁶ Кемр залу күн зэнг орулад уга күүкиг наад бэрэд үрэхлэ, тиим залу ялынь өгэд күүкиг мордулж авх йоста. ¹⁷ Кемр күүкнэ эцк тер залуд үрэн өгхэр эс седхлэ, тер бийнь күүкнэ төлө өгх зөвтэ мөңгинь эцкднь өгхмн болжана.

¹⁸ Илвч күүкд күүг эмд бичэ үлдэтн.

¹⁹ Скотоложец алгдх йоста.

²⁰ Бурхдт (Деед Эзнэс наадкснь) тэкл тэkdг кен чигн күн алад уга кегдх.

²¹ Нутг сольсн күүг бичэ бастн, бичэ һундатн. Тадн бас эврэн Египетд нүүж йовсн улс билэт. ²² Белвсн гергчүдиг болн өнчн эмтиг бичэ бастн. ²³ Кемр тедниг басхла, тедн Намаг дуудх, Би теднэ һундлта дуудвриг соңсхв. ²⁴ Тиигхлэрн уурлад тадниг Би үлдэр шаахв. Тегэд тадна гергчүд белвсрэд, күүкдтн өнчрэд үлдх.

²⁵ Кемр чи Мини улсин угатя күүнд цаһан мөңг өгйәһәр өгхлэрн, терүнэс арсмч кевтэ үлү немр мөңг авхар бичэ сур.

²⁶ Кемр өөрхн күүнэс бэрүлһнд деер өмсдг хувц авхларн, терүгән нарн суутл хэрү өг. ²⁷ Терүнд бийән хучдг юмн уга, терчнь терүнэ хувцн болжана. Хучдг хувцн угаһар яһж тер унтхмб? Тер күн Намаг дуудх – Би терүг соңсхув, яһад гихлэ Би өр-өвчүв.

²⁸ Бурхиг бичэ му кел, эврэ келн-улс дунд ахлачан бичэ хара.

²⁹ Буудян толһа болн уста үзмин өткн шүүс авч ирхдэн бичэ удад.

Эврәннь көвүдин түрүн үрдиг Нанд нерэдтн.

³⁰ Тиим йовдл бухмудла болн хөөдлэ харһжана: шиңкэн һарсн түрүн малмуд долан хонгтан экиннь хажуд бөөтхэ. Нээмдгч өдртнь терүг Нанд нерэдтн.

³¹ Мини улс, тадн, әрүн әмтн болх йостат: зерлг аңгудын шуучад алсн малмудын мах бичэ идтн. Терүг нохаст өгтн.

Чик йовдлын тускар

23 ¹ Худл үг бичэ тарха. Зөв уга худл герчллһнд бичэ дөң бол. ² Зөв уга кергт бичэ олн кү дах. Зарһд орхларн олн-әмтнд таасгдхар бичэ үнниг ондарул. ³ Зарһ болхла угатя күүнә түрү бөөдлднь бичэ доталхар сед.

⁴ Кемр чи дээснәннь геедрсн бухиг эс гиж элжгниг үзхләрн тедниг тууһад эзиднь күрг. ⁵ Кемр һазр деер унсн чини дээснә ацата элжгн үзхләрн, чи терүг бичэ тиигж үлдә. Терүнә ацаһинь буулһ.

⁶ Бийиннь угатя ах-дүүһин күнд учринь төөлхләрн, чикәр ке.

⁷ Буру уга болн чик седклтә күүг алхар, зөрц, худлахар шииджәхиг бичэ дөңн. Тегәд Би тиим хар саната күүг харсшгов!

⁸ Авлһ бичэ ав. Авлһ нүдтә күүг сохр кенә, үнн юмиг хажилһнә.

⁹ Нутган соляд ирсн әмтиг бичэ шаһад бә. Талын һазрт яһж бөөдгиг тадн эврән меднәт. Египетд тадн нүүдлин улс биләт.

Амрлһна бөөдлин заһан

¹⁰ Зурһан жилдән эврәннь һазрт тәрә тәрәд, терүнә урһцинь цуглулад авча, ¹¹ доладгч жилдән тер һазриг хаһллго үлдә. Урһцин үлдлиг чини улсин угатя әмтн идтхә. Кемр урһцас юмн үлдхлә, зерлг аңгуд идтхә. Тиим кевәр эврәннь уста үзмән болн олив моддан хәлә.

¹² Зурһан хонгтан көдл. Доладгч өдр чамд амрлһна өдр болх. Тер өдр чини цар болн элжгн амртха. Чини ялч гергнә көвүн болн нүүж ирсн күн санаһан автха.

¹³ Мини келсиг цугтаһинь күцэ. Талдан бурхдын нер бичэ дуудтн: чини амнас теднэ тускар бичэ соңсгдтха!

Жил болһн болдг хурвн нэр

¹⁴ Жилд хурв дэжж Мини нэр ке. ¹⁵ Эс искэсн хуйрин нэр ке: Мини заасар долан хонгтан эс искэсн хуйриг кергтэ цагтнь – авив сард – ид. Тиигхд Египетэс чи нүүж харлач. Нег чигн күн Мини өмн хоосн харта харч иршго юмн!

¹⁶ Эврәннь тэрсн тэрэнэ түрүн урһин хадһна нэр ке. Темс хуралһна нээрэг жилин чилгчэр урһин кевтнь цуглуулж авхларн ке. ¹⁷ Жилд хурв дэжж залус цугтан Бурхна – Деед Эзнэ – өмн үзгдх йоста.

¹⁸ Нанд тэкл тэххлэ искэсн өдмг деер цуснь бичэ асхртха. Мини нээрин тэклин малын тосн-өөкиннь өрүн күртл бичэ үлдэ.

¹⁹ Чини һазрин түрүн урһин Деед Эзнд, эврәннь Бурхнд, мөргдг герт оруулж авч ир.

Ямана ишкиг экиннь үснд бичэ чан.

Израилин улс мандг Деед Эзнэ элч

²⁰ Хэлэтн, Би тадна өмн тадниг мандг элчэн илгэжэнэв. Тер тадниг хаалһд хэлэж йовх, дэжж таднд гиһэд Мини белдсн ормд авч одх. ²¹ Терүнд оньган өгтн, терүг соңстн, бичэ бурушатн. Тадна закрһ авдгог тер хэлэшго, яһад гихлэ терүнд Мини нерн бээнэ. ²² Кемр тадн терүг соңсад, Мини келсиг кевтнь күцәһэд бэхлэ, тигхлэ Би тадна дээснэ дээсн болхув, тадна өшөтнэ өшөтн болхув.

²³ Мини илгэсн тадниг мандг элч тадна өмн йовх. Тер тадниг амореймүд, хетмүд, перизмүд, кананахмүд, хивеймүд, евүсмүд тал авч одх. Би тер келн-эмтиг уга кеһэд алхв. ²⁴ Тадн болхла теднэ бурхдт мөргэд бичэ шүттн, бичэ тер улсин авъясар бээтн. Теднэ бурхдын хамхлтн, теднэ эрүн чолун бахнсинь уга кетн! ²⁵ Тадна Бурхнд, Деед Эзнд, шүттн. Тегэд Би тадна өдмгиг болн тадна усиг эдслнэв, тадниг гемэс сулдхнав. ²⁶ Тегэд тадна һазрт зуурм үрд һардган уурх, үр-садн эс һарһлһн уга болх. Би тадна жиһлин өдрмүдиг дүүрн бөөдлтэ кенэв.

²⁷ Бийиннь ээмшгэн Би тадна өмн йовулнав. Тадна хаалһд Би келн-эмтиг кевтнь үүмүлнэв, тадна хортыг өмнэстн һарад зулдгар кесүв. ²⁸ Тадна өмн шар зөгин баг нисдгэр йовулсув. Тедн хивеймүдиг, кананахныг болн хетмүдиг таднас көөх. ²⁹ Болв тедниг тер даруны Би көөшгов, нег жилин эргцд биш: эс гиж һазр хоосдад тадниг дөврх зерлг аңгуд дегд олн болх. ³⁰ Би эн келн-улсиг адһл уга көөхүв. Тадниг тооһарн өсэд, орн-нутгиг кевтнь эзлэд автл адһхшув. ³¹ Тадна эзлх һазрин межэс Улан теңгс болн Пилистин теңгс*, көдә һазр болн Епрат хол болх. Би эн һазрар бөөх цуг әмтиг тадна һарт бәрүлнэв, тегәд тадн тедниг көөһәд йовулхит.

³² Теднлә болн теднә бурхдла бооца бичә кетн! ³³ Эн келн-әмтн тадна һазрт бөөшгә йоста. Эс гиж тедн тадниг Мини өмнәс килнц һарһулдг дасхх. Теднә бурхдт церглһн тадниг мекллһн болх.

Бурхн оln-әмтнлә бооца келһн

24 ¹ Деед Эзн Мошед келнә:

– Деед Эзн тал һар, бийлөһән Ахарониг, Надавиг, Авиудыг болн Израилин 70 медәтиг ав. Деед Эзнд холас мөргтн. ² Болв Деед Эзн тал Моше һанцарн өөрдтхә! Тедн Деед Эзн тал өөрдшгә юмн. Оln-әмтн уул деер һаршгә юмн.

³ Моше оln-әмтн тал ирәд Деед Эзнә келсиг кевтнь келнә. Дәкәд закадыг кевтнь үгәрн келж өгнә. Оln-әмтн цугтан нег дууһар хәрү өгнә:

– Бидн Деед Эзнә келсиг күцәхвидн.

⁴ Моше Деед Эзнә келсиг цугтаһинь бичәд авна. Өрүнднь уулын дор төкл төкдг орм босхад Израилин отгудын тооһар арвн хойр чолун бахн тәвнә. ⁵ Израилин баһ наста көвүдиг тер илгәнә. Тедн бүрүс авч ирәд Деед Эзнд шаталһна бәрц болн эвцлһнә бәрцәр төкл төкнә. ⁶ Моше алгдсн малын цусна өрәлинь савд хураж авна, цусна наадк өрәлинь тәклин ормд цацна, ⁷ оln-әмтнд Бооцана әрүн бичг умшж өгнә. Оln-әмтн келнә:

– Бидн Деед Эзнә келсиг цугтаһинь күцәхвидн, соңсхврта болхвидн.

* 23:31 *Пилистин теңгс* – Дунд һазрин теңгс гиж өдгә цагт нерәдгднә.

⁸Тиигхлэ Моше оln-эмтнд тэклин цус цацад келнэ:

– Деед Эзн таднла бооца кесн цусн эн. Терүнэ келсн үг – бооцана үгцэн болжана.

⁹Терүнэ дару Моше, Ахарон, Надав, Авиуд болн Израилин 70 медэт уул деер харцхав. ¹⁰Тенд тедн Израилин Бурхиг үзцхэв. Терүнэ кел дор сапфирар кесн дендр теңгр мет цевр бөөдлтэ болж медгднэ. ¹¹Бурхн Израилин хардачнриг көндэсн уга: тедн Бурхиг үзв, тегэд хот идв, уув.

Моше Синай уул деер харна

¹²Деед Эзн Мошед келнэ:

– Нан тал уул деер хар, тенд үлд. Би чамд Закон болн зааврмуд бичгдсн хавтха чолуд өгнэв. Терүг Би эн оln-эмт сурһхар бичлэв.

¹³Моше бийиннь дөң болдг Ешуата хамдан Бурхна уул деер харв.

¹⁴– Мадниг хэрү иртл энд бөөжэтн, – гиж Моше медэтнрт келв. – Таднла Ахарон болн Ор үлдх. Кемр кергтэ болхла теднд келтн.

¹⁵Моше уул деер харна. Үүлн уулыг бүркнэ. ¹⁶Тегэд Деед Эзнэ туурмж Синай уулыг бүркнэ. Зурһан хонгтан уулыг үүлн бүркжэв, болв доладгч өдртнь үүлнэс Деед Эзн Мошег дуудв. ¹⁷Уулын орад шатчах герлтэ заль мет Деед Эзнэ туурмж Израилин улсин нүднд үзгдв. ¹⁸Моше үүлнд орад, уул деер һарад, тенд 40 өдр, 40 сө бөөв.

Өргэ гер тосхлһна бэрц бэрлһн

25 ¹Деед Эзн Мошед келнэ:

²– Израилин улс Нанд бэрц бэртхэ, күн болһнас седклэсн өгчөх бэрцинь автн. ³Иим бэрц цуглуулж автн: алт, цаһан мөңг, улан мөңг, ⁴көк, чисм улан болн улавр күрң утцд, нимгн олс болн ямана ноос, ⁵хуцин ширдсн арс болн нимглэд кесн арс, акация мод, ⁶герлин гегэнд олив модна тос, сэн үнртэ тос келһн болн күж уңһдалһн, ⁷кевд оруулж тэвх оникс чолу болн үнтэ чолуд. Теднэр эрүн кергин төлө бөөдг заппу болн чеежд өлгдг түнгрцг кеерүлхин төлө цуглуултн. ⁸Израилин улс тедн дунд бөөх дүңгэ эрүн бөөр

Нанд бэрж өгтхэ. ⁹ Чамд Би үзүлснлэ эдлэр тиим бээр – өргэ гер болн дотрнь бээх тоотыг Нанд кеж өгтн.

Деэд Эзнэ Бооцана хээрцг

¹⁰ Акация модар хээрцг ке: утдан хойр дундур тоха, өргндэн күсдундур, өндртэн бас күсдундур тоха. ¹¹ Дотраснь, хазаһаснь цевр алтар буд, захарнь алтн тасм кеһэд буд. ¹² Дөрвн алтн төөлг кеһэд хээрцгин дөрвн өнцгтнь батл: хойр төөлг нег бийэснь, хойр төөлг талдан бийэснь. ¹³ Акацияс ут мод кеһэд алтар буд, ¹⁴ хээрцгин хойр таласнь тер төөлгүдт ут модд орул. Терүг ут модар авч йовдгар ке. ¹⁵ Тер ут модд кезэ чигн хээрцгин төөлгд орулгдсн бээх йоста. Терүнэс ут модыг харһж авдмн биш. ¹⁶ Хээрцгт Бооцана хавтха чолуд тэвхич, Би чамд терүг бэрүлнэв.

¹⁷ Хээрцгт цевр алтар утдан хойр дундур тоха, өргндэн күсдундур тоха бүркэ ке. ¹⁸ Бүркэһин көвөһөрнь хойр керүб* алтн сиилвртәһер ке: ¹⁹ негинь нег захаснь, хойрдгчинь хойрдгч захаснь. Тедн бүркэтэ хамдан нег бөөдлтэ болх йоста. ²⁰ Чирәһөрн нег-негнәннь өмн бүркәһән хэләһэд зогсад, бүркә деер далваган деләд бээхмн. ²¹ Бүркәһиг хээрцг деер тэв. Хээрцг дотр Бооцана хавтха чолуд тэв. Терүг Би чамд бэрүлнэв. ²² Тенд, Бооцана хээрцгин бүркә деер, хойр керүбин хоорнд чамла харһхларн Би бээхүв. Израилин улст чамар дамжад Эврәннь заавран теднд өгхүв.

Эрүн өдмг тэвдг ширэ

²³ Акация модар утднь хойр тоха, өргнднь нег тоха, өндртнь күсдундур тоха болх ширэ ке. ²⁴ Терүг цевр алтар будад, эргүләд алтн тасм ке. ²⁵ Ширән көвөһөр өндртнь альхн дүңгэ рамк ке, тер рамкиг эргүләд алтн тасм ке. ²⁶ Дөрвн алтн төөлг кеһэд ширән дөрвн өнцгт тулһ талнь өлг. ²⁷ Төөлгүдиг рамк тал өөрдүләд тэвх кергтэ. Терүнд ут модд тэвгдх, терүгәр кергтэ цагт ширэг ормаснь талдан ормд тэвж болх. ²⁸ Ширэ өргх ут моддыг акацияс

* 25:18 *Керүбмүд* – Бурхна күчтэ живртэ элчнр.

кеһэд алтар буд. ²⁹Тэрлкс болн шанһс цевр алтар ке. Шалдрң юм кехин төлө буһшс болн ааһс бас цевр алтар ке. ³⁰Эн ширэ деер чи оньдинд эрүн өдмг тэвх йостач. Тер өдмг Мини өмн бөөх.

Өргэ герин герлин гегэн

³¹Цевр алтар герлин гегэ сиилэд ке. Терүнэ хол моднь, ац талкнь болн үйэри – йоралнь болн делвнь – нег кевтөһөр ниилх йоста. ³²Терүнд зурһан ац бөөх йоста: хурвнь нег бийэснь, хурвнь талдан бийэснь. ³³Зурһан ац болһнднь хурваһад үй миндаль модна цецгин бөөдлтэ. Терүнд йорал болн делвс бөөх. ³⁴Болв көл деернь миндаль модна бөөдлтэ дөрвн цецг, дөкэд йорал болн делвс бөөдмн. ³⁵Түрүн хойр ац дор – үйин йорал, хойрдгч хойр ац дор – үйин йорал, хурвдгч хойр ац дор – үйин йорал; иим кевэр герлин гегэнэ цуг зурһан ацмуд дор бөөтхэ. ³⁶Үйин йорал болн ацмуд нег кевэр герлин гегэнлэ ниилх йоста; цугтан цевр алтар сиилгдх. ³⁷Долан цөгц кеһэд герлин гегэн деер тэв. Теднэ өмн бийднь герл өгх. ³⁸Цөгцин хол бэрдг чимкүр болн хавтха сав цевр алтар кегдх йоста. ³⁹Герлин гегэ болн терүнд туста тоот кехд нег талант* цевр алт өг. ⁴⁰Хэлэ, чамд уул деер үзүлснлэ эдлэр ке.

Өргэ гер

26 ¹Нэрхн олсар, көк, чисм улан болн улавр күрң утцдар арвн некмр эд өргэ герт некэд бел ке; тедн деер керүбмүд некэтэ болх йоста. ²Некмр эд утдан 28 тоха, өргндэн 4 тоха болх йоста. Цугтан тедн нег кемжэтэ болхмн. ³Тавн некмр эд хамдан уята нег тасрха болг, талдан 5 тасрхань бас хамдан уята болг. ⁴Захин нег тасрха некмр эдин утднь цецкр бүтүс ке, тиим бүтүс талдан тасрхасин утднь ке. ⁵Захин некмр эдин нег тасрхаднь 50 бүтү бөөх йоста, 50 бүтү талдан захин некмр эдин тасрхад уй. Тер бүтүс нег-негнәннь тус бөөх йоста. ⁶Тэвн алтн дегэ кеһэд хойр тасрхаг негдүлэд өргэ гер ке.

* 25:39 *Талант* – еврей келн-улсин чиңнүр 35 кг дүңгэ.

⁷ Ямана ноосар 11 некмр эд кенэд өргэ гер бүркх кергтэ болх.
⁸ Некмр эд утдан 30 тоха, өргндөн 4 тоха болх йоста; цугтан нег кемжэтөһөр ке. ⁹ Тавн тасрхаһинь хамднь уй, наадк зурһан тасрхаһинь бас хамднь уй (зурһадгчинь эдлцүлэд өрөлөр эвк – тернь үүдн деер унжулад өлггдх.)

¹⁰ Захин некмр эдин нег тасрхан утднь 50 бүтү уй, талдан некмр эдин тасрхан утднь бас тэвн бүтү ке. ¹¹ Тэвн улан мөңгн дегэ товч ке, тедниг бүтүд орулад хойр тасрхаг негдүлэд нег бүркэ болдгар батл. ¹² Бүркән утас үлү һарснь (өрэл некмр эд) өргэ герин ардк эрстнь ирлцх йоста, ¹³ бүркән утас үлү һарсарнь (нег тоха нег бийэснь, нег тоха талдан бийэснь) – өргэ гериг хэврһэснь кевтнь бүркгддгэр ке. ¹⁴ Деерэснь хуцин будсн арсар бүркдгэр кех кергтэ, терүн деегэр нимглсн арсар бүркх.

¹⁵ Өргэ герт акация модна деерэс дорагшан татгдсн тулг болх бахнс ке: ¹⁶ бахн болһн утдан 10 тоха болн өргндөн күсдундур тоха, ¹⁷ нег-негнь арата хойр модар келкэтэ болх. Өргэ герин тулг бахн цугтан тиим бээдлтэ болх йоста. ¹⁸ Өмн үзгин эрст 20 бахн ке, ¹⁹ теднэ дор 40 цаһан мөңгн ул ке – бахн болһнд хошаһад тулх ул, бахна хойр аранд тулг болх. ²⁰ Тиим бээдлтөһөр өргэ герин хойрдгч ар үзгин эрст 20 бахн ке ²¹ болн 40 цаһан мөңгн ул – бахн болһнд хошаһад тулгдх ул. ²² Ардк, өргэ герин барун үзгин эрст 6 тулг бахн ке. ²³ Ардк өнцгтнь бас хойр тулг бахн ке. ²⁴ Теднь дорасн хойр әңглсн болх йоста, деерэсн болхла (түрүн төөлг бөөх ормас) бүтн болх. Тиим тулг бахнс хойр болхмн, өнцг болһнд нежәһэд. ²⁵ Ән 8 тулг бахнд 16 цаһан мөңгн тулгдх ул кергтэ – бахн болһнд хошаһад ул.

²⁶ Акацияс көндлң мод ке: тавнь – өргэ герин нег эрсин утднь бахнс залһх, ²⁷ тавнь – өргэ герин хойрдгч эрсин утднь залһх болн тавнь – терүнә ардк, барун эрсэс. ²⁸ Тал дунд бөөх көндлң модн эрсин нег захас талдан зах күртл негдүлх юмн. ²⁹ Тулг бахнсиг алтар буд, көндлң модыг батлхин төлө терүнд алтн төөлг тэв, дөкәд көндлң моддыг алтар буд.

³⁰ Өргэ гериг уул деер чамд үзүлсн зурала әдләр өндәлһ.

³¹ Халхлх шишлң көшгиг көк, чисм улан болн улавр күрн утцдар, нимгн олсар гүр; терүн деер керүбмүд некәтә болтха.

³² Акацияс кесн алтар будата алтн дегәтә дөрвн бахн деер терүг

өлг. Тер бахнст дөрвн цаһан мөңгн түшг кергтэ. ³³ Көшгиг дегэд өлг. Терүнэ ард Бооцана хээрцг тэв. Эн көшг эрүн бээриг хамгин эрүн бөөрнөс салһх. ³⁴ Хамгин эрүн бөөрнө Бооцана хээрцг деер бүркэг тэв. ³⁵ Көшгин өмн ширэ тэв, ширэн тус герлин гегэ орул. Герлин гегэн өргэ герин өмн үзгин эрсин хажуд бөөх йоста, ширэ – ар үзг тал.

³⁶ Өргэ герин үүдинь хаах көшг ке. Көшг оln зүсн өңгтэ болг – көк, чисм улан, улавр күрң утцдта болн нимгн олсар кегддг. ³⁷ Көшг өлгх алтар будсн тавн бахн акацияс ке. Тедн алтн дегэстэ болг. Бахнсин тавн түшгинь улан мөңгэр цутх.

Тэкл тэkdг орм

27 ¹ Акацияс тэкл тэkdг бээр ке. Тер дөрвлжн болг – утдан тавн тоха, өргндэн бас тавн тоха, өндртэн һурвн тоха болтха. ² Дөрвн өнцгтнь өвр ке – тернь бөөрнлө хамдан нег кевэр ниилх йоста. Терүг кевтнь улан мөңгэр буд. ³ Үмс һарһдг сав ке, күрз, цус авдг сав, мах һарһдг серэ болн һал һарһдг сав. Бөөрнд кергтэ тоотыг цугтаһинь улан мөңгэр ке. ⁴ Тэкл тэкх бөөрнд улан мөңгэр терм ке. Терүнэ дөрвн өнцгтнь дөрвн улан мөңгн төөлг хад. ⁵ Тэклин ормин тал дундаһар эргүлэд терм батлад тэв. ⁶ Тэклин ормд акацияс улан мөңгэр будсн ут модд ке. ⁷ Кемр терүг талдан ормд өргж тэвхэр седхлэ, тер ут модд хэврһднь бөөх төөлгт орулгдх. ⁸ Тэклин бөөриг көндө болдгар харһасар ке. Терүг чамд уул деер үзүлсн бөөдлтөһөр кетхэ.

Өргэ герин хаша

⁹ Өргэ гериг эргүлэд хашал. Өмн үзгэс хашан утднь нимгн олсар кесн көшг 100 тоха болж ¹⁰ 20 бахнд өлггдх йоста. Бахнс дор 20 улан мөңгн түшг кергтэ; бахнсин дегэснь болн ниилврнь цаһан мөңгн болх йоста. ¹¹ Ар үзгэснь хашан утднь бас утарн 100 тоха көшг 20 бахнд өлггдх йоста. Бахнс дор 20 улан мөңгн түшг тэвгдх; дегэс болн ниилвринь цаһан мөңгэр кетн. ¹² Барун үзгэснь хашан өргнднь 50 тоха көшг 10 бахнст өлгэтэ болх йоста. Бахнс дор 10 түшг кергтэ.

¹³ Зүн үзг таласн өргнөрн хаша 50 тоха болх йоста. ¹⁴ Үүднэс нег бий талнь утдан 15 тоха көшг 3 бахнд өлгх кергтэ. Тедн дор 3 түшг кергтэ. ¹⁵ Талдан таласнь утдан 15 тоха көшгиг 3 бахнст өлгх кергтэ. Тедн дор 3 түшг тэвх. ¹⁶ Ик үүднд утдан 20 тоха оln зүсн өңгтэ көшг көк, чисм улан болн улавр күрн утцдар, нимгн олсар гүрж ав. Ик үүдн 4 бахнта болх, тедн дор 4 түшг кергтэ.

¹⁷ Ниилвр болн дегэс цуг бахнс деер цаһан мөңгн болх йоста, теднэ түшгнь улан мөңгн. ¹⁸ Хаша утдан 100 тоха, өргндэн – 50 тоха. Нимгн олсар кесн көшг өндртэн 5 тоха болх. Бахнсин түшг улан мөңгн болх йоста. ¹⁹ Өргэ герин кергтэ тоотнь, терүнэ бичкн һасн болн хаша эргүлж өлгх көшгин бичкн һасн улан мөңгн болх йоста.

Герлин гегэнэ тосн

²⁰ Израилин улс чамд һарар шаһад кесн оливин цевр тос герлин гегэнд авч иртхэ гиж зак. Терүн деер кезэ чигн зул шатад бөөтхэ. ²¹ Ахарон болн терүнэ көвүд асхнас авн өрүн күртл шатжах зул Деед Эзнэ өмн Харһлтын Шатрт көшгин өмн тэвтхэ. Терүнэ ард Бооцана хээрцг бөөдмн. Эһнь Израилин улст отгас отг һатлж бэрх мөңк зокал.

Гелңгүдин хувцн

28 ¹ Израилин улсас эврәннь ах Ахарониг болн терүнэ көвүдиг дууд. Тедн Мини шажна гелңгүд болтха – Ахарон болн терүнэ көвүд Надав, Авиуд, Элиезер, Итамар.

² Эврәннь ах Ахаронд күндллһнэ болн кееһин төлэ өрүн чинртэ хувц уйж өг. ³ Мини эрдм өгсн һартан өөтэ эмтн Ахаронд эн хувцд белдтхэ гиж зак. Терүг өрүслэд Мини гелң болдгар ке. ⁴ Тедн өрчд зүүдг түнгрцг, заппу, деерк хувцн, эрэтэ киилг, тахъя болн бүс – чини ах Ахаронд болн терүнэ көвүдт өрүн чинртэ хувцд белдтхэ. Тедн Мини гелңгүдт церглтхэ. ⁵ Терүнэ төлэ алт, көк, чисм улан болн улавр күрн өңгтэ утцд болн нимгн олс автха.

⁶ Заппуг алтн утцар, көк, чисм улан болн улавр күрн утцдар кетхэ. Нимгн олсн эд деерәһәр зег некэд кетхэ. ⁷ Хойр таласнь ээм

деернь шидсн хойр зузан эд уйх кергтэ. ⁸ Заппун бүс заппула эдл алтн утцар некэтэ болх: көк, чисм улан болн улавр күрң утцдар, нимгн олсар бел кегдх. Тернь заппула ниилэд нег бөөдлтэ болх йоста.

⁹ Хойр оникс чолу авад деернь Израилин көвүдин* нерд силэд бич. ¹⁰ Зурхан нер нег чолун деер, зурхан нер талдан чолун деер ахнрас эклэд бич. ¹¹ Тер чолуд деер Израилин көвүдин нерд сиилэд бичтхэ, тегэд чолу керчдг күн тамһ керчдмн. Тер чолудыг алтн эрэтэ кевд орул. ¹² Тедниг заппун ээм деерк ширсн хойр эдт зү; тер чолуд Израилин көвүдиг санулад бөөх. Ахарон ээм деерэн, Деед Эзнэ өмн, теднэ нердиг тодлж йовтха. ¹³ Алтар эрэтэ кев ке, ¹⁴ цевр алтнас эрчмтэ бүчин бөөдлтэ хойр цев ке. Тер цевиг кевд өлг.

¹⁵ Зарһ кехин төлэ чееж деерэн өлгдг түңгрцг ке. Терүг заппу дуралһад ке – алтн утцар, көк, чисм улан, улавр күрң болн нимгн олсн эд деерәһэр зег некэд ке. ¹⁶ Чееж деер өлгдг түңгрцг дөрвлжн болтха, утдан нег сөм болн өргндән нег сөм, эдинь хойр эвкэтэ болг. ¹⁷ Терүн деер үнтэ чолу углхин төлэ дөрвн давхр хотхр орм һарһ. Түрүңк давхртнь – сердолик, топаз, берилл; ¹⁸ хойрдгч давхртнь – бирюза, сапфир, изумруд, ¹⁹ хурвдгчднь – гиацинт, агат, аметист; ²⁰ дөрвдгчднь – хризолит, оникс, яшма. Тедн цугтан эрэтэ алтн кевд орулгдх йоста. ²¹ Израилин көвүдин нертэ арвн хойр чолун болтха: чолун болһнд, тамһд бээснлэ эдлэр, арвн хойр отгин негнәннь нерн керчгдэд кегдг.

²² Чееж деер өлгдг түңгрцгт цевр алтар эрчмтэ бүчин бөөдлтэ цев ке. ²³ Хойр алтн билцг кеһэд түңгрцгин өнцгт өлг, ²⁴ тедниг хойр алтн цевэр негдүл ²⁵ хойр кевд орул, тер кесн кевән заппун ээм деерк ширсн хойр эдт өмн бийэснь өлг.

²⁶ Бас хойр алтн билцг кеһэд чеежд өлгдг түңгрцгин хойр өнцгин дотраснь заппуд наалддг бийэснь өлг. ²⁷ Бас хойр алтн билцг ке. Тедниг ээм деерк ширсн хойр эдин өмн бийднь дораһар өлг – заппун бүс деер уйгдсна ормд. ²⁸ Тер билцгүд хоорндан заппун билцгүдлэ көк бүчэр келкэтэ болг. Заппун бүс деер бөөх чеежд өлгэтэ түңгрцг заппуһас ундгоһар ке. ²⁹ Ахарон

* 28:9 Израилин көвүд эс гиж Яковин көвүд.

эрүн бээрнд орхларн чееж деерк түнгрцгтэн Израилин көвүдин нерд бэртхэ. Тернь Деед Эзнэ өмн оньдинд теднэ туск тодлвр болх.

³⁰ Чеежд өлгэтэ зархин түнгрцгт урим болн туммим* тэв: тедн Ахарон Деед Эзнэ өмн зогсхла, чееж деернь бөөх йоста. Ахарон Деед Эзнэ өмн зогсхларн Израилин улсин зархин темдг оньдинд чееж деерэн бэртхэ.

³¹ Заппу дор өмсдг хувц нек, терүг мел көк утцар ке. ³² Терүнд толһа багтдг орм бөөх йоста. Захарнь дөөчнрин хувцнла эдлэр, деерк хувцн шуурдгоһар батар уйх кергтэ. ³³ Дора бийдк захар көк, чисм улан, улавр күрц утцдар гранатын темснэ бөөдлтэ долдас ке. Тедн дунд алтн хоңхс өлг. ³⁴ Тер алтн хоңхсиг болн гранатын темсдиг деерк хувцна дора захар селгэлэд өлг. ³⁵ Ахарон эн деерк хувциг мөргүлин көдлмш кехлэрн өмстхэ. Терүг Деед Эзн тал эрүн бээрнд орхлаг болн тендэс һархлаг хоңхин э соңсгдх йоста. Тегэд тер үкшго.

³⁶ Цевр алтнас темдг ке, терүн деер тамһд бөөснлэ эдлэр иим үгмүд керчэд бич: «ДЕЕД ЭЗНЭ ЭРҮН ТЕМДГ». ³⁷⁻³⁸ Тер темдгиг тахъян өмн бийднь Ахарона маңна тус көк бүчэр бо. Ахарон эрүн белгт учрх эндүсиг кевтнь даах, Израилин улсин цуг эрүн оруг даах. Деед Эзнд тернь таасгдгар алтн темдг Ахарона маңнад оньдинд бөөх йоста.

³⁹ Ахаронд нимгн олсар эрэтэ киилг гүрж өг, нэрхн олсар терүнд тахъя кеж өг, олн өңгтэ бүс гүрж өг. ⁴⁰ Ахарона көвүдт киилгүд, бүс болн толһан боодһас күндлһнэ болн кееһин төлө гүрж өг. ⁴¹ Эврәннь ах Ахаронд болн терүнэ көвүдт эн хувцд өмск. Ахаронд болн терүнэ көвүдт оливин тос түрк. Тедниг гелңгин номд орулад эрүсл. Тедн Мини гелңгүд болх.

⁴² Олс эдэр теднд белкүснэс өвдгт күрдг шалвр уйж өг, чир нүцкн бичэ үзгдтхэ. ⁴³ Ахарон болн терүнэ көвүд Харһлтын Шатрт орхларн, дөкэд тэкл тэkdг орм тал өөрдэд, эрүн бээрнд мөргүл кехлэрн тиим хувц өмсх йоста. Тегэд тедн бурута болшго, үкшго. Эннь Ахаронд болн терүнэ үйнрт мөнк зокал.

* 28:30 Урим болн туммим – Бурхна седвөр медх жирв.

Гелңгин нер зүүлһн

29 ¹ Мини гелң болхин төлө тедниг әрүсләд иим юм күцәх кергтә. Әрмдг уга бүрү болн хойр хуц йилһж ав. ² Эс искәсн һуйр, олив тосар элдсн эс искәсн һуйр, олив тос түрксн эс искәсн нимгн һуйр ав. Эдн цугтан цаһан һуйрин үүрмгәр үүлсн буудяһас болһгдх йоста. ³ Цугтаһинь нег зембльд тәв. Тер земблиг авч ир, бүрүг болн хойр хуциг көөһәд авч ир.

⁴ Харһлтын Шатрин үүдн тал Ахарониг көвүдтәһинь дахулад авч ир. Тедниг усар уһа. ⁵ Ахаронд терүнә хувцинь өмск: киилг, заппу дор өмсдг хувцн, заппу болн чееж деер өмсдг түңгрцг. Терүг заппун бүсәр бүсл. ⁶ Ахарона толһаднь тахъя өмск, терүнднь әрүслһнә титм* зү. ⁷ Каңкисн тос келһнә йовдл күцә: олив модна тос авад Ахарона толһад түрк.

⁸ Ахарона көвүдиг дахулж ирәд киилг өмск. ⁹ Ахаронд болн терүнә көвүдт бүс бүслһ, дәкәд теднә толһаст боодһа бо. Эн өдрәс болн мөңкинд гелң гисн нерн Ахаронд болн терүнә көвүдт өггджәнә. Тиигж чи теднәр гелң кежәнәч.

¹⁰ Харһлтын Шатр тал бүрү мал авч ир. Ахарон көвүдтәһән терүнә толһа деер һаран тәвтхә. ¹¹ Деед Эзнә нүүрт, Шатрин үүднә өмн, бүрүг ал, ¹² хурһан бүрүһин цуснд будад, терүгән тәклин өвртнь түрк. Үлдсн цусинь тәклин ормд асх. ¹³ Дәкәд бүрүһин дотрк өөкиг кевтнь авад, элкнә семжнәснь керчж авад, хойр бөөринь өөктәһинь авад тәкл тәкдг ормд шата. ¹⁴ Бүрүһин махинь болн арсинь, цуг үлдлинь холд эжго һазрт шата. Эннь килнцәс цеврлһнә бәрц.

¹⁵ Дәкәд нег хуц ав, Ахарон көвүдтәһән терүнә толһа деер һаран тәвтхә. ¹⁶ Хуциг алад тәкл тәкдг ормд эргүләд цусинь цац. ¹⁷ Хуцин махиг әңгләд керч. Терүнә дотринь, көлинь уһаһад толһа деернь болн махн деернь тәв. ¹⁸ Хуцин махиг бүклднь тәклин ормд шата. Эннь Деед Эзнд шатажах бәрц, уурнь йир сән тааста, Деед Эзнд һалын бәрц.

¹⁹ Хойрдгч хуциг авч ир, Ахарон көвүдтәһән терүнә толһа деер һаран тәвтхә. ²⁰ Хуциг ал. Хуцин цусар Ахарона болн терүнә

* ^{29:6} Әрүслһнә титм – алтар кесн темдг (28:36).

көвүдин барун чикнэ ашкиг, барун харин эркэг болн барун көлин ик хурхиг хөөнэ цусар буд. Тэкл тэkdг ормиг эргүлэд цус цац.
²¹ Дарунь бэрцин ормас цус, түркх каңкнсн тос авад Ахарона хувцнд болн көвүдиннь хувцнд цац. Тиигж чи Ахарониг болн терүнэ хувциг, Ахарона көвүдиг болн теднэ хувциг эрүслхич.

²² Хуцин өөкинь болн сүүлинь, дотрк өөкинь, элкнэ семжнэснь, хойр бөөр өөктəһинь ав. Эн хуц нерэдлһнэ бэрц бэрлһнд оржасар барун ташаһасинь бас ав. ²³ Деед Эзнэ өмн тэвэтэ эс искэсн хуйрта савас нег өдмг ав, олив модна тоснд болһсн нег хуйр ав болн болһсн нег нимгн хуйр ав. ²⁴ Эдниг цугтаһинь Ахарона болн көвүдиннь харт бэрүл, Деед Эзнэ өмн белг кеһэд өрг. ²⁵ Теднэ һарас эн тоотыг авад тэкл тэжэх юмсла хамднь тэклин ормд шата. Энүнэ уурнь йир сэн тааста Деед Эзнд, халын бэрц Деед Эзнд.

²⁶ Хуцин өрчинь ав – Ахарона эврəннь нерэджэх бэрц – терүгэр белг кеһэд Деед Эзнэ өмн өрг. Эннь чини хув болх. ²⁷ Деед Эзнд өргсн өрч болн белг кесн таша – Ахарона болн терүнэ көвүдин нерэджэх бэрц бəрсн тоотыг эс гиж белг кесн тоотыг чи эрүслх йостач. ²⁸ Эн бэрц Израилин улс Ахаронд болн терүнэ көвүдт мөңкинд өгчэх хувнь болжана. (Эннь Израилин улсин эвцлһнэ бэрцин əңгнь Деед Эзнд белгллһн болжана.)

²⁹ Ахарона эрүлгдсн хувцд терүнэ хөөт үйрт өггдх: теднд тос түркэд, гелнд орулсн цагт тер хувцсиг өмсх. ³⁰ Ахарона хөөт үй терүнэ хөөн гелң болад Харһлтын Шатрт эрүн бээрнд керг күцəхлəрн эн хувцсиг долан хонгтан өмстхэ.

³¹ Хуцин мах авад – нерэдсн бэрциг – эрүн һазрт чан. ³² Ахарон көвүдтəһэн эн махиг идтхэ, дəkэд Харһлтын Шатрин үүднд зембльд бəэх өдмг идтхэ. ³³ Тедн эврэн бэрцэн идх йоста. Тер хотыг гемэн хэрүлсн цагтнь болн эрүслэд гелңгин нер авчəхднь авч ирсмн. Талдан күн идшго хот: эннь эрүн. ³⁴ Кедр бэрц бəрсн махн болн өдмг эрүн күртл үлдхлэ, үдлинь цугтаһинь шата. Нег чигн күн тер хотас идшго юмн, яһад гихлэ эн эрүн хот.

³⁵ Ахаронд болн терүнэ көвүдт Мини келсиг кеж күцэ. Долан хонгтан, өдр болһн тедниг гелңгин бəэдлд орул. ³⁶ Өдр болһн килнцэс цеврлһнэ бэрц бэрэд бүрү алжа. Эннь гемэн хэрүлһн болжана. Тиигж чи цеврлһнэ авъяс болн гемэн хэрүлһнэ авъяс тэкл тэkdг ормин төлэ күцəжэнэч. Терүг эрүслхин төлэ тос түрк.

³⁷ Долан хонгтан өдр болһн тэкл тэkdг ормиг эрүсл – тер орм эрүнэс эрүн болх. Терүнлэ харһсн тоот эрүн болх.

Өдр болһн тэкл тэклһнэ туск

³⁸ Эн тэкл тэkdг орм деер таслвр угаһар чини авч ирэд бээх бэрцнь эн: өдр болһн нег жилэ хойр хурһн. ³⁹ Негэрнь өрүнд, хойрдгчарнь асхнд бэрц бэр. ⁴⁰ Түрүн хурһнла арвна нег эңг ефән цаһан буудян һуйр авч ирэд бэ. Терүг һарар шахсн олив модна нег дөрвнэ гин* тоснд элд. Нег дөрвнэ гин эңг чаһриг ааһд кеһэд төв. ⁴¹ Хойрдгч хурһар асхар бэрц бэр. Өрүһэр кеснлэ эдл өдмг авч ир болн чаһр асхад тиигж ке. Эн сээхн үнр Деед Эзнд тааста, Деед Эзнд һалын бэрц. ⁴² Иим шаталһиг тадн таслвр угаһар үйэс үй күртл Деед Эзнэ өмн Харһлтын Шатрин үүднд кежәтн. Тенд Би таднла харһлт кехлэрн, чамла күүндхлэрн бээхүв. ⁴³ Тенд Би Израилин улсла харһхларн бээхүв. Тер орм Мини туурмжар эрүслгдх. ⁴⁴ Би Харһлтын Шатриг болн тэкл тэkdг ормиг эрүслнэв, Ахарониг көвүдтәһинь эрүслнэв. Тедн Мини гелңгүд болдгар тиигж кенэв.

⁴⁵ Би Израилин улс дунд бээхүв, теднэ Бурхн болнав. ⁴⁶ Тедн медх – Би Деед Эзн – теднэ Бурхн. Египетэс тедниг һарһж авад теднлэ бээхэр седсн Би, Деед Эзн – теднэ Бурхн болжанав!

Күж уңһдадг ширэ

30 ¹ Акация моднас бэрцин ширэ ке. Терүн деер каңкнсн үнртэ күж шата. ² Тер ширэ дөрвлжн болтха, нег тоха утдан, нег тоха өргндән, өндртән хойр тоха болтха. Терүнэ өврнь ширэлэ хамдан нег кевэр нийлх йоста. ³ Дееркинь, хэврһинь болн өвринь цевр алтар буд, эргүләд алтн тасм ке. ⁴ Хойр алтн төөлг кеһэд тасм дорнь хэврһднь хад. Терүнд ут мод орулад ширэг өргэд йовдгар ке. ⁵ Тер ут моддыг акацияс кеһэд алтар буд.

⁶ Эн бэрцин ширэ көшгин өмн төв. Терүнэ ард Бооцана хээрцг бээх. Хээрцгин бүркән деер Би чамла харһхларн бээхүв. ⁷ Ахарон

* 29:40 Гин – еврей келн-улсин шалдрң юм чиннүрддг кемжән.

эн ширэ деер өрүн болһн цөгциг ясхларн, каңкнсн үнртэ күж шататха. ⁸ Асхн болһн терүнд герл орулхларн бас шататха. Деед Эзнэ өмн иим каңкнсн үнртэ күж тадн таслвр угаһар үйэс үй күртл шатажатн. ⁹ Эн ширэ деер талдан юм бичэ уңдатн, бичэ шататн, өдмгэр бэрц бичэ тэвтн, шалдрң юм бичэ асхтн. ¹⁰ Жилд нег дэжж Ахарон бэрцин ширэн өвр деер гемэн хэрүллһнэ авъяс күцэтхэ. Жилд нег дэжж, үйэс үйд бэрцин ширэг цеврллһнэ малын цусар гемэн хэрүлх кергтэ. Эннь Деед Эзнэ эрүнэс эрүнь болжана.

Өргэ герт бэрц бэрлһн

¹¹ Деед Эзн Мошед келнэ:

¹² – Израилин улсиг тоолад бичжэсн цагла, күн болһн тоолврт орхларн Деед Эзнд бийиннь мөңгинь өгтхэ. Тедниг тоолад бичхлэ, шалтгла бичэ харһтха гижэх юмн. ¹³ Күн болһн тоолврин кемлэ эрүн бөөрнэ шекелин өрәлинь өгтхэ (нег шекель – 20 гера*); эн өрәл шекель Деед Эзнд бэрц бэрлһн болжана. ¹⁴ Хөртәһэсн авн күн болһн тоолврт орхларн, Деед Эзнд тиим бэрц бэрх йоста. ¹⁵ Кемр тадн Деед Эзнд бэрц бэрхэр, эн бэрцән бийиннь мөңгәр авч ирхләрн, өрәл шекелэс байн күн икәр, угатя күн бичкнәр бичэ өгтхэ. ¹⁶ Израилин улсас эн цаһан мөңг авад Харһлтын Шатрин көдлмшт орул. Эннь Деед Эзнэ өмн Израилин улсин туск тоолвр, эннь тадна жирһлиг цаһан мөңг өгэд хулдж авлһн.

Уһалһна авъяс күцэдг улан мөңгн сав

¹⁷ Деед Эзн Мошед келнэ:

¹⁸ – Уһалһна улан мөңгн ик сав ке болн дорнь улан мөңгн тулг ке. Терүг Харһлтын Шатрин болн тәкл тәклһнэ ормин хоорнд тәвэд усар дүүрг. ¹⁹ Ахарон болн терүнэ көвүд терүнэс һаран, көлән уһатха. ²⁰ Тедн Шатрт орхиннь өмн һаран, көлән уһах йоста, тедниг бичэ үктхэ гиһэд кегджәнэ. Эврәннь мөргүл кехәр седэд тәклин орм тал өөрдхиннь өмн, һалын бэрцән Деед Эзнд

* ^{30:13} Гера – еврей келн-улсин чиңнүрэр 600 мг.

шатаһад нерэдхлэрн, ²¹ тедн һаран, көлән уһах йоста. Эс гиж тедн үкх. Эн зокалыг мөңкинд Ахарон болн терүнә хөөт үйһр кехмн, энүг үйәс үй күртл бәрх кергтә.

Түркһнә тосн

²² Деед Эзн Мошед келнә:

²³ – Хамгин сән үһртә күж ав: 500 шекель наалддг мирр, үһртә корица хойр холван баһар – 250 шекель, сән үһртә хулс – 250 шекель, ²⁴ касси – 500 шекель (цугтан әрүн бәәһнә шекель), бас нег гин олив модна тос. ²⁵ Йир сәәнәр нәәрүләд кесн түркһнә әрүн тос бел ке. Эннь әрүн тосн. ²⁶ Тер тосар Харһлтын Шатрт, Бооцана хәәрцгт, ²⁷ ширә болн ширә деер бәәх тоотд, герлин гегәнд кергтә тоотднь, күж уңһдадг ширәд түрк. ²⁸ Тәкл тәкдг ормиг болн терүнд кергтә тоотднь, ик савд, тулгднь тер тос түрк. ²⁹ Әдниг цугтаһинь әрүсл, тиигәд тер юмс әрүнәс әрүн юмс болх. Теднд күргсн тоот әрүн болх. ³⁰ Ахаронд болн көвүдтнь тос түрк – Мини гелнүгүд болдгар әрүсл тедниг. ³¹ Израилин улст болхла кел: «Эн белдсн тосн танд үйәс үйд түркдг әрүн тосн болх. ³² Энүг талдан әмтнд түркж болшго. Бийиннь төлә тиим нәәрүлсн тос бичә кетн: тер тосн әрүн болжана – таднд эһтн әрүн болтха! ³³ Кемр кен чигн күн бийдән иим нәәрүлсн тос кехлә, эс гиж талдан күүнд түркхлә – үкх, эврәннь келн-улс дундас уга кегдх».

Уңһдалһна күж

³⁴ Деед Эзн Мошед закч келнә:

– Каңкнсн үһртә цуг юмсудыг әдләр ав – бүчртә моддын салм, оникс*, гальбан**, цевр ладан болн цугинь әдләр. ³⁵ Теднәс ша-тах цевр әрүн күж сәәнәр ке, давсар амтл. ³⁶ Үүрмгәр үүлсн күжиг Харһлтын Шатрт Бооцана хәәрцгин өмн тәв. Би чам тал тиигәрән ирәд бәәхүв. Эн күж таднд әрүнәс әрүн юмс болх. ³⁷ Тиим күж

* 30:34 *Оникс* – теңгсин усна хорхасас кесн юмс.

** 30:34 *Гальбан* – бура моднас һарһж авдг салм.

бийдэн бичэ кетн: Деед Эзнэ эрүн юмс таднд болтха. ³⁸ Кемр кен чигн күн бийдэн тиим күж кегэд эврэн киилхэр седхлэ, тер күн эврэннь келн-улс дундас уга кегдх.

Өргэ гер бэрх көдлмишчнр заалһн

31 ¹ Деед Эзн Мошед келнэ:
² – Хэлэ: Би Йудьян отгас Бецалелиг – Урин көвүг, Хурин ачиг шүүж авув. ³ Терүг Бурхна Сәкүсәр дүүргв – терүнд цецн уха, серл, медрл болн ямаран чигн юм кедг чадмг эрдм өгүв. ⁴ Тегэд тер алтар, цаһан мөңгөр болн улан мөңгөр көдлмиш кеж чаджана. ⁵ Чолуг керчэд кевд орулж чадх, бас мод керчж чадх – ямаран чигн эрдмтэ болх. ⁶ Тегэд би терүнд Дана отгин Ахисамахин көвүн Оголиавиг нөкд болтха гийэд өгүв. Эрдмчнриг цугтаһинь эрдмтэ кевүв. Тедн чамд Мини закч келсиг цугтаһинь күцэг: ⁷ Харһлтын Шатр, Бооцана хээрцг, терүнэ бүркэг болн Шатрт кергтэ тоотынь, ⁸ ширэ болн терүнэ сав, цевр алтар кесн герлин гегән кергтэ тооттаһан, күж уңһдалһна авъяс күцэх ширэ, ⁹ тәкл тәкдг орм болн терүнд кергтэ тоотнь, ик сав тулгтаһан, ¹⁰ гелңгин мөргүлд өмсх хувц – Ахарона әрүслсн хувц, терүнэ көвүдин әрүслсн хувцд, ¹¹ бас түрклһнэ авъяс кедг каңкнсн тос болн эрүн бээрнд шатадг сән үнртэ күж белдтхэ. Тедн Мини келсәр цугинь күцэтхэ.

Бемб өдр бэрх заквр

¹² Деед Эзн Мошед закч келнэ:

¹³ – Израилин улс Мини бемб өдр тодлад бәртхэ гиж теднд кел. Үйәс үйд долан хонгин бемб өдр Мини таднла кесн темдг. Би, Деед Эзн, тадниг әдслдигг медж автн. ¹⁴ Бемб өдриг бәртн: тер өдр танд эрүн өдр. Тер өдриг эвдсн күн алгдх; бемб өдрлэ көдлмиш кесн күн эврэннь келн-улс дундасн уга кегдх. ¹⁵ Зурһан хонгтан көдлтхэ, доладгч өдр – төвкнүн бәәлһнэ бемб өдр, Деед Эзнэ әрүслсн өдр. Бемб өдр көдлсн күн болһн алгдх йоста. ¹⁶ Израилин улс бемб өдриг үйәс үйд бәртхэ – эннь мөңк бооцан. ¹⁷ Мини болн Израилин улсин хоорнд мөңкинд кесн тиим темдг. Яһад гихлэ зурһан хонгт Деед Эзн теңгр болн һазр үүдәж, доладгч өдртән сулдан амрчасмн.

¹⁸ Тенд, Синай уул деер, Деед Эзн Мошелэ күүндврэн чилэхлэрн, терүнд Бурхна харар Бийинь бичсн Бооцана хойр хавтха чолуд өгнэ.

Алтн туһлд шүтлһнэ килни

32 ¹ Моше уул деерэс эс буужахиг эмтн медв. Тегэд тедн Ахарониг бүслж зогсад терүнэс некнэ:

– Нэ, ода маднд бурх кеж өг, тер мадниг дахулад йовтха. Египетэс мадниг дахулж харсн күн – Моше – терүнлэ юн болсинь бидн медхшвидн!

² Ахарон теднд иигж келнэ:

– Гергдиннь, көвүдиннь, күүкдиннь чикнэс алтн чимкэринь авад нанд өгтн.

³ Эмтн чикнэсн алтн сиикэн авад Ахаронд өгцхэнэ. ⁴ Ахарон теднинь авад хээлэд бүрүһин дүрстэ кегдл кенэ. Эмтн нег-негндэн келнэ:

– Израиль, эн тадна Бурхн! Эн тадниг Египетэс дахулж харһла!

⁵ Энүг үзжэсн Ахарон туһлын кегдлин өмн тэкл тэклһнэ орм кеһэд келнэ:

– Маңһдур Деед Эзнэ нэр!

⁶ Маңһдуртнь өрүһэр тедн бэрц бэрх тоотыг авч ирэд шатана, эвцлһнэ бэрциг бас авч ирнэ. Дарунь тедн идэд, ууһад, байртаһар дөгэд нээрлнэ.

⁷ – Уул деерэс шулуһар бу, – гиж Деед Эзн Мошед келнэ. – Чини Египетэс дахулад харһгдсн эмтн йир андрсн, ичр-һутр уга болж одж! ⁸ Мини зааһад орулсн хаалһас ямаран түргэр тедн хажив! Тедн бийдэн цутхсн бүрүһин көшө кецхэв, тедн эн көшөдэн шүтжэнэ, терүнд бэрц бэржэнэ. Иигж келнэ: «Эн тадна Бурхн, Израиль! Эн тадниг Египетэс дахулж харһ!»

⁹ Деед Эзн Мошед келнэ:

– Эн эмтн буцдг заңта бээсинь меднэв! ¹⁰ Тегэд бичэ нанд харшл. Эврәннь цухлан эдн деер асхад, эдниг алнав. Чамас Би алдр эмт харһнав!

¹¹ Болв Моше Деед Эзиг, эврәннь Бурхиг, эрэд сурна.

– Деед Эзн! – гиж тер келнэ. – Ю хээж Та Эврәннь эмтнд цухлан харһхмнт, Та Эврэн тедниг Египетэс Эврәннь алдр

чидлэрн, Эврэннь күчтэ харарн харһлат? ¹² Эврэннь эмтиг уул дотр алгдтха гийһэд, һазр деер дэжж бичэ бөөтхэ гийһэд Та тедниг дахулад харһлат гиж Египетин улсар ю хээж келүлнэт? Цухлан бичэ үзүлтн, хээрлтн, Эврэ эмтэн бичэ алтн! ¹³ Бийиннь мухласан – Абрахамиг, Ицхакиг болн Израилиг* санлт, теднд Та Бийэрн андһар өглэт: «Тадна үйнр тооһарн оln болх – теңгртк одн мет. Мини өгх һазриг мөңкинд үйнртн эдлх гиж үгэн өгчөнөв».

¹⁴ Деед Эзн санань зовад, Эврэннь эмтэн засглхар седжәһэд зогсв.

¹⁵ Моше эргэд уул деерэс буужав. Терүнэ һарт Бооцана хойр хавтха чолуд бэрэтэ. Терүн деернь өмн ард бийднь бичг бичэтэ.

¹⁶ Тер хавтха чолуд Бурхн Эврэн кесмн болжана. Терүн деерк бичвр бас Бурхн Эврэн бичсмн болжана – бичгиг керчэд кеж.

¹⁷ Тегэд дор бөөх эмтн ямаран шууга татжахинь Ешуа соңсна.

– Бөөсн сүүр деер ноолдана шууган! – гиж тер Мошед келнэ.

¹⁸ Моше иигж хэрү өгнө:

– Энтн диилврин шууган биш, энтн диилгдснэ шууган биш! Энтн нөөрин дууна э!

¹⁹ Сүүр тал өөрдхлэрн Моше бүрүһин дүрстэ кегдл үзнэ, биилжэх эмтиг үзнэ. Моше уурлад уулын көлд хавтха чолуд хаяд теднэн хамхлна. ²⁰ Бүрүһин кегдлиг шатаһад, үүлэд тоос кенэ. Тоосиг уснд хаяд Израилин улст тер усиг уулһна.

²¹ – Иим күнд килнцд орулдгарн эн эмтн ю кев чамла, бурута болжахмб? – гиж Моше Ахаронас сурна.

²² Ахарон иигж хэрү өгнө:

– Бичэ уурлад бэ, мини эзн! Чи эврэн меднэлмч эн эмтн хар саната йовдл һарһдгинь... ²³ Тедн нанд келлэ: «Маднд бийән дахулх дүнгэ бурх кеж өг. Мадниг Египетэс дахулж һарһсн күн – Моше – терүнлэ юн болсинь бидн меджэхшвидн!» ²⁴ Тиигхлэ би теднд келв: «Алтн кегдлмүд бөөхлэ, терүгэн төөлтн». Теднэн нанд өгцхөв, би алтыг һалд хайв... Аштнь эн бүрүһин дүрстэ кегдл болж һарв...

²⁵ Ахаронас көлтэ эмтн хөрлт уга болцхасиг Моше үзнэ. Дөөснөннь тав деер һарһад Ахарон эднд ичр-һутран, аэмшгән мартхд зөв өгв. ²⁶ Моше бөөрнд орхинь өмн зогсад, дуудвр кенэ:

* 32:13 Эс гиж Яковиг.

– Деед Эзнлэ кен? Нан тал иртн!

Терүг эргэд Левин хөөт үйир цугтан цуглард зогсв. ²⁷ Моше теднд келнэ:

– Иигж Израилин Бурхн Деед Эзн келжэнэ: «Үлдэн анад бөөрн дундаһар йовад хэрү эргтн! Күн болһн эврәннь ахан, эврәннь нээжэн, өөрхн улсан алтха!»

²⁸ Левин көвүд Мошен заквриг күцэнэ: тер өдр 3 000 шаху амтн алгдв. ²⁹ Моше теднд иигж келнэ:

– Тадн эндр бийэн Деед Эзнэ гелнд нерэдвт – көвүнәннь эмэр, ахиннь эмэр. Тегэд тадниг Деед Эзн адслх!

³⁰ Маңһдуртнь Моше амтнд иигж келнэ:

– Тадна килнц йир ик! Болв би Деед Эзнд күрнэв, тадна килнциг тэвүлэд чигн орквзав.

³¹ Деед Эзнд хэрү күрэд терүнд келнэ:

– О! Намаг соңстн! Эн амтнэ килнц йир ик: тедн бийдэн бурхиг алтар кеж! ³² Теднэ геминь тэвж өгнт? Кемр уга гихлэ, намаг бас Эврәннь бичсн дегтрэс биллэд хайтн!

³³ Деед Эзн иигж хэрү өгнэ:

– Мини өмнэс килнц һарһсн күүг Би Эврәннь дегтрэс хусж хайнав. ³⁴ Йов! Мини чамд заасн үзг тал амтиг дахулад авч ир. Тадниг мандг Мини элч чини өмн йовх. Болв засглх өдр ирхлэ, Би тедниг килнц һарһснднь шоодхув.

³⁵ Израилин олн-амтн Ахарониг бүрүһин дүрстө кегдл кетхэ гиж келснэс көлтэ тедниг Деед Эзн цаажлв.

33 ¹ Деед Эзн Мошед келнэ:

– Египетэс дахулж һарһсн амтнлөһөн йов эндэс. Абрахамин, Ицхакин болн Яковин хөөт үйирт өгх болад андһар тэвсн һазр тал йовтн. ² Чини өмн Би Эврәннь элчиг йовулнав. Кана-нахныг, амореймүдиг, хетмүдиг, перизмүдиг, хивеймүдиг болн евүсмүдиг Би көөж һарһнав. ³ Элвг үсэр болн балар байн эн һазр тал йовтн! Болв Би таднла йовшгов, эс гиж Би тана буцлтас көлтэ хаалһдтн тадниг алхув.

⁴ Эн чаңһар келсн үгмүд соңсад амтн хээкрэд уульцхав, бийдэн кеердг юмсан зүүсн уга.

⁵ Деед Эзн Мошед келнэ:

– Израилин улст кел: тадн зүткэ эмтнт, кемр Би таднла нег агчмд болвчн йовхлаг – тадниг алхув! Зүүсн кеерүлөн тээлтн. Би болхла тадниг яахитн хэлэсүв.

⁶ (Тенд Хорив уулын өөр Израилин улс кеерүлөн тээлэд дэжж зүүсн уга.)

Харһлтын Шатр

⁷ Тер цагас авн Моше бээрнэс уухнд шатр тэвдг болв. Тер шатриг Харһлтын Шатр гиж нерэвд. Кемр кен чигн күүнд Деед Эзнэс сурх сурвр бээхлэг, Моше бээрнэсн һарад Харһлтын Шатр тал оддг болв. ⁸ Терүг йовхлаг, цугтан эврәннь шатрин хажуд зогсад терүг Харһлтын Шатрт эс ортл хэлэдг билэ. ⁹ Зуг терүг орхлаг, бахна бээдлтэ үүлн бууһад Шатрин үүднд зогсдмн. Деед Эзн Мошелэ күүнднэ. ¹⁰ Бахна бээдлтэ үүл үзн, эмтн эврәннь шатрин үүднд түргүр ундмн. ¹¹ Деед Эзн Мошелэ нүр харһлцж күүнднэ – күн күүнлэ күүнджэх эдлэр. Дарунь Моше бээрн талан хэрү ирнэ. Мошен баахн нөкд Навина көвүн Ешуа Шатрас һардго билэ.

Моше болн Деед Эзнэ туурмж

¹² Моше Деед Эзнд келнэ:

– Та эн эмтиг цааранднь дахулад йов гиж нанд закч келлэт. Болв кениг нанла йовулхан келсн угат. Та намаг нерэрм меднэт, би Танд таасгдув гиж келлэт. ¹³ Кемр тиим болхлаг, нанд Бийиннь хаалһан медүлхиг суржанава, Танд таасгддгар Таниг медх зөв өгтн. Эн эмтн – Тана улс болжахиг сантн!

¹⁴ Деед Эзн иигж хэрү өгнэ:

– Би Эврэн чамла йовнава, чамд түшг болнава.

¹⁵ Моше келнэ:

– Кемр Та маднла эс йовхлаг, мадниг эндэс һартха гиж бичэ күчэр көөһэд бээтн. ¹⁶ Би болн Тана эн улс Танд тааста болжахин темдг ямаран? Зуг Та маднла йовжах темдг! Энүгэрн Та мадниг һазр деерк талдан улсас йилһжэнэт.

¹⁷ Деед Эзн иигж Мошед хэрү өгнэ:

– Би чини сурвриг күцэнэв, яһад гихлэ чи Нанд таасгджанач, Би чамаг нерэрчнь меднэв.

¹⁸ – Нанд Эврәннь туурмжан үзүлит! – гиж Моше сурна.

¹⁹ Деед Эзн үгэн өгнэ:

– Нанд бээсн тоотын сээнинь чини өмн кенэв, чини өмн Яхве гидг нер заанав. Би хээрлгдхэр седжэх күүг хээрлнэв. Би өр-өвч болхар седжэхдэн өр-өвч болнав. ²⁰ Болв чи Мини чирэ хэлэж чадшгоч. Намаг үзсн күн әмд үлдшго. ²¹ Энд орм бөөнә, Мини өөр. Энд уулын хад деер зогс. ²² Мини туурмж хажуһарм йовхла, Би чамаг эн хадын нүкнд бултулад Эврәннь һарарн хаанав. Давад йовхларн ²³ һаран авхув, чи Намаг ардасм үзхич, болв Мини чирэг үзшгоч.

Шин хавтха чолуд болн оln зааврмуд

34 ¹ Деед Эзн Мошед келнә:

– Хойр хавтха чолуһин өөһинь авад, өмн кеснлөһән әдл ке. Би тедн деер урднь чини хамхлсн чолудт бичснлә әдл үгмүд бичнэв.

² Өрүн күртл белн бол. Өрүндән Синай уул деер һарад Мини өмн уулын ора деер зогс. ³ Чамла нег чигн күн бичә йовтха, нег чигн күн уул деер бичә үзгдтхә, мал чигн уулын девснд бичә идшлтхә.

⁴ Моше урдклаһан әдл хойр хавтха чолу кеж авад, өрүн өрлө тедниг һартан бәрсн Деед Эзнә келсәр Синай уул деер һарна.

⁵ Деед Эзн үүлдн бууна, Мошен өмн зогсад Яхве гиж нерән зәңглнә. ⁶ Деед Эзн терүнә өмнәһүр йовад иигж келнә:

– Яхве, Яхве – Бурхн хээрлтә болн сән седклтә, тесвртә, өр-өвч болн итклтә! ⁷ Терүнә өр-өвчнь миңһдгч үйдән хадһлгдна: һарһсн гемиг, килнциг болн буру йовдл һарһсиг Тер тәвж өгнә. Зуг гем һарһсиг Тер гем уга гижәхш: эцкин һарһсн килнцәс кәлтә теднә көвүдиг һурвдгч, дөрвдгч үйднь күрәд засглна!

⁸ Моше адһмтаһар сөгдәд, түргүр унад ⁹ келнә:

– Мини Эзн! Кедр би Танд тааста болхла, Мини Эзн, маднла йовтн! Эн келн-улс зүткә, болв мадна килнциг болн буру йовдлыг тәвж өгтн! Мадниг Эврәннь үлмәд орулж автн!

¹⁰ Деед Эзн иигж хәрү өгнә:

– Би таднла бооца кенэв. Цуг әмтнә өмн һазр деер болад уга өвәрц йовдл Би үзүлнэв. Нег чигн келн-улст тиим юмн болад уга!

Чини эргнд бөөх цуг келн-улс чамар дамжад Би, Деед Эзн, кежэх кергиг ээж хэлэтхэ! ¹¹ Мини таднд зач келжэх тоотыг күцэтн. Би амореймүдиг, кананахныг, хетмүдиг болн перизмүдиг, хивеймүдиг болн евүсмүдиг таднас көөнөв. ¹² Хэлэтн, тер одх назрин бөөрн улсла бичэ бооца кетн. Энтн таднд бэрэн болх! ¹³ Теднэ тэкл тэkdг ормиг хамхлтн! Теднэ эрүн чолудыг күүлтн! Ашеран* модна бахнсиг чавчтн! ¹⁴ Талдан эмтнэ бурхнд бичэ мөргтн! Яһад гихлэ Деед Эзнэ нерн – Харллһн! Тер – хару Бурхн!

¹⁵ Тер назра келн-улсла бичэ бооца кетн. Тедн эврәннь бурхдтан шүтнэ – тедндэн бэрц бэрнэ. Кемер тедн тадниг дуудхла, теднэ тэкл тэксн бэрцэснь идхит. ¹⁶ Теднэ күүkd эврэ бурхдтан мөргнэ. Кемер тадн теднэ күүkdиг көвүдтэн мордулж авхла, тиигхлэ тедн тана көвүдиг бас тиим йовдлд орулх.

¹⁷ Цутхсн бурхна кегдл бийдэн бичэ кетн.

¹⁸ Эс искэсн һуйрин нөөриг кетн: долан хонгтан Мини зач келсэр эс искэсн һуйр идтн. Нерэдсн цагт, авив сард, нэр кетн. Яһад гихлэ авив сард Египетэс тадн харлат.

¹⁹ Эк болһна түрүн харсн үрн Мини болжана – бод болн үүрмг малас харсн эр зүстэнь Мини! ²⁰ Элжгнэ түрүн туһлын алв хөөһэр өгэд хулдж автн. Кемер хулдж авшгоһар седжэхлэ, терүнэ күзүһинь нуһлтн. Эврәннь түрүн көвүдин төлэ бас авлһ өгтн. Нег чигн күн Мини өмн хоосн харта ирж чадшго!

²¹ Зурһан хонгтан көдлтн, доладгч өдртэн амртн: назр хаһлжах болну, эс гиж тэрэ хуражах цагт болну көдлмшэн зогсаһад амртн.

²² Долан хонгин нэр кетн – буудян түрүн хадлһна нэр. Темс цуглулж авлһна нэр жилин чилгчэр кетн. ²³ Жилд һурв дэкж танад залус цугтан Эзн Яхвен өмн – Израилин Бурхна өмн үзгдх йоста. ²⁴ Кемер тадн жилд һурв дэкж Деед Эзнэ – тана Бурхна – өмн мөргхэр ирэд бөөхлэ, Би таднас талдан улсиг көөнөв, тадна межэг икдүлнэв, нег чигн күн тадна назр тал өөрдшго.

²⁵ Нанд тэкл тэклхэрн, бэрцин цусн исксн өдмг деер бичэ асхртха. Песахин нөөрин өдр авч ирсн бэрциг өрүн күртл бичэ үлдэтн.

²⁶ Эврәннь назрин түрүн урһцас эврәннь Бурхна – Деед Эзнэ – герт авч иртн.

* 34:13 *Ашера* – Канана олн эмтнэ бурхн – күүkd күн гидг бурхн.

Ямана ишкиг экиннь үснд бичэ чантн.

²⁷ Деед Эзн Мошед келнэ:

– Эн үгмүд бичж ав: энүгэр ул кеһэд чамта болн Израильта бооца кежэнэв.

²⁸ Моше Деед Эзнлэ дөчн өдр болн дөчн хонгтан бээв, өдмг идсн уга, ус уусн уга. Хавтха чолуд деер бооцана учринь Моше бичв – Арвн Заавр. ²⁹ Моше Синай уул деерэс буухла, терүнэ харт Бооцана хойр хавтха чолуд бээж.

Мошен чирэ герлэр гилвкнэ

Деед Эзнлэ күүндснэ дару чирэхэсн герл харчахиг Моше медсн уга. ³⁰ Болв Ахарон болн Израилин улс терүг үзэд өөрдхэсн ээцхэв. ³¹ Моше тедниг дуудна. Ахарон болн хамцана хардачнр өөрднэ, Моше теднлэ күүнднэ. ³² Дарунь Израилин наадк улс өөрдэд ирнэ. Моше теднд Синай уул деер Деед Эзнэ өгсн заавриг цугтаһинь келж өгнэ. ³³ Болв Моше теднлэ күүнддгэн уурхларн, чирэхэн бүркэхэр бүркнэ. ³⁴ Деед Эзнлэ өөрдэд күүндх саам ирхлэ, Моше бүркэхэн чирэхэсн авна. Хэрү ирхлэрн Деед Эзн терүнд ю даалһсинь Израилин улст келж өгнэ. ³⁵ Тер кемд Израилин улс Мошен чирэхэс герл харчахинь үзнэ. Деед Эзнлэ күүндх саам иртл Моше шинэс чирэхэн бүркдмн.

Бемб өдрин тускар

35 ¹ Израилин улсин хамцана цуг амтиг хураһад Моше келв: – Деед Эзн иим заавр өгв: ² «Зурһан хонгтан кедлтн, доладгч өдртэн – Деед Эзнэ эрүн төвкнүн бээлһнэ бемб өдр. Эн өдр кедлсн күн алгдх. ³ Тадна гермүдт бемб өдрлэ нам һал чигн шатаж болшго».

Өргэ герт туста тоот

⁴ – Деед Эзн тиим юм заажана, – гиж Моше Израилин хамцана улст келв. – ⁵ Деед Эзнд бэрц бэртн. Эврәннь дурарн бэрц бэрхэр седжэх күн Деед Эзнд алт, цаһан мөңг эс гиж улан мөңг, ⁶ көк, чисм улан болн улавр күрң утцд, нимгн олс эс гиж ямана ноос, ⁷ ширдсн

хуцин арс болн нимглсн арс, акациян мод, ⁸ герлин гегэнд кех олив модна тос, түркх тосна төлө болн ута һарһлһна төлө сээхн үнртэ каңкнсн юмсуд, ⁹ оникс нертэ чолуд болн үнтэ чолуд кевд орулад теднэр заппу болн чеежд бэрдг түнгрцг кеерүлх тоотсар бэрц бэртхэ.

¹⁰Тадна эрдмтэ әмтн ирәд Деед Әзнә закч келсн тоотыг күцәтхә: ¹¹өргә гер, терүнә бүркә болн терүн деерәһәр бүркә, товчлх бүтү, тулг бахнс болн көндлң модд, бахнс болн түшг, ¹²Бооцана хээрцг болн ут модд, терүг хаах бүркә болн халхлх көшг, ¹³ширә, терүнә ут модд болн савмуд, Деед Әзнә өмн тәвдг әрүн өдмг, ¹⁴герлин гегә болн терүнд кергтә тоотыг, цөгц, герлин гегәнә тос, ¹⁵күж уңһдах ширә болн терүнд кергтә ут модд, түркх тос болн ута һарһлһна күж, өргә герин үүднд көшг, ¹⁶улан мөңгн термтә тәкл тәкдг орм, терүнә ут модд болн сав, ик сав тулһтаһинь, ¹⁷хашан көшг, терүнә бахнс болн дорнь тәвх түшг, хашан үүднә көшг, ¹⁸өргә герин бичкн һасн болн хашан эргндк көшг кехин төлө бичкн һасн, терүнә деесд, ¹⁹әрүн бээрнд мөрглһнә хувц – Ахарон гелңгин болн терүнә көвүдин әрүслгдсн хувцд кетхә.

²⁰Тегәд Израилин хамцана улс кевтән Мошеһәс салж тарв. ²¹Дәкәд күн болһн зүркн туссиг, Деед Әзнд бэрц бәрхәр седсэн авч ирв. Тедн цугтан Харһлтын Шатрт, терүнд мөрглһнә болн әрүслсн хувцдын төлө кергтә юмс авч ирв. ²²Ирхәр седсн әмтн цугтан ирнә, залус болн гергд ке алтн кегдлмүд авч ирв: дегә, сиик, билцгүд, күзүнд зүүдг кеерүл. Эн алтыг Деед Әзнә өмн белг гиж өргв. ²³Зәрмснь олдсн көк, чисм улан, улавр күрң утц, нимгн олс, ямана ноос, ширдсн хуцин арс болн нимглсн арс авч ирв. ²⁴Деед Әзнд зәрмнь цаһан мөңг болн улан мөңг авч ирв. Кергт орулгдх олдсн акациян мод чигн бэрц бәрхәр авч ирв. ²⁵Дамшлтта күүкд улс ээрәд көк, чисм улан, улавр күрң өңгтә утцд болн нимгн олс авч ирв. ²⁶Талдан гергд ээрч чаддгнь, ээрхәр седдгнь ямана ноос ээрв. ²⁷Хамцана һардачнр кевд орулх оникс чолуд болн үнтэ чолуд теднэр заппу болн чеежд өлгдг түнгрцг кеерүлхәр авч ирв. ²⁸Тедн сән үнртә тос, бас олив модна тос герл өгхин төлө, түрклһнә авъяс күцәхәр, ута һарһхар авч ирцхәв. ²⁹Тегәд Израилин келн-улсин залус болн гергд Мошеһәр дамжад Деед Әзнә зааж келсн кергт орлицхар Бурхнд эврәннь седвәрәр белгән авч ирцхәв.

Өргэ гер бэрх көдлмичнриг шиидлһн

³⁰ Моше Израилин улст иигж келнэ:

– Медэд авчктн: Деед Эзн Бецалелиг йилһж авв (тер Йудан отгас Урин көвүн болн Хурин ач бээж). ³¹ Терүг Бурхна Сәкүсәр дүүргв, цецн уха болн серл, медрл болн ямаран чигн керг күцэх дамшлт өгв. ³² Тегэд тер алтар, цаһан мөңгәр, улан мөңгәр көдлмш кедг эрдмтә болв. ³³ Тер кегдлд орулж тәвдг чолу керчж чадна, бас мод керчж ямаран чигн нәрн көдлмш кедг болв. ³⁴ Деед Эзн терүнд болн бас Ахисамахин көвүн Оголиавд – Дана отгас – талдан әмт сурһж чаддг эрдм өгв. ³⁵ Деед Эзн теднд керчдг, эд сиилвртәһәр некдг, зүсн-зүүл өңгтә көк, чисм улан, улавр күрң утцас болн нимгн олснас некдг, бас йирин эдәр кеж чаддг эрдмчнрин болн урн әмтнә эрдминь кевтнь үзүлв.

36 ¹ Деед Эзнә өгсн цецн ухата болн тоолврта Бецалел, Оголиав болн эрдмчнр цугтан әрүн бәәр тосхад цугтаһинь күцэх йоста.

² Бецалелиг, Оголиавиг болн Деед Эзнә эрдм белглсн әмтиг, көдлхәр седжәхинь, Моше цугтаһинь дуудна. ³ Тедн Мошеһәс Израилин улсин әрүн бәәр бәрхәр авч ирсн бәрц авна. Олн-әмтн болхла өрүн болһн шин белг шинәс авч ирәд бәәв. ⁴ Әрүн өргә бәржәсн эрдмтә әмтн көдлмшән үлдәһәд ⁵ Моше тал ирәд келнә:

– Деед Эзнә көдлмш кетхә гихәд келснәс әмтн юман үлүһәр авч иржәнә.

⁶ Моше бәәрндән тархах заавр өгнә: залус чигн, гергд чигн әрүн өргән төлә дәкж бичә бәрц авч иртхә гинә. Әмтнә авч ирсиг авдган уурна, ⁷ керг күцәхин төлә авч ирсн юмн икдәд бәәв.

Өргә гер бәрлһн

⁸ Көдлмшән әклсн эрдмчнр өргә герин төлә нимгн олснас, көк, чисм улан болн улавр күрң утцар 10 некмр эд некж кенә; тер эд деер керүбмүд некәтә. ⁹ Некмр эд болһн утдан 28 тоха, өргндән – 4 тоха; тер некмр эд кевтән нег кемжәтә болна.

¹⁰Тавн некмр эдиг хамднь ниилүлэд нег әңг кеһәд уйна, талдан 5 эдиг бас ниилүлэд хамднь уйна. ¹¹Некмр эдин нег әңгин захарнь көк бүтүс болн тиим кевәр талдан эдин захар тиим бүтүс кев: ¹²нег эдин захин көвәһәр 50 бүтү болн 50 бүтү талдан әңгин захин некмр эдт тус-тустнь 50 бүтү һарһж уйв. ¹³Тәвн алтн дегә һарһад хойр әңг некмр эдиг ниилүлэд өргә гер кев. ¹⁴Ямана ноосар 11 некмр эдәр өргә герин бүркәг кев. ¹⁵Некмр эд утдан 30 тоха, өргндән 4 тоха болв. Арвн негн әңг кевтән нег кемжәтә болв. ¹⁶Терүнә 5 әңгинь ниилүлэд уйв, дәкәд талдан 6 бас негдүлэд хамднь уйв. ¹⁷Некмр эдин нег әңгин захинь дахулад 50 бүтү кев, бас 50 бүтү талдан некмр эдин захин эргнднь кев. ¹⁸Улан мөңгн 50 дегә товч кев. Хойр әңгинь ниилүлэд нег бүркәг кев. ¹⁹Деерәснь хуцин будгта арсар бүркәг кев, терүн деегәр – нимглсн арс бүркв.

²⁰Өргә герт акация моднас тулг бахнс кев: ²¹бахн болһн 10 тоха утдан, күсдундур тоха өргндән, ²²нег-негнь арата 2 модар келкәтә болх. Өргә герин бахнс цугтан тиим бәәж. ²³Өргә герин өмн үзгин эрст 20 тулг бахн кенә. ²⁴Тедн дор тулх 40 цаһан мөңгн ул – бахн болһна дор хошаһад ул, терүнә 2 дөрвн талта арата модна төлә бас. ²⁵Тегәд хойрдгч ар үзгин эрст 20 бахн кегдв, ²⁶40 цаһан мөңгн ул – хошаһад ул бахн болһнд. ²⁷Ардк, өргә герин барун эрст 6 бахн кев, ²⁸ардк өнцгүдт бас 2 бахн кегдв. ²⁹Дораһарн эн бахнс хойр әңглгдж, деерәһәрн (түрүн төөнг бәәсн ормар) – бүтү. Тиим бахнс хойр бәәж, өнцг болһнд нежәһәд бахн. ³⁰Эн 8 бахнин төлә 16 цаһан мөңгн ул кегдв: бахн болһнд хошаһад ул.

³¹Акация модар көндлң модд кегдв: өргә герин нег эрсин эргнд ниилүлсн 5 тулг бахн, ³²хойрдгч эрсин эргнд тулг бахнс ниилүлхин төлә – 5, бас 5 көндлң модн ардк барун эрсин төлә кегдв. ³³Дунд бәәх келкәтә модн тулг бахнсиг эрсин нег захас хойрдгч захта ниилүлнә. ³⁴Тулг бахнсиг алтар будна, көндлң модыг батлхин төлә теднд алтн төөлг хадна, көндлң модыг алтар будна.

³⁵Көк, чисм улан, улавр күрң утцар болн нимгн олсар көшг гүрнә. Терүн деерәһәр керүбмүдин дүр некнә. ³⁶Терүнә төлә акация моднас алтар будсн 4 бүдүн бахн кенә, алтн дегәс кенә, цаһан мөңгнәс бахнст 4 түшг кегдв.

³⁷Өргә герин үүд хаахин төлә көк, чисм улан, улавр күрң утцдас болн нимгн олснас оln өңгтә көшг кенә. ³⁸Дегәстә 5 бахн

кеһэд, дораснь болн деерэснь алтар будна. Теднэ төлө улан мөңгөр 5 түшг кегдв.

Бооцана хээрцг келһн

37 ¹ Акация модар Бецалел хээрцг кенэ. Тернь утдан хойр дундур тоха, өргндөн – күсдундур, өндртэн – күсдундур, ² һазаһаснь болн дотраснь терүг цевр алтар будад, захинь алтар эрэлв. ³ Дөрвн алтн төөлг кеһэд тер теднэн хээрцгин дөрвн көлднь наана: хойр төөлг хээрцгин нег бийэснь, хойр төөлг талдан бийэснь. ⁴ Акацияс тер ут модд кеһэд алтар будна. ⁵ Теднэн хээрцгин хойр таласнь төөлгт орулна, ут моднд терүг авч йовхд амр болтха гиж кенэ.

⁶ Хээрцгин бүркәһинь цевр алтар кенэ. Утдан тернь хойр дундур тоха, өргндөн күсдундур тоха болв. ⁷ Бүркән захарнь тер хойр керүбин дүр алтар сиилэд кев: ⁸ негнь нег бийэснь, хойрдгчнь – хойрдгч таласнь. Тернь бүркәлэ ниилэд нег бөөдлтө болв. ⁹ Негнегнәннь чирэ нүүрцэд зогсад бүркә хэлэхлэрн, тедн деернь живрән делнэ.

Эрүн өдмг тэвдг ширэ келһн

¹⁰ Бецалел акацияс ширэ кенэ, хойр тоха утдан, нег тоха өргндөн болн күсдундур тоха өндртэн, ¹¹ терүгән цевр алтар будад алтн тасм кев. ¹² Ширән захарнь рамк кев, өргндөн альхн дүңгә, эн рамкд алтн тасм һарһв. ¹³ Бецалел дөрвн алтн төөлг кеһэд ширән дөрвн өнцгтнь көл деернь батлна, ¹⁴ кемр ширэг көндөхлэ, гиигн болтха гийһэд эн төөлгүдт ут мод орулдгар кенэ. Төөлгүд ширән рамк түшнэ. ¹⁵ Акация моднас тер ширэ өргдг ут модд кенэ, теднэн алтар будна. ¹⁶ Ширэ деер тэвх ааһ-сав цевр алтар кенэ: тэрлкс, шанһс, шалдрң юм кехин төлө ааһс болн буһшс.

Өргг герт герлин гегә келһн

¹⁷ Герлин гегә цевр алтар сиилэд кев. Терүнә һол моднь, ацнь болн үйнь – теднэ уңгнь болн цецгин делвснь – бүклдән негднэ.

¹⁸ Герлин гегэнэ бээрнд зурхан ац бөөлө: нег бийэснь хурвн, хойрдгч таласнь – хурвн. ¹⁹ Зурхан ац болһнднь хурваһад үй – миндалин цецг мет – хол модта, цецгин делвстэ. ²⁰ Герлин гегэнэ көл деернь дөрвн цецг бөөлө, теднь миндалин цецг мет хол модта болн делвстэ. ²¹ Түрүңк хойр ац дор – үйин йорал, хойрдгч хойр ац дор – үйин йорал, хурвдгч хойр ац дор – үйин йорал; зурхан ац дор кевтэн иим билэ. ²² Үйин йорал болн ацмуд цугтан герлин гегэнлэ нег бөөдлтэ болв; цугтан цевр алтнас кегдв. ²³ Бецалел долан цөгц, цевр алтар шамин хол ясдг кесг чимкүр болн күжин кесг сав кенэ. ²⁴ Герлин гегэнэ болн терүнд кергтэ тоотст нег талант цевр алтн орв.

Күж уңһадаг ширэ болн эрүн тос бел келһн

²⁵ Акация моднас күж шаталһна төлө бэрцин ширэ кев: урдан нег тоха, өргндэн нег тоха болн хойр тоха өндртэн. Ширэн өврнь терүнлэ мел ниилв. ²⁶ Терүнэ дееркинь, үзг болһинь болн өвринь тер цевр алтар будв, эргүлэд алтн тасм кегдв. ²⁷ Хойр алтн төөлг кеһэд тасмин дор, захарнь тер батлв. Терүнд ут модд орулад ширэг көндөһэд йовдгар кев. ²⁸ Ут моддыг акация моднас кеһэд алтар тер ширдв.

²⁹ Бецалел тос түрклһнэ йовдл күцэхин төлө эрүслсн тос болн арһтаһар цевр күж белдв. Терүг шатахла сэн үнр һарна.

Тэкл шатадг орм келһн

38 ¹ Акация моднас Бецалел тэкл шатадг дөрвлжн орм кев – урдан тавн тоха, өргндэн тавн тоха, өндртэн болхла хурвн тоха. ² Дөрвн өнцг деернь дөрвн өвр кев – тернь тэклин ормла нег бөөдлтэ болад ниилв. Терүгэн тер улан мөңгэр будв. ³ Тэкл тэكدг ормд тэвх кергтэ тоотыг олар кев: сав, бичкн күрз, цус авдг сав, мах бэрдг серэ болн һал һарһдг сав. Энүг цугтаһинь улан мөңгэр кев. ⁴ Тэкл тэكدг ормд улан мөңгэр терм кев. Терүг захин дор тал дунднь күрдгэр тэвв. ⁵ Ут моддын төлө дөрвн төөлг цутхад, терүгэн улан мөңгн термин дөрвн бийднь батлв. ⁶ Ут моддыг болхла, акация модар кеһэд улан мөңгэр һадрлв. ⁷ Ут моддыг тэкл

тэцдг ормин хэврһэрнь бөөсн төөлгүдт өргхд эвтэ болтха гинһэд тер орулв. Тэкл тэцдг орм тегш модар көндөһөр кегдв.

⁸ Бецалел ик сав кеһэд дорнь тулг тэвв. Харһлтын Шатрин үүднд церглжэсн күүкд улсин нүр үздгин улан мөңгн кевтэн тер савд орулгдв.

Өргэ герин хаша келһн

⁹ Дэкэд тер хаша кев. Өмн үзгэснь нимгн олсн эдэр кегдсн көшг утдан 100 тоха болв, ¹⁰ 20 улан мөңгн түшгтэ 20 бахнст тер көшгиг өлгв. Бахнст хадгдсн дегэс болн ниилврнь цаһан мөңгэр кегдв. ¹¹ Ар үзгэснь өлгсн көшг утдан 100 тоха болв. Тернь 20 бахн, 20 улан мөңгн түшгтэһэр кегдв. Бахнс деер бөөх дегэс болн ниилврнь цаһан мөңгэр кегдв. ¹² Хашан барун үзгэснь утдан 50 тоха көшг өлггдв. Тернь 10 бахнста болн 10 түшгтэ болв. Бахнст өлггдсн дегэс болн ниилврнь цаһан мөңгэр кегдв. ¹³ Зүн үзгнь утдан 50 тоха. ¹⁴ Терүнэ үүднэ нег бийэснь утдан 15 тоха көшг 3 түшгтэ 3 бахнс тэвгдв. ¹⁵ Хашан үүднэ талдан бийднь утдан 15 тоха көшг 3 түшгтэ 3 бахнс тэвгдв. ¹⁶ Хашан эргндк көшг кевтэн нимгн олсн эдэр уйгдв. ¹⁷ Бахнс дор тэвгдсн түшгүд улан мөңгэр, бахнс деер хадсн дегэс болн ниилврнь цаһан мөңгэр кегдв. Бахнсин дееркнь цаһан мөңгэр бүркгдв. Хашан бахнс цугтан цаһан мөңгэр ниилгдв. ¹⁸ Үүднд өлггдсн көшг олн өңгтэһэр кегдв: көк, чисм улан, улавр күрн утцдар болн нэрхн олсар некгдв, утдан 20 тоха болв. Хашан көшг мет тер өндртэн 5 тоха. ¹⁹ Үүднэ өөр 4 улан мөңгн түшгтэ 4 бахн бөөж; бахнст бөөсн дегэс цаһан мөңгэр кегдж. Деерэһэрн бахнс цаһан мөңгэр будата, ниилврнь бас цаһан мөңгн. ²⁰ Өргэ герин бичкн һасн болн хашан эргндк көшгин бичкн һасн улан мөңгэр кегдж.

Тосхлтын төлө олзлгдсн тоотс

²¹ Бооцана өргэ герт һарһсн һару иим болв. Эннь Ахарона гелц көвүн Итамарин һардврт Мошен зааврар левитмүд кев. ²² (Бецалел – Урин көвүн, Хурин ач – Иудан отгас – тер Бецалел Деед Эзнэ заасиг Мошеһэр дамжад цугтаһинь күцэв. ²³ Терүнлэ Дан гидг отгас Ахисамахин көвүн Оголиав болна. Тер сиилвр

harhдг урч бээж, бас зүсн-зүүл сиилвртэ эд көк, чисм улан, улавр күрң болн нэрхн олсн утцдар некдг эрдмтэ бээж.)

²⁴ Эрүн бээр бэрхин төлэ harhсн алтн – авч ирэд бэрц бэрсн – 29 талант болн 730 эрүн бөөрнэ шекель болв.

²⁵ Отгин улсиг тоолхд цуглуулсн цаһан мөңгн 100 талант болн 1 775 эрүн бөөрнэ шекель болв: ²⁶ 20 настаһас деегшөн тоолсн күн болһна – 603 550 күн – нежәһэд бека (эрүн бөөрнэ шекелин өрәлинь) авв.

²⁷ Эрүн бөөрнэ бахнсин түшг болн терүнэ көшгин бахнс цутххин төлэ 100 талант орв: 100 түшгт 100 талант, нежәһэд талант түшг болһнд. ²⁸ Миңһн долан зун далн тавн цаһан мөңгн шекель бахнсин дегэд болн ниилврт орулгдв, бахнсин дееркиг цаһан мөңгәр будлһнд бас орв.

²⁹ Бэрц бэрэд бөөсн улан мөңгн 70 талант болн 2 400 шекель күрв. ³⁰ Терүнэс Харһлтын Шатрин үүднд бөөсн бахнсин түшг, улан мөңгн термтэ төкл тәкдг орм болн кергтэ тоотнь кегдв, ³¹ хашан эргндк көшг татх бахнсин түшгт болн хашан ик үүднэ төлэ, бас өргә герин бичкн һаснд болн хашан эргндк көшгин бичкн һаснд улан мөңгн орулгдв.

Гелңгүдин хувц уйлһн

39 ¹ Көк, чисм улан болн улавр күрң утцнас эрүн бөөрнд мөрглһнд орх хувц кенә. Тийм эрүн хувц Ахаронд некж өгнә. Деед Эзн Мошед заквр өгсәр тедн мел тийгж кев.

² Алтнас, көк, чисм улан болн улавр күрң утцнас болн нимгн олснас заппу кенә. ³ Энүнә төлэ алтыг нимгләд утц кеһәд, тер утциг көк, чисм улан, улавр күрң утцнла ниилүлв, дәкәд нимгн олснас сиилвртэ эд некж кенә. ⁴ Заппун үзг болһнас ээм harhж уйна. ⁵ Заппун бүс бас заппун бөөдлтәһәр нег кевәр некдв: алтн утцар, көк, чисм улан, улавр күрң утцар болн нэрхн олсар. Деед Эзн Мошед заквр өгсәр тер мел тийгж кев.

⁶ Оникс чолуд бел кецхәв. Теднь алтар кесн сиилвртэ кевд тәвгдв. Тер чолудт, тамһд бөөснлә әдләр, Израилин көвүдин*

* ^{39:6} Израилин көвүд эс гиж Яковин көвүд.

нерд керчгдсн бээж. ⁷ Тедниг заппун ээм деернь тэвв. Эн чолуд Израилин көвүдин туск тодлвр болтха гисн темдг болжана. Деед Эзн Мошед заквр өгсэр тер мел тиигж кев.

⁸ Заппула эдл чеежд өлгдг түңгрцг кев. Тернь бас алтн утцнас, көк, чисм улан, улавр күрң утцнас болн нэрхн олснас сиилвртэһэр некгдв. ⁹ Чеежд өлгдг түңгрцг дөрвлжн бээдлтэ, нег сөм утдан, нег сөм өргндөн хойр давхрлад эвксн эдэр кегдж. ¹⁰ Терүн деерэһэр 4 зерглэн үнтэ чолуд бөөнэ. Түрүн зерглэнднь сердолик, топаз, берилл; ¹¹ хойрдгч зерглэнд бирюза, сапфир, изумруд; ¹² һурвдгчднь – гиацинт, агат, аметист; ¹³ дөрвдгчднь – хризолит, оникс болн яшма. Чолуд цугтан сиилвртэ алтн кевд тэвгдж. ¹⁴ Израилин көвүдин нертэ чолуд тооһарн 12 болв. Чолун болһн деер тамһла эдл Израилин 12 отгин нежэһэд нер керчэд батлж.

¹⁵ Чееж деерк түңгрцгин төлэ цевр алтар эрчм орулгдсн бүчлэ эдл олн цев кегдж. ¹⁶ Хойр алтн сиилвртэ кев кегдв. Хойр алтн төөлг кеһэд түңгрцгин өңцгүдэр өлгв, ¹⁷ тедниг хойр алтн цевэр ¹⁸ хойр кевд негдүлв, тедниг заппун ээм деер өмнэснь өлгв. ¹⁹ Бас хойр алтн төөлг кев. Тедниг чеежд өлгдг түңгрцгин хойр өңцгин дотраснь заппуд наалддг бийэснь өлгв. ²⁰ Бас 2 алтн төөлг кеһэд өмн бийэснь ээмин көвөн захд өлгв. Тернь заппун бүсин деер уйгдж. ²¹ Чеежд өлгдг түңгрцгин төөлгүд заппун төөлгүдлэ көк боодһаһар боогдж. Тегэд заппун бүс деер бээхлэрн тер заппуһас ундгоһар кегдв. Деед Эзн Мошед заквр өгсэр тедн мел тиигж кев.

²² Заппу дор өмсдг хувциг мел көк утцар некв. ²³ Тернь бичэ шууртха гиһэд терүнд бат көвэтэ малтар бөөнэ. Тернь мел дээчнин хувцна бээдлтэ. ²⁴ Деерк хувцна дор көвэһэр көк, чисм улан болн улавр күрң утцар, нэрхн олсар гранатын темснэ бээдлтэ бичкн долдас кев. ²⁵ Цевр алтар хоңхс кеһэд гранат дунд дор көвэһэрнь өлгв. ²⁶ Мөргүлин төлэ кесн хоңхс болн гранатын темсд деерк хувцна дор көвэһэр селгэһэр сольгдв. Деед Эзн Мошед заквр өгсэр тедн мел тиигж кев.

²⁷ Ахарона болн терүнэ көвүдин төлэ олсн утцар киилг некж өгв, ²⁸ олсн эдэс тахъя болн толһад боодг олсн боодһас, нимгн олсн эдэс шалвр кеж өгв. ²⁹ Нимгн олсар, көк, чисм улан болн улавр күрң утцдар олн өңгтэ бүс некж өгв. Деед Эзн Мошед заквр өгсэр тедн мел тиигж кев.

³⁰ Эрүн ормд титм кев – цевр алтнас темдг. Терүн деер, тамһ деер керчэд кеснлэ эдлэр, иигж бичгдв: «ДЕЕД ЭЗНЭ ЭРҮН ТЕМДГ». ³¹ Терүнд тахъя деерәһәр боох көк боодһа уйж кев. Деед Эзн Мошед заквр өгсәр тер мел тиигж кев.

Өргә гер бәрлһнә көдлмиш төгсәлһн

³² Тегәд өргә гер бәрлһнә көдлмиш төгсв – Харһлтын Шатр бәргдв. Израилин улс Мошед Деед Эзнә заксар цугинь дигтә кевәр күцәв. ³³ Тедн Мошед өргә гер, бүркә болн цуг кергтә тоотынь – бүтүс, тулг бахнс, көндлң модд, бахнс, түшгүд, ³⁴ бас хуцин ширдсн арсн бүркә, нимгләд кесн арсн бүркә болн халхлх көшг, ³⁵ Бооцана хээрцг, терүнә ут модд, бүркә, ³⁶ ширә болн терүнд тәвх сав, Деед Эзнә өмн оркх эрүн өдмг, ³⁷ цевр алтар кесн герлин гегән болн терүн деер тәвх цөгцс, терүнд кергтә тоотс болн терүнд кергтә тосн, ³⁸ алтн ширә, түркдг тос, шатадг күж, Шатрт орх үүднә көшг, ³⁹ улан мөңгн тәкл тәкдг орм улан мөңгн термтәһән, терүнә ут модд болн терүнд кергтә тоот сав, тулгта ик сав, ⁴⁰ хашан көшг, терүнә бахнс болн терүн дор тәвх түшг, хашан үүднә көшг, деед болн бичкн һасн, мөргүл кехлә кергтә тоотыг өргә герт – Харһлтын Шатрт. ⁴¹ Бас эрүн бәәрнд мөргүл күцәх эрүн хувцд: гелң Ахаронд болн терүнә көвүдт. ⁴² Деед Эзнә Мошед заасар мел цугтаһинь Израилин улс күцәв.

⁴³ Моше теднә кесиг эргәд хэләв. Цугнь мел Деед Эзнә келсәр дигтәһәр кегдв. Моше теднд әдсән күргв.

Өргә гериг босхлһн

40 ¹ Деед Эзн Мошед келнә:
² – Түрүңк сарин түрүн өдр өргә гер – Харһлтын Шатр босх.
³ Терүнд Бооцана хээрцг орулад көшгәр ха. ⁴ Терүнд ширә орулад деернь кергтә тоотынь тәв. Герлин гегә авч ирәд деерәһәрнь олн цөгц тәв. ⁵ Бооцана хээрцгин өмн күж уңһдадг алтн ширә тәв. Өргә герин үүднд көшг өлг. ⁶ Өргә герин үүднә өмн – Харһлтын Шатрин – тәкл шатадг орм тәв. ⁷ Харһлтын Шатрин болн тәкл тәкдг ормин хоорнд ик сав тәвәд терүг усар дүүрг. ⁸ Эргүләд хаша

ке, хашан үүднд көшг өлг. ⁹ Дарунь түркдг тос авад өргэ герт түрк, дотрнь бээсн тоотд түрк: өргэ гериг болн дотрнь бээсн тоотыг эрүсл. Тедн эрүн болх. ¹⁰ Тэкл шатадг ормд бас тос түрк, терүнэ кергтэ тоот савд түрк: терүг эрүсл – тер эрүнэс эрүн болх. ¹¹ Ик савд болн терүнэ түшгт түрк, тедниг эрүсл. ¹² Дэкэд Харһлтын Шатрин үүдн тал Ахарониг көвүдтәһинь авч ирэд тедниг усар уһа. ¹³ Ахаронд эрүслсн хувц өмск, терүнд тос түрк: Мини гелң болдгар терүг эрүсл. ¹⁴ Терүнэ көвүд авч ир, теднд киилг өмск, ¹⁵ теднд эцкднь тос түркслә әдл түрк, тегәд тедн Мини гелңгүд болх. Эн тос түрклһн гелң гисн нерн теднд мөңкинд зүүгдженә – үйәс үйд.

¹⁶ Деед Эзнә закар Моше цугтаһинь дигтә кевәр күцәв.

¹⁷ Хойрдгч жилин түрүнк сарин түрүн өдр өргә гер босхгдв.

¹⁸ Моше өргә гер босхна: тер түшгинь тәвнә, тедн деер тулг бахнс тәвәд, көндлң моддта негдүлнә, бахнс тәвнә, ¹⁹ өргә гериг некмр эдәр бүркв, деерәснь бүркәһәр бүркнә. Тиигтхә гиж Деед Эзн терүнд закар кенә.

²⁰ Моше Бооцана хавтха чолуд авад хээрцгт тәвнә. Хээрцгт ут модд тер нааһад деернь бүркә тәвнә, ²¹ хээрцгиг өргә герт орулад халхлх көшг татна, терүгәр бас Бооцана хээрцг хаана. Тиигтхә гиж терүнд Деед Эзн закар кенә.

²² Өргә герин – Харһлтын Шатрин – ар үзгт көшгин өмн Моше ширә тәвнә. ²³ Терүн деер Деед Эзнә өмн эрүн өдмг Терүнә келсәр тәвнә. ²⁴ Өргә герин – Харһлтын Шатрин – өмн үзгәс, ширән өмн Моше герлин гегә тәвв. ²⁵ Деед Эзнә өмн терүн деер цөгцс, Терүнә келсәр, тәвнә. ²⁶ Харһлтын Шатрт көшгин өмн алтн ширә тәвв. ²⁷ Деед Эзнә келсәр терүн деер күж уңһдав.

²⁸ Өргә герин үүднд тер көшг өлгв. ²⁹ Өргә герин өмн – Харһлтын Шатрин – тэкл шатадг орм кеһәд, терүн деер тэкл тәкәд, эрүн өдмгәр дееж өргв. Тиигтхә гиж Деед Эзн терүнд закар кев.

³⁰ Харһлтын Шатрин болн тэкл тәкдг ормин хоорнд ик сав тәвәд, терүг уһадг авъяс күцәх усар дүүргв. ³¹ Моше, Ахарон болн терүнә көвүд ик савас усар һаран, көлән уһацхав. ³² Тегәд тедн Харһлтын Шатрт орхар седхләрн, эс гиж тэкл тәкдг орм тал өөрдхәр седхләрн уһадг болв. Тиигтхә гиж Деед Эзн Мошед закар кев.

³³ Өргэ герин болн тэкл тэkdг ормин эргнд тер хаша босхв, хашан үүднд көшг татв.

Деед Эзнэ туурмж

Тиигж Моше көдлмшөн төгсөв. ³⁴ Үүлн Харһлтын Шатриг хаав, Деед Эзнэ туурмж өргэ гериг дүүргв. ³⁵ Харһлтын Шатрт Моше орж чадсн уга, яһад гихлэ үүлн Харһлтын Шатриг бүркв, Деед Эзнэ туурмж өргэ гериг дүүргв.

³⁶ Үүлн өргэ гер деер деегшөн һархлаг, Израилин улс дэkn хаалһдан орад дарани һатлвран күцэдг билэ. ³⁷ Кеpr үүлн эс өөдлхлэ, тедн ормасн көндрдмн биш, үүлн өөдлхиг күлэдг билэ.

³⁸ Өдрт өргэ герин деер Деед Эзнэ үүлн бөөдмн, сөөһөр эн үүлн дотр һал шатдмн. Терүг Израилин эмтн цугтан үздмн. Теднэ тиигж һазр эрглһн ямаран чигн цагт болжав.

Левит

Эн дегтр Леви гидг отгин нертэ. Левин отгин амтн өргэ герт мөргүл кедг бээж. Урднь харсн «Нүүдл» гидг дегтрин цаарандкнь эн болжана. Өргэ гер тосх-сна хөөн бэрц бэрлһнэ болн эрүн мөрглһнэ бээдл үзүлгджэнэ. «Левит» дегтрт ик зуудан диг-дарана төрмүдин тускар келгджэнэ. Энүг Израилин келн-улст Бурхн Синай уул деер Мошеһэр дамжад өгч. Терүнд бас эрүн бээдлин болн өөрхн улслаһан яһж бөөхин тускар келгджэнэ.

«Левит» гидг дегтр үзүлгджэх төрмүдэрн тавн эңгэс тогтж. Түрүн энднь (1-7 бөлг) зүсн-зүүл бэрц бэрлһнэ тускар келгджэнэ. Хойрдгч эңднь (8-10 бөлг) гелнүгүдин онц чинрин тускар – Ахарон, терүнэ көвүдин – бэрц бэрлһнд оржахиг үзүлжэнэ. Ёурвдгч

эңгднь (11-15 бөлг) цевр, цевр биш бөөдлин тускар тодрхаһар бичэтэ. 16-гч бөлгт цеврлһнэ өдрт болн килнцэс харһлһна өдрт ямаран шишлң авъяс күцэдгиг үзүлжэнэ (Йом-Киппур). Эннь Израилин байрта болн ээмшгтэ өдрт килнцэс гетлһн, Бурхна эвцснэ өдр. Дарук ик эңгнь (17-26 бөлг) «Эрүн бөөдлин диг-даран» гидг нертэ. Эн төрин тускар йир тодрхаһар болн нээрин тускар, терүнд орулх бэрцин тускар бичэтэ. «Левит» нертэ дегтрин чилгчднь эдслһнэ болн харалһна тускар келгджэнэ.

Хамгин хол төрнь: Бурхн эрүн. Израилин келн-улс Бурхна болад бас эрүн болх йоста. Бурхн үүдэсн тоотасн ончрна. Израильд Бурхна бөөлһн йирдэн бөөдл биш. Олн-эмтн йир сээнэр бийэн белдснэ хөөн Бурхн тал өөрдж чадхмн болжана. Эннь йосндан Терүнд мөргх, Бурхна заавр күцөһэд бөөх, талын келн-улсин авъяс бэрж дурашго. Тегэд эрүнэр бийэн бэрлһнь сэн авъясин чинртэ, өөрхн эмтнлөһөн үннэр болн чикэр бөөлһн. Тер учрар «Левит» дегтр кедү цаг давчигн, халжах төрэрн чинрэн геешго. Олн-эмтн энүг соньмсч умшх гисн иткл бөөнэ.

Шаталһна бэрцин тускар

1 ¹ Харһлтын Шатрас Деед Эзн Мошег дуудад иигж терүнд келнэ:

² – Кемр кен-негнь Деед Эзнд бэрц бэрхэр седхлэ, тиигхлэ гертэн бээсн бод малар чигн, үүрмг малар чигн кеж чаджана. Энүнэ тускар Израилин көвүдт соңсхад кел.

³ Кемр тер шаталһна бэрцэн бод малар кежэхлэ, тиигхлэ эрмдг уга бүрү авх йоста. Терүг Деед Эзнд таасгддгар Харһлтын Шатрин өмн зогсатха. ⁴ Бэрц бэржэх күн гемэн хэрүлдгэр, тер бэрцнь Деед Эзнд таасгддгар бүрүһин толһад харан тэвтхэ. ⁵ Бүрүг Деед Эзнэ өмн алтха. Гелнүд болжах Ахарона хөөт үйр, бэрцин цусиг Харһлтын Шатрин үүднд бөөх тэкл тэkdг ормд эргүлэд цацтха.

⁶ Шатагдх бэрцин арсинь шувтлад, махинь эңглэд чавч кергтэ.

⁷ Ахарон гелңгин хөөт үйнр тэклин ормд һал шатаһад түлө тэвтхэ. ⁸ Гелңгүд болжах Ахарона хөөт үйнр, бэрцин зэрм эңгинь, толһатаһинь болн өөктәһинь, тэклин ормд, шатчах түләнэ модн деер тэвтхэ. ⁹ Бүрүһин дотринь болн көл-туруһинь уснд уһах кергтэ. Эдниг гелң цугтаһинь тэкл тэkdг орм деер шататха. Эннь цугтан шаталһна бэрц болжана, Деед Эзнд һалын бэрц, каңкнсн үнр Терүнд таасгдна.

¹⁰ Кеmr кен-негнь үүрмг малар – хөөһәр эс гиж ямаһар – бэрц бэрхәр авч ирхлэ, тиигхлэ тер хуциг эс гиж текиг эрмдг угаһаснь авх йоста. ¹¹ Терүг Деед Эзнэ өмн тэклин ормин ар үзг талнь алтха. Гелңгүд болжах Ахарона хөөт үйнр тэклин ормд эргүлэд бэрцин цусиг цацтха. ¹² Алгдсн малыг эңглэд, чавчад, толһаһинь болн өөкинь салһх кергтэ. Эдниг цугтаһинь гелң тэклин ормд, шатжах түләнэ модн деер тэвтхэ. ¹³ Бэрцин дотринь болн көл-туруһинь уснд уһах кергтэ. Тегэд гелң бэрцән бэрэд цугтаһинь тэклин ормд шататха. Эн цугтаһинь шаталһн Деед Эзнд һалын бэрц, каңкнсн үнр Терүнд таасгдна.

¹⁴ Кеmr кен-негнь Деед Эзнд шаталһна бэрцд шову авч ирхлэ, тиигхлэ бэрцән көглжрһн эс гиж баахн көглжрһн шовудар кехмн болжана. ¹⁵ Гелң шовуг тэкл тэkdг орм тал авч ирэд, күзүһинь мошкад, толһаһинь тенд шатах йоста. Шовуна цусинь тэклин эрс деернь шаһад һарһтха. ¹⁶ Терүг өрвлгэснь бэрэд, цогцаснь киртэ ар бийинь таслж уга кеһэд, тэклин үмс асхдг зүн үзг тал хайтха. ¹⁷ Далвагаснь бэрэд цогцинь эрэ шуулг (болв эңглэд шуулхмн биш). Терүг гелң тэкл тэkdг ормд шатчах модн деер шататха. Эннь цугтаһинь шаталһн Деед Эзнд һалын бэрц, каңкнсн үнр Терүнд таасгдна.

Өдмгин бэрцин тускар

2 ¹ Кеmr кен-негнь Деед Эзнд өдмгәр бэрц бэрхәр седжәхлэ, тернь цаһан буудян һуйрар кегдх йоста. Тер күн һуйрт олив тос кеһэд, ладан тәвх. ² Гелңгүд болжах Ахарона хөөт үйнрт авч иртхэ. Гелң терүнэс атхм һуйр тостаһинь авад, бас ладаниг кевтнь авад тэкл тэkdг орм деер бэрцин деежинь гиж шататха. Эннь Деед Эзнд һалын бэрц, каңкнсн үнр Терүнд тааста. ³ Наадк эңгнь

Ахарона болн терүнэ көвүдин болжана: эрүнэс эрүн юмн, тедн Деед Эзнэ халын бэрцэс авгджана.

⁴Кемр чини өдмгин бэрц бешт болһгдсн болхла, тиигхлэ тернь цаһан буудян хуйрар болһгдх йоста: эс искэсн хуйрар болһсн өдмгиг олив тоснд элдэд эс гиж олив тос түрксн хуйр болх йоста.

⁵Кемр өдмгэр кежэх чини бэрц дөрвлжн таавад болһгдсн болхла, тиигхлэ эннь эс искэсн цаһан буудян хуйрар олив тоснд элдэд болһгдх йоста. ⁶Тер өдмгиг эңг-эңгэр хамхлад олив тос деерэснь ке. Эннь өдмгэр кежэх бэрц.

⁷Кемр өдмгэр кежэх чини бэрц төгрг таавад болһгдсн болхла, тиигхлэ олив тоснд цаһан буудян хуйрар болһгдх йоста.

⁸Деед Эзнд өдмгин бэрц гиһэд авч одад терүгэн гелнд өг. Гелң терүг тэклин ормд тэвтхэ. ⁹Бэрцин деежинь авад тэклин һалд шататха. Эннь Деед Эзнд халын бэрц, каңкнсн үнр Терүнд тааста.

¹⁰Наадк эңгнь Ахарона болн терүнэ көвүдт: эрүнэс эрүн юмн, тернь Деед Эзнэ халын бэрцэс авгджана.

¹¹Деед Эзнд өргжэх тадна өдмгин бэрц эс искэсн хуйрар болһгдх йоста. Искэд болһсн өдмг, бал Деед Эзнд өгчөх халын бэрц гиж шатагдшго юмн. ¹²Деед Эзнд теднэн шин тэрэнэ түрүн урһцин деежнь гиһэд авч иртн. Болв теднь Деед Эзнд каңкнсн үнр һарһад таасгддгар тэклин һалд бичэ теднэн шататн.

¹³Тиим бэрцсиг давслхан бичэ март. Давсн Бурхна болн чини хоорндк бооцана темдг. Авч ирх бэрц болһндан давс нем.

¹⁴Кемр Деед Эзнд тэрэнэ түрүн урһцас өдмгэр бэрц бэржэхлэ, шин буудян толһасин үүлсн экинь һалд хуурад авч ирх кергтэ.

¹⁵Терүнд олив тос нем, деерэснь ладан асх. Эннь өдмгэр кежэх бэрц. ¹⁶Тегэд гелң эн бэрцин деежинь Деед Эзнд халын бэрц гиһэд шататха. Тернь буудян экнэс зэрм эңгинь болн ладаниг кевтнь.

Эвцлһнэ бэри

3 ¹Кемр кен-негнь эвцлһнэ бэрцэн бод малар авч ирхлэ – бух эс гиж үкр болну – тиигхлэ эрмдг уга мал авч ирэд, терүг Деед Эзнэ өмн зогсатха. ²Бэрцин толһа деернь һаран тэвэд, терүг Харһлтын Шатрин өмн алтха. Гелңгүд болжах Ахарона хөөт үйнр

тэклин ормиг эргүлэд цус цацтха. ³ Эвцлһнэ бэрцэс Деед Эзнд дотркинь оражах өөкиг кевтнь өгх кергтэ, хажуднь бээх өөкиг бас өгх. ⁴ Хойр бөөринь болн терүн деернь ташан хажуд бээх өөкиг, элкнэ семжнэснь керчж өгтхэ (терүг бөөртэһинь сүһлж авх кергтэ). ⁵ Тегэд Ахарона хөөт үйр тедниг цугтаһинь тэклин һалд шатгах модн деер кевтх шатагдх бэрцлэ хамднь шататха. Эннь Деед Эзнд һалын бэрц, каңкнсн үнр Терүнд тааста.

⁶ Кемр күн Деед Эзнд үүрмг малар эвцлһнэ бэрц авч ирхлэ – эр эс гиж эм болхла – тийгхлэ эрмдг уга мал авч иртхэ. ⁷ Кемр тер хө авч ирхлэ, терүгэн Деед Эзнэ өмн зогсатха. ⁸ Бэрцин толһа деернь һаран тэвэд Харһлтын Шатрин өмн алтха. Ахарона хөөт үйр тэклин ормиг эргүлэд бэрцин цус цацтха. ⁹ Эвцлһнэ бэрцэс Деед Эзнд һалын бэрц гиж белглэд өөк өгх кергтэ: өөктэ сүүлинь (терүг үзүр күртлнь керчж авх), дотркинь оражах өөк, хажуднь бээх өөкиг кевтнь авх, ¹⁰ хойр бөөринь болн терүн деернь ташан хажуд бээх өөкиг, дөкэд элкнэ семжинь өгтхэ (терүг бөөртэһинь сүһлж авх кергтэ). ¹¹ Тедниг цугтаһинь гелң тэклин һалд шататха. Эннь Деед Эзнд һалын бэрц, Терүнд нерэдсн хот болжана.

¹² Кемр кен-негнь бэрц бэрхэр яма авч ирхлэ, терүг Деед Эзнэ өмн зогсатха, ¹³ дөкэд терүнэ толһа деер һаран тэвэд Харһлтын Шатрин өмн терүгэн алтха. Тегэд Ахарона хөөт үйр тэклин ормиг эргүлэд бэрцин цус цацтха. ¹⁴ Деед Эзнд һалын бэрц белглэд, дотркинь оражах өөкиг болн хажуднь бээх өөкиг, ¹⁵ хойр бөөринь болн терүн деернь ташан хажуд бээх өөкиг, дөкэд элкнэ семжиг өгтхэ (терүг бөөртэһинь хамднь сүһлж авх кергтэ). ¹⁶ Тедниг цугтаһинь гелң тэклин һалд шататха. Эннь Деед Эзнд һалын бэрц, Терүнд нерэдсн хот болх. Терүнд каңкнсн үнр таасгдна. Бэрцин өөкн кевтэн Деед Эзнэ болжана. ¹⁷ Таднд эннь мөңк зокал, альд эс бээв чигн терүг үйэс үйд бэрж йовтн: хотдан өөк чигн, цус чигн бичэ орултн.

Килнцэс цеврлһнэ бэрц

4 ¹ Деед Эзн Мошед келнэ:
² – Израилин улст соңсх: Деед Эзнэ зааврин негинь кен чигн күн медлго эвдхлэ, һарһшго юм һарһхла, иигж кех кергтэ.

³ Кемр тос түркүлсн ах гелң нег йовдл һарһад, терүнднъ цуг әмтн гемшәгдјәхлә, тиигхлә тер гелң Деед Эзнд килнцәс цеврлһнә бәрц гһәд эрмдг уга бүрү мал авч иртхә. ⁴ Бүрүг авч ирәд Харһлтын Шатрин үүднд Деед Эзнә өмн зогсатха. Дәкәд һаран бүрүһин толһа деер тәвәд Деед Эзнә өмн алтха. ⁵ Тос түркүлсн ах гелң бүрүһин цусиг кеж авад Харһлтын Шатрт орултха. ⁶ Тер цуснд хурһан норһад Деед Эзнә өмн, әрүн бәәрнә көшгин өмн дола дәкж цацл цацтха. ⁷ Харһлтын Шатр дотр Деед Эзнә өмн бәәх күж уңһдадг тәклин ширән өвртнъ бас цус түрктхә. Үлдсн цусинъ Харһлтын Шатрин үүднд бәәх тәкл шатадг ормин улд асхтха. ⁸ Цеврлһнә бәрц бәржәх бүрүһин өөкинъ кевтнъ – дотркинъ оражах болн хажуднъ бәәх өөкиг – автха. ⁹ Хойр бөөринъ болн терүн деернъ ташан хажуд бәәх терүн деерк өөкинъ, элкнә семжиг керчж авх кергтә (терүг бөөртә хамднъ сүһлж авх). ¹⁰ Эвцлһнә бәрц бәржәх бухиг тиигж әвтәлх кергтә болжана. Тегәд гелң эн тоотыг цугтаһинъ тәкл шатадг ормд шататха. ¹¹ Бүрүһин арсинъ болн терүнә бүкл махинъ толһатаһинъ, кәлтә-шииртәһинъ, дотрктаһинъ болн киртә кевтнъ – ¹² бүрүһәс үлдсинъ цугтаһинъ – бәәрнәс һазаран үмс асхдг цевр ормд һарһад модн түлән деер тәвәд шатах кергтә. Эдниг цугтаһинъ үмс асхдг ормд шатахмн болжана.

¹³ Израилин улсин хамцан ямаран чигн йовдл эндүһәр һарһсмн болхла, терүг әс медсн болхла – кемр тедн Деед Эзнә ямаран чигн заквр эвдхлә, буру йовдлыг хамцан даахмн болжана. ¹⁴ Теднд буру йовдл һарһсинъ заагдх. Тегәд хамцан килнцәс цеврлһнә бәрц бәрхин төлә бүрү мал авч ирәд Харһлтын Шатрин өмн зогсатха. ¹⁵ Хамцана ахлачнр Деед Эзнә өмн бүрүһин толһа деер һаран тәвәд Терүнә өмн алтха. ¹⁶ Тос түркүлсн ах гелң бүрүһин цусиг Харһлтын Шатрт орулад, ¹⁷ хурһан цусар норһад, дола дәкж Деед Эзнә өмн, көшгин өмн цацл цацтха. ¹⁸ Харһлтын Шатрт Деед Эзнә өмн бәәх күж уңһдах ширән өвринъ цусар будтха. Үлдсн цусиг Шатрин үүднд бәәх тәкл шатадг ормин улд асхтха. ¹⁹ Бүрүһәс бәәсн өөкинъ кевтнъ һарһж авад терүг тәклин ормд шатах кергтә. ²⁰ Цеврлһнә бәрцд орулжах бүрү малын бәрциг күцднъ күцәхмн болжана. Тиигж гелң терүн деер гемән хәрүллһнә авъяс кежәнә. Тегәд цуг хамцана килнцнъ тәвгдјәнә. ²¹ Бүрүһин бүкл махинъ

күүнэ бөөрнэс һарһад, өмнкләһән әдләр шатах кергтә. Эннь хамцана төлө кежәх килнцәс цеврлһнә бәрц.

²² Кемр һардач килнц һарһхла, кемр тер зөрц биш Деед Эзнә заавр эвдхлә, тер гемтә болхла, ²³ эс гиж терүнә һарһсн буруһинь заахла – тиигхлә тер күн эрмдг уга тек авч иртхә. ²⁴ Текин толһа деер тер һардач һаран тәвәд, Деед Эзнә өмн шаталһна тәкл тәкдг ормин хажуд алтха. Эннь килнцәс цеврлһнә бәрц болжана. ²⁵ Тегәд гелң хурһан эн бәрцин цуснд норһад шатадг тәклин өвринь цусар будтха. Үлдсн цусинь тәклин ормин улд асхтха. ²⁶ Текин өөкинь кевтнь тәклин орм деер эвцлһнә бәрц кевтә шатах кергтә. Тиигж гелң терүн деер гемән хәрүллһнә авъяс кежәнә. Һардач гемән хәрүллһнә авъяс күцәһәд буруһас тәвгднә.

²⁷ Кемр эгл әмтнәс кен-негнь зөрц биш йовдл һарһхла – Деед Эзнә ямаран чигн заавр эвдхлә – тер бурута болад, ²⁸ эс гиж терүнд буру йовдл һарһсинь заахла, тиигхлә эрмдг уга яма авч иртхә. ²⁹ Тегәд тер килнцәс цеврлһнә бәрцин толһа деер һаран тәвәд шишлң бәрц шатадг тәклин ормд алтха. ³⁰ Даруһнь гелң хурһан цуснд норһад шатадг тәклин өвринь цусар будтха. Үлдсн цусинь тәклин ормин улд асхтха. ³¹ Эвцлһнә бәрцәс авчах кевтә өөкинь цугтаһинь автха. Тер өөкиг гелң тәклин ормд шататха. Эннь Деед Эзд таасгдх кақкнсн үнр болх. Тиигж гелң килнцтә күн деер гемән хәрүллһнә авъяс кежәнә. Эн күүнә килнцнь тәвгджәнә.

³² Кемр эн күн килнцәс цеврлһнә бәрцән хөөнә сүргәс бәрхәр седжәхлә, тиигхлә эрмдг уга хө авч иртхә. ³³ Тегәд цеврлһнә бәрцин толһа деернь һаран тәвәд шатадг тәклин ормд алтха. ³⁴ Гелң хурһан бәрцин цуснд норһад шатадг тәклин өвринь будтха. Үлдсн цусинь тәклин ормин улд асхтха. ³⁵ Өөкинь кевтнь, эвцлһнә бәрцд орулжах хөөнәс авчах кевтә, һарһж авх кергтә. Тегәд гелң тер өөкиг тәклин бөөрнд Деед Эзд нерәдсн һалын бәрцлө хамднь шататха. Тиигж гелң гемән хәрүллһнә авъяс тер күн деер кех. Иигж күүнә килнцнь тәвгджәнә.

5 ¹ Кемр дор келгдх йовдлмудас көлтә күн гемшәгджәхлә: – эс гиж юм үзсн болхла, эс гиж тер йовдлын тускар юм меддг болхла, болв герч күн гиһәд харалар өәлһәд зарһд дуудхла мел

юм келсн уга болхла, учрсн йовдлын герчнь болад килнц харһсн болхла;

² – кедр тер цевр биш юм көндөсн болхла, эс гиж бузр аңгин күш, эс гиж бузр малын күш, эс гиж үүрмг бузр адусдын күш медлго көндөһэд болв эврэн бузрдхла;

³ – кедр тер күүнэ кир көндөсн болхла (ямаран чигн күүнд бөөдг кир көндөхлө), түрүлөд терүг медлго, болв дөкөд медхлө;

⁴ – кедр тер урдаснь ухаллго ю чигн кех болад андһар өгсн болхла – тернь хар саната эс гиж сөн саната болв чигн (ухалл уга ямаран чигн андһар өгсн болхла, өмтнө өгдг андһар), түрүлөд эннь ямаран чинртөһинь эс меджөһэд, болв хөөннь медхлө, –

⁵ тегэд эн йовдлмудас негхн гем харһсн күн терүгән медэд келтхө, ⁶ харһсн йовдлын ормд Деед Эзнд цеврллһнэ бэрц авч иртхө – хө эс гиж яма. Тегэд гелң терүн деер гемән хөрүллһнэ авъяс күцөх, терүг килнцэс цеврлх.

⁷ Кедр тер күн бэрц бөрхөр седхлөрн хө эс авч ирж чадхла, Деед Эзнд эврәннь йовдлын ормд 2 көглжрһн шову эс гиж 2 баахн көглжрһн шову: негинь килнцэс цеврллһнэ бэрц гиж, хойрдгичинь шатахин төлө авч иртхө. ⁸ Теднән гелңд өгтхө. Тернь түрүлөд цеврллһнэ төлө авч ирсн шовуг автха, толһаһинь күзүнэснь салһлго мошктха. ⁹ Тер цеврллһнэ бэрцин цусар тәклин эрсиг будтха. Үлдсн цусинь тәклин ормин улд шувтлад харһтха. Эннь килнцэс цеврллһнэ бэрц. ¹⁰ Дөкөд гелң хойрдгч шовуг шаталһна бэрцд дигтөһөр орулх. Тиигж гелң күүнэ гемән хөрүллһнэ авъяс күцөх. Терүг кесн килнцэснь цеврлх, тегэд эн күүнэ гемнь тәвгдх.

¹¹ Кедр тер 2 көглжрһн эс гиж 2 баахн көглжрһн шову авч ирж эс чадхла, тиигхлө харһсн йовдлын ормд ефән арвна нег хүв буудян цаһан һуйр авч ирэд цеврллһнэ бэрцд орултха. Һуйрт олив тос бичө кетхө, ладан бичө цацтха. Эннь килнцэс цеврллһнэ бэрц болжана. ¹² Эврәннь бэрцән гелңд өгтхө, тернь нег атхм һуйриг бэрцин дееж гиһэд тәклин бөөрнд Деед Эзнә һалын бэрцтә хамднь шататха. Эннь килнцэс цеврллһнэ бэрц.

¹³ Тиигж гелң тер күүнэ харһсн геминь хөрүллһнэ авъяс күцөх, эн күүнэ гемнь тәвгдх. Үлдсн һуйр өдмгин бэрцлө эдл гелңгин болх.

Нару даалһна бэрц

¹⁴ Деед Эзн Мошед келнэ:

¹⁵ – Кемр кен нег күн буру йовдл нарһхла, Деед Эзнэ альк нег кешго эрүн юмиг зэрц биш кесн болхла, тиигхлэ Деед Эзнд харуднь эрмдг уга хуц өгтхэ. Терүнэ үннь эрүн бөөрнэ цаһан мөңгн шекель күрх зөвтэ. Тернь хару даалһна бэрц болх.

¹⁶ Эрүн юмнд хару нарһсндан бас нег тавна хувинь немэд цугтаһинь гелнд өгтхэ. Тиигж гелң хару даалһна хуциг авад, тер күүнд гемән хэрүллһнэ авъяс күцэтхэ, тегэд эн күүнэ гемнь тэвгдх.

¹⁷ Кемр кен чигн килнц нарһхла – зэрц биш, медл уга Деед Эзнэ зааврин негинь эвдхлэ, тер күн гемтэ болх. ¹⁸ Тиигхлэ хару даалһна төлэ гелнд тер эрмдг уга хуц келсн үнлөһән эдлэр өгтхэ. Гелң эн күүнд медл уга нарһсн гемән хэрүллһнэ авъяс күцэтхэ, тегэд эн күүнэ гемнь тэвгдх. ¹⁹ Эннь харуһан даалһна бэрц: Деед Эзнэ өмн кежэх күүнэ хару даалһн болжана.

6 ¹ Деед Эзн Мошед келнэ:

² – Кемр кен чигн Деед Эзнэ өмнэс му йовдл нарһад килнцд орсн болхла, кемр терүнд даалһад нег юм хадһлтха гийһэд өггдсн болхла, эс гиж хулхалсан нууһад, эс гиж өөрхн күүнэсн йосн бишэр нег юминь булаж авад гөрдсн болхла, – ³ эс гиж өөрхн күүнәннь геесн юмиг олж авчкад гөрдэд бөөсн болхла, тегэд тер әмтнэ нарһдг килнцин негинь нарһв. Тиигхлэ худл андһарар килнцән икдүлв. ⁴ Тиим йовдл нарһсн күн бурута болхла, түрүлэд хулхалж эс гиж булаж, эс гиж хадһлтха гийһэд өгсиг хэрү өглго бээхлэ, аль кен-негнь геесиг тер олж авсн болхла; ⁵ худлахар өгсн андһарар авсн тоотан хэрү өгтхэ. Нарһсн харуһинь кевтнь хэрүлтхэ, деернь нег тавн хувинь немж өгтхэ. Тер тоотыг цугтаһинь эзнднь харуһинь даах бэрц бэрх өдр өгх йоста. ⁶ Деед Эзнд хару даалһна бэрцд гелң тал сүргэс эрмдг уга хуц авч иртхэ. Тернь келсн үнәрн эдл болх зөвтэ. ⁷ Деед Эзнэ өмн гелң терүн деер гемән хэрүллһнэ авъяс күцэх. Тегэд эн күн гемшәгдсн йовдласн цеврлгдх.

Бэрц шаталһна закон

⁸ Деед Эзн Мошед келнэ:

⁹ – Ахаронд болн терүнэ көвүдт иим заавр өг: «Кевтнь шаталһна закон эн. Кевтнь шаталһна бэрц шатагдсн ормдан сөөни дуусн өрүн күртл тэклин бээрнд үлдх йоста. Тэкл тэксн бээрнд һал шатх йоста. ¹⁰ Гелң олсар уйсн хувц болн нүцкн махмуднь үзгддгоһар олсн шалвр өмсэд, шаталһна хөөн тэклин ормд үлдсн үмс цуглулж авад тэклин ормин хажуд асхтха. ¹¹ Дэкэд хувцан сольж өмсэд, үмсиг бээрнэс һарһад цевр һазрт асхтха. ¹² Тэклин һал шатхларн бичэ унтртха. Гелң өрүн болһн терүн деер модн түлэ немэд бөөтхэ, шатагдх тоотыг делгэд, теднлэ хамдан эвин бэрцд орулжаһ өөкиг бас шататха. ¹³ Тэкл тэжжэх ормд һал унтрлго шатад бөөх йоста».

Өдмгэр бэрц бэрлһнэ закон

¹⁴ «Өдмгин бэрцин закон эн. Ахарона көвүд эн бэрциг Деед Эзнэ өмн тэклин ормин өөр тэвх йоста. ¹⁵ Авч ирсн бэрцэс олив тоста нег атхм һуйр, бас ладаниг кевтнь авад тэклин ормд деежинь гиһэд шататха. Эннь каңкнсн үнр болх, Деед Энд таасгдх. ¹⁶ Наадкинь Ахарон көвүдтәһән идтхэ. Эс искәсн һуйрар болһсн өдмгин бэрц өрүн ормд – Харһлтын Шатрин һаза идтхэ. ¹⁷ Тер өдмгиг искәсн экәр болһдмн биш. Нанд авч иржэх һалын тэклин бэрцэс эн әңгинь Би Ахаронд болн терүнэ көвүдт өгчөнөв. Эн әңгнь әрүнәс әрүн, килнцәс цеврлһнэ болн һаруһинь даалһна бэрцлэ әдл болжана. ¹⁸ Ахарона хөөт үйнрин залу киистәнь терүг идж чадх. Деед Энд авч ирәд бөөсн һалын тэклин бэрцэс үйәс үйд, мөңкинд теднэ болад күртжәнә. Эн бэрцлэ харһулгдсн тоотнь әрүн болхмн болжана».

¹⁹ Деед Эзн Мошед келнэ:

²⁰ – Ахарон болн терүнэ көвүд Деед Энд эврәннь тос түркүлснә өдрәс авн таслвр угаһар буудян цаһан һуйрин ефән нег арвнаһар болһсн өдмгэр бэрц бәрх йоста. Терүнэ өрәлинь өрүһәр, өрәлинь асхар авч иртхэ. ²¹ Тиим өдмг олив тостаһар дөрвлжн таавад болһх

кергтэ. Эн тадна авч ирх өдмг сээнэр элдсн хуйрас болһгдх; терүг эңглэд үүлтн. Эннь каңкнсн үнр болх. Деед Эзнд таасгдх. ²²Тиигж гелң болһн кетхэ – Ахарона хөөт үй. Терүнд Ахарона үдл болад тос түргдх. Тиим өдмг Деед Эзнд мөңкинд нерэдгдэд бүклдэн шатагдмн. ²³Гелңгин авч ирсн ямаран чигн өдмг бүклдэн шатагдх бэрц – терүг идж болшго.

Килнцэс цеврлһнэ бэрцин закон

²⁴Деед Эзн Мошед келнэ:

²⁵ – Ахаронд болн терүнэ көвүдт кел: килнцэс цеврлһнэ бэрц бэрлһнэ диг-даран эн. Килнцэс цеврлһнэ бэрц Деед Эзнэ өмн шаталһна бэрц алдг ормд алгдх йоста. Эннь эрүнэс эрүн. ²⁶Цеврлһнэ бэрц кежэх гелң терүгэн идхмн болжана; терүг эрүн ормд Харһлтын Шатрин хашад идх кергтэ. ²⁷Эн махнд күргсн юн чигн эрүн болх. Кемр бэрцин цусн хувцнд тусхлаг, тиигхлэ хувцна киртсн ормиг эрүн ормд уһах кергтэ. ²⁸Тиим бэрцин мах болһсн шавр буһш хамхлгдх йоста. Кемр бэрцин махиг улан мөңгн савд болһсмн болхла, тиигхлэ тер савиг хусад усар уһах кергтэ. ²⁹Гелңгүдин отгин залус цугтан тиим бэрциг идж чаджана: эннь эрүнэс эрүн юмн. ³⁰Гемэн хэрүллһнэ авъяс эрүн бөөрнд күцэхэр Харһлтын Шатрт цеврлһнэ бэрцин цус орулна. Терүнэ хөөн махиг идж болшго, шатах кергтэ.

Һару даалһна бэрцин туск закон

7 ¹Һару даалһна бэрцин туск диг-даран эн, эрүнэс эрүнэ туск юмн. ²Һару даалһна бэрциг шаталһна бэрцлэ эдл нег бөөрнд алдмн. Тэклин ормд үзг болһнасьн цусар цацл цацх кергтэ. ³Тэклин ормд өөкинъ кевтнь тэвдмн: өөктэ сүүлинъ, дотр бөөх өөкинъ, ⁴бас 2 бөөринъ болн терүн деернь ташан хажуд бөөх өөкинъ, элкнэ семж керчж авх (терүг бөөртәинъ сүһлж авх кергтэ). ⁵Деед Эзнд һалын бэрц гийһэд гелң тедниг тэклин ормд шатах-мн болжана. Эннь һару даах бэрц. ⁶Гелңгин отгин залу улс терүг идж чадх. Терүг эрүн ормд идх кергтэ. Эннь эрүнэс эрүн юмн.

Гелңгин хув

⁷ Үару даалһна чигн, килнцэс цеврллһнэ чигн бэрцд нег диг- даран: гемэн хэрүллһнэ тэкл тэкжэх бэрц гелңгин болжана.

⁸ Талдан күүнэ ормд шаталһна бэрц күцэсн гелң бэрц бэрсн малын арсинь авх.

⁹ Бешт болһсн, дөрвлжн таавад болһсн эс гиж төгрг таавад болһсн өдмгэр нерәдлһнэ бэрц өглһнэ авъяс күцэсн гелңгин болжана. ¹⁰ Олив тоснд элдсн эс гиж хүүрә ямаран чигн өдмгэр нерәдлһнэ бэрц Ахарона цуг хөөт үйнрт әдләр күртнә.

Эвцлһнэ бәрцин тускар

¹¹ Деед Эзнд авч ирдг күүнэ эвцлһнэ бәрцин закон эн. ¹² Кемр терүг ханлт өргәд авч ирдг болхла, тиигхлә ханлтын бәрциг дахулад олив тоснд элдәд, эс искәсн һуйрар болһсн өдмг, тос түркәд, һуйр болн буудян цаһан һуйриг тостаһар сәәнәр элдәд болһх йоста. ¹³ Деернь искәсн һуйрар болһсн өдмг эн нерәдлһнд немгдх. Ханлтын эвцлһнэ бәрцин тоод тедн орх. ¹⁴ Деед Эзнд нерәдхин төлә зүсн болһнась нежәһәд өдмг авгдна. Эвцлһнэ бәрцин цусар цацл цацсн гелңгин хувнь эн болжана. ¹⁵ Эвцлһнэ бәрцин ханлтан өргжәх махиг тер өдртән идх кергтә. Терүнәс нег чигн умш өрүн күртл үлдәж болшго.

¹⁶ Андһарар эс гиж эврә дураар авч ирсн бәрцән тер өдртән идх кергтә, үлдсинь маңһдуртнь идж болх. ¹⁷ Һурвдгч өдрт үлдсн махиг шатах. ¹⁸ Кемр эвцлһнэ бәрцин махиг һурвдгч өдрт идхлә, тер бэрц авч ирсн күүнд кергтәд тоолгдшго юмн. Эннь үрж одсн махн. Терүг идсн күн гемтәд тоолгдх.

¹⁹ Цевр биш юмнла харһсн махиг идж болшго. Терүг шатах кергтә. Цевр күн мах идж чаджана. ²⁰ Кемр бузрдсн күн Деед Эзнд авч ирсн эвцлһнэ бәрцин мах идхлә, тер күн эврәннь келн-улс дундас уга кегдх. ²¹ Кемр кен чигн күн бузр юм көндәхлә, күүнә бузрнь чигн болтха, эс гиж бузр мал, эс гиж жигшүртә юмс болтха, дәкәд Деед Эзнд авч ирсн эвцлһнэ бәрцин мах идхлә, тер күн эврәннь келн-улс дундас уга кегдх.

Өөк болн цус идшго закон

²² Деед Эзн Мошед келнэ:

²³ – Израилин улст соңсхад кел: үкрин, хөөнэ болн ямана өөк бичэ идтн. ²⁴ Үксн эс гиж аңгудын шуучад алсн малын өөкиг талдан юмнд орултн, зуг бичэ идтн. ²⁵ Деед Эзнд халын бэрц гиһэд авч ирсн малын өөкинй идсн күн эврәннь келн-улс дундас уга кегдх. ²⁶ Альд эс бөөв чигн, хотдан шовудын болн малын цус бичэ орулж идтн. ²⁷ Хотдан цус орулад идсн күн эврәннь келн-улс дундас уга кегдх.

Эвцлһнэ бэрцд гелңгүдин хувнь

²⁸ Деед Эзн Мошед келнэ:

²⁹ – Деед Эзнд авч ирсн эвцлһнэ бэрцэсн нег хувинь Деед Эзнд өгтхэ гиж Израилин улст кел. ³⁰ Эврәннь һарарн Деед Эзнд халын бэрц гиһэд белгэн өгх йоста: малын өөкинй болн өрчинь өгтхэ – эн өрчнь Деед Эзнэ өмн белг кевтэ өрггдх йоста. ³¹ Гелң өөкиг тэклин ормд шататха. Өрчнь Ахарона болн терүнэ хөөт үйнрин болжана. ³² Тадна эвцлһнэ бэрцин барун ташаһинь гелңд белг гиһэд өгтн, ³³ барун ташань Ахарона хөөт үйнрин хувнь. Тер күн тэклин ормд эвцлһнэ бэрцин цусинь болн өөкинй тэвсмн. ³⁴ Израилин улсин авч ирсн эвцлһнэ бэрцэс белг гиж өргжэх өрчинь болн белг гиж өргжэх ташаһинь Би авнав. Тедниг Би Ахарон гелңд болн терүнэ хөөт үйнрт өгчәнэв. Эннь Израилин улсас мөңкинд теднд өггдх хувнь болжана.

³⁵ Деед Эзнд авч ирсн халын бэрцэс тиим аңгинь Ахарон болн терүнэ хөөт үйнр Деед Эзнэ гелңгүд гисн нер зүүснэ хөөн авчана. ³⁶ Деед Эзн теднд тос түркснэ хөөн Израилин улс эднд эн аңгиг мөңкинд – үйэс үйд – өгтхэ гиж заксмн.

³⁷ Шаталһна закон болн өдмгин, килнцэс цеврлһнэ, һаруһинь даалһна, нерэдлһнэ болн эвцлһнэ бэрцин закон тиим. ³⁸ Энүг цугтаһинь Деед Эзн Синай уул деер Мошед соңсхад келсмн. Синайин көдэ һазрт Израилин улс Деед Эзнд бэрц бэртхэ гиж заксна цагт тиим болжана.

Ахаронд болн терүнэ көвүдт гелц гисн нер зүүлһлһн

8¹ Деед Эзн Мошед келнэ:

² – Ахарониг көвүдтәһинь дахулад авч ир. Хувцдынь ав, түркх олив тосинь ав, килнцәс цеврлһнә бәрц гиж бүрү, 2 хуц болн эс искәсн һуйрар болһсн өдмгтә зембль авч ир. ³ Харһлтын Шатрин үүднд хамцана әмтиг цугтаһинь цуглул.

⁴ Моше Деед Эзнә келсиг күцәв. Олн-әмтн Харһлтын Шатрин үүднд цуглрхла, ⁵ «Деед Эзнә заксияг таднд келж өгнәв», – гиж Моше келв. ⁶ Ахарониг көвүдтәһинь тер өмәрән һарһад усар уһав. ⁷ Ахарон деер киилгинь өмскв, бүсинь бүслв, деерк хувцинь болн запһуһинь өмскв. Терүг запһун сиилвртә бүсәр боов. ⁸ Ахарона чеежд тер түңгрцг өлгв, терүнднь урим болн туммим тәвв. ⁹ Ахарона толһаднь тахъя өмскв. Тер тахъян өмн бийднь Деед Эзнә келсәр алтн темдг, әрүн титм, өлгв.

¹⁰ Дәкәд Моше түркх тос аһад өргә герт болн дотрнь бәәсн тоотд түркәд әрүслв. ¹¹ Тәклин ормд дола дәкж тос цацад, терүн дотр бәәсн юмсинь, уһадг ик савиг болн терүн дор тәвдг тулгиг Моше әрүслв. ¹² Ахарона толһа деер түркдг тос келәд, Моше түркәд терүг әрүслв. ¹³ Дарунь Ахарона көвүдиг өмәрән һарһад Деед Эзнә келсәр киилгүдинь өмскәд, бүсинь бүсләд, толһаднь боодһас боов.

¹⁴ Дәкәд тер килнцәс цеврлһнә бәрц бәрхәр бүрү авч ирв. Ахарон болн терүнә көвүд бүрүһин толһа деер һаран тәвцхәв.

¹⁵ Дарунь бүрүг алв. Моше хурһан цуснд норһад, тәклин ормиг цеврлхин телә дөрвн өвртнь цус түркв. Үлдсн цусиг тәклин ормин улд асхв. Тиигж Моше тәклин орм деер гемән хәрүллһнә авъяк күцәһәд, терүг әрүслв. ¹⁶ Бүрүһин дотркинь орасн өөкиг кевтнь, элкнә семжиг керчж аһад, 2 бөөринь болн теднә өөкинь кевтнь Моше тәклин ормд шатав. ¹⁷ Наадк әңгинь – бүрүһин арсинь, махинь болн киртә юмсинь – хамцана бәәрнәс холд Деед Эзнә заксар шатав.

¹⁸ Хөөннь шатагдх хуц авч ирв. Ахарон болн терүнә көвүд хуцин толһа деер һаран тәвв. ¹⁹ Хуциг ална. Моше тәклин орм эргүләд цусинь цацна. ²⁰ Хуцин махиг әңгләд чавчна, Моше толһаһинь,

чавчсн махинь болн өөкинь шатана. ²¹ Хуцин дотринь болн көлинь уснд уһана. Моше хуциг бүклднй тэклин ормд юм үлдэлго шатана. Эннь бүклдэн шатагдх бэрц болжана. Каңкнсн үнр Деед Эзнд тааста, Терүнд нерәдсн халын бэрц. Мошед Деед Эзнэ заксн заавр.

²² Дарунь хойрдгч хуц авч ирнэ. Эннь нерәдлһнэ бэрц. Ахарон болн терүнэ көвүд хуцин толһа деер харан тэвнэ. ²³ Хуциг ална. Моше хуцин цус Ахарона барун чикнэ ашкднй, барун харин эркәд болн барун көлин эркәд түркнэ. ²⁴ Дәкәд Ахарона көвүдиг өмөрән һарһад, Моше көвүн болһна барун чикнэ ашкднй, барун харин эркәд болн барун көлин эркәд хуцин цус түркнэ. Тэклин ормд дөрвн үзгәснй цус цацна. ²⁵ Дәкәд хуцин өөктә сүл, дотркинь оражасн өөкинй кевтнй, элкнэ семжинй, 2 бөөринй болн деернй бәәх өөкинй, бас хуцин барун ташаһинй авна. ²⁶ Деед Эзнэ өмн зогсжасн зембләс эс искәсн һуйрар болһсн өдмг, олив тосар элдсн нег һуйр болн нимгн һуйр авад, хуцин өөкн деер болн барун таша деернй тэвнэ. ²⁷ Эдниг цугтаһинй Ахарона болн терүнэ көвүдин һар деер тәвәд Деед Эзнэ өмн Моше өргнэ. ²⁸ Дәкәд Моше теднэ һар деер бәәсн тоотыг авад тэклин ормд шатагдх тоотла хамднй шатана. Эннь нерәдлһнэ бэрц бәәсмн. Каңкнсн үнр Деед Эзнд тааста, Терүнд халын бэрц болжана. ²⁹ Моше хуцин өрчинй авад Деед Эзнэ өмн өргв. Деед Эзнэ заксар эннь нерәдлһнэ бэрцд орулжах Мошен хувнй болжана.

³⁰ Дәкәд Моше түрклһнэ тос авад, тэклин ормас цус авад, Ахаронд болн хувцнднй цацл цацна. Ахарона көвүдт болн теднэ хувцдтнй бас цацл цацна. Тиигж Ахарониг көвүдтәһинй болн теднэ хувцдынь Моше әрүслнэ.

³¹ Моше Ахаронд болн көвүдтнй келнэ:

– Харһлтын Шатрин үүднд эн махиг чанад тер ормднй идтн. Нерәдлһнэ бәрцин зембльд бәәх өдмглә хамднй тер махиг идтн. Тиигж нанд Бурхн закла: «Энүг Ахарон болн терүнэ көвүд идх йоста». ³² Үлдсн махиг болн өдмгиг шататн. ³³ Тадниг гелнд нерәдлһн эс күцтл долан хонгтан Харһлтын Шатрас бичә һартн. Тер керг долан хонгтан кегдх. ³⁴ Эндр кегдсн тоотыг Деед Эзнэ тадна гемән хәрүллһнэ авъяс күцәгдх гиж кесмн. ³⁵ Долан хонгтан Харһлтын Шатрин үүднд өдр сө уга бәәтн. Деед Эзнд нерәдәд көдлтн, тиигхлә тадн үкшгот. Тиигж нанд закла.

³⁶Мошеһәр дамжад Деед Эзнэ өгсн заавриг Ахарон болн терүнэ көвүднү цугтаһинь күцэв.

Ахарон бийиннь төлө болн оln-әмтнэ төлө бәрц бәрнэ

9 ¹Нер зүүлһнэ долан хонгин хөөн нөөмдгч өдртнү Моше Ахарониг көвүдтәһинь болн Израилин медәтнриг дуудад, ²Ахаронд келнэ:

– Килнцәс цеврллһнэ бәрц бәрхин төлө туһл авч ир. Шаталһна авъяс күцәхин төлө хуц авч ир. Хоюрн эрмдг уга болх йоста. Тедниг Деед Эзнэ өмн зогса.

³Израилин улс килнцәс цеврллһнэ бәрц бәрхин төлө тек, шатахин төлө эрмдг уга нег жилә туһл болн хурһ авч иртхә гиж кел. ⁴Деед Эзнэ өмн эвцлһнэ бәрц бәрхин төлө бух болн хуц авч иртхә. Бас олив тоснд элдсн өдмгин бәрц авч иртхә. Яһад гихлә эндр Деед Эзн таднд үзгдәд ирх!

⁵Израилин улс Мошен келсиг цугтаһинь Харһлтын Шатрт авч ирәд Деед Эзнэ өмн хамцан кевтән зогсцхав. ⁶Моше келв:

– Таднд Деед Эзнэ туурмж буухин төлө Деед Эзн эн юм тадн кетхә гив.

⁷Моше Ахаронд келв:

– Тәкл тәкдг орм тал өөрд, эврәнн цеврллһнэ болн шатах бәрцән авч ир. Теднәр бийиннь болн оln-әмтнэ төлө гемән хәрүллһнэ авъяс күцә. Дәкәд Деед Эзнэ заасар оln-әмтнәс гемән хәрүллһнэ бәрц өг.

⁸Ахарон тәкл тәкдг орм тал өөрдәд, бийиннь төлө цеврллһнэ авъяс күцәж туһл малыг алв. ⁹Көвүднү терүнд туһлын цус авч өгв. Ахарон тер цуснд хурһан норһад, тәклин ормин өврмүдтнү түркв. Үлдсн цусиг тәклин ормин улд асхв. ¹⁰Цеврллһнэ бәрцин өөкинү, бөөринү болн элкнә семжинү Деед Эзн Мошед заасар тиигж Ахарон тәклин ормд шатав. ¹¹Туһлын махнү болн арснү бөөрнәс һазаран һарһгдәд шатагдв.

¹²Дәкәд Ахарон шатагдх бәрциг алв. Көвүднү терүнд бәрцин цусинү авч өгв. Ахарон тәклин ормиг дөрвн үзгәснү цус цацад әрүслв. ¹³Көвүднү чавчсн махиг болн толһаһинү авад Ахаронд өгв. Тедниг цугтаһинү тер тәклин ормд шатав. ¹⁴Бәрцин дотринү

болн көлмүдинь уснд уһаһад, тәклин ормд шатагдх бәрцлө хамднь шатав.

¹⁵ Дарунь тер оln-әмтнә авч ирсн малмудыг бәрцд орулв. Теднә цеврлһнә төлә авч ирсн текиг алад, өмнкләрн әдл цеврлһнә авъяс күцәв.

¹⁶ Дәкәд шатагдх малыг һарһад, кех диг-дараһар тәкл тәкв. ¹⁷ Дарунь тер өдмгин бәрцәс нег атхм авад тәклин ормд шатав. Тернь өрүн шатасн бәрцст невр болв.

¹⁸ Оln-әмтнә эвцлһнә бәрц гиһәд Ахарон бухиг болн хуциг алв. Көвүднь терүнд бәрцин цусиг авч өгв. Ахарон тәклин ормин эргнднь цацл цацв. ¹⁹ Тедн Ахаронд бухин болн хуцин өөкинь авч өгв. Эннь өөктә сүл, дотр өөкн, бөөр, элкнә семжн. ²⁰ Өөктә тоотынь малын өрч деернь тәвв. Өөкинь Ахарон тәклин ормд шатав. ²¹ Малын өрчинь болн барун ташаһинь Мошен келсәр Деед Эзнә өмн өргв.

²² Ахарон оln-әмтн тал һаран өргәд тедниг әдслв. Цеврлһнә, шаталһна болн эвцлһнә бәрцсәр тәкл тәкәд, тер ормасн хооран һарв.

²³ Моше Ахарон хойр Харһлтын Шатрт орв. Тендәс һарад оln-әмтиг тедн әдслв. Оln-әмтнд Деед Эзнә туурмж буув. ²⁴ Деед Эзнәс ирсн һал шаталһна бәрциг болн тәклин ормд бәәсн өөкиг сорад зальгчкв. Терүг үзсн әмтн байрлж хәәкрәд, һазр әлкдәд унцхав.

Авиуд Надав хойрин килниц болн үкл

10 ¹ Ахарона Надав Авиуд хойр көвүн эврәннь күжин савд шатчах һал болн күж авад, Деед Эзнд харш болх һал авч ирнә. Тиим юм кетхә гиж теднд Деед Эзн келсн уга бәәж. ² Деед Эзнәс һал һарад тедниг шатана. Тедн Деед Эзнә өмн үкж одна. ³ Моше Ахаронд келнә:

– Энүнә тускар Деед Эзн келләлм: «Нанд өөрхн әмтнд Би Эврәннь әрүн бәәдлән һарһхув, оln-әмтнә өмн Эврәннь туурмжан үзүлхүв».

Ахарон тагчг бәәв.

⁴ Моше Мисаилиг болн Элцафаниг, Ахарона авһ Узиелин көвүдиг дуудад теднд келнә:

– Нааран иртн. Төрлиннь цогцсинь эрүн ормас харһад, бөөрнэс холд авад йовтн.

⁵ Мошен келсэр тедн одад үксн улсиг хувцнась өргэд, хамцана бөөрнэс харһна. ⁶ Тегэд Моше Ахаронд болн Элеазар Итамар хойр көвүнднь келнэ:

– Үсән бичэ сарсалһтн, хувцан бичэ шуултн, эс гиж тадн үкхит, тегэд цуг хамцанд цухл буух. Болв тадна өөрхн улс, Израилин улс цугтан, Деед Эзнэ кесн эн шаталһнд һундлан харһж уульгха. ⁷ Үкшгон төлө Харһлтын Шатрин үүднэс тадн бичэ хархар седтн. Тадн деер Деед Эзнэ түрксн тосн бөөнм.

Тедн Мошег соңсв.

Мөрглһнэ цагт чаһр болн искэсн әрк уушгон тускар

⁸ Деед Эзн Ахаронд келнэ:

⁹ – Чи чигн, чини хөөт үйнр чигн Харһлтын Шатрт орхар седжәхләрн чаһр болн искэсн әрк бичэ уутгха, эс гиж тадн үкхит. Эннь таднд кежәх мөңк зокалыг цуг үйнр күцәтхә. ¹⁰ Тадн әрүн юмиг әрүн бишәснь, цевр юмиг цевр бишәснь йилһх йостат. ¹¹ Деед Эзн Мошеһәр дамжад өгсн зокалмудыг Израилин улст цугтаһинь дасхх йостат.

Тәкл тәксн цагт гелңгүдин хувин тускар

¹² Моше Ахаронд болн терүнә үлдсн Элеазар болн Итамар хойр көвүнд келнэ:

– Деед Эздн нерәдснәс үлдсн һалын бәрц һуйрас авад, эс искэсн өдмг болһад, тәклин ормин хажуд идтн. Эннь әрүнәс әрүн бәрц өглһн. ¹³ Терүг әрүн ормд идтн. Эннь Деед Эздн авч иржәх һалын бәрцин хувнь чини болн чини хөөт үйнрин болжана. Тиигж нанд закла. ¹⁴ Белг гиһәд бәрцд орулсн малын өрчинь болн ташаһинь чи, чини көвүд-күүкд чини хөөн ямаран чигн цевр һазрт идж чаджана. Израилин улсин авч ирсн эвцлһнә бәрцсин цугтаһаснь эн хувнь чини болн чини хөөт үйнрин. ¹⁵ Деед Эзнә өмн белг гиһәд өргх өөктә ташаг, белг гиһәд өгчәх өрчиг чамд өгх йоста. Эннь чамд болн чини хөөт үйнрт мөңкинд өггдх хув. Деед Эзн тиигтхә гисмн.

¹⁶ Килнцэс цеврллһнэ бэрцд авч ирсн тек яһла гиж Моше сурв. Тернь шатагдсн болж харв. Моше Ахарона үлдсн Элеазар Итамар хойр көвүдт уурлна. Теднд келнэ:

¹⁷ – Тадн яһад цеврллһнэ малын махиг эрүн ормд эс идвт? Энтн эрүнэс эрүн. Тадниг Деед Эзнэ өмн хамцананнь геминь хэрүллһнэ авъяс күцөһөд, хамцана гемэс цеврлтхэ гижэнэ! ¹⁸ Кемр эн бэрцин цусинь эрүн бөөрнд эс орулсмн болхла, тадн мини келсэр бэрциг идх йоста билэт.

¹⁹ Ахарон Мошед келнэ:

– Эндр Деед Эзнд цеврллһнэ бэрц болн шатагдх бэрц авч ирлэ. Болв маднла иим йовдл учрв. Кемр би эндр цеврллһнэ бэрцин махиг идсн болхла, Деед Эзн зөвшөрх билү?

²⁰ Терүнэ келсиг Моше соңсад, зөвтэ гив.

Цевр болн бузр малмудын тускар

11 ¹ Деед Эзн Моше Ахарон хойрт келв:

² – Израилин улст соңсхад келтн: «Һазр деер бөөх тадна идх бод малмуд эн. ³ Тадн салата турутнриг болн кевлһэн кевдг малмудыг идж чаджанат. ⁴ Тиим малмуд дундас темэ бичэ идтн (тедн кевлһэн кевв чигн, болв сала турутнр биш, дэкэд тер таднд цевр биш), ⁵ дамаг* (эн кевлһэн кевдг болв чигн, сала турута биш, таднд цевр биш), ⁶ туулаг (эн кевлһэн кевдг болв чигн, сала турута биш, дэкэд таднд цевр биш), ⁷ һаха (эн сала турута мал болв чигн, болв кевлһ кевхш, дэкэд таднд цевр биш). ⁸ Теднэ мах бичэ идтн, үксн юмна цогц бичэ көндөтн. Таднд тедн бузр болжана.

⁹ Усн дотр бөөх адусдас, теңгсин болн һолын уснд бөөдг эмтэ адусдас сервэтэ болн гилвснтэ юмс идтн. ¹⁰ Сервэ болн гилвсн уга теңгсин болн һолын уснд бигшжэх үүрмг эмтэ адусд болн уснд бөөдг талдан тоотс таднд жигшүртэ болх. ¹¹ Эһннь таднд жигшүртэ: теднэ махинь бичэ идтн, үксн тиим юмст дурго болтн. ¹² Усн дотр бөөдг сервэ болн гилвсн уга адусд таднд жигшүртэ.

¹³ Тадна жигшх шовуд эн (тедниг идж болшго, эдн жигшүртэ): һөрд, ик махсг шовун, скопа, ¹⁴ элэ болн зүсн-зүүл начн, ¹⁵ зүсн-

* ^{11:5} Даман – Израильд бөөдг үсн тежэлтэ бичкн зерлг адусн.

зүүл керэс, ¹⁶ шар шовун, сипуха, цах шовун болн зүсн-зүүл харцх шовуд, ¹⁷ неясыть, баклан, совка, ¹⁸ цаһан һурвлһ, көдә һазрин һурвлһ, гекс, ¹⁹ ханчилду шовун, зүсн-зүүл көк хутн шовуд, цоклур болн бавуха.

²⁰ Дөрвн көлтә нисдг үүрмг әмтә хорхас таднд жигшүртә болх.

²¹ Болв тадн дөрвн көлтә нисдг үүрмг әмтә адусдыг идж чаджанат. Теднд иим көләс талдан һазр деегүр һәрәдхләрн нуһлгддг көлтә.

²² Тегәд тадн зүсн-зүүл царцахас, ямаран чигн ут көлтә царцахас, зүсн-зүүл мөрн царцахас болн ямаран чигн бичкн царцахас идж чаджанат. ²³ Наадк дөрвн көлтә нисдг әмтә хорха-хотн таднд жигшүртә болх.

²⁴ Иим адусдас көлтә тадн бузрдхит, үксн юмна цогцинь көндәсн күн асхн күртл цевр биш болх. ²⁵ Тиим цогц өргсн күн хувцан уһах йоста. Тер күн асхн күртл бузр болх. ²⁶ Сала турутаны биш, эс гиж кевлһән эс кевдг малмуд таднд бузр. Теднә үксн цогциг көндәсн күн цевр биш. ²⁷ Дөрвн көлтә тавгар ишкәд йовдг мал-адусд таднд цугтан бузр. Тиим үксн юмсин цогц көндәсн күн асхн күртл цевр биш. ²⁸ Кемр тиим малын күш өргхлә, хувцан уһах йоста, тер күн асхн күртл цевр биш. Тиим мал-адусн таднд бузр.

²⁹ Һазр деерәһүр бигшәд гүүдг үүрмг әмтә юмсудас таднд бузрнь сохр нумн, хулһн, зүсн-зүүл ик гүрвлдәс, ³⁰ геккон, толвн эрәтә гүрвлдә, йирин гүрвлдә, сцинк болн хамелеон. ³¹ Эдн бузр үүрмг әмтә адусд. Тиим үксн адусд көндәсн күн асхн күртл цевр биш. ³² Тиим үксн адусн юн деер болвчн унхла, тернь бузр болх. Модар кегдсн, эдәр, арсар, эс гиж шүрүн эдәр кегдсн юмн деер унхла, тернь цевр биш. Кемр тер юмн эздән кергтә болхла, терүг уснд тәвх кергтә. Тегәд тер асхн күртл бузр болх, дәкәд цевр болх. ³³ Кемр тер үүрмг әмтә адусд шавр савд орхла, терүнә бәәсн юмн бузрдж одх. Тиим савиг хамхлх кергтә. ³⁴ Идтхә гисн хотд тер савас усн орхлаг, уутха гисн усн тер савас кегдхләг, тедн ямаран савд эс бәәв чигн цугтан бузр болжана. ³⁵ Үксн эн үүрмг әмтә адусд юмн деер унв чигн цугтан цевр биш болжана. Һулмт эс гиж беш болну, тедниг хамхлх кергтә. Тедн цевр биш, таднд тедн цевр биш. ³⁶ Ямаран чигн булгта һазр, эс гиж усн хурдг нүкн цевр болх, зуг терүн дотр чивжәх үксн үүрмг адусиг көндәсн күн бузрдх. ³⁷ Кемр тиим үксн адусн тәргдх экн деер унхла, тернь цевр кевәрн үлдх.

³⁸ Болв кемр тер усн дотрк тэрэнэ эхн деер унхла, тер эхн таднд цевр биш.

³⁹ Кемр хотд орулх мал үкж одхла, тиигхлэ кен чигн күн терүнэ цогц көндөхлэ асхн күртл цевр биш болх. ⁴⁰ Эн махнас идсн күн эврэннь хувцан уһах йоста, тегэд асхн күртл цевр биш болх. Тиим малын күш өргсн күн асхн күртл хувцан уһах зөвтө. Тер күн асхн күртл цевр биш болх.

⁴¹ Һазр деерәһәр мөлкж йовх үүрмг әмтә адусдыг идж болшго, эннь жигшүртә. ⁴² Тиим үүрмг әмтә адусдыг бичә идтн: элкәрн һазр деерәһәр мөлкдг, дөрвн тавгарн йовдгиг, эс гиж олн көлтә юмсиг. Эннь цугтан жигшүртә. ⁴³ Ямаран чигн үүрмг әмтә юмсар бичә бийән бузрдатн, теднәс көлтә бичә бузр болтн, бичә цевр бәәдлән геетн. ⁴⁴ Яһад гихлэ Би – Деед Эзн, тадна Бурхнв. Эрүн болтн, бийиннь әрүн бәәдлән хадһлтн, яһад гихлэ Би әрүнв. Һазр деерәһәр гүүж йовх үүрмг әмтә юмсудас көлтә бичә бузрдтн. ⁴⁵ Би – Деед Эзн, тадна Бурхн болхар тадниг Египетәс һарһлав. Эрүн болтн, яһад гихлэ Би әрүнв.

⁴⁶ Бод малын болн нисдг үүрмг әмтә адусдын, усн дотр эрвлзәд гүүжәх зүсн-зүүл әмд юмсин, һазр деерәһәр мөлкжәх үүрмг әмд адусдын туск закон эн. ⁴⁷ Эннь цевр бишиг цевр юмнас йилһх: идх әмд юмсиг идшго әмд юмсдас йилһх закон».

Күүкд күн үр һарһсна хөөтк цеврллһн

12 ¹ Деед Эзн Мошед келнә:

² – Израилин улст күргәд кел: «Кемр күүкд күн көвү һарһхла, тер долан хонгтан киртә болх. Сарин кир ирснлә әдл болдмн. ³ Нәәмдгч өдртнь нилхин әмнә үзүртнь керчлһ кех кергтә. ⁴ Һарчах цуснаһн тер күүкд күн 33 хонгтан цеврлгдх. Тер бичә әрүн юм көндөтхә, цеврллһнәһн эс һартл бичә әрүн бәәрн тал өөрдтхә. ⁵ Күүкн үр һарһһн гергн хойр долан хонгтан цевр биш болх. Сарин кир ирснлә әдл болдмн. Терүнә хөөн 66 өдртән һарчах цуснаһн тер цеврлгдх.

⁶ Көвү эс гиж күүк һарһһна хөөн цеврллһнә болзг чилхлә, Харһлтын Шатрин үүдн тал иртхә. Тенд гелнд нег наста хурһ шаталһна бәрцд орулхин төлә авч иртхә. Дәкәд көглжрһ эс гиж

баахн көглжрһ шовуд килнцэс цеврллһнэ бэрц гиж авч иртхэ.
⁷ Гелң терүнэ гемэн хэрүллһнэ авъяс күцәһэд, Деед Эзнд эн бэрцс гиж өгх. Тегэд үр һарһсн күүкд күн һарчах цуснаһн цеврлгдх. Эннь көвү эс гиж күүк һарһсн гергнэ бэрх закан.

⁸ Кемр тер хөөнэ хурһ эс авч ирж чадхла, тиигхлэ 2 көглжрһ эс гиж 2 баахн көглжрһ шовуд авч иртхэ. Нег шовуг шаталһнд орулх, хойрдгчинь килнцэс цеврллһнэ бэрцд орулх. Гелң терүнэ гемэн хэрүллһнэ авъяс күцәтхэ, тегэд тер цевр болх».

Арсна гемин тускар

13 ¹ Деед Эзн Мошед келнэ:
² – Кемр күүнэ махмудын арһн деер хавдр, бүрлдлһн эс гиж цаһан толв һархла, эннь проказа гидг арһна гем. Тер күүг Ахарон гелң тал, эс гиж терүнэ нег гелң болжах хөөт үй тал авч одх кергтэ.
³ Арһн деер һарһн гемиг тер хэләтхэ. Кемр тер ормднь урһжах үһн цаһаһад, хотхр орм һарһн болхла, тиигхлэ тернь проказа гем. Гелң тиим юм үзхләрн гемтэ күүг бузр гиж тоолхмн болжана.
⁴ Кемр арһн деер цаһан толв бөөхлэ, зуг хотхр орм уга, тер ормд урһжах үһн эс цаһасн болхла, тиигхлэ гелң тер күүг долан хонгт талднь бәртхэ. ⁵ Дола хонад гелң терүг хэләтхэ. Кемр шархта орм эс ондарһсн болхла, арһн деерәһәр эс түгж одһсн болхла, тиигхлэ гелң гемтэ күүг бас долан хонгт һанцараһинь бәртхэ. ⁶ Дола хонад терүг шинэс хэләтхэ. Кемр шархин орм цөөвр бөөдл һарад, арһн деегүр эс түгһн болхла, тиигхлэ гелң гемтэ күүг цевр гиж зәңглх. Эннь йирдән бүрлдлһн бөөж. Эн күн хувцан уһатха, тегэд цевр болх. ⁷ Болв тер гелңд бийән үзүләд, цеврдһнэ хөөн бүрлдлһнэ гем арһн деегүрнь түгһн болхла, дәкн гелңд бийән үзүлх кергтэ.
⁸ Кемр гелң бүрлдлһнэ гем арһар түгһинь үзхләрн, тер гемтэ күүг бузр гиж зәңглх йоста. Эннь проказа гем.

⁹ Проказа гемтэ күүг гелңд авч одх кергтэ. ¹⁰ Кемр гелң гемтэ күүнэ арһн деер цөөһн хавдр, тер ормд үһн цөөһэд, махнь үзгдәд халцха болһсиг үзхләрн, ¹¹ тернь удандан бөөх проказа гем гих. Тиим күүг гелң цевр биш гиж зәңглх зөвтэ. Салу бәрхмн биш – тер цевр биш. ¹² Болв кемр гем арһарнь түгәд толһаһаснь тавгтнь күрһсиг гелң медхлэ, ¹³ тер күүнэ махмудынь кевтнь гем бүрһсиг

гелң үзхлэрн, тиим бөөдлиг гелң цевр гиж келх йоста. Махмуднь кевтэн цөөсн болхла, цевр болжана. ¹⁴ Болв күүнэ махмудт ил сөрв хархла, тиим күн цевр биш. ¹⁵ Кемр гелң тиим сөрв үзхлэг, тер күүг цевр биш гиж келх йоста. Ил сөрв цевр биш, эннь проказа гем. ¹⁶ Болв сөрвнь дэҥн цаһахла, тер күн шинэс гелң тал одтха. ¹⁷ Гелң терүг хэлэтхэ. Кемр шархта ормнь цаһасн болхла, гелң гемтэ күүг цевр гих. Тер күн цевр.

¹⁸ Кемр күүнэ арсн деер хавдр һарад эдгхлэнь, ¹⁹ терүнэ ормд цаһан хавдр эс гиж улан-цаһан толв һарч ирхлэ, гемтэ күн гелңд бийэн үзүлтхэ. ²⁰ Кемр эн орм хотхр болад үснь цөөсн болхла, гелң тиим күүг цевр биш гиж келх йоста. Эннь хавдрин ормд һарч ирсн проказа гем. ²¹ Болв кемр гелң терүнд цаһан үс болн хотхр орм эс олхла, дэҥд толв цөөсиг үзхлэрн гемтэ күүг долан хонгт һанцараһинь бөөлһтхэ. ²² Кемр толв арсн деерәһүр түгсн болхла, тиигхлэ гелң тер күүг цевр биш гиж келх: эннь гем. ²³ Болв цаһан толв эс ондархла, эс түгхлэ, тиигхлэ эннь хавдрас үлдсн йирин сөрв. Тегэд гелң терүг цевр гиж келх йоста.

²⁴ Кемр кен-негнь һалд шатад, шатсн ормднь ил махн улан-цаһан, эс гиж цаһан болж хархла, ²⁵ эн күүг гелң хэлэтхэ. Кемр толв деерк үсн цөөһэд, хотхр орм һарсн болхла, тиигхлэ шатсн махмудт проказа гем һарч ирсн болжана. Тиигхлэ гемтэ күүг гелң цевр биш гиж келх зөвтэ: эннь проказа. ²⁶ Кемр гелң цаһан үс болн хотхр орм эс үзхлэ, дэҥд толв цөөсиг үзхлэрн гемтэ күүг долан хонгт талднь бөөлһтхэ. ²⁷ Дола хонад гелң терүг хэлэтхэ. Кемр толв арсн деегүр түгсн болхла, гелң тер күүг цевр биш гиж келх йоста. Эннь проказа гем. ²⁸ Кемр эн толв ондарлго болн арсн деегүр эс түгжэхлэ, цөөж одсн болхла, тиигхлэ тер хавдр шатснас һарчана. Гелң тер гемтэ күүг цевр гиж тоолх йоста. Эннь шатснас һарчах сөрв.

²⁹ Кемр залусин эс гиж гергчүдин толһа деернь, эс гиж өргн деернь арснь хавдхла, ³⁰ гелң тер ормд хотасн бөөдл болн нигт биш шар үс үзхлэрн тер күүг цевр биш гиж келх йоста. Эннь цар гем, толһад һардг эс гиж өргн деер һардг проказа гем. ³¹ Кемр тер ормд хотхр уга, хар үсн уга болхла, тиигхлэ гемтэ күүг долан хонгт һанцараһинь бөөлһтхэ. ³² Долан хонг болад гелң гемтэ күүг хэлэх йоста. Кемр цар гем эс түгсн болхла, кемр тер ормд шар үсн

эс урһсн болн эс хотасн болхла, ³³гемтэ күн өвчөх ормиг көндөлгө үсән хустха. Тегэд гелң терүг бас долан хонгт салу бэртхэ. ³⁴Дола хонад гелң терүг шинжлэд хэлэтхэ, кемр цар гем арсн деегүр эс түгсн болхла, кемр хотхр орм эс һарсн болхла, гелң терүг цевр гиж тоолхмн болжана. Тер күн хувцан уһатха, тегэд тер цевр болх. ³⁵Болв кемр гемтэ күн цевр гиж келснэ хөөн цар гем арсн деегүр түгсн болхла, ³⁶гелң терүг үзхлэрн шарлсн үс хээлгө чигн бөөх: гемтэ күн цевр биш. ³⁷Кемр хавдсн орм эс ондарсмн болхла, тенд хар үсн урһхла, тиигхлэ гемнь эдгэд тер күн цеврдсн болжана. Гелң терүг цевр гиж тоолх йоста.

³⁸Кемр залусин эс гиж гергчүдин арсн цаһан толвар бүркгдхлэ, ³⁹гелң гемтэ күүг хэләһэд тер толв өңгән геелхлэ, тиигхлэ эннь йирдән цаһасн арсн болжана. Гемтэ күн цевр.

⁴⁰Кемр күүнэ гижгиннь үсн унхла, тиигхлэ гижгнь халцха, тиим күн цевр. ⁴¹Кемр өмннь урһжах үсән геелхлэ, тиигхлэ эннь халцха орм, тиим күн цевр. ⁴²Болв кемр күүнэ халцха гижгт, эс гихлэ өмннь бөөх халцха ормд улан-цаһан толв һарч ирхлэ, тиигхлэ эн ормд проказа гем түгжәнэ. ⁴³Кемр гелң эн күүг хэләһэд гижгтнь бөөсн халцха ормд, эс гиж өмннь бөөсн халцха ормд проказа гемин бөөдлтэ улан-цаһан хавдр үзхлэ – тиим гем арсн деер бөөснлэ эдл болхла, ⁴⁴ттигхлэ эн күн проказа гемтэ, цевр биш. Гелң терүг цевр биш гиж тоолх йоста: терүнэ толһа деер проказа.

⁴⁵Проказа гемэр гемтсн күүнэ хувцнь шуурха, үснь сарвасн, тер чирәһән сахласн дорагшан бултулх йоста. Тегэд тер хээкртхэ: «Цевр биш, цевр биш!» ⁴⁶Гемнь эс давтл тер күн цевр биш болх. Тиим күн цевр биш, һанцарн бөөх йоста. Терүнэ бөөрн олна бөөрнэс холд бээтхэ.

Хувцн деер бөөх проказа гемин тускар

⁴⁷Кемр проказа гем шеемг, эс гиж олсн эдэр уйсн хувцн деер үзгдхлэ, ⁴⁸олсн, эс гиж шеемг эдин утдан бөөх утцн деер, эс гиж көндлң утцн деер, арсн деер, арсар уйсн ямаран чигн кегдлмүд деер, ⁴⁹кемр эн толв хувцн деер, эс гиж арсн деер, эдин утдан бөөх утцн деер, эс гиж көндлң бөөх утцн деер, ямаран чигн арсар уйсн

хувцн деер ноһавр, эс гиж улавр өңгтэ болхлаг, эннь проказа гем. Эн хувциг гелнд үзүлх кергтэ. ⁵⁰ Гелц тер юмиг хэлэхэд долан хонгтан терүг күн бичэ көндөтхэ гиж закхта. ⁵¹ Кемр дола хонад тер толв хувцн деегүр түгсн болхла, эдин утдан бөөх утцн деер, эс гиж көндлң бөөх утцн деегүр, эс гиж арсар кесн кегдлмүд деегүр ямаран чигн кергтэ эс болв, тегэд эн хорта проказа гем, эн юмн цевр биш. ⁵² Толв һарч ирх хувциг, эн утдан бөөх болн көндлң бөөх утцидиг, эн олсн эс гиж шеемг эдиг, эс гиж арсар кесн кегдлмүдиг, тиигхлэ шатах кергтэ. Эннь хальдврта проказа гем, олзлсн юмс шатагдх йоста. ⁵³ Кемр толв эд деегүр, утдан болн көндлң бөөх утцд деегүр, арсн кегдлмүд деегүр эс түгсиг гелц үзхлэрн, ⁵⁴ тиигхлэ толв бөөх хувциг уһатха гиж гелц закхта. Дәкэд долан хонгтан күн терүг бичэ көндөтхэ. ⁵⁵ Кемр уһасна хөөн хувцн деерк толв эс икдв чигн өңгән эс геесн болхла, тегэд эн хувцн цевр биш. Терүг шатах кергтэ. Тиим толв һазань бөөнү, дотрнь бөөнү йилһл уга, хувцн үрж одсн болжана. ⁵⁶ Кемр уһасна хөөн тер хувцна толвнь цөөж одсн болхла, эдин эн әнгинь, эс гиж арсинь, эс гиж утдан бөөх көндлң бөөх утцидиг әнгинь шуулад авчкг. ⁵⁷ Кемр толв шинэс тер юмс деер һарч ирхлэ, тиигхлэ тер түгжәдг болжана. Тегэд толв бөөх хувциг шатах кергтэ. ⁵⁸ Болв уһасна хөөн эдэс, утдан бөөх эс гиж көндлң утцд, ямаран чигн арсн кегдлмүд деер эн толв һархла, тиигхлэ бас шинэс тер юмиг уһатха. Тегэд тернь цевр болх.

⁵⁹ Проказа гем шеемг эс гиж олсн, утдан бөөх, эс гиж көндлң бөөх утцд деер болн ямаран чигн арсн кегдлмүд деер һарч ирхлэ, тернь цевр аль цевр биш гиж келх закон болжана.

Проказа гемэс эдгснэ хөөн күцәх авъясмудын тускар

14 ¹ Деед Эзн Мошед келнэ:

² – Проказа гемэр гемнснэ хөөн күн яһж бийән цеврлхин туск закон эн. Терүг гелц тал авч иртхэ. ³ Гелц тер күн тал бөөрнән һарч ирх йоста. Кемр гелц гемтэ күүнэ гемнь эдгсинь үзхлэ, ⁴ цеврдхәр седжәх күүнэ төлэ 2 цевр шову, хошун модна зорһс, улавр күрң эдин тасрха болн хуссоп авч иртхэ. ⁵ Нег шовуг цевр усар дүүргсн шавр буһш деер алтха гиж гелц закхта. ⁶ Әмд шовуг хошун модна зорһста, улавр күрң эдин тасрхата болн хуссопта

хамднь цевр усар дүүргсн буһш деер алгдсн шовуна цуснд орулад норһтха. ⁷ Тер цусар гелң проказа гемэр гемнснэ хөөн цеврлгджэх күүг цеврлхин төлө дола дэкж цацл цацх йоста. Эмд шовуг гелң сулднь тэвхмн. ⁸ Цеврлгджэх күн хувцан уһатха, үсэн кевтнь хустха, бийән уһатха. Тегэд тер цевр болх. Терүнэ хөөн тер олна бөөрнд орж чаджана. Болв бас долан хонгтан эврәннь шатрт орлго бөөх. ⁹ Дола хонад тер күн үсэн кевтнь хусх йоста – толһаһан хусх, сахлан болн күмсгән хусх. Үсэн кевтнь хусад, бийиннь хувцан уһаһад, бийән уһасна хөөн цевр болх.

¹⁰ Нөөмдгч өдр 2 эрмдг уга хурһ, эрмдг уга нег жил күцсн хө болн өдмгин бэрц кехин төлө олив тоснд элдсн ефән арвна хурвдгч әңг буудян цаһан хуйр болн 1 лог* олив тос авч иртхә. ¹¹ Цеврлһнә авъяс кежәх гелң цеврлжәх күүг Деед Эзнә өмн Харһлтын Шатрин үүднд авч ирсн бэрцтәһинь зогсатха. ¹² Гелң 1 хурһиг һаруһинь даах бэрц гиж 1 лог олив тоснла хамднь авад, тедниг Деед Эзнә өмн өргтхә. ¹³ Хурһиг әрүн ормд алх кергтә. Цеврлһнә болн шаталһна бэрц бәрдг ормд кех. Һару даах бэрц цеврлһнә бәрцлә әдл гелңгин болжана. Эннь әрүнәс әрүн юмн. ¹⁴ Һару даажах бәрцин цуснас авад гелң цеврлгджәх күүнә барун чикнә ашкднь, барун һарин ик хурһнднь, барун көлин ик хурһнднь түрктхә. ¹⁵ Авч ирсн тосиг гелң зүн һарин атхгдсн альхн деер кеһәд, ¹⁶ тер альхн деер кегдсн тоснд барун һарин хурһан норһад, Деед Эзнә өмн дола дэкж цацл цацтха. ¹⁷ Альхн дотр үлдсн тосар цеврлгджәх күүнә барун чикнә ашкднь, барун һарин ик хурһнднь, барун көлин ик хурһнднь түрктхә. Тер һару даалһна бәрцин цусн деерәһәр олив тос түрктг. ¹⁸ Альхн дотр үлдсн тосиг гелң цеврлгджәх күүнә толһа деернь кетхә. Тиигж гелң Деед Эзнә өмн гем хәрүллһнә авъяс күцәх.

¹⁹ Гелң килнцәс цеврлһнә бэрц кетхә. Тегэд гелң эн күүнд гемән хәрүллһнә авъяс күцәх. Терүг тиигж цеврлх.

Дарунь шатагдх бэрц алх кергтә. ²⁰ Шатагдх болн өдмгин бәрциг гелң тәклин орм деер тәвтхә. Тиигж гелң гемән хәрүллһнә авъяс күцәх. Тер күн тегэд цевр болх.

²¹ Кемер күн угатя болад мөңгн уга болхла, һаруһинь даах бәрцд орулх 1 хурһ автха. Гемән хәрүллһнә авъяс күцәхин төлө Деед

* 14:10 Лог – литр олив тосна нег хурвнань.

Эзнд терүг өргтхэ. Дэкэд олив тоснд элдсн буудян хуйрин арвна хувин 1 хув ефэ өдмгин бэрцд орулх болн 1 лог олив тос автха. ²² Дэкэд бас 2 көглжрһн шову эс гиж 2 баахн көглжрһн шову (терүнэ чидлэр) авч иртхэ. Нег шовуһинь килнцэс цеврллһнэ бэрц гийһэд, хойрдгч шовуһинь шаталһна төлэ гийһэд авч иртхэ.

²³ Эврәннь цеврллһнэ нөөмдгч өдр бел кесн тоотан авад гелц тал ирэд, Харһлтын Шатрин үүднд Деед Эзнэ өмн зогстха.

²⁴ Наруһинь даах бэрцд орулх хурһиг болн олив тосиг гелц Деед Эзнэ өмн өргтхэ. ²⁵ Тер наруһинь даах бэрцд орулжах хурһиг алад, цусинь авад цеврлгджэх күүнэ барун чикнэ ашкднь, барун харин ик хурһнд, барун көлин ик хурһнд гелц түрктхэ. ²⁶ Олив тосиг гелц атхсн зүн альхн деерэн асхад, ²⁷ Деед Эзнэ өмн дола дэкж альхндан бөөх тоснас барун харин хурһарн цацл цацтха. ²⁸ Альхндан бөөх тосар гелц цеврлгджэх күүнэ барун чикнэ ашкднь, барун харин ик хурһнднь, барун көлин ик хурһнднь наруһинь даах бэрцин цусн деерәһәр түркх йоста. ²⁹ Альхндан үлдсн тосиг гелц цеврлгджэх күүнэ толһа деер кех йоста. Тиигж Деед Эзнэ өмн гемән хэрүлжэх күүнэ авъяс гелц кеж күцәнэ. ³⁰ Тегэд тер күн нег шову бэрцдән орултха (көглжрһн эс гиж баахн көглжрһн болну, эвәрн хэләтхэ). ³¹ Цеврллһнэ бэрц гиж өгсән өгтхэ. Хойрдгч шовуг өдмгин бэрцтә хамднь шаталһна бэрцд орултха. Тиигж гелц Деед Эзнэ өмн тер күүнэ гемән хэрүллһнэ авъясиг күцәх. ³² Проказа гемәр гемнәд зовжасн угатя күн гемәсн яһж цеврлгдх закон эн болжана.

Герин эрсмүд деерк проказа гемин тускар

³³ Деед Эзн Мошед болн Ахаронд келнэ:

³⁴ – Таднд эзлтхэ гийһэд Би Канана һазр өгчәнөв. Тадниг тиигәрән ирхлэ, тер һазрт Би нег герт проказа гем хальданав. ³⁵ Тиигхлэ герин эзн күн гелц тал ирэд келтхэ: «Мини герт гем һарсмн бөөдлтә». ³⁶ Гелц хэләхәр ирхәсн өмн тер гер дотр бөөсн юмсинь цугтаһинь һарһтха гиж зактха. Эс гихлэ гер дотрк кевтән бузр гиж келгдх. Терүнэ хөөн гелц ирж гериг хэләж чаджана. ³⁷ Кемр гелц эрс деер ноһан, эс гиж улавр толв үзхләрн, тенд хотхр ормс һарсн болхла, ³⁸ тиигхлэ герин эркнәс һарад эн герт долан хонгтан күн бичә ортха гиж зактха. ³⁹ Кемр гелц доладгч өдртән

ирэд, толвс эрс деегүр түгсиг үзхлэрн, ⁴⁰ тиигхлэ толвта чолудыг хамхлж авад, балһснас һарһад бузр һазрт хайтха. ⁴¹ Гер дотркиг кевтнь хусх кергтэ. Хусгдсн шавриг балһснас һарһад бузр һазрт хайтха. ⁴² Чолуд хамхлж авсн ормиг шин чолуд тэвэд шалдтха.

⁴³ Кемр чолуд хамхлад авсна хөөн, гер кевтэн хусгдад, шинэс шалдгдсна хөөн толв дэkn гер дотраһар түгсн болхла, ⁴⁴ гелң ирэд толв түгсиг үзнэ. Эн герт хорта проказа бөөдг болжана, гер цевр биш. ⁴⁵ Эн гериг хамхлх кергтэ. Терүнэ чолудыг, бахнсиг болн шалдвринь балһснас һарһад бузр һазрт хайхмн болжана.

⁴⁶ Бичэ ортха гижэсн цагт тер герт орсн күн асхн күртл цевр биш. ⁴⁷ Тер герт хонсн күн эврәннь хувцан уһах зөвтэ. Тенд хот идсн күн бас хувцан уһах зөвтэ.

⁴⁸ Кемр гелң ирэд шинэс шалдгдсн гер үзхлэрн, толвс эс һарчахлаг тер гериг цевр гиж келх. Гем һарч одж, ⁴⁹ Гериг цеврлхин төлэ гелң 2 шову, хошун модна зорһс, улавр күрң эдин тасрха болн хуссоп авх. ⁵⁰ Нег шовуг цевр усар дүүргсн шавр буһш деер алтха. ⁵¹ Дэкэд хошун модна зорһс, хуссоп, улавр күрң эдин тасрха болн эмд шовуг авад, цевр уснла холяд, алгдсн шовуна цуснд булхулад, дола дэкж цацл герт цацтха. ⁵² Шовуна цусар, урсхл усар, эмд шовуһар, хошун модна зорһсар, хуссопар болн улавр күрң эдин тасрхаһар гериг цеврлчкэд, ⁵³ гелң эмд шовуг балһснас һарһад сулднь тэвх йоста. Тиигж тер гемэн хэрүллһнэ авъяс күцэх, тиигхлэ гер цевр болх.

⁵⁴ Ямаран чигн проказа гемин, цар гемин туск закон тиим. ⁵⁵ Проказа гем хувцн деер болн эрс деер, хавдр болну, бүрдлһн болну, цаһан толв болну, эднэ закон тиим. ⁵⁶ Цевр бишинь эс гиж цевринь тиигж йилһж авдг чигн. Проказа гемин закон тиим.

Залу күүнэ цогц-махмудын кирип тускар

15 ¹ Деед Эзн Мошед болн Ахаронд келнэ:
² – Израилин улст соңсхад келтн: «Залу күүнэ бий мөчэснь һардг кирэс көлтэ тиим залу бузр. ³ Залусин бий мөчэс торлго эс гиж удандан һарчах ямаран чигн кир терүг бузрдана. ⁴ Тиим залуһин кевтсн орн бузр, терүнэ суусн орм бас бузр. ⁵ Терүнэ ориг көндэсн күн хувцан уһах, бийән уһахмн болжана. Асхн күртл тер

цевр биш болх. ⁶ Бий мөчөснь кир харчах залуһин суусн ормд суусн күн хувцан уһах, бийән уһахмн болжана. Асхн күртл тер цевр биш болх. ⁷ Тиим залуһин махмудтнь һар күрсн күн хувцан уһах, бийән уһахмн болжана. Асхн күртл тер цевр биш болх. ⁸ Тиим залу цевр күн тал нульмхлаг, тер күн хувцан уһах, бийән уһахмн болжана. Асхн күртл тер цевр биш болх. ⁹ Юн чигн юмиг унад суусн орм бузр. ¹⁰ Кемр терүнә дор юн чигн бәәсн болхла, терүгинь көндәснь асхн күртл цевр биш болх. Кемр залуһин суусн юмиг өргсн күн хувцан уһахмн, бийән уһахмн болжана. Тер күн асхн күртл цевр биш болх. ¹¹ Кемр бий мөчөснь кир харчах залу талдан күүг һаран уһалго көндәхлә, тер күн хувцан уһах, бийән уһах йоста. Асхн күртл тиим күн цевр биш. ¹² Кемр тер залу шавр бүһш көндәсн болхла, тер бүһшиг хамхлх кергтә. Кемр тер сав модар кегдсн болхла тер савиг уһах кергтә.

¹³ Бий мөчөснь кир харчах залу эдгхләрн, терүнә хөөн дола хонад хувцан, бийән урсхулын уснд уһатха. Тегәд тер цевр болх. ¹⁴ Нәәмдгч өдртән 2 көглжрһ эс гиж 2 баахн көглжрһ шову хошадар авад Деед Эзнә өмн Харһлтын Шатрин үүднд зогсад, тедниг гелнд өгтхә. ¹⁵ Гелң тер шовудар бәрц бәрх: негинь килнцәс цеврлһнә бәрцд орулх, хойрдгчинь шаталһна бәрцд орулх. Тиигж гелң Деед Эзнә өмн гемән хәрүллһнә авъяс кех, махмудынь кирәс цеврлх.

¹⁶ Асань һарсн залу махмудан кевтнь уһах йоста. Тегәд тер асхн күртл цевр биш болх. ¹⁷ Залуһин аса асхрсн эдәр, эс гиж арсар кесн ямаран чигн юмн уһагдх зөвтә. Тер юмс асхн күртл цевр биш болх.

¹⁸ Кемр тер залу күүкд күүнлә кевтәд асаһан һарһсн болхла, хоюрн бийән уһахмн болжана. Тедн асхн күртл цевр биш.

Күүкд күүнә сарин кирин тускар

¹⁹ Кемр күүкд күүнә махмудас йирдән сарин цусн һарчахлаг, тиигхләг тер долан хонгтан цевр биш болх. Терүг көндәсн күн болһн асхн күртл цевр биш. ²⁰ Цеврлгджәсн цагтан кевтсн ормнь, суусн ормнь цугтан цевр биш. ²¹ Терүнә кевтсн ориг көндәсн күн эврәннь хувцан уһах, усар бийән уһах зөвтә. Тер күн асхн күртл цевр биш. ²² Терүнә суусн өлг-эдиг көндәсн кен чигн эврәннь хувцан, бийән уһах зөвтә. Тер күн асхн күртл цевр биш. ²³ Кемр тиим гергнә орн

деер өлг-эд бээсн болхла, кен чигн терүнэ суусн орндгиг, эс гиж суусн өлг-эдиг көндэсн болхла, асхн күртл тер цевр биш. ²⁴ Кемр залунь терүнлэ ниилэд унтхла, гергнәннь бузрнь залуднь орх. Тер залу долан хонгтан цевр биш болх. Терүнэ кевтсн орн цевр биш.

²⁵ Күүкд күүнэс цеврллһнэ цагт биш цусн кесг өдртән харчахла, эс гиж цеврллһнэ цагас удандан цусн харчахла, тиигхлэ тер өдрмүдт цугтаднь цеврллһнэ цагт эдл тер цевр биш. ²⁶ Цусна кир харчах өдрмүдлэ эдл цеврллһнэ цагт тер ямаран чигн орнд кевтхлэг, тернь цевр биш болх. Терүнэ суусн ямаран чигн өлг-эд цевр биш болх. Цеврллһнэ цагла эдл цевр биш болх. ²⁷ Тиим өлг-эд көндэсн күн болһн цевр биш болх, эврәннь хувцан болн бийән тер уһах йоста, асхн күртл цевр биш.

²⁸ Цусн хардган уурхла, долан хонг тоолад тегэд тер цеврдх. ²⁹ Нээмдгч өдртән тер 2 көглжрһ, эс гиж 2 баахн көглжрһ шову авад Харһлтын Шатрин үүдн тал гелңгүр иртхэ. ³⁰ Гелң нег шовуг килнцэс цеврллһнэ бэрцд орулх. Хойрдгч шовуһинь гелң шаталһна бэрцд орулх. Тиигж гелң күүкд күүг Деед Эзнэ өмн гемән хэрүллһнэ авъяс күцәһэд, сарин кирэс цеврлх».

³¹ Тегэд Израилин улсиг цевр биш бээдлэс саглтн. Яһад гихлэ тедн дунд бээх Мини өргө гериг цевр биш бээдләрн бузрдах. Эс гиж тедн үкх.

³² Залу күүнэс харчах асан кир бийинь бузрдана, тегэд терүнэ закон тиим болжана. ³³ Эннь бас сарин кир харчах күүкд күүнэ, залуһин болн гергнэ цеврллһн болжах өдрмүдт, залу күн бузр гергнлэ ниилэд кевтснэ туск закон.

Гемән хэрүллһнэ өдр. Гемән хэрүллһнд харһжаха тек

16 ¹ Ахарона хойр көвүн Деед Эзн тал өөрдснэс көлтэ үкснэ хөөн, Деед Эзн Мошелэ күүндв. ² Деед Эзн Мошед келнэ:

– Эврәннь ах Ахаронд иигж кел: «Хамгин әрүн бәәрн дотр, көшгин ард, Бооцана хәәрцг деер бәәх бүркә тал дурндан ордмн биш. Эс гихлэ тер үкх. Би тиигәрән бүркә деер үүлн дотр ирэд бәәхүв.

³ Хамгин әрүн бәәрнд орхар седжәх Ахарон килнцэс цеврллһнэ бәрцд орулх бүрү болн шаталһна бәрцд орулх хуц авч

ирх зөвтө. ⁴ Бий махмудан хааһад, эрүслсн олсн эдэр уйсн киилг болн шалвр өмстхэ. Олсн эдэр уйсн бүс бүслтхэ, толһа деерэн олсн тахъя өмстхэ. Эднь эрүслгдсн хувцд, бийән кевтнь уһачкад өмстхэ.

⁵ Израилин улсин хамцанас цеврллһнэ бэрцд 2 тек болн шаталһна бэрцд орулх хуц тер авх зөвтө. ⁶ Ахарон бийәсн цеврллһнэ бэрцд орулхар бүрү авч ирхмн болжана. Терүгәрн бийиннь төлө болн гериннь төлө гемән хэрүллһнэ авъяс күцэх. ⁷ Дәкәд 2 тек автха, теднән Деед Эзнә өмн Харһлтын Шатрин үүднд зогсатха. ⁸ Тегәд негнь Деед Эзнә төлө, хойрдгчнь Израилин улсин килнцинь авад йовулжах тек. Кенд ямаран жирв туссинь заатха. ⁹ Деед Энд нерәдсн жирв туссн текиг Ахарон авад, килнцәс цеврллһнэ авъяс күцәтхэ. ¹⁰ Израилин улсин килнцинь авад йовулжах жирв туссн текиг Деед Эзнә өмн әмдәр зогсатха. Гемән хэрүллһнэ авъяс күцәһәд, тер тек кәдә һазр тал йовулгдх.

¹¹ Килнцәс цеврллһнэ бэрцд орулх бүрүг Ахарон авч ирәд, бийиннь болн гериннь төлө гемән хэрүллһнэ авъяс күцәтхэ. Бийиннь килнцәс цеврллһнэ төлө тер бүрүг алтха. ¹² Дарунь Деед Эзнә өмн бәәх күж уңһдадг ширә деерәс шатчах һалта күжин сав авад, дәкәд үүлсн атхм күж авад көшгин ард орултха. ¹³ Деед Эзнә өмн күжиг һалын цог деер тәвтхэ. Бооцана хәәрцгин бүркәг күжәс һарчах утанд даргддгар кехмн болжана. Эс гиж Ахарон үкх. ¹⁴ Терүнә дару бүрүһин цусиг тер автха. Цуснд хурһан норһад, бүркән зүн үзг тал цацтха. Дәкәд дола дәкж бүркән өмн бийднь цацтха.

¹⁵ Ахарон олн-әмтнә килнцәс цеврллһнэ бэрц текиг алтха. Терүнә цусиг көшгин ард орулад, бүрүһин цуснла әдләр бүркәд цацтха. Бүркән өмн бас цацтха. ¹⁶ Тиигж тер әрүн бәәрнә дотркинь гемән хэрүллһнэ авъяс күцәх, Израилин улсин бузр бәәдләс, хажһр йовдлас болн теднә цуг килнцәс цеврлх. Израилин улсин цевр биш бәәдл дунд бәәх Харһлтын Шатрт бас тиим юм күцәх кергтә. ¹⁷ (Ахарон хамгин әрүн бәәрнә дотр гемән хэрүллһнэ авъяс күцәхәр орад ирснә хөөн болн һартлнь Харһлтын Шатрт күн уга болх зөвтө.) Тиигж тер гемән хэрүллһнэ авъяс бийиннь төлө, эврәннь герин төлө болн Израилин цуг хамцана төлө күцәх. ¹⁸ Деед Эзнә өмн бәәх тәкл тәкдг орм тал һарад, терүн деер гемән

хэрүллһнэ авъяс күцэтхэ. Бүрүһин болн текин цусар тэклин өв-
риг цугтаһинь будтха. ¹⁹ Тэкл тэkdг ормд хурһарн дола дэkj цус
цацтха. Тиигж тер тэкл тэkdг ормиг Израилин улсин бузр бээдлэс
цеврлх, терүг әрүслх.

²⁰ Хамгин әрүн бээрнэ дотрк, Харһлтын Шатрин болн тэкл
тэkdг орм гемән хэрүллһнэ авъяс күцәснә дарунь Ахарон әмд
тек авч ирх. ²¹ Терүнә толһа деер хойр һаран тәвәд, Израилин
улсин һарһсн хар саната йовдлмудын болн буру йовдлын тускар
келәд, теднә һарһсн цуг килнцин тускар келәд, текин толһа
деер овалх. Йилһж авсн күүһәр дахулад тер текиг кәдә һазр тал
йовултха. ²² Тегәд тек Израилин улсин гемиг күн күршго һазр
тал авч одх.

Текиг кәдә һазр тал йовулчкад, ²³ Ахарон Харһлтын Шатр дотр
орад, урднә хамгин әрүн бээрдн дотр тииггәрән орхиннә өмн өмссн
олсн хувцан тәәләд Шатр дотр үлдәх зөвтә. ²⁴ Әрүн ормд бийән
уһаһад, бийиннә йирдән өмсдг хувцан өмстхә. Дарунь һарад
бийиннә болн оln-әмтнә төлө шаталһна авъяс күцәх бәрц бәртхә.
Терүгәрн бийиннә ормд болн оln-әмтнә ормд гемән хэрүллһнә
авъяс күцәлһн болжана. ²⁵ Бас тэкл тэkdг ормд цеврлһнә бәрцин
өөкинә шататха.

²⁶ Израилин улсин килнцинә авад йовулжах текиг кәдә һазрт
күргсн күн хувцан уһах, бийән уһах зөвтә. Тиим йовдл күцәснә
дару эврә бээрдән ирж чадх. ²⁷ Цеврлһнә бәрц бәрхәр авч ирсн
бүрүг болн текиг, теднә цусиг хамгин әрүн бәәрн дотр орулад,
гемән хэрүллһнә авъяс күцәснә дару тер бәәрнәс һарһх кергтә.
Теднә арсинь, махинь болн киртә юмсинь шатахмн болжана.
²⁸ Шатасн күн хувцан уһах, бийән уһахмн болжана. Тегәд хәрү
бәәрндән ирж чаджана.

²⁹ Мөңкинд тадна күцәх зокал иим: доладгч сарин арвдгч өдр
мацг бәртн, таднас нег чигн күн бичә кәдлмш кетхә – бәәрн күн
чигн, тадн дунд бәәх нүүж ирсн күн чигн болтха. ³⁰ Яһад гихлә
тадниг килнцәсн һарһхин төлө тадн деер эн өдр гемән хэрүллһнә
авъяс күцәгдх. Терүнә хөөн тадн Деед Эзнә өмн цевр болхит.
³¹ Эн өдр таднд бүклдән төвкнүн бәәлһнә бемб өдрлә әдл болхмн,
мацг бәртн. Мөңкинд күцәх зокал эн. ³² Гемән хэрүллһнә авъясиг
гелң күцәдмн. Тер гелң эцкиннә хөөн тос түрклһнә авъяс авад

гелц болв. Тиигэд олсн эдэр уйсн хувц, әрүслсн хувц тер өмстхә. ³³ Хамгин әрүн бәәрнә, Харһлтын Шатрин болн тәкл тәкдг ормин гемән хәрүллһнә авъяс күцәтхә. Гелңгүд болн хамцана цуг олн-әмтн деер гемән хәрүллһнә авъяс бас күцәтхә. ³⁴ Эн зокалыг мөңкинд күцәтн. Жилд нег дәкж Израилин улсин гемән хәрүллһнә авъяс күцәтн. Тиигж тедниг цуг килнцәс цеврлтн».

Деед Эзн Мошед келсәр Ахарон тиигж кев.

Израилин улсин бәәрнәс талдан һазрт мал алгдшиго

17 ¹ Деед Эзн Мошед келнә:
² – Ахаронд, терүнә көвүдт болн Израилин улст цугтаднь Деед Эзнә заавр иим гиһәд кел: ³ «Кемр кен чигн күн Израилин әмтн дундас бухиг, хөөг эс гиж ямаг бәәх бәәрн дотр, эс гиж һазань алхлаг, ⁴ һарсн малын цусн эн күүг гемшәх. Эн цус асхв, тегәд эн эврәннь келн-улс дундас уга кегдх. Яһад гихлә тер малыг Харһлтын Шатрин үүднд, Деед Эзнә өргә герин өмн, Деед Эзд бәрц бәрхмн билә. ⁵ Теегт ода алжах малмудыг Израилин улс Деед Эзн тал Харһлтын Шатрин үүднд гелнд авч иртхә. Тегәд тенд Деед Эзд бәржәх эвцлһнә бәрц гиж алтха. ⁶ Харһлтын Шатрин үүднд бәәх тәкл тәкдг ормд малын цусиг гелң цацтха. Өөкинь шататха. Эннь канкнсн үнр болх, Деед Эзд таасгдх. ⁷ Дәкж текин бәәдлтә кегдлмүдт бичә бәрц бәртхә, теднд бичә шүттхә! Израилин улст мөңкинд өгчәх зокал эн. Үйәс үй һатлад терүг күцәтхә».

⁸⁻⁹ Бас теднд кел: «Израилин улсин кен-негнь, эс гиж тедн дунд бәәх нүүж ирсн әмтн Харһлтын Шатрин үүднд Деед Эзд өргдг бәрцин ормд биш, талдан һазрт шаталһна авъяс кеһәд, эс гиж эвцлһнә бәрц бәрхлә, тиигхлә тер күн эврәннь келн-улс дундас уга кегдх.

Цусн хотд орулж идгдшиго

¹⁰ Кемр Израилин улсин кен чигн, эс гиж тедн дунд нүүж ирсн әмтн цусар хот кеж идхлә, тиигхлә Би эврәннь цухлыг тиим күүнд һарһхув. Терүг эврә келн-улс дундас уга кехүв. ¹¹ Яһад гихлә әмд юмна жирһлнь цуснднь бәәнә. Гемән хәрүллһнә авъяс күцәхләрн,

малын цусиг тэкл тэkdг ормд авч иртхэ гиж заалав. Ямаран чигн эмд юмна жирһл – цуснд, тернь күүнэ һарһсн гем хэрүлнэ. ¹²Тегэд Би Израилин улст келлэв: „Таднас нег чигн күн болн тедн дунд бөөх нүүж ирсн әмтн цусиг хотдан орулж идшго юмн“.

¹³Кемр Израилин улсин кен чигн, эс гиж тедн дунд бөөх нүүж ирсн әмтн аңһучлж йовад иддг аң, аль шову хаж авсмн болхла, тиигхлэ теднәннь цусинь асхад элсәр булхмн болжана. ¹⁴Ямаран чигн эмд юмна жирһлнь цуснднь бөөнэ. Цусар эмд йовжана. Тегэд чигн Би Израилин улст келлэв: „Әмд юмсин цус бичә хотдан орултн. Цусн ямаран чигн эмд юмсин жирһлнь болжана. Хотдан цус орулад иджәх күн алгдх“.

¹⁵Ямаран чигн күн – бөөрн болну, нүүж ирсн болну – үксн малын мах, эс гиж зерлг аңгудт шуучгдад алгдсн малын мах идсн болхла, тер күн хувцан уһах зөвтә, бийән уһах зөвтә. Тер күн асхн күртл бузр болх, дәкәд цеврдх. ¹⁶Болв кемр тер хувцан болн бийән эс уһахла, тер күн бурута болх».

Зака эвдж цоги-махмударн ниилигон тускар

18 ¹Деед Эзн Мошед келнә: ²– Израилин улст күргәд кел: «Би – Деед Эзн, тадна Бурхн. ³Тадна бөөсн Египетин авъясиг бичә дуратн. Тадниг Мини дахулад авч йовх Канана һазра авъясиг бас бичә дуратн. Теднә йос бичә бәртн. ⁴Мини закадыг бәртн, Мини зокалар кеһәд тедниг күцәтн. Би – Деед Эзн, тадна Бурхн болжанав. ⁵Мини зокалмудыг болн закадыг күцәтн. Терүг күцәсн күн әмд болх. Би – Деед Эзн.

⁶Таднас кен чигн күн төрл күүкд күн тал бичә өөрдтхә, терүг бичә авлж ичәтхә: Би – Деед Эзн.

⁷Эцк-экиннь ичртә йовдлыннь бичә үзүл. Экиннь нүцкн бөөдл бичә үзүл, энчнь чини эк.

⁸Эцкиннь талдан гергнә нүцкн бөөдл бичә үзүл, энчнь эцкиннь ичртә бөөдл үзүлснлә әдл.

⁹Эгч-дүүһиннь ичртә бөөдл бичә үзүл. Тер күн чини эцкин күүкн болну, эс гиж экинчн күүкн болну, тер тана өрк-бүлд эс гиж талдан бүлд һарһсн болну, бичә терүнә ичринь үзүл.

¹⁰ Чини көвүнө күүкнәннь эс гиж күүкнәннь күүкнө нүцкн бөөдл бичэ үзүл. Эннь бийиннь нүцкн бөөдл үзүлснлэ адл болх.

¹¹ Чини эцкин гергнө күүкнө нүцкн бөөдл бичэ үзүл, тер күүкн чини эцкэс харсмн. Энчнь чини дү күүкн, нүцкн бөөдлинь бичэ үзүл.

¹² Эцкиннь эгч болн дү күүкнө нүцкн бөөдл бичэ үзүл. Энчнь чини эцкин махн-цусн.

¹³ Чини экин эгч болн дү күүкнө ичринь бичэ илдк, яһад гихлө тер чини экин махн-цусн күн.

¹⁴ Чини эцкин ах-дүүһин ичртө бөөдлинь бичэ үзүл. Терүнө гергн тал бичэ өөрд, терчнь чини һаһа.

¹⁵ Бериннь нүцкн бөөдлинь бичэ үзүл. Терчнь чини көвүнө гергн, бичэ неринь һута.

¹⁶ Ах-дүүһиннь гергнө нүцкн бөөдл бичэ илдк. Энчн чини ах-дүүһин ичринь үзүлснлэ адл.

¹⁷ Күүкд күүнө болн терүнө күүкнө ичринь бичэ илдк. Терүнө көвүнө күүкэр бичэ гергән ке. Эс гиж терүнө күүкнө күүк бичэ ав. Тедн цугтан нег махн-цусн әмтн. Тиим йовдл һарһлһн килнц болжана.

¹⁸ Гергнәннь эгч-дү күүг бичэ мордулж ав. Гергән әмд деернь эгч-дү күүнө ичринь үзүләд, терүгәр гергнләһән дөрлддг кү бичэ ке.

¹⁹ Сарин кир ирсн цагт гергн күн тал бичэ өөрд. Терүнө ичртө бөөдлинь бичэ үзүл.

²⁰ Талдан күүнө гергнлө бичэ кевт, терүнд асаһан бичэ орул, терүнлө бичэ бийән һута.

²¹ Әврәннь үрдән күүнө Молох гидг бурхнд бичэ тәклд бәр. Бурхнаннь нериг бичэ һута. Би – Деед Эзн.

²² Залу күүнлө гергн күүнлө адл бичэ кевт. Энчн жигшүртө.

²³ Мал-адуснла бичэ ниил. Тиигхлөг чи бузр болхич. Күүкд күн бас бичэ мал-адуснла ниилтхә. Эннь әмтә юмсин йирин бөөдл әвдлһн болжана.

²⁴ Бийән тиим юмар бичэ бузрдатн. Тиим юмар бийән келн-әмтн буздажав. Тедниг Би танд орм һарһад көөжәнәв. ²⁵ Теднәс көлтә эн һазр бузрдв. Би терүг килнц һарһснднь хәрүһинь некв. Тер һазр тенд бөөсн әмтиг өргәд шивв. ²⁶ Тадн Мини зокалмудыг болн Мини закадыг күцәх зөвтәт. Таднас бөөрн әмтн болну, эс гиж

нүүж ирснь болну, тиим жигшүртэ юм бичэ һарһтха. ²⁷ Таднас урд эн һазрт бөөсн әмтн иим жигшүртэ юм һарһжасн бөөж. Тегәд һазр бузрдж. ²⁸ Таднас урд энд бөөсн әмтиг өргәд шивснлә әдл тиим юмн болшго. Эн һазр таднас кәлтә бузрдшго юмн, тадниг тиигшго. ²⁹ Тиим жигшүртэ юм һарһжах әмтн эврәннь келн-улс дундас уга кегдх. ³⁰ Мини батлсн заавр бәртн: таднас өмн бөөсн әмтнә тиим жигшүртә авъясмуд бичә дуратн. Теднәр бийән бичә һутатн. Би – Деед Эзн, тадна Бурхнв».

Бийән бәрлһнә кемжән болн авъясмудын туск зааврмуд

19 ¹ Деед Эзн Мошед келнә:
² – Израилин хамцана цуг әмтнд күргәд кел: «Цугтан әрүн бәәдләр бәәтн. Яһад гихлә Би әрүнв, Деед Эзн, тадна Бурхн.

³ Әк әцк хойран күндлтн. Мини бемб өдр күцәтн. Би – Деед Эзн, тадна Бурхн.

⁴ Худл шүтәнд бичә шүттн, бийдән бурхиг бичә цутхж кетн. Би – Деед Эзн, тадна Бурхн.

⁵ Кемр Деед Эзнд эвцлһнә бәрц бәржәхлә, терүгән таасгд-дгар кетн: ⁶ тер бәрциг авч ирсн өдртнь әс гиж маңһдуртнь идтн. Һурвдгч өдртнь үлдсинь шатах кергтә. ⁷ Кемр тер бәр-цәс үлдсинь һурвдгч өдртнь идхлә, тернь тааста болшго – махн үрж одх. ⁸ Тиим мах идсн күн бурута болх. Тер күн Деед Эзнә әрүн юмиг бузрдажана. Тегәд тер эврәннь келн-улс дундас уга кегдх.

⁹ Тадна һазрт тәрсн буудяһан хурахларн, тәрәнә захднь бичә күр. Хадлһна хөөн үлдсн буудян тәрәнә толһа бичә түүж ав. ¹⁰ Уста үзм урһдг һазрт үзмиг умш күртлнь бичә цуглул, унсинь чигн бичә ав. Тедниг угатя болн нүүж ирсн әмтнд үлдә. Би – Деед Эзн, тадна Бурхн.

¹¹ Бичә хулха кетн, бичә худл келтн, бичә нег-негән меклтн.

¹² Мини нерәр батлж худл андһар бичә өгтн. Эврәннь Бурхна нериг бичә һутатн. Би – Деед Эзн.

¹³ Өөрхн күүһән бичә шахж зова, бичә терүг тон. Нәәмәдлж авсн күүнә жалвинь өрүн күртл бичә бәр. ¹⁴ Таңх күүг бичә наад бәр, сохр күүнд боомтг бичә ке. Би – Деед Эзн.

¹⁵ Зарһ кехлэрн, чикэр ке. Зарһд угатяһинь харсад, байн күүһинь өөдлүлэд, бичэ тиигж чирэ хэлэж ке. Өөрхн күүнэ зарһинь чикэр ке. ¹⁶ Эврәннь нутгин эмтн дунд бичэ хов зө. Кемр өөрхн күн зеткртэ йовдлла харһулгджахла, тиим йовдлд бичэ орлц. Би – Деед Эзн.

¹⁷ Эврәннь хамцана улст нуувчар бичэ дурго бол. Өөрхн күүнәннь килнц даадгоһар терүнд илднь келжэ. ¹⁸ Хамдан бөөх нег нутга кен чигн күүнэс бичэ өшө көөлд, бичэ терүнд уурлад бэ. Өөрхн күүнд бийлөһөн эдлэр дурл. Би – Деед Эзн.

¹⁹ Мини зокалмудыг күцэжэ. Талдан хойр зүсн мал бичэ ниилүлтн, нег тэрэнэ һазрт хойр зүсн эк бичэ тэртн, хойр зүсн утцар гүрсн хувц бичэ өмстн.

²⁰ Кемр залу күн ялч күүкд күүнлэ ниилэд кевтсн болхла, тер күүкд күн талдан күүнд одх бөөсн болхла, терүг хулдж авад уга, сулдхгдад уга бөөсн болхла, тиигхлэ мөшклһ кех кергтэ. Тедниг бичэ алтн, яһад гихлэ тер күүкд күн сул күн биш. ²¹ Тер залу Деед Эзнд, Харһлтын Шатрин үүднд, һаруһинь даалһна бэрц гиж хуц авч иртхэ. ²² Деед Эзнэ өмн гелц гемэн хэрүүлһнэ авъяс күцэтхэ. Тер күүнэ һарһсн гемин һаруһинь даах бэрц гиж хуц авч иртхэ. Тегэд эн гемнь тэвгдх.

²³ Таднд Деед Эзнэ өгчөх тер һазрт ирэд темснэ модд тэрхлэрн, теднэ темсинь идж болшго гиж тоолтн. Һурвн жилдэн теднэ темсинь бичэ идтн. ²⁴ Дөрвдгч жилдэн тер темсд цугтан эрүн болх, Деед Эзнд нээрин бэрц болх. ²⁵ Тавдгч жилдэн эн темсдиг идтн. Тегэд тадна урһц йир элвг болх. Би – Деед Эзн, тадна Бурхн.

²⁶ Махиг цустаһинь бичэ идтн. Бичэ белг бэртн, бичэ илв кетн. ²⁷ Толһа деерк үсиг төгрглж бичэ хөөчлтн. Сахлыннь үзүриг бичэ хөөчл. ²⁸ Үксн күүнэ төлө махмудтан керчж сөрв бичэ һарһтн, бичэ эврәннь махмудтан темдгүд зуртн. Би – Деед Эзн.

²⁹ Эврәннь күүкнд аля йовдл бичэ һарһул – бийән хулддг гергн бичэ болтха. Эс гиж һазр аля бөөдлэр дүүрх, жигшүртэ йовдл икдх.

³⁰ Мини бемб өдр бэртн, Мини эрүн бээр хөөртн. Би – Деед Эзн.

³¹ Өңгрсн күүг дууддг, сөкүсн-сүмсиг дууддг күн тал бичэ одтн. Терүнэс тадн бузрдхит. Би – Деед Эзн, тадна Бурхн.

³² Буурл үстэг тевч, көгшдин өмн босад зогс. Эврэннь Бурхиг икэр күндл. Би – Деед Эзн.

³³ Тадна һазрт бүүрлхэр нүүж ирсн әмтиг бичә бастн. ³⁴ Танад бәәх нүүж ирсн әмтиг бәәрн улсла әдл тоолтн. Теднд бийләһән әдл дурл. Тадн бас Египетд нүүж ирсн әмтн болж бәәлэт. Би – Деед Эзн, тадна Бурхн.

³⁵ Кергән күцәхләрн чикәр күцә: юм кемжәлхләрн, чиңнүрдхләрн эс гиж тоолхларн. ³⁶ Тадна чиңнүр чик болн гиир чик болтха, чик ефә болн чик гин болтха. Би – Деед Эзн, тадна Бурхн. Тадниг Египетәс Би һарһлав.

³⁷ Мини зокалмудыг болн закадыг бәртн, тедниг күцәтн. Би – Деед Эзн».

Килнц засглһн

20 ¹ Деед Эзн Мошед келнә:
² – Израилин улст күргәд кел: «Израилин улсин кен чигн, эс гиж тедн дунд бәәх нүүж ирсн әмтн эврәннь үрән Молох бурхнд тәклд бәрхлә, тиигхлә тиим күн алгдх зөвтә. Хамцана әмтн цугтан терүг чолуһар шивтхә. ³ Би тер күүнд ууран күргнәв, терүг эврәннь келн-улс дундас уга кехүв. Яһад гихлә Молохд тер эврәннь үрән өгснд, Мини әрүн бәәрн болн Мини әрүн нер һутаснд. ⁴ Кемр эн хамцана улс терүг һарсн үрән Молохд өгснд эс медсн болад бәәхлә, терүг эс алхла, ⁵ тиигхлә Би бийиннь ууран тер күүнд һарһнав, терүнә төрл-саднд һарһнав. Тер күүг болн терүнлә хамдан Молохд мөргсинь кевтнь эврәннь келн-улс дундас уга кенәв.

⁶ Кен чигн күн өңгрсн улсиг, сүмсинь дуудад тедниг даһад бәәхлә, Би тер күүнд Эврәннь ууран һарһнав. Би терүг эврәннь келн-улс дундас уга кенәв.

⁷ Әрүн болтн, эврәннь әрүнән хадһлтн, яһад гихлә Би – Деед Эзн, тадна Бурхн. ⁸ Мини зокалмудыг бәртн, тедниг күцәтн. Би – Деед Эзн, тадна әрүн бәәдлин булгнь.

⁹ Кемр кен-негнь эцкән эс гиж экән харахла – үкх зөвтә. Тер күүнә цусна гемнь бийднь буужана, яһад гихлә эцкән эс гиж экән харасн болжана.

¹⁰ Кемр залу күн талдан күүнэ гергнлэ, өөрхн күүнәннь гергнлэ ниилэд кевтсн болхла, тиигхлэ хойраһинь алх кергтэ – тер залуг болн тер гергиг. ¹¹ Эцкиннь гергнлэ ниилэд кевтсн күн эцкән һутав. Хоюрн алгдх зөвтэ. Теднэ гемнь бийсднь бээнэ. ¹² Кемр залу күн берлэһән ниилэд кевтсн болхла, тиигхлэ хойраһинь алх кергтэ. Тедн жигшүртэ юм һарһв. Теднэ гемнь теднд бийстнь бээнэ.

¹³ Кемр залу күн талдан залута, күүкд күүнлэ әдләр, ниилэд кевтсн болхлаг, тедн хойр жигшүртэ юм һарһв. Тедниг алх кергтэ. Теднэ гемнь теднд бийстнь бээнэ.

¹⁴ Кемр кен-негнь күүкд кү болн терүнэ экиннь гергән кехәр авхла, тернь килнц. Тер залуг болн хойр гергиг шатаһад алтха. Тиим килнц тадн дунд бичэ үзгдтхэ.

¹⁵ Мал-адуснла ниилсн залуг алх кергтэ, мал-адуснь бас алгдх зөвтэ. ¹⁶ Кемр күүкд күн мал-адуснла ниилсн болхла, тиигхлэ тер гергиг болн мал-адусиг ал. Тедниг алх кергтэ, теднэ гем теднд бийстнь бээнэ.

¹⁷ Кемр кен-негнь эврәннь эгч-дүүһән, эцкиннь күүк, эс гиж экиннь күүк авад, терүнэ нүцкн бээдл үзхлэ, тернь көвүнэ нүцкн бээдл үзхлэ, эннь йир ичр уга йовдл. Тиим улс эврәннь төрл-сана нүүрт уга кегдтхэ! Эн күн эврәннь дү күүкнэ ичринь үзүлв. Тер бурута болв.

¹⁸ Кемр кен-негнь сарин кир ирсн күүкд күүнлэ ниилэд кевтәд, терүнэ нүцкн бээдл илдксн болхла, терүнәс һарчах цусинь үзүлсн болхла, тер күүкд күн бийәсн һарчах цусан үзүлсн болхла, тиигхлэ тедн хоюрн эврәннь келн-улс дундас уга кегдх.

¹⁹ Экиннь эгч-дүүһин нүцкн бээдл бичэ үзүл болн эцкиннь эгч-дүүһин бээдл бас. Тиим юм һарһсн күн бийиннь нүцкн бээдл үзүлснлэ әдл. Хоюрн бурута болх. ²⁰ Авһиннь гергнлэ ниилэд кевтсн күн эврәннь авһин нүцкн бээдл үзүлснлэ әдл. Тедн хоюрн килнцд орх – үрн угаһар үкцхәх. ²¹ Кемр кен-негнь ах-дүүһиннь герг авхла, эннь бузр юмн. Тер күн ах-дүүһиннь нүцкн бээдл үзүлжәнэ. Тедн хоюрн үрн уга болх.

²² Мини зокалмудыг болн закадыг бәртн, тедниг күцәтн, тиигхлэ Мини дахулад оджах тадна бәәх һазр тадниг һарһж шившго. ²³ Таднас Мини көөжәх келн-әмтнэ авъяс бичэ бәртн.

Эднийг цугтаһинь тедн кежэв. Тегэд тернь Нанд жигшүртэ болв. ²⁴ Би таднд келлэв: „Тадн теднэ һазрин эзн болхит. Тер һазр үсэр болн балар дүүрц. Терүг Би таднд өгнэв“. Би – Деед Эзн, тадна Бурхн. Таднийг Би талын улсас йилһжэнэв.

²⁵ Тадн цевр малыг цевр биш малас болн цевр шовуг цевр бишэснь йилһтн. Би урднь таднд бөдүн мал, нисдг юмсиг, үүрмг эмтэ һазр деегүр гүүдг юмсиг бузр гиж тоолтха гилэв. Тадн Мини келсн юмсар бийэн бичэ бузрдатн. ²⁶ Мини төлэ эрүн болтн. Яһад гихлэ Би – Деед Эзн, эрүнв. Би таднийг талдан келн-улсас йилһжэнэв. Тадн – Мини.

²⁷ Өңгрсн күүнлэ болн сүмснлэ күүнддг залусиг болн күүкд улсиг алх кергтэ. Теднийг чолуһар шивтхэ, теднэ бурунь бийиннь цусар һарчана».

Гелңгүдин шишлң диг-даран

21 ¹ Деед Эзн Мошед келнэ: – Гелңгүд болжах Ахарона көвүдт соңсхад кел: «Өңгрсн төрл талан өөрдж гелң бийэн буздашго болжана. ² Зуг кемр хамгин өөрхн улс болхлаг – эк, эцк, көвүн, күүкн, ах-дү, ³ эс гиж терүнлэ бээх мордад уга күүкнэ эгч-дүнь болхла өөрдж болжана. ⁴ Гелң бийэн талдан төрл-саднас келтэ буздаһад цевр биш болшго юмн.

⁵ Үксн күүнд һундлан һарһж гелңгүд бичэ толһаннь үсән хөөчлтхэ, сахлыннь үзүринь бичэ керчтхэ, махмудтан сөрв бичэ һарһтха. ⁶ Тедн эврәннь Бурхна эрүн улс болх зөвтэ, эврәннь Бурхна нериг бичэ һутатха. Тедн Деед Эзнд тэклин ормд бэрцән авч ирцхэнэ, Бурхндан хотынь авч ирцхэнэ. Тедн эрүн болх зөвтэ.

⁷ Тедн эврәннь Бурхна эрүн улс. Тегэд тедн гер авхларн, аля күүкд кү эс гиж му нертэ гергиг, залуһасн салсн гергиг авх зөв уга. ⁸ Гелңгин эрүниг бэрж хэлэ. Тер чини Бурхна төлэ тэкл тэктг ормд бэрц авч ирнм. Чамд тер эрүн болтха, яһад гихлэ Би эрүнв, Деед Эзн – тадна эрүн бөөдлин булг.

⁹ Кемр гелңгин күүкн аля һарһад, бийэн буздахла, эцкдэн тер му нер өгчөнэ. Тиим күүкиг шатах кергтэ.

Ах гелңгин диг-даран

¹⁰ Ахнр-дүүнр дундас толһадан тос түркүлсн, гелңгин нер зүүсн ахнь эрүн хувц өмсж чаджана. Тиим күн үксн төрлдэн һундлан һарһж арзасн үстэ йовшго, деерк хувцан шуулшго болжана. ¹¹ Өңгрсн күн кевтх орм тал гелң оршго болжана. Нам эцк-экин төлө чигн бийән бузрдашго юмн. ¹² Эрүн бөөрнәс һарх зөв уга. Эврә Бурхна эрүн орм бузрдашго болжана. Яһад гихлэ терүнд нерәдлһ кесмн болжана – терүнә Бурхнас тосн түркүдсмн. Би – Деед Эзн.

¹³ Тиим гелң зуг гижгтә күүк авх. ¹⁴ Белвсн герг авч чадшго. Салсн, му нертә эс гиж аля герг мордулж авшго. Зуг тер эврәннь тохмас гижгтә күүк буулһж авч чаджана. ¹⁵ Тегәд тиим гелң эврәннь хөөт үйнрән бузрдашго, эврәннь тохман бузрдашго болжана. Яһад гихлэ Би – Деед Эзн, терүнә эрүн булг».

Гелңгүдин цогц-махмудт эрмдг уга болх зөвтә

¹⁶ Деед Эзн Мошед келнә:

¹⁷ – Ахаронд кел: «Терүнә хөөт үйнр кемр цогц-махмудтан альк чигн цагтан эрмдгтә болхла, тәкл тәкдг орм тал эврәннь Бурхнд нерәдж хот авч ирж чадшго юмн. ¹⁸ Цогц-махмудтан сөрвтә күн: кемр сохр, доһлң, чирәннь коочисн, кольчхр кәлтә, кольчхр һарта болхла бәрц бәршго болжана. ¹⁹ Хамхрха кәлтә эс гиж хамхрха һарта, ²⁰ бөгчхр нурһта, маштг күн, нүдндән хорһта күн, цогцдан бүрдлһтә эс гиж шархта, бөөсгтән эрмдгтә күн Нанд гелңлә әдл кәдлшго болжана. ²¹ Ахарона хөөт үйнр цогц-махмудтан сөрвтә болхла, Деед Эзнд һалын бәрц гиж белг авч иршго юмн. Эрмдгтә күн тәклин ормд эврәннь Бурхнд гиж хот авч ирх зөв уга. ²² Зуг тиим күн эврәннь Бурхнд нерәдсн хот идж чаджана – эрүнәс эрүнинь болн эрүн бөөрнә хот. ²³ Болв тиим күн көшг тал болн тәклин орм тал өөрдшго болжана. Терүнә цогц-махмудтнь сөрв бәәнә. Мини эрүн ормиг бичә тер бузрдатха. Яһад гихлэ Би – Деед Эзн, теднә эрүн бәәдлин булгнь болжанав».

²⁴ Моше энүг Ахаронд болн терүнә көвүдт, Израилин улст цугтаднь келүлв.

Эрүн бэрциг кен идхмб?

22 ¹ Деед Эзн Мошед келнэ:
² – Ахаронд болн терүнэ көвүдт соңсхад кел: «Израилин улсин авч иржэх тоотас саглтха. Нанд Израилин улс нерэдэд авч иржэх тоотас бас саглтха. Мини эрүн нериг бичэ бузрдатха. Би – Деед Эзн». ³ Теднд кел: «Таднас кен чигн ямаран чигн үйдэн бузрдсн цагтан, Израилин улс Деед Эзнд нерэдэд авч ирсн бэрц тал өөрдхлэ, уга кегдх. Тегэд Мини нүүрт тер дэжж үзгдшго. Би – Деед Эзн.

⁴ Ахарона хөөт үйнр проказа гемтэ эс гиж бий мөчэснь хардт юмта болхла, бэрцин эрүн хотас цевр болтлан идшго юмн. Өңгрсн күүнэ бузрдсн хувц-хунр көндөсн кен чигн күн, асань асхрсн кен чигн залу күн, ⁵ үүрмг өмтэ юмс көндөһэд бузрдснь, эс гиж бузрдах күүг көндөснь (цевр бишнь ямаран чигн учрта болвчн), ⁶ энүнэ юуһинь чигн көндөсн кен чигн күн асхн күртл бузр болх. Тиим күн бийэн эс уһатл эрүн бэрцэс идж чадшго. ⁷ Нарн суухла, тер цевр болх. Тегэд эрүн бэрцэс идж чадх. Яһад гихлэ тернь терүнэ тежэл. ⁸ Тер күн үксн малын эс гиж зерлг аң шуучад алсн малын мах идшго болжана. Яһад гихлэ тер цевр биш болх. Би – Деед Эзн. ⁹ Тедн Мини неквириг күцэтхэ, бийдэн килнц бичэ автха. Эс гиж неквр бузрдасндан үкцэхэ. Би – Деед Эзн, теднэ эрүн бөөдлин булг.

¹⁰ Талын күн эрүн бэрцэсн идшго болжана. Гелнгин герт бөөх нэәмэдлгдсн ялч бас терүнэс идшго юмн. ¹¹ Болв тер ялчиг гелнц хулдад авсмн болхла идж чаджана. Гелнгин герт төрсн ялчнр гелнгин иддг хотас бас идж чаджана. ¹² Гелнц биш тохмта күүнд мордсн гелнгин күүкн бэрцин эрүн хотас идшго болжана. ¹³ Зуг гелнгин күүкн белврсн эс гиж залуһасн салад үрн уга болхла, дэкн урдкларн эдл эцкиннь герт бөөхлэ, тиигхлэ эцкиннь идсн хот тер бас идж чаджана. Болв талдан өмтн терүг идшго болжана.

¹⁴ Кемр талдан күн медлго эрүн бэрцэс идхлэ, гелнд тер эрүн бэрциг данцах зөвтэ. Терүн деер тавна нег хувинь немэд өгх. ¹⁵ Израилин улсин Деед Эзнд авч иржэх эрүн бэрциг гелнцүд бичэ бузрдатха. ¹⁶ Бичэ терүнэс идтхэ, бичэ килнц харһтха, эс гиж тедн һаруһинь өгх зөвтэ. Яһад гихлэ Би – Деед Эзн, теднэ эрүн бөөдлин булг болжанав».

Тэкл тэкс малмудын тускар

¹⁷ Деед Эзн Мошед келнэ:

¹⁸ – Ахаронд, терүнэ көвүдт болн Израилин улст цугтаднь келүл: «Кемр Израилин улсин кен-негнь, эс гиж тедн дунд бөөх нүүж ирсн эмтн Деед Эзнд шатах бэрц авч ирхлэг – андһарар эс гиж седклэрн – ¹⁹ тиигхлэ тааста бэрцнь бух, хуц, тек – эрмдг уга эр малмуд. ²⁰ Бэрц бэрхэр седхлэрн, эрмдгтэ мал бичэ авч иртн. Тиим бэрц таасгдшго.

²¹ Кемр кен-негнь эвцлһнэ бэрц гиж бод мал эс гиж үүрмг мал андһарар болну, седклэрн болну авч ирхлэ, таасгдх зөвтэ. Бэрцд орулжах мал эрмдг уга болхмн болжана. Терүнд нег чигн тату уга болх. ²² Деед Эзнэ бэрцд сохр мал, хамхрсн мөчтэ эс гиж цогцднь талдан тату бөөхлэ, хавдрта, бүрдлһтэ, шархта болхла, тиим малыг Деед Эзнэ тэклтэkdг орм деер белглж бичэ тэвтн. ²³ Кольчхр көлтэ бух эс гиж хөн зуг эврэ седклэр өгчэх бэрцд орулгдх. Болв андһарар орулжах бэрцин тоод оршго юмн. ²⁴ Деед Эзнд бэрцд орулхар шавтасн, билцлсн, таслгдсн, керчгдсн бөөсгтэ мал бичэ авч иртн. Тадна һазрт тиим юм бичэ кетн. ²⁵ Талын эмтнэс тиим мал бичэ автн. Тиим малыг Бурхна бэрцд бичэ орултн, тэкл тэkdг орм деер тедниг бичэ тэвтн. Кемр мал эрмдгтэ болхла, тадна бэрц Деед Эзнд таасгдшго юмн».

²⁶ Деед Эзн Мошед келнэ:

²⁷ – Кемр үкрэс туһл, хөөнэс хурһн эс гиж яманас ишк һархла, тедн долан хонгтан экиннь хажуд бөөх зөвтэ. Нөөмдгч өдртнь болн хөөннь терүгэр Деед Эзнд тааста һалын бэрц бэрж болжана. ²⁸ Үкриг, хөөг болн ямаг төллөнь хамднь нег өдр бэрцд орулхар бичэ алтн.

²⁹ Кемр Деед Эзнд ханлтан өргж бэрц авч ирхлэрн, тертн таасгддгар чикэр кетн. ³⁰ Тер бэрциг нег өдртән идтн, өрүн күртл юм бичэ үлдэтн. Би – Деед Эзн.

³¹ Мини заавриг бэрж күцэтн: Би – Деед Эзн. ³² Мини әрүн нериг бичэ һутатн. Тегэд Би әрүн бөөсинь Израилин улс медх. Би – Деед Эзн, тадна әрүн бөөдлин булг. ³³ Би тадна Бурхн болхар тадниг Египетэс һарһув. Би – Деед Эзн.

Бемб өдр

23 ¹ Деед Эзн Мошед келнэ:
² – Израилин улст соңсхад келүл: «Деед Эзнэ нерэдсн өдрмүд эн. Тер өдрмүдт тадн эрүн хург кех зөвтэт. Мини заасн өдрмүд эн. ³ Зурхан өдртэн көдл, доладгч өдр – бемб өдр, төвкнүн бөөлһнэ өдр, эрүн хургин өдр. Альд эс бөөв чигн, ямаран чигн көдлмш бичэ кетн: эннь Деед Эзнэ бемб өдр.

Песах болн Эс искэсн хуйрин нэр

⁴ Деед Эзнэ заасн өдрмүд эн, нерэдсн цагтан зэңглх эрүн хург.
⁵ Түрүн сарин арвн дөрвдгч өдр бүрүл орхла Деед Эзнэ Песах.
⁶ Тер сарин арвн тавдгч өдр Эс искэсн хуйрин нэр, Деед Эзнэ нэр. Долан хонгтан эс искэсн хуйр идтн. ⁷ Түрүн өдр тадн эрүн хург кетн: ямаран чигн көдлмш бичэ кетн. ⁸ Долан хонгтан Деед Эзнд халын бэрцэн авч ирцхэтн. Доладгч өдр бас эрүн хург: ямаран чигн көдлмш бичэ кетн».

Буудян түрүн боодгин бэрц

⁹ Деед Эзн Мошед келнэ:
¹⁰ – Израилин улст соңсхад келтн: «Тадн Мини өгчөх һазрт ирхлэрн, тенд урһцан цуглулж авхларн, түрүн боодгинь гелнд авч иртн. ¹¹ Гелң тер боодгиг Деед Эзнэ өмн таднас тааста бэрц гиж өргтхэ. Бемб өдрин дарук өдртнь гелң терүг өргтхэ.
¹² Буудян боодг өрглһнэ өдр тадн нег жил күцсн хөөнэ хурһ бэрцд орулх зөвтэт. Тер хурһн эрмдг уга болх йоста. Деед Эзнд шаталһна бэрцд орулгджана. ¹³ Олив тоснд элдсн өдмгин бэрц тегэд цаһан хуйрин ефэн арвна хойр эңгнь болх зөвтэ. Эннь Деед Эзнд халын бэрц, каңкнсн үнр Терүнд таасмжта. Деернь чаһр келһн гинэ дөрвдгч эңгнь болх зөвтэ. ¹⁴ Өдмг чигн, шарсн буудян эк чигн, эс гиж түүкэ шин эк чигн тадна Бурхнд бэрцэн бэрх өдр эс иртл бичэ идтн. Эннь таднд мөңкинд, үйэс үйд, альд эс бөөв чигн күцэх зокал.

Долан хонгин нэр

¹⁵ Эн бемб өдрин дарук өдрэс – буудян тэрэнэ боодг Деед Эзнд өргснэ хөөн – бүкл долан хонг тоолад нарһтн. ¹⁶ Тэвдгч өдрлэ, доладгч бемб өдрин дару, шин урһцин һуйрас өдмгин бэрц Деед Эзнд бэртн. ¹⁷ Эврәннь селэдэс бэрцин төлө 2 өдмг авч иртн. Өдмг болһнд ефэн хойр арвнань буудян һуйрт орх йоста. Тедниг искэсн һуйрар болһх кергтэ. Эннь Деед Эзнд түрүн урһцин бэрц болжана. ¹⁸ Өдмгтэ хамдан эрмдг уга нег жил болсн долан хурһ авч иртн. Бас 1 бүрү, 2 хуц авч иртн. Эннь Деед Эзнд өдмгин бэрц болн чаһр асхж шаталһн, һалын бэрц, каңкһсн үнр Деед Эзнд тааста. ¹⁹ Килнцэс цеврллһнэ бэрц гиж тек мал бас авч иртн. Эвцлһнэ бэрц гиж нег жил болсн 2 хурһ авч иртн. ²⁰ Тер 2 хурһиг болн деернь тэрэнэ түрүн урһцас болһсн өдмгиг Деед Эзнд өргтхэ. Эннь Деед Эзнэ эрүн юмн. Цугтан гелңгин болжана. ²¹ Эн өдр эрүн хург кетн. Ямаран чигн көдлмш бичэ кетн. Эннь тадна альд эс бөөв чигн үйэс үйд, мөңкинд күцэх зокал.

²² Кедр тэрэһэн эврэ һазртан хурахларн, тер тэрэнәннь захд күргж бичэ хад. Хадлһна хөөн үлдсн тэрэнэ толһас бичэ цуглуулж ав. Энүг түрү-яду болн нүүж ирсн эмтнд үлдэ. Би – Деед Эзн, тадна Бурхн».

Бүрэ бүшкүрин нэр

²³ Деед Эзн Мошед келнэ:

²⁴ – Израилин улст күргэд кел: «Доладгч сарин негдгч өдр тадна төвкнүн бөөлһнэ өдр болх зөвтэ, эрүн хург. Тер хургин тускар бүшкүрэр э һарһад медүлтхэ. ²⁵ Ямаран чигн көдлмш бичэ кетн, Деед Эзнд һалын бэрц авч иртн».

Гемэн хэрүллһнэ Өдр

²⁶ Деед Эзн Мошед келнэ:

²⁷ – Доладгч сарин арвдгч өдр – Гемэн хэрүллһнэ Өдр. Эн өдр танд эрүн хург болх йоста. Мацг бэртн, Деед Эзнд һалын

бэрц авч иртн. ²⁸ Эн өдр ямаран чигн көдлмш бичэ кетн. Яһад гихлэ эн өдр Гемэн хэрүллһнэ Өдр болжана. Деед Эзнэ өмн, тадна Бурхна өмн, гемэн хэрүллһнэ авъяс күцэгджэнэ. ²⁹ Эн өдр мацг эс бэржэх күн эврәннь келн-улс дундас уга кегдх. ³⁰ Эн өдр көдлсн кен чигн күүг эврәннь келн-улс дундас Би уга кенэв. ³¹ Эн өдр ямаран чигн көдлмш бичэ кетн – эннь таднд мөңкинд өгчэх зокал. Терүг альд эс бөөв чигн үйэс үйд күцэтн. ³² Эн өдр таднд кевтэн төвкнүн бөөлһнэ бемб өдр болх йоста – мацг бэртн. Эн сарин йисдгч өдрин асхнас авн маңдурк асхн күртл тадн амр-таварн бөөх йостат.

Жолмин нэр

³³ Деед Эзн Мошед келнэ:

³⁴ – Израилин улст соңсхад кел: «Доладгч сарин арвн тавдгч өдр Жолмин нэр, Деед Эзнэ долан хонгтан кедг нэр. ³⁵ Терүнэ түрүн өдртнь эрүн хург болх. Ямаран чигн көдлмш бичэ кетн. ³⁶ Долан хонгтан Деед Эзнд һалын бэрц авч ирэд бөөтн. Нээмдгч өдр таднд эрүн хургин өдр – Деед Эзнд һалын бэрц авч иртн. Эннь нээрин төгсх өдр. Ямаран чигн көдлмш эн өдр бичэ кетн.

³⁷ Деед Эзнэ заасн өдрмүд тиим болжана. Тадн тер өдрмүдиг эрүн хургиг гиж зарлад, Деед Эзнд һалын бэрц авч ирэд бөөхит: эврэ өдрт авч ирдг бөөдлэр шатагдх бэрц, өдмгин бэрц, эвцлһнэ болн чаһрин бэрц. ³⁸ Эн цугтан бемб өдр Деед Эзнд авч ирдг тоотас, тадна белгэс болн андһарар авч ирдг бэрцэс, эврэ дурар авч иржэхэс деернь немр болжана. Тедниг тадн Деед Эзнд авч иржэнэт.

³⁹ Доладгч сарин арвн тавдгч өдр тадн тэрәһән хурахларн, Деед Эзнэ нэр кетн. Тер нэр долан хонгтан болх йоста. Түрүн өдр таднд төвкнүн бөөлһнэ өдр болтха, нээмдгч өдр бас төвкнүн бөөлһнэ өдр болтха. ⁴⁰ Түрүн өдр садын модна сән темсд автн, пальм модна хамтхасд, нигт хамтхаста модна болн һолын көвөһәр урһдг удн модна ацмуд авад Деед Эзнэ, эврәннь Бурхна өмн, долан хонгтан байрлад нээрлтн. ⁴¹ Эн Деед Эзнэ нээриг долан хонгтан жил болһн кежэтн. Эннь таднд мөңкинд өгчэх зокал. Үйэс үйд

эн нээриг доладгч сард кежэтн. ⁴² Долан хонгтан жолмудт бээтн: Израилин бээрн амтн цугтан эн өдрмүдт жолмд бээтхэ. ⁴³ Египетэс харһхларн Израилин улсиг Би жолмд бөөлһсиг тадна иргчин үйин улс цугтан медтхэ. Би – Деед Эзн, тадна Бурхн».

⁴⁴ Тегэд Моше Израилин улст Деед Эзнэ заасн өдриг зарлв.

Герлин гегэнэ тосна тускар

24 ¹ Деед Эзн Мошед келнэ: ² – Һарар кесн оливин цевр тос герлин гегэн зогсл угаһар шатхин төлө, чамд авч иртхэ гиж Израилин улст закад кел. ³ Деед Эзнэ өмн терүгэр зогсл угаһар Харһлтын Шатрт көшгин өмн зул өргэд бээх. Асхнас өрүн күртл шатчах зул бээдгэр, терүг Ахарон хэлэхэд бээтхэ. Эннь танд өгчөх зокал, үйэс үйд күцөх кергтэ. ⁴ Деед Эзнэ өмн бээх цевр алтар кесн герлин гегэн деерк зулыг тер оньдин хэлэхэд бээтхэ.

Өдмгин тэвцин тускар

⁵ Буудян цаһан һуйр авад 12 хавтха өдмг болһ. Өдмг болһнд ефэн арвна хойрнь орх зөвтэ. ⁶ Хавтха өдмгиг хойр баг кеһэд тэв. Баг болһнд зурһаһад өдмг Деед Эзнэ өмн алтар кесн ширэ деер орк. ⁷ Баг болһна хажуд цевр ладан тэв. Эннь Деед Эзнд белг гиж авч иржэх өдмгин дееж болх. ⁸ Бемб өдр болһн Израилин улсас зогсл угаһар эн өдмгиг Деед Эзнэ өмн тэвтхэ. Тегэд эннь Израилин улс мөңк бооцаг күцөжэх бэрц болжана. ⁹ Эн өдмг Ахарона болн терүнэ көвүдин. Тер өдмгиг тедн эрүн ормд идтхэ. Эннь эрүнэс эрүн юмн. Деед Эзнд авч иржэх һалын бэрцэс мөңкинд Ахаронд болн хөөт үйиртнһ нерэдгдженэ.

Бурхиг му келсн күүг цаажлһн

¹⁰ Израилин улс дунд нег күн бээж. Терүнэ экнь Израилин күн, эцкнь Египетин бээж. Бээрн һазрт тер Израилин улсин негнлэнь ноолдна. ¹¹ Израилин күүкд күүнэ тер көвүн Деед Эзнэ нериг муурулад му келнэ. Терүг Моше тал авч одна. Терүнэ экин нерн

Шеломит, тер Дан гидг отгин Диврин күүкн бөөж. ¹² Му келсн күүг бэрэнд авад, Деед Эзнэ шиидвр күлэнэ.

¹³ Деед Эзн Мошед келнэ:

¹⁴ – Му келсн күүг бөөрнэс харһ. Терүнэ келсиг соңссн эмтн толһа деернь харан төвэд, хамцанд бөөсн эмтн цугтан терүг чолуһар икэр шивтхэ. ¹⁵ Израилин улст кел: «Кемр кен-негнь эврэннь Бурхиг му келхлэ, тер килнц харһсндан засглгдх. ¹⁶ Деед Эзнэ нериг му келсн күн алгдх. Хамцанд бөөх эмтн цугтан терүг чолуһар икэр шивтхэ. Нүүж ирсн эмтн болн бөөрн эмтн болну, Деед Эзнэ нериг му келснь алгдх зөвтэ.

¹⁷ Кү алснь алгдх зөвтэ. ¹⁸ Мал алсн күн ормднь ялынь өгх йоста. Эмнэ ормд эм даах. ¹⁹ Өөрхн күүндэн эрмдг харһснднь бас тиим эрмдг терүнд харһх кергтэ: ²⁰ хамхлснд хамхлх, нүднэ ормд нүдэн, шүднэ ормд шүдэн өгх. Ямаран эрмдг күүнд харһсинь, тиим эрмдг терүнд харһх кергтэ. ²¹ Мал алсн болхла, тер күн ялынь даах йоста. Кемр кү алсн болхла, терүг бийинь алх кергтэ. ²² Нүүж ирсн эмтнд болн бөөрн эмтнд нег закон бөөтхэ. Яһад гихлэ Би – Деед Эзн, тадна Бурхн».

²³ Моше энүнэ тускар Израилин улст келв. Му келсн күүг бөөсн ормаснь харһад чолуһар икэр шивв. Израилин улс Мошед Деед Эзнэ келсэр кеһэд күцэв.

Деед Эзнд нерэдсн төвкнүн бөөлһнэ жил

25 ¹ Синай уул деер бөөхд Деед Эзн Мошед келж:
² – Израилин улст кел: «Мини өгчөх һазр тал ирхлэрн, тенд һазр доладгч жил болһн Деед Эзнэ жил гиж төвкнүн бөөтхэ. ³ Зурһан жилдэн эврэннь тэрэһэн тэр, зурһан жилдэн эврэннь уста үзмин ацинь керчжэ. Тэрэнэ темсинь цуглулж авча. ⁴ Доладгч жилднь тэрэнэ һазр амртха – Деед Эзнэд нерэдсн кевтэн төвкнүн бөөлһнэ жил болх. Тэрэһэн бичэ тэр, эврэннь уста үзмин һазрт ацинь бичэ керч. ⁵ Чини тэрэнэ һазрт урһсн тоотыг бичэ хураж ав. Эс керчсн уста үзмин һазрт уста үзм бичэ цуглулж ав. Эн жил тер һазр бүклдэн амртха. ⁶ Төвкнүн бөөлһнэ жилд амрсн һазр танд тежэл өгх – танд, тадна мухла залу улст болн мухла күүкд улст, чамла бөөсн нөөмөдлж авсн көдлөчнрт, ⁷ чини малд, чини

орн-нутгин зерлг аңгудт. Терүнэ эврэн урһсн темсд цуг таднд тежэл болх».

Өөнин байрин жил

⁸ «Долан төвкнүн бөөлһнэ жил тоолад авчк – дола дөкж долаһад жил. Тедн давхлаг – 49 жил – ⁹ доладгч сарин арвдгч өдр бүрэ тат. Гемэн хэрүүлһнэ Өдр тадна цуг орн-нутгар бүрэ таттн. ¹⁰ Төвдгч жил эрүн болтха: орн-нутгтан цуг эмтн сулдан бөөхиг зарлтн. Эннь тадна өөнин байр болх. Таднас кен чигн күн эврәннь хув һазр талан хэрү одх, эврәннь төрл-садн талан одх. ¹¹ Төвдгч жил таднд өөнин байрин жил. Тадн тэрэ тэршгот, тэрэнэ һазрт эврэн урһсиг хадшгот. Уста үзмин эс керчгдсн ацмудта һазрт уста үзм цуглулж авшгот. ¹² Эн өөнин байрин жил таднд эрүн болтха. Зуг һазрт эврэн урһсиг идтн. ¹³ Эн өөнин байрин жил тадна кен чигн күн эврәннь отгин хув һазртан хэрү ирх.

¹⁴ Кемр чи өөрхн эмтндэн эврәннь хув һазран хулджахла, эс гиж хулдж авчлахла, бичэ нег-негэн меклтн. ¹⁵ Өөрхн күүнәсн эврэ һазринь хулдж авхларн, өөнин байрин хөөн кедү жил давсинь тоол. Чамд эврәннь һазран хулджах күн ирх өөнин байр күртл кедү жилдэн терүнәс урһц цуглулж авч чадхан тоолтха. ¹⁶ Олн жил үлдхлэ, үннь икдэд бөөх, олн эс болхла, үннь баһрх. Яһад гихлэ тер күн чамд тоота урһц хулджана. ¹⁷ Нег-негэн бичэ меклтн, эврәннь Бурхнаһс аэтн. Би – Деед Эзн, тана Бурхн».

Төвкнүн бөөлһнэ жилин тежэл

¹⁸ «Мини зокалмудыг күцэтн, Мини закадыг бэртн. Тегэд тадн һазр деер аэмшг уга бөөхит. ¹⁹ Һазр урһц, темс өгэд бөөх. Тадн цадтлан идхит, һазр деер аэмшг уга бөөхит.

²⁰ Тадн сурхит: „Кемр бидн тэрэ тэрлго, тэрэ хуралго бөөхлэ, доладгч жилдэн бидн ю идхмб?“ ²¹ Зурһадгч жилд Би таднд Эврәннь әдсән илгәнәв, тегэд һазр һурвн жилэ урһц өгх!
²² Нәәмдгч жилдэн тадн тэрәһән тәрхит, болв хуучн урһцан тер кевтән идэд бөөхит. Терүгән йисдгч жил күртл шин урһц болтл идхит».

Хулдсн һазриг хэрү хулдж авлһна тускар

²³ Һазриг мөңкинд хулдж болшго. Яһад гихлэ һазр Мини, тадн болхлаг Мини бээр өгсн нүүж ирсн улст. ²⁴Тадна эзлжэх цуг һазрар уңг-тохминнь хув һазриг хэрү хулдж авч зөв батлж автн. ²⁵Кемр чини ахнр-дүүнр угатя болад бийиннь уңг-тохмин һазрас хүвэн хулдхла, тиигхлэ терүнэ өөрхн төрлнь ирэд терүгинь хулдж автха. ²⁶Кемр тиим төрл уга болхла, тер күн эврэн байжхларн, хулдсн һазран эврэн хэрү хулдж авч чаджана. ²⁷Хулдсн цагасн кедү жил давсинь тоолад, үлдсн жилмүдин һаруһинь өгэд эврәннь һазран автха. ²⁸Кемр һаруһинь эс өгч чадхла, тер һазр өөнин байр күртл хулдж авсн күүнэ болад үлдх. Өөнин байрин жилд хулдж авсн күн тер һазриг сулдхх. Тегэд хулдсн күн хэрү эврәннь һазран эзлх.

²⁹Эрсэр хашалсн балһснд кен чигн герэн хулдхла, эн гериг хулдхар бөөх өдрэснь жилин эргцд хэрү хулдж авч болжана. Эн кемэс авн хулдж авч болжана. ³⁰Кемр тер гериг эрсэр хашалсн балһснд хэрү эс хулдж авсн болхла, тиигхлэ тер мөңкинд хулдж авхар бөөсн күүнэ болн хөөт үйнрин болх. Тедн тер гериг өөнин байрла сулдхшго. ³¹Болв эрсэр эс хашалсн селэдт бөөх гермүд һазрин әңг болж тоолгдна. Тедниг хэрү хулдж авч болжана. Болв өөнин байрин жилд тедниг сулдхх кергтә.

³²Левитмүдин балһсдар левитмүд бөөсн герэн кезә чигн хулдж авч чаджана. ³³Тер мет талдан левит әмтнәс хулдж авч болх. Левитин балһснд хулдгдсн гер өөнин жилд хэрү өгх зөвтә. Яһад гихлэ тиим балһсдт гермүд Израилин улс дунд левитмүдин уңг-тохмин әңгнь болжана. ³⁴Теднә балһсдын шидр бөөх малын идг бас хулдгдшго: эннь мөңкинд левитмүдин уңг-тохмин әңгнь.

Мөңгәр арсм бичә кетн

³⁵Кемр чини ахнр-дүүнр угатя-яду болад муурад ирхлэ, терүнд дөң бол, бийләһән бөөлһ. Чини герт тер нүүж ирсн күн кевтә бөөтхә. ³⁶Терүнә мөңгәр бичә байжхар сед, бичә үлү юм ав. Бурхнаһн ә, чини төрл чамта бүүрләд бәг. ³⁷Өгйәһәр мөңг өгхләрн, өгснәсн үлүһәр бичә ав, өгсн хотын үнәс үлү мөңг бичә ав. ³⁸Би – Деед Эзн, тадна Бурхн. Таднд Канана һазр өгхин төлө, тадна Бурхн болхин төлө Би Египетәс тадниг һарһж авлав.

Израилин мухла күүг хулдж авлһн

³⁹ Кемр чини төрл угатя болад чамд хулдгдхла, терүг ялч күн кевтэ бичэ зар. ⁴⁰ Тер күн чини герт нөөмөдлж авсн күүнлэ эдл эс гиж нүүж ирсн күүнлэ эдл бөөтхэ. Тер чамд өөнин байр күртл көдлх. ⁴¹ Хөөннь тер чамас үрдэн авад йовх. Эврәннь төрл-садн талан, эврәннь уңг-тохмин эңг талан хэрү одх. ⁴² Тедн цугтан – Мини мухлас. Тедниг Би Египетэс һарһж авлав. Тедниг мухласла эдл хулдж болшго. ⁴³ Теднд аврлт уга эзн бичэ бол, эврәннь Бурхиг икэр күндл. ⁴⁴ Чини орулж авчах мухла залус болн мухла күүкд улс эргн шидр бөөх эмтн болх зөвтэ. ⁴⁵ Тадн дунд бөөх нүүж ирсн эмтиг бас хулдж авч чаджанат. Тана һазрт төрсн теднэ өрк-бүлин эмтиг хулдж авч болжана. Тадн теднэ эзн болхит. ⁴⁶ Тедниг тадн хөөт үйнтән мөңк өнч кеж өгч чаджанат. Тедн таднд мухласла эдл болж бөөтхэ. Болв бичэ Израилин улст догшн заңган һарһтн. Тедн тадна ах-дү эмтн.

⁴⁷ Кемр чамла бөөх нүүж ирсн күн байжхла, чини төрл күн угатя болад терүнд бийән мухла болхар хулдхла, эс гиж терүнэ тохма күүнд хулдхлаг, ⁴⁸ тиигхлэ хулдгдсн чини төрл хэрү хулдж авгдх. Терүг мухла болтха гиж хулдсн күүнэ ах-дүүһин нег төрлнь хулдж авч чаджана, ⁴⁹ тернь авһнь, авһин көвүн эс гиж өөрхн төрлнь. Байжхларн нам эврән бийән хулдж авч чаджана. ⁵⁰ Эврәннь эзнлөһөн хамдан тер хулдсн цагасн авн өөнин байрин жил күртл кедү жил давсинь тоолтха. Нөөмөдлж авсн көдлмшчин жалвар терүнэ сулдхврин үннь йилһгдх зөвтэ. ⁵¹ Кемр хулдж авчах цагт олн жил үлджэхлэ, бийиннь сулдхврт тер хулдсн үннэ икнкинь хэрү өгх зөвтэ. ⁵² Кемр өөнин байр күртл цөөкн жилмүд үлдсн болхла, бөрүлсн мөңгиг жилмүдэр хуваһад, тоолад бийиннь сулдхврт өгтхэ. ⁵³ Эздөн тер нег жилд нөөмөдлж авсн көдлмшч күүнлэ эдл болх. Эзн күн терүнлэ догшар бийән бәршго болжана. ⁵⁴ Болв кемр чини төрлиг эс хулдж авхла, тиигхлэ өөнин байрин жилд тер эврәннь үрдтөһөн сулдхгдх.

⁵⁵ Яһад гихлэ Израилин улс Мини мухлас. Тедн Мини мухлас. Тедниг Би Египетэс дахулж һарһлав. Би – Деед Эзн, тадна Бурхн».

Зааврмуд күцэснэ ачлврмуд

26 ¹ «Бичэ бийдэн шүтэ кетн, бичэ бийдэн көшө кетн, әрүслсн чолу. Терүнә хажуд ирж мөргдгоһар эврә һазр деер дүрс һарһсн чолуд бичэ тэвтн. Яһад гихлэ Би – Деед Эзн, тадна Бурхн. ² Мини бемб өдриг бәртн. Мини әрүн бәәриг күндлтн. Би – Деед Эзн.

³ Кемр тадн Мини зокалмудыг күцәхлэ, Мини зааврмудыг күцц бәрхлэ, ⁴ тиигхлэ Би цагтнь таднд хур орулхув, һазр урһц өгх, көдәд бәәх модд темс өгх. ⁵ Буудяһан хураһад автл, уста үзм цуглулх саам ирх. Уста үзмән цуглулж автл, тәрәһән тәрх цаг ирх. Тадн цадхлң бәәхит, эврә һазртан әәмшг уга жирһхит.

⁶ Би тадна орн-нутгт төвкнүн бәәдл өгнөв. Тадн орндан орад унтхла, кен чигн тадниг көндәшго. Тадна һазрас Би зерлг аңгудыг уга кенәв, тана орн-нутгиг дәврж күн хоосрулшго. ⁷ Таднас хортн зулад гүүх, тедн тана үлдәс үкх. ⁸ Таднас тавнь 100 кү зулж гүүлгүлх. Тана 100 күн 10 000 күүг гүүлгүлх. Тадна хортн тана үлдәс үкх.

⁹ Би тадниг хәләхүв. Тадниг Би өнр-өсклң кехүв. Би Эврәннь бооцаһан таднла күцәнөв. ¹⁰ Тадн хуучн хот-хоолын көрңгән идж чиләлго бәәтл терүгән һарһж хаяд, шин урһцд орм һарһх кергтә болх. ¹¹ Би таднла бәәхүв. Би таднд дурго болшгов. ¹² Би тадн дунд бәәхүв. Би тадна Бурхн болхув, тадн Мини олн-әмтн болхит. ¹³ Би – Деед Эзн, тадна Бурхн. Тадниг Би Египетин улст мухла бичэ болтха гихәд, тендәс дахулж һарһлав. Би тадниг дүңгәһәд һоодан йовтха гихәд, күчр-күнд мухлан жирһләс һарһж авлав.

Зааврмуд эс күцэснэ засгврмуд

¹⁴ Кемр тадн намаг эс соңсхла, эн заквриг цугтаһинь эс күцәхлэ, ¹⁵ кемр тадн Мини зокалмудыг бурушахла, Мини закадт дурго болжахла, Мини зааврмудыг һазалхла, кемр Нанла кесн бооцаг эвдхлэ, ¹⁶ тегәд таднла Би ю кехиг медхит. Би тадниг әәмшгтә бәәдлд орулхув. Тадниг ханядна болн безг гемд орулнав, нүднәнтн харан буух, тана седкл муурх. Тадн тәрәнә эк тәрхит, болв тус уга болх. Тер өдмгиг тана хортн идх. ¹⁷ Би Эврәннь ууран

таднд харһнав. Хортн тадниг диилх, дурго эмтн таднд нойрхх. Тегэд тадниг күн эс көөлдв чигн ардан хэлэлго зулад гүүхит.

¹⁸ Кемр тадн энүнэ хөөн Намаг эс соңсхла, Би тадниг килнц харһснд дола дэкж засглнав. ¹⁹ Тадна соңсхвр уга деерклһиг Би таранав. Тадна деерк теңгриг төмрт Би хуврэнэв. Тана дор бөөх һазр улан мөңгн болх. ²⁰ Тадн чидлэн хара зөндөн чилөхит. Тадна һазр урһц өгшго, модд болхла темс өгшго.

²¹ Тегэд энүнэ дару Мини өмнэс сөрэд бөөхлөг, Намаг соңсшгоһар седхлэ, килнц харһад бөөсндтн Би дола дэкж Эврәннь засган икдүлхүв. ²² Би тадна өмнэс зерлг аңгуд илгэнэв. Тедн тадна үрдиг алх, тадна малыг алх. Тегэд тадн тооһарн мел баһрад бөөхит, тадна хаалһ эжгэрэд одх.

²³ Болв кемр энүнэ хөөн тадн эс чикрхлэ, урдкларн эдл Мини хортн болад үлдхлэ, ²⁴ Би бас тадна хортн болнав. Тадна харһжах килнцд Би тадниг дола дэкж засглнав. ²⁵ Бооца эвдснэс көлтэ Би таднас өшөһөн авад, үлдэн өргнөв! Кемр тадн эврәннь балһсдт бултхла, Би тадниг хальдврта күнд гемд орулнав. Тегэд тадн хортна һарт орхит! ²⁶ Би тадниг өдмг уга үлдэхүв. Өдмг болһхин төлө 10 гергн негхн бештэ болх. Өдмгиг чиңнүрдэд таднд өгх. Идв чигн өлсэд бөөхит.

²⁷ Болв энүнэ хөөн тадн Намаг соңслго бөөхлэ, урдк кевтэн Мини өмнэс бурушаһад бөөхлэ, ²⁸ тиигхлэ Би тадна өмнэс цухлан харһхув, дола дэкж тадниг килнц харһснд засглхув! ²⁹ Тадн көвүдиннь болн күүкдиннь цогц-махмудынь идхит. ³⁰ Би тадна мөргүлин өндр ормиг хамхлхув, тадна күж уңһадаг ормиг уга кехүв. Тадна цогциг хамхрсн шүтэс дунд хайхув. Тадн Нанд жигшүртэ болхит! ³¹ Тадна балһсдыг Би хамхлад эжго һазрт хуврэхүв, эрүн бөөритн хоосрулхув, тадна авч ирсн бәрцин каңкнсн үнр киилшгов. ³² Тадна эн һазриг Би хоосрулхув. Тегэд энд бөөрлхэр ирсн тадна хортн үзснэс сүрдх. ³³ Би тадниг олн-эмтн дунд тараһад бөөлһнэв, тадниг көөхин төлө үлдэн харһнав. Тадна орн-нутг эжгэрх, тадна балһсд хамхрсн чолуд болх. ³⁴ Тегэд һазр эврәннь төвкнүн бөөлһнэ жилмүдөн хэрү тогтах. Цагин эргцд һазр эжго болснд тадн хортна орн-нутгт бөөхит. Тана болсн һазр амрад, бийиннь төвкнүн бөөлһнэ жилмүдөн хэрү тогтах. ³⁵ Эн эжго бөөдл эзлтл, давсн төвкнүн бөөлһнэ жилмүдт эс амрсн

һазр ода амрх. Төвкнүн бөөлһнө жилмүдин эргцд тадниг тенд бөөхд, һазр амрчасмн уга.

³⁶ Таднас зәрмнь әмд үлдхлә, тедн хортна һазрт бөөх. Теднө зүркнд Би әәмшг орулнав. Хамтхасн көндрв чигн тедн һарад гүүцхәх. Үлдәс зулад гүүж йовх мет гүүцхәх, тедниг күн эс көөлдв чигн унцхах. ³⁷ Тедн нег-негән дөврәд үлдәс зулж йовх мет гүүцхәх. Теднә ардас күн көөлдж йовхмн уга. Тадн хортнд сөрлт кеж чадшгот. ³⁸ Тегәд талын улс дунд үкхит, хортна һазр тадниг зальгх. ³⁹ Әмд үлдсн тадна нег цөөкнь хортна орнд килнцәсн көлтә әмдәр илжрәд үкцхәх. Өвкнриннь килнцәс көлтә әмдәр илжрәд үкцхәх.

⁴⁰ Болв кемр тедн бийиннь болн өвкнриннь килнц медхлә, тиигхлә тедн Нанд буру йовдл һарһжав, Нанла өшәркжәв. ⁴¹ Би терүнәс көлтә теднд дурго болад, хортна орнд тедниг көөж һарһув. Кемр теднә догшн зүркн зөвшәрәд эврәннь гемән хәрүлхлә, ⁴² тегәд Би Яковла кесн бооцаһан сергәхүв, Би Ицхакла кесн бооцаһан сергәхүв болн Абрахамла кесн бооцаһан Би сергәхүв. Эн һазрин тускар тодлхув.

⁴³ Эн һазриг теднд үлдәхлә, эжго болв чигн төвкнүн бөөлһнө жилмүдән хәрү тогтах. Тернь килнцәсн һартл тиим болх. Тедн Мини закадыг бурушав, Мини зокалмудыг һолжав. ⁴⁴ Болв тиим болв чигн тедн хортна орнд бөөхлә, Би тедниг бурушахшув, тедниг һолшгов. Би тедниг алшгов, теднлә кесн бооцаһан сольшгов. Яһад гихлә Би – Деед Эзн, теднә Бурхн. ⁴⁵ Би теднә өвкнрлә кесн бооцаһан тодлхув. Тедниг Би Бурхнь болхар талдан әмтнә нүүрт Египетәс дахулж һарһлав. Би – Деед Эзн».

⁴⁶ Синай уул деер Мошеһәр дамжад Израилин улст Деед Эзнә өгсн зокалмуд, закад болн диг-даран иим болжана.

Андһар өглһнә закан

27 ¹ Деед Эзн Мошед келнә:
² – Израилин улст кел: «Кемр нег күн андһаран кү-
 цәжәһәд күүнә бөөдл-жириһлин үнинь өгх йоста болхла, ³ тии-
 гхлә залусин үннь 20 настаһас 60 нас наслтл 50 цаһан мөнгн ше-
 кель, әрүн бөөрнә шекеләр, ⁴ күүкд улс – 30 шекель болх. ⁵ Кемр

5 наставас 20 нас күртл залусин үннь 20 шекель, күүкд улсин – 10 шекель болх. ⁶ Кемр 1 сарас авн 5 насн күртл көвүдин үнн 5 цаһан мөңгн шекель, күүкдин – цаһан мөңгн 3 шекель болх. ⁷ Кемр күн 60, терүнэс даву наста болхла, тиигхлэ залу күүнэ үннь 15 шекель болх. Күүкд күүнэ үннь – 10 шекель. ⁸ Кемр андһар өгсн күн зарлсн үниг дегд угатя болад эс өгч чаджахла, терүг гелң тал авч ирх кергтэ. Гелң терүнэ бөөдл үнлэд, кедү юм өгч чадхинь келх.

⁹ Кемр андһарар маласн Деед Эзнд бэрц бэрж болх негинь өгхлэ, Деед Эзнд нерэдсн тер мал эрүн чинртэ болх. ¹⁰ Терүг талдан малар сольж болшго, сээниг мууһин ормд өгшго, мууг сээнэ ормд өгшго. Болв кемр андһар өгсн күн нег малыг талдан малар сольхла, тиигхлэ өгх болсн мал болн сольгдсн мал эрүн болцхах.

¹¹ Кемр андһарар цевр биш мал өгчөхлэ, терүг гелңд авч ирх зөвтэ. Тиим малар Деед Эзнд бэрц бэрдмн биш. ¹² Сэн мууһинь йилһэд, терүнэ үнинь гелң келх. Тегэд үннь гелңгин келсэр болх. ¹³ Кемр андһар өгсн күн малыг хулдж авхар седхлэ, терүнэ үн деер бас тавдгч эңгинь немх йоста.

¹⁴ Кемр кен-негнь эврәннь герэн Деед Эзнд нерэдсн болхлаг, тиигхлэ гелң герин үниг келх йоста. Гер сэн мууһинь тер йилһэд келх. Гелң ямаран үн заана, герин үннь тиим мөңгн болх. ¹⁵ Кемр кен-негнь эврәннь нерэдсн герэн хулдж авхар седхлэ, тиигхлэ терүнэ үн деерэс тавдгч эңгинь немхмн болжана. Тегэд гер хэрү эзнәннь болх.

¹⁶ Кемр кен чигн Деед Эзнд эврәннь уңг-тохминнь эңгэс тэрэнэ һазр нерэдсн болхла, тернь терүнд тэрх буудян экнэ тооһар үнлгдх йоста. Тенд тэргдх ичмэнэ хомер* болһнь 50 шекель цаһан мөңгн болх. ¹⁷ Кемр кен чигн күн эврәннь тэрэнэ һазран Деед Эзнд өөнин жилд нерэджэхлэ, тиигхлэ үнинь күцц тоолхмн болжана. ¹⁸ Кемр тер күн тэрэнэ һазран өөнин байрин хөөн Деед Эзнд нерэджэхлэ, тиигхлэ гелң өөнин жил күртл кедү цаг үлдсиг тоолад үнинь йилһэд, үнинь баһрулх йоста. ¹⁹ Кемр кен негнь

---

* 27:16 *Хомер* – еврей келн-улсин үүрмг юм кемжәлдг 230 л. Эн 10 ефәлэ болн 100 омерлэ әдл.

нерэдсн тэрэнэ һазран хулдж авхар седхлэ, терүнэ үн деер бас тавдгч әңгинь немхмн болжана. Тегәд тернь хэрү эзндән күртх.
²⁰ Болв эзнь тэрэнэ һазриг хулдж авлго, талдан күүнд хулдгдсн болхла, тиигхлэ терүг хулдж авч болшго. ²¹ Өөнин жилд тиим тэрэнэ һазр Деед Эзнд нерәдгдсндән әрүн болх. Тегәд тер һазр мөңкинд гелңгин зөөрнь болх.

²² Кемр кен-негнь хулдж авсн тэрэнэ һазран эврәннь уңг-тохминнь гиж эс тоолжасндан Деед Эзнд нерәдхлэ, ²³ тиигхлэ гелң терүнэ үниг өөнин байр күртл жилмүдәр тоолтха. Тер нерәджәх күн тэрэнэ һазрин үниг өдрин бийднь гелңд өгх йоста. Эннь Деед Эзнд бәржәх әрүн бәрц. ²⁴ Тегәд өөнин байрин жилд һазр урднь хулдсн күүнд хэрү өггдх. Эннь терүнэ уңг-тохмин һазр бөөсмн.

²⁵ Эн үниг цугтан әрүн бөөрнә шекеләр йилһнә. Нег шекель 20 гера болдг.

²⁶ Малың түрүңк төлнь Деед Эзнд нерәдгддмн биш. Энүг угаһар Деед Эзнә болжана. Үкрин, хөөнә түрүн һарсн төлнь Деед Эзнә болжана. ²⁷ Кемр тер түрүңк төл цевр биш малың болхла, терүнэ үн деер бас тавдгч әңгинь немәд хулдж авч болжана. Болв тер малыг эс хулдж авсмн болхла, келсн үнәрнь хулдх.

²⁸ Зуг Деед Эзнд нерәдәд өгсн күүг, малыг эс гиж уңг-тохмин һазрин әңгиг хулдж болшго, хэрү хулдж авч болшго. Тернь Деед Эзнд нерәдсн әрүнәс әрүн бәрц. ²⁹ Алгдх йоста күүг хулдж авч болшго. Терүг алх кергтә болжана.

Урһцин арвна әңнь

³⁰ Һазрин өгчәх урһцин, моддын темсдин арвна хүвнь Деед Эзнә. Эннь Деед Эзнд нерәдсн әрүн бәрц. ³¹ Кемр кен-негнь эврәннь арвна әңгән хулдж авхар седхлэ, тиигхлэ тогтасн үн деер тавдгч әңгинь өгх йоста. ³² Малчнрин тоолжәх бод малың, үүрмг малың арвдгч малнь Деед Эзнд нерәдсн әрүнәс әрүн бәрц. ³³ Сән малмудыг му малмудас йилһх керг уга. Тедниг талдан малд сольх бас керг уга. Болв нег малыг талдан малд сольсн болхла, тиигхлэ хоюрн әрүн болцхах. Тедн хулдгдшго».

³⁴ Израилин улсин төлә Деед Эзнә Синай уул деер Мошед өгсн зааврмуд иим болжана.

ЭМТНЭ ТО АВЛН

Эн «Эмтнэ то авлн» гидг дегтрин эклцднь Египетэс Канан тал йовж йовсн Израилин улсиг тоолад бүртклһнэ бичвр кеснэ тускар келгджәнэ. Еврей келэр бичгдсн «Көдэд» гидг дегтрт тер цагт болсн йовдлын тускар бичгдж.

Синай уул деер Бурхн Израилин улст Эврәннь Закаһан өгснэ хөөн дээнд орж чадх теднэ залу улсиг Моше тоолж бичж авв. Левитмүдиг салу тоолв. Бурхна зааврар цааранднь Заканд зэрм немлт орулгдв. Олн-эмтн Деед Эзнэ өгх болсн һазрт нүүж одхд белн бөөсмн (1-9 бөлгүд).

Болв Израилин улс Кадеш-Барнеа (Канана һазрин межән хажуд) тал өөрдэд ирхлэрн өгх болсн һазрт орхасн әәцхәв. Тедн туршулд одсн әмтнэ келснд иткв. Те-

гэд һаң халун кәдәһәр 40 жилин туршарт тенәд йовцхав (10-20 бөлгүд). Израилин соңсхвр уга улсин үйнр кәдә һазрт үкхлэг, наадк әмтн дарунь Канана хажудк һазриг эзлцхәв. Тегәд Йордан һолын зүн үзг талас тедн Моав орн-нутгт күрв (21-36 бөлгүд). Тер жилмүдин туршарт Израилин улс кесг дәкж Мошен өмнәс буцад, Бурхиг гемшәжәв. Зуг Израилин улсиг соңсхвр угаднь засглв чигн, Деед Эзн Эврәннь шүүж авсн улстан итклтә билә. Терүнә өгх болсн һазртан күргхин төлә, теднд килмжән күргәд, дәәсэн цугтаһинь диилх чидл өгв.

Израилин улсиг тоолж бичлһн

1 ¹ Хойрдгч сарин түрүн өдр, Израилин улс Египетәс һарад йовсна хойрдгч жилднь, Синайин кәдәд Харһлтын Шатрт Деед Эзн Мошед келнә:

² – Израилин цуг хамцана улсиг уңг-тохмарнь, өрк-бүл болһинь тоолж бичж автн. Залусиг нерәрнь тоолад цугтаһинь бичтн, ³ Израилин улсиг цугтаһинь 20 настаһаснь деегшән бу-селм дааж чадхинь. Ахарон тадн хойр тедниг баг-багарнь бүрткж бичж авх зөвтәт. ⁴ Отг болһнас таднд нег күн дөң болх. Тедн уңг-тохмин һардачнр болх. ⁵ Таднд дөң болх улсин нерднь эн:

Рубена отгас – Шедеурин көвүн Элицур;

⁶ Шимона отгас – Цуришадаян көвүн Шелумиэл;

⁷ Йудан отгас – Аминадавин көвүн Нахшон;

⁸ Исахарин отгас – Цуарин көвүн Натаналь;

⁹ Завулуна отгас – Хелона көвүн Элиав;

¹⁰ Йосипин хөөт үйнрәс:

Эпримин отгас – Амихудын көвүн Элишама;

Манашен отгас – Педацуурин көвүн Гамалиль;

¹¹ Бениминә отгас – Гидеонин көвүн Авидан;

¹² Дана отгас – Амишадаян көвүн Ахиэзер;

¹³ Ашерин отгас – Охрана көвүн Пагизл;

¹⁴ Гәдин отгас – Деуэлин көвүн Эльясаф;

¹⁵ Напталин отгас – Энана көвүн Ахира.

¹⁶ Эдн хамцана хамгин күндтэ эмтн, отгудын хардачнр, Израилин миңһэд багмудын толһачнр.

¹⁷ Моше Ахарон хойр нерэрнь заасн эмтнлэ хамдан ¹⁸ хойрдгч сарин түрүн өдр хамцана эмтиг цугтаһинь хураһад, 20 настаһас деегшән наста залусиг уңг-тохмарнь болн өрк-бүлэрнь тоолад, ¹⁹ Деед Эзн Мошед заксар бичж авна. Тиигж Синайин көдэд Моше Израилин улсиг тоолад бичж авв.

²⁰ Израилин түрүн үрн Рубена хөөт үйнр, бу-селм дааж чадх хөрнэс деегшән наста залус, цугтан уңг-тохмин болн өрк-бүлин тооһин бичгт орулгдв. ²¹ Рубена отгт 46 500 күн бичж авгдв.

²² Шимона хөөт үйнр, хөрнэс деегшән наста залус цугтан, бу-селм дааж чадхнь уңг-тохмин болн өрк-бүлин тооһин бичгт нерэрн тоолж бичгдв. ²³ Шимона отгт 59 300 күн бичж авгдв.

²⁴ Гэдин хөөт үйнр хөрнэс деегшән наста бу-селм дааж чадхнь нерэрн тоолгдж, уңг-тохмин болн өрк-бүлин тооһин бичгт орулгдв. ²⁵ Гэдин отгт 45 650 күн бичгдв.

²⁶ Йудан хөөт үйнр хөрнэс деегшән настань бу-селм дааж чадхнь, нерэрн тоолгдж уңг-тохмин болн өрк-бүлин тооһин бичгт орулгдв. ²⁷ Йудан отгт 74 600 күн бичгдж авгдв.

²⁸ Исахарин хөөт үйнр хөрнэс деегшән настань бу-селм дааж чадхнь, нерэрн тоолгдж уңг-тохмин болн өрк-бүлин бичврт орулгдв. ²⁹ Исахарин отгт 54 400 күн бичгдв.

³⁰ Завулуна хөөт үйнр хөрнэс деегшән настань бу-селм дааж чадхнь, нерэрн тоолгдж уңг-тохмин болн өрк-бүлин тооһин бичгт орулгдв. ³¹ Завулуна отгт 57 400 күн бичж авгдв.

³² Йосипин хөөт үйнр бичж авгдв: Эпримин* хөөт үйнр хөрнэс деегшән настань бу-селм дааж чадхнь нерэрн тоолгдж, уңг-тохмин болн өрк-бүлин тооһин бичгт орулгдв. ³³ Эпримин отгт 40 500 күн бичж авгдв. ³⁴ Манашен хөөт үйнр хөрнэс деегшән настань бу-селм дааж чадхнь нерэрн тоолгдж, уңг-тохмин болн өрк-бүлин тооһин бичгт орулгдв. ³⁵ Манашен отгт 32 200 күн бичгдв.

³⁶ Беняминэ хөөт үйнр хөрнэс деегшән настань бу-селм дааж чадхнь нерэрн тоолгдж, уңг-тохмин болн өрк-бүлин тооһин бичгт орулгдв. ³⁷ Беняминэ отгт 35 400 күн бичгдв.

---

* 1:32 Эприм болн Манаше Йосипин көвүд.

³⁸ Дана хөөт үйнр хөрнэс деегшән настань бу-селм дааж чадхнь нерэРН тоолгдж, уңг-тохмин болн өрк-бүлин тооһин бичгт орулгдв. ³⁹ Дана отгт 62 700 күн бичж авгдв.

⁴⁰ Ашерин хөөт үйнр хөрнэс деегшән настань бу-селм дааж чадхнь нерэРН тоолгдж, уңг-тохмин болн өрк-бүлин тооһин бичгт орулгдв. ⁴¹ Ашерин отгт 41 500 күн бичж авгдв.

⁴² Напталин хөөт үйнр хөрнэс деегшән настань бу-селм дааж чадхнь нерэРН тоолгдж, уңг-тохмин болн өрк-бүлин тооһин бичгт орулгдв. ⁴³ Напталин отгт 53 400 күн бичж авгдв.

⁴⁴ Мошен, Ахарона болн Израилин 12 хардачин күүнэ эмнь то бүрткж бичлһнэ ашнь тиим болв. Толһач болһнь бийиннь отгин уңг-тохмас хамгин даавртань болв. ⁴⁵ Израилин улс цугтан хөрнэс деегшән настань бу-селм дааж чадхнь тохм болһнарн бичгдснь ⁴⁶ 603 550 күн бээж.

⁴⁷ Левин отг болхла күүнэ эмнь то авлһнд орулгдсн уга бээж. ⁴⁸ Яһад гихлэ Деед Эзн Мошед келлэ: ⁴⁹ «Эн эмтнэ то авлһнд Левин отгиг бичэ орул, Израилин улсла хамднь бичэ тоол. ⁵⁰ Левитмүдт Бооцана өргэ гер хэлэтхэ гиж даалһ, терүнд бээх кергтэ тоотынь болн эдл-ахуһинь хэлэтхэ. Тедн өргэ гериг болн дотрнь бээх терүнд кергтэ тоотынь авч йовтха, өргэ гериг хэлэтхэ. Левитмүд терүнэ хажуд бээрлж бээтхэ. ⁵¹ Өргэ гериг хурах кергтэ болхла, левитмүд терүг цуцад хуратха. Өргэ гериг босхх кергтэ болхла, терүг тедн босхтха. Кемр тер өргэ гер тал күүнэ күн өөрдхлэ, терүг алтха. ⁵² Израилин улс бээрндэн баг-багар бээтхэ. Дээч болһн эврәннь тугтаһан, эврәннь багд бээтхэ. ⁵³ Бооцана өргэ герин эргнд левитмүд бээх зөвтэ. Деед Эзнэ уур Израилин улст бичэ күртхэ гисн темдг. Левитмүд Бооцана өргэ гериг хэлэх дааврта».

⁵⁴ Израилин улс Деед Эзнэ Мошед заасар цугтаһинь күцэв.

Израилин отгуд зогсдг һазртан болн аяндан амрлһн

2 ¹ Деед Эзн Мошед болн Ахаронд келв:
² – Израилин улс Харһлтын Шатр эргэд хол биш бээрлтхэ: эврэ тохминнь тугтаһан болн өрк-бүлиннь темдгтәһән.

³ Дорд үзгин өмн бийднь Йудан церг тугтаһан зогсх йоста. Йудан хөөт үйнрин хардачнь Нахшон – Аминадавин көвүн.

⁴ Терүнэ церг тооһарн 74 600 күн. ⁵ Терүнэ хажуд Исахарин отга улс. Исахарин хөөт үйнрин һардачнь Натаналь – Цуарин көвүн. ⁶ Терүнэ церг тооһарн 54 400 күн. ⁷ Дарунь Завулуна отга улс. Завулуна хөөт үйнрин һардачнь Элиав – Хелона көвүн. ⁸ Терүнэ церг тооһарн 57 400 күн. ⁹ Йудан цергин улс ут тоодан 186 400 күн болжана. Йовсн цагтан эдн түрүлж йовцхана.

¹⁰ Өмн үзгт Рубена цергэ улс туган бэрэд зогстха. Рубена хөөт үйнрин һардачнь Элицур – Шедеурин көвүн. ¹¹ Терүнэ церг тооһарн 46 500 күн. ¹² Терүнэ хажуд Шимона отг. Шимона хөөт үйнрин һардачнь Шелумиэл – Цуришадаян көвүн. ¹³ Терүнэ церг тооһарн 59 300 күн. ¹⁴ Дарунь Гэдин отг. Гэдин хөөт үйнрин һардачнь Эльясаф – Реуэлин көвүн. ¹⁵ Терүнэ церг тооһарн 45 650 күн. ¹⁶ Рубена цергин улс ут-тоодан 151 450 күн. Эн церг хойрдгч болж йовтха.

¹⁷ Харһлтын Шатр болн левитмүдин церг талдан цергүдин дунднь йовх йоста. Бээрлсн ормд бөөснлэ әдләр цугтан тер кевәрн йовтха: церг болһн эврә ормдан, эврә тугтаһан.

¹⁸ Барун үзг талнь Эпримин цергэ улс туган бэрэд зогстха. Эпримин хөөт үйнрин һардачнь Амихудын көвүн Элишама. ¹⁹ Терүнэ церг тооһарн 40 500 күн. ²⁰ Терүнэ хажуд Манашен отг. Манашен хөөт үйнрин һардачнь Педасурин көвүн Гамалиль. ²¹ Терүнэ цергэ улс тооһарн 32 200 күн. ²² Дарунь Беняминә отг. Беняминә хөөт үйнрин һардачнь Гидеонин көвүн Авидан. ²³ Терүнэ церг тооһарн 35 400 күн. ²⁴ Эпримин цергэ улс тооһарн ут тоодан 108 100 күн. Эн церг һурвдгчнь болж йовтха.

²⁵ Ар үзг талнь Дана цергэ улс туган бэрэд, эврәннь багмудтаһан зогстха. Дана хөөт үйнрин һардачнь Амишадаян көвүн Ахизер. ²⁶ Терүнэ церг тооһарн 62 700 күн. ²⁷ Терүнэ хажуд Ашерин отг. Ашерин хөөт үйнрин һардачнь Охрана көвүн Пагизл. ²⁸ Терүнэ церг ут тооһарн 41 500 күн. ²⁹ Дарунь Напталин отг. Напталин хөөт үйнрин һардачнь Энана көвүн Ахира. ³⁰ Терүнэ цергэ улс ут тооһарн 53 400 күн. ³¹ Дана цергэ улс тооһарн 157 600 күн болв. Тедн хамгин сүүлд туган бэрэд йовтха.

³² Өрк-бүл болһнарнь тоолад Израилин улсин бичгдсн ашнь иим болв. Теднә цергт йовсн цуг багин әмтн 603 550 күн болв.

³³ Тегэд Израилин улсин то бүрткж бичлһнд левитмүд орулгдсн уга билэ. Тиигтхэ гиж Деед Эзн Мошед заксн билэ.

³⁴ Деед Эзн Мошед заксар Израилин улс цугтаһинь күцэв. Мел тиигж тедн цергэрн бөөрлсн ормдан бөөж. Мел тиим диг-дараһар эврэ тохмарн, эврэ өрк-бүлэрн көндрэд йовцхав.

Ахарона көвүд

3 ¹ Деед Эзиг Синай уул деер Мошелэ күүндсн цагт бөөсн Ахарона болн Мошен хөөт үйрн эн. ² Ахарона көвүдин нерд: Надав – Ахарона түрүн үрн, Авиуд, Элеазар болн Итамар. ³ Эдн Ахарона көвүд, эдн гелңгин нер зүүһэд тосар түркгдсмн, гелңгин номд орулгдсмн. ⁴ Надав Авиуд хойр Деед Эзнд мөргүл кехэр харш болх һал авч ирсн бөөж. Синайин көдө һазрт Деед Эзнэ өмн тедн үкж. Теднд күүкд уга бөөж. Элеазар Итамар хойр Ахарон эцкнь әмд бөөтл гелңгүд болж.

⁵ Деед Эзн Мошед келв:

⁶ – Левин отга улсиг дуудад Ахарон гелңгин һардврт орул. Тедн Ахарона сөөвң болтха. ⁷ Ахарона төлэ болн цуг хамцана төлэ Харһлтын Шатрин хажуд кергән күцэх зөвтэ. Өргэ герт күцэх кергиг цугтаһинь кетхэ. ⁸ Цуг Израилин әмтнэ төлэ бас көдлмш кехлэрн, тедн Харһлтын Шатрт бөөх тоотыг дааж хэләжәнэ, кех көдлмшиг цугтаһинь кежәнэ. ⁹ Левитмүдиг Ахарона болн терүнэ көвүдин һардврт орул. Левитмүд Израилин әмтн дундас терүнд өггдв. ¹⁰ Ахаронд болн терүнэ көвүдт гелңгин көдлмш келһиг даалһ. Кемр өргэ гер тал эднәс талдан кен чигн күн өөрдхлә, тер алгдх йоста.

¹¹ Деед Эзн Мошед келв:

¹² – Би левитмүдиг Израилин улсас авув. Би тедниг Бийдән Израилин әмтнэ түрүн үрдин ормд авчанав. Экин геснәс һарсн түрүңк үрдин ормд авчанав. Левитмүд Мини болхмн. ¹³ Яһад гихлә ямаран чигн түрүңк үрн Мини. Египетин түрүңк үрдиг Би алсна хөөн, Бийиннь төлэ Би Израилин түрүн үрдиг цугтаһинь салһад әрүслләв: әмтнэ түрүн үрдиг, малын түрүн төлиг. Тедн Мини болжана. Би Деед Эзн.

Левитмүдиг тоолж бичлһн

¹⁴ Синайин көдэд Деед Эзн Мошед келв:

¹⁵ – Левин хөөт үйнриг уңг-тохмарнь болн өрк-бүл болһинь бүрткж бичж ав. Левин нег сарас деегшән наста залусин тоод орх дүңгэ хөөт үйнриг цугтаһинь бичж ав.

¹⁶ Моше Деед Эзнэ зааһад келсәр тедниг бүрткж бичж авв.

¹⁷ Левин көвүдин нерд иим: Гершон, Кахат болн Мерари. ¹⁸ Герсона көвүдин нерд иим: Ливни болн Шими уңг-тохмтаһан хамдан.

¹⁹ Кахатын көвүдин нерд: Амрам, Ицхар, Хеврон болн Узиэл уңг-тохмтаһан хамдан. ²⁰ Мерарин көвүдин нерд: Махли болн Муши уңг-тохмтаһан хамдан. Левин өрк-бүлмүд болн уңг-тохмнь тиим.

²¹ Герсонас Ливнин уңг-тохм болн Шимин уңг-тохм һарчана. Эдн Герсона хөөт үйнрин уңг-тохм. ²² Теднэд 7 500 залу улс нег сарас деегшән настань бүрткж бичж авгдв. ²³ Герсона уңг-тохмин хөөт үйнр өргэ герин ар бийднь – барун үзг талнь бөөрлх зөвтә.

²⁴ Герсона хөөт үйнрин һардачнь – Эльясаф Лаэлин көвүн.

²⁵ Харһлтын Шатрт Герсона хөөт үйнрин күцәх кергнь иим: тедн өргэ гериг хәләх, терүнә бүркәг, Харһлтын Шатрин үүднд бөөдг көшг хәләх. ²⁶ Хашан көшг, хаша дотр бөөдг өргә гер болн тәкл тәкдг орм, дотракшан ордг үүднд бөөх көшгиг болн деед хәләх кергтә. Тедн тенд кергтә көдлмшиг цугтаһинь кех йоста.

²⁷ Кахатас Амрамин уңг-тохм, Ицхарин уңг-тохм, Хеврона уңг-тохм болн Узиэлин уңг-тохм һарчана. Эдн Кахатын хөөт үйнрин уңг-тохм. ²⁸ Теднэд 8 600 залус нег сарас деегшән настань бүрткж бичж авгдв. Теднд әрүн тоот юмсиг хәләтхә гиж даалһгдв.

²⁹ Кахатын хөөт үйнрин уңг-тохмс өргә герәс өмн үзг тал бөөрлж бөөх йоста болжана. ³⁰ Кахатын хөөт үйнрин һардачнь Элцафан – Узиэлин көвүн. ³¹ Тедн Бооцана хөөрцгиг, әрүн өдмг тәвдг ширәг, герлин гегәг, тәкл тәкдг ормиг болн күж уңһадаг ширәг, мөрглһнә цагт олзлдг әрүн тоот юмсиг болн көшгиг хәләж харх йоста. Тедн кергтә көдлмшиг цугтаһинь күцәхмн. ³² Левин деед һардачнь Элеазар – Ахарон гелңгин көвүн. Терүнә һардврт әрүн тоот юмсиг хәләдг әмтн орна.

³³ Мерариас Махлин уңг-тохм болн Мушин уңг-тохм һарна. Эдн Мерарин хөөт үйнрин уңг-тохм. ³⁴ Теднэд 6 200 залу улс нег

сартаһас деегшән настань бүрткж авгдв. ³⁵ Мерарин хөөт үйһрин хардачнь Цуриэл – Авихаилин көвүн. Тедн өргэ герэс ар үзг тал бээрлх йоста. ³⁶ Мерарин хөөт үйһр өргэ герин тулг бахнсиг, көндлң моддыг, бахнсиг, түшг моддыг болн цуг кергтэ тоотсиг хэлэж бэрх йоста. Тедн кергтэ көдлмшиг цугтаһинь күцэхмн. ³⁷ Тедн хашан эргнд бөөх бахнсиг, түшг моддыг, бичкн һасдыг болн деесдиг бас харж хэлэх йоста.

³⁸ Өргэ герин өмн Харһлтын Шатрин дорд үзг талнь Моше, Ахарон болн терүнэ көвүд бөөхмн. Тедн Израилин цуг көвүдин ормд өргэ герт көдлмш кеһэд хэлэхмн. Кемр өргэ гер тал талын күн өөрдхлэ, терүг алх кергтэ.

³⁹ Деед Эзнэ заасар левитмүд дунд Моше Ахарон хойрин кесн бүртклһнэ бичлһнд уңг-тохмднь 22 000 залу улс нег сартаһас деегшән настань тоод орв.

Израилин түрүн үрдиг тоолад бичжэ авлһн болн тедниг хулджэ авлһн

⁴⁰ Деед Эзн Мошед келв:

– Израилин эмтнэ нег сартаһаснь деегшән наста түрүңк көвүн үрдинь бичжэ ав. Теднэ тооһинь бүртк. ⁴¹ Би Деед Эзн! Нанд Израилин эмтнэ түрүңк үрдин ормд левитмүдиг ав. Левитмүдин малыг Израилин эмтнэ малмудын түрүңк төлин ормд ав.

⁴² Моше Деед Эзнэ заасар Израилин эмтнэ түрүңк көвүн үрдинь бүрткжэ бичжэ авв. ⁴³ Залусин тоод орх түрүңк үрднь нег сарас деегшән настань тооһарн 22 273 күн болв.

⁴⁴ Деед Эзн Мошед келв:

⁴⁵ – Израилин эмтнэ түрүңк көвүн үрдин ормд левитмүдиг ав. Левитмүдин малыг Израилин эмтнэ малын ормд ав. Левитмүд Мини болх. Би Деед Эзн! ⁴⁶ Болв Израилин эмтнэ түрүңк үрднь тооһарн 273 күн левитмүдэс ик болснд, ⁴⁷ тедниг мөңгэр хулджэ ав. Күн болһна үннь тавн шекель болх, эрүн бөөрнэ шекелэр. Шекель болһнд 20 гера. ⁴⁸ Тер мөңгиг Ахаронд болн көвүдтнь өг, эннь хулджэ авсна мөңгн.

⁴⁹ Моше левитмүдэр сольгдад уга Израилин эмтнэ түрүн үрдин ормд мөңгинь цуглуулжэ авв. ⁵⁰ Эрүн бөөрнэ шекель болхла 1 365

цаһан мөңгн шекель болв. ⁵¹ Деед Эзнэ заасар Моше эн цаһан мөңгиг Ахаронд болн терүнэ көвүдт өгв. Тиигтхэ гиж терүнд Деед Эзн закв.

Кахатын хөөт үйнр

4 ¹ Деед Эзн Мошед болн Ахаронд келв:
² – Левитмүд дунд Кахатын хөөт үйнриг уңг-тохмарнь болн өрк-бүл болһнарнь бүрткж бичж автн. ³ Харһлтын Шатрт көдлмш кеж чадх күн болһниг 30 настаһаснь авн 50 наста күртлнь тоод орултн. ⁴ Кахатын хөөт үйнр Харһлтын Шатрт, хамгин эрүн бөөрнд, эрүн юмсиг харж хэлэх даалһврта.

⁵ Кедр хаалһд һарад йовжахларн, Ахарон көвүдтөһөн Харһлтын Шатрт орад халхлх көшгиг суһлж авад Бооцана хөөрцг бүркх йоста. ⁶ Деерэснь терүг нимглсн арсн бүркәһәр бүркх, терүн деерэснь көк өңгтә бүркә делгәд, ут модд орулад тәвх кергтә.

⁷ Эрүн өдмг тәвдг ширә деер көк бүркә бүркәслтхә, терүн деернь тәрлкс, шанһс, шалдрң юм кехин төлә ааһс болн бүһшс тәвтхә, таслврт уга бәрц бәрдг өдмг ширә деер оньдин бәэх йоста.

⁸ Цуг эднә деерэснь улавр күрң бүркә делгтхә, деерэснь нимглсн арсн бүркәһәр бүркәд ут модд орулад тәвтхә.

⁹ Тедн герлин гегэг көк бүркәһәр бүркх йоста, дәкәд герлин гегәнә цөгцс, чимкүрмүд, күж шаталһна савмуд болн герлин гегәнә тос кедг савмуд бас көк бүркәһәр бүркх зөвтә. ¹⁰ Дарунь герлин гегэг болн терүнд кергтә тоотынь нимглсн арсн бүркәһәр бүркәд дамжур деер тәвтхә.

¹¹ Күж уңһдадг алтн ширә деер көк бүркә делгтхә, деерэснь нимглсн арсн бүркәһәр хааһад ут модд орулад тәвтхә. ¹² Мөрглһнә керг күцәжәх цагт кергтә тоотыг авад көк бүркәд оратха, деерэснь нимглсн арсн бүркәһәр хаатха. Тедниг цугтаһинь дамжур деер тәвтхә.

¹³ Тәкл тәкдг ормиг үмснәс цеврләд деернь чисм улан бүркә тәвтхә. ¹⁴ Терүн деернь тәклд кергтә тоотынь тәвтхә: һалта үмс һарһдг совг, мах бәрдг серә, күрзс, цус кедг савмуд. Тедниг цугтаһинь нимглсн арсн бүркәһәр бүркәд ут модд орулад тәвтхә.

¹⁵ Кемр хаалһд һарад йовхларн, түрүлэд Ахарон болн терүнэ көвүд эрүн юмсиг болн эрүн ааһ-савиг цугтаһинь хааһад бүрктхэ. Тегэд дарунь Кахатын хөөт үйнр өөрдэд тер ацаг авч чаджана. Кахатын хөөт үйнр эрүн юмсиг көндөшгө болжана, эс гиж тедн үкж одх. Харһлтын Шатрин эн юмсиг Кахатын хөөт үйнр авч йовх даалһврта.

¹⁶ Ахарон гелңгин көвүн Элеазар герлин гегәнэ тосиг, күж шаталһиг, таслвр угаһар өдмгин бэрциг, түрклһнэ тосиг хэлэх дааврта. Элеазар өргэ гериг болн дотрнь бөөх юмсиг цугтаһинь хэлэх дааврта. Тер тоод эрүн эд-тавр болн эрүн ааһ-савмудыг хэлэхмн.

¹⁷ Деед Эзн Мошед болн Ахаронд келнэ:

¹⁸ – Кахатын хөөт үйнрин уңг-тохмснь үкж одхас болн левитмүдин отгас хусгдэд уга кегдхэс саглж хэлэтн. ¹⁹ Тедн амд үлддгэр, хамгин эрүн бөөрн тал өөрдснэс үкдгоһар, Ахарон болн терүнэ көвүд бийснь ирэд Кахатын хөөт үй болһнд терүнэ ацаһинь өгх йоста. ²⁰ Кахатын хөөт үйнр эрүн юмс тал өөрдшгө болжана, нам нүднәннь булңгар үзшгө терүг, эс гиж үкж одх.

Гершона хөөт үйнр

²¹ Деед Эзн Мошед келв:

²² – Гершона хөөт үйнриг өрк-бүл болһарнь болн уңг-тохмарнь бүрткж бичж ав. ²³ Ыучн настаһас авн 50 наста күртлнь Харһлтын Шатрт мөргүл кеж чадхинь болн көдлж чадхинь цугтаһинь бүрткж бичж ав. ²⁴ Гершона уңг-тохмин хөөт үйнрин кех көдлмш болн зөөх ацан эн: ²⁵ тедн өргэ герин некмр эд, Харһлтын Шатр, терүнэ бүркэ болн нимглсн арсар кегдсн деерк бүркэ, Шатрт ордг үүднэ көшг, ²⁶ хашан көшг, хашан тал дунд бөөх өргэ гер болн тэклин орм хаадг үүднэ көшг, теднэ деесд болн көдлмш кехлэ цуг кергтэ тоот зер-зевс хэлэх йоста. Тедн цуг кергтэ тоот көдлмшиг кетхэ. ²⁷ Гершона хөөт үйнр Ахарона болн терүнэ көвүдин заасар көдлмш кех болн аца зөөх. Тадн эн ацаг теднд даалһтн, тедн иим даалһврта болх. ²⁸ Харһлтын Шатрт Гершона уңг-тохмин хөөт үйнрт тиим көдлмш даалһгджана. Теднэ һардачнь Итамар – Ахарон гелңгин көвүн.

Мерарин хөөт үйнр

²⁹ Мерарин хөөт үйнрин уңг-тохм болһинь, өрк-бүл болһинь бичж ав. ³⁰ Ёучн настаһас авн 50 наста күртл цугтаһинь бичж ав. Харһлтын Шатрт керг күцэх болн көдлмш кеж чадх эмтиг цугтаһинь тоод орулад бич. ³¹ Харһлтын Шатрт иим юм тедн дааж кех: өргө герин тулг бахнс, көндлң модд, бахнс болн түшгүд, ³² өргө герин һазак түшгтә бахнс, бичкн настаһинь болн деестәһинь, дөкөд болхла талдан шишлң кергтә юмсиг цугтаһинь хэләж даах. Тиигчкәд кех көдлмшиг цугтаһинь кетхә. Теднд эн кергиг тадн даалһжанат, тедн күцэх йоста. ³³ Мерарин уңг-тохмин хөөт үйнрин кех көдлмш иим. Ахарон гелңгин көвүн Итамарин һардврт Харһлтын Шатрт күцэх көдлмш иим болжана.

Левитмүдин өрк-бүлин болн уңг-тохмин то бичж авлһн

³⁴ Моше, Ахарон болн хамцана һардачнр Кахатын хөөт үйнриг уңг-тохмин болн өрк-бүлин тооһарнь бичж авцхав. ³⁵ Теднь 30 настаһас авн 50 наста күртл Харһлтын Шатрт керг күцэх, көдлмш кеж чадхнь тоолгдад бичж авгдв. ³⁶ Уңг-тохмарн тедн 2 750 күн болв. ³⁷ Кахатын уңг-тохмин хөөт үйнрин бичлһнд орсн тонь иим болв. Тедн Харһлтын Шатрт көдлх йоста. Моше Ахарон хойр тедниг Мошеһәр дамжад Деед Эзнә заасар тоолад бас бичж авв.

³⁸ Герсона хөөт үйнр уңг-тохмарн болн өрк-бүләрн ³⁹ 30 настаһасн авн 50 наста күртл – Харһлтын Шатрт керг күцэх болн көдлмш кеж чадхнь – ⁴⁰ уңг-тохмарн болн өрк-бүләрн 2 630 күн болв. ⁴¹ Герсона уңг-тохмин хөөт үйнр тооһарн тиим болв. Тедн Харһлтын Шатрт көдлх йоста. Моше Ахарон хойр тедниг Деед Эзнә заасар бичж авцхав.

⁴² Мерарин уңг-тохмин хөөт үйнринь болн өрк-бүлинь бичгдж авсн тооһарн – ⁴³ 30 настаһас авн 50 наста күртл – Харһлтын Шатрт керг күцәж чадх болн көдлмш кеж чадхнь ⁴⁴ 3 200 күн болв. ⁴⁵ Мерарин уңг-тохмин хөөт үйнрин тонь тиим болв. Моше Ахарон хойр тедниг Деед Эзн Мошед заасар бичж авцхав.

⁴⁶ Левитмүдиг цугтаһинь уңг-тохмарнь болн өрк-бүлэрнь тоолад Мошен, Ахарона болн Израилин һардачһрин бичж авснь – ⁴⁷ 30 настаһас авн 50 наста күртл – Харһлтын Шатрт керг күцәһәд, кәдлмш кеһәд, аца зөөж чадхнь – ⁴⁸ ут тоодан 8 580 күн болв. ⁴⁹ Деед Эзнэ заасар тедн Мошен тоолсар бичж авгдв. Күн болһнд кех кәдлмш болн зөөх ацань йилһж өггдв. Деед Эзн Мошед күцәтхә гихәд заагдсар цугнь кегдв.

Цевр биш күн әмтнә бәәх бәәрнәсн салһгдх йоста

5 ¹ Деед Эзн Мошед келнә:
² – Хальдврта проказа гемтә эс гиж махмудын кир һарчах әмтиг болн үксн күүг кәндәһәд бузрдсн әмтиг цугтаһинь бәәрнәснь салһтха гиж Израилин улст даалһвр өг. ³ Тиим залусиг болн гергдиг салһтн. Бәәсн бәәрнәс холд салһтн. Бәәриг тедн бичә бузрдатха. Яһад гихлә Би Израилин әмтн дунд бәәнәв.

⁴ Израилин әмтн кетхә гисинь күцәв. Тиим әмтиг бәәсн бәәрнәснь салһв. Деед Эзн Мошед келсәр Израилин әмтн кев.

Һаруһан даалһн

⁵ Деед Эзн Мошед келнә:

⁶ – Израилин әмтнд кел: «Кемр кен болв чигн – залу күн эс гиж күүкд күн килнц күүнд һарһхла, тер күн Деед Эзнә өмнәс буру йовдл һарһжана. Тиим күн бурута. ⁷ Килнц һарһсн күн буруһан медәд келтхә, зовлң үзсн күүнд һаруһинь күццднә өгтхә. Деернь тавна нег әңгинь немж терүнд өгг. ⁸ Кемр зовлң үзсн күүнд тер һаруһинь авх төрл-садн уга болхла*, тернь Деед Эзнә болх. Терүнә деернь гемән хәрүллһнә авъясин төлә гелнд хуц өгх кергтә. Тиигж гемән хәрүллһнә керг күцәгджәнә.

⁹ Израилин улсин бәрц цугтан, әрүн белгүд цугтан гелңгин болжана. ¹⁰ Авч ирсн әрүн белгүдиг гелң бийдән үлдәх зөвтә. Гелнд өгсн белг терүнә болжана».

---

* 5:8 Кемр зовлң үзсн күн үкхлә гисн чинргә.

Харлһна туск закан

¹¹ Деед Эзн Мошед келнэ:

¹² – Израилин эмтнд кел: «Кемр күүкд күн залудан урвгч йовдл харһад болн ухаһан соляд, ¹³ талдан залу терүнлэ ниилэд асаһан орулсн болхла, болв залунь тедниг эс үзхлэ – тиигхлэ тер гергн нуувчар бийән һунав. Терүнд герч уга, терүг күн үзсн уга. ¹⁴ Тиигв чигн залунь харлсндан авлгдад, һутагдсн гергән харлжана. Эс гихлэ харлсн седкл залуг ээрчэхлэ, гергән тер харлжахла, йосндан болхла гергнь зута йовдл харһсн уга. ¹⁵ Тер цагт залу күн гергән гелң тал авч одх зөвтэ. Гелңд тер ефэ нег арвна әңг ичмәнэ һуйр бәрц гиж авч одх. Һуйриг олив тосар норһх эс гиж ладан деернь цацхмн биш. Яһад гихлэ тер һуйрин бәрц харлһна бәрц, килңц илдкһнэ бәрц.

¹⁶ Тер гергиг гелң Деед Эзнэ өмн авч ирэд зогсатха. ¹⁷ Шаврар кесн савд әрүн ус кеһэд гелң өргэ герин полас невчкн тоос авад дотрнь хайтха. ¹⁸ Тер гергиг Деед Эзнэ өмн зогсаһад, үсинь цуцад хартнь илдкһнэ өдмгин бәрц бөрүлтхэ. Эннь харлһна өдмгин бәрц. Гелңгин харг һашун усн бөөх зөвтэ. Эннь харалһна темдг үзүлжэх усн. ¹⁹ Гелң тер гергиг иим үгмүд келж андһар тәвүлхмн болжана: „Кемр чамла талдан залу эс кевтсн болхла, кемр чи залуһан һутаһад эс бузрдсн болхла, харал күргдг эн һашун усн бичэ чамд му болтха! ²⁰ Кемр чи залуһан һутаһад эврән бузрдсн болхла, талдан залу чини залу биш, чамла кевтсн болхла...“ – ²¹ тегэд гелң тер гергиг иим үгмүд келж харах зөвтэ: „Чамар үлгүр кеж Деед Эзн чини олн-эмтнд үзүлэд харал яһж күцдгинь медүлтхэ: чини ома харч унад, геснчнь хавддгар Тер кетхэ. ²² Эн харал күргжэх усн дотрчнь орад, чини гесиг хавдаһад, омаһичн харһад уңһатха!“ Күүкд күн соңсхад келх зөвтэ: „Ә, тиигтхэ! Ә, тиигтхэ!“

²³ Эн харалыг гелң һар бичг бичэд һашун уста аһнд уһах. ²⁴ Харалта эн һашун усиг тер гергнд уулһх. Усн терүнэ дотрнь орад гем өгтхэ гижэхмн болжана. ²⁵ Гелң тер гергнэс харлһна өдмгин бәрц авад Деед Эзнэ өмн өргэд тәкл тәкдг ормд тәвтхэ. ²⁶ Гелң буудян бәрцэс нег атхм авад тәкл тәкдг ормд шататха – тернь дееж. Дарунь гелң гергнд ус уулһтха. ²⁷ Кемр тер гергн бузрдсн болхла, залуһан һутасн болхла, харалта усн дотрнь орад терүнд

гем өгх: геснь хавдад, омань һарч унх. Тер гергн оln-эмтн дундан харагдсн болж тоолгдх. ²⁸ Болв кемр гергн эс бузрдсн болхла, кемр цевр болхла, тиигхлэ усн терүнд му болшго. Терүнэс үрн һарх.

²⁹ Харллһна закон иим: гергн күн залуһан һутаһад бузрдсн болхла, ³⁰ эс гиж залунь седклэрн зовад, гергән харлжасн болхла, тиигхлэ гергән Деед Эзнэ өмн зогсатха. Гергнэ эн йовдлыг гелң эн закаһар кетхэ. ³¹ Гергн эврән килнцән даах, залунь даашго».

Назореймүдин* өгх андһарин тускар

6 ¹⁻² Израилин улст келтхэ гиж Деед Эзн Мошед иигж келнэ: – Кемр кен-негнь залу күн болну, күүкд күн болну Деед Эзнд бийән нерэдэд андһар өгхлэ – назореймүдин андһар. ³ Тер күн чаһр болн искәсн әрк уушго, чаһрас кесн цу эс гиж искәсн әркәс кесн цу уушго, уста үзмин шүүс уушго, шиңкән болсн эс гиж хагсасн уста үзм идшго болжана. ⁴ Назореймүдин цагт бәәсн саамд уста үзмәр кесн юм, нам уста үзмин ясинь эс гиж терүнә хальс идшго. ⁵ Терүнә андһар өгсн цагин туршарт үсән хәәчлшго болжана. Бийинь Деед Эзнд нерэдэд андһар өгсн болзг эс чилтл тер күн әрүн: үсән урһатха. ⁶ Деед Эзнд нерэдэд андһар өгсн цагин туршарт тер үксн күүнә цогц тал өөрдшго болжана. ⁷ Нам эцкнь эс гиж әкнь, ахнь эс гиж эгчнь үкв чигн, тер күн үксн улсиг көндәшго юмн. Яһад гихлэ назореймүдин андһар өгсн күүнә толһа деерк ут үсн – Бурхнд нерәдснә темдг. ⁸ Назорей болжасн цагин туршарт тер күн бийән Бурхнд нерәдсн болжана.

⁹ Кемр кен чигн күн назорей күүнә хажуд үкж одхла, тернь Бурхнд нерәдсн ут үсинь бузрдах. Дәкн назорей цевр болхларн үсән хәәчлх зөвтә. Бузрдсна хөөн доладгч өдртән үсән хәәчлтхә. ¹⁰ Нәәмдгч өдр тер күн Харһлтын Шатрин үүднд гелңд хойр көглжрһн эс гиж хойр баахн көглжрһн шову илгәтхә. ¹¹ Тер шовудар гелң бәрц бәртхә. Негинь килнцәс цеврллһнә бәрцд орултха, хойрдгчинь шаталһна бәрцд. Тиигж тер үксн күүнәс гемән хәрүлх. Тегәд назорей тер өдр шинәс толһаһан әрүслтхә,

* ^{6:1-2} Назорей – еврей келәр иим күн эгл әмтнәс холжад, бийән Бурхнд нерәддг чигн.

¹² Деед Эзнэ өмн шин болзгт тер андһар өгтхэ, нег жил болсн хурһ авч ирэд һаруһинь даажах бэрцд орултха. Урдк болзгнь үрв, яһад гихлэ терүнэ назорейин бөөдл бузрдрв.

¹³ Назорейин закон эн: назорей болх болзг чилхлэ, тер күүг Харһлтын Шатрин үүдн тал авч иртхэ. ¹⁴ Эврәннь бэрцэн тер Деед Эзнд авч ирх йоста – шаталһнд орулх эрмдг уга нег жил болсн хурһ, килнцэс цеврлһнэ бэрцд орулх эрмдг уга нег жил болсн хө, эвцлһнэ бэрцд орулх эрмдг уга хуц. ¹⁵ Дэкэд нег зембль исклго буудян һуйрар болһсн өдмг (олив тоснд элдсн һуйр, олив тос түрксн исклго болһсн һуйр), кергтэ өдмгин бэрц болн чаһр. ¹⁶ Эн бэрциг гелң Деед Эзнд бэртхэ. Терүгэрн цеврлһнэ болн шаталһна тәкл тәктхэ. ¹⁷ Дэкэд Деед Эзнд эвцлһнэ бэрц авч иртхэ – нег хуц болн нег зембль эс искәсн һуйр. Теднәр гелң өдмгин бэрц бәрэд, чаһрин бэрц өргтхэ. ¹⁸ Назорей Харһлтын Шатрин үүднд үсән хәәчлэд, эврәннь назорейин авъясар, эвцлһнэ бэрц шатажах һалд терүгән хайх зөвтэ. ¹⁹ Тегэд назорейин авъясар үсән хәәчлснэ дарунь, гелң хуцин чансн өмнк көлинь болн нег эс искәсн өдмг, эс искәсн һуйр земблэс авад назорейин һарт бәрүлхмн болжана. ²⁰ Тедниг цугтаһинь гелң Деед Эзнэ өмн өргтхэ. Бэрцин өрч болн һуйин махар өгсн белг – эннь әрүн юмс гелңгин болжана. Энүнэ дару назорей чаһр ууж чаджана.

²¹ Эннь назорейин андһар өгсн күүнэ закон. Назореймүдин авцар тер күн Деед Эзнд бэрц бәржәнэ. Терүнәс икәр өгч чадхла, өгхмн болжана. Назореймүдин диг-дараһар тер күн андһаран күцәх йоста.

Ахарона әдслһн

²² Деед Эзн Мошед келнэ:

²³ – Ахаронд болн терүнэ көвүдт келүл: «Израилин әмтиг йөрәх үгмүд эн:

²⁴ – Чамаг Деед Эзн йөрәтхэ,
чамаг хартха!

²⁵ Чамд туссн Терүнэ хәләц герлтэ болтха,
чамаг хәәрлтхэ!

²⁶ Чамаг Деед Эзн хәләтхэ,
чамд амулң жирһл учратха!»

²⁷ Тегэд гелңгүд Мини нериг Израилин эмтнд дуудвр келәд бөөтхә. Би тедниг йөрөхүв.

Өргә герин төлө хардачнрин өгчәх бәрц

7 ¹ Моше өргә гер бәрхләрн, дотрнь тәвх тоотыг әрүсләд тос түркв. Тер мет тәклин ормиг болн терүнә юмсиг әрүслв. Эн тоотсиг цугтаһинь тос түркәд әрүслв. ² Дарунь Израилин хардачнр, уңг-тохмин толһачнр – әмнә то бүрткж бичсн отгудын хардачнр эврәннь бәрцән авч ирцхәв. ³ Тедн Деед Эзнә өмн бүркәтә зурһан тергн аца болн 12 бух бәрц бәрж зогсав. Терүнд хойр толһачас нежәһәд тергн аца болн нежәһәд бух толһач болһнас орулв. Бухмудыг болн ацадыг өргә герин өмн зогсав.

⁴ Деед Эзн Мошед келв:

⁵ – Энүг Харһлтын Шатрт көдлмш кехин төлө авад левитмүдт кергтә тоотынь хуваһад өг.

⁶ Моше тергтә ацаг болн бух малмудыг авад левитмүдт өгв. ⁷ Хойр тергтә ацаг болн дөрвн бухиг Гершона хөөт үрдт көдлмш кетхә гиж өгв. ⁸ Ахарон гелңгин Итамар гидг көвүнә хардврт көдлжәх Мерарин хөөт үйрт дөрвн тергн аца болн нәәмн бух өгв. ⁹ Кахатын хөөт үйрт юм өгсн уга. Яһад гихлә теднә көдлмш әрүн юмс ээм деерән үүрәд кедг көдлмш.

¹⁰ Тәклин ормиг тосар түркснә хөөн, терүг байрин бәәдлд секхин төлө хардачнр белгән авч ирцхәв. Тедн эврәннь белгән тәклин ормд күргәд оркв. ¹¹ Деед Эзн Мошед келв:

– Тедн селгәһәр, хардач болһн эврә өдртән байрин бәәдлд тәклин ормиг секхин төлө, белгән авч иржәтхә.

¹² Түрүн өдр эврәннь белгән Йудан отгас Аминадавин көвүн Нахшон авч ирв. ¹³ Терүнә белг эн: цаһан мөңгн тәрлк чиңнүрәрн 130 шекель болн цаһан мөңгн ааһ чиңнүрәрн 70 шекель, әрүн бәәрнә шекеләр (тәрлк болн ааһ буудян хуйрар дүүрң, олив тосар элдсн, өдмгин бәрцд бел кегдсмн), ¹⁴ күжәр дүүрң алтн шанһ чиңнүрәрн 10 шекель, ¹⁵ шаталһнд орулгдх эр бүрү, хуц болн нег жил күрсн хурһн; ¹⁶ килнцәс цеврлһнә бәрцд орулхин төлө 1 тек; ¹⁷ 2 бух, 5 хуц, 5 тек болн нег жил күрсн 5 хурһ эвцлһнә бәрцд орулхин төлө. Аминадавин көвүн Нахшона бәрцнь иим бәәж.

¹⁸ Хойрдгч өдртнь эврәннь белгән Исахарин отгин һардач Цуарин көвүн Натаналь авч ирв. ¹⁹Төрүнэ белгнь эн: цаһан мөңгн тэрлк чиңнүрэрн 130 шекель болн цаһан мөңгн ааһ чиңнүрэрн 70 шекель, әрүн бәәрнә шекеләр (тэрлк болн ааһ буудян һуйрар дүүрн, олив тосар элдсн, өдмгин бәрцд бел кегдсмн); ²⁰ күжәр дүүрн алтн шанһ чиңнүрэрн 10 шекель; ²¹ шаталһнд орулгдх эр бүрү, хуц болн нег жил күрсн хурһн, ²² килнцәс цеврлһнә бәрцд орулгдх 1 тек; ²³ эвцлһнә бәрцд орулгдх 2 бух, 5 хуц, 5 тек болн нег жил күрсн 5 хурһн. Цуарин көвүнә Натаналин тәвцнь иим болв.

²⁴ Һурвдгч өдртнь эврәннь белгән Завулуна хөөт үйһрин һардач Хелона көвүн Элиав авч ирв. ²⁵ Әнүнә белгнь эн: цаһан мөңгн тэрлк чиңнүрэрн 130 шекель болн цаһан мөңгн ааһ чиңнүрэрн 70 шекель, әрүн бәәрнә шекеләр (тэрлк болн ааһ буудян һуйрар дүүрн, олив тосар элдсн, өдмгин бәрцд бел кегдсмн); ²⁶ күжәр дүүрн алтн шанһ чиңнүрэрн 10 шекель; ²⁷ шаталһна бәрцд орулх эр бүрү, хуц болн нег жил күрсн хурһн, ²⁸ килнцәс цеврлһнә бәрцд орулх 1 тек, ²⁹ эвцлһнә бәрцд орулх 2 бух, 5 хуц, 5 тек болн нег жил күрсн 5 хурһн. Хелона көвүнә Элиавин тәвцнь иим болв.

³⁰ Дөрвдгч өдртнь Рубена хөөт үйһрин һардач Шедеурин көвүн Элицур эврәннь белгән авч ирв. ³¹ Әнүнә белгнь эн: цаһан мөңгн тэрлк чиңнүрэрн 130 шекель болн цаһан мөңгн ааһ чиңнүрэрн 70 шекель, әрүн бәәрнә шекеләр (тэрлк болн ааһ буудян һуйрар дүүрн, олив тосар элдсн, өдмгин бәрцд бел кегдсмн), ³² күжәр дүүрн нег алтн шанһ чиңнүрэрн 10 шекель, ³³ шаталһна бәрцд орулх эр бүрү, хуц болн нег жил күрсн хурһн, ³⁴ килнцәс цеврлһнә бәрцд орулх 1 тек, ³⁵ эвцлһнә бәрцд орулх 2 бух, 5 хуц, 5 тек болн нег жил күрсн 5 хурһн. Шедеурин көвүнә Элицурин тәвц иим билә.

³⁶ Тавдгч өдр Шимона хөөт үйһрин һардач Цуришадаян көвүн Шелумиэл эврәннь белгән авч ирв. ³⁷ Әнүнә белгнь эн: цаһан мөңгн тэрлк чиңнүрэрн 130 шекель болн цаһан мөңгн ааһ чиңнүрэрн 70 шекель, әрүн бәәрнә шекеләр (тэрлк болн ааһ буудян һуйрар дүүрн, олив тосар элдсн, өдмгин бәрцд бел кегдсмн), ³⁸ күжәр дүүрн алтн шанһ чиңнүрэрн 10 шекель, ³⁹ шаталһна бәрцд орх эр бүрү, нег хуц болн нег жил күрсн хурһн, ⁴⁰ килнцәс цеврлһнә

бәрцд орулх нег тек, ⁴¹ хойр бух, тавн хуц, тавн тек болн нег жил күрсн тавн хурһ эвцлһнэ бәрцд орулгдх. Цуришадаян көвүнэ Шелумиэлин тэвц иим болв.

⁴² Зурһадгч өдртнь Гэдин хөөт үйнрин һардач Деуэлин көвүн Эльясаф эврәннь белгән авч ирнэ. ⁴³ Энүнэ белгнь эн: цаһан мөңгн тэрлк чиңнүрэрн 130 шекель болн цаһан мөңгн ааһ чиңнүрэрн 70 шекель, әрүн бәәрнэ шекеләр (тэрлк болн ааһ буудян һуйрар дүүрң, олив тосар элдсн, өдмгин бәрцд бел кегдсмн); ⁴⁴ күжәр дүүрң алтн шанһ чиңнүрэрн 10 шекель, ⁴⁵ шаталһна бәрцд орулх эр бүрү, хуц, нег жил күрсн хурһн, ⁴⁶ килнцәс цеврлһнэ бәрцд орх 1 тек; ⁴⁷ эвцлһнэ бәрцд орулх 2 бух, 5 хуц, 5 тек болн нег жил күрсн 5 хурһн. Деуэлин көвүнэ Эльясафин тэвц иим болв.

⁴⁸ Доладгч өдр Эпримин хөөт үйнрин һардач Амихудын көвүн Элишама авч ирв. ⁴⁹ Энүнэ белгнь эн: цаһан мөңгн тэрлк чиңнүрэрн 130 шекель болн цаһан мөңгн ааһ чиңнүрэрн 70 шекель, әрүн бәәрнэ шекеләр (тэрлк болн ааһ буудян һуйрар дүүрң, олив тосар элдсн, өдмгин бәрцд бел кегдсмн); ⁵⁰ күжәр дүүрң алтн шанһ чиңнүрэрн 10 шекель; ⁵¹ шаталһна бәрцд орулх эр бүрү, хуц, нег жил күрсн хурһн; ⁵² килнцәс цеврлһнэ бәрцд орх 1 тек; ⁵³ эвцлһнэ бәрцд орулх 2 бух, 5 хуц, 5 тек, нег жил күрсн 5 хурһ авч ирв. Амихудын көвүнэ Элишаман тэвц иим.

⁵⁴ Нәәмдгч өдр Манашен хөөт үйнрин һардач Педацурин көвүн Гамалиль белгән авч ирв. ⁵⁵ Энүнэ белгнь эн: цаһан мөңгн тэрлк чиңнүрэрн 130 шекель болн цаһан мөңгн ааһ чиңнүрэрн 70 шекель, әрүн бәәрнэ шекеләр (тэрлк болн ааһ буудян һуйрар дүүрң, олив тосар элдсн, өдмгин бәрцд бел кегдсмн); ⁵⁶ күжәр дүүрң алтн шанһ чиңнүрэрн 10 шекель; ⁵⁷ шаталһна бәрцд орулх эр бүрү, хуц, нег жил күрсн хурһн; ⁵⁸ килнцәс цеврлһнэ бәрцд орх 1 тек; ⁵⁹ эвцлһнэ бәрцд орх 2 бух, 5 хуц, 5 тек болн нег жил күрсн 5 хурһн. Педацурин көвүнэ Гамалилин тэвцнь иим.

⁶⁰ Йисдгч өдрт Беняминэ хөөт үйнрин һардач Гидеонин көвүн Авидан эврәннь белгән авч ирв. ⁶¹ Энүнэ белгнь эн: цаһан мөңгн тэрлк чиңнүрэрн 130 шекель болн цаһан мөңгн ааһ чиңнүрэрн 70 шекель, әрүн бәәрнэ шекеләр (тэрлк болн ааһ буудян һуйрар дүүрң, олив тосар элдсн, өдмгин бәрцд бел кегдсмн); ⁶² күжәр дүүрң алтн шанһ чиңнүрэрн 10 шекель;

⁶³ шаталһна бэрцд орулх эр бүрү, хуц болн нег жил күрсн хурһн; ⁶⁴ килнцэс цеврллһнэ бэрцд орх 1 тек; ⁶⁵ эвцлһнэ бэрцд орулх 2 бух, 5 хуц, 5 тек болн нег жил күрсн 5 хурһн. Гидеонин көвүнэ Авидана тэвцнь иим.

⁶⁶ Арвдгч өдртнь эврәннь белгән Дана хөөт үйнрин хардач Амишадайин көвүн Ахиэзер авч ирв. ⁶⁷ Энүнэ белгнь эн: цаһан мөңгн тэрлк чиңнүрэрн 130 шекель болн цаһан мөңгн ааһ чиңнүрэрн 70 шекель, эрүн бөөрнэ шекелэр (тэрлк болн ааһ буудян һуйрар дүүрң, олив тосар элдсн, өдмгин бэрцд бел кегдсмн); ⁶⁸ күжэр дүүрң алтн шанһ чиңнүрэрн 10 шекель; ⁶⁹ шаталһна бэрцд орулх эр бүрү, хуц, нег жил күрсн хурһн; ⁷⁰ килнцэс цеврллһнэ бэрцд орулх 1 тек; ⁷¹ эвцлһнэ бэрцд орулх 2 бух, 5 хуц, 5 тек болн нег жил күрсн 5 хурһн. Амишадайин көвүнэ Ахиэзерин тэвц иим болв.

⁷² Арвн негдгч өдртнь Ашерин хөөт үйнрин хардач Охрана көвүн Пагизэл эврәннь белгән авч ирв. ⁷³ Энүнэ белгнь эн: цаһан мөңгн тэрлк чиңнүрэрн 130 шекель болн цаһан мөңгн ааһ чиңнүрэрн 70 шекель, эрүн бөөрнэ шекелэр (тэрлк болн ааһ буудян һуйрар дүүрң, олив тосар элдсн, өдмгин бэрцд бел кегдсмн); ⁷⁴ күжэр дүүрң алтн шанһ чиңнүрэрн 10 шекель; ⁷⁵ шаталһна бэрцд орулх эр бүрү, хуц болн нег жил күрсн хурһн; ⁷⁶ килнцэс цеврллһнэ бэрцд орх 1 тек; ⁷⁷ эвцлһнэ бэрцд орх 2 бух, 5 хуц, 5 тек болн нег жил күрсн 5 хурһн. Охрана көвүнэ Пагизэлин тэвц иим болв.

⁷⁸ Арвн хойрдгч өдрт Напталин хөөт үйнрин хардач Энана көвүн Ахира эврәннь белгән авч ирв. ⁷⁹ Энүнэ белгнь эн: цаһан мөңгн тэрлк чиңнүрэрн 130 шекель болн цаһан мөңгн ааһ чиңнүрэрн 70 шекель, эрүн бөөрнэ шекелэр (тэрлк болн ааһ буудян һуйрар дүүрң, олив тосар элдсн, өдмгин бэрцд бел кегдсмн); ⁸⁰ күжэр дүүргсн алтн шанһ чиңнүрэрн 10 шекель; ⁸¹ шаталһна бэрцд орх эр бүрү, хуц болн нег жил күрсн хурһн; ⁸² килнцэс цеврллһнэ бэрцд орх 1 тек; ⁸³ эвцлһнэ бэрцд орх 2 бух, 5 хуц, 5 тек болн нег жил күрсн 5 хурһн. Энана көвүнэ Ахиран тэвцнь иим болв.

⁸⁴ Байрин бөөдлд секдсн тэклин ормиг тослсна хөөн Израилин хардачнрин авч ирсн белгүд иим болв: 12 цаһан

мөңгн тэрлк, 12 цаһан мөңгн ааһ болн 12 алтн шанһ; ⁸⁵ (тэрлк болһн чиңнүрэрн 130 шекель, ааһ болһн 70 шекель, тэрлкст болн ааһст цугтаднь 2 400 шекель цаһан мөңгн бээж, эрүн бээрнэ шекелэр, ⁸⁶ күжэр дүүргсн 12 алтн шанһд чиңнүрэрн шанһ болһн 10 шекель, эрүн бээрнэ шекелэр 120 алтн шекель бээж); ⁸⁷ шаталһна мал – 12 бүрү, 12 хуц болн 12 нег жил күрсн хурһн, дэкэд кергтэ өдмгин бэрц; килнцэс цеврлһнэ бэрцд орулх 12 тек; ⁸⁸ эвцлһнэ бэрцд орулх 24 бүрү, 60 хуц, 60 тек болн нег жил күцсн 60 хурһн. Байрин бээдлд секгдсн тэклин ормиг тослад түркснэ хөөн белглсн белгүд тиим болв.

⁸⁹ Харһлтын Шатрт Моше Деед Эзнлэ күүндхэр орж йовхларн хойр керүбмүдин хоорнд Бооцана хээрцгин бүркэ деерэс харчах ду соңсв. Тиигж Деед Эзн Мошелэ күүндв.

Өргэ герин герлин гегэнэ тускар

8 ¹ Деед Эзн Мошед келв:

² – Зулын цөгцсиг Ахарон орм ормднь тэвтхэ гиж за. Долан цөгц герлин гегэнэ өмн герл харһдгар тэвтхэ.

³ Ахарон тиигж кев. Деед Эзн Мошед заасар цөгцсиг герлин гегэн деер тэвв. ⁴ Герлин гегэн алтнас цутхгдсмн, холасн цецгүд күртл цутхгдсмн. Моше эн герлин гегэг Деед Эзнэ үзүлсэр цутхад кев.

Левитмүдиг нерэдлһн

⁵ Деед Эзн Мошед келнэ:

⁶ – Левитмүдиг Израилин улсас салһад теднд цеврлһнэ авъяс ке. ⁷ Цеврлхин төлө чи иим юм күцэх зөвтөч: теднд цеврлһнэ усар цацл цац, тедн цогц-махмудан кевтнь хустха, хуцан уһатха – тегэд тедн цевр болцхах. ⁸ Тедн бүрүг болн буудян һуйрар элдэд олив тосар элдсн өдмгин бэрц автха. Килнцэс цеврлһнэ бэрцин төлө бас хойрдгч бүрү мал автха. ⁹ Левитмүдиг Харһлтын Шатрин өмн зогсаһад Израилин эмтнэ хамцаг цугтаһинь цуглултн. ¹⁰ Левитмүдиг Деед Эзнэ өмн зогсаһад,

Израилин эмтн тедн деер һаран тэвтхэ. ¹¹ Тегэд Ахарон левитмүдиг Деед Эзнд Израилин эмтнэ белг гиж орулж өгтхэ, эннь Деед Эзнд өрггдженэ. Энүнэ дарунь левитмүд Деед Эзнд көдлмш кеж чаджана.

¹² Левитмүд һаран эр бүрүсин толһа деер тэвтхэ, тер бүрүсиг бэрцд орултха. Нег бүрүг килнцэс цеврллһнэ бэрцд орултха, хойрдгч бүрүг Деед Эзнд шаталһна бэрцд орултха. Эннь левитмүдин гемэн хэрүллһнэ бэрц болжана.

¹³ Левитмүдиг Ахарона болн терүнэ көвүдин һардврт орул. Тедниг Деед Эзнд нерэдсэр белг гиж өг. ¹⁴ Тиигж левитмүдиг Израилин эмтнэс салһ: левитмүд Мини болхмн.

¹⁵ Чамаг левитмүдиг цеврлэд Деед Эзнд белг гиж өргснэ хөөн, тедн ирэд Харһлтын Шатрт көдлмш кеж чаджана. ¹⁶ Тедн Нанд Израилин эмтн дундас өггдв. Би тедниг экин гесндк түрүн үрнэ ормд авув, Израилин эмтнэ цуг түрүн үрдин ормд. ¹⁷ Израилин эмтнэ түрүн үрд цугтан – эмтнэ түрүн үрнь, малын түрүн төлнь – Мини: Египетин түрүңксинь цугтаһинь алхларн, Би тедниг салһад Бийиннь төлэ әрүслэв. ¹⁸ Ода Би Бийдән левитмүдиг Израилин эмтнэ түрүңк үрдин ормд авув. ¹⁹ Израилин талдан цуг эмтнэс левитмүдиг салһад Би тедниг Ахаронд болн терүнэ көвүдт орулж өгүв. Левитмүд Израилин цуг эмтнэ ормд Харһлтын Шатрт көдлмш кех зөвтэ. Тедн Израилин эмтнэ төлэ гемэн хэрүллһнэ бэрц болх. Израилин эмтн зовлңла харһдгоһар әрүн орм тал өөрдшго.

²⁰ Моше, Ахарон болн Израилин эмтнэ хамцан кевтән левитмүдлэ Деед Эзн Мошед кетхэ гисиг кевтнь күцэв. ²¹ Левитмүд бийән цеврлэд эврәннь хувцдан уһацхав. Ахарон тедниг Деед Эзнд нерэдэд өргсн белг гиж орулж өгв. Тегэд теднэ төлэ гемэн хэрүллһнэ авъяс күцәһэд бузр юмнас цеврлв. ²² Терүнэ хөөн левитмүд Харһлтын Шатрт Ахарона болн терүнэ көвүдин һардврар зүсн-зүүл көдлмш кедг болв. Деед Эзнэ левитмүдин тускар даалһсинь Моше цугинь күцэв.

²³ Деед Эзн Мошед келв:

²⁴ – Левитмүдин диг-даран эн: ²⁵ настаһасн авн левит күн Харһлтын Шатрт көдлмш кех зөвтэ. ²⁵ Тәвн настадан эврәннь көдлмшән төгсәх зөвтэ, дәкж көдлмш кешго. ²⁶ Харһлтын Шатрт

көдлжэх ахнр-дүүнртэн дөң болж чаджана, болв эврэн көдлмш давулшго юмн. Көдлмшин туск тиим заавр чи левитмүдт өгх зөвтөч.

Песахин нэр

9¹ Израилин улс Египетэс түрүн сар урһхла хойрдгч жилд харсна дарунь Синайин көдэд Деед Эзн Мошед келв:

² – Израилин эмтн Песахин нээриг цаглань кетхэ. ³ Эн сарин 14-ч өдрт, цаглань, бүрүллэ кетн. Терүг батлсн зокалмудар болн закадар күцэтн.

⁴ Моше Израилин эмтнд Песахиг күцэтхэ гив. ⁵ Тедн Песахиг Синайин һазрт кев. Тернь түрүн сарин 14-ч өдрт бүрүл болсн цагт күцөгдв. Израилин улс Деед Эзн Мошед заасар кевтнь кев.

⁶ Тедн дунд үксн күүнэ цогц көндөсн эмтн бас бээж. Тер эмтн тер өдр Песах нэр кеж чадсн уга. Тегэд тедн тер өдр Моше Ахарон хойр тал ирэд ⁷ келв:

– Бидн үксн күүнэ цогц көндөсндөн цевр бишвидн. Израилин эмтнлэ хамдан бидн Деед Эзнд бэрцэн цаглань бэрж чадшго болжану?

⁸ Моше хэрү өгнэ:

– Тадн энд зогсжатн, би одад Деед Эзнэс ю кехинь соңсад ирсүв.

⁹ Деед Эзн Мошед келнэ:

¹⁰ – Израилин эмтнд кел: кемр кен-негнь эс гиж тадна хөөт үйнр үксн күүнэ цогц көндөһэд бузрдхла, эс гиж гертэсн холд хаалһдан йовхла, тер күн бас Деед Эзнэ Песахиг күцөх йоста.

¹¹ Хойрдгч сарин 14-ч өдрлэ бүрүл болсн цагт кетхэ. Тер күн Песахин хурһна махиг эс искэсн һуйрта болн һашун ноһата хамднь идтхэ. ¹² Терүнэ махинь өрүн күртл бичэ үлдэг, ясинь бичэ хамхлг. Песахин туск зокалмудыг күццднь тер кех зөвтэ. ¹³ Кемр кен-негнь цевр болад хаалһд эс йовсн бийнь Песахиг келго бээсн болхла, тер күн цагтан Деед Эзнд бэрц бэрлго бээсндөн эврәннь келн-улс дундас уга кегдх. Тер күн килнц һарһсндан заслгдх.

¹⁴ Кемр тадн дунд бөөрлэд бөөх нүүж ирсн күн Деед Эзнд Песах кехэр седжэхлэ, Песахин туск зокалмудыг болн закадыг тер

кевтнь күцэх зөвтэ. Тадна орн-нутгт харсн эмтнэ, эс гиж нүүж ирсн эмтнэ зокал негн болх зөвтэ.

Өргэ гер деерк үүлн болн хал

¹⁵ Өргэ гериг босххла, терүг – Бооцана Шатриг – үүлн бүркв. Асхнас авн өрүн күртл өргэ гер деер хал шатад бөөсн болв. ¹⁶ Тер кемэс авн мел оньдинд тиигэд бөөв: өдрэр өргэ гериг үүлн бүркэд, сөөднь халын бөөдл харсн болна. ¹⁷ Үүлн Шатрас деегшэн өөдлх саамд кезэ чигн Израилин эмтн хаалһдан хардг болв. Үүлн зогссн назрт тедн сүүрэн кедг болв. ¹⁸ Деед Эзнэ зааврар Израилин эмтн хаалһдан йовна, Деед Эзнэ зааврар зогсна. Үүлн өргэ гер деер бөөтл тедн ормасн көндрхш. ¹⁹ Кемр үүлн өргэ гер деер удан бөөхлэ, Израилин эмтн Деед Эзнэ заавр күцэдг билэ, бөөсн ормдан хаалһд харлго үлднэ. ²⁰ Кемр үүлн өргэ гер деер цөөкн хонгт бөөхлэ, тиигхлэ Израилин эмтн Деед Эзнэ заасар ормдан бөөнэ. Дэкэд Деед Эзнэ зааврар хаалһдан хардмн. ²¹ Кемр үүлн нег ормдан асхнас өрүн күртл бөөхлэ, тиигхлэ өрүнднь өөдлхлэнь тедн харад йовна. Кемр үүлн ормдан нег өдр болн нег сө зогсхла, дэкэд өөдлхлэнь, тедн тер дарунь хаалһдан харад йовна. ²² Үүлн өргэ гер деер кедү цагтан эс бөөв чигн – хойр өдр, эс гиж сардан, эс гиж терүнэс удан – Израилин эмтн тер цагин туршарт нег ормдан бөөһэд хаалһд хардго билэ. Үүлн өөдлхлэ тедн харад йовдмн. ²³ Деед Эзнэ зааврар тедн зогсад, Деед Эзнэ зааврар хаалһдан харад йовдмн. Тиигж тедн Деед Эзнэ Мошеһөр дамжад өгсн заавриг күцөдмн.

Цаһан мөңгн хойр бүрэ

10 ¹ Деед Эзн Мошед келв:
² – Хойр бүрэ ке. Цаһан мөңгэр цутхад ке. Тедн чамд хамцаһан хурахла, йовлһна болзг ирхлэ туста болх. ³ Кемр хойр бүшкүрин э хархла, хамцан кевтэн чам тал Харһлтын Шатрин үүднд цуглрх зөвтэ. ⁴ Кемр нег бүшкүрин э хархла, чам тал зуг хардачнр ирх – Израилин миңһэд багмудын хардачнр. ⁵ Кемр үүмэнэ э жиңнэд хархла, зүн тал бөөсн церг хаалһд харад йовтха. ⁶ Кемр хойрдад чаңһар үүмэнэ э жиңнэд хархла, өмн үзгт бөөсн

цeрг бээрнэсн кeндртхэ. Бүшкүрин э жиннэд хархла, цeргчнр ормасн кeндрэд йовх зөвтэ. ⁷Кемр хург кeхэр дуудхла, жицнүллго йирдэн э харһтн. ⁸Бүшкүрэр гeлнгүд э харһх зөвтэ – Ахарона хөөт үйнр. Эннь тaднд мөңк өгчөх зокал, энүг үйэс үйд бэртн.

⁹Эврәннь һазрт тaдниг дэврсн дээснлөһөн дөөлдхлэрн, бүшкүрэрн э өгтн. Эннь Дeед Эзнэ, тaднa Бурхна өмн сана орулжах темдг болжана. Тaдн дээснэсн авргдхит. ¹⁰Байрин цуг өдрмүдт – нээрин болн шин сар урһх цагла – шаталһна болн эвцлһнэ бэрц авч ирж бүшкүрэрн э харһтн. Эннь тaднa тускар тана Бурхна өмн сана оруллһн болх. Би Дeед Эзн, тaднa Бурхн.

Израилин улс хаалһдан харчана

¹¹Хойрдгч жилин хойрдгч сарин хөрдгч өдр үүлн Бооцана өргө гер деер өөдлэд харв. ¹²Израилин улс Синай кeдэ һазрас һарад хаалһдан орв. Паран гидг кeдэ һазрт үүлн зогсв. ¹³Мошеһөр дамжад Дeед Эзнэ өгсн зааврар тeдн түрүн болж аяндан харч йовв.

¹⁴Түрүлэд Йудан хөөт үйнрин цeрг баг-багар ард-ардасн йовцхав. Тeдниг Аминадавин көвүн Нахшон толһалв. ¹⁵Исахарин отгин багиг Цуарин көвүн Натаналь толһалв. ¹⁶Завулуна отгин багиг Хелона көвүн Элиав толһалв. ¹⁷Дарунь өргө гер хурагдв. Гершона болн Мерарин хөөт үйнр өргө гериг авад йовцхав.

¹⁸Дарунь Рубена цeрг баг-багар ард-ардасн йовцхав. Тeдниг Шедеурин көвүн Элицур хардв. ¹⁹Шимона отгин багиг Цуришадаян көвүн Шелумиэл хардв. ²⁰Гэдин отгин багиг Деуэлин көвүн Эльясaф хардв. ²¹Дарунь Кахатын хөөт үйнр өргө герин эрүн юмс авад йовцхав. (Тeдниг шин бээрнд иртл, өргө гериг босхчкх зөвтэ бөөсмн.)

²²Тeднэ дару Эпримин хөөт үйнрин цeрг баг-багарн ард-ардасн йовцхав. Тeдниг Амихудын көвүн Элишама хардв. ²³Манашен отга багиг Педацуурин көвүн Гамалиль хардв. ²⁴Беняминэ отга багиг Гидеонин көвүн Авидан хардв.

²⁵Товчлгчднь Дана хөөт үйнрин цeрг баг-багарн ард-ардасн йовцхав. Тeдниг Амишадайин көвүн Ахиэзер хардв. ²⁶Ашерин отгин багиг Охрана көвүн Пагиэл хардв. ²⁷Напталин отгин багиг Энана көвүн Ахира толһалв.

²⁸ Израилин улсин багмуд ард-ардасн аяндан йовлһн тиим болв.

²⁹ Тенд Ховав бас бөөж. Ховав Мошен хадм эцкин Реуэлин көвүн. (Реуэл Мидьяна келн-улсин күн бөөж.) Моше Ховавд келв:
– Бидн Деед Эзнэ өгнөв гисн һазр тал йовжанавидн. Маднла йов, чамд сән болдгар бидн чамд килмжән өгнөвидн. Деед Эзн Израильд туста керг күцөх болж үгән өгв!

³⁰ Болв тернь иигж хэрү өгнө:

– Уга, би эврәннь орн-нутг тал однав, төрскн талан.

³¹ – Мадниг бичэ хай! – гиж Моше келнэ. – Чи кэдэ һазрт зогсх кергтэ орм олж чаднач, чи мадна нүдн-амн болхич. ³² Кемр чи маднла йовхла, Деед Эзн маднд туста керг күцөхлө, бидн чамд сән болдгар килмжән өгхвидн...

³³ Деед Эзнэ Синай уулас салад хархларн тедн һурвн хонгтан йовцхав. Һурвн хонгин туршарт Деед Эзнэ Бооцана хээрцг өмн йовв. Хонх орм тер теднд үзүлж бөөв. ³⁴ Өдртнь тедн бөөрән хайж хархла, Деед Эзнэ үүлн деернь бөөв. ³⁵ Хээрцгиг хаалһд авад йовхла, Моше иигж келдмн:

«О, Деед Эзн, оньган өгтн!
Тана дөөсн тартха,
Танд дурго эмтн һарад зултха!»

³⁶ Бооцана хээрцг зогсхла, Моше иигж келдмн:

«Израилин олн миңһн эмтнэ Деед Эзн,
маднла бөөтн!»

Израилин эмтнэ шууган

11 ¹ Олн-эмтн шуугад һундлан келнэ, Деед Эзн энүгинь соңсна. Соңссна хөөн Терүнэ ур күрнэ. Тегэд Деед Эзнэ һал шатв, бөөрнэ хол әңгнь шатв. ² Олн-эмтн Мошег дуудна, Моше Деед Эзнд мөргнэ, тиигхлө һал унтрна. ³ Тер ормд Тавера* гидг нер өгнэ. Яһад гихлө тенд тедн дунд Деед Эзнэ һал шатв.

* ^{11:3} Тавера – еврей келәр «һал шатлһн» гисн чинртэ.

⁴ Израилин эмтнлэ ниилсн зүсн-зүүл отга эмтн эврэ онц заңта бөөж. Теднэ ардас Израилин улс бас уульдг болцхав.

– Мах ода идсн болхнь! – гиж тедн келцхэв. ⁵ – Маднд Египетд өнгөр заһс, хаяр, һу, ноһан мәнгрс, цуунгла эдл мәнгрс болн сермсг өгдгиг бидн саннавидн! ⁶ Энд мел юмн уга, һанцхн манна хот иднэвидн. Терүнэс мадна седкл зовна.

⁷ Манна болхла, кориандрин экнэ бөөдлтэ, өнгөрн хагсу каңкнсн салмин бөөдлтэ билэ. ⁸ Эмтн йовад манна хотыг цуглулад теермин чолунд теермдэд эс гиж үүлүр үүлдг. Дэкэд буһшд чанад эс гиж терүгэр һуйр болһдг бөөж. Тер һуйр амтарн олив тоснд болһсна бөөдлтэ. ⁹ Сөөһөр бөөрнд чиг буухла, терүнлэ хамдан манна ундг билэ.

¹⁰ Моше оln-эмтнэ уульжахиг соңсна. Өрк-бүл болһн эврәннь шатрин үүднд уульжана. Деед Эзнэ ур босад, Мошед йир гейүртэ болв. ¹¹ Тегэд Моше Деед Эзнд келнэ:

– Яһад Та намаг, эврәннь мухлаг, зоважанат? Юуһарн би Танд эс таасгджанав? Яһад Та эн эмтиг намаг килмжән өгч хэлэтхэ гижәнэт? ¹² Би эн эмтнд үр тогтави, би эдниг һарһви? Эн эмтиг бичкдүдлэ эдлэр, хэлэдг күүкд күн кевтэ, һар деерән авч йовтха гиж заклат (Та теднэ өвкнрт андһар өгсн һазрт күргх боллат). ¹³ Эн оln-эмтнэ төлэ би альдас мах авхмб? Тедн мах идхэр ууляд намаг ээрчэнэ. ¹⁴ Би һанцарн теднд килмжән өгч чаджахшув. Нанд дегд күнд болжана. ¹⁵ Кемер Та цаарандан чигн намаг тиигж бэрхэр седжэхлэ, тиигхлэ буйн болтха, тиим зовлң дэкж үздгоһар алтн намаг!

Далн медэт Мошед дөң болна

¹⁶ Деед Эзн Мошед келнэ:

– Израилин 70 медэтиг нан тал дууд. Тедниг – медэтириг болн ахлачнириг – чи таньдг болхич. Харһлтын Шатр тал тедниг авч ир. Чамла хамдан тедн Харһлтын Шатрин өмн зогстха. ¹⁷ Би бууһад тенд чамла күүндхүв. Чини деер бөөжэх Сөкүснэс Би авад теднд өгнөв. Тедн чамла хамдан эмтнэ тускар өгчөх чини килмжиг хувалцтха. Тегэд чи һанцарн тер күнд ацаг даашгоч. ¹⁸ Оln-эмтнд болхла кел: «Бийән әрүслтн, маңһдурк мах идх өдрт белн болтн. Деед Эзнэ өмн тадн уульжавт, мах идхэр седжәнэвидн, Египетд таднд сән билэ гиһэд келжэввт. Тегэд Деед Эзн таднд

мах өгх! Тадн цадтлан идхит! ¹⁹ Махиг тадн 1 өдр биш, 2 өдр биш, 5 өдр биш, 10 өдр биш, 20 өдр чигн биш идхит, ²⁰ бүкл сардан – хамрарн эс хартл идхит, жигшглэн идхит! Тадн дунд бөөх Деед Эзиг бурушаснд тиим болх. Терүнэ өмн ууляд тадн келжэлэт: Ю хээж бидн Египетэс нарч йовсмб?»

²¹ Моше келнэ:

– Энд нанла хамдан 600 000 йовһн дээч бөөнэ. Теднд Та сардан күрх мах өгчөнөв гижэнэт! ²² Кемр бод болн үүрмг малыг кевтнь алхла, тернь күртхий? Теңгст бөөх захсиг цугтаһинь бэрж авхла, тернь күртхий?

²³ Болв Деед Эзн Мошед келв:

– Деед Эзнэ нар күчн уга болхий? Нэ, хэлэ, Мини келсн үг күцхий аль угай!

²⁴ Моше нарад оln-эмтнд Деед Эзнэ келсиг күргв. 70 медэтиг Моше хураһад Шатриг бүслэд зогстха гив. ²⁵ Деед Эзн үүлэр бууһад Мошелэ күүндв. Дарунь Моше деер буусн Сәкүснэс авад 70 медәтд өгв. Өгсн Сәкүсн медәтнр деер буухла, тедн аәлдсн үгмүд келжәһәд зогсцхав.

²⁶ Бөөрнд бөөсн бийнь бас хойр күн деер Сәкүсн буув. Негнәннь нерн Элдад, хойрдгчнь – Медад. Тедн хоюрн медәтнрин тоод йовсмн, болв Шатр тал нарч ирсмн уга. Тегәд тедн бөөрн дотран аәлдслв. ²⁷ Нег зарц гүүж ирәд Мошед келнэ:

– Элдад болн Медад бөөрндән аәлдслжәнә!

²⁸ Баһ цагасн Мошед нөкд болжасн Навина көвүн Ешуа хәәкрнә:

– Моше, мини нойн, тедниг тагчгртн гиж келтн!

²⁹ Болв Моше терүнд келнэ:

– Эннь чи намаг хәэрлж харсчанчи? О, кемр Деед Эзнэ әмтн цугтан аәлдсдг болсн болхнь! О, кемр Деед Эзн тедн деер Әврәннь Сәкүс буулһсн болхнь!

³⁰ Моше тегәд Израилин медәтнрлә хамдан бөөрн талан хәрү ирв.

Бөдн шовуд болн шууга татсн әмтиг засглһн

³¹ Деед Эзнэ илгәсн салькн көдлв. Тер салькн теңгс талас бөөрнд бөдн шовуд авч ирв. Бөөриг эргүләд нег хонга өдрин

хаалһин дуунад үзг болһн тал хойр тоха өндртэн баг бөдн шовуд кевтнэ. ³² Эмтн тер шовудыг цуглулад авцхав. Кевтсн шовудыг эмтн тер өдртэн, сөөни дуусн, маңһдур өдрин дуусн цуглуулцхав. Күн болһн 10 хомерэс баһар авсн уга. Дэкэд бөөриг эргүлэд бөдн шовуд тэвв. ³³ Болв тер махан жажлж, идж чиләһэд уга бөөтл, деерэснь Деед Эзн теднд цухлан буулһад зовлңтаһар алв. ³⁴ Тер ормиг Киврот-Таава* гиж нерәдв. Яһад гихлэ тенд юм холдг эмтиг оршацхав.

³⁵ Киврот-Таавас Израилин улс Хацерот тал ирцхэв. Тенд тедн зогсцхав.

Мирьям Ахарон хойр Мошелә керлднә. Мирьямиг засглһн

12 ¹ Моше бийдән Кушин һазрас герг буулһж авснднь терүг Мирьям Ахарон хойр гемшәжэв. (Кушин һазрас Моше герг авч.) ² Тедн келв:

– Деед Эзн зуг Мошелә күүндви? Маднла Тер күүндсн угай?

Деед Эзн теднә келсиг соңсв. ³ (Моше болхла йир номһн бөөж, һазр деер бөөсн әмтнәс хамгин номһн күн.)

⁴ Деед Эзн генткн Мошед, Ахаронд болн Мирьямд келв:

– Ёурвулн Харһлтын Шатр тал одтн.

Тедн йовна. ⁵ Деед Эзн үүләр Шатрин үүднд тедн тал бууһад Ахарониг болн Мирьямиг дуудна. Тер хойр һарч ирнә.

⁶ – Мини келсиг соңстн! – гиж Деед Эзн келнә. – Тадн дунд Деед Эзнә әәлдәч бөөхлә Би терүнд үзгдлдннь, зүүдндннь орж күүндхүв. ⁷ Эврәннь мухла Мошелә талданар – Би Эврәннь әмтән терүнд даалһув! ⁸ Би терүнлә нүүрцәд күүнднәв. Би терүнлә нуувч угаһар харһнав. Деед Эзнә дүриг тер үзнә. Мини мухла Мошег тадн әл уга яһж гемшәввт?

⁹ Деед Эзнә цухл теднд буув. Деед Эзн хажугшан йовж одв.

¹⁰ Үүлн Шатрас салат һарв. Мирьям болхла проказа гемәр гемнәд цаснла әдл болв. Ахарон Мирьям тал эргәд хәләхлә, тернь мел кевтән проказа гемәр бүркгдж. ¹¹ Тегәд тер Мошед келнә:

* 11:34 *Киврот-Таава* – еврей келәр эннь «юм холдг әмтнә үкәр».

– Мини нойн! Мана хэргэр харһсн килнцэс кэлтэ бичэ мадниг засгл! ¹² Мирьямиг экин геснэс өрэлдэн үмкэрсн бөөдлтөһөр үкж харснала эдл бичэ үлдэ.

¹³ – Бурхн минь! Эдгэти энүг! – Моше Деед Эзиг сурна.

¹⁴ – Кемер терүнэ эцк чирэднь нульмсн болхла, долан хонгтан тер му нер зүүх билэ. Тегэд терүг долан хонгт бөөрнэсн салһтн, – гиж Деед Эзн Мошед келнэ. – Дэкэд хэрү ирхтэ.

¹⁵ Тегэд Мирьям долан хонгт бөөрнэсн салу бөөнэ. Израилин улс терүг хэрү эс ирл ормасн көндрсн уга.

Арвн хойр гетэч Канана һазриг шинжлжэнэ

13 ¹ Дэкэд тедн Хацеротыг үлдөһэд Паран гидг көдэд ирэд зогсцхав. ² Деед Эзн Мошед келнэ:

³ – Израилин улст Мини өгчөх Канана һазриг хэлэтхэ гийһэд эмтиг йовул. Отг болһнас нежөһэд һардачһриг илгэ.

⁴ Паран гидг көдө һазрас Моше Деед Эзнэ заасар теднэс эн эмтиг түрүлэд йовулв. Тедн цугтан Израилин эмтнэ һардачһр билэ. ⁵ Теднэ нерд эн:

Рубена отгас – Закурин көвүн Шамуа;

⁶ Шимона отгас – Хорин көвүн Шафат;

⁷ Йудан отгас – Ефунен көвүн Калев;

⁸ Исахарин отгас – Йосипин көвүн Игал;

⁹ Эпримин отгас – Навина Осия;

¹⁰ Беняминэ отгас – Рафун көвүн Палти;

¹¹ Завулуна отгас – Содин көвүн Гадиэл;

¹² Йосипин отгас (Манашен отгас) – Сусин көвүн Гадди;

¹³ Дана отгас – Гемалин көвүн Амиэл;

¹⁴ Ашерин отгас – Михаилин көвүн Сетур;

¹⁵ Напталин отгас – Вафсин көвүн Нахби;

¹⁶ Гэдин отгас – Махин көвүн Геуэл.

¹⁷ Канана һазриг хэлэтхэ гиж йовулсн эмтнэ нерд эн. (Навина көвүн Осияд болхла, Моше Ешуа гидг шин нер өгв.) ¹⁸ Канана һазриг хэлэтхэ гийһэд йовулхларн Моше теднд келв:

– Негев дэврэд уулта хазр тал йовтн! ¹⁹ Тер хазриг шинжлэд хэлэхэд ямаранинь медж автн. Ямаран эмтн тенд бөөдгинь: чаң-чиирг угаһинь, тооһарн баһий, эс гиж олн бөөнү? ²⁰ Тер эмтнэ хазр ямаран: сэн, муй? Тер эмтн альд бөөцхэнэ: селэдэр эс гиж батлгдсн балһсдарий? ²¹ Тендк хазр ямаран: сэн урһцтай эс гиж өслт угай? Модд тенд урһдг угаһинь медж автн. Тер хазрин темснэс эрк биш авч иртн.

Тер цагт уста үзмин түрүн урһц цуглуулж авчасмн.

²² Йовулгдсн улс Цин көдө хазрас Лего-Хаматын өөр бөөх Ре-хов күртл хазриг шинжлэд хэлэхэнэ. ²³ Негев хазриг давад тедн Хевронд күрнэ. Тенд Анакин хөөт үйнр* Ахиман, Шешай болн Талмай бөөцхэж. (Хеврон Египетин Цоан гидг балһснас долан жил эрт тогтагдж.) ²⁴ Тедн Эшкол гидг тиньгр хазрт ирэд үстэ үзмин нег темстэ ац керчж авна. Тер темсиг модн деер өргж йовхин төлө хойр күн кергтэ болв! Тендэс тедн гранат модна темс болн инжр бас авцхав. ²⁵ (Тер орм Эшкол гидг тиньгр хазрин нер зүүв. Тенд Израилин эмтн уста үзмин темс авсна тодлврта болв.) ²⁶ Одсн хазриг кевтнь хэлэхэд йовулгдсн улс 40 хонад хэрү ирцхэв.

²⁷ Паран көдэд бөөсн Кадеш тал ирэд, Мошед, Ахаронд болн Израилин улсин цуг хамцанд үзсэн келж өгэд, тер хазра темсд үзүлцхэв. ²⁸ Мошед иигж келцхэв:

– Чини илгэсн хазрт бидн одвидн. Тер хазр үндэн үсэр болн балар байн. Теднэ темсд эн! ²⁹ Хэрнь, тенд бөөх эмтн чаң-чиирг, балһсднь ик, бат. Бидн тенд Анакин хөөт үйнриг чигн үзвидн! ³⁰ Амалекин улс Негевд бөөцхэнэ, хетмүд, евүсмүд болн амореймүд уулмудт бөөцхэнэ, кананахн – теңгсин көвөд дөкэд Йордана эрг көөхэд.

³¹ Мошег бүслж зогсжасн эмтиг Калев тогтнулхар седнэ.

– Йовад тер хазриг булаж авхмн! – гицхэв тедн. – Бидн тедниг диилхвидн!

³² Зуг Калевлэ хамдан тиигэрэн одсн улс зөвшөрсн уга:

---

* ^{13:23} Анакин хөөт үйнр, анакмуд – Израилин эмтн ирхэс урд, Хеврон ээмгт Кананд бөөрлж бөөсн улсин негнь. Тедн ик оврта эмтнэ хөөт үйнр анакмуд дегд чидлтэ болн өндр нурһта бөөж.

– Бидн теднлэ дээлдж чадшговидн. Тедн маднас чидлтэ!

³³ Израилин улс дунд тедн үзсн назрин тускар му зэнг харһад бөөв.

– Мадна йовад хэлэсн назр тенд бүүрлсн эмтиг зальгдг чигн! Тенд мана үзсн улс цугтан өндр ик нурһта. ³⁴ Бидн тенд эвр ик цогцта улсиг үзвидн (Анакин көвүд баатр тохма күн). Терүнэ хажуд бидн царцахан бөөдлтэ болвидн, теднэ нүднд царцахас болж үзгдвидн.

Олн-эмтнэ шууган

14 ¹ Хамцана эмтн цугтан чаһар хээкрцхэв. Дарук сөөни дуусн эмтн уульцхав. ² Израилин улс Мошелэ болн Ахаронла керлдв. Тер хойрт хамцана эмтн келв:

– Бидн Египетд эс гиж эн көдө назрт үксн болхла сэн болх билэ! ³ Ю хээж Деед Эзн мадниг тер назр тал авч йовхмб? Тенд бидн үлдэс үкхин төлэй? Мадна гергд болн үрд бэрэнд авгдх. Хэрү Египет тал йовсн деер болвза?

⁴ Эмтн хоорндан күүндцхэв:

– Ёардачан шүүж авад, хэрү Египет талан орхмн!

⁵ Моше Ахарон хойр хамцана эмтнэ өмн түргүр унцхав. ⁶ Тер назр хэлэхэр одсн эмтнлэ хамдан Навина көвүн Ешуа болн Ефунен көвүн Калев хойр хувцан шуулцхана. ⁷ Тедн Израилин улсин хамцана эмтиг иткүлхэр келцхэв:

– Мана йовад хэлэсн тер назр йир сэн, йир сэн! ⁸ Кемр бидн Деед Эзнд кергтэ болхла, Тер мадниг тиигэрэн күргх, тер үсэр болн балар байн назриг маднд өгх. ⁹ Зуг Деед Эзнэ өмнэс бичэ буцтн! Тер назра эмтнэс бичэ ээтн – бидн диилхвидн! Тедн эврэннь харслтан геецхэв, маднла болхла Деед Эзн. Бичэ теднэс ээтн!

¹⁰ Болв хамцана эмтн тедниг чолуһар цокхар седцхэв. Тиигхлэнь Харһлтын Шатрин өөр Израилин улст Деед Эзнэ туурмж буув.

¹¹ Мошед Деед Эзн келв:

– Кедү цагтан эн эмтн Нан тал дурго болж хэлэхмб? Тедн дунд Би өвэрц йовдл харһсн бийнь Нанд итклго бөөхмб? ¹² Би теднд маальг гем өгэд алнав. Чамас Би шин эмт харһнав. Тедн улм олн болн чаһ-чиирг болх.

¹³ Болв Моше Деед Эзнд келв:

– Энүнэ тускар Египетин улс соңсх. Теднэ үлмөһөс күчэр Та, Эврәннь чидлэРН эн улсиг дахулж һарһсн эс болжану? ¹⁴ Учрсн йовдлын тускар тедн тер һазрин эмтнд келж өгх. Таниг, Деед Эзн, эн эмтн дунд бөөһөд БийэРН үзгджэхиг, Тана үүлн эн эмтн деер бөөхиг, Та эврэн өдртнь үүлн дотр, сөөднь һал һарһад эднэ өмн йовхиг тедн соңсж. ¹⁵ Кемр Та эн эмтиг нег чигн кү үлдөлго алхла, Тана туск зөңг соңссн эмтн иигж келх: ¹⁶ «Өгнөв гиһөд андһаран төвсн һазрт эн улсиг Деед Эзн күргж чадлго көдө һазрт тедниг алв!» ¹⁷ Деед Эзнэ күчн тууртха! Та Эврэн келлөлт: ¹⁸ «Деед Эзн тесвртэ болн хөөрлөт! Тер күүнө буруг болн килнциг даана, болв бурутаһинь бурута биш гиж Тер тоолхш. Эцкнрин һарһсн гемд үрдинь засглна, ачнринь, жичнринь засглна!» ¹⁹ Египетэс һарһсн өдрэс эндр күртл яһж Та геминь тэвж йовснла эдлэр Эврәннь алдр хөөрлөтэРН эн эмтнө килнцинь тэвж өгтн!

²⁰ Тиигхлэ Деед Эзн келв:

– Би тедниг чини сурсар хөөрлөжөнөв. ²¹ Болв БийэРН болн цуг һазр дүүргжэх Эврәннь туурмжар андһар өгчөнөв: ²² Мини туурмжиг болн өвэрц йовдл үзсн эмтн Намаг соңслго бөөцхөв, арв дөкж Намаг сөрцхөв. Тиим йовдлыг Би Египетд болн көдө һазрт үзүллөв. ²³ Теднэ өвкнрт Мини андһар өгсн һазриг кен чигн күн теднэс эн һазриг үзшго! Нанд дурго болжах улс терүг үзшго. ²⁴ Болв Мини мухла Калев седклэРН тиим күн биш. Нанд тер иткв. Би терүг ачлад үзэд медсн һазртнь күргнөв. Терүнэ хөөт үйНР эн һазриг эзлх! ²⁵ ...Тер орн-нутгин тегш һазрт Амалекин улс болн Канана улс бөөцхөнө. Маңһдур хэрү эргэд Улан теңгсин хаалһар көдө һазрт одтн.

Буцлт кесн улст Деед Эзнэ засглһн

²⁶ Деед Эзн Мошөд болн Ахаронд келнө:

²⁷ – Көдүдэн эн керг уга эмтнэ хамцан Нанд һундлан келэд бөөхмб? Израилин улс яһж һундлан келжэхинь Би соңсж бөөнөлм! ²⁸ Теднд Нанас кел: «БийэРН андһар төвжөнөв. Авхар седсэн тадн Нанас авхит!» ²⁹ Тадна күш эн көдөд үлдх. Нанд һун-

джасн тадна тохма 20 наста болн терүнэс ах настань тоолгд-
снаннь күш цугтан тенд үлдх! ³⁰ Тадниг бөөлһх болад Мини
андһар өгсн һазрт Ефунен көвүн Калевэс болн Навина көвүн
Ешуас талдан күн оршго. ³¹ Бэрэнд бичэ ортха гиж ээжэсн тад-
на үрдиг Би тадна һолсн һазрт авч однав. Ямаран һазр бээсинь
тедн үзх! ³² Тадна күш болхла эн көдэд үлдх. ³³ Эн көдэд тадна
үрд 40 жилдэн мал хэрүлх. Тадна ухаһан сольснас көлтэ сүүлин
күн эс үктл үрдтн засглгдх. ³⁴ Дөчн өдр тадн һазриг шинжлж
хэлэввт. Эн өдрмүдин тооһар, өдрин ормд нег жилдэн килнц
һарһсндан шоодврт орхит – 40 жилдэн! Тегэд тадн Мини цухл
медхит». ³⁵ Эннь Би, Деед Эзн, келжэнэв! Мини өмнэс буцсн
эн керг уга өмтнэ хамцаг Би тиигж кехүв. Эн көдэ һазрт теднэ
чилгчнь болх. Тедн энд үкх!

³⁶ Канана һазриг хэлэтхэ гийһэд Мошен йовулсн улс хэрү ирэд
му зэңг тарав. Хамцана улс цугтан Мошег керлддг болв. ³⁷ Тер
һазрин тускар хорта зэңг һарһсн улс үкв. Деед Эзн тедниг засглв.
³⁸ Тер һазриг хэлэхэр одсн улсас Навина көвүн Ешуа болн Ефунен
көвүн Калев амд үлдцхэв.

Канана һазрт одх саам учрсн уга

³⁹ Моше Деед Эзнэ келсиг Израилин улст соңсхв, тедн һундрхв.
⁴⁰ Маңһдуртнь тедн уул тал йовцхав.

– Деед Эзнэ йовтн гисн тал бидн йовनावидн. Бидн килнц
һарһвидн! – тиигж тедн келцхэв.

⁴¹ Моше келв:

– Яһад тадн Деед Эзнэ заасиг эс күцэнэт? Таднд күцэмж уга
болх. ⁴² Керр Деед Эзн таднла эс йовхла, бичэ йовтн. Хортн
тадниг диилх. ⁴³ Тенд өмнтн – Амалекин улс болн Канана улс.
Тадн үлдэс үкхит! Тадн Деед Эзнэс салвт, Деед Эзн таднла дэж
бөөшго.

⁴⁴ Болв тедн уул деер һархар зөрцхэв. Деед Эзнэ Бооцана
хээрцг болн Моше теднэ бөөрнднь үлдв. ⁴⁵ Уулын бөөрн улс Ама-
лекин болн Канана өмтн тедниг тосад уулас бууцхав. Ирж йовх
улсиг тедн тосад ка цокад, Хорм гидг балһсн күртл көөцхэв.

Немр бэрцин тускар

15¹ Деед Эзн Мошед келнэ:
² – Израилин улст кел: Тадн Мини өгчэх бээрлэд бөөх
 hazрт ирхлэрн, ³ Деед Эзнд бэрц бэрхэр бод эс гиж үүрмг мал авч
 ирхлэрн, шаталһнд орулгдну эс гиж андһар өгснэ бэрц болну, эс
 гиж дурарн авч ирсн бэрц болну, эс гиж байрин бэрц болну –
 Деед Эзнд таасгдх каңкнсн үнр өргхлэрн, – ⁴ тиигхлэ Деед Эзнд
 бэржэх бэрцд өдмгин бэрц орултха. Буудян хуйрин ефэн нег
 арвнань болх. Тер хуйрин гина нег дөрвнэнь олив тосар элдтхэ.
⁵ Шаталһнд орулжах хурһн болһнла хамдан болн бэрцлэ хамдан
 асхх чаһрин гина нег дөрвнэһинь авч иртн.

⁶ Кемр хуцар бэрц бэржэхлэ, өдмгин бэрц ефэн арвн эңгин
 хойрнь буудян хуйрар элдсн, олив тосна гина хурвдгч эңгднь
 хольгдх зөвтэ. ⁷ Чаһрин бэрцд орулхин төлэ гина хурвдгч эңгнь
 болх. Эннь Деед Эзнд таасгдх каңкнсн үнр.

⁸ Кемр Деед Эзнд бух малар бэрц бэржэхлэ – шаталһнд орх эс
 гиж андһарар күцэжэх бэрц болну эс гиж эвцлһнэ бэрц болну –
⁹ тегэд тер бух деер өдмгин бэрц немгдх йоста: буудян хуйрин
 ефэн арвна хурвдгч эңгнь олив тосна гина өрөлднь хольгдх
 зөвтэ. ¹⁰ Чаһрин гина өрөлинь асхх кергтэ. Эннь Деед Эзнд
 халын бэрц, каңкнсн үнр Терүнд тааста. ¹¹ Кемр бухар, хуцар,
 хурһар эс гиж ишкэр бэрц бэржэхлэ кезэ чигн тиигж тадн кех
 йостат. ¹² Кедү малар бэрц бэржэнэт, тооһарн тиим өдмгин бэрц
 болн чаһрин бэрц болх йоста. ¹³ Деед Эзнд халын бэрц бэрхлэрн,
 Терүнд таасгдх каңкнсн үнр һарһхларн бөөрн күн болһн энүг
 күцэх зөвтэ.

¹⁴ Кемр нүүж ирсн күн эс гиж тадн дунд бөөх, тадна хөөт
 үйнр дунд бөөх бас кен чигн күн Деед Эзнд халын бэрц бэрхэр,
 каңкнсн үнр Терүнд таасгддгар тархахар седхлэрн, тер кергиг
 таднла эдлэр күцэх зөвтэ. ¹⁵ Хамцанд таднд болн нүүж ирсн улст
 нег диг-даран бөөтхэ. Эннь таднд мөнкинд үйэс үйд бэрх зокал.
 Нүүж ирсн күн Деед Эзнэ өмн таднла эдлэр бийэн бэртхэ. ¹⁶ Нег
 диг-даран, нег закон тадна төлэ болн тадн дунд бөөх нүүж ирсн
 улсин төлэ.

Шин урhцин хуйрар болhсн өдмгин дееж авч ирлhn

¹⁷ Деед Эзн Мошед келнэ:

¹⁸ – Израилин улст келж өг: «Мини күргж йовх hзрт ирхлэрн тадн ¹⁹ тер hзрт урhжах тэрэ-темс идхит. Деед Эзнд бэрц бэртн. ²⁰ Деед Эзнд шин урhцин хуйрар болhсн өдмгин дееж өргтн. Терүг тэрэнэ бээрнэс гиж нерэдтн. ²¹ Үйэс үйд түрүн болhсн өдмгэрн Деед Эзнд бэрц бэрх зөвтэт».

Тоолвр угаһар һарһсн килнц

²² Деед Эзн Мошед келсн зааврас эндүрэд негинь эс күцэсн болхла, ²³ таднд Мошеһэр дамжад Терүнэ зааврас ямаран чигинь эс күцэхлэ, тиигхлэ иигж кех кергтэ (Деед Эзнэ эн заавр өгсн өдрэс авн хөөннь, үйэс үйд күцэтн).

²⁴ Кемр хамцана хэлэвр тату болад эндү һарһсн болхла, тиигхлэ хамцан кевтэн бүрү малар шаталһна бэрц бэртхэ. Терүнэ каңкнсн үнр Деед Эзнд таасгдх. Бас бэрцд өдмг болн чаһр орултха, килнцэс цеврлһнэ бэрцд нег тек орултха. ²⁵ Израилин эмтнэ цуг хамцана төлэ гемэн хэрүллһнэ авъяс гелң күцэтхэг. Тегэд теднэ гемнь тэвгдх. Юңгад гихлэ тернь эндү болжасмн. Терүнэ төлэ тедн бэрц авч ирцхэв – Деед Эзнд һалын бэрц, бас килнцэс цеврлһнэ бэрцэн Терүнд бэрцхэв. ²⁶ Израилин улсин цуг хамцана болн тедн дунд бээх нүүж ирсн улсин гемнь тэвгдх. Яһад гихлэ эмтн цугтан эндүһэр му йовдл һарһцхав.

²⁷ Кемр нег күн эндүһэр гем һарһсн болхла, тер күн килнцэс цеврлһнэ бэрцд нег жил күрсн яма авч ирх зөвтэ. ²⁸ Тер эндүһэр му йовдл һарһсн күүнэ төлэ гемэн хэрүллһнэ авъясиг гелң Деед Эзнэ өмн күцэтхэ. Тер күүнэ төлэ гемэн хэрүллһнэ авъяс күцэх, тегэд терүнэ гемнь тэвгдх. ²⁹ Эндүһэр гем һарһсн кен чигн күүнд нег диг-даран бээх зөвтэ: Израилин улсин бээрн күн болну, тедн дунд бээх нүүж ирсн күн болну нег диг-дарата болх.

Зөрц һарһсн килнцин тускар

³⁰ Болв кемр кен чигн күн – бээрн күн эс гиж нүүж ирсн күн болв чигн – зөрц килнц һарһсн болхла, тернь Деед Эзиг һутажах

темдг. Тиим күн эврәннь келн-улс дундас уга кегдх. ³¹ Тиим күн Деед Эзнэ үгиг басад, Терүнэ заквр эвдв. Тер күн эврәннь келн-улс дундас уга кегдх, килнцэсн кэлтэ засглгдх.

Бемб өдр амрлһна диг-дара эвдсн күн алгдв

³² Израилин улс көдө һазрт бөөхлэрн бемб өдр нег күн түлө цуглуулж йовсинь үзцхэж. ³³ Үзсн эмтн тер күүг дахулад Моше, Ахарон болн хамцан тал авч одна. ³⁴ Түлө цуглуулж йовсн күүг бэрэнд орулна. Яһад гихлэ терүг яһж бэрх диг-даран уга бөөж.

³⁵ Деед Эзн Мошед келв:

– Эн күн алгдх йоста. Хамцана эмтн цугтан терүг чолуһар шивтхэ.

³⁶ Тер күүг хамцана эмтн цугтан бээрнэс һарһад чолуһар шивэд алцхав. Тиигтхэ гиж Деед Эзн Мошед закв.

Хувцна көвән цацгин тускар

³⁷ Деед Эзн Мошед келнэ:

³⁸ – Израилин улст кел: үйэс үйд тедн эврәннь хувцна көвөһәр цацг уйтха. Тер цацгудт көк утц орулх зөвтөт. ³⁹ Тер цацг хэләһэд тадн Деед Эзнэ заавриг санад күцэх зөвтөт. Тегэд тадна зүрк болн нүд авлх дүнгэ цалдң йовдл һарһшгот. ⁴⁰ Тадн Мини заавриг цугтаһинь тодлад күцэхит. Тегэд эврәннь Бурхндан эрүн болхит. ⁴¹ Би Деед Эзн, тадна Бурхн болхар тадниг Египетэс дахулад һарһлав. Би Деед Эзн, тадна Бурхн.

Корахин, Датана болн Авирамин буцлһн

16 ¹ Корах Ицхарин көвүн, Кахатын ач, Левин жич, Датан болн Авирам Элиавин хойр көвүн, Пелетин көвүн Он – дөкөд эдн Рубена хөөт үйнр – ² эдн цугтан Мошен өмнэс буцлт кенэ. Тедниг Израилин 250 эмтн дөңнв. Тедн цугтан хамцана һардачнр, хургудын толһачнр болн күндтэ улс бөөж. ³ Тедн Мошег болн Ахарониг бурушаһад өмннь зогсад иигж келцхэв:

– Таднд болжана! Хамцанд цугтан эрүн, Деед Эзн тедн дунд бөөнө. Яһад тадн бийён Деед Эзнэ хамцанас деер тоолжахмт?

⁴Теднэ келсиг соңсчкад Моше түргүр унв. ⁵Корахт болн хажһр кергт орлцжах улст тер кель:

– Өрүндэн Деед Эзн кен Терүнәһинь, кен әрүнинь болн кениг Бий талан өөрдүлхинь үзүлх! Тер Эврән шүүж авх күүнд Бий талан өөрдх зөв өгх. ⁶Тадн күжин сав авад, ⁷һал шатаһад, каңкнсн үнр һарһад Деед Эзнэ өмн зогсхатн. Деед Эзнэ шүүж авсн күн әрүн болх. Левин әмтн, болжана! Дегд давжанат.

⁸– Левин улс, соңстн! – гиж Моше Корахт келнә. – ⁹Израилин Бурхн таднд шишлң орм Израилин әмтн хамцанд өгв, Терүн тал өөрдх зөв өгв, Деед Эзнэ өргә герт көдлмш кех болн хамцанд заргдх зөв өгв. Эннь таднд баһ болжану? ¹⁰Деед Эзн чамд болн чини ахнр-дүүнрт, левитмүдт, Бий талан өөрдх зөв өгв. Тадн гелнгүд болхар седәд бөөнәт! ¹¹Чи болн чини нөкднр Деед Эзнэ өмнәс буцлт кеввт! Ахаронд гем уга. Яһад тадн терүнә өмнәс буцжанат?

¹²Моше Датаниг болн Авирамиг – Элиавин көвүдиг – авч иртхә гиж кү йовуль. Болв тедн келнә:

– Бидн одшговидн! ¹³Мадниг көдә һазрт үктхә гиж үсәр болн балар байн һазрас дахулж һарснчн баһджану? Чи мадна эзн болхар седжәнчи? ¹⁴Үсәр болн балар байн шин һазрт чи мадниг күргсн угач, тәрәнә болн уста үзмин һазр маднд өгсн угач. Әмтн сохр гижәнчи? Бидн чам тал одшговидн!

¹⁵Моше дегд уурлад Деед Эзнд келнә:

– Теднәс бичә бәрц автн! Би теднәс нам элжгн чигн авсн угав, нег чигн күүнд му юм кесн угав!

¹⁶Моше Корахт келнә:

– Маһндур чи болн чини нөкднр Деед Эзнә өмн зогстн: чи, тедн болн Ахарон. ¹⁷Күн болһн эврәннь савд күж тәвәд Деед Эзнә өмн авч иртхә: 250 күжин сав авч иртхә. Чи бас эврәннь күжин саван авч ир, Ахарон – эврәһән.

¹⁸Тедн цугтан эврәннь савдан һал орулад, күж тәвәд Харһлтын Шатрин үүднд Мошелә болн Ахаронла хамдан зогсцхав. ¹⁹Моше Ахарон хойрин өмнәс Корах хамцана әмтиг цугтаһинь хураһад Харһлтын Шатрин үүднд зогсав. Тегәд теднә нүүрт Деед Эзнә туурмж буув.

²⁰ Деед Эзн Мошед болн Ахаронд келв:

– ²¹ Эн хамцанас хооран хартн. Би эдниг нег агчмд уга кенэв!

²² Болв Моше Ахарон хойр түргүр унад келнэ:

– О, Бурхн минь, цуг эмтэ-киитэд эм өгчэх, Бурхн! Килнциг негхн күн харһв, Та цуг хамцанд ууран харһжанта?

²³ Деед Эзн Мошед келнэ:

²⁴ – Корахин, Датана болн Авирамин бөөх бөөрнэс хамцана эмтн цугтан холд хартхаг гиж заквр өг.

²⁵ Моше Датана болн Авирамин бөөрн тал йовв. Терүнэ ардас Израилин медэтнр дахцхав. ²⁶ Моше хамцана эмтнд келв:

– Эн килнцитэ му эмтнэ бөөрнэс хооран хартн, теднэ юмс бичэ көндэтн. Эс гиж теднэ харһсн килнциэс көлтэ тадн үкхит.

²⁷ Корахин, Датана болн Авирамин бөөрнэс эмтн хооран харцхав. Датан Авирам хойр гергдтэһэн, көвүдтэһэн болн нилх үрдтэһэн эврәннь шатрин үүднд зогсад үлдцхэв.

²⁸ Моше келв:

– Деед Эзн намаг илгәһэд цугинь кетхэ гиж заксинь тадн ода медхит. Эннь мини дурар кегджэхшиг медхит. ²⁹ Кемр тедн цуг эмтн үкдг әдләр үкхлэ, кемр теднд цугталань болдг хөвнь үзгдхлэ, тиигхлэ намаг тадн тал Деед Эзн илгәсн уга. ³⁰ Кемр Деед Эзн үзгдэд уга юм үзүлхлэ, кемр теднэ дор һазр шуурад цугтаһинь бөөсн зөөртәһинь зальгчкхла, әмдәр үклин һазрт тусхла, тегәд Деед Эзнд тедн дурго болсиг тадн медхит!

³¹ Мошег келәд төгсәхлэ, тер зогсжасн эмтн дор һазр шуурва:

³² ик нүкн һарад тедниг зөөртәһинь хамднь зальгчкв. Корахин әмтиг әдл-ахутаһинь кевтнь зальгчкв! ³³ Әмдәр тедн эврәннь әдл-ахутаһан үклин һазрт орв. Тедн деерк һазр бүтв, хурсн улс дунд тедн уга болв. ³⁴ Теднэ хәәкрлһ соңссн әмтн һарад зулцхав. Һазр тедниг зальгчкх гиһэд әәцхэв.

³⁵ Дәкәд Деед Эзнәс һал бууһад 250 кү алв. Тедн күжтә сав авч ирцхәж.

³⁶ Деед Эзн Мошед келнэ:

³⁷⁻³⁸ – Шатсн һазрт күжин савиг һаласнь цеврләд цугтаһинь Ахарона көвүн Элеазар цуглулж автха гиж зааж кел. Ода тер күжин савмуд килнцитә улсин әмәр әрүслгдв. Күжин савиг хавтхалад тәклин орм хаадг бүркә кетхә. Тедниг Деед Эзнд авч

ирдг бөөж, тегэд теднь эрүн болцхаж. Ода Израилин улст тедн темдг болтха.

³⁹ Һалд шатад үксн эмтнэ улан мөнгн күжин савиг Элеазар гелц цуглуулж авна. Терүгэр тэклин ормин бүркэ кенэ. ⁴⁰ Мошеһәр дамжад Деед Эзнэ заасар Элеазар кев. Талдан эмтнэ кен чигн күн, Ахарона хөөт үйнрәс талдан күн Деед Эзнэ өмн күж шаташгог тер бүркэ Израилин улст сана орулжана. Эс гихлэ Корахла болн терүнэ нөкдрлә болсн йовдл теднлэ учрх.

Моше Ахарон хойр оln-эмтиг харсна

⁴¹ Маһдуртнь хамцана эмтн цугтан Мошег болн Ахарониг гемшәһэд уурлцхана:

– Тадн Деед Эзнэ эмтиг алвт!

⁴² Мошен болн Ахарона өмнәс хамцан кевтән хурхла, тедн Харһлтын Шатр тал хәләхләрн үзцхәв: Шатриг үүлн бүркв, Деед Эзнэ туурмж буув. ⁴³ Моше болн Ахарон Шатр тал одцхав. ⁴⁴ Деед Эзн Мошед келнә:

⁴⁵ – Тадн эн хамцанас хооран һартн. Би эдниг цугтаһинь нег агчмд уга кенәв!

Тер хойр түргүр унцхав. ⁴⁶ Моше Ахаронд келнә:

– Эврәннь күжин саван авад тэклин ормас дотрнь шатчах һал, күж тәвәд хамцан тал адһад йов. Теднә төлө гемән хәрүллһнә авъяс күцә. Деед Эзнәс цухл иржәнә: үкл эклжәнә!

⁴⁷ Мошен келсәр Ахарон кев: хамцан тал гүүв, үкл экләд ирв. Ахарон һал деер күж тәвәд гемән хәрүллһнә авъяс оln-эмтнә төлө кев. ⁴⁸ Үксн, әмд эмтнә хоорнд Ахарониг зогсхла, үкл уурв. ⁴⁹ Корахла хамдан үксн әмтиг эс тоолв чигн, ут тоодан 14 700 күн тиигхд үкв.

⁵⁰ Ахарон Моше тал Харһлтын Шатрин үүднд хәрү ирв. Эмтн үкдгән уурв.

Ахарона мотр цецгәләд бүчрлө

17 ¹ Деед Эзн Мошед келнә:

² – Израилин улс чамд 12 мотр авч иртхә гиж заквр өг. Отг болһнас нежәһэд мотр авч иртхә. Тернь отгудын һардачһрин

мотр болх. Мотр болһнд эзнәннь неринь бич. ³ Левин отгин мотр деер Ахарона нериг бич. Отг болһна һардачас нежәһэд мотр. ⁴ Тер олн мотриг Харһлтын Шатрт Бооцана өмн тәв, Мини таднла харһдг ормд орк. ⁵ Мини шүүж авсн күүнә мотрт ац урһж һарад ноһан өңг һарх. Израилин әмтн тадниг зогслт угаһар керлддиг Би дәкж сонсдгоһар кенәв.

⁶ Моше терүнә тускар Израилин әмтнд келж өгв. Теднә һардачнр Мошед эврәннь мотран авч ирцхәв. Һардач болһнас нежәһэд мотр авч ирв – ут тоодан 12 мотр, тедн дунд Ахарона мотр. ⁷ Моше тер олн мотриг Деед Эзнә өмн Бооцана Шатрт тәвв. ⁸ Маңһдуртнь Моше Бооцана Шатрт орад Ахарона мотр үзв. Ахарона мотр – Левин отгин мотр – ноһан өңгтә болсинь Моше үзв. Терүн деер ацмуд урһад, цецгәләд, миндаль болж одж. ⁹ Деед Эзнә өмн кевтсн мотрмудыг Моше цугтаһинь авад Израилин әмтнд өгв. Тедн эврәннь мотран үзәд авцхав.

¹⁰ Деед Эзн Мошед келнә:

– Ахарона мотриг Бооцана хәэрцгин өмн тәв. Сонсхвр уга улст темдг болж энд бәәтхә. Тиигж чи Мини өмнәс кежәх теднә буцлһ уурулхич. Тегәд тедн алгдшго.

¹¹ Моше Деед Эзнә келсәр дигтәһәр цугинь күцәв. ¹² Тегәд Израилин улс Мошед келв:

– Болва, бидн үквидн, цугтан үквидн! ¹³ Деед Эзнә өргә гер тал өөрдснь үкх! Эннь мадна чилгчнь болжахмби?

Гелңгүдин болн левитмүдин зөв болн даалһвр

18 ¹ Деед Эзн Ахаронд келнә:

– Чи болн чини хөөт үйнр, бас чини отг кевтән әрүн бәәриг килнцәс бузрдашго даалһврта болхит. Чи, чини хөөт үйнр гелңгин мөргүлд килнц һарһшго даалһврта болхит. ² Бооцана Шатрин өмн көвүдтәһән мөргүл кехләрн Левин отгас, эцкиннь отгас нерәдсн ахнр-дүүнрән дууд. Тедн чамла бәәһэд дөң болтха. ³ Тедн чамд нөкд болад Шатрин көдлмш кетхә. Болв тедн әрүн юмс тал, тәкл тәкдг орм тал өөрдшго болжана. Яһад гихлә тедн үкж одх, тадн теднлә хамдан үкхит. ⁴ Тедн чамла хамдан Харһлтын Шатрин төлә дааврта болтха, ямаран чигн көдлмшән кетхә. Болв талдан күн тадн тал

бичэ өөрдтхэ. ⁵ Эрүн бээрнэ болн тэкл тэkdг ормин кедлмшиг тадн кетн, эс гиж цухл шинэс Израилин эмтнд тусх. ⁶ Би тадна ахнрдүүнриг, левитмүдиг Израилин эмтнэс авад таднд өгчэнэв. Эннь таднд Мини белг. Тедн Харһлтын Шатрт кедлхин төлэ Деед Энд өггдв. ⁷ Чи болн чини хөөт үйнр гелңгин мөргүлэн тэкл тэkdг ормд болн көшгин ард кех йостат. Би таднд гелңгин мөргүлиг белг гиж өгчэнэв. Кемр талдан күн өөрдхлэ, терүг алх кергтэ.

Гелңгүдт болн левитмүдт авч ирдг бэри

⁸ Деед Эзн Ахаронд келнэ:

– Би Нанд кесн бэрцсиг цугтаһинь, Израилин эмтнэ эрүн бэрцсиг цугтаһинь чини һарт орулжанав. Тедниг Би чамд, чини хөөт үйнрт өгчэнэв. Эннь таднд мөңкинд күртжэх хув болжана. ⁹ Нанд авч ирэд бээсн эрүнэс эрүн бэрцсин эңгнь чини болжана. Израилин эмтнэ Нанд авч ирэд бээсн цуг бэрцсин эңгнь, теднэ цуг өдмгүдин, килнцэс цеврлһнэ болн һаруһинь даалһна бэрцсин эрүнэс эрүн чини болн чини хөөт үйнрин болжана. ¹⁰ Тедниг эрүнэс эрүн юмн гиж идцхэтн. Зуг залус идх зөвтэ. Тернь чамд эрүн хот болтха.

¹¹ Израилин улсин белг гиһэд өгсн бэрцс цугтан чини болх. Тедниг чамд, чини көвүдт, күүкдт мөңкинд күртжэх хув гиһэд Би өгчэнэв. Чини өрк-бүлин кен чигн цевр күн терүг идж чаджана. ¹² Деед Энд авч ирсн хамгин сэн тосиг, хамгин сэн чаһриг болн буудяг шин урһцин түрүңкинь Би чамд өгчэнэв. ¹³ Деед Энд авч ирсн тэрэнэ түрүн урһцнь чини. Чини өрк-бүлин кен чигнь цевр болхла, теднэс идж чадх.

¹⁴ Израильд Деед Энд нерэдснь цугтан чини. ¹⁵ Күүнэ түрүн үрн болну, малын түрүн төл болну, Деед Энд нерэдэд авч ирснь чини болжана. Болв күүнэ түрүн үрн, цевр биш малын түрүн төл хулдж авгдх йоста. ¹⁶ Нег сар күрсн теднэ үннь цаһан мөңгэр 5 эрүн бээрнэ шекель ав (нег шекельд – 20 гера). ¹⁷ Болв үкрин төл, хөөнэ эс гиж ямана төл хулдгдшго. Эннь эрүн болжана. Теднэ цусар чи тэкл тэkdг ормд цацл цацхич, өөкинь шатахич. Эннь Деед Энд өргжэх һалын бэрц, каңкнсн үнр Терүнд тааста. ¹⁸ Тегэд махнь чини. Тиим кевэр белг гиһэд өрггджэх бэрцин өрчнь чамд тусжана, дөкэд бэрцин барун таша чини.

¹⁹ Израилин улс Деед Эзнд өргжэх эрүн бэрцсиг цугтаһинь Би чамд, чини көвүдт, күүкдт өгчөнөв. Эннь мөңкинд өггджэх тадна хүв. Эннь мөңкинд кегдсн бооцан – давсар батлгджана*. Деед Эзнэ өмн чамла болн чини хөөт үйрлэ кегдсн бооцан.

²⁰ Деед Эзн Ахаронд келнэ:

– Израилин эмтнэ һазрт чи хүв һазр авшгоч, тедн дунд чамд хүв уга болх. Чини хүв болн чини хүв һазр Израилин эмтн дунд эннь Бив. ²¹ Хүвэр һазрин ормд Би Левин хөөт үйрнт Харһлтын Шатрт көдлсн төлөднь Израильд цуг арвна хүвинь өгчөнөв. ²² Израилин улс Харһлтын Шатр тал өөрдшго юмн. Кемр өөрдхлэ – килнц һарһцхах, үкцхэх. ²³ Харһлтын Шатрт зуг левитмүд көдлмш кех йоста. Терүг килнцэс харх дааврта тедн. Эннь таднд мөңкинд күцэх зокал, үйэс үйд терүг күцэтн.

Левитмүдт Израилин эмтн дунд хүв һазр уга болх. ²⁴ Деед Эзнд бэрц гиһэд авч иржэснэ белгин арвна хүвинь Би левитмүдт өгүв. Эннь хүв һазрин ормд өггдв. Тегэд Израилин эмтн дунд теднд хүв һазр уга болх гиж келжэнөв.

²⁵ Деед Эзн Мошед келнэ:

²⁶ – Левитмүдт кел: Хүвэр һазрин ормд таднд Би Израилин улсас арвнаһинь авч өгүв. Терүнэсн Деед Эзнд бэрц гиһэд арвна хүвэснь арвнинь салһтн. ²⁷ Эннь тадна бэрц болж тоолгдх – хурасн буудян умш болн уста үзмин өткн шүүсн. ²⁸ Израилин улсас цуглулжах цуг арвна хүвэснь иим бэрц Деед Эзнд кежэтн. Эн бэрциг тадн Ахарон гелнд өгх йостат. ²⁹ Авч ирсн белгэс хамгин сээнинь салһад, эрүн әңгинь Деед Эзнд бэрц бәртн.

³⁰ Левитмүдт кел: «Арвна хүвэснь хамгин сээнинь салһж авхларн, үлдснь таднд хурасн буудян умшас болн уста үзмин шүүснэс авснала әдл болх. ³¹ Харһлтын Шатрт көдлснд таднд өгчэх ачлвр. Тедниг тадн болн тадна өрк-бүл дурта ормдан идж чаджанат. ³² Тегэд таднд килнц уга болх. Тадн эврәннь арвна хүвэсн хамгин сән әңгинь салһад өгчкләт. Тегэд Израилин эмтнэ авч ирсн эрүн бэрциг тадн бузрдашгот, үкшгот».

---

* 18:19 Библи дегтрт давсн чикәр бәәлһнә темдг. Давсн әдл-уушиг яһж үрәлһнәс урдаснь сағлна, тиим кевәр Деед Эзнә андһар сольгдхш.

Шар өңгтэ үкрин үмсн

19¹ Деед Эзн Мошед болн Ахаронд келнэ:
² – Деед Эзнэ заасн диг-даран эн. Израилин улс чамд шар өңгтэ үкр авч иртхэ гиж кел. Тер үкр эрмдг уга, ө уга, дэкэд көдлмшт дарлт уга болтха. ³ Терүг Элеазар гелнд өгтн. Бий бөөрнэсн хооран һарһад үкриг гелңгин хажуд алтхаг. ⁴ Элеазар гелң хурһан терүнө цуснд норһад дола дэкж Харһлтын Шатр тал цацтха. ⁵ Үкриг гелңгин нүднд шатах кергтэ: үкрин арсиг, махинь, цусинь болн дотрк бузр юмсинь шатах. ⁶ Гелң хошун модна тасрха, хуссопин ац болн улавр күрң өңгтэ эдин тасрха авад шатачах үкрин һалд хайтха. ⁷ Дарунь гелң эврәннь хувцан уһаһад, бийән уһах зөвтэ. Терүнэ хөөн гелң хэрү бөөрн талан одж чаджана, болв асхн күртл цевр биш болх. ⁸ Үкриг шатасн күн бас хувцан уһатха, бийән уһатха. Асхн күртл тер цевр биш болх. ⁹ Шатасн үкрин үмсиг цевр күн хураһад, бөөрнэс хооран цевр һазрт һарһтха. Израилин хамцана улс тер үмсэр килнцэс цеврллһнэ авъяс күцэхин төлө ус белдх йоста. Эһнь килнцэс цеврллһнэ бэрц. ¹⁰ Шатасн үкрин үмс цуглулсн күн хувцан уһах йоста. Асхн күртл тер цевр биш. Эһнь Израилин улст болн тедн дунд бөөх нүүж ирсн улст мөңкинд өггджэх зокал.

¹¹ Үксн күүг эрә көндэсн күн долан хонгтан цевр биш. ¹² Һурвдгч өдртнь болн доладгч өдртнь тер күн эн үмсэр цеврлгдхлэрн цевр болх. Кедр тер күн һурвдгч болн доладгч өдртнь эс цеврлгдхлэ, тиигхлэ цевр биш болжана. ¹³ Үксн күүг эрә көндөһад бийән эс цеврлсн күн Деед Эзнэ өргә гериг буздажана. Тиим күн Израилэс уга кегдх йоста. Тер күн цеврллһнэ усна цацл эс авсндан бузр болжана. Цевр биш бөөдл терүн деер бас үлджәнэ.

¹⁴ Кедр шатрт кен чигн үкхлэ диг-дарань иим: шатрт орж ирсн күн болһн, дотрнь бөөх күн болһн долан хонгтан цевр биш, ¹⁵ бүркэг уга ямаран чигн сав цевр биш. ¹⁶ Алгдсн, үксн, үкснэ яс эс гиж үкэр эрә көндэсн күн долан хонгтан цевр биш. ¹⁷ Тер күүг цеврлхин төлө килнцэс цеврллһнэ бэрцд орулад, шатагдсн үкрин үмсиг урсхмлын уста савд тэвхмн. ¹⁸ Нег цевр күн хуссоп авад тер уснд булхулад шатрт цацл цацтха, дотрнь бөөх юмсиг болн әмтиг болн ясинь эрә көндэсн, алгдсн, үксн болн үкэр эрә көндэсн күүнд

цацл цацтха. ¹⁹ Цевр күн цевр биш күүнд хурвдгч өдртнь цацл цацх йоста. Дэкэд доладгч өдртнь бас тиигх. Доладгч өдртнь тер күүг бузр бөөдлэснь цеврлх. Цеврдсн күн эврәннь хувцан, бийән уһатха. Асхнднь тер цевр болх. ²⁰ Цевр биш болсн күн, бийән цеврлэд угань хамцанас уга кегдх йоста. Тер күн Деед Эзнэ өргэ гер бузрдажана. Цеврлһнэ цацлд тер күрсн уга, тер цевр биш. ²¹ Эннь теднд мөңк зокал.

Цацл цацсн күн хувцан уһах йоста. Цеврлһнэ ус эрэ көндэсн күн асхн күртл цевр биш. ²² Цевр биш күүнэ көндэсн юмс цевр биш болх. Терүг эрэ көндэсн күн асхн күртл цевр биш.

Мирьямин үкл

20 ¹ Тегэд түрүн сарин эклцэр Израилин эмтнэ хамцан кевтән Цин гидг көдэд күрцхэв. Тедн Кадеш гидг балһсна хажуд зогсцхав. Тенд Мирьям өңгрв, тенд терүг оршав.

Уулын хадас нарчах усн

² Хамцана эмтнд усн күртлго бөөв. Тедн Мошег болн Ахарониг бурушаһад бүслэд зогсад ³ Мошег керлдцхэнэ:

– Мана ахнр-дүүнрлэ эдл Деед Эзнэ өмн үксн деер билэ! ⁴ Ю хээж та Ахаронла хамдан Деед Эзнэ хамцаг эн көдэ һазрт авч ирвт? Бидн малмудтаһан энд үктхэ гижэнт? ⁵ Ю хээж мадниг Египетэс эн му һазрт авч ирвит? Энд тэрэ тэрж болшго, инжр уга, уста үзм уга, гранат уга. Нам уудг усн уга!

⁶ Моше Ахарон хойр хамцана улсиг үлдэхэд Харһлтын Шатрин үүдн тал ирэд түргүр унцхана. Тегэд теднд Деед Эзнэ туурмж бууна. ⁷ Деед Эзн Мошед келнэ:

⁸ – Эн мотр авад Ахаронла хамдан хамцана эмтиг цугтаһинь дуудад хура. Дарунь цугтаннь нүүрт уулын хадас усн нартхаг гиж заквр өг. Чи уулын хадас ус нарһж авад эмтиг болн малмудыг цугтаһинь услхич.

⁹ Моше Деед Эзнэ зааврар өргэ герт Бооцана хээрцгин хажуд бөөсн мотр авна. ¹⁰ Моше Ахарон хойр хадын хажуд эмтиг хурана. Моше келнэ:

– Буцжах улс, соңстн! Тадна төлө бидн эн хадас ус харһж авхмн болвза?

¹¹ Моше хойр дэжж хадыг мотрарн цокв. Хадас усн икэр хоожв. Тер усн эмтнд чигн, малд чигн күртв. ¹² Деед Эзн Мошед болн Ахаронд келв:

– Тадн Нанд эс иткснэс көлтө, Израилин эмтнэ өмн Мини эрүн бөөдлийг эс медүлснэс көлтө, тегэд чигн тедниг, Мини өгчөх һазрт, күргх зөв таднд өггдөжөхш.

¹³ Эн булг – Мерибан усн. Тенд Израилин эмтн Деед Эзиг гемшэв. Болв Тер теднд Эврәннь эрүн бөөдлөн медүлв.

Эдомин улс Израилин эмтиг эврәннь һазрар йовулжсахш

¹⁴ Кадешэс Моше элчэн илгәһэд Эдомин хаанд келүлв:

– Израилин чини өөрхн төрлмүд келжәнө: ямаран күнд юмн мана хүвд күртсинь чи меднөч. ¹⁵ Мадна өвкнр Египетд ирлө. Бидн тенд удан бөөлөвидн. Египетин улс мадна эцкнриг урднь дажржаснла эдлэр мадниг дажрв. ¹⁶ Бидн Деед Эзиг дуудхла, Тер мадниг соңсад элчэн илгэв. Элчнь мадниг Египетэс дахулад харһв. Ода бидн Кадеш балһсна хажудк чини үлмән захд бөөнөвидн. ¹⁷ Чини һазрар йовх зөв маднд өгич! Бидн тэрэн, уста үзм дотраһар йовхшвидн, худгас ус уухшвидн. Бидн Хаана хаалһар* йовनावидн, чини үлмэд бөөх һазр эс давтл барун тал чигн, зүн тал чигн хажышговидн.

¹⁸ Болв Эдомин эмтн келв:

– Тадн мадна һазрар йовшгот! Кемр йовхар седхлө, бидн үлдөн һартан бәрэд тадниг тосад һархвидн!

¹⁹ – Бидн һол хаалһар йовनावидн. Кемр тадна ус уухла эс гиж малан услхла, бидн мөңгинь өгнөвидн. Маднд мел юмн керго, зуг хажуһартн давад һархар седлөвидн, – гиж Израилин улс келв.

²⁰ Болв теднь иигж хэрү өгв:

– Тадн мадна һазрар йовшгот!

---

* ^{20:17} *Хаана хаалһ* – һол хаалһ. Эн хаалһ Дамаск балһсиг ар үзгэс Улан теңслэ өмн үзгд ниилүлнө. Хаана мөр зүүдг тергд гиигнөр йовдгар, эн хаалһ өргн болн тегш бөөж.

Тегэд ик болн күчтэ дөөчнриг цуглулад тедн Израилин эмтнэ өмнэс босв. ²¹Тиим бөөдлэр Эдомин улс Израилин эмтиг эврэннь хазрар йовулсн уга. Израилин улс талдан хаалхар йовцхав.

Ахарона үкл

²²Кадешэс һарад Израилин хамцана эмтн цугтан Ор нертэ уул тал ирцхэв. ²³Тенд Ор уулын хажуд, Эдомин межәһэс хол биш Деед Эзн Мошед болн Ахаронд келв:

²⁴– Ахарон эврэннь өвкнр талан һарх йоста. Тадн Мериба булгин хажуд Мини келсиг соңссн угат. Тер учрар Израилин улст Мини өгчэх орн-нутгт Ахарон оршго. ²⁵Ахарониг болн терүнэ Элеазар көвүг Ор уул тал авч ир. ²⁶Ахарона гелңгиннь хувцинь тээлэд Элеазар көвүнднь өмск. Тенд Ахарон үкх, эврэннь өвкнр талан һарх.

²⁷Деед Эзнэ келсиг Моше күцэв. Хамцана нүүрт тедн Ор уул деер һарв. ²⁸Тенд Моше Ахарона хувцинь тээлэд, Элеазар көвүнднь өмскв. Ахарон уулын ора деер үкв. Моше Элеазар хойр уулас дорагшан буув. ²⁹Ахарониг үксинь медэд Израилин эмтн цугтан 30 хонгтан һундрхад уульцхав.

Арад гидг балһсна хааг диилһн

21 ¹Негев орн-нутгин Арад балһс залжах Канана хан Израилин улс Атарим талк хаалхар йовж йовхинь медв. Тер хан тедниг дэврэд, зэрмсинь кел бәрж авна. ²Тегэд Израилин улс Деед Эзнд андһар өгнө: «Кемр Деед Эзн эн эмтиг диилх диилвр маднд өгхлэ, тиигхлэ теднэ балһсдыг буйсахвидн». ³Деед Эзн тер күүнэ андһариг соңсад, Израилин улст Канана эмтиг диилх күч өгв. Тегэд тедн Канана эмтиг кевтнь балһсдтаһинь буйсав. Тер орм Хорм гидг нер зүүв.

Израилин эмтнэ керлдлһн. Улан мөңгн моһа

⁴Ор уулас Израилин улс Улан теңс тал Эдом төгөлэд хаалхар йовцхав. Хаалһдан эмтн седклөрн зовцхав. ⁵Тедн Бурхиг болн Мошег керлددг болв:

– Яһад тадн Египетэс мадниг дахулж һарһвт? Мадниг көдэд үктхэ гиввт? Энд хот уга, усн уга! Эн му хотас бидн жигшжэнэвидн!

⁶ Деед Эзн теднд хорта моһас илгэнэ. Моһас әмтиг хоран күргэд хатхна, Израилин улсин оlnь үкнэ. ⁷ Тиигхләнә әмтн Моше тал ирэд келцхәнә:

– Деед Эзиг болн чамаг керлдхләрн бидн килнц һарһжвидн. Деед Энд мөрг, мадниг моһасас хәэрлг!

Моше оln-әмтнә төлә мөргнә. ⁸ Деед Эзн Мошед келнә:

– Моһан дүрс кеһэд дәәнә темдг мет модн деер зүүһэд өрг. Моһа хатхсн күн болһн терүн тал хәлөтхә. Тегэд тер күн әмд үлдх.

⁹ Моше моһан дүрсиг улан мөңгәр кеһэд, дәәнә темдг мет моднд зүүһэд өргв. Моһа хатхсн күн болһн тер улан мөңгн моһан дүрсиг хәлөһэд әмд үлдцхәв.

Көдә һазрар йовлһн. Худгин хажуд дуулсн дун

¹⁰ Израилин улс хаалһдан орад Овог һазрт зогсцхав. ¹¹ Овотын хөөн тедн көдә һазрин Йе-Аварим гидг ормд зогсцхав. Эн көдә һазр Моавас зүн үзг тал бәәж. ¹² Дарунь тедн Зеред уулын хавчгт зогсцхав. ¹³ Терүнә хөөн тедн Арнон уулын хавчг давад көдә һазрт зогсцхав. Тер орм амореймүдин һазрин межәһәр бәәж. Арнон – Моавин межә. Моавин болн амореймүдин һазрин хоорнд бәәнә. ¹⁴ Деед Эзнә дәәнә Дегтрт тегэд чигн келгджәнә:

«Суфад бәәх Вахев чигн,
уулын хавчг чигн, Арнон чигн,
¹⁵ Ар гидг балһсн талас
Моавин межә күртл бәәх
уулын хавчгин ташус чигн».

¹⁶ Тендәс тедн Беэр бәәрн тал ирв. Тенд худг бәәж. Терүнә тускар Деед Эзн Мошед келсмн бәәж:

– Әмтиг хура, Би теднд ус өгнәв.

¹⁷ Израилин улс тенд ду дуулцхав:

«О, худг, усар дүүр!
Худгин тускар дуултн!
¹⁸ Энүг хардачнр малтла.
Энүг эмтнэ толһачнр малтла.
Тайгарн, мотрарн энүг малтла!»

Тер көдәһәс тедн Матан гидг һазр тал ирцхөв. ¹⁹ Матанас Нахалиэл тал, Нахалиэләс Бамот тал, ²⁰ Бамотас Моавин һазрт бәәх тегш һазрт ирцхөв. Тенд көдә һазр деер өөдлжәх Фасга уул бәәж.

Сихон Ог хойр хааг диилсн диилвр

²¹ Израилин улс амореймүдин хан Сихон тал сурвр кеһәд элчнрән йовулна:

²² – Чини һазрар давж һарх зөв маднд өг! Бидн тадна тәрәһәр болн уста үзмәр йовшговидн, тадна худгас ус уушговидн. Чини һазриг давтлан бидн Хаана хаалһар йовхвидн.

²³ Болв Сихон Израилин улст эврәннь һазрар йовх зөв өгсн уга. Хан эврәннь дәәчнрән цугтаһинь цуглулад, көдә һазрт тосад Яхац селәнә хажуд теднлә дәәлдв. ²⁴ Израилин улс Сихона дәәчнриг диилв. Тедн хаана орн-нутгиг Арнонас Ябок һол күртл, амонмудын һазр күртл кевтнь булаж авв (амонмудын һазр сән хаацта билә). ²⁵ Израилин улс амореймүдин балһсдынь цугтаһинь, Хешбон балһсиг селәдтәһинь бас булаж авад бәәрлв. ²⁶ Хешбон – амореймүдин Сихон хаана балһсн. Урдк Моавин хаанла дәәлдәд Сихон терүнә һазринь Арнон күртл цугтаһинь булаж авч. ²⁷ Тегәд чигн келмрчнр келцхәнә:

«Хешбон тал ирцхәтн!
Сихона балһсн тосхгдад батртва!
²⁸ Хешбонас һал һарв,
Сихона балһснас шатчах
һалын заль һарад,
Моавд Ар балһсиг чигн,
Арнона деерк уулмудын эздиг чигн зальгв.

²⁹ Моавин улс, тадн зовлцат!
Кемош бурхна эмтн, тадн үквт!
Теднэ залус зулад гүүцхэв,
Күүкд улсинь амореймүдин хан Сихон
бэрэнд авв.

³⁰ Бидн тедниг сумар дарвидн!
Хешбонас Дивон күртл цугтан үкцхэв!
Бидн Нофах болн Медева күртл
цугтаһинь күүчвидн».

³¹ Тиигж Израилин улс амореймүдин орн-нутгт эклэд бээрлв.

³² Дарунь Моше Язер гидг балһс хэлэтхэ гиж эмтиг илгэнэ.
Израилин улс Язер эргндк селэдиг булаж авна. Тенд урднь бөөсн
амореймүдин балһсдт тедн бээрлэд бөөцхэв.

³³ Тендэсн эргэд Израилин улс Башана һазр тал һардг хаалһар
йовцхав. Башана Ог хан теднэ өмнэс дөөчнрэн цугтаһинь дахулад
һарна. Эдрей балһсна өөр иргнд теднлэ дээлднэ. ³⁴ Деед Эзн
Мошед келнэ:

– Терүнэс бичэ э! Чини һарт Би терүг бийинь, терүнэ дөөчнриг
цугтаһинь, терүнэ һазр-усиг кевтнь өгчөнэв. Хешбониг һарджасн
амореймүдин хан Сихонла эдлэр чи терүг тиим кевэр кехич.

³⁵ Огаг чигн, терүнэ көвүдиг чигн, дөөчнриг цугтаһинь чигн
алад Израилин эмтн тер орн-нутгиг эзлв.

Израилин улсиг харатха гийэд Моавин хан Балак Баламиг йовулна

22 ¹ Тендэсн Израилин улс цааран йовад Моавин тегш һазрт
зогсцхав. Тернь Йордана ард Ерихона тус бөөж.

² Ципорин көвүн Балак Израилин улс амореймүдлэ ю кесинь
медв. ³ Моавин улс кевтэн теднэс икэр аэцхэв, яһад гихлэ тедн
тооһарн дегд оln бөөж. Моавин улс Израилин эмтнд дурго болад
теднэс аэцхэв. ⁴ Мидьяна медэтнрт моавмуд келцхэв:

– Эн оln-эмтн мана эргндкиг кевтнь уга кех – һазрт урһжасн
өвсиг бух уга кеснлэ эдлэр!

Тер цагт Моавин хан болжасн Ципорин көвүн Балак ⁵ Пе-
тор балһснд бөөсн Беорин көвүн Балам тал элчнрэн илгөһэд,

Баламиг дөң болтха гиж дуудна. (Петор балһсн Амона көвүдин һазрт Епрат гидг һол деер бөөж.) Тер келнэ:

– Египетэс эмтн ирэд һазриг кевтнь дүүргв, мини хажуд буув.

⁶ Ирэд мини сурвр күцэ: эн эмтиг чи хара. Ода эдн нанас чидлтэ, чамла би тедниг диилэд һазр-уснаһн көөж һарһж чадх чигн билэв. Чини хөөрлснчнь мел йөрэлтэ. Чини харасн күүнд харалчн тусна. Терүг би меднэлм.

⁷ Моавин болн Мидьяна медэтнр Балам тал ирэд, удһн керг күцэһнднь мөңг авч ирэд, Балакин келүлсиг күргнэ. ⁸ Балам келнэ:

– Энд хонтн, Деед Эзн нанд ю келхинь би таднд келсүв.

Моавин баячуд Баламинд хонна.

⁹ Бурхн Баламд үзгдэд келнэ:

– Чамла энд юн эмтн бөөнэ?

¹⁰ Балам Бурхнд келнэ:

– Моавин хан Балак, Ципорин көвүн, нанд келүлж: ¹¹ «Египетэс ирсн эмтн һазриг кевтнь дүүргв. Ирэд мини сурвр күцэ: теднд харалан тэвэд күрг. Би теднлэ дөөлдэд көөһэд һарһж чигн чадхмн болвзав».

¹² Бурхн Баламд иим хэрү өгнэ:

– Бичэ теднлэ йов. Чи тер эмтиг бичэ хара, яһад гихлэ тедн эдслгдсн эмтн.

¹³ Өрүнднь Балам Балакин элчнрт келнэ:

– Хэртн. Деед Эзн таднла йовх зөв нанд өгчөхш.

¹⁴ Моавин баячуд Балак талан хэрү ирэд келнэ:

– Балам маднла йовшго болв.

¹⁵ Балак шинэс элчнрэн йовулна. Эднь түрүңк эмтнэс улм байн болн күндтэ. ¹⁶ Тедн Балам тал ирэд келнэ:

– Ципорин көвүн Балак келүлв: «Нан тал ирх сурврим бичэ буруша. ¹⁷ Би чамаг күчтәһәр тоонав, келсичнь күцәнэв. Зуг ирич, мини сурвриг күцөһич: эн ирсн эмтнд харалан тэвич».

¹⁸ Балам Балакин баячудт келв:

– Балак нанд цаһан мөңгәр болн алтар дүүрсн эврәннь бөөшңгөн кевтнь өгнэв гисн бийнь, тиигв чигн, би ямаран чигн кергт – бичкн болну, алдр болну – Деед Эзнэ, мини Бурхна, заасиг би эвдж чадшгов. ¹⁹ Болв чигн тадн хонтн, Деед Эзн ю келхинь хэлэсүв.

²⁰ Сөөднь Бурхн Балам тал ирэд келнэ:
– Тер эмтн чам тал ирэд дуудсн болхла, теднлэ йов. Зуг Мини келсэр кех зөвтөч.

Балам, терүнэ элжгн болн Деед Эзнэ элч

²¹ Өрүнднь Балам элжгнэн унж авад, Моавин баячудла һарад йовв. ²² Баламиг йовснд Бурхн уурлв. Деед Эзнэ элч терүнэ хаалһинь хаана. Балам элжгн унж йовла, терүнлэ хойр ялчнь йовж. ²³ Деед Эзнэ элч хаалһ деер һартан илэр үлд бэржэхинь элжгн үзэд, хаалһас хажихэд тэрэн тал һарв. Балам элжгниг хэрү хаалһд орулхар терүг цокна.

²⁴ Уста үзмин хойр тэрэнэ хоорнд хаалһин уутърсн ормд Деед Эзнэ элч зогсв. Тенд нег таласнь эрс, хойрдгч таласнь эрс бөөж. ²⁵ Деед Эзнэ элчиг үзн элжгн эрст шахлдв, Баламин көлиг эрст бас шахв. Балам дөкн элжгниг цокв.

²⁶ Деед Эзнэ элч эрэ хажихэд зүн тал чигн, барун тал чигн көндрж һарч болшго уутъхн ормд зогсв. ²⁷ Элжгн Деед Эзнэ элчиг үзэд Баламтаһан һазр деер кевтв. Балам икэр уурлад, элжгниг модар цокв. ²⁸ Тиигхлэ Деед Эзн элжгниг дуһардгар кев. Элжгн Баламд келнэ:

– Би чамд ю кевүв? Чи намаг һурвдад цокчанач.

²⁹ – Чи намаг наад бэржәнөч! – гиж Балам келнэ. – Нанд үлд бөөсн болхла, би чамаг алх билэв.

³⁰ Элжгн Баламас сурна:

– Цуг эн цагин туршарт унжах элжгн би чини биший? Нанд бийән чамла тиигж бэрх даслвр бөөлү?

– Уга, – гиж Балам хэрү өгв.

³¹ Деед Эзн иигж кев: Балам Деед Эзнэ элчиг һартан үлд илэр бэрэд хаалһ деер зогсчасиг үзв. Балам һазрт күрч өкөһэд, түргүр унв. ³² Деед Эзнэ элч терүнэс сурв:

– Юунас көлтэ һурв дөкж элжгниг цоквч? Эчннь би чини өмнэс чамаг зогсахар һарув. Яһад гихлэ чини хаалһ Нанд таасгджахш. ³³ Элжгн намаг үзэд һурв дөкж мини өмнэс хооран эргв. Кемр тер эс хажисн болхла, терүг хөөрлэд, чамаг алх билэв!

³⁴ – Би килнц нархув! Чамаг мини хаалһ деер зогсчасиг медсн угав. Кемр чамд мини кежэх юмн эс таасгджахла, би хэрү йовхув, – гиж Балам Деед Эзнэ элчд келнэ.

³⁵ – Эн әмтнлә йов. Болв зуг Мини келсиг кел, – гиж Деед Эзнэ элч Баламд хэрү өгв.

Тегәд Балам Балакин баячудла цааран йовв.

Балам Балак тал ирнә

³⁶ Балакд Балам аашна гиж келнә. Балак терүг Арнон уулын хавчгин межәд бәәх Моав орн-нутгин балһснд тосхар һарад йовна. Тернь эднә орн-нутгин хамгин холд бәәж.

³⁷ – Би чамаг иртхә гиж элчнр йовуллав, – гиж Балак Баламд келв. – Чи яһад йовлго бәәввч? Чамаг би янзтаһар күндлж чадшгой?

³⁸ – Би эн ирүв. Ю келхүв чамд? Бурхн нанд келсиг би чамд келхүв, – гиж Балам Балакд хэрү өгнә.

³⁹ Тегәд Балам терүнлә хамдан Керьят-Хуцот балһсн тал йовна. ⁴⁰ Балак бухмуд болн хөд алтха гив, Баламиг болн терүг дахж йовсн баячудыг дуудв. ⁴¹ Маңһдур өрүнднь Балак Баламиг Бамот-Баал гидг һазрт* авч одв. Тендәс Балам Израилин әмтнә бәәрнә баахн әңгинь үзв.

Баламин түрүңк әдслһн

23 ¹ – Энд мини төлә 7 тәкл тәкдг орм ке. Бәрц бәрхин төлә 7 бүрү, 7 хуц бел ке, – гиж Балам Балакд келнә.

² Баламин келсиг Балак күцәв. Тәкл тәкдг орм болһнд Балак Балам хойр нежәһәд бүрүһәр, нежәһәд хуцар бәрц бәрв.

³ – Әврәннь авч ирсн шаталһна бәрцин хажуд зогс. Би хооран һарнав, Деед Эзн мини өмнәс һарч ирхмн болвза. Нанд Тер ю келнә, терүг би чамд келсүв, – гиж Балам Балакд келнә.

Балам ил довун деер һарна. ⁴ Тенд терүг Бурхн тосна. Балам иигж келнә:

* ^{22:41} *Бамот-Баал* – Баал гидг бурхнд нерәдгдсн өндр һазр.

– Тэкл тэkdг 7 ормиг би белдүв, орм болhнд нежәhэд бүрүhәр, нежәhэд хуцар бәрц бәрүв.

⁵ Деед Эзн Баламин келх үгинь заана.

– Балак тал одад энүг соңсх, – гиж Тер Баламд келнә.

⁶ Балам Балак тал хәрү ирнә. Тернь Моавин баячудла шаталhна авъяст орулх бәрцсин хажуд зогсна. ⁷ Тиигхд Балак эврәннь аэлдхлән күргв:

– Арамин һазрас намаг Балак авч ирв.

Моавин хан намаг зүн үзгт бәәх уул талас авч ирв.

«Мини сурврар ирәд Яковиг хара, ирәд Израилиг хара».

⁸ Яhж би харахмб? Терүг нам Бурхн харажахш!

Яhж би харал тәвхмб? Нам Деед Эзн харал тәвжәхш!

⁹ Хадта уулмудын ораһас би терүг үзжәнәв,

довуд деерәс терүг хәләжәнәв:

әмтн салу бәәхинь үзжәнәв,

бийән талдан келн-улсин тоод орулжахмн уга.

¹⁰ Яковин әмтиг кен тоолж чадхмб,

тернь элслә әдл олн.

Израилин әмтнә дөрвдгч әңгинь кен тоолж чадхмб?

Чик седклтә күүнә чилгчнь мини чилгч болг.

Мини хөөт үйнр эн әмтнлә әдл болтха!

¹¹ – Чи нанд юн гидг юм һарhжахмбч? – гиж Балак Баламас сурна. – Би чамаг мини дәәсиг харатха гиж дуудлав. Чи тедниг әдслжәнәч.

¹² – Деед Эзн нанд келх үгим зааж өглә, терүг би төвәр келх зөвтәв, – гиж Балам хәрү өгв.

Баламин хойрдгч әдслhн

¹³ – Нанла хамдан талдан ормд одый. Тендәс чи тедниг үзхич, зуг теднә бәәриг кевтнь биш, зуг хамгин захинь. Тендәс тедниг хара, мини сурвр күцә, – гиж Балак келнә.

¹⁴ Баламиг тер Фасга уулын оран хажуд бәәх Маначнрин һазрт дахулж ирв. Тенд тәкл тәkdг 7 орм кев. Орм болhнд нежәhэд бүрүhәр, нежәhэд хуцар бәрц бәрв.

¹⁵ – Чи энд авч ирсн шаталһна бэрциннь хажуд зогсжа. Би тиигэрэн йовад Бурхнла харһнав, – гиж Балам Балакд келнэ.

¹⁶ Деед Эзн Баламла харһна, терүнд келх үгинь зааж өгнэ.

– Балак тал хэрү йов, терүнд энүг кел, – гиж Деед Эзн Баламд келнэ.

¹⁷ Балам хэрү Балак тал ирнэ. Балак авч ирсн шаталһна бэрцин хажуд Моавин баячудла хамдан зогсчана.

– Деед Эзн юн гив? – гиж Балак сурв.

¹⁸ Тиигхлэ Балам эврәннь аэлдхлэн күргв:

– Босад соңс, Балак – Ципорин көвүн – тодлад ав мини келсиг.

¹⁹ Бурхн күн биш, худл келшго.
Күүнлэ әдл Тер ухаһан сольшго.
Келчкәд Тер келсэн эс күцәхий?
Өгсн үгән эвдхий?

²⁰ Әдслтхә гиж намаг шүүж авла.
Бурхн әдсллэ.

Нанд терүгинь эвдх арһ уга!

²¹ Яковд зовлң уга, үзгджәхш!
Израильд дуту хөв уга, үзгджәхш!
Эн әмтнлэ теднә Бурхн – Деед Эзн.
Әмтн Терүг Хан мет йөрәж таасна.

²² Египетәс тедниг һарһсн Бурхна чидлнь
зерлг бухин өвр мет!

²³ Яковд илв һарһж болш уга,
Израилиг урдаснь тааж медж болш уга.
Яковин-Израилин тускар иигж келцхәнә:
«Хәлә Бурхн ю кежәхинь!»

²⁴ Эн әмтн арслң мет босчана,
олвран эс зуутлан,
алгдсна цусинь эс уутлан тогтншго.

²⁵ – Тедниг чи бичә хара, бичә әдсл! – гиж терүнә дару Балак Баламд келнэ.

²⁶ – Би чамд Деед Эзнә келсиг цугтаһинь кенәв гиж келсн угай! – гихәд Балам Балакд хэрү өгв.

Баламин һурвдгч эдслһн

²⁷ – Би чамаг талдан ормд күргнэв. Чи мини сурвр күцәһәд, тедниг тендәс харах тааста зөв Бурхн өгвзә? – гиж Балак терүнд келнә.

²⁸ Балак Баламиг көдә һазрт өндөжәх Пеор уулын орад һарһв.

²⁹ – Энд мини төлә тәкл тәкдг 7 орм ке. Бәрц бәрх 7 бүрү, 7 хуц бел ке, – гиж Балам Балакд келнә.

³⁰ Балак Баламин келсәр кенә. Тәкл тәкдг орм болһнд нежәһәд бүрү, нежәһәд хуц бәрцд орулна.

24 ¹ Израилиг Деед Эзн әдслхәр бәәхиг үзсн Балам урд-клаһан әдл онц темдг хәәхәр йовсн уга. Көдә һазр тал тер хәләхләрн ² Израилин әмтиг үзнә. Тенд тедн отг-отгарн бәәж. Тегәд терүнд Бурхна Сәкүсн бууна, ³ Балам бас эврәннь әәлдхлән күргв:

– Нүднь тодрхаһар үздг
Беорин көвүн Балам келжәнә.

⁴ Бурхна келсиг соңсжах күн,
Хамгин Күчтәһин үзгдл үзжәхнь:
һазр деер унжана, болв нүднь секәтә.

⁵ Чини шатрмуд ямаран сәәхн, Яков,
чини бәәх гермүд, Израиль!

⁶ Тиньгр һазрт урһжах ноһан мет налажана,
һолын көвәдк сад мет,
Деед Эзнә тәрсн урһмл алоэ мет,
урсхулын хажудк хошун модн мет.

⁷ Израилин савас усн асхрад бәәх.
Теднә экн ик уста урсхулын өөр бәәх.
Теднә хан Агаг хаанас өөдлх,
терүнә орн-нутгнь алдр болх.

⁸ Египетәс тедниг һарһсн Бурхна күчнь
зерлг бухин өвр мет!
Өшәтә келн-улсиг тедн зальгх,
дәәснәннь ясинь үүлх,
суминь хамхлх.

- ⁹ Арслн мет эн эмтн өкэв,
назр деер кевтв.
Кен арслнцгиг көндөж чадх?
Чамаг эдслснь – эдстө күн.
Чамаг хараснь – харагдсн күн.

¹⁰ – Би чамаг мини дээсиг харатха гиж дуудлав. Чи болхла тедниг хурвад эдслжэнэч! – гиж Балак Баламд уурлад хойр наран цокв. – ¹¹ Йов, герүрн гү! Би чамаг күндлэд ачлхар седлэв, болв Деед Эзн чамаг тер ачлвр бичэ автха гижэнэ.

¹² – Чини илгэсн элчнрт би урдаснь келсн уга болвзав? Би келлэв: ¹³ «Балак нанд нам эврэннь цаһан мөңгөр болн алтар дүүргсн бөөшнэгэн өгнөв гисн бийнь, би Деед Эзнэ заасиг эвдж чадшго билэв. Эврэннь седклэр сэн чигн юм һарһж, му чигн юм һарһж чадшго билэв. Деед Эзнэ келсиг би келхүв», – гиж Балам Балакд келнэ. – ¹⁴ Би эврэннь орн-нутг тал хэржэнэв. Чи йов, эн эмтн чини улст ю кехинь би соңсхсув.

Баламин сүүлцк аэлдхл

- ¹⁵ Тегэд Балам эврэннь аэлдхлэн келв:
- Беорин көвүн Балам келжэнэ,
тодрхаһар үзжэхнь келжэнэ,
- ¹⁶ Бурхна үг соңсчахнь,
Деед Бурхна медрл авчачнь,
Хамгин Күчтәһин үзгдлинь үзжэхнь
назр деер унжана, нүднь секәтә.
- ¹⁷ Би уга юмиг үзжәнэв,
хол бөөхиг үзжәнэв!
Яковас одн һарчана,
Израиләс мотр өөдлжәнэ.
Моавин цохинь хамхлх,
Шетин цуг хөөт үйнрин ораһинь цумлх*.

---

* ^{24:17} Талдан чинртә болхла: Моавин ахлачринь ка цокх, Шетин хөөт үйнрин цугтаһинь ка цокх.

¹⁸ Эдом диилгдэд авгдх,
Сеир дээснэнь тавг дор орх.
Израиль болхла эврэннь күчэн үзүлх.

¹⁹ Яков тедниг диилх,
балһсдт үлдсн эмтиг алх!

²⁰ Балам амалекмүдиг хэлэхэд эврэннь аэлдх үгэн келнэ:

– Олн-эмтнэ түрүңкнь Амалек,
терүнэ чилгчнь – үклнь мөңк!

²¹⁻²² Балам кенеймүдин отгиг хэлэхэд эврэннь үгэн келнэ:

– Чини бээх бээрн бат,
хад деер бээх чини үр бат.
Болв Ашур чамаг бэрэнд авч одхла,
Каин угарх.

²³ Балам бас эврэннь аэлдхлэн келнэ:

Ой-ой, Бурхна харһсн йовдлын хөөн кен амд үлдхмб!

²⁴ Китгим нутгин кермс эн.
Тедн Ашуриг диилх,
һолын цаадк һазр диилх.
Болв тедн бас мөңкинд алгдх.

²⁵ Тегэд Балам эврэннь гер талан хэрү йовна, Балак эврэннь хаалһар.

Шитмд Израилин улс худл шүтэнд иткнэ. Деед Эзнэ цухл

25 ¹ Израилин эмтн Шитмин һазрт зогсчад, теднэ залус Моавин күүкд улсла аля йовдл һарһад бөөв. ² Тер гергчүд болхла, Израилин залусиг эврэннь бурхнд бэрц бэрлһнд орлцтха гиж дуудсн бөөж. Израилин залус бэрцин мах идэд, теднэ бурхнд

мөргцэв. ³ Тегэд Израилин эмтн Пеорин Баал нертэ бурхнд мөргв. Деед Эзн теднд уурлна.

⁴ Деед Эзн Мошед келнэ:

– Олн-эмтнэ ахлачринь Мини төлэ нарта һазрт дүүжл. Тегэд одж Израилин улст илгэжэх Мини цухл зогсх.

⁵ – Эврэ эмтнэс Пеорин Баалд дурлсн улсиг, таднас кен чигн, тедниг эврэн алтхаг! – гиж Моше Израилин һардачнрт заквр өгв.

Пинехас урвачиг засглжана

⁶ Харһлтын Шатрин үүднэ өмн Моше болн Израилин цуг хамцана улс уульжах цагт теднд үзүлэд Израилин нег көвүн Мидьяна күүк дахулж ирнэ. ⁷ Терүг үзсн Элеазарин көвүн Пинехас – Ахарон гелңгин ач – хамцана хургас һарад жид авад, ⁸ Израилин көвүг дахад тер шатрт орад, терүг болн терүнэ күүкиг дор ормднь шааһад ална. Терүнэ хөөн Израилин улс үкдгэн уурна. ⁹ Болв 24 000 күн тиигхд үкв.

¹⁰ Деед Эзн Мошед келв:

¹¹ – Элеазарин көвүн, Ахарон гелңгин ач Пинехас, Израилин улст һарһхар бөөсн Мини цухл зогсав. Намаг басснд тер өшө авв. Тегэд чигн Би Израилин улсиг Эврәннь ууртан тедниг алсн угав. ¹² Тегэд соңсхад кел: Би Пинехасла амулң бөөлһнэ бооца кежәнэв. ¹³ Эн бооцаһар тер болн терүнэ хөөт үйнр мөңкинд гелңгин нер зүүх зөв авчана. Яһад гихлэ Пинехас терүнэ Бурхиг басснд өшөһинь авв, Израилин улсин геминь хэрүлв.

¹⁴ Мидьяна күүкнлэ хамдан алгдсн Израилин Салун көвүн Зимри гидг нертэ бөөж. Зимри Шимона отгин нег өрк-бүлин толһачнь бөөж. ¹⁵ Алгдсн күүкн Козби нертэ – Цурин күүкн. Цур мидьянмүдин нег отгин һардачнь бөөж.

¹⁶ Деед Эзн Мошед келнэ:

¹⁷ – Мидьянмүдин хортн болтн, алтн тедниг! ¹⁸ Тедн таднла өшөтн кевтэ бөөнөлм. Тедн Пеорин мек таднд һарһвш, мидьянмүдин һардачин күүкн Козбила бас мек һарһвш: нег келн-улсин күүкн Пеорин үклһнд алгдв!

Израилин улсиг давтад бичлhn

26 ¹Эмтнэ үклhn чилснэ хөөн Деед Эзн Мошед болн гелц Ахарона көвүн Элеазард келнэ:

² – Цуг хамцанд бээх Израилин эмтнэ өрк-бүл болhна то бичж автн. Хөрн настаhас ах, бу-селм дааж чадхиг тоолтн.

³ Ерихона тус өмн Йордана хажуд Моавин тегш hазрт Моше болн гелц Элеазар эмтнэ то бичж авна. ⁴ Деед Эзн Мошед заасар 20 настаhас ах эмтиг тоолв.

Египетэс харч йовсн Израилин көвүдин нерд эн.

⁵ Израилин түрүцкнь Рубен. Рубена хөөт үйнр: Ханокас – Ханокин уңг-тохм, Паллуhас – Паллуhин уңг-тохм, ⁶ Хецронас – Хецрона уңг-тохм, Кармиhас – Кармин уңг-тохм. ⁷ Эннь Рубена хөөт үйнрин уңг-тохмснь. Тооhин бичгт 43 730 күн орв.

⁸ Паллун көвүн Элиав. ⁹ Элиавин көвүд – Немуэл, Датан болн Авирам. (Датан болн Авирам хамцана күндтэ улсин негнь болна. Эдн Корахла болн терүнэ нээжнрлэ хамдан Моше Ахарон хойрин өмнэс буцлт кесмн, Деед Эзнэ өмнэс буцлт кесмн! ¹⁰ Тиигхд hазр шуурад тедниг цугтаhинь зальгв. Корахла хамдан нээжнрнь үкцхэв. Хойр зун тэвн күүг hal уга кев. Эннь онц темдг болн урдаснь медүллhn болв. ¹¹ Болв Корахин көвүд үксн уга.)

¹² Шимона хөөт үйнр уңг-тохмарн: Немуэлас – Немуэлин уңг-тохм, Яминас – Ямина уңг-тохм, Якинас – Якина уңг-тохм. ¹³ Зерахас – Зерахин уңг-тохм, Шаулас – Шаулын уңг-тохм. ¹⁴ Эдн Шимона хөөт үйнрин уңг-тохмснь тооhарн 22 200 күн.

¹⁵ Гэдин хөөт үйнр уңг-тохмарн: Цепонас – Цепона уңг-тохм, Хаггиhас – Хаггин уңг-тохм, Шунииhас – Шунин уңг-тохм. ¹⁶ Озниhас – Ознин уңг-тохм, Эриhас – Эрин уңг-тохм. ¹⁷ Ародас – Ародын уңг-тохм, Арелииhас – Арелин уңг-тохм. ¹⁸ Эдн Гэдин хөөт үйнрин уңг-тохмснь. Тооhарн 40 500 күн болв.

¹⁹ Йудан көвүд: Ээр болн Онан (хоюрн Канана hазрт үкв). ²⁰ Йудан хөөт үйнр уңг-тохмарн: Шелэс – Шелэн уңг-тохм, Пэрецэс –

Пәрецин уңг-тохм, Зерахас – Зерахин уңг-тохм. ²¹ Пәрецин хөөт үйр: Хецронас – Хецрона уңг-тохм, Хамулас – Хамулын уңг-тохм. ²² Эдн Йудан хөөт үйрин уңг-тохмснь. Тооһарн 76 500 күн болв.

²³ Исахарин хөөт үйр уңг-тохмарн: Толаһас – Толан уңг-тохм, Пуас – Пуан уңг-тохм. ²⁴ Яшувас – Яшувин уңг-тохм. Шимронас – Шимрона уңг-тохм. ²⁵ Эдн Исахарин хөөт үйрин уңг-тохмснь. Тооһарн 64 300 күн бичгдв.

²⁶ Завулуна хөөт үйр уңг-тохмарн: Середәс – Середин уңг-тохм, Элонас – Элона уңг-тохм, Яхлэләс – Яхлэлин уңг-тохм. ²⁷ Эдн Завулуна хөөт үйрин уңг-тохмснь. Бичгт тооһарн 60 500 күн орв.

²⁸ Йосипин хөөт үйр (Манашен болн Эпримин) уңг-тохмарн: ²⁹ Манашен хөөт үйр: Махирәс – Махирин уңг-тохм. Махирт Гилад гидг көвүн бөөж. Гиладас – Гиладын уңг-тохм. ³⁰ Гиладын хөөт үйр эн: Иэзер, Иэзерин уңг-тохм, Хелекәс – Хелекин уңг-тохм, ³¹ Асриэл, Асриэлин уңг-тохм, Шехем, Шехемин уңг-тохм, ³² Шемида, Шемидан уңг-тохм, Хефер, Хеферин уңг-тохм. ³³ Хеферин көвүн Целофхадт көвүн үрн уга бөөж, мел күүкд. Целофхадын күүкдин нерд эн: Махла, Ноа, Хогла, Милка болн Тирца. ³⁴ Эдн Манашен хөөт үйрин уңг-тохмснь. Бичгт тооһарн 52 700 күн орулгдв.

³⁵ Эпримин хөөт үйр уңг-тохмарн: Шутелахас – Шутелахин уңг-тохм, Бехерәс – Бехерин уңг-тохм, Таханас – Тахана уңг-тохм. ³⁶ Шутелахин хөөт үйр эн: Эранас – Эрана уңг-тохм. ³⁷ Эпримин хөөт үйрин уңг-тохм: бичгт тооһарн 32 500 күн орулгдв. Йосипин хөөт үйр уңг-тохмарн тиим болв.

³⁸ Беняминә хөөт үйр уңг-тохмарн: Белаһас – Белан уңг-тохм, Ашбеләс – Ашбелин уңг-тохм, Ахирамас – Ахирамин уңг-тохм, ³⁹ Шефуфамас – Шефуфамин уңг-тохм, Хуфамас – Хуфамин уңг-тохм. ⁴⁰ Бела Ард болн Нааман гидг көвүдтә бөөж. Ардас – Ардин уңг-тохм, Нааманас – Наамана уңг-тохм. ⁴¹ Эннь Беняминә хөөт үйр уңг-тохмарн. Бичгт тооһарн 45 600 күн бичгдв.

⁴² Дана хөөт үйрн уңг-тохмарн: Шухамас – Шухамин уңг-тохм. Эннь Дана хөөт үйррин уңг-тохмс. ⁴³ Шухамин хөөт үйррин отгуд тооһарн 64 400 күн бичгдв.

⁴⁴ Ашерин хөөт үйрн уңг-тохмарн: Имнас – Имнан уңг-тохм, Ишвиһас – Ишвин уңг-тохм, Бэриаһас – Бэриан уңг-тохм. ⁴⁵ Бериан хөөт үйрн: Хеверас – Хеверин уңг-тохм, Малкиэлас – Малкиэлин уңг-тохм. ⁴⁶ Ашерин күүкнэ нерн Серах. ⁴⁷ Эннь Ашерин хөөт үйррин уңг-тохмс. Бичгт тооһарн 53 400 күн орулгдв.

⁴⁸ Напталин хөөт үйрн уңг-тохмарн: Яхцелас – Яхцелин уңг-тохм, Гуниһас – Гунин уңг-тохм, ⁴⁹ Ецерас – Ецерин, Шиллемас – Шиллемин уңг-тохм. ⁵⁰ Эннь Напталин хөөт үйррин уңг-тохмс. Бичгт тооһарн 45 400 күн орулгдв.

⁵¹ Израилин улсин бүртклһнэ то бичлһн иим болв: 601 730 күн.

⁵² Деед Эзн Мошед келв:

⁵³ – Эмтнэ тооһар һазр хуваж өггдх зөвтэ. ⁵⁴ Олн то отгудт хүв һазр икэр өг, бичкн то отгудт – баһар өг. ⁵⁵ Һазриг жирв хайж өгх кергтэ: отг болһнд нег хүв һазр. ⁵⁶ Тооһарн олн отгуд болну, тооһарн бичкн болну һазриг жирвэр авх зөвтэ.

Левитмүдиг давтад бүрткж бичлһн

⁵⁷ Левин хөөт үйрриг уңг-тохмарнь бүрткж бичлһн эн: Гершонас – Гершона уңг-тохм, Кахатас – Кахатын уңг-тохм, Мерариас – Мерарин уңг-тохм. ⁵⁸ (Левин хөөт үйррин уңг-тохмс: Ливнин уңг-тохм, Хеврона уңг-тохм, Махлин уңг-тохм, Мушин уңг-тохм, Корахин уңг-тохм.) Кахатын хөөт үйнь Амрам бөөж. ⁵⁹ Амрамин гергнэ нернь Йохевед, Левин күүкн (тернь Египетд Левид төрж). Йохевед Амрамд Ахарониг, Мошег болн теднэ дү күүк Мирьямиг һарһж. ⁶⁰ Ахарона көвүдин нерд: Надав болн Авиуд, Элеазар болн Итамар. ⁶¹ Деед Эзнд харш болх һал авч ирхлэрн Надав болн Авиуд үкж одж.

⁶² Бичгт тооһарн 23 000 левитмүдин залу улс нег сартаһасн өөдөн настань орулгдж. Тедн Израилин улсин тооһин бичгт орулгдсн уга. Яһад гихлэ Израилин наадк улсас талданар теднд һазрин хүв өгшго болжана. ⁶³ Ерихона тус Йордана хажуд, Моавин тегш һазрт Мошен болн Элеазар гелңгин тоолад бичсн Израилин улсин бичг иим болв. ⁶⁴ Синай көдэд Мошен болн Ахарон гелңгин тиигхд тоолад бичсн бичгэс нег чигн күн үлдсн уга. ⁶⁵ Тегэд Деед Эзн тер эмтн цугтан көдэ һазрт үкх гиж келлэ. Теднэс нег чигн күн эмд үлдсн уга. Зуг Ефунен көвүн Калев, Навина көвүн Ешуа хойр эмд үлдв.

Целофхадын күүкд. Күүкд улсин өнч авлһна туск закон

27 ¹ Целофхадын күүкд ирнэ. (Целофхад Хеферин көвүн, Хефер Гиладын көвүн, Гилад Махирын көвүн, Махир Манашен көвүн, Манашен уңг-тохмас, Манаше Йосипин көвүн.) Целофхадын күүкдин нерд – Махла, Ноа, Хогла, Милка болн Тирца. ² Тедн Харһлтын Шатрин үүднд Мошен, Элеазар гелңгин, һардачһрин болн хамцана цугтаннь өмн зогсад келцхэнэ:

³ – Мадна эцк көдэ һазрт эврәннь килнцэс көлтэ үкв. Болв тер Деед Эзнэ өмнэс буцсн Корахин нөкднр дунд уга билэ. Терүнд көвүд уга билэ. ⁴ Тегэд мана отгт нег чигн күн эцкин нериг көвүд уга болсар зүүшго болхий? Маднд эцкин төрлмүдлэ эдлэр һазр һарһж өгтн!

⁵ Моше теднэ келсиг Деед Эзнд күргэд келнэ. ⁶ Деед Эзн Мошед келнэ:

⁷ – Целофхадын күүкд чикэр келжэнэ. Эцкиннь төрлмүдлэ эдлэр теднд һазр һарһж өг – эцкин хүв һазр теднэ болг. ⁸ Израилин улст кел: «Кемр кен-негнь көвүн үр үлдэлго өңгрхлэ, терүнэ хүв һазрнь күүкдннь күртх. ⁹ Кемр тер күүнд нам күүкн үрн уга болхла, хүвинь аһнр-дүүнртнь өгтн. ¹⁰ Кемр аһнр-дүүнр уга болхла, терүнэ хүв һазринь эцкиннь аһнр-дүүнрт өгтн. ¹¹ Кемр эцкдннь аһнр-дүүнр уга болсмн болхла, өөрхн төрлдннь өгтн. Һазр терүнэ болтха. Эннь Израилин улст закон болх йоста», – тиигж Би, Деед Эзн, чамд законанав.

Навина көвүн Ешуа – Мошен үй залгагч

¹² Деед Эзн Мошед келнэ:

– Аварим уул деер һарад Израилин улст Мини өгчөх һазриг хэлэлч. ¹³ Чи тер һазриг хэлэхэд эврәннь өвкнр тал, чини ах Ахаронла әдл, һархич. ¹⁴ Яһад гихлэ Цин гидг көдә һазрт хамцана улс буцхд, тадн Намаг соңссн угат. Тенд булгин хажуд Мини әрүн бөөдлиг теднд медүлсн угат. (Тернь Цин гидг көдә һазрт Мерибат-Кадеш гидг булг.)

¹⁵ Моше Деед Эзнд келнэ:

¹⁶ – Цуг әмтә-киитә юмст әм өгчөх Деед Эзн, Бурхн, хамцана һардачд ¹⁷ әмтиг хаалһин йовлһнд болн хәрү ирлһнднь толһалх, дахулад йовад хәрү авч ирх кү орултха. Деед Эзнә хамцан малч уга сүрг мет бичә болтха!

¹⁸ Деед Эзн Мошед келнэ:

– Навина көвүн Ешуаг дууд. Терүнд Сәкүсн бөөнә. Терүн деер һаран тәв. ¹⁹ Әлеазар гелңгин болн цуг хамцана өмн цугтаннь нүүрт зогстха гиж зак. Цугтаннь өмн терүнд эврәннь иткмжән өг. ²⁰ Израилин улсин хамцан цугтан терүг соңстха гихәд эврәннь йосна әңгинь өг. ²¹ Әлеазар гелң тал Ешуа өөрдж чадх. Тегәд Әлеазар урим нертә жирвәр дамжад Деед Эзнәс шиидвр авх. Ешуа болн Израилин улс цугтан, хамцан цугтан Деед Эзнә зааврар хаалһин йовлһнд һарх, Терүнә зааврар хәрү ирцхәх.

²² Моше Деед Эзнә келсәр күцәв: Ешуаг дуудад Әлеазар гелңгин өмн болн цуг хамцана өмн зогсав. ²³ Терүнә толһа деер Моше һаран тәвәд эврәннь иткмжән даалһв. Деед Эзн Мошеһәр дамжад тиигтхә гив.

Өдр болһн бәрц бәрлһнә туск

28 ¹ Деед Эзн Мошед келв:

² – Израилин улс темдгтә өдрмүдт Нанд һалын бәрцд орулх хот авч иртхә гиж хэләжә. Каңкнсн үнр Нанд тааста.

³ Теднд кел: «Деед Эзнд авч ирх һалын бәрц эн – өдр болһн нег жил күрсн әрмдг уга хойр хурһ (әннь таслвр уга шаталһнд орулгдх: ⁴ нег хурһар өрүнд бәрц бәр, хойрдгчарнь асхнд), ⁵ бас өдмгин

бэрц – буудян хуйрин ефэн нег арвнаг харар бел кегдсн олив тосар элдгдсиг. ⁶ Синай уул деер харһгдсн таслврт уга шаталһна авъяс тиим. Эннь Деед Эзнд өггджэх халын бэрц, каңкнсн үнр Терүнд тааста. ⁷ Энүн деер чahr асхлһна бэрц керглгджәнә: хурһн болһнд гина дөрвдгч әңгнь – Деед Эзнд чahr асхтн! ⁸ Хойрдгч хурһар асхндан бэрц бәр. Өрүн кеснлө әдләр тиим өдмгин бәрцтәһәр болн тиим чahr асхлһна бәрцтәһәр ке. Эннь халын бэрц, каңкнсн үнр Терүнд тааста».

Бемб өдр бәрх бәрцин тускар

⁹ «Бемб өдр нег жил күрсн хойр эрмдг уга хурһ, олив тоснд элдсн буудян хуйрин ефэн арвна хойринь, чahr асхлһ кехәр авч ирх кергтә. ¹⁰ Эннь бемб өдр таслвр угаһар кегджэх шаталһна болн чahr асхлһна бәрцд деерәснь немгдәд оржана».

Сарин шинд бәрх бәрцин тускар

¹¹ «Сарин шинд Деед Эзнд шаталһна бәрцд орулх хойр бүрү, нег хуц болн нег жил күрсн эрмдг уга долан хурһ авч иртн. ¹² Бас өдмгин бэрц: бүрү болһнд олив тоснд элдсн буудян хуйрин ефэн арвна һурвдгч әңгинь, хуцд олив тоснд элдсн буудян хуйрин ефэн арвна хойрдгч әңгинь, ¹³ хурһн болһнд олив тоснд элдсн буудян хуйрин ефэн арвна нег әңгинь авч иртн. Эннь күцц шаталһна бэрц, Деед Эзнд халын бэрц, каңкнсн үнр Терүнд тааста. ¹⁴ Чahr асхлһна бәрцин тускар: бүрү болһнд чahrин гина өрәлнь, хуц болһнд гина һурвдгч әңгинь, хурһн болһнд гина дөрвдгч әңгинь. Жилин туршарт шин сарин эклцәр эн шаталһна авъяс кех кергтә. ¹⁵ Таслврт уга шаталһна авъяс деернь тек малыг килнцәс цеврлһнә бәрц гиж алад, Деед Эзнд чahrтаһинь нерәдтн».

Песахин нәәрт бәрц бәрлһнә тускар

¹⁶ «Түрүн сарин 14-ч өдр Деед Эзнә Песах. ¹⁷ Тер сарин 15-ч өдр Нәр. Долан хонгтан әс искәсн хуйр идтн. ¹⁸ Түрүңк өдр әрүн хург болтха. Эн өдр ямаран чигн көдлмш бичә кетн. ¹⁹ Деед

Эзнд налын бэрцд шатах хойр бүрү, нег хуц, нег жил күрсн долан хурh авч иртн. Цугтан тедн эрмдг уга болх йоста. ²⁰ Тер юмс деер олив тоснд элдэд буудян хуйрар болhсн өдмг немтн. Бүрү болhнд ефэн арвна хурвдгч эңг болhинь, хуц болhнд ефэн арвна хойрдгч эңгинь, ²¹ долан хурhн болhнд ефэн арвдгч эңгинь нерэдтн. ²² Энүн деер немэд текиг килнцөс цеврлhннэ бэрц гиж алтн. Тернь тадна гемэн хэрүллhннэ бэрц болжана. ²³ Эн бэрцс цугтан таслврт угаһар өрүһәр шаталhна авъяс деерэс орхмн болжана. ²⁴ Тиим бэрцсиг өдр болhн кежэтн. Долан хонгтан таслврт уга шаталhна болн чаһр асхлhна авъяс немэд кежэтн. Эннь Деед Эзнд өргжэх белг, каңкнсн үнр Терүнд тааста. ²⁵ Доладгч өдртнь тадна әрүн хург болтха. Ямаран чигн көдлмш эн өдр бичә кетн».

Долан хонгин нәәрт бэрц бэрлhн

²⁶ «Шин урhцас өдмгин бэрц Деед Эзнд тадн авч ирхлә – түрүңк урhцин өдр Долан хонгин нәр. Тер өдр әрүн хургт ортн, ямаран чигн көдлмш бичә кетн. ²⁷ Бэрцд орулх хойр бүрү, нег хуц болн нег жил күрсн долан хурh авч иртн. Тедн шаталhна авъяст орулгдх, каңкнсн үнр Деед Эзнд тааста. ²⁸ Буудян хуйрар олив тоснд элдэд болhсн эн өдмгин бэрцин ефэн арвна хурвдгч эңгинь бүрү болhнд, ефэн арвна хойрдгч эңгинь хуц болhнд, ²⁹ ефэн арвна нежәһэд эңгинь долан хурhн болhнд нерэдтн. ³⁰ Терүнәс даву тек малар бэрц бәртн. Эннь тадна гемэн хэрүллhннэ бэрц болх. ³¹ Эн бэрцс таслврт уга шаталhна болн өдмгин бэрцлә, чаһр асхлhна бэрцлә хамдан немр кегдх зөвтә. Бэрцд орулжах малмуд эрмдг уга болтха».

Бүрән нәәрт бэрц бэрлhннә тускар

29 ¹ Доладгч сарин түрүн өдр әрүн хург болтха, ямаран чигн көдлмш бичә кетн. Эн өдр бүрә бүшкүрдх өдр. ² Бэрц бәрх эрмдг уга бүрү, хуц болн нег жил күрсн долан хурh авч иртн. Эдн шаталhна авъяст орулгдх, каңкнсн үнр Деед Эзнд тааста. ³ Тер бэрцән дахулад буудян хуйрар олив тоснд элдэд

болһсн өдмг авч иртн. Ефэн арвна хурвдгч эңгинь бүрү болһнд, ефэн арвна хойрдгч эңгинь хуц болһнд, ⁴ ефэн арвна нег эңгинь долан хурһн болһнд нерэдтн. ⁵ Терүнэс давуһар тек малар бэрц бэртн. Эннь килнцэс цеврлгдэд тадна гемэн хэрүүлһнэ бэрц болх. ⁶ Эн бэрцс таслврт угаһар болн сарин шинд немгдх йоста. Теднлэ хамдан дэкэд өдмгин болн чаһр асхлһна бэрцс кегдх. Эннь Деед Эзнд өггджэх һалын бэрц, каңкнсн үнр Терүнд таасгдх.

Килнцэс цеврлһнэ Өдрт бэрц бэрлһнэ тускар

⁷ Доладгч сарин арвдгч өдр тадна эрүн хург болтха. Мацг бэртн, эн өдр ямаран чигн көдлмш бичэ кетн. ⁸ Бэрцд бүрү, хуц болн нег жил күцсн долан хурһ авч иртн. Эннь Деед Эзнд шаталһна бэрц болх, каңкнсн үнр Терүнд тааста. Бэрцд орулжах мал эрмдг уга болх йоста. ⁹ Дэкэд буудян һуйрар олив тоснд элдэд болһсн өдмгин бэрц бэртн. Ефэн арвна хурвнинь бүрү малд, ефэн арвна хойр эңгнь хуцд ¹⁰ болн ефэн арвна нег эңгнь долан хурһн болһнд. ¹¹ Дэкэд теднэс талдан бэрцд тек мал авч иртн. Эннь килнцэс цеврлһнэ бэрц болжана. Тедн килнцэс цеврлһнэ Өдрин бэрцст болн таслврт угаһар шаталһнд немгдх йоста. Теднлэ хамдан дэкэд өдмгин болн чаһр асхлһна бэрцс кегдх.

Сег бэрлһнэ нээрт бэрц бэрлһнэ тускар

¹² Доладгч сарин арвн тавдгч өдр танад эрүн хург болтха. Эн өдр ямаран чигн көдлмш бичэ кетн, долан хонгтан Деед Эзнэ нэр кетн. ¹³ Деед Эзнд һалын бэрц гиж шаталһна авъяст орулх 13 бүрү, хойр хуц болн 14 нег жил күрсн хурһ авч иртн. Каңкнсн үнрн Терүнд тааста. Бэрцд орулжах малмуд эрмдг уга болх йоста. ¹⁴ Бэрцэн дахулад олив тоснд холяд элдсн өдмг авч иртн, ефэн арвна хурвдгч эңгинь 13 бүрү болһнд, ефэн арвна хойр эңгинь хойр хуц болһнд, ¹⁵ ефэн арвна нег эңгинь 14 хурһн болһнд күргтн. ¹⁶ Теднэс талдан бэрцд тек мал авч иртн. Эдн килнцэс цеврлһнэ бэрц болх. Эн бэрцс өдмгин болн чаһр асхлһна бэрцслэ таслврт уга шаталһна авъяст немгдх зөвтө.

¹⁷ Хойрдгч өдртнь эрмдг угаһар 12 бүрү, 2 хуц болн 14 хурһ авч иртн. ¹⁸ Бэрцд орулжаһ бүрүс, хуцмуд, хурһд дахулад өдмгин болн чаһр асхлһна бэрцс дигтэ тооһарнь авч иртн. ¹⁹ Нег тек килнцэс цеврлһнэ бэрц гиж авч иртн. Эн бэрцс өдмгин болн чаһр асхлһна бэрцслэ таслврт угаһар шаталһна авъяст немгдх зөвтэ.

²⁰ Ёурвдгч өдртнь 11 бүрү, 2 хуц болн нег жил күрсн 14 хурһ эрмдг угаһар авч иртн. ²¹ Бэрцд орулжаһ бүрүс, хуцмуд, хурһд дахулад өдмгин болн чаһр асхлһна бэрцсиг дигтэ тооһарнь авч иртн. ²² Нег тек килнцэс цеврлһнэ бэрц гиж авч иртн. Эн бэрцс өдмгин болн чаһр асхлһна бэрцслэ таслврт угаһар шаталһна авъяст немгдх зөвтэ.

²³ Дөрвдгч өдртнь эрмдг уга 10 бүрү, 2 хуц болн нег жил күрсн 14 хурһ авч иртн. ²⁴ Бэрцд орулжаһ бүрүс, хуцмуд болн хурһд дахулад өдмгин болн чаһр асхлһна бэрцс дигтэ тооһарнь авч иртн. ²⁵ Нег тек килнцэс цеврлһнэ бэрц гиж авч иртн. Эн бэрцс өдмгин болн чаһр асхлһна бэрцслэ таслврт угаһар шаталһна авъяст немгдх зөвтэ.

²⁶ Тавдгч өдртнь эрмдг уга 9 бүрү, 2 хуц болн 14 хурһ авч иртн. ²⁷ Бэрцд орулжаһ бүрүс, хуцмуд болн хурһд дахулад өдмгин болн чаһр асхлһна бэрцс дигтэ тооһарнь авч иртн. ²⁸ Нег тек килнцэс цеврлһнэ бэрц гиж авч иртн. Эн бэрцс өдмгин болн чаһр асхлһна бэрцслэ таслврт угаһар шаталһна авъяст немгдх зөвтэ.

²⁹ Зурһадгч өдртнь эрмдг уга 8 бүрү, 2 хуц болн нег жил күрсн 14 хурһ авч иртн. ³⁰ Бэрцд орулжаһ бүрүс, хуцмуд болн хурһд дахулад өдмгин болн чаһр асхлһна бэрцс дигтэ тооһарнь авч иртн. ³¹ Нег тек килнцэс цеврлһнэ бэрц гиж авч иртн. Эн бэрцс өдмгин болн чаһр асхлһна бэрцслэ таслврт угаһар шаталһна авъяст немгдх зөвтэ.

³² Доладгч өдртнь эрмдг уга 7 бүрү, 2 хуц болн 14 хурһ авч иртн. ³³ Бэрцд орулжаһ бүрүс, хуцмуд болн хурһд дахулад өдмгин болн чаһр асхлһна бэрцс дигтэ тооһарнь авч иртн. ³⁴ Нег тек килнцэс цеврлһнэ бэрц гиж авч иртн. Эн бэрцс өдмгин болн чаһр асхлһна бэрцслэ таслврт угаһар шаталһна авъяст немгдх зөвтэ.

³⁵ Нэәмдгч өдр нээрин чилгч өдр. Эн өдр ямаран чигн көдлмш бичэ кетн. ³⁶ Шаталһна бэрцд эрмдг уга бүрү, хуц болн 7 хурһ авч иртн. Эннь Деед Эзнд һалын бэрц, қаңкисн үнр Терүнд тааста.

³⁷ Бэрцд орулжах бүрүс, хуцмуд болн хурhd дахулад өдмгин болн чаһр асхлһна бэрцс дигтэ тооһарнь авч иртн. ³⁸ Нег тек килнцэс цеврлһнэ бэрц гиж авч иртн. Эн бэрцс өдмгин болн чаһр асхлһна бэрцслэ таслврт угаһар шаталһна авъяст немгдх зөвтэ.

³⁹ Тадна оньдин кедг нөөрт Деед Эзнд эн бэрцсиг авч иржэтн: шаталһна бэрц, өдмгин бэрц, чаһр болн эвцлһнэ бэрц. Эннь андһарар болн эврэ дурар авч иржэх бэрцс невр болжана.

30 ¹ Деед Эзнэ заасиг Моше Израилин улст күргэд келв.

Шишлң андһарин тускар

² – Деед Эзнэ зааһад келснь эн, – гиж Моше Израилин отгудын хардачнрт келнэ. ³ – «Кемр залу күн Деед Эзнд андһар өгсн болхла, эс гиж андһар өгэд бийдэн даалһвр авсндан үгэн эвдшго болжана, келсн үгдэн күрх йоста.

⁴ Кемр күүкд күн мордад уга бөөтлэн эцкин герт бөөһэд Деед Эзнд андһар өгсн болхла, эс гиж бийдэн даалһвр авсн болхла, ⁵ эцкнь терүнэ андһарин болн авсн даалһврин тускар медв чигн тагчг бөөсн болхла, тиигхлэ терүнэ ямаран чигн андһарнь болн авсн даалһврнь күчэн геешго. ⁶ Болв кемр эцкнь медэд терүг хөрсн болхла, тиигхлэ терүнэ ямаран чигн андһарнь болн авсн даалһврнь чинрэн геех. Деед Эзн терүнэ геминь тэвж өгх, яһад гихлэ эцкнь терүг хөрсмн.

⁷ Кемр күүкд күн андһар өгэд эс гиж тоолвр угаһар даалһвр авсн бийнь мордсн болхла, ⁸ тегэд терүнэ залунь медв чигн тагчг бөөхлэ, андһарнь болн авсн даалһврнь күчэн геешго. ⁹ Кемр залунь медэд терүг хөрхлэ, тегэд гергнәннь андһаринь болн тоолвр угаһар авсн даалһвринь уурулх. Деед Эзн терүнэ геминь тэвх.

¹⁰ Белвсн гергнэ эс гиж залуһасн салсн гергнэ ямаран чигн андһар, ямаран чигн бийдэн авсн даалһвр күчэн геешго.

¹¹ Кемр күүкд күн залуһиннь герт бән бөөж андһар өгэд, эс гиж андһар өгн бийдэн даалһвр авсн болхла, ¹² залунь медв чигн тагчг бөөсн болхла, тиигхлэ терүнэ ямаран чигн андһарнь, эс гиж авсн даалһврнь күчэн геешго. ¹³ Кемр залунь медэд гергнәннь

даалһвриг уурулсн болхла, тиигхлэ тер даалһвр эс гиж андһар күчэн геежэнэ. Тер даалһвриг залуны уга кев. Тегэд Деед Эзн гергнэ геминь тэвх.

¹⁴ Бийэн тогтнулхар седэд авсн гергнэ ямаран чигн андһариг, ямаран чигн даалһвриг залуны батлх, эс гиж бурушах зөвтэ.

¹⁵ Кемр залуны гергндэн өдрин дуусн үг келсн уга болхла, терүгэрн гергнәннь андһариг болн даалһвриг тер чик гижэнэ. Медв чигн тагчг бөөв. ¹⁶ Кемр залуны терүнэ андһаринь хөөннь уга кехлэ, тиигхлэ гергнәннь андһар эс күцснд бийнь даах».

¹⁷ Деед Эзнэ Мошед өгсн зокалмуд иим. Эннь залу гергн хойрт, дөкэд эцкин герт мордад уга бөөх күүкн эцк хойрт өгчөх зокалмуд.

Мидьянмүдлэ дээлдлһн

31 ¹ Деед Эзн Мошед келнэ:
² – Израилин улст буру йовдл һарһснднь мидьянмүдэс өшөһөн ав, даруны эврәннь өвкнр тал һархич.

³ – Йовлһнд һарх дээчнриг хуратн. Тедн Мидьян тал одад Деед Эзнэ өшөг тенд нектхэг, – гиж Моше эмтнд келнэ. – ⁴ Израилин отг болһнас миңһэд дээчиг йовултн.

⁵ Тегэд Израилин миңһэд баг дундас 12 000 дээчиг шүүж авна. Тернь отг болһнас 1 000 күн болв. ⁶ Моше отг болһнас 1 000 дээч дэврлһнд йовулв. Тедниг Элеазарин көвүн Пинехас гелң һардв. Тер бийлөһөн эрүслсн кергтэ тоотан болн э һарһдг бүрэсэн авв. ⁷ Деед Эзнэ Мошед заасар, тедн Мидьяна улсиг дэврэд, тер отгин залусиг цугтаһинь алв. ⁸ Мидьяна тавн хааг тедн алв – Эвиг, Рекемиг, Цуриг, Хуриг болн Реваг. Бас Беорин көвүн Баламиг тедн үлдэр алв.

⁹ Израилин улс Мидьяна күүкд улсиг, бичкдүдиг болн цуг малмудыг бөрж авцхав, эдл-ахуһинь кевтнь тонцхав. ¹⁰ Мидьяна эмтн бөөсн балһсдын болн бөөсн сүүринь тедн түүмрдв.

¹¹ Израилин дээчнр тонад авсн олвран, эмтиг болн малмудынь цугтаһинь бийлөһөн авцхав. ¹² Олвран болн бэрэнд авсн улстаһинь хамднь Моше тал, Элеазар гелң тал эврәннь бөөсн бээрнд авч ирцхэв. Теднэ бөөрн Ерихона тус Йордана хажуд Моавин тегш һазрт бөөж.

Тонад авсн олвран яахмб?

¹³ Моше, Элеазар гелң болн отгудын хардачнр дээчнрин өмнөс тосад бөөсн сүүрәсн харцхав. ¹⁴ Дээлдәнәс хәрү ирж йовх дээчнрин ахлачнрт, миңһәд багмудын ахлачнрт болн зууһад багмудын ахлачнрт Моше икәр уурлв.

¹⁵ – Тадн күүкд улсиг цугтаһинь әмд үлдәвт? ¹⁶ Зуг теднтн Баламин зааврар Израилин улсиг Деед Эзнә өмнәс буру йовдл харһтха гиж селвг орулвш, Пеорин сә хәәһәд Терүнәс хольжулвш. Тегәд Деед Эзнә хамцанд үкл ирвш. ¹⁷ Көвүдиг цугтаһинь алтн, залусла бөөсн күүкд улсиг цугтаһинь алтн! ¹⁸ Залусла бәәһәд уга күүкдиг әмд үлдәтн, бийиннь төлә. ¹⁹ Эврән долан хонгт сүүрин бәәрнәс салу бәәтн. Тадн болн тадна бәрәнд авгдсн әмтн – кү алсн, алгдсн кү кәндәсн әмтн һурвдгч болн доладгч өдр цеврлгдх йостат. ²⁰ Ямаран чигн хувцан, арсар уйсн, ямана ноосар болну, модар кегдсн юмсиг цеврлтн.

²¹ Элеазар гелң дээчнрт, ноолданд орсн әмтнд келнә:

– Деед Эзнә Мошед заасн диг-даран эн: ²² алтыг болн цаһан мөңгиг, улан мөңгиг болн төмриг, цаһан хорһлжиг болн хорһлжиг – ²³ цугтаһинь, һал даахинь – һалар цеврлтн, цеврлһнә усар уһатн. Тегәд тер цевр болх. Һалд эс цеврлгдсинь, усар цеврлтн. ²⁴ Доладгч өдртнь эврәннь хувцан уһатн, тегәд цевр болхит. Терүнә хөөн тадн бәәрндән орж чадхит.

²⁵ Деед Эзн Мошед келнә:

²⁶ – Элеазар гелңлә хамдан хамцана уңг-тохмин хардачнрла бәрәнд авгдсн әмтиг болн малмудыг тоолтн. ²⁷ Тедниг хойр әдл әңгд хува – дээлдәнд орсн дээчнрт болн хамцана наадк әмтнд күрг. ²⁸ Деед Эзнд алв цуглулж ав. Дәәнд орсн дээчнрин 500 әңгәснь нежәһәд кү, бух, элжгн болн хө ав. ²⁹ Әдниг теднә әңгәс авад Деед Эзнд бәрц гиһәд Элеазар гелңд өг. ³⁰ Наадк Израилин улсин тәвдгч әңг болһнас нежәһәд кү, бух, элжгн болн хө авад Левин улст өг. Тедн Деед Эзнә өргә гер хадһлжана.

³¹ Деед Эзн Мошед заасар тиигж Моше Элеазар хойр кецхәв. ³² Дээчнрин булаж авсн олврас үлдснь 675 000 толһа үүрмг мал, ³³ 72 000 бүдүн мал, ³⁴ 61 000 элжгн ³⁵ болн 32 000 бәрәнд авгдсн залуста бәәһәд уга гижгтә күүкд болв. ³⁶ Дээлдәнд орсн улсин хувнь

(цуг олврин өрөлнь) 337 500 толһа үүрмг мал ³⁷ (теднэс 675 толһа мал Деед Эзнд нерэдгджэх алвн), ³⁸ 36 000 толһа бүдүн мал (теднэс 72 толһа мал Деед Эзнд нерэдгжэх алв), ³⁹ 35 000 элжгн (теднэс 61 Деед Эзнд нерэдгджэх алвн) ⁴⁰ болн 16 000 бэрэнд авгдсн күүкд улс (теднэс 32 Деед Эзнд нерэдгджэх алвн). ⁴¹ Эн алвн Деед Эзнд өргжэх бэрц. Терүг Деед Эзнэ заксар Моше Элеазар гелнд өгв.

⁴² Израилин наадк улсин хүвинь (теднэс Моше дээлдэнд орсн өмтнэ, ⁴³ хамцана хүвнь гиж авснас) 337 500 толһа үүрмг мал, ⁴⁴ 36 000 бүдүн мал, ⁴⁵ 30 500 элжгн ⁴⁶ болн 16 000 бэрэнд авгдсн күүкд улс. ⁴⁷ Израилин улсин хүвэс Моше тэвн болһнасны бэрэнд авгдсн күүкд улсас болн малас нежэдинь авад левитмүдт өгв. Тедн Деед Эзнэ өргэ гериг хэлэдг бөөж. Тиигтхэ гиж Деед Эзн Мошед зак.

⁴⁸ Моше тал дөөчнрин ахлачнр, миңһэд багмудын ахлачнр болн зууһад багмудын ахлачнр ирцхэв.

⁴⁹ – Бидн, чини мухлас, эврэннь дөөчнрэн тоолвидн, гедрсн күн уга. ⁵⁰ Гемэн хэрүллһнэ төлө Деед Эзнд өггджэх мана бэрц эн: мана олсн алтн, дегэ товчс, буһус, билцгүд, чимкүрмүд болн күзүнд зүүдг кееһэ юмс, – гиж тедн Мошед келцхэв.

⁵¹ Моше болн Элеазар гелң теднэс цуг эн алтн кегдлмүдинь авцхав. ⁵² Дөөчнрин миңһэд багмудын, зууһад багмудын ахлачнрин Деед Эзнд бэрц гиһэд авч ирсн цуг алтн чиңнүрэрн 16 750 шекель болв. ⁵³ (Дөөчнр эврэннь олвран бийдэн үлдэцхэв.) ⁵⁴ Тер ахлачнрас алтыннь авад Моше Элеазар гелң хойр Харһлтын Шатрт оруув. Тенд эннь Деед Эзнэ өмн Израилин улсин тускар санл орулад бөөх.

Йордан холын зүн үзг тал бүүрлсн Израилин отгуд

32 ¹ Рубена болн Гэдин хөөт үйнрт олн мал бөөж. Язерин болн Гиладын һазр мал бэрхд сэн гиж үзэд, ² Гэдин болн Рубена хөөт үйнр Моше тал, Элеазар гелң тал болн хамцана һардачнр тал одад келцхэнэ:

³ – Атарот, Дивон, Язер, Нимра, Хешбон, Эльале, Севам, Нево болн Беон – ⁴ Деед Эзн Израилин хамцана төлө медэндэн орулж авсн һазрмуд мал бэрхд йир сэн идгтэ. Бидн, чини мухлас, мал хэрүлдг улсвидн. ⁵ Буйн болтха, эн һазр чини мухласт өггдтхэ. Мадниг Йордан һатлһж бичэ авч йов, – гиж тедн келв.

⁶ – Тадна ахнр-дүүнр дээлдхэр йовхла, тадн энд үлдхмбт? – гиж Моше Гэдин болн Рубена хөөт үйнрт келнэ. – ⁷ Яһад тадн Израилин улсиг үүмүлхэр седжэнэт. Деед Эзнэ өгсн һазр тал тедн бичэ одтха гижэнт? ⁸ Кадеш-Барнеаһас эн һазриг хэлэтхэ гиж йовулхла, тадна эцкнр бас тиим йовдл һарһла. ⁹ Тедн Эш-кол гидг тиньгр һазрт күрлэ, тер һазриг хэлөһөд, Израилин улсиг үүмүлцхэв. Тиигхлэрн Деед Эзнэ өгх һазр тал бичэ йовтха гицхэв. ¹⁰ Тегэд Деед Эзн уурлад андһар өгв: ¹¹ «Египетэс һарад йовсн 20 настаһас даву улс, Нанд өгсн үгэн сольснь Аврамд, Иц-һакд болн Яковд өгхэр андһарлсн һазриг үзшго. ¹² Ефунен көвүн Калевэс, кенизин күүнэс болн Навина көвүн Ешуас талдань Мини өгсн һазриг үзшго. Эдн Деед Эзнд иткв». ¹³ Деед Эзнэ цухл Израилин улсиг бэрв. Терүнэ өмнэс хар саната йовдл һарһсн улсин үйнр цугтан эс үктл тедниг Деед Эзн 40 жил көдэ һазрар тенүләд йовулв. ¹⁴ Тадн өвкнриннь кесиг кежэнэт. Ода тадн килнцтэ эмтнэ тохм болжанат. Дәкн Израилин улст Деед Эзнэ уур һарһулхар бөөнэт! ¹⁵ Кемр тадн Деед Эзнэс салхла, Израилин улсиг Тер дәкн көдэ һазрт үлдэх. Тадн тер улсиг цугтаһинь алулхит!

¹⁶ Тегэд тедн Мошен өмн һарад келцхэв:

– Түрүләд энд бидн эврәннь малмудт хашас кеһөд, үрдтән балһс тосхнавидн. ¹⁷ Бидн болхла, эврән Израилин улсин түрүн зерглэнд йовад тедниг теднэ һазртнь авч ирхвидн. Мадна үрд батлгдсн балһсдт үлдх. Тенд тедн бөөрн улсас харслта бөөх. ¹⁸ Бидн болхла, Израилин күн болһн эврәннь хүв һазран эс автл хэрү герүрн иршговидн. ¹⁹ Бидн теднлэ хамдан Йордан һатлж бийдән һазр авшговидн, яһад гихлэ мадна хүв һазр энд – Йорданаһ дорд үзг тал.

²⁰ – Кемр тадн келсэрн болхла, кемр Деед Эзнэ өмн дээлдэнд йовхла, ²¹ кемр тадна дөөчнр Деед Эзнэ өмн Йордан һатлад, Эврәннь дээснэс Тер һазран эс булаж автл, ²² һазр Деед Эзнэ үлмэд эс ортл, тадн хэрү ирхлэрн Деед Эзнэ өмн болн наадк Израилин улсин өмн буру уга болхит. Тегэд эн һазр Деед Эзнэ нүүрт тадна болх. ²³ Болв тадн тиигж эс кехлэ, Деед Эзнэ өмнэс тадн килнц һарһхит. Медэд авчктн – килнцтн бийэртн һарх! – гиж Моше теднд хэрү өгв. – ²⁴ Тер төләд эврәннь үрдин төлә балһсд тосхтн, малмудыннь төлә хашас бэртн, келсэн күцэтн.

²⁵ Гэдин болн Рубена хөөт үйнр Мошед келнэ:

– Бидн чини мухлас мадна эзн келжэсэр кехвидн. ²⁶ Мадна үрд болн гергчүд, мадна малмуд цугтан энд Гиладын балһсдт үлдх. ²⁷ Бидн, чини мухлас, мадна дээчнр цугтан Деед Эзнэ өмн эзнэннь заасар дээнд орнавидн.

²⁸ Элеазар гелнд, Навина көвүн Ешуад болн Израилин отгудын тохмин хардачнрт иим шиидвр өгв:

²⁹ – Кемр Гэдин болн Рубена хөөт үйнр таднла хамдан Йордан хатлад йовхла, кемр теднэ дээчнр цугтан Деед Эзнэ өмн дээнд орад дажрад хазринь авхла, тегэд Гиладын хазриг теднд өгцхэтн.

³⁰ Кемр тедн таднла хамдан түрүн зерглэнд эс одхла, тиигхлэ теднэ хув хазрнь таднла эдл, Кананд бээтхэ.

³¹ – Мадн, чини мухлас, Деед Эзнэ заасар кехвидн. ³² Бидн түрүн зерглэнд Деед Эзнэ өмн Канан тал йовнавидн. Мадна хув хазр Йордана цань бэг, – гиж Гэдин Рубена хойр хөөт үйнр келцхэв.

³³ Тегэд Моше Гэдин болн Рубена хөөт үйнрт дэкэд Йосипин көвүнэ Манашен отгин өрэлднь амореймүдин хаана Сихона залдг орн-нутгин, Башана хаана Огин залдг орн-нутгин хазр болн балһсд эргндктэһинь өгв. ³⁴ Гэдин хөөт үйнр Дивон, Атарот, Ароэр, ³⁵ Атрот-Шофан, Язер, Йогбеха, ³⁶ Бет-Нимра болн Бет-Харан батлгдсн балһсд болн малын хашас ясж бэрцхэв. ³⁷ Рубена хөөт үйнр Хешбон, Эльале, Керьятаим, ³⁸ Нево, Баал-Меон (эн балһсдт талдан нерд өггдлэ), тегэд бас Сивмаг ясж босхв. Эн ясж босхгдсн балһсдт шин нерд өгцхэв.

³⁹ Манашен көвүн Махирин хөөт үйнр Гиладт ирэд, терүг эзлэд урднь тенд бээсн амореймүдиг хазраснь көөцхэв. ⁴⁰ Гиладыг Моше Манашен көвүнэ Махирин хөөт үйнрт өгв. Тедн Гиладт бээцхэв.

⁴¹ Манашен хөөт үй Яир Гиладт кесг селэд дээлж авад Яирин Селэд гиж нерэдр. ⁴² Новах Кенат балһсиг болн эргндк селэдтэһинь дээлж авад, терүнд эврэннь нер өгв – Новах гиж.

Египетин хөөн Израилин улсин зууран зогссн бээрн

33 ¹ Моше Ахарон хойрин хардврт Израилин улс баг-багар Египетэс харсна хөөн теднэ йовсн хазрин нерд эн. ² (Моше цаг зуур зогсх ормсин бичвр кев. Тендэс Деед Эзнэ заасар аянд харч йовцхах.) Теднэ кех хатллһн болн амрлһнд зогсх дарань эн.

³Түрүн сарин 15-ч өдр Израилин улс Раамсесиг үлдэхэд харцхав. Песахин хөөн маңдуртнь тедн Египетин цуг эмтнэ нүүрт юмнас аэлго харад йовцхав. ⁴Египетин эмтн Деед Эзнэ алсн эврэннь түрүңк үрдэн оршав. Деед Эзн Египетин бурхдыг засгль!

⁵Израилин улс Раамсесиг үлдэхэд Сукотд зогсцхав. ⁶Сукотиг үлдэхэд тедн Этамд көдө һазрин захд зогсцхав. ⁷Этамас харад тедн Баал-Цефона хажудк Пи-Хахирот тал хэрү йовцхав. Тенд Мигдолин өөр зогсцхав. ⁸Пи-Хахиротас харад Улан теңгс һатлад көдө һазрт күрв. Ёурвн хонгтан Этам көдө һазрар йовад Мара гидг һазрт зогсцхав. ⁹Мараһас харад Элимд ирцхэв. Элимд 12 булг болн 70 пальм модн бөөж, Тенд тедн зогсцхав. ¹⁰Элимиг үлдэхэд Улан теңгсин көвэд тедн зогсцхав. ¹¹Тендэсн харад Син гидг көдө һазрт тедн зогсцхав. ¹²Син көдөһэс харад Дофка һазрт зогсцхав. ¹³Дофкаһас харад Алушд зогсцхав. ¹⁴Алушас харад Рефидимд зогсцхав. Тенд уудг усн уга бөөж. ¹⁵Рефидимэс йовад Синайин көдө һазрт тедн зогсцхав. ¹⁶Синайас харад Киврот-Таавад зогсцхав. ¹⁷Тендэсн харад тедн Хацеротд зогсцхав. ¹⁸Хацеротыг үлдэхэд тедн Ритмад зогсцхав. ¹⁹Ритмаг үлдэхэд тедн Римон-Перецд зогсцхав. ²⁰Римон-Перециг үлдэхэд тедн Ливнад зогсцхав. ²¹Ливнаг үлдэхэд тедн Рисад зогсцхав. ²²Рисаг үлдэхэд тедн Кехелатад зогсцхав. ²³Кехелатаг үлдэхэд тедн Шефер уулын хажуд зогсцхав. ²⁴Шефер уулыг үлдэхэд тедн Харада һазрт зогсцхав. ²⁵Харадаһас харад тедн Макхелотд зогсцхав. ²⁶Макхелотас харад тедн Тахатд зогсцхав. ²⁷Тахатас харад тедн Терахд зогсцхав. ²⁸Терахиг үлдэхэд Миткэд зогсцхав. ²⁹Миткэс харад тедн Хашмонад зогсцхав. ³⁰Хашмонаһас харад тедн Мосеротд зогсцхав. ³¹Мосеротас харад тедн Бене-Яаканд зогсцхав. ³²Бене-Яаканас харад тедн Хор-Хагидгадг зогсцхав. ³³Хор-Хагидгадас харад тедн Йотватад зогсцхав. ³⁴Йотватаг үлдэхэд тедн Авронад зогсцхав. ³⁵Авронаг үлдэхэд тедн Эцион-Геверд зогсцхав. ³⁶Эцион-Геверэс тедн Цин гидг көдэд бөөсн Кадешд зогсцхав. ³⁷Кадешэс харад тедн Ор уулын хажуд зогсцхав. Тернь Эдомин межән өөр хажуд бөөж.

³⁸Деед Эзнэ зааврар Ахарон гелң Ор уул деер харад тенд өңгрв. Эннь Израилин улс Египетэс харад 40 жилин тавдгч сарин түрүн өдртнь болсмн. ³⁹Ахарон Ор уул деер өңгрхдән 123 наста бөөж.

⁴⁰Тер цагт Канана хан Арад балһс залжаж, Тенд Негевин һазр толһалжаһад тер Израилин улс ирхиг медж.

⁴¹ Ор уулыг үлдэхэд тедн Цалмонад зогсцхаж. ⁴² Цалмонас харад тедн Пунонд зогсцхаж. ⁴³ Пунонас харад тедн Овотд зогсцхаж. ⁴⁴ Овотас харад тедн Йе-Аваримд, Моав хазрт зогсцхаж. ⁴⁵ Йе-Аваримиг үлдэхэд тедн Дивон-Гэдт зогсцхаж. ⁴⁶ Дивон-Гэдиг үлдэхэд тедн Алмон-Дивлатаимд зогсцхаж. ⁴⁷ Алмон-Дивлатаимиг үлдэхэд тедн Аварим гидг уулын хажуд Невон өөр зогсцхаж. ⁴⁸ Аварим уулас харад тедн Ерихона тус Йордан холын хажуд Моавин тегш хазрт зогсцхав. ⁴⁹ Йордана өөр зогсад тедн Моавин тегш хазрт Бет-Ешимотас Авел-Шитм күртл бөөцхэв.

Кананд бээсн улсиг көөтхэ гисн заквр

⁵⁰ Тенд Ерихона тус Йордана хажуд Моавин тегш хазрт Деед Эзн Мошед келв:

⁵¹ – Израилин улст иигж кел: Йордана талдан эргднь күрхлэрн, Кананд ⁵² урдк бөөрн улсиг хазраснь көөтн, теднэ кегдлмүдинь уга кетн, хээлж кесн көшөсинь уга кетн, мөргүлин өндр орминь кевтнь хамхлтн. ⁵³ Теднэс хазринь булаж авад эврэн тенд бүүрлтн. Яһад гихлэ Би терүг таднд эзлтхэ гийһэд өгчөнэв. ⁵⁴ Жирв хаяд, тер хазриг уңг-тохмин хоорнд хуватн. Олн тоота уңг-тохмта улст икэр һарһж өгтн, цөөкн тоота уңг-тохмстаднь баһар һарһж өгтн. Жирвэр туссн хазриг уңг-тохм болһн эзлх. Терүг отгуд хоорнд хуваһад өгтн. ⁵⁵ Кемр тадн тенд бөөх улсиг эс көөхлэ, үлдэсн эмтн тадна нүднд хатханчг, бөөртн шөвг мет болад бөөх. Тедн тер хазрт тадниг бөөхлэ амрлт өгшго. ⁵⁶ Тегэд ода Би теднлэ кехэр седжэхэн, таднла кехүв!

Канана хазрин межэ

34 ¹ Деед Эзн Мошед келнэ:

² – Израилин улст иим заавр өг: «Удл уга тадн Кананд орхит. Таднд күртх хазр иим (Канана хазр терүнэ межәһөр).

³ Өмн үзгт тадна межә Цин көдә хазрас Эдомин хазрин межәһөр һарна. Зүн таласнь тадна өмн үзгин межә Давста теңгсин* көвөһэс эклжэнэ. ⁴ Хөөннь эргэд Чимин өөдмин өмн үзгэр йовад Цин көдә

* ^{34:3} Давста теңс – Өмн уга теңс гиж өдгэ цагт нерэдгднэ.

һазриг давад, Кадеш-Барнеаг өмн үзгэснь эргэд Хацар-Аддар тал һарад, Ацмониг давад йовх. ⁵ Ацмона межәһәс Египетин хотхр һазрар йовад теңгст күрх.

⁶ Барун үзгт тадна межәнь Алдр теңгс* болх. Эннь тадна барун үзгт бәәх межә болх.

⁷ Ар үзгин межәнь иим. Терүг Алдр теңгсәс Ор уул** күртл һарһтн. ⁸ Ор уулас Лево-Хамат күртл. Цааранднь межә Цедад күртл татгдх. ⁹ Тер межә Зипронад күрәд Хацар-Энанд чилх. Эннь тадна ар үзгин межә.

¹⁰ Тадна зүн үзгин межә Хацар-Энанас Шефам күртл таттн. ¹¹ Шефамас тер Ривла күртл татгдх. Эннь Аинас зүн үзг тал бәәх. Тегәд межә цаарандан Кинерет нуурин зүн үзг күртл дорагшан татгдх. ¹² Дарунь межә Йордана утднь дорагшан Давста теңгс күртл татгдх. Эннь тадна һазр. Терүнә межәнь иим».

¹³ Моше Израилин улст эн зааврмудыг келж өгәд теднд келв:

– Тана хоорндан жирв хаяд хувах һазр эн. Деед Эзн энүг йисн дундур отгт өгтхә гив. ¹⁴ Рубена хөөт үйнрин отг (Рубена тохм-уңгнь цугтан) болн Гәдин хөөт үйнрин отг (Гәдин тохм-уңгнь цугтан) эврәннь хүв һазран Манашен отгудын өрәллә әдл авчкла. ¹⁵ Эн хойр дундур отгуд эврәннь хүв һазран Йорданас зүн үзг тал Ерихона тус авчхав. Тернь эн һолын зүн эргднь бәәнә.

Һазр хувах улс һарһж, авлһн

¹⁶ Деед Эзн Мошед келнә:

¹⁷ – Тер һазриг тадн дунд хувах улсин нерд эн: Элеазар гелн болн Навина көвүн Ешуа. ¹⁸ Һазриг хувахин төлә отг болһнас нежәһәд һардачнр автн. ¹⁹ Теднә нерд эн:

Йудан отгас – Ефунен көвүн Калев,

²⁰ Шимона отгас – Амихудын көвүн Самуил,

²¹ Бениаминә отгас – Кислона көвүн Элидад,

²² Дана отгас – Йоглин көвүн Букки һардач,

* ^{34:6} Алдр теңгс – Дунд һазрин теңгс гиж өдгә цагт нерәдгднә.

** ^{34:7} Энд Ор уул 33:37 гидг багд бичгдсн Ор гидг уул биш, талдан уул.

²³ Йосипин хөөт үйнрәс:

Манашен отгас – Эфодын көвүн Ханиэл хардач,

²⁴ Эпримин отгас – Шифтана көвүн Кемүэл хардач,

²⁵ Завулуна отгас – Парнахин көвүн Элицафан хардач.

²⁶ Исахарин отгас – Азана көвүн Палтиэл хардач,

²⁷ Ашерин отгас – Шеломин көвүн Ахихуд хардач,

²⁸ Напталин отгас – Амихудын көвүн Педаэл хардач.

²⁹ Канана һазриг Израилин улсин хоорнд хуватха гһһд Деед Эзнә даалһсн улс эн.

Левитмүдин балһсд

35 ¹ Ерихона тус Йордана хажуд Моавин тегш һазрт Деед Эзн Мошед келнә:

² – Израилин улс эврәннь һазрт левитмүдт балһсд салһж өгтхә гиж закч кел. Балһсдыннь эргндк мал идшлдг һазр бас теднд салһж өгтн. ³ Тедн балһсдтан бәәтхә, идгтә һазрт эврәннь сүргән, малан бәртхә. ⁴ Тер балһсдт левитмүдт өгх идгтә һазрмуд балһснас үзг болһн тал 1 000 тоха эзлгдх зөвтә. ⁵ Балһсна зүн үзгәснь 2 000 тоха межә кемжәлтн, өмн үзгәснь 2 000 тоха, барун бийәснь 2 000 тоха, ар үзгәснь 2 000 тоха межә. Тал дунднь балһсн бәәдгәр кетн. Левитмүдин балһсдар малын тиим идшлһнә һазр бәәх йоста.

⁶ Левитмүдт өгх балһсдас зурһань хорһдх балһсд. Тиигәрән кү алснь бултж чадх. Тедн деер бас 42 балһс өгтн. ⁷ Ут турштан левитмүдт тадн 48 балһс болн хажуднь мал идшлдг һазртаһинь хамднь өгтн. ⁸ Израилин әмтнә балһсдас левитмүдт балһсд хүвәринь салһж өгхләрн, ик отгудаснь оln балһс автн, баһаснь баһар автн. Левитмүдт отгудын өгчәх балһсд тооһарн хүвәрләннь әдл болтха.

Хорһдх бәэрнә балһсд

⁹ Деед Эзн Мошед келв:

¹⁰ – Йорданиг һатлад Канана һазрт орхларн, ¹¹ бийдән хорһдх балһсд йилһж автн гиж Израилин улст кел. Тенд зөрц биш кү алсн әмтн бултж чадх. ¹² Тиим балһсдт өшәһән авхар седсн әмтнәс бултж болжана. Кү алсн күүг хамцана зарһд оруулго бичә алтн.

¹³ Бултх балһсд тооһарн зурһан болх зөвтә: ¹⁴ һурвн балһсн Йордана цаад бийднь, һурвн балһсн Кананд. Эннь хорһдх өмтнө балһсд. ¹⁵ Израилин өмтнө болн тедн дунд бөөх нүүж ирсн өмтнө бултх зурһан балһсд болх. Тиигэрән зөрц бишәр кү алсн күн бултж чадх.

¹⁶ Кедр кен-негн күн талдан күүг төмр зер-зевәр цокад алхла, тиигхлө эн күн алач болжана. Алач алгдх йоста.

¹⁷ Кедр кен-негнь талдан күүг чолун зер-зевәр цокад алхла, эн күн алач болжана. Алач алгдх йоста.

¹⁸ Кедр кен-негн күн талдан күүг модн зер-зевәр цокад алхла, эн күн алач болжана. Алач алгдх йоста. ¹⁹ Өшө көөлджәх күн алачла альд эс харһв чигн терүг алчкх.

²⁰ Кедр нег күн талдан күүг дурго болад түлкхлө, эс гиж терүг юуһар болв чигн зөрц шивхлө тернь үкж одхла, ²¹ эс гиж уурлад терүг һарарн цокхла, цокулсн күн үкж одхла, тиигхлө цоксн күн алач болад алгдхмн болжана. Өшөһөн авхар йовсн күн күцсн һазртан алачиг алчкх.

²² Кедр кен чигн зөрц бишәр дурго эс болвчн талдан күүг түлкхлө, эс гиж зөрц бишәр шивсн юмн терүнд тусхла, ²³ эс гиж генткн деернь чолу уңһахла, күн үкж одхла – алсн күн үксн күүнө өшөтн биш. Терүнд му юм күргшгоһар бөөсмн болхла, ²⁴ тиигхлө хамцан тедн хоорнд зарһч болж чадх, зарһиг йоснднь кетхә. ²⁵ Алсн күүг өшөһөн нексн күүнәс хамцан харсх зөвтә. Терүг хорһдг балһснд күргәд бултулхмн болжана. Эрүн тос түркгдсн ах гелң сөөһөн хөәтл тер күн тенд бөөтхә. ²⁶ Кедр тер күн бултжасн балһснас һарад йовхла, ²⁷ өшөһөн көөлдсн күн терүг балһснас һархлань харһад алхлаг, тиигхлө өшөһөн нексн күн гемтә биш болх. ²⁸ Кү алсн күн хорһдлһна балһснд ах гелң сөөһөн хөәтл бөөх йоста. Зуг ах гелң сөөһөн хөөхлө, алач эврәннь һазр талан йовж чаджана.

²⁹ Альд эс бөөв чигн эн закаг үйәс үйд күргәд бөртн.

³⁰ Алач күүг зуг герчин медүлсәр цаажлж болжана. Негхн герчин келсәр цаажлж болшго.

³¹ Цаажлх алач күүнә ормд мөңг бичә автн. Тер күн алгдх йоста. ³² Хорһдх балһснд бултсн күүнә ормд мөңг бас бичә автн. Тер күн ах гелң сөөһөн хөәтл эврәннь һазрт хәрү одж чаддгар мөңг бичә автн. ³³ Бөөсн һазран бичә бузрдатн. Цусн һазриг бузрдана.

Асхрсн цусна ормд хазрт талдан сулдхлhn уга – зуг цус асхрсн күүнэ цуснас талдань уга. ³⁴ Бөөсн хазран болн Мини бөөх хазриг бичэ бузрдатн. Яһад гихлэ Би, Деед Эзн, Израилин улс дунд бөөнэв.

Күүкд күүнэ өнч авлһна немр диг-даран

36 ¹ Гиладын уңг-тохма өрк-бүлмүдин хардачнр ирцхэв. Гилад Махирин көвүн, Йосипин хөөт үйнрэс Манашен ач. Тедн Мошелэ болн бас Израилин эмтнэ өрк-бүлмүдин хардачнрла күүндцхэв:

² – Деед Эзн Таниг, мадна нойн, Израилин эмтнэ көвүдт жирв хаяд хазр харһж өгтхэ гив. Та, мана нойн, Деед Эзнэ зааврар мана Целофхад төрлин хүв хазринь күүкдтнь өгтхэ гисинь кетн. ³ Кемр тедн Израилин эмтнэ талдан отгин көвүдт мордхла, тиигхлэ теднэ хүв хазрнь мадна өвкнрин хүв хазрас салһгдэд мордсн отгин хазрла ниилүлгдх. Тегэд чигн жирвэр авгдсн мана хазр баһрх. ⁴ Израилин эмтнэ өөнин байр болхла, тер гергчүдин хүв хазрнь залусиннь отгтнь орх. Мадна өвкнрин хазрас салһгдх.

⁵ Деед Эзнэ заасар Моше Израилин эмтнд даалһвр өгв:

– Йосипин отгин хөөт үйнр чикэр келжэнэ. ⁶ Целофхадын күүкдин тускар Деед Эзн иигж заажана. Тедн кенд болв чигн мордж чаджана. Зуг күүкнэ одх көвүнь терүнэ отгин күн болх йоста. ⁷ Израилин улсин хүв хазрнь нег отгас талдан отгт өгч болшго юмн. Тер учрас Израилин көвүн болһн өвкнрин отгас күртсн хүв хазран хадһлтха. ⁸ Израилин улсин ямаран чигн отгт күүкн күн эцкиннь хүв хазр авсн болхла, тиигхлэ тер күүкн эцкиннь нег отгин көвүнд мордх йоста. Израилин күн болһн эврәннь өвкнрин хүв хазринь хадһлж йовтха. ⁹ Хүв хазр нег отгас талдан отгт салһж харһгдшго болжана. Израилин улсин отг болһн эврәннь хүв хазран хэлэж бөртхэ.

¹⁰ Целофхадын күүкд Деед Эзнэ заасар кецхэв. ¹¹ Махла, Тирца, Хогла, Милка болн Ноа – цугтан эврәннь авһнрин көвүдт мордцхав. ¹² Тедн Йосипин көвүнэ Манашен хөөт үйнрин уңг-тохмин көвүдт мордцхав. Теднэ хүв хазрнь эцкиннь отгтнь үлдв.

¹³ Ерихона тус Йордана хажуд Моавин тегш хазрт Мошеһэр дамжад Израилин улст Деед Эзнэ өгсн зааврмуд болн закад тиим болв.

Давтх Закан

Библин түрүн тавн дегтр «Давтх Закан» гидг дегтрэр төгсжэнэ. Эн дегтрин хол төрнь – Израилин улст Бурхна Зака өгэд Моше сүл сурһмж заана. Моавин һазрт Кананд дэврж орхиннь өмн Израилин улс тенд ямаран Зака бэрж бөөхин тускар сана орулад келнэ. Яһад гихлэ Синай уул деер түрүн бооца кеснэс авн 40 жил давж.

Эн дегтр Мошен һурвн ик үг келһнэс тогтж (бөлг 1-4, 5-29, 30-31) болн товчлгч әнгэс. Дегтрин нернь илэр медгдженэ: энүнд оln закон түрүңк һурвн дегтрэс давтгджана, болв деернь шин даалһврмуд немгдж. Ик зуудан Кананд бүүрлх Израилин улст керглгдхмн болжана.

Хамгин соньн бөлгүдт Зака бэрснэ хөөн дарунь әдслһн буухиг, кемр әвдхлэг, харалла харһхиг үзүлжәнэ (27-30). Иим бичвр Израилин туужин чинринь медхд әмтнд цәәлһжәнэ. Бурхна әәлдәчир болн Бурхна ном

цөөлһэчнр эн әдслһиғ болн харалла харһулхар һардвр кеһәд, яһад Израилин әмтн зовлңла харһдгинь цөөлһдг бөөж (ик зуудан Еремя). «Давтх Закан» гидг нертә дегтр Мошен үкләр төгснә. Израилин шин һардачнь Навина көвүн Ешуа болна.

Эн дегтр һанцхн Бурхнд иткхиг болн шүтхиг тодр-хаһар үзүлжәнә. Дәкәд болхлаг, цуг евреймүдин Закаг – эннь Деед Эзнд мөргх, зүркнәсн Терүнд дурта болхиг – медулжәнә.

Израилин улсин һазр эргәд хәләлһн

1 ¹ Израилин цуг әмтнд Мошен келсн үг эн: эннь Йордан һо-лын ца көдә һазрт, Суфин хажуд, Аравад дуудвр кеж. Тернь Паран, Тофел, Лаван, Хацерот болн Ди-Захав балһсд хоорнд болж. ² (Хорив уулас Кадеш-Барнеа һазр тал Сеирин уул хәләһәд һардг хаалһар 11 хонгт йовгдна.) ³ Дөчдгч жилин арвн негдгч сарин түрүн өдр Израилин улст Деед Эзнә соңсхад келтхә гисинь Моше күргәд келв. ⁴ Эннь амореймүдин хан Сихониг болн Башана хан Огиг диилснә хөөн болв. Сихон хан Хешбонд болн Ог хан Аштаротд болн Әдрейд һарджав.

⁵ Йордана дару Моав һазрт Моше диг-даратаһар Зака келж өгдг болв. Моше иигж келв:

⁶ – Хоривд Деед Эзн, мана Бурхн, маднд келв: «Эн уулын хажуд тадна бөөснь болжана. ⁷ Хаалһдан һарад уул тал амореймүд болн теднлә хоша бөөх оln-әмтн тал йовтн. Арава тал, уул тал, Шефелүр, Негевүр, эрг темцәд Канана нутг тал, Ливанур – алдр Епрат һол күртл йовтн. ⁸ Эн һазриг цугтаһинь Би таднд өгчәнәв! Йовад тер һазриг эзлтн! Тадна өвк Абрахамд, Ицхакд болн Яковд, теднә хөөт үйнрт өгх болж Би, Деед Эзн, андһар өгләв».

Һардачнриг шиидлһн

⁹ Тер цагт би таднд келләв: «Тадниг һанцарн залх чидл күрчәхш.

¹⁰ Деед Эзн, тана Бурхн, теңгр деерк одд мет тадниг оln тоота кев.

¹¹ Тегэд Деед Эзн, тана өвкнрин Бурхн, эндрк тооһас 1000 дэжж икэр тадниг өсктхэ. Тадниг Тер андһар өгсэри йөрөтхэг! ¹² Болв би һанцарн яһж тиим юм даахмб, тадна күнд зарһ кехмб? ¹³ Отг болһнас цецн, тоолврта болн дамшлтта әмт шүүж автн. Тедниг би тадна һардачнрт шииднәв».

¹⁴ Тадн хэрү өгвт: «Чикәр чи келжәнәч!» ¹⁵ Тегэд би отгин толһачнр болжах цецн, дамшлтта әмтиг дуудад тадна ахлачнрт шиидүв. Негинь терүнә отгин 1000 күүнә ахлад орулув, бас негинь 100 күүнә, бас негинь өрәл зууна, зәрминь 10 ахлад, зәрмснь бас ахлачнр болв.

¹⁶ Тер цагт Би тадна зарһчнрт заавр өгләв: «Зарһ-зерг юмиг ахнр-дүүнр хоорнд тәәлтн. Зарһинь чикәр кетн – эврә улс дунд болжах зарһ-зерг юмн болну, эс гиж тадн дунд бәәх талын улсла болну. ¹⁷ Тана зарһ чик болтха. Күчтәһинь чигн, күчн угаһинь чигн соҗстн. Әмтнәс бичә әәтн, яһад гихлә зарһ Бурхнас иржәнә! Кемр керг таднд дегд күнд болхла, нанд өгтн, би күцәсүв».

¹⁸ Тер цагт би таднд ю кехинь цәәлһж өгләв.

Арвн хойр гетәчин тускар

¹⁹ Бидн Хоривас һарад ик гидг болн әәмшгтә кәдә һазрар йовсиг, тадн цугтаһинь эврән нүдәрн үзцхәвит! Деед Эзнә, мана Бурхна, заасар амореймүдин бәәсн уул тал йовад, бидн Кадеш-Барнеад күрвидн. ²⁰ Тенд би таднд келләв: «Тадн амореймүдин бәәх уул тал ирвт. Эн уулыг Деед Эзн, мана Бурхн, маднд өгчәнә. ²¹ Хәләтн, Деед Эзн, тана Бурхн, эн һазриг таднд өгчәнә! Йовад энүг эзлтн, Деед Эзн таднд өгх болла, тадна өвкнрин Бурхн. Бичә әәтн, бичә сүрдтн!» ²² Болв тадн цугтан хамдан нан тал ирәд келцхәвит: «Түрүләд гетәчнриг илгәх кергтә. Тедн һазриг шинжләд, ямаран хаалһар йовхиг болн ямаран балһсдт орхиг зааж өгх». ²³ Эннь нанд чик болж медгдв. Отг болһнас нежәдәр 12 кү би йилһж авув. ²⁴ Тедн йовад уул өөдләд, «Әшкол» гидг тиньгр һазрт күрцхәв. Тер һазриг хәләһәд, ²⁵ тедн урһмласнь цуглулж маднд авч ирәд келцхәв: «Деед Эзн, мана Бурхн, маднд сән һазр өгчәнә!»

Израилин улсин зүткэлһнэ болн Деед Эзнэ цухлын тускар

²⁶ Болв тадн йовхар седсн угат. Тадн Деед Эзиг, тана Бурхиг, соңссн угат! ²⁷ Эврәннь шатр дотр суулдад тадн керлдцхэввт: «Деед Эзн маднд дурго. Тегэд Тер мадниг Египетэс һарһж йовулв! Мадниг Тер амореймүдин һарт орулад цугтан үктхэ гижәнә! ²⁸ Бидн альдаран йовж йовхмби? Мадна ахнриг соңсхд ээмшгтә. Тенд маднас ик болн өндр нурһта әмтн бөөнә гиж келцхәнә, теднә балһсд теңгрт күрм өндрә батлад бәргдсмн чигн. Тенд анакмудыг үзцхәж гиж тедн келжәнә!»

²⁹ Би таднд келләв: «Бичә чочтн, бичә әәтн! ³⁰ Деед Эзн, тадна Бурхн, өмнтн йовна, тегэд Тер тадна төлә Эврән дәәлдх. Тадна чирәд Египетд тиим йовдл болла! ³¹ Көдә һазрт бас тадн эврән тиим йовдл үзлэт. Эврәннь көвүһән авч йовх күүнлә әдләр тадниг Деед Эзн, тадна Бурхн, авч йовв. Тадниг нааран йовтл цуг өдрмүдт мел тиим бәәдлтә болв. ³² Тегэд энүнә хөөн тадн Деед Эзнд, тадна Бурхнд, иткжәхшвтә! ³³ Болв Тертн таднд амрх орм хәәһәд, тадна өмн йовла. Сөөд һал мет таднд чик хаалһ үзүлхин төлә, өдртнь үүлнә бәәдлтәһәр йовв».

³⁴ Деед Эзн тадна келсиг соңсад уурлад андһар өгв: ³⁵ «Эн керг уга үйнрәс нег чигн күн эн йир сәәхн һазр үзшгә! Энүг Би тадна өвкнрт өгх болж андһар өгләв. ³⁶ Ефунен көвүн Калевәс талдан нег чигн күн үзшгә, болв тер үзх. Калев Деед Эзнд иткдг билә. Тер төләд Би терүнд болн терүнә хөөт үйнрт ишкәд йовсн һазринь өгнәв».

³⁷ Таднас көлтә Деед Эзн нанд бас уурлв. Тер нанд келв: «Чи бас эн һазрт оршгоч! ³⁸ Болв Навина көвүн Ешуа, чини мухла, орх! Бийән батар бәр гиж кел. Эн һазриг тер Израилин улсин эзлх һазрт хуврәх йоста. ³⁹ Эн һазрт тадна үрд орх. Тедниг бәрәнд орж одвза гиж тадн әәжәлэт. Ода деерән юн сән, юн му болжахинь тедн меджәхш. Би теднд эн һазриг өгнәв, тедн эзлх. ⁴⁰ Тадн болхла, хәрү эргәд, көдә һазр тал йовтн, хаалһнь Улан Теңгс тал һарна».

Деед Эзнә өгх болсн һазриг булаж эс чадлһн

⁴¹ Тиигхд тадн нанд келләт: «Бидн Деед Эзнә өмнәс килнц һарһвидн. Болв бидн Деед Эзнә, мадна Бурхна, заксар йовад

дөөлднэвидн!» Тадн хартан зер-зев авад уулмуд тал зөрж йоввт. ⁴² Деед Эзн таднд келтхэ гиж даалһв: «Бичэ йовтн. Дэ бичэ эклтн, Би таднла бишлм. Эс гиж хортн тадниг ка цокх!»

⁴³ Би таднд келсинь күргүв, болв тадн соңссн угат. Тадн Деед Эзиг соңслго уул деер хархар зүтквит. ⁴⁴ Тадниг тер уулын бөөрн өмтн – амореймүд – тосж авв. Тедн тадна ардас зөгин баг мет көөлдв! Тадниг тедн Сеирас Хорм балһсн күртл туув. ⁴⁵ Хэрү ирэд тадн Деед Эзнэ өмн уульцхаввт, зуг Деед Эзн тадниг соңссн уга.

⁴⁶ Тадн Кадешд удандан бөөввт.

Көдө һазриг эрглһн

2 ¹ Бидн хэрү эргэд көдө һазр тал Улан теңгсүр һарсн хаалһар йоввидн. Тиигтхэ гиж Деед Эзн нанд закв. Сеирин уулыг эргэд бидн удан йоввидн. ² Дарунь Деед Эзн нанд келв: ³ «Эн уулмудыг эргэд йовснтн болжана. Ар үзг тал йовтн. ⁴ Тегэд оln-өмтнд кел: Тадн эврәннь ахнрин, Сеирт бөөх Эсавин хөөт үйнрин, һазрар йовхит. Тедн таднас ээжөнэ. Хэлэж йовтн, ⁵ теднлэ бичэ дөөлдтн! Нам нег ишкдл теднэ һазрас таднд Би өгшгов. Яһад гихлэ Сеирин уулыг Би Эсавд эзлтхэ гиж өглөв. ⁶ Идх хотан, уух усан цаһан мөңгөр теднэс хулдж автн. ⁷ Деед Эзн, тана Бурхн, күцэх цуг кергтэн күцэмжтэ болтн гиж тадниг әдслжәнә! Эн алдр көдө һазрар тадн йовж йовхиг Тер меднә. Ода 40 жилдән Деед Эзн, тана Бурхн, таднла хамдан. Тегэд тадн ямаран чигн юмар дутжахшит».

⁸ Бидн Эсавин хөөт үйнрин – эврәннь ахнрин – һазрас салад һарвидн. Хаалһдан бидн Элатас болн Эцион-Геверәс Арава дундахур һарад Моавин көдө һазр тал йоввидн.

⁹ Деед Эзн нанд келв: «Моавин улсиг бичэ дэвртн, теднлэ дэ бичэ эклтн. Теднэ һазрас Би таднд юм өгшгов. Яһад гихлэ Би Лотын хөөт үйнрт Ар балһсиг эргндк һазртаһинь эзлтхэ гиж өглөв».

¹⁰ (Урднь тенд эмитмүд бөөлө. Тер өмтн ик, тооһарн оln, анакмудла әдл өндр. ¹¹ Тедниг анакмудла әдл рефаим улст тоолна. Моавин улс тедниг эмитмүд гиж келцхәнә. ¹² Сеирт болхла, урднь хореймүд бөөлө. Болв Эсавин хөөт үйнр теднэ һазриг булаж авад, тедниг ка цокад, эврән тенд бүүрлцхәв. Деед Эзнә эзлтхэ гиһад өгсн тер һазриг Израилин улс бас тиигж кецхәлә.)

¹³ «Уралан! – гиж Деед Эзн келв. – Зеред уулын хавчг хатлтн!» Бидн Зеред уулын хавчг хатлвидн.

¹⁴ Кадеш-Барнеас бидн 38 жил йоввидн. Тегэд Зеред уулын хавчгиг хатлад харвидн. Деед Эзн теднд андхар өгсэр мадна бөөрнд урдк үйин дөөчнрәс мел күн уга билә. ¹⁵ Мана бөөрнд Деед Эзнә хар теднд күрәд нежәдәр уга кев, чилгчднь теднәс әмд кен чигн үлдсн уга. ¹⁶ Тер дөөчнр негн күртлән үкхләг, ¹⁷ Деед Эзн нанд келв: ¹⁸ «Тадн Ар балһсна хажуһар моавмудын һазрар әндр йовхар бөөнәт, ¹⁹ удл уга амонмудын орн-нутгт күрхит. Тедниг бичә дәвртн, теднлә дә бичә әклтн. Теднә һазрас таднд Би юм өгшгов. Яһад гихлә Би ән һазрмудыг Лотын хөөт үйһрт эзлтхә гиж өгләв».

²⁰ (Эн һазриг бас рефаимүдин һазрт тоолжана. Урднь энд рефаим улс бәәж. Тедниг амонмуд замзумс гиж нерәддг бәәж. ²¹ Әдн ик тооһарн олн, анакмудла әдл өндр келн-улс бәәж. Болв Деед Эзн тедниг уга кеж, амонмуд теднә һазриг эзләд тенд бәәцхәж. ²² Деед Эзн амонмудт Сеирд бәәсн Эсавин хөөт үйһрт кеснлә әдләр кев. Тертн хореймүдиг уга кев. Тегэд Эсавин хөөт үйһр теднә һазр эзләд, ода күртл тенд бәәцхәнә. ²³ Капторас* ирсн улс Газа эргндк селәдәр бәәсн авей нертә әмтиг уга кеһәд, теднә һазрт бәәрлцхәв.)

Сихон хааниг дишллһн

²⁴ «Уралан! – гиж Деед Эзн келв. – Арнон уулын хавчг хатлтн! Хәләтн, Би тадна һарт Хешбонд һарджасн амореймүдин хан Сихониг болн терүнә һазриг өгчәнәв. Әкләд эзлтн! Дәәлдтн! ²⁵ Эн өдрәс авн теңр дор бәәх әмтнд цугтаднь Би таднас әәдг, сүрддг седкл орулнав. Тадна тускар соңсчкад тедн чичрәд, догдлад бәәцхәх!»

²⁶ Кедемотын кедәһәс Хешбона хан Сихон тал эвцхәр би әлчнр йовулув. Би терүнд иигж келтхә гивүв: ²⁷ «Буйн болтха, чини һазрар давад йовх зөв маднд өг. Бидн тустан хаалһар йовнавидн,

---

* ^{2:23} *Каптор* – урднь пилистмүдин бүүрлж бәәсн һазр. Крит гидг арлын чигн болх.

зүн тал чигн, барун тал чигн хажигшговидн. ²⁸ Мадна идх хотыг, мадна уух усиг чи маднд цаһан мөңгөр хулд. Зуг маднд чини һазрар йовх зөв өг – ²⁹ Сеирд бөөх Эсавин хөөт үйнр болн Ард бөөх Моавин улс зөв өгснлэ эдлэр – тегэд бидн Йордана ца бөөх һазр тал одхвидн. Терүг маднд Деед Эзн, мана Бурхн өгчөнэ». ³⁰ Болв Хешбона хан Сихон мадниг давулж һарһхар седсн уга. Деед Эзн, мана Бурхн, Сихониг тадна һарт орулхин төлө, терүнэ седклинь һацулв, зүркинь эвцдгоһар кев. Санснь күцв.

³¹ Деед Эзн нанд келв: «Хэлэ, Би түрүлэд чамд Сихониг болн терүнэ орн-нутгиг өгнөв! Эн орн-нутгиг эклэд эзлж ав». ³² Сихон цуг дөөчнртөһөн мадна өмнөс тосж һарад, Яхацин өөр дөөлдв. ³³ Деед Эзн, мана Бурхн, терүг мадна һарт бөрүлв. Бидн терүг болн терүнэ көвүдиг, цуг дөөчнринь ка цокад алвидн. ³⁴ Тер цагт бидн терүнэ балһсдыг цугтаһинь буйсаһад уга кеввидн. Тер балһсдт залусиг чигн, гергчүдиг чигн, бичкдүдиг чигн, негн күртлнь цугтаһинь бидн алвидн. ³⁵ Зуг малмудынь болн балһсдт авсн олвриг бийдэн үлдэвидн. ³⁶ Арнон уулын хавчг деер бөөх Ароэрэс болн тиньгр һазрт бөөх балһснас нам Гилад күртл нег чигн шивэн улс маднд харш болж чадсн уга. Деед Эзн, мана Бурхн, цугтаһинь маднд өгв! ³⁷ Болв амонмудын орн-нутгиг тадн дажрсн угат. Ябок һолын тиньгр һазриг чигн, уулар бөөх балһсдыг чигн тадн дажрсн угат. Тиигтхэ гиж Деед Эзн, тана Бурхн закла.

Ог хааниг дишлһн

З ¹ Хөрү эргэд бидн Башана һазр тал һардг хаалһар йоввидн. Башана хан Ог дөөчнртөһөн мадна өмнөс тосж ирэд, Эдрейин хажуд дэ эклв. ² Деед Эзн нанд келв: «Бичэ э. Чини һарт Би тер хааг бийинь, терүнэ дөөчнриг цугтаһинь болн терүнэ орн-нутгиг өгчөнөв. Хешбониг һарджасн амореймүдин Сихон хаанла эдлэр чи терүнлэ дөөлдхич». ³ Деед Эзн, мана Бурхн, Башана хан Огиг цуг дөөчнртөһинь мана һарт орулж өгв. Бидн тедниг сүл күртлнь цугтаһинь ка цокж алвидн! ⁴ Тер цагт бидн терүнэ балһсдыг цугтаһинь эзлвидн. Башана хан Огин эзлжэсн 60 балһсн, Аргов нутгиг цугтаһинь бидн аввидн. ⁵ Тер балһсд өндр эрстэ болн хаагддг ик үүдтэ билэ (терүнэ деер эс хашалгдсн оln селэд). ⁶ Тедниг бидн

буйсаһад уга кеввидн. Хешбониг һарджасн Сихон хаанла әдләр дәәлдвидн. Тер балһсдт бидн залусиг чигн, гергчүдиг чигн, бичкдүдиг чигн ка цокад алвидн. ⁷ Болв малмудынь болн авсн олвринь бийдән үлдәввидн.

⁸ Тегәд тер цагт Йордана ца Арнон уулын хавчгас Хермон уул күртл һарджасн амореймүдин хойр хаана һазриг дәәлдж аввидн. ⁹ (Сидона әмтн терүг Сирион, амореймүд – Сенир гиж келцхәнә.) ¹⁰ Уулын тегш һазрар бәәх балһсд цугтан, Гилад кевтән болн Башан кевтән, Салха болн Эдрей күртл, Башана хан Огин һарджасн балһсдыг аввидн.

¹¹ (Башана хан Ог рефаимүд дундас сүүлцкнь бәәж. Терүнә кевтрнь болхлаг төмрәр кегдж. Ода тернь амонмудын Равад бәәнә. Йирдән тоолхлаг: утдан йисн тоха, өргндән дөрвн.)

Йордан һолын дорд үзг талас һазр хувалһн

¹² Арнон уулын хавчгт бәәсн Гиладын уулта һазрин өрәлинь балһсдтаһинь Ароэрәс әкләд би Рубена болн Гәдин отгудт өгүв. Тер цагт мадна булаж авсн һазр әннь. ¹³ Гиладын наадкинь болн Башаниг цугтаһинь – Огин һазриг би Манашен отгин өрәлднь өгүв.

(Аргов нутгиг цугтаһинь – Башан цугтан урднь рефаимүдин һазр гиж нерәддг бәәж. ¹⁴ Болв Манашен көвүн Яир Аргов нутгиг кевтнь эзлв. Әннь Гешурин болн Маахин бәәрн улсин һазрин межә күртл бәәж. Тер һазрт Яир эврәннь нер өгв. Тегәд әндр күртл Башан Яирин Селәд гиж нерәднә.)

¹⁵ Махирт би Гилад өгүв. ¹⁶ Гиладас Арнон уулын хавчг күртл, тиньгр һазрин йоралар һардг межәтәһинь, Ябок һол күртл Рубена болн Гәдин отгудт тер һазр би өгүв. Ябок һолын ца амонмуд бәәнә. ¹⁷ Терүнәс талдан Йордана межәтә Араваг өгүв. Тернь Кинеретәс Араван (Давста) теңгс күртл болн дорд үзгин Фасга уулын ташу күртл болв.

¹⁸ Тер цагт ән отгудт би иим даалһвр өгләв: «Деед Әзн, тана Бурхн, таднд эзлтхә гихәд ән һазриг өгв. Зуг тадн, дәәчнр, Израилин улсин цугтаһаснь түрүләд дәәнд орх йостат! ¹⁹ Тегәд тадна гергчүд, бичкдүд болн тадна мал таднд, мини өгсн балһсдт

үлдцхэг. Таднд ямаран оln мал бээхиг би меднэв! ²⁰ Тадна ахнр-дүүнр Йордана цаадк назриг эс эзлтл (тер назриг теднд Деед Эзн, тана Бурхн өгчөнө), Деед Эзн теднд, таднла эдл, төвкнүн жирһл эс өгтл, дөң болтн теднд. Терүнэ хөөн, мини өгсн хүв һазр тал, тадн бийстн хэрү ирж чаджанат».

²¹ Тер цагт би Навина көвүн Ешуад келүв: «Тер хойр хаанла Деед Эзн, тана Бурхн, ю кесинь чи эврәннь нүдэрн үзвч. Тиим бөөдл чини йовх һазрар цугтаднь Деед Эзн һарһх. ²² Бичэ өөтн теднэс: Деед Эзн, тана Бурхн, Эврән тадна төлө дөөлджөнө!»

Эрүн Назрт орх зөв Мошед уга

²³ Тер цагт би Деед Эзнэс эрж сурув: ²⁴ «Деед Эзн Бурхн! Та Эврәннь мухла – нанд Эврәннь алдран болн һариннь күчэн эклэд үзүлжэнэт! Теңгрт эс гиж һазр деер тиим баатр йовдл һарһдг болн алдр керг күцэдг талдан бурхн бөөдви? ²⁵ Йордан һолыг һатлад терүнэ ца бөөх йир сөөхн һазр үзх зөв нанд өгит – тендк йир сөөхн уулмудыг болн Ливаниг!»

²⁶ Болв Деед Эзн таднас көлтө нанд уурлад, намаг соңссн уга. Тер келв: «Болжана! Дэкж Нанас энүнэ тускар бичэ сур. ²⁷ Фасга уул деер һарад барун үзг, ар үзг болн зүн үзг, өмн үзг тал эврәннь нүдэрн хэлэлч – Йорданиг һатлх арһ чамд уга. ²⁸ Ешуад даалһвр өг, терүг бат болн зөргтэ болтха гиж зак. Тер оln-эмтиг толһалад йовх. Чини үзх һазриг теднд хуваж өгх».

²⁹ Бет-Пеорин хажудк тиньгр һазрт бидн зогсвидн.

Бурхна зокалмудыг болн закадыг оln-эмтн бэртхэ гиж Моше закчана

4 ¹ Израилин улс, тадниг сурһх Мини зокалмуд болн закад соңсит! Тегэд тадн әмд үлдхит, Деед Эзнэ, тана өвкнрин Бурхна, таднд өгчөх һазрт ирэд эзлхит. ² Мини келсн үгмүдт бичэ юм немтн, бичэ юм хастн. Деед Эзнэ, тана Бурхна, зааврмудыг күцөтн гиж закчанав.

³ Деед Эзн Пеорин Баал уулын хажуд ю кесинь тадн эврән үзлэт! Пеорин Баалыг даһад йовсн тадниг цугтаг Деед Эзн, тана

Бурхн, уга кенэд алсинь эврэн үзлэт. ⁴ Деед Эзнд, тана Бурхнд, иткж үлдсн тадн болхла – эндр күртл цугтан амд бөөнэт.

⁵ Деед Эзн, мини Бурхн, нанд закар би ода таднд Терүнө зокалмуд болн закар сурһжанав. Тедниг тадн одсн, эзлсн назртан бэрэд күцэх йостат. ⁶ Батар тедниг бэрж күцэтн. Тегэд одж олн келн-эмтн цугтан тадна цецниг болн ухаг үзж медх. Тиим зокалмудын тускар соңсчкад тедн келцхэх: «Ямаран цецн болн ухата эн алдр келн-ул!» ⁷ Деед Эзн, мадна Бурхн, маднд өөрхн бөөслэ адл тиим алдр келн-эмтн уга: Деед Эзиг бидн дуудх болһнд, Тер маднд хэрү өгнэ. ⁸ Ода мини таднд сурһжах эн зокалмудас болн закар чик Заката тиим алдр келн-улс уга.

⁹ Зуг сагар бээтн, бийән хэлэтн. Эврәннь нүдэр үзсэн бичэ мартн. Амд бөөсн деертн үзж йовсн юмн тана зүркнд үлдтхэ! Үрдтән, ачнр-зеертән келж өгчэтн.

¹⁰ Тер өдр тадн Деед Эзнэ, тана Бурхна, өмн Хорив уулын хажуд зогсчалат. Яһад гихлэ Деед Эзн нанд закар өглэ: «Нан тал олн-эмтән дууд, Би теднд Эврәннь зэрлгән соңсхад келнэв. Жирһлиннь туршарт назр деер бөөхлэрн тедн Намаг икэр күндлдг болн тевчдг дастха, үрдтән дасхтха». ¹¹ Тегэд тадн ирэд уул дор зогсвт. Уул деер теңгрт күрчэх һал шатчана. Харһу таг – үүлн, нигт харһу. ¹² Деед Эзн таднла шатчах һалас күүндв, тадн келсн үгинь соңсвт, болв дүринь үзсн угат. Зуг дун соңсгдв. ¹³ Деед Эзн таднд Эврәннь бооцана үгцәһинь соңсхв. Терүг тадн күцэх йостат – Арвн Заавр. Тедниг Тер хойр хавтха чолун деер бичж.

¹⁴ Тер цагт Деед Эзн таднд зокалмудан болн закар дасхтха гиж нанд закар. Тедниг тадн одад эзлх назртан бэрх йостат.

Шүтәнд мөрглһнәс саглһн

¹⁵ Хорив деерк һалас Деед Эзн таднла күүндхлэ, тадн ямаран чигн дүр үзсн угат. Саглтн, ¹⁶ хорта юм һарһхасн – залу күүнэ, эс гиж күүкд күүнэ дүрстә шүтә кехәсн, ¹⁷ эс гиж һазр деер бөөх малын бөөдлтә, эс гиж теңгрәр нисдг шовуна бөөдлтә, ¹⁸ эс гиж һазр деерк әмтә-киитә юмсин, эс гиж һазрас дорагшан уснд усчдг заһсна бөөдлтә юмсуд кехәсн саглтн. ¹⁹ Теңгр хөләжәһәд, нар, сар болн одд, теңгрткиг цугтаһинь үзжәһәд, бичә авлгдтн – теднд бичә

шүтгн, бичэ церглтн! Деед Эзн, тана Бурхн, теңгр дорк цуг талдан улст тедниг нерэдьв. ²⁰ Болв Деед Эзн тадниг Египетд сулдхв, тенд тадн хээлжэх бешт бээснлэ эдлэр зовжалат. Тер тадниг Египетэс Эврәннь улс болтха гийхэд харһв. Тернь күцв.

²¹ Деед Эзн таднас көлтэ нанд уурлад, Йордан хатлж тер йир сээхн һазрт намаг орулшго болж андһар өгв. (Тер һазриг Деед Эзн, тана Бурхн, тадниг ээлтхэ гиж өгчөнө.) ²² Би Йорданиг хатллго энд үкхүв. Тадн болхла терүг хатлад, тер йир сээхн һазриг ээлхит! ²³ Зуг Деед Эзн, тана Бурхн, таднла кесн бооцаг бичэ мартгн, хэлэтн: ямаран чигн кегдл бийдэн бичэ кетн, ямаран чигн дүрмүд бичэ кетн. Терүг Деед Эзн, тана Бурхн, хөржөнө. ²⁴ Яһад гихлэ Деед Эзн, тана Бурхн, – шатадг һал! Тер хару Бурхн!

²⁵ Таднас үрд һарад, теднэс ачнр-зеенр һарад, тадн удан тер һазрт бээснэ хөөн хорта юм һарһад – Деед Эзнд, тана Бурхнд, таасгддго кегдлмүд болн зүсн-зүүл дүрмүд кеһэд бээхлэрн, Терүг уурлулхит. ²⁶ Би теңгриг болн һазриг герч кехэр дууджанав. Тер һазр ээлхин төлө тадн ода Йордан һолыг хатлхит. Болв кемр тадн Мани келсиг эс соңсхла, тийгхлэ удл уга тер һазрас уга болхит. Тегэд тадн удан бээшгот, тадн уга кегдхит. ²⁷ Деед Эзн тадниг олн келн-улс дунд тарах. Зуг таднас цөөкнь эмд харх. Деед Эзнэ йовулсн улс дунд тадн бээхит. ²⁸ Тенд тадн күүнэ һарар кесн бурхдт шүтхит – модн болн чолун бурхдт. Тер бурхд юм үздго, юм соңсдго, юм иддго болн үнр һарчахиг меддго болжана.

²⁹ Тенд тадн Деед Эзиг, тана Бурхиг, хээхит. Кемр зүркэрн болн седклэрн Терүн тал адһж темцхлэрн Терүг олж авхит. ³⁰ Кемр таднд күнд болхлаг, кемр иргчдэн таднд тийм юмн үзгдхлэг, тегэд тадн Деед Эзн, тана Бурхн, тал хэрү ирхит. Тегэд Терүг соңсдг болхит. ³¹ Деед Эзн, тана Бурхн, йирдэн өршөңгү седклтэ Бурхн. Тер тадниг үлдэшго, алшго. Тадна өвкнрт андһар өгэд, кесн бооцаһан Тер мартшго.

Израиль – шүүж авсн келн-улс

³² Һазр деер кү үүдэсн өдрэс эклэд тадна өмнк цагт юн бээсинь болн урдк цагин тускар суртн: теңгрин нег захас талдан зах күртл альднь болв чигн иим алдр керг күцэгдлү? Энүнлэ эдлцх юмна

тускар кен соңссн болх? ³³ Таднла эдл ямаран чигн улс һал дотрас бурхна ду соңсад, эмд үлдснэ тускар меддг болхий? ³⁴ Ямаран чигн бурхн талын улс дунд бээсн улсас ирэд бийдэн эмт салһад авч чадхий? Терүнэ төлэ Эврәннь күчтэ болн делсн һарарн күнд сөрлт болн темдг, өвөрц йовдл болн дә Тер илгәһэд бээв. Энүг тадна төлэ Деед Эзн, тана Бурхн, Египетд тадна нүүрт кев. ³⁵ Деед Эзн – Бурхн, Терүнэс талдан бурхн угаг тадн эврэн үзвит, эврэн медвит. ³⁶ Деед Эзн теңгрэс таднд сурһмж өгхэр дуудвр кев. Тер Эврәннь алдр һалан һазр деер үзүлв, тер һал дотрас Деед Эзн таднла күүндсиг эврэн соңсвт.

³⁷ Деед Эзн тадна өвкнрт дурлв, тегэд теднэ хөөт үйнриг, тадниг, шүүж авв. Эврәннь алдр күчэрн Египетэс тадниг Тер һарһв. ³⁸ Эннь таднас тооһарн олн болн чидлтэ улсин һазринь таднд өгхин төлө, тадниг теднэ һазрт авч ирэд ээлтхэ гиһэд бөөлһхин төлө кегдв. ³⁹ Ода медэд, тодлад авчктн: Деед Эзн – Бурхн деер теңгрт болн дор һазрт, талдань уга. ⁴⁰ Эндр таднд мини соңсхжах Терүнэ зокалмуд болн закврмуд күцэтн. Тиигхлә таднд болн тадна хөөт үйнрт сән болх, Деед Эзнэ, тана Бурхна, мөңкинд өгчөх һазрт удан бөөхит.

Йордан һолын ца хорһдх һурвн балһсн

⁴¹ Тер цагт Моше Йорданас дорд үзг тал һурвн балһс йилһж һарһв. ⁴² Өөрхн күүһән зөрц бишәр алсн, урднь өшө уга бээсн күн тер балһсдын негн талнь гүүһэд эмән харсж чаддгар кев. ⁴³ Тер балһсд эн: көдэд уулын тегш һазрт, Рубена әңгд бээсн Бецер; Гэдин әңгд Гиладт бээсн Рамот; Манашен әңгд Башанд бээсн Голан.

Мошен хойрдад келһнэ нүр үг

⁴⁴ Израилин улст Мошен өгсн Закан эн. ⁴⁵ Эннь Египетэс һарсна хөөн Израилин улст Мошен зәңглсн закврмуд, зокалмуд болн закад – ⁴⁶ терүгән тер тиигхд Йордана ца Бет-Пеорин хажудк тиньгр һазрт Хешбонд һарджасн амореймүдин хан Сихона һазрин улст соңсхв. Моше болн Израилин улс Египетэс һарад Сихониг диилцхэв. ⁴⁷ Терүнэ орн-нутгинь Башана хан Огин нутгтаһинь

хамднь авцхав. Амореямүдин эн хойр хаана һазр Йорданас дорд үзг тал эзлгджэж. ⁴⁸Эн һазр Арнон уулын хавчг деерк Ароэрэс Сирион уул күртл бээж, талданар Хермон. ⁴⁹Йорданас дорд үзгин цуг Арава тиньгр һазриг, Араван теңгс болн Фасга уул күртл тер хойр хан эзлжэж.

Моше Арвн Заавр давтна

5 ¹Израилин улсиг цугтаһинь дуудад Моше келв:
– Эндр таднд келжэх зокалмудыг болн закадыг соңс, Израиль! Энүг чеежэр дастн, батар бэрэд эдниг күцэтн. ²Деед Эзн, мана Бурхн, Хоривд маднла бооца келэ. ³Эн бооцаг мадна өвкнрлэ биш, маднла келэ. Ода энд зогсчах эмд-менд маднла цугталамдн келэ. ⁴Деед Эзн таднла нүүрцэд күүндлэ, уул деер шатчах һал дотрас күүндлэ. ⁵Тер кемлэ би Деед Эзнэ болн тадна хоорнд Терүнэ үгинь таднд күргхэр зогсчалав. Яһад гихлэг тадн һалас аәһэд, уул деер һарсн угат. Деед Эзн келв:

⁶«Би Деед Эзн, чини Бурхн, чамаг Египетэс көтлж һарһлав, мухласин һазрас.

⁷Нанас талдан бурхд чамд уга болтха.

⁸Ямаран чигн шүтэ бичэ ке – деер теңгрт бээх, дор һазр деер бээх эс гиж уснд, һазр дор бээх ямаран чигн юмна дүрсд бичэ ке.

⁹Теднд бичэ мөрг, бичэ шүт, яһад гихлэ Би, Деед Эзн, чини Бурхн – хару Бурхмб. Намаг һазалсн эцкнрин һарһсн килнцд Би эднэ үрдиг, һурвдгч болн дөрвдгч үй күртлнь цаажлжана. ¹⁰Нанд дурта, Мини заавр күцэдг әмтнэ хөөт үйнрт Би минһдгч үйднь хөөртән күргжәнәв.

¹¹Аюдан харжахар Деед Эзнэ, чини Бурхна, нериг бичэ келәд бә. Тиим юм һарһдг күүг Деед Эзн засгллго бөөшго.

¹²Бемб өдриг бәр – әрүн өдр. Тиигтхә гиж Деед Эзн, чини Бурхн, заквр өглә. ¹³Зурһан хонгтан кех кергән цугтаһинь күцә, ¹⁴доладгч өдр – бемб өдр. Эн өдр Деед Эзнэ, чини Бурхна, өдр. Нег чигн күн эн өдр көдлшго болжана: чи, чини көвүн, чини күүкн, чини мухла залу күн, чини мухла күүкд күн, чини цар, чини әлжгн – ямаран чигн мал, чини балһснд бээх нүүж ирсн әмтн. Чини мухла

залу күн болн мухла күүкд күн чамла эдл амртха. ¹⁵ Египетд чи эврэн мухла бээсэн сан. Зуг Деед Эзн, чини Бурхн, чамаг Египетэс Эврэннь күчтэ делгү харарн көтлж харһсиг санж йов. Тегэд Деед Эзн, чини Бурхн, чамаг бемб өдр бэртхэ гиж закчана.

¹⁶ Деед Эзнэ, чини Бурхна, заксар эцкэн болн экэн күндл. Тиигхлэ чини жирһл ут наста болх, эн һазр деер чамд сэн болх (иим һазр чамд Деед Эзн, чини Бурхн, белглж өгчөнө).

¹⁷ Бичэ кү ал.

¹⁸ Авалясн талдан күүнлэ бичэ оралд.

¹⁹ Бичэ хулха ке.

²⁰ Өөрхн улстан худл герч бичэ бол.

²¹ Талдан күүнэ гергиг булахар бичэ сед. Талдан күүнэ гериг болн тэрэнэ һазриг, талдан күүнэ мухла залусиг болн мухла күүкд улсиг, талдан күүнэ цармудыг болн элжгдыг, талдан күүнэ нег чигн юм авхар бичэ сед».

²² Иигж Деед Эзн тадна цуг хамцанд келв. Уул деер, шатчах һал дотрас, үүлн болн нигт харһуһас чаһи дууһар таднд Тер келв. Эн үгмүд деер Тер дэжж юм немсн уга. Келсн үгэн Тер хойр хавтха чолун деер бичэд нанд өгв.

²³ Тадн таг харһуһас келжэх ду соңсвт, уул шатчах һалар авгдсн билэ. Нан тал тадн, отгудын толһачнр болн медэтнр, ирвт. ²⁴ Тадн келвт: «Деед Эзн, мадна Бурхн, маднд Эврэннь туурмжан болн алдр бөөдлэн үзүлв. Шатчах һал дотрас Терүнө ду бидн соңсвидн. Бурхн күүнлэ күүнджэх кемлэ тер күн эмд үлдж чадхиг бидн эндр медвидн. ²⁵ Ю хээж бидн үкхмби? Эн алдр һал мадниг зальгхдан белн! Кемр бидн дэки Деед Эзнэ, мана Бурхна, ду соңсхла үкхвидн! ²⁶ Шатчах һалас Бурхна келжэхиг соңссн тер күн маднла эдл эмд үлдхий? ²⁷ Чи йовад Деед Эзн, мана Бурхн, ю келхиг соңс. Дэкэд Деед Эзн, мана Бурхн, чамд ю келсинь маднд цугтаһинь келж өгхич. Бидн болхла, келсинь соңсад күцэхвидн».

²⁸ Деед Эзн тадна келсиг соңсад нанд келв: «Эн әмтн чамд ю келсинь Би соңслав. Тедн чикэр келжәнэ. ²⁹ О, кемр тедн йосндан зүркәрн шүтэд оньдин Намаг икэр күндлхэр болн Мини заавр күцэхэр седжэхлэ, теднд болн теднэ хөөт үйһрт мөңкинд сән

болх! ³⁰ Эврэннь шатрт хэрү ортн гиж тедниг йовад дууд. ³¹ Чи энд Нанла үлдхич. Зааврмуд, зокалмуд, болн закад цугтаһинь Би чамд өгнөв. Чи тедниг дасххич, тедн эдниг цугтаһинь эн һазрт күцэх. Эн һазриг Би теднд эзлтхэ гһһэд өгчөнөв».

³² Деед Эзн, тана Бурхн, закисг чаңһар бэртн, чаңһар күцэтн гив, барун тал чигн, зүн тал чигн бичэ хажитн! ³³ Деед Эзнэ, тана Бурхна, заасн хаалһар кезэ чигн йовтн. Тегэд тадн эмд йовхит, тегэд таднд сэн болх, тегэд эзлсн һазртан удандан жирһэд бөөхит.

Бурхиг икэр күндлх болн Бурхнд дурлх заавр

Б ¹ Деед Эзн, тана Бурхн, таднд дасхтха гисн зааврмуд, зокалмуд болн закад эн, одад эзлхэр йовх һазртан тедниг тадн күцэх йостат. ² Жирһлиннь насни туршарт Деед Эзиг, эврэннь Бурхиг, икэр күндлх зөвтөт. Мини дасхжах Терүнэ өгсн зокалмудыг болн зааврмудыг тадн цугтаһинь күцэх йостат. Тиим кевэр тадна үрд болн ачнр-зеенр кех зөвтө, тегэд тадн удан жирһж бөөхит.

³ Болв соңс, Израиль! Энүг цугтаһинь төвөр бэртн, күцэтн! Тегэд таднд сэн болх, тадн һазр деер тооһарн оln болхит. Тер һазр үсэр болн балар байн, энүг таднд Деед Эзн, тана өвкнрин Бурхн, өгх болла.

⁴ Соңс, Израиль! Деед Эзн, мадна Бурхн, – ор һанцхн Деед Эзн!

⁵ Дурл Деед Эзнд, чини Бурхнд, зүркэрн, седклэрн, цуг чидлэрн.

⁶ Эндр чамд мини өгчэх закрмжс кезэ чигн чини чеежин тодлвр болтха. ⁷ Эврэннь үрдтэн давтад келж өгчэ, даңгинд тедниг давтад бэ – гертэн бөөхлэрн эс гиж хаалһд йовхларн, нөөртэн орхларн эс гиж босхларн. ⁸ Темдг гһһэд һартан бо, чини маңнад боодһа болад бөөтхэ. ⁹ Эврэннь үүднэ тотхд болн балһсна ик үүднд тедниг бич.

¹⁰ Деед Эзн, чини Бурхн, чамаг эн һазрт күргх. Энүнэ тускар чини өвкнрт Абрахамд, Ицхакд болн Яковд чамд өгх болад Деед Эзн андһар өгч. Тенд ик болн цецгэлжэх балһсд бөөнэ – чини тосхсн биш. ¹¹ Гермүднь зөөрэр дүүрн – чини цуглуулсн биш, худгуд – чини малтсн биш, уста үзмин болн олив модна тэрэд – чини тэрсн биш. Тенд чи цадтлан идхич! ¹² Болв хэлэжэ, Деед Эзиг бичэ март – чамаг Египетэс, мухлан һазрас көтлж һарһсиг. ¹³ Деед Эзиг, эврэннь Бурхиг, икэр күндл, Терүнд цергл, Терүнэ нерэр андһар өг.

¹⁴ Тадна эргнд бөөх эмтнэ талдан бурхдт бичэ шүттн. ¹⁵ Тадн дунд бөөх Деед Эзн, тана Бурхн, хару Бурхн. Кемр уурлхларн Тер тадниг назр деерэс уга кех! ¹⁶ Деед Эзиг, тадна Бурхиг, Массад Терүг сөрснлэ эдлэр бичэ сөрэд бөөтн. ¹⁷ Деед Эзнэ, тана Бурхна, өгсн зааврмудыг, закадыг болн зокалмудыг күцэтн. ¹⁸ Терүнэ нүднд чик болн сэн болхиг кетн. Тегэд таднд сэн болх: тадн ирэд йир сөөхн назр эзлхит, терүг тадна өвкнрт өгх болж Деед Эзн андһар тэвсмн. ¹⁹ Деед Эзн терүнэс тадна дөөсиг цугтаһинь көөх. Тиигж Деед Эзн келв.

²⁰ Кемр иргчдөн чамас көвүнчн сурхла: «Деед Эзнэ, мана Бурхна, таднд өгсн эн зааврмуд, зокалмуд болн закад юн болжахмб?» ²¹ Терүнд иигж хэрү өг: «Бидн Египетин хаана мухлас билэвидн. Деед Эзн күчтэ һарарн мадниг Египетэс һарһж авв. ²² Мадна нүүрт Деед Эзн алдр өвэрц йовдл болн онц темдгүд үзүлв. Тернь Египетин хаанад, терүнэ герт цугтан үклтэ болжана. ²³ Эн назрт дахулж авч ирэд, энүг маднд белглхэр Деед Эзн, мадна өвкнрт андһар өгсэр, мадниг болхлаг Тер Египетэс һарһж авв. ²⁴ Эн зокалмудыг цугтаһинь күцэтхэ гиж Деед Эзн маднд заавр өгв. Деед Эзиг, мана Бурхиг, икэр күндлтхэ гиһэд, маднд кезэ чигн сэн болтха гиһэд, бидн эмд-менд бөөтхэ гиһэд (эндр күртл бөөсэр) тиигв. ²⁵ Кемр бидн Деед Эзнэ, мадна Бурхна, өмн Терүнэ даалһсар цуг эн зааврмудыг чаһар күцэхлэ – эннь мана үнн болжана.

Ханана улсиг шүтэдтэһинь хамднь уга келһнэ заавр

7 ¹ Деед Эзн, тана Бурхн, тадниг эзлхэр бөөх һазрт күргэд тендэс олн улс дундас: хетмүдиг, гергашмудыг, амореймүдиг, кананахныг, перизмүдиг, хивеймүдиг болн евүсмүдиг көөөхлэ – долан келн-улс таднас тооһарн олн болн күчтэ. ² Деед Эзн, тана Бурхн, тедниг тадна һарт орулхла, тадн тедниг диилхлэ, тиигхлэ тедниг буйсаһад уга кетн! Теднлэ ямаран чигн бооца бичэ кетн, тедниг бичэ харстн. ³ Теднлэ бичэ төрл-садн болтн, эврэ күүкдөн теднэ көвүдт бичэ мордултн. Теднэ күүкдэр көвүдтэн герг бичэ кетн. ⁴ Эс гиж тедн тадна көвүдиг Нанас салһх, көвүдтн талдан бурхнд мөргцэх! Тегэд Деед Эзн таднд уурлад, тер кемдэн тад-

ниг алх. ⁵ Иигж кетн: теднэ тэкл тэқдг орминь хамхлтн, эрүн чолудынь хамхлтн, Ашеран моддыг чавчтн, кегдлмүдинь шататн! ⁶ Тадн Деед Эзнэ, тана Бурхна, эрүн улс болжанат. Һазр деер бөөх цуг әмтнәс тадниг Терүнэ үнтэ гисн зөөрнь болтха гиж Деед Эзн, тана Бурхн, шүүж авв.

⁷ Деед Эзн таднд дурлад талдан улсас тооһарн оln гиж шүүж авсн уга. Уга, тадн тооһарн хамгин баһ биләт! ⁸ Зуг Деед Эзн таднд дурта, тадна өвкнрт өгсн андһаран бәрж хадһлжана. Эн төләд Тер тадниг авч һарв, күчтә һарарн бәрәнәс, Египетин хаана һардврас сулдхв. ⁹ Деед Эзн, тадна Бурхн, йосндан итклтә Бурхн болжахиг медж автн. Кесн бооцаһарн, Терүнд дурта болн заавринь күцәдг миңһәд үйин улс күртл, Тер итклтә. ¹⁰ Болв Терүг һазалсн улсиг Тер цаажлх, цугтаһинь шулун алх! ¹¹ Тер учрар мини эндр таднд өгчәх зааврумудыг, зокалмудыг болн закадыг күцәтн.

¹² Кемр тадн эн закадыг соңсхла, кемр батар бәрәд күцәхлә, тиигхлә Деед Эзн, тана Бурхн чигн, тадна өвкнрлә кесн тер бооцанд итклтә болх. ¹³ Деед Эзн таднд дурта болх, тадниг әдслх, тооһарн оln улс болхит. Деед Эзн тадна хөөт үйнриг тер һазрт әдслх, тадна һазрин урһциг, тадна буудяг, чаһриг болн олив модна тосиг, үкрмүдин төлиг, хөөдин болн ямадын төлиг әдслх (тер һазриг таднд өгх болж Деед Эзн тадна өвкнрт андһаран өглә). ¹⁴ Цуг талдан улсас тадн икәр әдслгдхит. Тадн дунд үрн тогтдго залус, эс гиж күүкд улс, эс гиж төл тогтдго малмуд уга болх. ¹⁵ Тадниг Деед Эзн ямаран чигн гем-шалтгас гетлгх. Египетин үкүд гем таднд Тер илгәшго (тадн теднә тускар меднәт!). Тиим гемиг тадна дәәснд буулһх.

¹⁶ Тадна һарт Деед Эзнэ, тана Бурхна, бәрүлсн цуг улсиг алхит. Тадн тедниг хармнх зөв угат, теднә бурхдт шүтх зөв угат. Яһад гихлә тертн таднд бәрән болх. ¹⁷ Тадн ухалх болвзат: «Эн улс маднас тооһарн ик. Бидн яһж теднәс һазр булаж авхмб?» ¹⁸ Болв бичә теднәс әәтн! Деед Эзн, тадна Бурхн, Египетин хааг болн Египетиг кевтнь яһсинь санлт. ¹⁹ Әврән нүдәрн үзсн алдр болн күнд сөрлтиг, темдгүдиг чигн, өвәрц юмсиг чигн сантн. Деед Эзн, тана Бурхн, тадниг Египетәс Әврәннь күчтә делсн һарарн көтләд һарһсиг сантн. Деед Эзн, тана Бурхн, эндр тадна әәжәх цуг оln-әмтнлә тиим йовдл һарһх. ²⁰ Тер бас түргин баг теднд илгәх, әмд

үлдснь, таднас бултснь чигн үкх. ²¹ Бичэ ээтн, тадн дунд Деед Эзн, тана Бурхн, бөөжэнэ, алдр болн ээмшгтэ Бурхн! ²² (Болв Деед Эзн, тана Бурхн, тер улсиг адһл уга көөх. Таднд шулуһар тедниг алх арһ учршго, эс гиж тенд зерлг аңгуд таднд ээмшг болад дегд олар өсх.)

²³ Деед Эзн, тана Бурхн, тер улсиг диилх диилвр таднд өгх. Тедн дунд Тер ик үүмэ орулх, тегэд тедн алгдх. ²⁴ Теднэ хаадыг диилх арһ Тер таднд өгх. Теднэ нердиг мел теңгр дор тадн үлдэшгот. Нег чигн күн тадна өмн торж чадшго, тедниг цугтаһинь алхит.

²⁵ Теднэ һарар кегдсн бурхдыг шататн. Тер кегдлмүд ширдсн цаһан мөңгнд болн алтнд авлгдж бичэ автн, эс гихлэг бэрэнд орхит. Яһад гихлэг Деед Эзнд, тана Бурхнд, эн жигшүртэ юмн.

²⁶ Жигшүртэ юм бичэ гертэн орултн, эс гихлэ эврэн терүнлэ хамдан буйсагдхит. Тиим юмн таднд жигшүртэ болн йир му болтха – эн кевтэн буйсагдх юмн.

Деед Эзнэ сэ кеснэ тускар медтхэ гижэнэ

8 ¹Эндр мини өгчөх зааврмудыг цугтаһинь батар бэртн, күцэтн. Тегэд тадн эмд йовхит, тооһарн олн болхит. Тадна өвкнрт Деед Эзн өгх болад андһар өгсн һазрт тадн ирэд эзлхит. ² Деед Эзн, тана Бурхн, тадниг тогтнулхин болн сөрхин төлө, 40 жил-дэн тадниг көдө һазрар дахулж йовсиг сантн. Терүнэ зааврмудыг күцэж кехит эс гиж күцэж кешгоһитн медхэр тийгв. ³ Тадниг тер тогтнулад, харһнулад, манна хотар асрад йовв. Тиим хотын тускар тадн чигн, тадна өвкнр чигн меддго билэ. Зуг һанцхн өдмгэр күн эмд бөөдгог таднд Деед Эзн медүлхэр седжэв. Деед Эзнэ үг болһнас күн эмд-менд жирһнэ!

⁴ Эн 40 жилин туршарт тадна хувцн элсн уга, тадна көл хавдсн уга. ⁵ Деед Эзн, тана Бурхн, тадниг эцк көвүһэн сурһжах кевтэ сурһжахиг медтн! ⁶ Деед Эзнэ, тана Бурхна, закврмудыг күцэтн, Терүнэ йовсн хаалһар йовтн, Терүг икэр күндлтн.

⁷ Деед Эзн, тана Бурхн, тадниг йир сөөхн һазрт дахулад авч ирх. Тенд усна урсхулмуд бээнэ, тиньгр һазрар болн уулмуд дундас булгуд болн һазр дор бөөдг усн хаһрад һарчана. ⁸ Буудята болн ичмэтэ, уста үзмтэ, инжр, гранат болн олив модта, зөөгин балта һазрт тадниг Деед Эзн авч ирх. ⁹ Эн һазрт тадн өлн бөөшгот,

юн чигн дуту болшго. Терүнэ чолудт төмр бээнэ, уулас улан мөңг авч чадхит. ¹⁰ Цадхларн таднд йир сээхн һазр өгсн Деед Эзиг, тана Бурхиг, магттн.

¹¹ Хэлэтн, Деед Эзиг, тана Бурхиг бичэ марттн. Мини эндр таднд келжэх Терүнэ зааврмудыг, закадыг болн зокалмудыг цугтаһинь күцэтн. ¹² Тадн цадтлан хот идхлэрн, сэн гермүд бэрхлэрн, терүндэн бөөхлэрн, ¹³ оln бод болн үүрмг малта, дала цаһан мөңгтэ болн алтта, оln зүсн-зүүл зөөртэ болхларн, ¹⁴ бичэ караглтн, Деед Эзиг, тана Бурхиг, бичэ марттн. Тер тадниг Египетэс, бэрэнэс һарһж авла. ¹⁵ Тадниг ик гидг болн әәмшгтэ көдө һазрар, хорта моһас болн чим хорхас дундаһар, хагсу болн усн уга һазрар дахулж йовулв. Тадна төлә хад чолунас ус Тер һарһв. ¹⁶ Көдө һазрт Тер тадниг манна хотар асрв. Тиим юм тадна өвкнр меддго билэ. Тадниг Тер тогтнулад болн сөрэд бөөхлэрн, хөөннь таднд сән болтха гиж санжав. ¹⁷ Эврә чидлэрн эн зөөриг кевтнь оlv гиж бичэ сан! ¹⁸ Деед Эзиг, тана Бурхиг, санж йовтн. Таднд зөөрән олхд Тер дөң болжана. Эндр өдр күртл тадна өвкнрлэ кесн бооцаг Тер бәржәнэ.

¹⁹ Кемр тадн Деед Эзиг, тана Бурхиг, мартад, талдан бурхд даһад, теднд шүтэд мөргхлэг, тиигхлэ маһд уга тадн үкхит. Энүнә тускар тадниг эндр саглжанава! ²⁰ Деед Эзн тадна өмн, уга кежэх тер әмтнлэ әдл, тиигж тадн үкхит. Яһад гихлэ тадн Деед Эзнә, тана Бурхна, үг соңссн угат.

Израилин эврә үнн йовдлын төлә биш

9 ¹ Соңстн, Израилин улс! Ода тадн Йордан һолыг һатлжанат. Тенд таднас тооһарн оln болн чидлтэ, батар бәргдсн ик болн теңгрт күрм балһсдта, ² ик болн өндр нурһта анакмуд гидг әмтнә һазр авхар седжәнәт. Әмтн ю келжәхинь тадн медләт, соңслат эсий: «Анакмудыг кен дааж сөрлцх?!»

³ Деед Эзн, тана Бурхн, тадна өмн һал мет цугинь шатаж йовхиг ода медж автн. Тедниг Тер алад, таднд диилвр өгчәнә. Тегәд тадн Деед Эзнә андһар өгсәр теднә һазриг булаж авад, шулуһар тедниг алхит. ⁴ Деед Эзн, тана Бурхн, тедниг көөһәд һарһхла, бийдән бичэ келтн: «Чикәр бәәснд мадниг эн һазр эзлтхә гиж Деед Эзн нааран

авч ирв». Уга, тер оln келн-улс хорта йовдл нарһснд Деед Эзн теднэ һазриг таднд өгчөнө! ⁵Тадн ирэд, теднэ һазриг эзлэд авхит. Тернь зөвтэ болн чикэр кесэр биш болжана. Яһад гихлэ Деед Эзн, тана Бурхн, эн һазриг таднд өгчэхлэрн, тер эмтиг бурута гиж тоолжана. Дәкэд тадна өвкнрт – Абрахамд, Ицһакд болн Яковд – өгсн андһаран күцэхэр тиигв. ⁶Деед Эзн, тана Бурхн, тер йир сәэхн һазриг эзлтхэ гиж өгхлэрн, таднд чикэр бәәснд биш (уга, тадн йир зүткэ улст!).

Хорив уулын хажуд шүтэнд мөрглһнэ тускар сана оруллһн

⁷Көдә һазрт тадн Деед Эзиг, тана Бурхиг, яһж уурлулсан сантн, бичэ марттн. Египетэс һарсн өдрэс авн нааран иртлән Деед Эзнэ өмнэс тадн мел буцад йоввт. ⁸Хоривин хажуд тадн Деед Эзиг йир уурлулвт. Тиигхд Тер тадниг мел ка цокхар седлэ.

⁹Уул деер һарад Деед Эзнэ таднла кесн Бооцана хавтха чолуд авхин төлэ, би тенд хот идлго, юм уулго 40 өдр, 40 сө давулув.

¹⁰Деед Эзн нанд Бооцана хойр хавтха чолу өгв. Хамцана эмтн цугтан хургт хурхла, уул деер шатжаһ һалас Деед Эзнэ келснь цугтан, Бурхна һарар тер чолуд деер бичгдж.

¹¹Тегэд 40 өдр, 40 сө давв. Деед Эзн нанд хавтха хойр чолу өгв. Теднь Бооцана чолуд. ¹²Деед Эзн нанд келв: «Шулуд, бу! Египетэс чини көтлж нарһсн эмтн керг уга болжана. Мини зааһад закчасн хаалһас тедн шулун хажийһэд эргв! Тедн бийдән цутхсн кегдл кеж».

¹³Деед Эзн нанд келв: «Эн эмтнэ зүткәһинь Би үзжәнөв! ¹⁴Намаг бичэ хөрж бәр. Би тедниг алнав, теңгр дор теднэ нердиг биллнөв. Чамас болхла, теднэс чидлтэ болн тооһарн оln улс үүдәнөв».

¹⁵Би хэрү эргэд уулас буувув. Уул һалар падрад шатв. Мини һарт Бооцана хойр хавтха чолун билэ. ¹⁶Деед Эзнэ, тана Бурхна, өмн тадн үндән килнц нарһситн би үзүв – бийдән бүрүһин цутхсн кегдл кеситн үзүв. Деед Эзнэ закч заасн хаалһас тадн шулун хаживвт! ¹⁷Тегэд би хойр хавтха чолудыг һазр деер хайлав – тадна нүүрт тедниг хамхлув. ¹⁸Дарунь би дәкн Деед Эзнэ өмн түргүр унув. Дәкн 40 өдр болн 40 сө хот идсн угав, юм уусн угав. Деед Эзнд дурго юм кеһэд, Терүг уурлулад, тадн килнц нарһснд би тиигүв. ¹⁹Нанд әәмшгтэ болв, Деед Эзн уурлсн цухлдан болн

һалзурхларн тадниг алхар седжэв. Болв эн саамд Тер намаг бас соңсв. ²⁰ Деед Эзн Ахаронд бас дегд уурлв. Терүг алхар седв, болв тиигхд би Ахарона төлө бас сурув. ²¹ Тадна килнц – цутхад кесн бүрүг би шатачкув, хамхлув, үүлүв, тоос кеһэд зүлгэд үүлүв. Тер тоосиг уулас һоожжасн уснд хайлав.

²² Тадн Деед Эзиг Таверад чигн, Массад чигн, Киврот-Таавад чигн уурлулвт. ²³ Кадеш-Барнеаһас хаалһд һартн гиж Деед Эзн таднд заххлаг, Тер иигж келхлэ: «Йовад Мини өгчөх һазриг тадн ээлтн!» Болв тадн Деед Эзиг, тана Бурхиг, соңссн угат, итксн угат. Терүг оныгтан авсн угат. ²⁴ Тадниг мини медснэс авн, Деед Эзиг тадн соңслго бөөввт!

²⁵ Би Деед Эзнэ өмн түргүр унад 40 өдр, 40 сө сунад кевтүв. Яһад гихлэ Тер тадниг алнав гиж келв. ²⁶ Би Деед Эзиг сурж эрүв: «Деед Эзн Бурхн, Эврәннь улсиг, Эврәннь зөөриг бичэ алтн! Тедниг Та Эврәннь алдр күчэр сулдхвт, чидлтэ һарарн тедниг Египетэс көтлж һарһвт. ²⁷ Эврәннь мухла Абрахамиг, Ицхакиг болн Яковиг тодлтн, эн әмтнэ һацжаһ заңиг бичэ хэләтн, терүнэ буруг болн килнциг бичэ хэләтн. ²⁸ Эс гиж мадниг Тана көтлж һарһсн һазрт келцхэх: „Деед Эзн өгнөв гисн һазртан тедниг күргж чадсн уга. Теднд дурго болв, тегэд тедниг алхар көдө һазр тал дахулад йовв“. ²⁹ Болв тедн Тана улс болн Тана зөөр. Тедниг Та Эврәннь алдр күчәрн, делгү һарарн дахулж һарһвт!»

Хорив уулын хажүд болсн йовдлын тускар цааранднь келлһн

10 ¹ Тер цагт Деед Эзн нанд келв: «Чолунас кевләд, урдкла әдл, хойр хавтха чолуна өһинь авад ке. Тегэд Нан тал уул деер һарч ир. Дәкәд бас модн хээрцг ке. ² Тер хавтха чолуд деер Би чини урднь хамхлсн хавтха чолуд деер бичәтә үгмүд бичнөв. Тедниг чи хээрцг дотр тәвхич». ³ Акация моднас би хээрцг кевүв, урдкла әдл хойр хавтха чолу өһинь авад кевүв. Тегэд хавтха чолудан һартан авад уул деер һарув. ⁴ Деед Эзн тедн деер түрүн саамд бичсән шинәс бичв: Арвн Заавр, эдниг таднд уул деер шатчаһ һалас хамцана цуг улсин цуглрсн өдр соңсхла. Нанд Тер хавтха чолуд өгв. ⁵ Би эргәд, уул деерәс бууһад, эврәннь кесн хээрцгт тәвүв. Деед Эзнә заасар хээрцгт тедн бөөнә.

⁶ Израилин улс Беэрот-Бене-Яакан гидг хазриг үлдэхэд, Мосера тал ирцхэв. Тенд Ахарон өнгрв, тенд терүг оршав. Терүнэ ормд Элеазар көвүнх гелц болв. ⁷ Тендэс тедн Гудгода тал ирцхэв, Гудгодас оln хоожур гүүжэх Йотвата тал ирцхэв.

⁸ Тер цагт Деед Эзн Левин отг йиллж харлв. Эн отгт Деед Эзнэ Бооцана хээрцг авч йовх даалхвр, Деед Эзнэ өмн бөөх, Терүнд церглх, Терүнэ нерэр эдслх даалхвр өггдв. Эннь ода күртл тиигж кегднэ. ⁹ Левин улс тегэд чигн ахнрлахан эдл хазрин эңгэн болн хувэн авсн уга. Теднэ хувнь – Деед Эзн Эврэн, теднд үгэн өгсн Деед Эзн, тадна Бурхн.

¹⁰ ...Түрүн саамд бөөснлэ эдлэр уул деер би 40 өдр, 40 сө бөөвүв. Эн саамд бас намаг соңсад Деед Эзн тадниг алхар седсн уга. ¹¹ Тер нанд келв: «Йов, эмтиг дахулад хаалхд хар. Теднэ өвкнрт Би андхар өгсэр, тедн йовад тер хазриг эзлх йоста».

Деед Эзн Израилэс ю некчэхин тускар

¹² Израилин улс! Деед Эзн, тана Бурхн, негхн сурвр таднас суржана: Деед Эзиг, тана Бурхиг, икэр күндлтн, Терүнэ хаалхар йовтн, Терүнд дурлтн, Деед Эзнд, тана Бурхнд, зүркэрн болн седклэрн кевтнь церглтн. ¹³ Деед Эзнэ зааврумудыг болн зокалмудыг күцэтн, тедниг Би эндр тадна сэ хээж соңсхжанав. ¹⁴ Тенгр болн тенгрин цаадк тенгр, хазр деер бөөх юмс кевтэн Деед Эзнэ болжана. ¹⁵ Зуг Деед Эзн ханцхн тадна өвкнриг хээрлжэнэ. Оln улс дундас тадниг, теднэ хөөт үйнриг шүүж авв (энь эндр күртл тиим). ¹⁶ Тегэд тадн соңсхврта болтн, хөөннь бичэ буцад бөөтн. ¹⁷ Яһад гихлэ Деед Эзн, тана Бурхн, – бурхд деер Бурхн болн нойд деер Нойн. Тер – алдр Бурхн, күчтэ болн ээмшгтэ. Тер үннч, авлһ авдго. ¹⁸ Белвсн гергчүдин болн өнчнэ зөвинь Тер харна. Нүүж ирсн эмтнд Тер дурта, теднд хот болн хувц өгнэ. ¹⁹ Тадн чигн нүүж ирсн эмтнд дурлтн, яһад гихлэ тадн эврэн Египетд нүүж ирсн улс билэт.

²⁰ Деед Эзиг, эврэннь Бурхиг, икэр күндлтн. Терүнд церглтн, итклтэ болтн, Терүнэ нерэр андхаран өгтн. ²¹ Тер – тадна туурмж, Тер – тана Бурхн. Тадна төлө Тер алдр болн догшн кергүд күцэв. Тедниг тадн эврэннь нүдэрн үзвит. ²² Тадна өвкнр Египетд

ирхлэрн, тооһарн тедн 70 күн бөөж, ода Деед Эзн, тана Бурхн, тадниг тооһарн теңгрт бөөх оддта эдл оln болдгар өскөв.

11 ¹ Деед Эзнд, тана Бурхнд, дуран өгтн, кезэ чигн Терүнө тэвжэх неквриг, зокалыг, загаг болн заквриг күцэтн.

Деед Эзнэ алдр кергин тускар тодлх кергтэ

² Тодлад автн! Эннь цугтан тадна үрдлэ болсн йовдл биш. Тедн Деед Эзнэ, тана Бурхна, өгсн сурһмжиг үзсн уга, Терүнэ алдр кергүдиг чигн, Терүнэ күчтэ һариг, Терүнэ делгү күчиг чигн, ³ онц темдгүдиг болн йовдлмудыг чигн, Египетд Терүнэ күцэсиг чигн үзсн уга. Египетин хаанла ю кев, терүнэ цуг орн-нутгла яһв! ⁴ Египетин дөөчнриг, мөрдинь болн мөр зүүдг тергдинь яһв! Египетин эмтн тадна ардас көөлдхлэ, Тер Улан теңгсин ус орулад, тедниг алв. Эндр күртл эннь тиим. ⁵ Тадниг нааран йовж йовтл көдө һазрт Тер ю кев! ⁶ Рубена хөөт үйһрт, Элиавин көвүдт – Датан болн Авирам хойрт – Тер ю кев! Израилин улсин бөөрнэ дунд һазр шуурад, тедниг өрк-бүлтәһинь, бөөсн шатрмудтаһинь болн малтаһинь зальгв.

⁷ Тадн Деед Эзнэ кесн алдр йовдлмудыг цугтаһинь үзвит!⁸ Тегэд ода таднд мини келжэх зааврмудыг цугтаһинь күцэтн. Тегэд тадн чидлтэ болхит, күрхэр йовх һазртан күрэд, терүг эзлхит. ⁹ Тегэд тадна өвкһрт болн таднд, теднэ хөөт үйһрт Деед Эзнэ өгнөв гисн һазрт удан бөөхит. Тер һазр үсэр болн балар байн.

¹⁰ Тадна күрхэр йовх болн эзлхэр бөөх һазр, салат һарсн Египетлэ эдл биш. Тер һазрт тадн тэрәнэ эк хаяд, терүг һарудын күнд көдлмш мет кеһэд усллат. ¹¹ Тадна күрэд эзлхэр йовх һазр мел уулмуд болн тиньгр һазрмуд, теңгрэс хурар услгдна. ¹² Эн һазриг Деед Эзн, тана Бурхн, килмжөн өгэд хэләжәнэ. Терүг даңгин жилин эргцд Тер хэләжәнэ.

Эдслһн болн харалһн

¹³ «Кемр тадн Мини эндр өгчөх зааврмуд соңсхла, Нанд — Деед Эзнд, тана Бурхнд, дурта болхла, Нанд зүркәрн болн седкләрн шүтхлэ, ¹⁴ тиигхлэ Би тадна һазрт цагтнь хур орулад бөөхүв.

Намрин хур болн хаврин хур орулхув. Таднд буудя, чаһр болн олив модна тосн кезэ чигн бөөх. ¹⁵Тадна мал идшлдг һазрт ноһан урһдгар кенэв. Тегэд тадн өлн бөөшгот».

¹⁶Хаалһасн хажһһэд талдан бурхнд авлгдад шүтхэсн саглтн.

¹⁷Эс гихлэ Деед Эзн таднд уурлад теңгриг хаах. Тиигхлэ хур оршго, һазр урһц өгшго, Деед Эзнэ өгчөх йир сээхн һазр деерэс тадн шулун уга болхит.

¹⁸Мини келжэх эн үгмүд кезэ чигн тадна сананд болн уханд бөөтхэ. Тедниг темдг гиһэд һартан боотн, маңнадтн боодһа болад бөөтхэ. ¹⁹Тедниг үрдтән дасхтн. Гертән бөөхлэрн, хаалһдан йовхларн, унтхларн эс гиж босхларн кезэ чигн терүг давтад бөөтн.

²⁰Гериннь үүднэ мөрд болн балһсна ик үүднд терүг бичтн. ²¹Тегэд тадна жирһл болн тадна үрдин жирһл, Деед Эзн тадна өвкһрт өгх болад андһар өгсн һазр деер, ут болх. Теңгр һазр деер бөөтл тиим болх.

²²Кемр тадн мини келжэх заавриг цугтаһинь күцэхлэ, Деед Эзнд, тана Бурхнд, дурта болхла, кезэ чигн Терүнэ хаалһар йовхла, Терүнд иткхлэ, ²³тиигхлэ Деед Эзн цуг эн келн-улсин һазриг таднд өгх. Тадн бийэсн олн болн чидлтэ улсин һазриг эзлхит. ²⁴Тадна көл ишксн ямаран чигн һазр тадна болх. Көдө һазрас Ливан күртл, Епрат һолас Барун үзгин теңгс* күртл цугтан тадна зөөр болх. ²⁵Кен чигн таднла зөрлцж чадшго. Тадна орх ямаран чигн һазрар Деед Эзн таднас ээх болн сүрдх бөөдл учрах. Тиим болхиг Тер таднд андһар өглэ.

²⁶Тегэд эндр би таднд әдсллһ эс гиж харал гиж йилһж автн гижәнэв . ²⁷Кемр тадн мини эндр келжэх – Деед Эзнэ, тана Бурхна, заквр соңсхла, тадн әдсллһ авхит. ²⁸Кемр тадн Деед Эзнэ, тана Бурхна, заавр эс соңсхлаг, эндр мини орулсн хаалһас хажһһэд талдан меддго бурхд даһад йовхла – харалд күрхит.

²⁹Тадна эзлхэр йовх һазрт тадниг Деед Эзн, тана Бурхн, авч ирхлэ, Гаризим уул деер йөрәл тәвтн, Гевал уул деер харал тәвтн.

³⁰(Эн уулмуд Йордана ца бөөнэ. Тенд Аравад бөөсн кананаһна һазрт, хаалһ барун үзг тал һарна. Тернь Морэн хар моддас хол биш, Гилгалын хажуд бөөнэ.)

* 11:24 *Барун үзгин теңгс* – Дунд һазрин теңгс гиж өдгә цагт нерәдгднэ.

³¹ Ода тадн Деед Эзнэ, тана Бурхна, өгчөх һазриг эзлхин төлө Йорданиг һатлжанат. Терүг эзлэд, тенд бүүрлэд бөөхит. ³² Мини ода заажах зокалмудыг болн закадыг цугтаһинь батар бэрэд күцэтн!

12 ¹ Деед Эзн, тана өвкнрин Бурхн, таднд өгчөх һазрт бөөхлэрн батар бэрэд болн күцэх зокалмуд болн закад эн. Тер һазрт бөөсн деерән оньдинд тедниг күцэтн.

Тэкл тэклһнэ орм болн диг-даран

² Өндр уулмуд деер, довуд деер, сагсхр модн болһн дор тадна булаж авсн һазрин әмтн эврәннь бурхдт шүтжәсн әрүн бөөриг хамхлтн. ³ Теднэ тәклин ормиг хамхлтн, әрүн чолудынь хамхлтн, Ашеран моддыг шататн, бурхна кегдлмүд уга кетн! Тер ормсар теднэ туск ямаран чигн тодлвриг биллтн. ⁴ Деед Эзнэ, тана Бурхна, төлө тиим юмс бичә кетн!

⁵ Тадн Деед Эзнэ, тана Бурхна, өмн үзгдхин төлө тер ормд иртн, зуг Терүнә шүүж авсн тадна нег отгин һазрт одтн. Терүгәр Деед Эзн Эврәннь нернә төлө бээр кех. ⁶ Шатах бәрцд орулх болн бәрц бәрх юмсан, эврәннь урһцин арвна әнгинь болн тәвцән, андһар өглһнә бәрцс болн эврә дураг өгчөх бәрцс, бод болн бог малмудын түрүңк төлинь тиигәрән авч иртн. ⁷ Тенд Деед Эзнэ, тана Бурхна, өмн нээрән кетн. Эврәннь күч-көлснә күцәмжднь байрлтн, өрк-бүләрн нээрән кетн. Яһад гихлә Деед Эзн, тана Бурхн, тадниг әдсллә.

⁸ Ода энд, күн болһн эврәннь сансарн, мадна кежәснлә әдләр, тадн тенд кех зөв угат. ⁹ Ода тадн Деед Эзнэ, тана Бурхна, санамр бөөршлтхә гихәд өгчөх тер һазрт болн авх әндән күрәд угат. ¹⁰ Болв тадн Йордан һолыг һатлад Деед Эзнэ, тана Бурхна, эзлтхә гихәд өгчөх һазрт бүүрлхит. Тер таднд әвтә жирһл өгх, тадниг бүслжәх дәәснәс харсх. Тадн әәмшг уга бөөхит. ¹¹ Деед Эзн Бийиннь төлө нег орм йилһж авх. Тегәд мини заасар, тадн шатах бәрцд орулх болн бәрц бәрх юмсан, эврәннь урһцин арвна әнгинь болн тәвцән чигн, Деед Эзнд өгсн андһарин сән бәрцсән чигн авч иртн. ¹² Тенд Деед Эзнэ, тана Бурхна, өмн нээрән кетн. Таднла хамдан тадна

көвүд болн күүкд, мухла залус болн мухла күүкд улс, бас тадна балһснд бөөдг левитмүд нөөрлтхэ. Таднар болхлаг, теднд эврэ өңг һазр болн хүв һазр угалм.

¹³ Һазр болһнд бичэ шаталһна авъяс күцэтн. ¹⁴ Зуг Деед Эзнэ йилһж авсн тадна нег отгин һазрт шаталһна бэрцсэн күцэтн, дөкөд мини заасиг цугтаһинь кетн.

¹⁵ Болв тадн эврәннь балһснд дурта цагтан малан алад, махинь идж чадхит. Терүг тадн малын тооһас иштэ Деед Эзнэ, тана Бурхна, евэлэр кехит. Терүг цевр диг-дара бэржэхнь, эс бэржэх өмтн гөрөснэ эс гиж буһ-марлын мах иджэх мет, эн махиг идж чаджана. ¹⁶ Зуг цусинь бичэ хотд орултн, һазр деер уснла өдлэр асхтн!

¹⁷ Эврәннь балһснд буудяһасн, чаһрасн болн олив тоснас арвдгч өңгинь идшго болжанат. Тедү мет бод болн үүрмг малын түрүн төлин мах, андһар өгсн бэрцэс, эврэ дурарн авч ирсн бэрцэс болн тэвцэс идшго юмн. ¹⁸ Тедниг мел Деед Эзнэ, тана Бурхна, өмн йилһж авсн ормд идтн. Тегэд таднла хамдан терүг тадна көвүд болн күүкд, мухла залус болн мухла күүкд улс, дөкөд тадна балһснд бөөдг левитмүд идтхэ. Деед Эзнэ, тана Бурхна өмн, байрлтн, эврәннь күч-көлснэ ашт байрлтн! ¹⁹ Тегэд хэлэлт, эврэ һазр деер жиһрһэд бөөхлэрн, левитмүдиг бичэ марттн.

²⁰ Деед Эзн, тана Бурхн, урднь келсэрн, тадна эзлх һазриг икдүлхлэ, тадн идхэр седэд мах хөөхлэ, тиигхлэ кезэ чигн дурндан идж чаджанат. ²¹ Кедр Деед Эзнэ, тана Бурхна, нернәннь төлө йилһж авсн орм таднас хол болхла, таднд мини заксар Деед Эзнэ өгсн бод эс гиж үүрмг малыг эврәннь балһсндан алтн. Тегэд дурта цагтан доран идтн. ²² Тер махиг, гөрөснэ эс гиж буһ-марлын махн мет, цевр диг-дара бэржэхнь, эс бэржэхнь идж чаджана. ²³ Зуг цусинь хотд орулж бичэ идтн, юңгад гихлэ цусар өмд бөөдмн. Жиһрһлин өмиг махнла хамднь бичэ идтн! ²⁴ Цусиг хотд орулж бичэ идтн, уснла өдлэр һазр деер асхтн. ²⁵ Терүг бичэ идтн, тегэд таднд болн тадна хөөт үйнрт сән болх. Яһад гихлэ чини кежэх юмс Деед Эзнд таасгдх.

²⁶ Зуг эрүн бэрцсиг болн андһар өгэд белдсн тэвциг Деед Эзнэ йилһж авсн ормд авч ирхмн болжанат. ²⁷ Шаталһна бэрциг болн махинь, болн цусинь Деед Эзнэ, тана Бурхна, тэклин ормд

шататн. Эвцлннэ бэрцин цусиг Деед Эзнэ, тана Бурхна, тэклин ормд асхх кергтэ. Терүнэ махинь тадн идж чаджанат.

²⁸ Мини таднд заксн цуг бооцасиг батар бэрэд күцэтн. Тегэд таднд болн тадна хөөт үйнрт кезэ чигн сэн болх. Яһад гихлэ тадна кежэх керг Деед Эзнд, тана Бурхнд, сэн болн чик болх.

Шүтэнд мөрглһиг хөрлһн

²⁹ Деед Эзн, тана Бурхн, тадна күрхэр йовх һазриг эзлхин төлө теднэ улсиг алх. Тадн тер һазриг эзлэд тенд бөөрлхит. ³⁰ Тегэд тедниг алсна хөөн, тадн меклгдэд бичэ бэргдтн, саглтн. Теднэ бурхдын тускар бичэ суртн. «Эн улс яһж эврәннь бурхдт шүтжэлэ? Бидн бас тиигж кенэвидн», – гиж бичэ келтн. ³¹ Тиим юм Деед Эзнэ, тана Бурхна, төлэ бичэ кетн! Тедн Деед Эзнд жигшүртэ болн дурго юм бурхнаннь төлэ һарһжав. Эврәннь бурхдын төлө тедн нам һарһсн көвүдэн болн күүкдэн шатадг бөөж!

³² Мини таднд заксиг батар бэрэд күцэтн. Энүн деер нег чигн юм бичэ немтн, бичэ хастн.

Шүтэнд мөрглһиг түкрсн күн алгдх

13 ¹ Кемр тадн дунд аэлдөч эс гиж зүүд тээлдг күн бөөһэд, таднд онц темдг эс гиж өвэрц юм үзүлх болж келхлэ, ² терүнэ келснь күцхлэ, тер кемдэн тадниг талдан меддго бурхд дахад шүттхэ гихлэ, – ³ тер аэлдөчиг эс гиж зүүд тээлдг күүг бичэ соңстн! Эннь Деед Эзн, тана Бурхн, зүркэрн болн седклэрн тадн Терүнд дурта угаһинь медхэр тадниг сөржөнэ. ⁴ Деед Эзнэ, тана Бурхна, ардас дахтн. Терүг икэр күндлтн, Терүнэ заавриг күцэтн, Терүг соңстн, Терүнд шүттн, Терүнд кезэ чигн итктн! ⁵ Тер аэлдөч эс гиж зүүд тээлдг күн болхла, алгдх йоста. Яһад гихлэ тер Египетэс тадниг көтлж һарһсн болн мухлан һазрас сулдхсн Деед Эзнэ, тана Бурхна, тускар худл келжэв. Деед Эзнэ, тана Бурхна, заасн хаалһас тер күн тадниг хажилһхэр седв. Тиим хорта йовдлыг бөөрнөсн уңгарнь уга кетн!

⁶ Чини һарлцсн ах-дү, эс гиж көвүнчнь, эс гиж күүкнчнь, эс гиж чини дурта гергн, эс гиж әмн мет хөөртэ иньгчнь нуувчар

чамаг талдан бурхдт йовад шүттхэ гиж ээрэд сурад чигн бөөх. Тиим бурхдиг чи чигн, чини эцк-өвкнр меддго билэ. ⁷ Эн бурхд чини эргнд бөөдг, хоша бөөдг эс гиж холын һазрт нег захаснь талдан зах күртлнь бөөдг цуг әмтнә бурхд. ⁸ Тер күүнд бичә зөвән өг, бичә соңс! Терүг бичә хармн, бичә терүнд зов, бичә терүг харс. ⁹ Ал терүг! Терүг цаажлхла, чи түрүләд цокх зөвтөч, наадкснь чини дару. ¹⁰ Тер күүг чолуһар шивәд алтн. Яһад гихлә тер тадниг Египетәс, мухлан һазрас, кәтлж һарһсн Деед Эзиг, тана Бурхиг, үлдәтхә гиж ээрж суржав! ¹¹ Израиль кевтән медәд әәцхәх, хөөннь кен чигн күн тадн дундас тиим йовдл һарһшго!

¹²⁻¹³ Таднд Деед Эзнә, тана Бурхна, бәәтхә гихәд өгсн балһсдын негнднь, тадниг му саната әмтн талдан тадна меддго бурхдт шүттхә гихәд ээрәд сурад бәәсиг соңсхларн, ¹⁴ терүг шинжләд медж ав, сәәнәр сурж ав. Кемр тернь үнн болад, тадн дунд йосндан тиим жигшүртә йовдл һарсн болхла, ¹⁵ тиигхлә тер балһсна әмтиг цугтаһинь үлдәр алтн! Балһсиг цугтаһинь болн балһснд бөөдг юмсиг малтаһинь хамднь буйсатн – үлдәр цокад алтн! ¹⁶ Олвриг цугтаһинь талвң деер цуглулад, балһсиг олвртаһинь хамднь шататн. Эннь Деед Эзнд, тана Бурхнд, шаталһна бүкл бәрц болх. Эн балһсн мөңкинд күн уга довун болад, дәкж мел тосхгдшго. ¹⁷ Буйсагдсн юмнас нег чигн юмн тадна һарт бичә үлдтхә! Тегәд Деед Эзн эврәннь цухлан үлдәх, таднд хәәрлтән күргх, тадниг хармнх, тадна эцк-өвкнрт андһар өгсәрн таднас олн тоота улс кех. ¹⁸ Кемр тадн Деед Эзиг, тана Бурхиг, соңсхла, Терүнә зааврмудыг күцәхлә тиим болх. Эндр таднд би терүнә тускар келжәнәв. Эннь Деед Эзнд, тана Бурхнд, тааста керг күцәх болжанат.

Олн бурхнд шүтдг әмтнә оршалһна авъясмудыг хөрлһн

14 ¹ Тадн – Деед Эзнә, тадна Бурхна, көвүд болжанат. Үксн күүндән һундл төрж уульхларн, бичә бийдән керчсн сөрв һарһтн, маңна деерк үсән бичә хустн. ² Яһад гихлә тадн Деед Эзнә, тадна Бурхна, әрүн улс болжанат. Һазр деерк улсас цугтаһаснь тадниг Деед Эзн шүүж авхларн, тадниг Терүнә бийиннь улс болтха гиж тиигв.

Цевр болн цевр биш малмудын тускар

³ Ямаран чигн жигшүртэ юм бичэ идтн. ⁴ Тадна идж болх малмуд эн: үкр, хөн, яман, ⁵ буһ-марл, гөрәсн, зерлг тек, зерлг бух, антилопа, уулын хуц. ⁶ Хойр турута кевлһән кевдг малмудыг цугтаһинь идж чаджанат. ⁷ Болв тедн дундас темэг, туулаг болн дамаг бичэ идтн (тедн кевлһән кевдг болв чигн, турунь салу биш, таднд тедн цевр биш). ⁸ Хаха бас бичэ идтн (теднә туру салу болв чигн кевлһ кевхш, таднд тер цевр биш). Теднә мах бичэ идтн, күшинь бичэ көндөтн.

⁹ Усна әмтә тоотыг, сервәтә болн хачрста юмсиг идтн. ¹⁰ Зуг сервә болн хачрсн уга юмсиг бичэ идтн – тедн таднд цевр биш.

¹¹ Ямаран чигн цевр шовуд идх зөвтөт. ¹² Идшго шовуд эн: һәрд, ик махсг шовун, скопа, ¹³ канюк, элә, зүсн-зүүл гекс шовуд, ¹⁴ зүсн-зүүл керәс, ¹⁵ темән шовун, сипуха, цах, зүсн-зүүл начн шовуд, ¹⁶ неясыть, шар шовун, һурвлһин тохмта шар шовун, ¹⁷ көдә һазрин һурвлһ, харцх, хар һалун, ¹⁸ ханчилду шовун, зүсн-зүүл көк хутн, цоклур шовун болн бавуха. ¹⁹ Нисдг хорха-хотн цугтан таднд цевр биш. Тедниг идж болшго. ²⁰ Болв нисдг цевр ямаран чигн юмсиг идх зөвтөт.

²¹ Зовлһ бичэ идтн. Тиим махиг тадна балһсдар бәәх нүүж ирсн әмтнд өгтн, тедн идтхә. Эс гиж талын улст хулдтн. Тадн Деед Эзнә, тадна Бурхна, әрүн улс болжанат.

Ямана хурһиг экиннь үснд бичэ чантн.

Арвна хувин тускар

²² Әврәннь тәрәнә урһцин цугтаһаснь арвна әңгинь салһтн. Тадна тәрәнд урһсн цуг тоотаснь салһтн. Жил болһн тиигж кетн. ²³ Буудяһас, чаһрас болн олив тоснас арвдгч әңгинь, бас бод малын болн үүрмг малын түрүн төлин махиг тадн Деед Эзнә, тадна Бурхна, өмн Терүнә йилһж авх ормд идтн. Терүгәр Бийиннь нернд бәәр кеж авх. Тиигж тадн кезә чигн Деед Эзиг, тадна Бурхиг, икәр күндлдг дасхит. ²⁴ Болв тиигәрән йовхд дегд удан болх, энүг цугтаһинь күргх чидл таднд күрлго чигн бәәх. Яһад гихлә, Деед Эзнә, тадна Бурхна, нерн туурдгар йилһж авсн орм

таднас хол болад чигн бөөх. Тадниг Деед Эзн, тадна Бурхн эдслснэ хөөн ²⁵ энүг цугтаһинь цаһан мөңгнэс сольтн. Тегэд һартан цаһан мөңгтэ Деед Эзнэ, тадна Бурхна, йилһж авх орм тал йовтн. ²⁶ Тенд эн цаһан мөңгэр дурта юман сольж автн – бод болн үүрмг мал, чаһр болн искэсн эрк, авхар седсэн авхит. Тенд Деед Эзнэ, тадна Бурхна, өмн эврәннь өрк-бүлэрн хамдан нөөрлтн! ²⁷ Тиигхлэрн тадна балһснд бөөдг левитмүдин тускар бичэ марттн. Теднд таднла эдл эврэ гисн һазрин эңг болн хув угалм.

Һурвдгч жилин арвна хувин тускар

²⁸ Һурвдгч жилин чилгчэр эврәннь тэрэнэ урһцас эн жилэ хув – арвдгч эңгинь – балһсна ик үүдн тал авч одтн. ²⁹ Левитмүд (теднд таднла эдл эврэ гисн һазрин эңг болн хув угалм) болн нүүж ирсн эмтн, тадна балһснд бөөдг өнчн-өвүнь чигн, белвсн эмтн чигн ирэд цадтлан идцхэг! Тегэд тадниг Деед Эзн, тадна Бурхн, кежэх кергитн эдслх.

Өрнэс болн мухла бөөдлэс сулдхлһна диг-даран

15 ¹ Долан жил болад күүнэ өринь тэвж өгтн. ² Өөрхн күүндэн өгйөһөр өгсн юман хэрү сурлго өринь тэвж өгтн. Израилин өөрхн күүнэсн, эврәннь ах-дүүһэсн, Деед Эзнэ өмн өриг тэвж өгчөх цагт өр некдмн биш. ³ Талын күүнэс өринь некж чаджанат, болв эврәннь эмтнэ өриг тэвж өгтн.

⁴ Зуг тадн дунд угатя эмтн бөөшго болжана. Яһад гихлэ, эзлтхэ гийһэд Деед Эзнэ, тана Бурхна, өгчөх һазрт тадниг Тер элвгэр эдслх. ⁵ Кемр тадн Деед Эзиг, тана Бурхиг, соңсхла болн батар бэрэд, мини эндр келжэх Терүнэ зааврмудыг цугтаһинь күцэхлэ, тиим болх. ⁶ Деед Эзн, тана Бурхн, тадниг эдслхэр андһар урднь өгсэр, тадн олн келн-улст өгйөһөр өгхит, эврэн болхла өгйөһөр юм авшгот. Тегэд олн келн-улсиг һардхит. Тедн тадниг закршго болжана.

⁷ Деед Эзнэ, тадна Бурхна, таднд өгчөх һазрт, ямаран чигн балһсдт кемр тадн дунд тадна отга улсас тер бийнь угатя эмтн бөөхлэ, – тиигхлэ бичэ аврлт уга зүрктэ бол, теднэс бичэ хармн.

⁸ Чини һар өгәнч болг. Терүнд кергтәһинь хәәжәсәрнь хармнлго өгйәһәр өг. ⁹ Чини зүркнд му санан орхас сагл. Доладгч жил – өриг тәвж өгдг жил – өөрдж йовхиг ухалад, эврәннь угатя ахнр-дүүнрән дургоһар хәләһәд сурсинь өглго бәәввзәч. Тиигхлә тер Деед Эзиг дуудад мөргх, тегәд чамд килнц буух! ¹⁰ Өгйәһәр өг, зуг тиигхләрн бичә уурл. Чамаг Деед Эзн, чини Бурхн, һарарн кежәх цуг кергичн әдслх. ¹¹ Эн һазрт кезә чигн угатя әмтн бәәх, тегәд би чамд герәслжәнәв: чини һазрт бәәдг эврә угатя ахнр-дүүнртән өгйәһәр өгчә, чини һар өгәнч болг.

¹² Кедр чини нег отга улсас – еврей залу күн эс гиж еврей күүкд күн – чини мухла болад зурһан жил кәдлхлә, тиигхлә доладгч жилднь терүг чи сулдхх йостач. ¹³ Терүг чи хоосн һарта бичә йовул. ¹⁴ Терүнд эврәннь малас, эврәннь тәрә цокж белддг һазрас болн белдсн чаһрас өг. Деед Эзн, чини Бурхн, чамаг әдслсн юмнас өг. ¹⁵ Египетд эврән мухла болж бәәсэн бичә март. Деед Эзн, чини Бурхн, болхла чамаг дажрлһнас сулдхла. Тегәд би чамд эндр тиим заквр өгчәнәв. ¹⁶ Кедр мухла чамаг болн чини өрк-бүлиг таасад, дурлад, һархшув гихлә, ¹⁷ тиигхлә шөвгәр чикинь үүднд хатх. Тер тегәд оньдинд чини мухла болх. Мухла күүкд күүнд бас тиигж ке. ¹⁸ Мухла күүг сулдххларн чи бичә һундрх. Яһад гихлә зурһан жилдән тер, нәәмәдлж авсн күүнәс, хойр дам үлү олз чамд орулв. Тегәд Деед Эзн, чини Бурхн, кежәх чини цуг кергиг әдслх.

Малын түрүн төлин тускар

¹⁹ Бод болн үүрмиг малын түрүн эр төлиг Деед Эзнд, тана Бурхнд, нерәдтн. Укрин түрүн төләр бичә кәдлмш келгтн, хөөнә түрүн хурниг бичә хәәчлтн. ²⁰ Деед Эзнә йилһж авсн ормд, жил болһн Деед Эзнә, тадна Бурхна, өмн өрк-бүлтәһән хамдан тедниг идтн.

²¹ Кедр мал эрмдгтә болхла – доһлң, сохр эс гиж талдан эрмдгтә болхла – терүгәр Деед Эзнд, тадна Бурхнд, бәрц бичә бәртн. ²² Терүг эврәннь балһснд идтн. Терүг цеврәр бәржәх, эс бәржәх әмтн гәрәснә эс гиж буһ-марлын махн мет идж чаджана. ²³ Зуг цусинь хотд бичә орултн. Терүг уснла әдл һазрт асхтн!

Песах нээрин тускар

16 ¹Авив гидг сарин тускар бичэ мартгн. Деед Эзнд, тана Бурхнд, Песах нэр нерэд, яһад гихлэ мел авив сард тадниг Деед Эзн, тана Бурхн, Египетэс көтлж һарһла. ² Песах нээрт нерэдэд Деед Эзнд, тана Бурхнд, тэкл тэхх үүрмг болн бод малыг, Эврәннь нернэ төлө бөөрэн кех Деед Эзнэ йилһж авсн ормд алтн. ³ Песахин бэрцтэ хамднь искәһэд болһсн һуйр бичэ идтн. Долан хонгтан терүнлэ тадн эс искәсн һуйр идхит. Эннь зовлңта бәәснэ хөөн Египетэс маһд уга һарсна тодлвр. Тиигж тадн насн туршарт Египетэс һарсн өдрән санхит. ⁴ Долан хонгтан тадна һазрт альд чигн искәлһнэ экн уга болх йоста. Асхар алсн малын махиг өрүн күртл бичэ үлдэтн.

⁵ Деед Эзнэ, тана Бурхна, өгсн нег чигн балһснд Песах нээрин тәклин малыг бичэ алтн. ⁶ Зуг Деед Эзнэ, тана Бурхна, Бийиннь нернэ төлө йилһж аһад бөөрэн кех ормд Песахин нээрин малыг алтн. Терүг асхар нарн суух кемлэ алтн – Египетэс мел тадна һарчасн цагла кетн. ⁷ Деед Эзнэ, тана Бурхна, йилһж авсн һазрт махиг болһад идтн, өрүнднь герүрн хэртн. ⁸ Зурһан хонгтан эс исксн һуйр идтн, доладгч өдр Деед Эзнд, тана Бурхнд, цуглрад мөргх өдр. Эн өдр көдлж болшго.

Долан хонгин нээрин тускар

⁹ Урһц хуралһна эклцәснь дола дәкж долан хонг тоолад, ¹⁰ Деед Эзнэ, тана Бурхна, төлө Долан хонгин нэр кетн. Эврәннь седкләр тана Деед Эзнэ, тана Бурхна, әдслсәрнь һару һарһад нөөртлн. ¹¹ Тегәд Деед Эзнэ, тана Бурхна, өмн Терүнэ йилһж авсн болн Эврәннь нернд кех ормд нөөртлн. Таднла хамдан тегәд тадна көвүд болн күүкд, мухла залус болн мухла күүкд улс, тадна балһснд бәәх левитмүд, бас тадн дунд бәәх нүүж ирсн әмтн, өнчн улс болн белвсн гергчүд нөөртлхә. ¹² Египетд эврән мухлас болж бәәсэн сантн. Эн зокалмудыг батар бәрәд күцәтн.

Жолмин нээрин тускар

¹³ Буудяһан хураһад цокдг ормд болн чаһран шахж һарһдг ормд – көдлмшән чиләхләрн, Жолмин нэр долан хонгтан кетн.

¹⁴Эн нээрт байрлгн, таднла хамдан тадна көвүд болн күүкд, мухла залу улс болн мухла күүкд улс, бас левитмүд, тадна балһснд бээх нүүж ирсн эмтн, өнчн болн белвсн гергчүд жирһтхэ. ¹⁵Долан хонгтан Деед Эзнэ, тана Бурхна, төлэ Деед Эзнэ йилһж авсн ормд нээрлгн. Яһад гихлэ Деед Эзн, тана Бурхн, байн урһцар болн кежэх кегингтн күцэмжэр тадниг эдслв. Седклэрн икэр байрлгн!

¹⁶Жилд һурв дэжжэ залу улс Деед Эзнэ, тана Бурхна, өмн Терүнэ йилһж авсн ормд ирх йоста. Эс искэсн һуйрин нээрт, Долан хонгин нээрт болн Жолмин нээрт тийгх йоста. Деед Эзнэ өмн кен чигн хоосн һарта бичэ одтха! ¹⁷Күн болһн эврәннь арһар Деед Эзнэ, тана Бурхна, эдслснэ кемжәһөр белгән авч иртхэ.

Зарһчнрин тускар

¹⁸Деед Эзнэ, тана Бурхна, таднд өгсн балһсдар цугтаднь, тадна отгудар зарһчнриг болн ахлачнриг шийдтн. Тедн чикэр зарһан кетхэ. ¹⁹Нег чигн күүнэ закана зөвиг бичэ эвдтн, зарһинь үннэр кетн. Авлһ бичэ автн. Яһад гихлэ авлһ цецн күүг сохр кенэ, үннч күүг худлч кенэ. ²⁰Үннч болтн, зуг үннч. Тегэд тадн эмд йовхит, тегэд Деед Эзнэ, тана Бурхна, таднд өгчөх һазриг эдлхит.

Буру номта улсин авъясмудас саглһн

²¹Деед Эзнэ, тана Бурхна, бәрх тэклин ормин хажуд Ашеран мод бичэ тэртн. Ямаран чигн мод бичэ тэртн. ²²Терүнд эрүн чолу чигн бичэ тэвтн. Деед Эзн, тана Бурхн, тиим юмнд дурго.

Тэкл тэкс малын тускар

17 ¹Деед Эзнд, тана Бурхнд, эрмдгтэ эс гиж ямаран чигн тату-тартгта цар, эс гиж хө тэкл тэклһнд бичэ авч иртн. Тернь Деед Эзнд, тана Бурхнд, жигшүртэ.

Талдан бурхдт шүтсн күн цаажлгдх

²Деед Эзнэ, тана Бурхна, өгсн нег балһснднь залу күн эс гиж күүкд күн Деед Эзнд, тана Бурхнд, дурго юм һарһхла, Терүнлэ

кесн бооцаһан эвдхлэ, ³ Мини зөв эс өгсн талдан бурхдт мөргх, эс гиж нарнд, эс гиж сард, эс гиж теңгрин ямаран чигн оддт, ⁴тиигхлэ терүнэ тускар соңсхларн болн медхлэрн сээнэр мөшклһ ке. Кемр цугтан үнн болхла, Израильд тиим жигшүртэ юмн кегдсн болхла, ⁵тиигхлэ тер күүг – залу күн эс гиж күүкд болну, балһсна үүдн тал харһад, чолуһар шивэд алх кергтэ!

⁶ Кемр хойр-һурвн герч бөөхлэ цаажлж болжана, негхн герч болхла цаажлж болшго. ⁷ Цаажлсн цагт герч улс түрүлэд цокх зөвтэ, наадкснь терүнэ даруны. Хорта йовдлыг бөөрнөсн уңгарнь уга кетн!

Эрүн бөөрнд кегдх зарһ

⁸ Кемр эврәннь балһснд болжах йовдл хаһлхд күнд болхла, тиигхлэ Деед Эзнэ, чини Бурхна, йилһж авх орм тал йов. Алсна туск кергиг, гемшэжэх туск кергиг, сөрв харһсна туск кергиг тенд кех кергтэ. ⁹ Левин оггин гелнгүд тал болн тер цагт бөөх зарһч тал одад сур. Тедн чамд эврәннь шиидврэн келх. ¹⁰ Деед Эзнэ йилһж авсн ормд чамд келсн шиидврик чи батар бэрэд болн цугтаһинь келсэрнь күцэх зөвтэч. ¹¹ Чамд дасхх Закаһар цугтаһинь ке, чамд келх шиидврик күцэ. Терүнэс зүн үзг тал чигн, барун үзг тал чигн бичэ хажи! ¹² Кемр Деед Эзнд, чини Бурхнд, шүтжэх гелнгийг эс гиж зарһчиг соңслго бөөхэр седхлэ, терүг алх йоста. Израильд хорта йовдл уга кетн! ¹³ Эмтн цугтан медэд аэтхэ, хөөннь нег чигн күн тиим догшн йовдл бичэ харһтха.

Хаана тускар

¹⁴ Деед Эзнэ, тадна Бурхна, тандн өгчэх һазрт ирэд терүг эзлхлэрн, тенд бүүрлэд бөөхлэрн болн эргндк улсла эдл бийдэн хааг шиидхэр седхлэрн, ¹⁵тиигхлэ Деед Эзнэ, тадна Бурхна, йилһж авсн хааг тэвхит. Тернь тадна эмтнэс негнь болх. Йосиг тадна биш – талын күүнд бэрүлж болшго. ¹⁶ Хан дегд олн мөр бэршго болжана. Олн мөр авхин төлө, хэрү Египет тал эмт йовулшго болжана. Деед Эзн тандн келвш: «Тадн дөкж тер хаалһар хэрү йовшгот!» ¹⁷ Хаана зүркнь хооран хардгоһар, тер олн гергчүдтэ

болшго болжана. Тер дегд дала цаһан мөңгтэ болн алтта болшго болжана. ¹⁸ Хаана ширэд тер суухлаг, Левин отга гелңгүдт бөөх эн Закаг бийдэн һар бичгтэн бичэд автха. ¹⁹ Наснаннь туршарт терүг бийдэн бэрэд тер хан умшжатха. Тегэд тер Деед Эзиг, эврәннь Бурхиг, икэр күндлдг дасх. Эн Закаг болн зокалмудыг батар бэрдг дасх. ²⁰ Тегэд эврэ улстан деерлкшго, эн зааврмудас зүн үзг тал чигн, барун үзг тал чигн хажишго. Тегэд тер бийнь, терүнэ хөөт үйнр удандан Израилиг залх.

Левин отгин гелңгүдин хүвнь

18 ¹ Израилин талдан улсар болхла, Левин отгин гелңгүдт цугтаднь эврэ хүв болн әңг һазр уга болх. Теднэ хүвнь – Деед Эзнд өргжәх һалын бэрц, терүгәрн тедн эдлвр кех. ² Левин отга улст ахнр-дүүнр дунд хүв уга болх. Теднэ хүвнь – Деед Эзн Эврән. Тиигж Тер анһар өгч теднд.

³ Олн-әмтн гелңгүдт иим юм өгх йоста: кемр бэрцд бод эс гиж үүрмг мал орулжахла, тиигхлә гелңд малын түрүн көл махиг, терүнэ өргиг болн дотриг өгтхә. ⁴ Гелңд урһцин түрүңк буудя, чаһр болн эврәннь урһцин олив тос, бас хөөһән түрүн хөөчлхләрн нооснась өгтхә. ⁵ Яһад гихлә Деед Эзн, тадна Бурхн, тадна отгуд дундас терүг шүүж авв. Тер болн терүнэ хөөт үйнр оньдинд Деед Эзнә өмн бәәж, Деед Эзнә нернә төлә церглдгәр тиигв.

⁶ Кемр Израильд, тадна балһсдын негнднь Левин күн бәәжәһәд, Деед Эзнә йилһж авсн ормд дурта цагтан ирхлә, ⁷ тер күн, талдан Левитнрлә әдләр тенд, Деед Эзнә, эврәннь Бурхна, өмн церглтхә.

⁸ Нам эврәннь уңг-тохминнь зөөр хулдад мөңгтэ болсн бийнь, тер ахнртаһан әдл эдлвр авх зөвтә.

Илвч болн белг бэрдг әмтнд дурго болһн

⁹ Кемр тадн Деед Эзнә, тадна Бурхна, өгчәх һазрт ирхләрн, тер әмтнә кедг жигшүртә юм бичә дастн. ¹⁰ Таднас кен чигн күн һалын бэрц гиж көвүһәрн эс гиж күүкәрн бичә бәртхә. Тадн дунд медлгч, белг бэрдг, тааж меддг, илвч күн уга болтха. ¹¹ Авта удһн, сүмс болн үксн кү дууддг әмтн бас уга болтха. ¹² Иим юм кесн әмтн

Деед Эзнд жигшүртэ. Деед Эзн, тана Бурхн, тиим юм кедг улсиг чамас көөх. ¹³ Деед Эзнэ, тана Бурхна, өмн цевр болтн! ¹⁴ Тана булаж авх хазрин эмтн белг бэрдг болн медлгч эмтиг соңсна. Зуг тиим бөөдл таднд Деед Эзн, тана Бурхн, өгхэр седжэсмн уга!

Деед Эзнэ ээлдэч

¹⁵ Деед Эзн, тадна Бурхн, таднд нанла эдл ээлдэчиг илгэх. Тернь тадна негнь болх. Терүг соңстн! ¹⁶ Тегэд Деед Эзнэс, тана Бурхнас, Хорив уулын хажуд хамцана хуртг сурснтн күцх. Тиигхд тадн кел-лэт: «Дэкж Деед Эзнэ, мана Бурхна, ду соңсхмн биш, эн халын алдр заль хэлэхмн биш, эс гиж бидн үкхвидн!» ¹⁷ Деед Эзн нанд келв: «Тедн чикэр келжэнэ. ¹⁸ Теднд Би чамла эдл ээлдэчиг өгнэв. Тернь теднэ негнь болх. Би Эврэннь келх үгэн терүнд өгнэв. Тегэд эмт-нд Мини келхэр седсиг цугтаһинь терүнд закад келүлнэв. ¹⁹ Кемр кен-негнь Мини келсиг эс соңсхла, Мини нерн деерэс ээлдэчин келсиг эс соңсхла, Би Эврэн тиим күүнэс сурхув! ²⁰ Кемр ямаран чигн талдан ээлдэч Мини нерн деерэс Мини эс кел гисиг келхлэ, эс гиж талдан бурхдын нерн деерэс келхлэ, терүг алх кергтэ.

²¹ Чи ухалад чигн бөөхич: «Деед Эзнэ йосндан эс келсиг бидн яһж медж чадхмб?» ²² Кемр Деед Эзнэ нерн деерэс ээлдэчин келснь эс бүтхлэ, эс күцхлэ – тиигхлэ Деед Эзн эс келсмн болжана. Ээлдэч эврэннь седвэрэр келсмн болжана. Бичэ терүнэс э!

Хорһдх бас һурвн балһсн

19 ¹ Таднд өгчөх хазрин улсиг Деед Эзн, тадна Бурхн, алад чилэснэ хөөн, теднэ хазриг тадн эзлэд балһсдтнь болн гермүдтнь бөөрлэд бөөснэ хөөн, ² Деед Эзнэ, тадна Бурхна, эзлтхэ гһһэд өгчөх тер хазрт һурвн балһс салһад һарһж автн. ³ Деед Эзнэ, тадна Бурхна, өгчөх хазриг кемжэлэд һурвн өңгд хуватн. Кемр кү алсн күн зулхар седхлэрн, тер балһсдт бултж чадх.

⁴ Иим балһсдын негнднь кү алсн күн бултад эмэн харсж чадхмн болжана: кемр тер зөрц эс алсн болхла, алгдсн күүнлэ тер өшөн уга бөөсн болхла. ⁵ Үлгүрнь, күн ө-шуһу модн тал түлэ кех мод авхар кенлэ болв чигн хоюрн йовад, мод чавчхар сүк өргхлэ,

сүкнь ишэсн мөлтрэд хажудк күн деер унад алсн болхла, тиим күн тер балһсдын негн талнь гүүһэд бултад эмэн харсж чадхмн болжана. ⁶Өшәһән авхар уурлсн күн терүг көөлдэд, хаалһ дегд ут болсар, күцэд алдгоһар тиигж кеж. Эн күн алгдшго, яһад гихлэ теднә хоорнд өшән уга билә. ⁷Тегэд һазртан һурвн балһс йилһэд һарһтн гиж би таднд закчанав.

⁸Кемр Деед Эзн, тадна Бурхн, тадна өвкнрт андһар өгсәр, тадна һазриг икдүлэд кевтнь таднд өгхлә, ⁹(тадн мини өгчөх зааврмудыг маһдл уга күцәһэд, Деед Эзнд, тана Бурхнд, дурта болад, оньдинд Терүнә хаалһар йовхла тиим болх), – тегэд тер һурвн балһсн деер бас һурвн балһс нектн. ¹⁰Тегэд Деед Эзнә, тадна Бурхна, таднд өгчөх һазрт буру уга күүнә цусн асхршго. Цусн асхрсар таднд гем уга болх.

¹¹Болв тер өөрхн күүндән дурго болад, гетжәһэд дәврэд алчкад, дәкәд тер балһсдын негн талнь гүүсн болхла, ¹²тиигхлә алачин бәәсн балһсна медәтнр терүг зулж гүүсн тер балһснась авхулад, өшәтнднь бәрүлтхә. Бурута күүг алтха. ¹³Терүг бичә хармнтн! Израилиг тер гемәс – буру уга күүнә цусн асхрснас – сулдхтн. Тегэд таднд сән болх.

Һазрин әңгин межән тускар

¹⁴Деед Эзнә, тадна Бурхна, өгсн һазрт өвкнрин һарһсн өөрхн улсин межәг бичә көндәтн.

Герчнрин болн худл герчнрин тускар

¹⁵Зарһд орхла, негхн герч йос эвдсн эс гиж му йовдл кесн, ямаран чигн буру кесн күүг гемшәж чадшго. Хойр эс гиж һурвн герч бәәхлә, тегэд одж гемшәлһн чик болх.

¹⁶Кемр худл келжәх герч гем уга күүг гемшәжәхлә, ¹⁷тиигхлә тер хойр күн Деед Эзнә өмн, тер цагт бәәсн гелнүдин болн зарһчнрин өмн һарх йоста. ¹⁸Кемр зарһчнр кинән кевәр теднә төриг хәләһэд герч болжәх күн худлахар келәд, өөрхн күүһән бурушасн болхла, ¹⁹тиигхлә өөрхн күүндән кехәр бәәсинь терүнлә кетн. Эврәннь әмтнәс хар саната йовдл уга кетн! ²⁰Наадкснь

цугтан терүнэ тускар медэд ээцхэх, хөөннь таднас кен чигн күн тиим юм һарһшго. ²¹ Терүг бичэ хармтн! Эмнэ ормд эмэн өгх. Нүднэ ормд нүдэн өгх. Шүднэ ормд шүдэн өгх. Һарин ормд һаран өгх. Келин ормд келэн өгх.

Дэ келһнэ тускар

20 ¹ Кемр тадн дээслэ дээлдхэр йовхларн мөрд болн мөрнд зүүсн тергд үзхлэрн – дээсн таднас тооһарн олн болхла – бичэ ээтн. Тадниг Египетэс көтлж һарһсн Деед Эзн, тана Бурхн, таднла йовналм! ² Дээлдхин өмн дээчнрт гелц ³ иигж келтхэ: «Израилин улс, соңстн! Эндр тадн хортнлаһан дээлдхит. Зөргтэ болтн, бичэ ээтн, бичэ чочтн, бичэ сүрдтн! ⁴ Деед Эзн, тадна Бурхн, тадна төлө хортнла дээлдхэр, таднд диилвр бэрүлхэр таднла хамдан йовж йовна».

⁵ Ахлачнр дээчнртэн келтхэ: «Кемр таднас кен-негнь бийдэн гер бэрэд, терүгэн Деед Эзнд нерэдэд уга болхла, гер талан хэрү иртхэ. Эс гихлэ дээнд орад алгдхла, талдан күн терүнэ гертнь орад Деед Эзнд нерэдх*». ⁶ Кемр таднас кен-негнь уста үзм тэрэд урһинь цуглуулж авад уга болхла, герүрн хэртхэ. Эс гихлэ дээнд орад алгдхла, талдан күн терүнэ уста үзмин тэрэнэ урһинь цуглуулж авх. ⁷ Кемр кен-негнь күүкд күүнд үг орулад гер авад уга болхла, герүрн хэртхэ. Эс гихлэ дээнд орад алгдхла, тер күүкд күүһинь талдан күн авх». ⁸ Дарунь ахлачнр дээчнртэн иигж келх зөвтэ: «Кемр таднас кен чигн күн ээмтхэ болн зөрг уга болхла, герүрн хэртхэ. Эврәннь ээмтхэ бөөдлэрн тер ахнр-дүүнрт бичэ үлгүр болтха». ⁹ Дээчнрин өмн келжэх үгэн ахлачнр төгсэснэ хөөн, теднэ толһалчнриг шиидх зөвтэ. Тегэд шиидсн толһачнр эмтиг толһалхмн болжана.

¹⁰ Дээлдхэр седжэх тер балһсн тал өөрдхлэрн, түрүлэд дээлдэн угаһар орж өгтхэ гиж келтн. ¹¹ Кемр зөв өгхлэ, таднд ик үүдэн секж өгхлэ, тер балһснд бөөх эмтн цугтан күч-көлсэрн таднд заргдад көдлтхэ. ¹² Кемр балһсн таднд орж өглго дээлдхэр седхлэ,

* 20:5 Эннь шажна сүзглэн болжасн бөөдлтэ: эдслтхэ гийһэд болн шин гериг харстха гийһэд Деед Эзиг сурна. Терүг энд күндлх болж андһаран бас өгнэ.

эклэд дэвртн. ¹³ Деед Эзн, тана Бурхн, тер балһсиг таднд өгхлэ, залусиг цугтаһинь үлдэр чавчтн. ¹⁴ Күүкд улсиг, бичкдүдиг болн малыг, балһснд бээдг тоотыг кевтнь бийдэн олвр кенэд автн. Дээснэс олвран гийһэд авсн тоотан Деед Эзнэ, тана Бурхна, өгсн юмн гийһэд олзлтн!

¹⁵ Эн әмтнә биш болн таднас холд бээдг балһсдла тийгж кех зөвтәт. ¹⁶ Деед Эзнә, тана Бурхна, эзлтхә гийһэд өгчөх һазрин бөөрн әмтиг болхла, цугтаһинь әмд бичө үлдәтн! ¹⁷ Тедниг кевтнь буйсаһад алтн. Таднд Деед Эзн, тадна Бурхн, заксар хетмүдиг, амореймүдиг, кананахныг, перизмүдиг, хивеймүдиг болн евүсмүдиг алтн. ¹⁸ Эс гиж тедн эврәннь бурхдт һарһжах жигшүртә юмсан таднд дасхх. Тегәд тадн Деед Эзнә, тадна Бурхна, өмн килнц һарһхит.

¹⁹ Кемр тадн балһсиг авхар уданд терүг дәәлхлә, эргнднь бээдг моддынъ бичә хамхлтн, тедниг сүкәр бичә чавчтн. Теднә темсинь идтн, зуг моддынъ бичә чавчтн. Тегш һазрт урһжадг модд тадна хортний? ²⁰ Зуг темс өгдго модд чавчж болжана. Тедниг чавчж авад, дәәснә балһсн нурад унад уга деернь, дәврлһ кехин төлә түшг болх тосхлт кетн.

Илдкгдәд уга үклин төлә кегджәдг гемән хәрүллһнә бәрц

21 ¹ Кемр Деед Эзнә, тана Бурхна, таднд эзлтхә гийһэд өгчәдг һазрт тегш ормд алгдсн күн кевтхлә, болв кен алсинь эс медгдхлә, ² тийгхлә тадна медәтнр болн зарһчнр ирәд, хажудк балһсдас алгдсн күн күртл һазр кемжәләд, ³ ямаран балһснд тер күн өөрхн бәәхинь ийлһтхә. Тер балһсна медәтнр яарм зүүлһэд уга, кәдлмшт орулад уга баахн үкр шүүж автха. ⁴ Тер үкриг медәтнр хагсдго һоожур тал авч ирәд, күзүһинь мошктха. (Тер һоожурин эрг деер күн һазр хаһлад уга, тәрә тәрәд уга болх йоста.) ⁵ Дарунь Левин отгин гелңгүд иртхә. Тедниг Деед Эзн, тадна Бурхн, Бийдән мөргтхә болн Деед Эзнә нерәр әмтиг әдслтхә гиж шүүж авсмн. Левин отгин гелңгүд зүткәтә сурврмудыг болн ноолдсн улс мөчдән гем авсна кергинь тәәлхмн болжана. ⁶ Алгдсн күүнд өөрхн бәәсн балһсна медәтнр һоожурин хажуд күзүһинь мошксн үкр деер һаран уһатха. ⁷ Тегәд келтхә: «Мана һар эн цусиг асхсн уга,

яһж цусн асхрсинь бидн бас үзсн угавидн. ⁸ О, Деед Эзн, Эврәннь улсан цеврлтн, бэрәнэс Тана сулдхсн Израилин улсиг цеврлтн! Израилин эмтнд, Эврәннь улст асхрсн буру уга цусна гемиг бичэ даалһ». Тегэд тедн цуснас цеврлгдх. ⁹ Тиигж тадн асхрсн буру уга цусна гемиг бийэсн буулһхит. Тернь Деед Эзнд тааста болх.

Бэрэнд орулсн күүкд күүг мордулж авлһна тускар

¹⁰ Тадн дээснлэһэн дээлдхэр йовхла Деед Эзн, тадна Бурхн, тедниг тадна һарт бэрүлхлэ, тадн бэргдсн амтиг бэрэнд авхар йовж йовтл, ¹¹ тедн дунд чи сээхн күүкд кү үзхич, тер чамд таасгдх, терүг чи мордулж авхар седхич. ¹² Тиигхлэ терүг чи гер талан дахулж од. Тер күүкд күн үсэн хусад, хумсан хээчлэд, ¹³ бэрәнэ күүнэ хувцан тээлэд, нег сардан чини герт бээһэд, эцкэн болн экэн һашудж уулад сантха. Энүнэ дару чи терүнлэ ниилэд, гергн залу хойр болхит. ¹⁴ Кемер чи терүнд эс дурлхла, сулдхад тэвчк. Кемер чи терүнлэ ниилэд бээсн болхла, терүг хулдшго болжанач, терүг мухлала эдл бэршго болжанач.

Түрүн һарсн көвүнэ зөвин тускар

¹⁵ Кемер залу күн хойр гергтэ болад негнднь дурлад, негнднь эс дурта болхла, дурта, дурго хойрнь терүнд көвүд һарһж өгхлэ – тиигхлэрн түрүн һарснь дурта биш гергнэ көвүн болна, – ¹⁶ болв эцк болсн залу көвүдиннь хоорнд зөөрэн йилһж өгхлэрн, дурта гергнәннь көвүнд дурта биш гергнэ түрүлж һарсн көвүнэс урд хувинь өгч чадшго болжана. ¹⁷ Дурта биш гергнэ көвүг эцкнь түрүңк үрн гиж тоолад, зөөрэсн хойр дам үлү эңг өгх йоста. Эн көвүнь терүнэ залу гисн түрүн чидлинь медүлжэхмн болжана. Тегэд түрүңк үрнэ зөвн энүнэ зөв.

Соңсхөр уга көвүнэ тускар

¹⁸ Кемер кенд болв чигн һацдг болн эцкэн чигн, экэн чигн соңсдго көвүн бээхлэг, кедү засглв чигн тедниг соңсдго болхла, ¹⁹ тиигхлэ эцк эк хойрнь терүг балһсна медэтнр тал, балһсна ик үүдн тал

авч иртхэ. ²⁰ Тедн медэтнрт келтхэ: «Мана көвүн һацата, закрмж авхш. Эн мадниг соңсчахш, ик хотта, эркнч болв». ²¹ Балһсна әмтн энүг чолуһар шивәд алтха. Хорта йовдлыг бөөрнәнһсн уңгарнь уга кетн! Израиль кевтән энүнә тускар медәд әәцхәх.

Цаажлад бахнд өлгһнә тускар

²² Кемр күн хорта йовдл һарһад, алгдх йоста болад, терүг цаажлад үзүртә бахн деер өлгсн болхла, ²³ цогцинь сөөһәр бахн деер үлдәшго болжана. Тиим күн тер өдртән оршагдх йоста. Өлггдсн күн Бурхна харалд оржана! Деед Эзнә, тана Бурхна, эзлтхә гһһәд өгчәх һазриг бичә бузратн.

Зүсн-зүүл закадын тускар

22 ¹ Чини отга әмтнә цар эс гиж хөн геедрхлә, бичә хажуһарнь һар, тер малыг эзнднь күргәд өг. ² Кемр тер хол бөөхлә, эс гиж малын эзн кен болжахинь медж чаджахла, терүг бий талан ав, эзн өлдхла бәрүләд өгчк. ³ Элжгн, хувц-хунр эс гиж чини отга әмтнә юн болв чигн геедрхлә, олж авхларн тиигж ке. Тиим юмнас чи бичә зул.

⁴ Кемр чини отга әмтнә элжгн эс гиж цар хаалһ деер унсн болхла, хажуһарнь бичә дав, терүнд дөң болад өргж өг.

⁵ Күүкд күн залусин хувц өмсшго болжана, залус күүкд күүнә хувц өмсшго болжана. Тиим юм һарһжадг күн Деед Эзнд жигшүртә.

⁶ Кемр хаалһдан йовж йовад, модн деер эс гиж һазр деер шовуна үр олж авсн болхла, нам шовун өндгән даржахла, экинь һуужмулмудтаһинь бичә ав. ⁷ Экинь тәв, һуужмулмудынь авч чаджанач. Тегәд чамд сән болх, удандан жирһхич.

⁸ Кемр шин гер бәржәхлә, орань тегшәр кегдхлә, терүг эргүләд хашал. Тегш ора деерәс күн унад, цусн асхрснд чини гер гемшәдгоһар ке.

⁹ Эврәннь уста үзмин тэрэнд талдан эк бичэ тэр, эс гиж пугтаһинь олзлж болшго: чини тэрснд чигн, уста үзмин урһцд чигн. ¹⁰ Хамднь зүүсн царар болн элжгнэр һазр бичэ хahl. ¹¹ Ноосн утцар болн олсн утцар – хойр зүсн утцар гүрсн хувц бичэ өмс.

¹² Деер өмсдг эврәннь хувцна дөрвн өнцгтнь цацг ке.

Шицкән мордсн күүкд күүг залуһин худл гемшәлһнәс харслһн

¹³ Кемр кен-негнь гер авад, гергтәһән ниилхлә, гергнь эс таасгдхла, ¹⁴ залуһнь гергән неринь һутаг гиж гемшәһәд, му зәңг экләд тараһад иигж келхлә: «Би терүг гергән кехәр авлав, болв терүнлә кевтхләрн цевр биш бәәсинь медүв». ¹⁵ Тегәд күүкнә эцк эк хойр балһсна ик үүдн тал терүнә цевр гиж лавлжах темдг авч ирәд, балһсна медәтһрт үзүлх зөвтә. ¹⁶ Терүнә эцкнь медәтһрт келтхә: «Би күүкән эн күүнд мордулад өгләв, болв күүкм энүнд таасгджахш. ¹⁷ Эн күн күүким нерән һутаж гиж гемшәжәнә. Мини күүкн әрүн цевр биш гижәнә. Болв терүнә әрүн цевр бәәснь эн!» Тегәд күүкнә цаһан кенчр делгцинь балһсна медәтһрин өмн делгәд үзүлтхә. ¹⁸ Тиигхлә медәтһр тер залуг засглх. ¹⁹ Терүнәс бас 100 цаһан мөңгн шекель авад күүкнә эцкд өгтхә. Яһад гихләг тер залу му зәңг Израилин күүкнә тускар таражав! Тегәд күүкн терүнә гергнь болад үлдх. Залу күн жирһлин туршарт терүнлә салх зөв уга болжана.

Цалдң йовдлын, күч үзүллһнә болн зөв уга гер авлһна тускар

²⁰ Болв кемр чикәр гемшәжәхлә, күүкн йосндан цевр эс болхла, ²¹ тиигхлә терүг эцкин герин үүдн тал авч ирәд, тенд үктлнь чолуһар шивәд алтха. Израильд тер зута йовдл һарһв – эцкиннь герт ичр-һутран геев. Хорта йовдлыг бәәрнәсн уңгарнь уга кетн!

²² Кемр залу күн талдан күүнә гергнлә кевтсинь күн медсн болхла, тедн хоюрн алгдх йоста – тиим йовдл һарһсн залу болн гергн. Хорта йовдлыг уңгарнь Израиләс уга кетн!

²³ Кемр балһснд залу күн талдан залуһин зәңг орулсн окн күүкнлә харһад терүнлә кевтхлә, ²⁴ тедниг хойраһинь балһсна

ик үүдн тал авч ирэд чолуһар шивэд алх зөвтэт: күүкиг балһснд болсн йовдлд дөң сурж эс дуудснд, залу күүг өөрхн күүнэ гергиг эзлснд. Хорта йовдлыг бөөрнөсн уңгарнь уга кетн!

²⁵ Кемр залу күн талдан залуһин зэңг орулсн окн күүкиг балһснас талдан эжго һазрт харһад чидлэр күч үзүлэд кевтхлэ, тиигхлэ, зуг му юм һарһсн залуг алх кергтэ. ²⁶ Күүкиг бичэ засглтн, алгдх юм тер һарһсн уга. Тернь кен-негнь өөрхн күүһән дэврэд алснала әдл болжана. ²⁷ Залу күн терүнлэ эжго һазрт харһв. Кемр нам зэңг орулсн күүкн хээкрв чигн терүнд дөң болдг күн угалм.

²⁸ Кемр залу күн зэңг орулад уга окн күүкнлэ харһад, терүг шүүрч авад кевтхлэ, тедниг әмтн үзхлэ, ²⁹ тиим йовдл һарһсн залу күүкнэ эцкд тәвн цаһан мөңгн шекель өгәд күүкиг авх йоста. Яһад гихлэ тер күүкиг залу күн һутава. Тегәд жирһлинь туршарт тер залу тер күүкнлэ салх зөв уга болжана.

³⁰ Нег чигн күн эцкиннь герг авшго юмн. Яһад гихлэ тиигхлэ эцкән һутажана.

Деед Эзнэ хамцанд кен орж чадхнь, орж чадингон тускар

23 ¹ Илжрсн оман өндгтэ эс гиж керчгдсн эрин мөчтэ залу күн Деед Эзнэ хамцанд орж чадшго. ² Нуувчар олдсн күн болн теднэ хөөт үйһр арвдгч үйдән чигн Деед Эзнэ хамцанд орж чадшго. ³ Амонмуд болн моавмуд, теднэ хөөт үйһр нам арвдгч үйдән Деед Эзнэ хамцанд кезэ чигн орж чадшго! ⁴ Тадниг Египетэс ирж йовхла, тедн өдмг, ус авч хаалһ деертн һарч тоссн угалм. Тадниг харатха гиж Петор балһснас Арам-Нахараимд* тедн Беорин көвүн Баламиг нөөмәдлж авла. ⁵ (Болв Деед Эзн, тана Бурхн, Баламиг соңсар седсн уга. Тегәд Баламин харалыг чамд нерәдсн әдст хуврәв. Яһад гихлэ Деед Эзн, тана Бурхн, таднд дурта.) ⁶ Тегәд чигн әмд-менд бөөсн деерән теднд әвтэ бөөдл болн тогтун жирһл учрах юм бичэ кетн. ⁷ Эдомин улсиг бичэ һазалтн, яһад гихлэ тедн тадна өөрхн төрл улс. Египетин улсиг бичэ һазалтн, яһад гихлэ теднэ орн-нутгт тадн нүүж ирсн улс болж бөөлөт. ⁸ Теднэ хөөт үйһр һурвдгч үйдән Деед Эзнэ хамцанд орж чадх.

* ^{23:4} *Арам-Нахараим* – эннь Месопотамийин талдан нерн.

Дээчнрин цевр бээдлин тускар

⁹Тадн дээсллэхэн дээлдхэр йовхларн, ямаран чигн жигшүртэ юмнас саглтн. ¹⁰Кемр залу күүнэс сөөһэр харсн асаһас кэлтэ кеннегнь бузрдсн болхла, тиигхлэ тер күн бөөрнэс һазаран һартха. Бөөрнд тер оршго болжана. ¹¹Асхндан бийэн уһатха, нарн суухла бөөрндэн хэрү орж чаджана. ¹²Бөөрнэс һазаран һарад мөрэн үздг орм бөөх йоста. ¹³Күн болһн эврәннь зер-зевэс талдан бас бийдэн күртэ бөөтхэ. Кергтэ цагтан нүк малтад мөрөн үзчкэд, кирэн булхмн болжана. ¹⁴Яһад гихлэ Деед Эзн, тадна Бурхн, тадниг харсад болн диилвр белглэд, тадн дунд дээчнрлэ хамдан нег бөөрнд йовж йовна. Тер учрар тадна бөөрн эрүн болх зөвтэ. Тадн дунд Тер ичртэ юм үздгоһар болн тадниг хайж йовдгоһар эрүнэр бөөтн.

Талдан закад

¹⁵Эзнэсн тадн тал зулад гүүсн мухлаг эзнднь бичэ бэрүлж өгтн. ¹⁶Танад тер бөөтхэ, таасгдсн нег балһснд бөөтхэ. Бичэ терүг шахж һундатн.

¹⁷Израилин күүкд болн көвүд дунд бийэн аля жирһлд нерэдсн күн уга болтха*. ¹⁸Аля бөөдлэр олжах мөңгэн Деед Эзнэ, чини Бурхна, өргэ герт орулж өгх зөв кенд чигн бичэ өг, нам терүг өгнэв гисн бийнь. Деед Эзнд, чини Бурхнд, аля йовдл һарһдг гергчүд болн залус жигшүртэ.

¹⁹Эврәннь отга әмтнд цаһан мөңг болну, иддг хот болну олз авхар бичэ өг. ²⁰Күүнэ күүнд үнинь баһрул, эврэ отга күүндэн бичэ тииг. Тиигхлэ Деед Эзн, чини Бурхн, чини бөөхэр йовх болн эзлх һазртчнь ямаран чигн кергичн әдслх.

²¹Кемр чи Деед Эзнд, чини Бурхнд, андһар өгсн болхла, хооран саалго күцэ терүгән, яһад гихлэ Деед Эзн, чини Бурхн, маһд уга

---

* ^{23:17}Тиим бөөдлтэ әмтн Канана сүмд харһна. Кананахн урһмлын бурхдт шүтдг бөөж.

чамас андһарлсичн некх. Чамд килнц тусх. ²² Кемр андһар эс өгхлэ, чамд килнц уга болх. ²³ Андһарлж келсэн батар бэрэд күцэ, Деед Эзнд, чини Бурхнд, эврэн келсэн сэн дураp күцэ.

²⁴ Кемр чи талын күүнэ уста үзмин тэрэнд орхларн, цадтлан идж чаджанач, болв савдан бичэ цуглулж ав. ²⁵ Кемр чи талын күүнэ буудян тэрэнд орхларн, буудян толһаг һарарн таслад ав, зуг күүнэ буудян толһасиг хадурар бичэ хад.

24 ¹ Үлгүрнь, залу күн гер авад, гергтәһән бәәжәхләнһ, гергнь эс таасгдхланһ, эс гихлэ ирлцшго ичртә бәәдл үзхләрн, терүнд салжах герчин цаас өгәд, гертәсн көөхлэ, ² тер гергн гертәснь һарн талдан залуд мордна. ³ Кемр мордсн гергн хойрдгч залудан эс таасгдхла, тернь бас салх герчин цаас өгәд, гертәсн көөхлэ, эс гиж терүнә хойрдгч залунь өңгрхлэ, ⁴ түрүңк залунь тер гергиг хәрү авч чадшго, яһад гихлэ тер цевр биш болжана. Деед Эзнд эннь жигшүртә болх билә! Деед Эзнә, тана Бурхна, таднд элтхә гиһәд өгчөх һазриг бичә килнцәр бузрдатн.

⁵ Кемр залу күн шиңкән гер авсн болхла, дәәнд тер мордшго болжана. Терүнд бичә талдан даалһвр өгтн. Нег жилдән тер сулар бәәтхә. Гертән тер бәәһәд авсн гергән байрлултха.

⁶ Һар теермиг бәрәнд авдмн биш (һанцхн деерк теермин әңгиг чигн) – эннь күүнә жирһлиг авснла әдл болжана.

⁷ Кемр кен-негнь кү хулхалж авхла – тернь Израилин улсин аһр-дүүнр болхла, дәкәд терүнәс олз бийдән кехәр хулдсн болхла, хулхач алгдх йоста. Хорта йовдлыг эврәннь бәәрнәсн уңгарнь уга кетн!

⁸ Кемр арсна гем ирхлэ, Левин отга гелнүдин таднд дасхсиг батар бэрэд күцәтн. Теднд мини заксар кевтнь күцәтн. ⁹ Тадниг Египетәс йовж йовхд Деед Эзн, тана Бурхн, Мирьямла ю кесинь сантн.

¹⁰ Кемр чи өөрхн күүндэн өгйөһөр юм өгсн болхла, бэрүлсн деер өмсдг хувцан авхар гертнь бичэ ор. ¹¹ Одад гериннь һаза чи зогсжа, тер күн авсан эврэн чамд һарһж өгх. ¹² Кемр тер күн угатя болхла, терүнэ бэрүлһнд авсн юмн чамд бээхлэ, бичэ унт. ¹³ Нарн суутл терүнд кергтэ юминь хэрү өг. Яһад гихлэ тер деер өмсдг хувцарн бийэн хучад унтхларн, чамд ханлтан өргх билэ. Тегэд чи Деед Эзнэ, чини Бурхна, өмн үннч күн болхич.

¹⁴ Чини һазрт тадна балһсдын негнд бээх чини ахнр-дүүнрин, эс гиж нүүж ирсн әмтнә нәәмәдлж авсна кен-негинь бичә дажрхар сед. Терчн угатя болчкад хөв уга күн. ¹⁵ Терүнә шингәсн мөңгинь тер өдртнь нарн суутл өг. Яһад гихлэ тер күн угатя, шингәсн мөңгәрн тер әмд йовна. Эс гиж тер Деед Эзиг дуудад чини тускар зарһ бәрх. Тегэд чи килһнд орхич!

¹⁶ Көвүдин һарһсн гемәс көлтә эцкнриг гемшәж болшго, эцкнрин гемәс көлтә көвүдиг гемшәж болшго. Күн болһн зуг эврәннь һарһсн му йовдларн алгдхмн болжана.

¹⁷ Нүүж ирсн әмтнә болн өнчн әмтнә йосиг бичә дажр. Белвсн гергчүдин хувц бэрүлһнд бичә ав. ¹⁸ Египетд чи эврән мухла болж бәәсэн сан. Деед Эзн, чини Бурхн, чамаг мухлан бәрәнәс сулдхла. Тегэд би чамд тиим заавр өгчәнәв.

¹⁹ Кемр хадлһна цагт хаджах тәрәндән буудян нег боодһа мартхларн, терүг авхар бичә хэрү од. Терчн нүүж ирсн күүнд, өнчн күүнд эс гиж белвсн гергнд күрттхә. Тегэд Деед Эзн, чини Бурхн, чини ямаран чигн күцәх кергичн әдслх. ²⁰ Кемр олив моднасн темсинь авхларн, ац деернь үлдсн оливсиг бичә цуглул, тедниг нүүж ирсн күн, өнчн күн эс гиж белвсн гергн автха. ²¹ Уста үзмән цуглулхларн, ац деернь үлдсинь бичә ав, тернь нүүж ирсн күүнд, өнчн күүнд эс гиж белвсн гергнд күрттхә. ²² Египетд чи эврән мухла болж бәәсэн сан. Тер учрар би чамд тиим заавр өгчәнәв.

25 ¹ Үлгүрнь, зүтклджэх хойр күн зарһд ирнэ – зарһ теднэ зүткэ халһад зөвтөһинь зөвтэ гһһэд, бурутаһинь бурута гһһэд йилһнэ. ²Тегэд кемр бурутаһинь цокх болхла, тиигхлэ терүг зарһчин нүүрт һазр деер кевтүлэд, буруһиннь кирцәһәр зарһчин келсәр цоктха. ³ Эс гиж 40 дэж цокснас үлүһәр цокж болшго. Кемр терүнэс икәр цокхла, чини өөрхн күн чини нүүрт басгдх.

⁴ Теермджәдг царин амиг бичә бо.

⁵ Кемр ахнр-дүүнр хамдан бәәжәһэд, теднэ негнь көвү үлдэлго өнгрхлэ, өнгрсн залуһин гергн күүнә күүнд мордшго болжана. Залуһиннь көвүн дү терүнә гергинь автха, терүнлэ бәәтхә. ⁶ Гергнә һарһсн түрүн үрн өнгрсн залуһин хөөт үйнь болж тоолгдх. Эннь өнгрсн ахин нерн Израильд мартгддгоһар тиигжәнә. ⁷ Кемр тер күн эврәннь бергән мордулж авхар эс седхлэ, тер гергн балһсна ик үүдн тал ирэд медәтһрт иигж келтхә: «Мини көвүн дү Израильд ахиннь нериг хадһлхар бәәхш. Ахан тер сольхар седжәхш!» ⁸ Тиигхлэ балһсна медәтһр терүг дуудад күүндх йоста. Кемр бергән буулһж авшгоһар һацад бәәхләнә, ⁹ медәтһрин нүүрт бергнь терүн тал одад көләснь буршмгинь тәәлж авад, чирәднь нульмад келтхә: «Эврәннь ахин гериг эс бүтәхлэ иигдмн!» ¹⁰ Израилин улс дунд терүнэс һарсн өрк-бүлнь иим нер авх: Көл нүцкн отг.

¹¹ Кемр хойр күн ноолджахла, негнәннь гергн цокчах күүнәс залуһан харсхар ирэд, терүнә эрин мөчәс бәрхлэ, ¹² гергнә һаринь чавчтн. Бичә терүг хармнтн!

¹³ Эврәннь сузһд негнь ик, негнь бичкн хойр әдл биш чолун гиир бичә бәр. ¹⁴ Гертән негнь ик, негнь бичкн хойр әдл биш кемжәнә сав бичә бийдән бәр. ¹⁵ Чини гиир чик төв чиңнүртә болх зөвтә, кемжәнә сав чик, төв кемжәтә болх зөвтә. Тегэд Деед Эзнә, чини Бурхна, чамд өгчәх һазр деер жирһл ут наста удан болх. ¹⁶ Тиим йовдл һарһжәдг кен чигн күн – кен чигн мекч – Деед Эзнд, чини Бурхнд жигшүртә.

¹⁷ Тадниг Египетэс ирж йовхд амалекмүд ю һарһсинь ухалтн!
¹⁸ Тадниг тосж авхларн, тедн ардастн дэврэд үлдсинь ка цокад алв.
 Тадн цуцрад, чидл уга билэт. Амалекмүд болхла Бурхнас өөсн уга.
¹⁹ Деед Эзн, тана Бурхн, ээлтхэ гийһэд өгчэх һазртан таднд төвкнүн
 жириһ белглжэхлэ, тадниг бүслжэх хортнас харсхла, Амалекин
 улсин туск тодлвриг эн делкэ деерэс уга кетн. Бичэ марттн!

Түрүн темсд болн арвна хүв

26 ¹ Деед Эзнэ, тадна Бурхна, таднд ээлтхэ гийһэд өгчэх
 һазрт ирхлэрн, терүг эзлэд, тенд бүүрлхлэрн, ² Деед Эзнэ,
 чини Бурхна, өгсн һазрас цуглуулж авсн урһцин түрүн темсдинь
 зембльд тэвэд Деед Эзнэ, чини Бурхна, Эврәннь нернд бээр кехэр
 йилһж авсн ормд авч ир. ³ Тер цагт бөөх гелң тал одад кел: «Ода би
 Деед Эзнд, чини Бурхнд, эн һазрт ирүв гиж герчлжәнэв. Энүг Тер
 маднд өгх болж мана өвкнрт андһар тэвж». ⁴ Гелң чини земблиг
 авад, Деед Эзнэ, чини Бурхна, тэкл тэkdг ормин өмн оркх. ⁵ Чи
 Деед Эзнэ, чини Бурхна, өмн зогсад кел: «Мини өвк тенэд йовдг
 арамей билэ. Цөөкн улс дахад тер Египет орад, тенд нүүж ирсн
 күн болж бээв. Терүнэс тенд алдр, чидлтэ болн тооһарн олн
 улс үүдв. ⁶ Египетин әмтн мадниг мууһар бэрэд, дажрад, күнд
 көдлмш келгүлдмн. ⁷ Тиигхлэ бидн Деед Эзиг, мадна өвкнрин
 Бурхиг, дуудвидн. Деед Эзн мадниг соңсв, мадниг түржэхиг,
 энлжэхиг болн зовжахиг үзв. ⁸ Тегэд Деед Эзн мадниг Эврәннь
 Күчтэ һарарн, Эврәннь күчэрн, алдр болн әәмшгтэ темдг, болн
 өвөрц юм кеһэд Египетэс һарһв. ⁹ Мадниг нааран авч ирэд, үсэр
 болн балар байн эн һазр өгв. ¹⁰ Тегэд Танд, Деед Эзн, нанд өгсн
 һазрин урһцин түрүн темс авч ирүв». Дарунь земблән Деед Эзнэ,
 чини Бурхна, өмн тэвэд, мөрг. ¹¹ Деед Эзнэ, чини Бурхна, чамд
 болн чини өрк-бүлд өгсн тоотыг эдлэд байран ке. Тадн дунд бөөх
 левитмүд болн нүүж ирсн әмтн чамла хамдан нөөрлтхэ.

¹² Арвдгч әңгин һурвдгч жилд, эврәннь цуг урһцин арвдгч
 әңгинь левитд, нүүж ирсн күүнд, өнчн-өвүд болн белвсн гергнд
 чини балһсдт цадтлан идтхэ гийһэд өгхлэрн, ¹³ тегэд Деед Эзнэ,
 чини Бурхна, өмн кел: «Би эврәннь гертэс әрүн әңгинь авад терүг

левитд, нүүж ирсн күүнд, өнчн-өвүд болн белвсн гергнд өгүв. Тана заасар цугтаһинь кевүв. Тана зааврмудас нег чигн юм эвдсн угав, нег чигн заавриг мартсн угав. ¹⁴ Өңгрсн кенд чигн хүндрхад уульхларн, би эврәннь эрүн әңгиг идсн угав. Бузрдхларн нег чигн юм терүнәс авсн угав. Терүг өңгрсн күүнә төлө өгсн угав*. Би Таниг, Деед Эзиг, мини Бурхиг, соңслав. Тана заксиг цугтаһинь төвәр күцөлөв. ¹⁵ Теңгрәс, Тана бәәх эрүн бәәрнәс хәләһәд Израилиг, Эврәннь әмтиг болн маднд өгсн тер байн һазриг йөрәтн. Терүг, үсәр болн балар байн һазриг, өгх болж мадна өвкнрт андһар тәвләт».

Бурхна заквр бәрлһнә сурһмж өглһн

¹⁶ Ода Деед Эзн, тана Бурхн, тадниг урднь келсн эн зокалмудыг болн закадыг бәртхә гиж закчана. Тедниг батар бәртн – цуг зүркнәсн, цуг седкләсн! ¹⁷ Тадн Деед Эзн – тадна Бурхн гиввт. Ода тадн Терүнә даалһврар йовхит, Терүнә зокалмуд, закврмуд болн закад күцәхит гиж келвт, Терүг соңсх болвт. ¹⁸ Деед Эзн болхла, урднь андһар өгсәрн ода тадн Терүнә келн-улс, Терүнә зөөр болхит гиж келжәнә. Тадн Терүнә зааврмудыг цугтаһинь күцәх йостат. ¹⁹ Тадниг Бурхн үүдәсн цуг әмтн дундас деегшән өөдлүх. Таднд Тер магтал, туурмж болн эрүн нер белглжәнә. Тегәд тадн Деед Эзнә, тана Бурхна, эрүн улс болхит. Тиигхәр Тер андһар өглә.

Гевал уул деерк чолуһар кесн бумб болн тәкл тәкдг орм

27 ¹ Израилин медәтнрлә хамдан Моше оln-әмтнд заквр өгв: – Ода мини өгчәх зааврмудыг цугтаһинь күцәтн. ² Йордан һолыг һатлад Деед Эзнә, тадна Бурхна, өгчәх һазрт орхларн, тенд ик чолуд тәвтн, тедниг дотлар цөөлһтн. ³ Тер чолуд деер эн Закаг цугтаһинь бичтн. Энүг талдан эргднь һарад таднд Деед Эзнә, тадна Бурхна, өгчәх һазрт орхларн кетн. Тер үсәр болн балар байн һазриг Деед Эзн, тадна өвкнрин Бурхн, өгх болла. ⁴ Йорданиг һатлад һархларн, мини ода келжәх чолудыг

* 26:14 Энд санлын хуучна авъясин тускар келгджәнә.

Гевал уул деер тэвтн. Тедниг дотлар цөөлһтн. ⁵Тенд Деед Эзнд, тадна Бурхнд, төмр зер-зевлэ харһгдад уга чолудар тэклин орм кетн. ⁶Ясгдад уга чолудар Деед Эзнд, тадна Бурхнд тэклин орм тосхтн. Тенд Деед Эзнд, тадна Бурхнд, нерэдсн шаталһна бәрцин авъяс күцэтн. ⁷Терүн деер эвцлһнэ бәрц бэртн, тегэд Деед Эзнэ, тадна Бурхна, өмн идтн, нээрлтн! ⁸Эн Закаг төвэр болн тодрхаһар чолуд деер бичтн.

⁹Левин отгин гелңгүдлэ хамдан Моше Израилин улст цугтаднь келв:

– Израиль, тагчгр, оньган өг! Эндр тадн Деед Эзнэ, тадна Бурхна, улс болвт. ¹⁰Деед Эзиг, тадна Бурхиг, соңстн, Терүнэ закврмудыг болн зокалмудыг күцэтн. Тедниг таднд би эндр соңсхад келжәнэв.

Гаризим уул деер кех эдс болн Гевал уул деер кех харал

¹¹Тер өдртән оln-эмтнд Моше заквр өгв:

¹²– Йордан холыг һатлад һархларн, Шимона, Левин, Йудан, Исахарин, Йосипин болн Беняминэ отгуд Гаризим уул деер зогсад оln-эмтиг эдслтхэ. ¹³Рубена, Гэдин, Ашерин, Завулуна, Дана болн Напталин отгуд Гевал уул деер зогсад харал тэвтхэ. ¹⁴Левитмүд Израилин улст цугтаднь чаңһар келтхэ:

¹⁵«Эрдмтэ күүнэ кесн һар кегдл эс гиж цутхсн кегдл Деед Эзнд жигшүртэ. Тедниг босхад, нуувч ормд бэрхлэ, тер күн харалла харһх!» Эмтн цугтан келх: «Тиигтхэ!»

¹⁶«Эцкән эс гиж экән һутасн күн харалла харһх!» Эмтн цугтан келх: «Тиигтхэ!»

¹⁷«Өөрхн күүнәннь межэ көндәсн күн харалла харһх!» Эмтн цугтан келх: «Тиигтхэ!»

¹⁸«Сохр күүг хажһр хаалһар авч йовсн күн харалла харһх!» Эмтн цугтан келх: «Тиигтхэ!»

¹⁹«Нүүж ирсн эмтнэ, өнчн эмтнэ болн белвсн күүнэ зөвинь эс күцәсн күн харалла харһх!» Эмтн цугтан келх: «Тиигтхэ!»

²⁰«Эцкиннь гергнлэ дерән негдүлсн күн – эцкән һутажахмн болжана. Тиим күн харалла харһх!» Эмтн цугтан келх: «Тиигтхэ!»

²¹ «Ямаран чигн малта негдэд ниилсн күн харалла харх!»
Эмтн цугтан келх: «Тиигтхэ!»

²² «Эгчнр-дүүтэһэн, эврәннь эцкин күүкнлэ эс гиж эврәннь экин күүкнлэ дерэн негдүлсн күн харалла харх!» Эмтн цугтан келх: «Тиигтхэ!»

²³ «Эврәннь хадм этэ дерэн негдүлсн күн харалла харх!»
Эмтн цугтан келх: «Тиигтхэ!»

²⁴ «Эврәннь өөрхн күүг нуувчар алсн күн харалла харх!» Эмтн цугтан келх: «Тиигтхэ!»

²⁵ «Кен-негнь кү алсндан мөнг авснь, буру уга күүнэ цус асхснь харалла харх!» Эмтн цугтан келх: «Тиигтхэ!»

²⁶ «Эн Закаг эс күцэсн күн, эс бэрсн күн харалла харх!» Эмтн цугтан келх: «Тиигтхэ!»

Деед Эзиг соңснд адслһн

28 ¹ Кемр тадн Деед Эзиг, тадна Бурхиг, соңсад, эндр мини күргжэх Терүнэ зааврмудыг батар бэрэд күцэхлэ, тиигхлэ Деед Эзн, тадна Бурхн, делкэд бээх цуг келн-эмтнэс тадниг йилһэд өргх. ² Кемр тадн Деед Эзиг, тадна Бурхиг, соңсхла, таднд күртэд күцэд бээх адслт эн:

³ Тадн балһснд чигн, тэрэнд чигн адслгдхит.

⁴ Тадна хөөт үйнр чигн, тана һазрин тэрэн чигн, тадна малмудын төл адслгдх – үкрмүдин чигн, хөөдин чигн, ямадын чигн.

⁵ Тадна тэрэ хурадг сав болн һуйр элддг тадна тавг адслгдх.

⁶ Тадн герүрн ирхлэрн, эс гиж гертэсн һархларн адслгдхит.

⁷ Тадниг дэврсн дээсдиг Деед Эзн тадна өмн ка цокад алдгар кех. Тадниг диилхэр тедн нег хаалһар йовх, болв таднас зулад үзг болһнар тарад гүүцхэх.

⁸ Тадна хот хадһлдг амбармудыг, тадна һарарн кесн көдлмшиг Деед Эзн таднд өгчөх һазрт адслх.

⁹ Деед Эзн тадниг Эврәннь әрүслсн улст тоолх. Кемр тадн Деед Эзнэ, тадна Бурхна, заавр күцәһэд, Терүнэ хаалһар йовхла, таднд андһар өгсндән Тер тиигх.

¹⁰ Тадн Деед Эзнэ нер зүүжәхиг үзхлэрн, делкэд бөөдг әмтн цугтан таднас әәх.

¹¹ Тадниг Деед Эзн амулц, элвг-делвг бөөлһнд күргх – тадна үрдиг, малмудын төлиг, тэрэнэ урһцсиг эдслх. Тер һазриг Деед Эзн таднд өгх болж тадна өвкнрт андһар өглэ.

¹² Теңгр – Деед Эзнэ байн зөөр. Терүгэн тадна төлэ Тер секх. Тадна һазрт цаглань хур орулх, тадна кежэх көдлмшиг эдслх. Олн келн-әмтнд тадн өгйөһөр өгхит, эврэн кенэс чигн өгйәлж авшгот.

¹³ Таднар Деед Эзн толһа кех, сүл болшгот. Тадн кезэ чигн деер йовхит, дор оршгот. Эндр танд мини келжәсэр, кемр Деед Эзнэ, тана Бурхна, заавр батар бәрэд күцәхлэ тиигж бәэхит.

¹⁴ Эндр тадн мини келжәсэр, кемр цуг зааврмудас барун тал болн зүн тал эс хажихлэ, талдан бурхд дахад, теднд эс шүтхлэ, тиигж бәэхит.

Деед Эзиг эс соңсснд харалла харһлһн

¹⁵ Болв эндр таднд мини келжәсэр, тадн Деед Эзиг, тадна Бурхиг эс соңсхла, Терүнэ цуг зааврмудыг болн зокалмудыг батар бәрэд эс күцәхлэ, тиигхлэ цуг эн харалмуд тадн деер бууһад бүтх.

¹⁶ Тадн балһснд чигн, тэрэнд чигн харалгдхит.

¹⁷ Тадна тэрэ хурадг сав чигн, һуйр элддг тавг чигн харалгдх.

¹⁸ Тадна хөөт үйнр харагдх, тадна һазрин тэрэн чигн, үкрмүдин төл чигн, хөөдин болн ямадын хурһд чигн харалгдх.

¹⁹ Тадн герүрн ирхләрн, эс гиж гертәсн һархларн харалгдхит.

²⁰ Таднд Деед Эзн харал, үүмлһ болн уршг илгәһэд бәэх. Тадна кесн көдлмшт болн кергт харшлт орад бәэх. Намаг соңслго үлдәһэд салснд, эврәннь хорта йовдлас көлтә тадн алгдхит, шулун үкхит.

²¹ Таднд Деед Эзн маалыг гемд хальдах. Эзлхәр йовсн һазрасн тадн уга болхит.

²² Таднд Деед Эзн садв гем, безг болн безгин халун гем өгх, халун һаң салькар болн көгжәр гемнүлх. Иим күчр-күнд йовдл тадниг үктл дахлдх.

²³ Тадна толһа деерк теңгр улан мөңгн болх, көл дорк һазр төмр болх.

²⁴ Тадна һазрт Деед Эзн тоормта хур орулх, тоорм тадниг үктл деерәстн теңгрәс унад бәэх.

²⁵Тадниг дээснтн ка цокж диилдгэр Деед Эзн кех. Тадн тедниг диилхэр нег хаалһар йовхит, болв теднэс зулад үзг болһнар тарад гүүхит. Тадна жирһлин бөөдл өмтнэ делкэд ик ээмшг үүдэх.

²⁶Тадна күш теңгрин шовудын болн һазра аңгудын олвр болх, тедниг көөдг күн уга болх.

²⁷Тадниг Деед Эзн Египетин хавдрар, хальдврта цар гемэр болн хаму гемэр засглх. Тегэд тадн эдгж чадшгот. ²⁸Тадниг Деед Эзн ухаһан геедг болн сохрдг гемэр засглх, ухантн ширгх.

²⁹Тадн һал өдрэр сохр күн кевтэ темтрж йовхит. Тана керг күцшго. Тадн оньдинд үрүдсн бөөдлтэ болн юман булагдсн бөөхит. Нег чигн күн таднд дөң болшго.

³⁰Тадн келсн күүкдтэ болхит, болв тадна күүкдлэ талдан көвүд кевтх. Тадн гер бэрхит, болв терүндэн бөөшгот, уста үзмин модд тэрхит, болв урһцинь хураж авшгот.

³¹Тадна цариг таднд үзүлэд алх, болв терүнэ махинь тадн идшгот. Тадна элжгниг танас булаж авх, болв хэрү өгшго. Тадна хөд болн ямад өшөтндтн күртх, нег чигн күн таднд дөң болшго.

³²Тадна көвүдиг болн күүкдиг күүнэ келн-өмтнд өгх. Тедниг хэрү ирх гиһэд өдр болһн нүдэн эцтл хэләһэд күлэхит, болв юм кеж чадшгот.

³³Тадна меддго улс тана һазрин урһциг болн олсн зөөритн кевтнь эзлэд идцхэх. Тедн тадниг өдр болһн дажрад зовацхэх.

³⁴Тадн терүг үзсндэн ухаһан геехит.

³⁵Тадна көлд болн өвдгт Деед Эзн ээмшгтэ хавдр орулх, тадн эдгж чадшгот. Тернь түгэд тавгас толһан орад күрх.

³⁶Деед Эзн тадниг болн бийдэн шүүж авсн хааг, тадна өвкнр чигн, тадн чигн меддго улс тал авч одх. Тенд тадн талдан бурхдт шүтхит. Теднь чолуһар болн модар кегдсн кегдлмүд болх.

³⁷Деед Эзнә дахулад күргсн өмтн тадниг үзэд сүрдх, дөкөд дурго болцхэх, тадниг наад бэрх.

³⁸Тадн һазртан дала эк тэрхит, болв буудя баһар авхит, яһад гихлэ тедниг царцаха идчкх.

³⁹Тадн уста үзм тэрхит, терүгән өскхит, болв терүнэс чаһр уушгот, хураж авч чадшгот, яһад гихлэ тедниг өтн идчкх.

⁴⁰Тадна цуг һазрар олив модн урһх, болв олив тосиг тадн бийдэн түркшгот, яһад гихлэ темснь унж одх.

⁴¹Таднас көвүд болн күүкд харх, болв тедн таднла бөөшго, яһад гихлэ тедниг бэрэнд авх.

⁴²Тадна моддыг болн урһцсиг хорта хорхас идцхэх.

⁴³Тадн дунд бөөх нүүж ирсн өмтн таднас деегшән өрггдэд бөөх, тадн болхла мел дор орад бөөхит. ⁴⁴Тедн таднд өгйөһөр өгх, тадн теднд өгйөһөр өгч чадшгот. Тедн тадна толһа болх, тадн теднэ сүл болхит.

⁴⁵Тер харал цугтан күцх, тадниг дахад бәрх! Тадн Деед Эзиг, тадна Бурхиг, эс соңсснд, Терүнә өгсн зааврмудыг болн зокалмудыг эс күцәснд тадн алгдхит.

⁴⁶Эннь таднд болн тадна хөөт үйһрт мөңкинд болх темдг болн Бурхна зарһин герчнь болх.

⁴⁷Тадн элвг-делвг цагтан Деед Эзнд, тадна Бурхнд, байртаһар болн нэәртәһәр эс көдлснд тиим болх. ⁴⁸Деед Эзнә таднд илгәсн өшәтнд тадн харһнад цаңһад, нүцкн, түрж йовсн бөөдлд көдлхит. Өшәтн тадниг уга кетлән күзүн деертн төмр ярм өлгх.

⁴⁹Тадн тал Деед Эзн һазрин захас һәрдин нислһнәс шулуһар олн өмт илгәх. Теднә келиг тадн медшгот. ⁵⁰Тедн ичр-һутр уга, көгшдиг күндлдго, баһчудыг хээрлдго өмтн.

⁵¹Орж ирсн дәәсд тадна малмудыг болн тәрәг идчкх, тадн үкхит. Тедн таднд буудя чигн, чаһр чигн, олив модна тос чигн, үкрмүдин төл чигн, хөөдин болн ямадын төл чигн үлдәшго. Тегәд тадн үкхит.

⁵²Тадна балһсдыг цугтаһинь тадна цуг һазрар, нәәлжәсн өндр кевәр батлгдсн эрсмүднь нурад эс унтл, тедн дәврцхэх. Деед Эзнә, тана Бурхна, таднд өгчәсн балһсдыг тедн цугтаһинь цуг һазрар дәврцхэх!

⁵³Таднд дәәснә дәврлһнәс учржах зовлңгас көлтә, тадн эврәннь үрдән идхит. Деед Эзнә, тадна Бурхна, өгсн көвүдиннь болн күүкдиннь махинь идхит. ⁵⁴Нам эркәр өссн залу чигн ах-дү талан, гергн талан, үлдсн үрд талан ууртаһар хәлэх. ⁵⁵Яһад гихлэ тер эврәннь үрдиннь махиг нег чигн күүнд өгхәр седшго. Ондан иддг хот уга болсар тер эврән идх. Тиим түрү бөөдлд, цуг балһсдар тадна хортн тадниг шахж орулх.

⁵⁶Көләрн чигн һазр ишкәд уга, хамгин эрк кевәр өссн гергн дурта залу талан болн эврәннь көвүн талан, эврәннь күүкн талан ууртаһар хәлэх. ⁵⁷Цааранднь чигн бийәснь һарчах үрнә хөөтиг

болн нилхсиг күүнд өгшго, харһнад бэрэнд бөөхлэрн эврэн нуувчар идх. Тадна балһсдар дээснтн тиим түрү бөөдлд тадниг шахж орулх.

⁵⁸ Кемр тадн эн эрүн бичгт орсн Закаг батар эс бэрхлэ, эс күцэхлэ, Деед Эзнэ, тадна Бурхна, күндтэ болн аэмшгтэ нериг аэж эс күндлхлэ, ⁵⁹ Деед Эзн таднд болн тадна хөөт үйрнт үзгдэд уга ик күчр болн удан давдго зовлң, күнд болн удан эдгдго гем илгэх. ⁶⁰ Хальдх гиһэд тадна аэжэсн, Египетд бөөдг, цуг гемд Деед Эзн тадниг орулх. Тер олн гем таднд хальдх.

⁶¹ Деед Эзн эн Закана эрүн бичгт эс бичгдсн гем болн зовлң бас таднд илгэх. Терүнэс тадн үкхит. ⁶² Тадн теңгрт бөөдг одд кевтэ олн болсн бийнь, болв амд үлдхнь тоота. Ик зунь Деед Эзиг, тадна Бурхиг, эс соңссндан үкх. ⁶³ Яһж Деед Эзн таднд туста керг күцэсндэн болн тадниг тооһарн өскснд байрлдг бөөснлэ аэдлэр, тийгж Тер тадниг уга кеһэд алхларн байрлх. Ээлхэр йовх һазрасн тадн уңгарн таслгдхит.

⁶⁴ Тегэд Деед Эзн тадниг цуг келн-улс дунд һазрин нег захас талдан зах күртл тарах. Тенд тадн ондан чолуһар болн модар кесн бурхдт шүтхит. Тер бурхдыг тадн чигн, тадна өвкнр чигн меддго билэ. ⁶⁵ Тер келн-улс дунд таднд амрлт уга болх, тадна көл амрлт медшго. Тенд Деед Эзн тадна зүркиг чичрүлх, нүднэнтн хараһинь буулһх, седклитн урсулх.

⁶⁶ Тадна амн үснэ үзүрт торх, өдр-сө уга аэмшгтәһэр бөөхит, амд үлдх угаһан медшгот. ⁶⁷ Үзсн юмсасн аэхлэрн тадн өрүнд келхит: «Шулуһар асхн болтх!»; асхнд келхит: «Шулуһар өр цээтхә!» ⁶⁸ Деед Эзн тадниг кермэр Египетд хэрү күргх. Тер хаалһар тадн дөкж хэрү йовшгот гиж тийгж би келләв*. Тенд тадн, залус болн күүкд улс, бийән өшәтндэн мухла болхар хулдхит, болв тадниг хулдж авх күн олдшго.

Деед Эзнэ бооцанд кесн немлт

29 ¹ Деед Эзн Израилин улсла Моавд бооца кех даалһвр Мошед өгснь тиим. Хорив уул деер Деед Эзнэ теднлэ кесн бооцанд эннь немр болжана.

* 28:68 Давтх Закана 17 бөлг 16 шүлг хэләтн.

² Израилин улсиг цугтаһинь дуудад Моше иигж келв:

– Египетд Деед Эзн теднэ хаанла, терүнэ мухласла, орн-нутглань ю кесинь тадн цугтаһинь үзвит! ³ Тер ик болн күнд сөрлт, тер ик гидг темдгүд болн өвэрц юмсиг тадн эврәннь нүдэрн үзвит. ⁴ Болв эндр күртл Деед Эзн таднд медх уха өгсн уга, үзх нүд чигн, соңсх чик чигн өгсн уга.

⁵ «Би тадниг 40 жил көдө һазрар дахулув, болв тадна хувцн элсн уга, буршмг чигн бас элсн уга. ⁶ Би, Деед Эзн, – тадна Бурхн болжахиг тадн меддгэр өдмгэр хот кесн угат, чаһр болн һашун эрк уусн угат», – гиж Тер келлэ.

⁷ Тегэд тадн эн орм күртл ирвт. Тиигхлэ мадна өмнэс Хешбона хан Сихон болн Башана хан Ог дэврцхэв. Болв бидн тедниг ка цокад диилвидн. ⁸ Бидн теднэ һазринь булаж авад, Рубена болн Гэдин отгудт, өрэлинь Манашен отгт өгвидн.

⁹ Эн бооцана дараг бэрэд күцэтн, тегэд тадна кежэх керг бүтх! ¹⁰ Цугтан тадн эндр Деед Эзнэ, тадна Бурхна, өмн зогсчанат – отгудын толһачнр, медэтнр, ахлачнр, Израилин улс цугтан: ¹¹ бичкдүд болн күүкд улс, тадн дунд бөөх нүүж ирсн эмтн – таднд модд чавчдгнь чигн, ус зөөдгнь чигн. ¹² Тадн Деед Эзнлэ, тадна Бурхнла, эндр андһарарн бооца кехэр энд зогсчанат. Деед Эзн, тадна Бурхн, таднла эн бооца кежэнэ. ¹³ Тадниг Эврәннь улсан кехэр, тадна Бурхн болхар таднд үгэн өглэ, тиигж тадна өвкнрт – Абрахамд, Ицхакд болн Яковд тиим андһар тэвлэ. ¹⁴ Андһарар батлгдсн эн бооцаг би зуг таднла кежэхшв! ¹⁵ Эн бооцан эндр Деед Эзнэ, мана Бурхна, өмн маднла хамдан зогсчах эмтнлэ чигн, ода энд уга тадна үйнрлэ чигн кегджэнэ.

¹⁶ Бидн Египетд яһж бөөсиг тадн меднэлмт, дөкэд күүнэ улсин һазрар йовсиг меднэт. ¹⁷ Теднэ жигшүртэ кегдлмүдиг – модар болн чолуһар, цаһан мөңгэр болн алтар кесинь – үзлэт. ¹⁸ Тадн дунд залу күн эс гиж күүкд күн, эс гиж унг-тохмарн, эс гиж отгарн Деед Эзнэс, мана Бурхнас, эндр хажихэд талдан бурхдт шүтхнь уга болтха! Тадн дунд хор болн һашудх урһмл һарһх уңг бичө өсктхэ! ¹⁹ Кемр кен чигн күн эн бооцана үгцэг соңсхларн, бийэн эдслэд бичө дотран иигж келтхэ: «Эврәннь һацлһар һардвр кесн бийнь нанд цугнь сэн болх». Тиигж услгдсн һазр хагссн һазрла

хамдан үрх*! ²⁰ Деед Эзн тиим күүнэ геминь тэвж өгшго. Терүнэ шүүртэ уурнь тер күүг хуухлх, эн эрүн бичгт бичгдсн цуг харал терүн деер буух. Деед Эзн терүнэ неринь теңгр дорас биллх. ²¹ Деед Эзн Израилин отгудас эн күүг харалла харлулх. Закана эрүн бичгт бичгдсэр тиигж кех.

²² Тадна үйнр – хөөт бээх үрдтн болн хол нутгудас ирсн талын улс Деед Эзнэ цухлан күргсн эн назра түрү-зүдү бөөдл үзх, ²³ мок болн давс үзх, өгрсн назр үзх, тиим назрт тэрэ тэрж урһаж болшго, тенд нам өвсн чигн урһшго. Эннь Содом болн Гомора, Адма болн Цевоим балһсд Деед Эзнэ догшн уурт уга кегдснлэ эдл. ²⁴ Келн-улс цугтан келцхэх: «Деед Эзн юунас көлтэ эн назриг иигсмб? Юунас көлтэ Тер догшн ууран харһв?» ²⁵ Теднд иим хэрү өгх: «Юңгад гихлэ эн эмтн Египетэс харһхд Деед Эзнэ, теднэ өвкнрин Бурхна, бооцаг мартж. ²⁶ Тедн йовад талдан бурхдт шүтцхэв, теднд мөргцхэв. Тер бурхдыг тедн меддго билэ. Деед Эзн теднд бичэ шүттхэ гисмн. ²⁷ Тегэд Деед Эзн эн назрт уурлад, эн эрүн бичгт бичэтэ харалмудыг цугтаһинь терүнд буулһв. ²⁸ Догшн ууртаһар болн һалзу бөөдлтөһөр Деед Эзн тер назрас тедниг ондан орн-нутг тал көөв, ода чигн тедн тенд бөөһө».

²⁹ Нуувч юмн Деед Эзнд, мадна Бурхнд, бөөнө. Ил юмн маднд болн мадна үрдт мөңкинд өггдсмн: бидн эн Закаг күцэх йоставидн.

*Кемр эмтн килництэ жирһлэн үлдэхлэ,
Деед Эзн теднэ буруһинь тэвж өгх*

30 ¹ Тиигэд би таднд эн эдслһиг болн харалыг цугтаһинь келж өгүв. Нег дэжж, тер келн-улс дунд бөөхлэрн, тадниг тенд Деед Эзн, тадна Бурхн, тараһад хайхла, таднд ухан орх. ² Тегэд тадн Деед Эзн, тадна Бурхн, тал хэрү ирэд, эврәннь үрдтөһөн зүркэрн болн седклэрн Терүг соңсхла, эндр мини закчасар, ³ тиигхлэ Деед Эзн, тадна Бурхн, тадниг урдк сэн бөөдлд өршөһэд хэрү орулх, тегэд бөөсн күүнэ улс дундас Тер тадниг харһж авх. ⁴ Нам тадн хамгин теңгр-назрин захд көөгдсн бийнь Деед Эзн,

* ^{29:19} Деер келгдсн үлгүр иим чинртэ: «Энүнэс көлтэ сэн улс му улсла хамдан үкх».

тадна Бурхн, тендэс тадниг хэрү авх. ⁵ Деед Эзн, тадна Бурхн, тадниг өвкнрин һазрт авч ирх, тегэд тадн дэкн тер һазрин эзн болхит. Деед Эзн тадниг өвкнрэсн үлү күцэмжтэ болн тооһарн теднэс оln болдгар кех.

⁶ Деед Эзн, тадна Бурхн, тадниг болн тадна хөөт үйнриг соңсхврта кех. Терүнд зүркэРН болн седклэРН дурлад, амд үлддгэр кех. ⁷ Деед Эзн, тадна Бурхн, тер харалмудыг цугтаһинь тадниг мөрдж йовх дурго хортн деер болн дээсн деер буулһх. ⁸ Тадн болхла, дэкн Деед Эзиг соңсхит, эндр мини таднд келжэх Терүнэ зааврмудыг күцэхит. ⁹ Деед Эзн, тадна Бурхн, таднд цугинь өгх: кергтн күцэмжтэ болх, хөөт үйнр оln болх, малын төл өсх, тэрэнэ урһц байн болх – ямаран чигн олзта-орута юм өгх. Деед Эзн тадна өвкнрт килмжән өгэд байрлж йовснла эдлэр, дэкн чамаг сән бөөдлд орулсндан байрлх. ¹⁰ Яһад гихлэ тадн Деед Эзиг, тадна Бурхиг, соңсад Закана әрүн бичгт бичэтэ Терүнэ зааврмудыг болн зокалмудыг күцэхит. Деед Эзнд, тадна Бурхнд, тадн әрүн зүркэРН болн седклэРН хэрү ирхит.

¹¹ Болв эндр мини таднд өгчөх зааврмуд дегд күнд биш, таднас холдсн уга. ¹² Тедн теңгрт бөөхш, тадн иигж келж чадшгот: «Мана төлө кен теңгрт һархмб, кен тедниг буулһж авч ирэд, күцэтхэ гиж маднд өгхмб?» ¹³ Теднь теңгс һатц биш, тегэд тадн иигж келж чадшгот: «Бидн тедниг күцэдгэр мадна төлө кен теңгс һатлад авч ирэд тедниг маднд өгхмб?» ¹⁴ Эн зааврмуд таднд дегд өөрхн, тедн тадна келнд болн тадна зүркнд. Тедниг күцөх арһ таднд бөөнө!

Әмд-менд бөөхиг эс гиж үклиг шүүж авлһн

¹⁵ Тегэд эндр би таднд жирһл болн сән бөөдл, эс гиж үкл болн зовлң шүүж автха гижәнөв. ¹⁶ Би тадниг Деед Эзнд, тадна Бурхнд, дурлтха гиж закчанав, Терүнэ хаалһар йовад, Терүнэ зааврмудынь, зокалмудынь болн закадынь күцэтхэ гижәнөв. Тегэд тадн әмд бөөхит, олар өсхит. Деед Эзн, тадна Бурхн, тадна эзлхәр йовх һазрт таниг әдслх. ¹⁷ Болв кемр тадн Терүнэс буру эргэд, соңслго хаалһасн хажһһэд талдан бурхдт шүтэд иткхлэ, ¹⁸ тиигхлэ – би ода таднд келжәнөв – маһд уга тадн үкхит! Тиигхлэ тадна эзлхәр йовж йовх Йордана цаадк һазрт удан бөөшгот.

¹⁹ Эндр би теңгр назр хойриг герч болтха гиж дууджанав: жирһл болн үкл, әдслһ болн харал би таднд йилһж автха гиж келүв. Тадн жирһл шүүж автн, тегәд тадн болн тана хөөт үйнр әмд үлдхит. ²⁰ Тегәд Деед Эзнд, тадна Бурхнд, дурта болхит, Терүг соңсхит, Терүнд итклтә болхит. Деед Эзнд тадна жирһл, тадна өвкнр Абрахамд, Ицхакд болн Яковд андһарлад өгх болсн назрт тадн ут нас наслад жирһхит.

Навина көвүн Ешуаг Мошен дару орулгдј авлһн

31 ¹ Моше йовад Израилин улст цугтаднь иигж зәңглв: ² – Би ода 120. Нааран-цааран йовлһнд чидл күрчәхш. Терүнәс даву Деед Эзн нанд келв: «Чамд Йордан хол һатлх арһ уга». ³ Деед Эзн, тадна Бурхн, Эврән тадниг дахулад йовх. Тенд бәәх улсиг Тер алх, назринь тадн авад эзлхит. Ешуа Деед Эзнә даалһсар тадниг дахулж йовх. ⁴ Амореямүдин хаадудта, Сихонла болн Огонла, теднә назрла кесн әдләр эн улсиг Деед Эзн алх. ⁵ Деед Эзн таднд эн улсиг диилх диилвр өгчәнә, тегәд әдниг мини келсәр кетн. ⁶ Дәәснәсн бичә әәтн, чаңһ-чиирг болтн, Деед Эзн, тадна Бурхн, таднла хамдан йовж йовна, тадниг хайшго, тадниг үлдәшго! – гиж Моше келв.

⁷ Дәкәд Моше Ешуаг дуудад, Израилин улсин нүүрт келв:

– Чаңһ-чиирг, зөргтә бол. Деед Эзнә эн улст өгх болсн назр талнь чи дахулж одхич. Тиигх болж Тер эн улсин өвкнрт андһар өгсн бәәж. Эн назриг теднә үлмәд орулхич. ⁸ Чини өмн Деед Эзн йовх, Тер хажудчнь бәәх. Чамаг Тер үлдәшго, чамас салшго. Бичә ә, бичә үүм!

Зака умшх заквр

⁹ Эн Закаг Моше бичж авад, Левин хөөт үйнрт болн Израилин медәтнрт өгв. (Левин хөөт үйнр Деед Эзнә Бооцана хәәрцг авч йовна.)

¹⁰ – Долан жил болад, нег дәкж өрән хәрүлһнә Жолмин нәәрт, ¹¹ Израилин улс цугтан Деед Эзнә, тадна Бурхна, өмн Терүнә шүүж авсн назрт цуглрхла, эн Закаг соңсхад умштн.

Терүг Израилин улс цугтан соңстха. ¹² Эмтиг цугтаһинь цуглул – залусиг, гергчүдиг болн бичкүдиг, бас тадна балһсдар бөөдг нүүж ирсн эмтиг, – цугтан соңстха, дастха. Тедн Деед Эзиг, тадна Бурхиг икэр күндлэд, эн Закаг сольвр угаһар күцэх йоста. ¹³ Энүг меддго бичкүдүд бас соңсад дастха. Тедн Деед Эзиг, тадна Бурхиг, икэр күндлх йоста. Тадн Йордана ца тер һазриг эзлэд, бөөрлэд бөөхэр йовхларн кезэ чигн тиигх йоста болжанат, – гиж Моше закв.

Деед Эзн Мошед болн Навина көвүн Ешуад үзгднэ

¹⁴ Деед Эзн Мошед келв:

– Чини үкх цаг өөрхн. Ешуаг дууд, Харһлтын Шатрт Мини өмн зогстн. Тенд Би терүнд даалһвр өгнөв.

Моше Ешуа хойр Харһлтын Шатрт ирнэ. ¹⁵ Шатр дотр теднд Деед Эзн үүлн бахн болж үзгдв. Үүлн бахн Шатрин үүднд зогсв.

¹⁶ – Удлго чи давсн өвкнртән күрэд тогтнхич. Эн улс болхла орж ирх һазрин күүнэ бурхдт шүтх. Тедн Намаг үлдәһэд, теднлө кесн Мини бооцаг эвдх. ¹⁷ Тиигхлэ Би теднд уурлад, тедниг бас үлдэхүв. Би теднэс салхув, тедн талдан улсин олвр болх. Тедн олн түрү-зүдү бөөдлд орх. Тегэд тедн иигж келх: «Маднла мана Бурхн уга болсар бидн иим бөөдлд орвидн!» – гиж Деед Эзн Мошед келв. – ¹⁸ Йос эвдсн учр деерэс болн тедн талдан бурхдт шүтсэр, Би теднэс хэрү эргнөв.

¹⁹ Тегэд бийдән эн ду бичж автн. Эн дууг Израилин улст дасх. Тедн терүг давтад бөөтхэ, хөөннь теднэ өмнэс эн дун Мини герч болх. ²⁰ Би теднэ өвкнрт өгх болад андһарлсн һазрт тедниг күргнөв. Тер һазр үсэр болн балар байн. Тедн тенд цадтлан идцхэх, тарһлх. Тегэд талдан бурхдт шүтэд көдлх! Намаг болхла һолад Мини бооцаг эвдх. ²¹ Теднд олн түрү-зүдү бөөдл үзгдх, тиигхлэ эн дун герчнь болад гемшэх. Нам тер цага үйнр эн дууг тодлх. Ода бийнь тер андһар өгсн һазрт тедниг күргэд уга болвчн, Би теднэ седклинь меджәнөв!

²² Тер өдртән Моше тер дууг бичж авад, Израилин улст дасхв.

²³ Деед Эзн Навина көвүн Ешуад келв:

– Чаңһ-чиирг бол, зөргтө бол. Мини теднд өгх болад андһарлсн һазр тал тедниг чи дахулад йовхич. Би чамла йовхув.

Закана әрүн бичг Бооцана хәәрцгин хажуд тәвгдәж

²⁴ Моше әрүн бичгт Закаг кевтнь чилтл бичхлә, ²⁵ Деед Эзнә Бооцана хәәрцг авч йовдг левитмүдт даалһвр өгв:

²⁶ – Эн Закана әрүн бичгиг авад Деед Эзнә, тадна Бурхна, Бооцана хәәрцгин хажуд тәвтн. Эннь терүнд чини өмнәс кех герч болх. ²⁷ Тадниг соңсхвр уга, һацата заңтаһитн би меднәлм! Нам ода намаг әмд деерм, тадн Деед Эзиг соңсжахшит. Намаг үкхлә, юн болх? ²⁸ Отгин медәтһриг болн ахлачһриг нан тал цуглулад авч иртн. Теднд би чаңһар эн үгмүд келсүв, теднә өмнәс теңгр һазр хойриг герчд дууднав. ²⁹ Намаг үкснә хөөн тадн му йовдл һарһад бәәхиг меднәв. Мини орулсн хаалһас тадн хажихит. Иргчдән тадн түрү-зүдү бәәдлд орхит, яһад гихлә Деед Эзнд дурго йовдл һарһад бәәхит, кесн кергәрнь Терүнә цухл босххит.

Мошен дун

³⁰ Моше эн дууна үгмүдиг келв. Цуглрһсн Израилин улс терүг чиләтл цугтан соңсцхав.

32 ¹ «Мини келсиг, теңгр, соңс!
Мини келсиг, һазр, соңс!

² Мини ном хур мет асхрх,
Мини ном чиг мет асхрх,
Хур асхрад өвс норһх,
Хур асхрад ноһа услх!

³ Деед Эзиг би дууднав!
Мана Бурхна алдринь туурултн!

⁴ Тертн – хад чолунла әдл!
Терүнә кергнь күцәмжтә, хаалһнь үнн.
Тертн чик Бурхн, худл уга,
Тертн үннч, чик неквртә.

- 5 Терүнэ өмн өмтн килнцтэ,
Тедн Бурхна үрд биш!
Ичртэ юмн! Зүткэ үйнр!
- 6 Деед Эзнд тиигж ханвта?
О, эргү, ухан уга өмтн!
Тертн тадна Эцк, Үүдөһөч,
Тадниг тогтала, тадниг өсклө!
- 7 Кезэңк цаган чи ухал,
Кезэңк үйнрин цагиг ухал.
Эцкэсн сурлч, келж өгг,
Эврэн көгшд келтхэ чамд.
- 8 Деед Бурхн өмтнд һазр өгчөхд,
күүнэ бүл босхад үүдэжөхд,
Бурхна көвүдин тооһар Тер
һазрин хүвинь йилһж өгв.
- 9 Деед Эзнэ хүвнь – Терүнэ улс!
Деед Эзнэ өнч авхнь – Яковин хөөт үйнр!
- 10 Эн өмтиг Тер көдэд олж,
өмн уга, эжго теегт.
Тедниг Тер харсад хэлэлэ,
Тедниг нүднлөһөн эдл хадһлла.
- 11 Һәрд үүрэн манжах мет,
Һуужмулмудыннь деегүрнь ниснэ,
Живрэн делэд, теднэн өргөд,
Өрвлг деерэн авч йовна,
- 12 Тедниг Деед Эзн һанцарн дахулла,
Теднлэ күүнэ бурхн уга билэ!
- 13 Тедниг һазрин өөдмд өргв,
Тедниг тэрэнэ урһцар тежөв,
Тедниг хадын балар тежөв,
Хадын оливин тосар тежөв.
- 14 Үкрин өрмөр, ямана үсәр,
хурһдын өөкәр, хуцин өөкәр,

Башана малмудын, текин өөкэр,
Буудян сэн һуйрар тежэв!
Уста үзмин чаһр уулач.

- 15 Ешурун* тарһлад, заңта болв,
Махта, тарһн, зүткэ болв.
Бийинь үүдэсн Бурхнас салв,
Бийинь аврх Харсачиг бурушав!
- 16 Талдан бурхдар Терүг уурлулна,
Терүг жигшүртэ юмсарн уурлулна!
- 17 Бурхнд биш – шулмд бэрц бэрнэ,
Теднэ урднь меддго бурхд,
Талын һазрас ирсн бурхд,
Тедниг тадна өвкнр медхш.
- 18 Чамаг һарһсн Харсачан мартвч.
Чамд жирһл өгсн Бурхан мартвч!
- 19 Деед Эзнэ үрднь Терүнд
дурго болсинь жигшж үзв.
- 20 „Теднэс Би буру хэлэсүв!
Тегэд яһдг чигн, – гив, –
Тедн үрсн му үйнр,
Тедн иткл уга үрд.
- 21 Намаг худл бурхдар уурлулв,
Намаг һар кегдлмүдэр уурлулв.
«Эмтн» гиж келгдшго улс илгәнэв:
Үлү үзх седвэр орултха,
Эргү эмтн тедниг уурлултха!
- 22 Мини цухлас һал шатв,
Үклин һазр күртл шатчана!
Тэрэг урһцтаһинь кевтнь шатах,
Уулыг улднь күрэд шатах!
- 23 Би тедниг зовлнд орулнав,
Би бөөсн сумарн ханав!

* 32:15 *Ешурун* – шүлглэнд ордг Израилин талдан нерн.

- 24 Тедн харһнад үкхдән күрх,
Тедн гемдән үктлән бэргдх!
Зерлг ангуд, моһан хор
Теднд Би бел кевүв.
- 25 Ыаза йовснь үлдэс үкх,
Гертән бөөсинь әәмшг бәрх!
Баһ наста көвүд, күүкд,
Нилхд, көгшд – цугтан үкх.
- 26 Би тедниг алхар седжәләв,
әмтнә тодлврас билләд хайхар,
- 27 Болв дээснь Намаг һутах!
Деерлкәд келх: Бидн диилвидн! –
Деед Эзн диилсн уга!“
- 28 Тедн ухан уга әмтнлм,
Теднд медх арһ угалм!
- 29 Ухата болхла медх билә,
Аштнь болхинь ухалхнь яһна.
- 30 Негхн күн миңһиг мөрдхий,
Нам хойрнь арвн миңһинь?
Тиигхлә Харсачнь тедниг бәрүлв,
Деед Эзн Әврән дээснднь өгв!
- 31 Теднә „харсач“ мадна Харсачла әдлцшго!
Мадна дээсн чигн энүнлә зөвшәржәнә.
- 32 Уста үзмнь Содомин мет,
Гоморан садын темсд мет:
Тер темсднь хорар дүүрң,
Уста үзмнь һашун хорн.
- 33 Теднә чаһрнь – моһан хорн,
Хорта моһан әәмшгтә хорн!
- 34 „Нанд хадһлсн юмн бәәнә.
Нанд бултулсн юмн бәәнә.
- 35 Эннь тедниг темтрәд ирхлә,
Эннь мини өшән, засглһн!
Теднә үклин өдр өөрхн,
Цагнь агчад, өөрдәд одв“.

- 36 Деед Эзн әмтән харсх,
 Деед Эзн мухласан хәәрлх:
 Цугтан тедн чидлән гееһәд,
 Мухласнь чигн, сулдан бәәснь
 Цугтан үкәд, күн үлдшго.
- 37 „Теднә ‚бурхд‘ ода яһсмб?
 Теднә нәәлсн ‚харсач‘ альдв? –
 Тиигж Деед Эзн келх.
- 38 Тадна бәрцин өөкинь идгүд,
 Тадна асхдг чаһр уудгуд яһла?
 Тедн ода тадниг авртха,
 Тедн ода тадниг харстха!
- 39 Хәләтн: Энтн Би, Бив!
 Нанас талдан бурхд уга!
 Би алдув, Би әмдрүлдүв,
 Би шавтадув, Би әмндүв –
 Нанас кен чигн аврч чадхмн уга.
- 40 Әврәннь һаран теңгрүр өргәд,
 Мөңк жирһләрн андһар өгчәнәв:
- 41 Би гилвксн үлдән бүлүдәд,
 Би һарарн зарһан кехлә,
 Тегәд дәәснәсн өшәһән авхув,
 Тегәд дурго улсан засглхув.
- 42 Мини сумн цусар ивтрх,
 Мини үлд махнас цадх,
 Алгдсн, бәргдсн улсин цусар!
 Өшәтнә ахлачнрин толһасар!“
- 43 Олн-әмтн, Терүнә келн-улст байрлтн!
 Деед Эзн мухласиннь цуснд өшәһән авх!
 Дәәснәсн Тер өшәһән авх,
 Дурта улсиннь һазринь цеврлх».
- 44 Моше Навина көвүн Ешуала хамдан ирәд әмтнд эн дууг соңсхв.
 45 Израилин улст энүг цугтаһинь соңсхад, 46 Моше келв:

– Эндр таднд келсиг цугтаһинь тодлад автн. Эврәннь бичкдүдт эн Закаг батар бэрэд күцэтхэ гижэ закч келтн. ⁴⁷Энтн йирдөн үг биш, энүнд тадна жирһл бэрэтэ. Тиим учр деерэс тадна эзлэд бээхэр седжэдг Йордана цаадк һазрт тадна жирһл ут болх.

Деед Эзн Мошег Нево уул деер хартха гижэ дуудна

⁴⁸Тер өдр Деед Эзн Мошед келв:

⁴⁹– Аварим уулмуд деер хар – Моавд бөөдг Ерихона тус Нево уул деер. Тендэс Израилин улст Мини өгчөх Канана һазриг эргнднь хэләһич. ⁵⁰Тер уул деер һарад тенд үкхич, тенд чи эврәннь өвкнр тал хархич. Тегэд Ор уул деер чини ах Ахарон үклә, эврәннь өвкнр тал харла. ⁵¹Яһад гихлә Цин гидг кәдә һазрт бөөдг Мерибат-Кадешин булгин хажуд, Израилин улс дунд, тадн Мини өмн килнц һарһвт. Израильд Мини әрүн бөөдлиг медүлсн угат. ⁵²Израилин улст Мини өгчөх һазр чи үзхич, болв терүнд чи оршгоч.

Моше Израилин 12 отгиг әдслнә

33 ¹Бурхна күн Моше үкхиннь өмн Израилин улст өгсн әдслһн эн. ²Тер иигж келв:

– Деед Эзн Синаяс ирв,
Деед Эзн Сеирд мандлв,
Паран уул деер харв,
Олн әрүн элчнрлә ирв.
Барун таласнь гилвксн һалта.

³ Тер Әврә улстан дурта!
Терүнә әрүннь цугтан – һартнь!
Терүнә кәлд цугтан сөгдв,
Терүнә келсиг кевтнь күцәнә.

⁴ Моше маднд Зака өгв,
Зөөрән Яковин улст заав!

⁵ Улсин ахлачнр цуглрад хурхла,
Израилин отгуд цуглрад хурхла,
Ешуруна улсин Хан болв!

- 6 – Рубен үклго, әмд бәәтхә,
Зуг отгиннь тонь бичә өстхә!
- 7 Йудан тускар Моше иигж келв:
– О, Деед Эзн, Йудаг соңс,
Йудаг әмтн талнь күрг!
Тер эврән бийән харна.
Терүг хортан диилхднь дөңн!
- 8 Левин тускар тер келв:
– Тана туммим урим хойр
Танд итксн күүнд бәәнә.
Массада Та терүг зөрлөт.
Мерибад терүг зарһд дуудлат.
- 9 Тер эцкән, экән медхш,
Ахнр-дүүнрән керглхәр седхш.
Тер көвүдән таньхш,
Тана келсиг тер хадһлна,
Тана бооца күцәнә.
- 10 Тана сурһмжиг Яковд дасхна,
Тана закаг Израильд келнә,
Тәклин ормд бәрц шатана,
Тана өмн утаһинь һарһна.
- 11 Деед Эзн, күчинь әдслтн,
Терүнә кергнь Танд таасгдтха!
Терүнә хортна белкүсинь хамхлтн,
Төрүц хөөннь бичә бостха!
- 12 Беняминә тускар тер келв:
– Деед Эзнә дуртань тогтун бәәнә!
Деед Эзн терүг оньдин харсна,
Эәм деернь тер амрчана.
- 13 Йосипин тускар тер келв:
– Деед Эзн терүнә һазриг,
Өндр теңгрин чиигәр әдслг,
Дорас һарчах усар әдслг,

- 14 Нарна илгэжэх урһц белглг,
Сарин өгчэх белгэр эдслг,
15 Кезэңк уулмудын ораһар эдслг,
Мөңк довудмудын өндрэс эдслг,
16 Һазрин зөөрэр, деерк юмсарнь эдслг.
Ахнр-дүүнрин дунд сунһгдсн
Йосипин толһан ора деер –
Шатчах буран дунд бөөдг
Деед Эзнэ йөрөл буутха!
17 Тер туурмжта! Түрүлж төрсн бух мет!
Терүнэ өврнь зерлг бухин:
Терүгэрн олыг тер мөргнэ,
Һазрин үзг болһниг мөргнэ!
Тиим кесг зууһад Эпримин улс,
Тиим миңһад Манашен улс!
18 Завулуна тускар тер келв:
– Завулун, кергтэн байртаһар бә!
Исахар, эврәннь сегтэн байрл!
19 Тедн уулур әмт дуудна,
Тенд үнн бәрц бәрнә.
Тедниг теңгсин зөөр теткнә,
Теднь элснд булата бөөж.
20 Гэдин тускар тер келв:
– Гэдин һазриг өргжүлснь евәлтә!
Гәд арслң мет бөөнә,
Толһаг, өмнк көлиг таслна!
21 Тер сән һазрта болв:
Тернь һардачин хувнь болжана!
Улсин һардачнр хурхла тер
Деед Эзнә седвәр күцөв,
Израилин туск шиидвр күцөв.
22 Дана тускар тер келв:
– Дан баахн арслң мет,
Башан уул деерэс һәрәднә!

- 23 Напталин тускар тер келв:
– Наптали евэлэр темдгдгдсн күн,
Деед Эзнэ эдсэр дүүрсн,
Барун, дора үзг эзлх!
- 24 Ашерин тускар тер келв:
– Ашер наадксас икэр эдслгдв!
Ахнр-дүүнрнь терүг хөөрлтхэ,
Көлин тавгнь олив тоснд булхтха.
- 25 Үүднэнчн төдгнь төмр, улан мөңгн,
Насни туршарт күчтэ болхич!
- 26 Ешуруна Бурхнла эдлцхнь уга!
Чамаг дөңнхэр теңгрэр хурдлна,
Эврәннь туурмжарн үүлэр ниснэ.
- 27 Мөңк Бурхн – хорһдх бөөрнчнь!
Мөңк Бурхна харнь – чини түшг!
Бурхн чини дээсиг көөһэд:
«Терүг ал!» – гиж захх.
- 28 Израиль үүмэн уга бөөх,
Яковин гер ээмшг уга –
Бөөсн һазрнь өдмгтэ, чаһрта,
Теңгр чиг дусаһад бөөнэ.
- 29 Израиль, евэлтэч! Эдлнь бөөхий?
О, эмтн, диилвртн Деед Эзнэс!
Деед Эзн харсх халхцчнь,
Тер чини туурмжин үлд!
Чини хортн зуһудхар седх,
Чи теднэ нурһинь ишкхич!

Мошен үкл болн оршалһн

34 ¹ Моавин тегш һазрас Моше Ерихона тус бөөдг Нево уулын Фасга ора деер харв. Деед Эзн терүнд тендк һазриг кевтнь үзүлв: Гиладас Дана һазр күртл, ²Напталин һазриг кевтнь, Эпримин болн Манашен һазриг, Йудан һазриг барун үзгин теңгс

күртл кевтнь үзүлв. ³Негевиг бас, Тиньгр назриг бас (Ерихона эс гиж Пальмин гидг балһсна дор назриг), Цоар күртл үзүлв. ⁴Тегэд Деед Эзн Мошед келв: «Мини Абрахамд, Ицхакд болн Яковд андһар өгсн назр эн. Энүг теднэ хөөт үйһрт өгх боллав! Би терүг чамд үзүллэв, болв чи тиигэрэн оршгоч».

⁵ Деед Эзнэ келсэр, Бурхна зарц Моше Моавин назрт өңгрв. ⁶ Бет-Пеорин хажуд Моавин тегш назрт терүг оршав. Ода күртл терүнэ үкэр альд бөөхинь күн медхш. ⁷ Тиигхд Моше 120 наста бөөж. Үктлнь нүднэ харань болн чидлнь баһрсн уга.

⁸ Израилин улс Моавин тегш назрт Мошед һундл төрж һучн хонгтан уульцхав. Тиигж Мошег санж ууляд уйдсн һашута өдрмүд давв.

⁹ Навина көвүн Ешуад цецн ухан орв. Яһад гихлэ Моше терүнэ толһад һаран күрглэ. Израилин улс терүг соңсад, Мошеһәр дамжад Деед Эзнэ өгсн заквриг күцэдг билэ.

¹⁰ Тер цагас авн Израилин улс дунд Мошелэ әдлцх дүңгә әәлдәч уга бөөж. Терүнлэ Деед Эзн чирәһәрн харһад күүндж. ¹¹ Деед Эзнә седвәрәр Египетд тер ямаран өвәрц юм болн темдгүд һарһдг билэ! Египетин хаанлань, терүнэ мухласла, терүнэ цуг орн-нутглань ямаран юм кеж йовла! ¹² Цуг Израилин улсин өмн ямаран күчтә юм, ямаран алдр болн әәмшгтә керг Моше кев!

Тээлвртэ толь

Алдр теңгс (Великое море) – өдгэ цагт Дунд һазрин теңгс гиж нерэдгднэ («Әмтнэ то авлһн» 34:6).

Анакин хөөт үйһр, анакмуд (анакимы) – Израилин әмтн ирхәс урд Хеврон әәмгт, Кананд, бәәрлж бәәсн улсин негнь. Тедн ик оврта анакмуд әмтнэ хөөт үйһр ик чидлтэ болн өндр нурһта бәәж («Әмтнэ то авлһн» 13:23; «Давтх Зақан» 9:2).

Асхлһна бәрц, асхх бәрц, чаһрин бәрц (возлияние) – Бурхна бәрцд орулхар авч ирсн асхлһна бәрц чаһр эс гиж зәрмдән тосн болдмн. Тедн тәкл тәқдг ормд асхгдна («Әклц» 35:14; «Левит» 23:13).

Ах гелң (первосвященник) – Ахарона тохма ах гелң эс гиж хамгин ах гелң. Бурхна зақаһар ах гелң зәрм йослл күцәх зөвтә чигн. Үлгүрһнь, жилд нег дәкж Хамгин Әрүн бәәрнд, Өргә герт, Сүмд тер орх зөвтә бәәж («Әмтнэ то авлһн» 35:25).

Ээлдэч (пророк) – Бурхна таалыг, Терүнэ илэр келсиг эмтнд күргэд келдг күн. Эрүн Сэкүснэ заасар ээлдэчнр иргчин бээдлин тускар келдмн, илдкч болн сурһмжлгч болж эмтиг гемэн эрэд Бурхнд итктхэ гисн дуудвр кенэ («Эклц» 20:6; «Эмтнэ то авлһн» 18:15; «Давтх Закон» 18:15).

Эрүн (святой) – Библид «эрүн» гисн үг «талдан, йирдэн эн делкэд ирлцшго медэн. Тегэд көндөж болшго». Хамгин түрүнд эн үг Бурхна. Эн үг «Хуучн бооцанд» зуг Бурхнд нерэдсн юмсин тускар бас келднэ: Эргэ гер, Сүм, Бурхна шүтэнэ юмсуд. «Эрүн» гисн үгэр Бурхнд иткдг эмтиг нерэддг бээж («Хуучн бооцанд» Израилин эмтиг нерэддг, «Шин бооцанд» Исус Христост иткдг улсин багиг тиигж келдг бээж). Эмтн чигн, юмсуд чигн эрүн юмнд эрэ һар күрхлэ, эрүслгддг болжана. Болв зэрмдэн эрүн юм зөвшөл угаһар көндөхлэ, Бурхна цухлла болн засглһнла харһулгдана. Энүнэ тускар нуувчар «Левит» дегтрт 6:18, 27 бөлгүдт бичэтэ. Эрүслгдсн эмтн болн юмсуд ямаран чигн цевр биш юмнла харһлго бээтлэн эрүн болжана. Кемр тедн цевр биш болхла, шинэс Бурхнд мөргхин төлэ эс гиж мөрглһнд орлцхин төлэ тедн бийэн цеврлх йоста («Нүүдл» 19:6; «Левит» 11:44-45; 14:8).

Барун үзгин теңс (Западное море) – өдгэ цагт Дунд һазрин теңс гиж нерэдгднэ («Давтх Закон» 11:24).

Бемб өдр (суббота, еврей келэр «шаббат») – еврей улсин долан хонгин доладгч өдр. Израильд эрүн өдр гиж нерэднэ. Мошен закаһар эн өдриг бүклднь Бурхнд нерэднэ. Тегэд бемб өдр көдлмш кедго өдр. Бемб өдр долан хонгин наадк өдрмүлэ эдл, Басң өдрин нарн суух кемэс авн бемб өдр нарн суутл болдг чигн («Эклц 2:2-3»; «Нүүдл» 16:23; 20:8-11; 31:13-17; «Левит» 16:31).

Бооцан (завет, договор) – Бурхн күүнлэ бооца кенэ эс гиж эмтн хоорндан нернэ төлэ кежэх хойр халхта бооцан. Түрүлэд болхла, Бурхн андһар өгнэ, күн терүнэ келсн зэрм зокалынь, закаһинь күцэх болж зөвшэрнэ. Бооцан нег халхта чигн болх билэ (Бурхн күүнд андһар өгнэ). Зэрмдэн бооцаг

кехин төлө бэрц бэрдг бээж. Бурхн болн эмтн хойран хоорнд кесн бооцан Библид хол орм эзлнэ. Эннь Библид Бурхн болн күн хойран хоорнд кегдсн эркн хол төр болжана. Синай уул деер Бурхн Мошеһэр дамжад еврей келн-улсла бооца кеж. Бурхн евреймүдиг әдслх болж, тедниг өшәтнәс харсх андһар өгч. Тедн Бурхнд итклтә болад, Терүнә седвәр күцәх йоста, тиигж Закана дегтрмүдт келгджәнә («Әклц» 9:9-17; 15:18; «Нүүдл» 6:4; 19:5-6).

Бооцана хавтха чолуд (скрижали Завета) – хойр чолун плиткс. Синай уул деер Бурхн Мошед өгсн Арвн Заавр чолун плиткс деер сииләд һарһгдж. Эн бооцан Израилин улсла кегдлә («Нүүдл» 24:12; «Давтх Закан» 4:13).

Буйсагдх юмн (заклятое) – Деед Энд бүклдән нерәдсн юмн бэрц бәрлһнд орх эс гиж буйсагдх йоста («Левит» 27:21). Буйсагдх юмн әрүн юмнас йилһрнә. Тедн дәәнд бәрж авгдсн юмсуд болжана. Деед Энд нерәдгдсн болад бүклдән буйсагдна. Зәрмдән балһсд кевтән буйсагдна («Давтх Закан» 13:12-17).

Буру номта улс (язычники) – кезәңк Израилин әмтн талдан улсиг буру номта улс гиж цугтаһинь келдг бээж. Яһад гихлә зуг евреймүд Негдсн Бурхнд мөргх йоста. Талдан улс болхла олн бурхдт иткдг бээж. Тедн шүтәнд иткәд, йосн Бурхна хортн болн Терүнә шүүж авсн Израилин улсин хортнд тоолгддг бээж. Зәрмдән тедн талдан әмтн гиж нерәдгджәж («Давтх Закан» 32:43).

Бурхна элч (ангел) – әмтнд Бурхна заавр күргәд, дөңнәд болн Терүнә седвәр зарлдг теңгрин элч («Әклц» 16:7).

Бурхна Сәкүсн (Дух Божий, еврей келнд «руах») – әмсхл, үләлһн, седкл. «Хуучн бооцанд» Бурхна Сәкүсн – чидл өглһн, әм орулһн болн цуг әмтә-киитә юмсиг дөңлһн. Бурхна Сәкүсн күүнд уха орулна, билгтә болн арһта кенә, Бурхнд церглх дуудвр кенә. Тегәд Бурхна Сәкүсн өврмжтәһәр һардачнрт болн әәлдәчнрт нилчән халдадг чигн («Әклц» 1:2; «Нүүдл» 31:3).

Гелц (священник) – шажна халхар Өргэ герт болн Иерусалимин Сүмд көдлмш кедг күн. Мошен Закаһар Израильд зуг Ахарона хөөт үйнр, Мошен ик ахин улс гелнүгүд болх йоста. Яһад гихлэ энүнэ төлө Ахарон Бурхнд церглтхэ гиж сунһгдсмн. Сүмд Бурхнд цергллһнэ көдлмш гелнүгүд теткдг, бэрц авч ирхиг хэлэдг, бурхн-шажна керг күцэлһиг болн диг-дараг һарддг улс. Теднд левитмүд нөкд болдг бөөж. Өргэ герин (хөөннь Сүмин) эрүн бөөрнд зуг гелнүгүд орх йоста. Гелнүгүд 12 багд хувагдад, селгәһәр көдлнэ. Тер гелнүгүдиг ах гелц толһална («Нүүдл» 30:30).

Гера – еврей келн-улсин чиңнүрэр 600 мг («Нүүдл» 30:13).

Гин – еврей келн-улсин шалдрң юм чиңнүрддг кемжән («Нүүдл» 29:40).

Һалын бэрц (огненная жертва) – Деед Эзнд һал шатаһад төкл төклһн, эс гиж һалд шатаһад бэрц бэрлһн («Нүүдл» 29:18).

Һару даах бэрц (возместительная жертва, жертва повинности) – иим бэрц Бурхна өмнэс эс гиж талдан күүнэ өмнэс һарһсн гемэнь сулдхлһн («Левит» 5:15).

Давсн (соль) – Библи дегтрт хадһллһн гисн темдг. Эдл-уушиг үрэлгө давсн яһж туслна, тиим кевэр Деед Эзнэ андһар сольгдхш («Әмтнэ то авлһн» 18:19).

Давста теңгс (Соленое море) – Әмн уга теңгс гиж өдгә цагт нерәдгднә («Әклц» 14:3).

Даман – Израильд бөөдг үсн тежәлтә бичкн зерлг адусн («Левит» 11:5).

Әфә (әфа) – еврей келн-улсин үүрмг юм чиңнүрддг кемжән, 23 л дүңгә («Нүүдл» 16:36).

Ешурун (Иешурун) – шүлгләнд ордг Израилин талдан нерн («Давтх Закан» 32:15).

Закан (Закон, еврей келэр «Тора») – Бурхн Эврэннь амтнэс ямаран жирһл күлэжэх болн ямаран мөргүл кехин туск ном. Эн Закон Израилин амтнд Мошеһэр дамжад Бурхн өгсмн. «Хуучн бооцанд» эн сурһмж болн белглсн тууж ик зуудан Мошен бичсн тавн дегтрт бээнэ. Эн дегтрмүд зэрмдэн Закон гиж нерэдгднэ. Мел тер учрар Закон Израилин амтнд тодрха сурһмж өгчөнэ, бурхн-шажна болн олна жирһл залад, янзтаһар бийән бэрлһиг тогтав («Нүүдл» 13:9; 24:12)

Израилин хамцан (общество израильское, община Израиля) – түрүн болж Израилин амтиг Египетэс Деед Эзнэ өгх болсн һазр талнь һархла нерэдв («Нүүдл» 12:3; 16:1). Израилин амтн гиж тогтсн 12 отг салу биш, Деед Эзнэ һардврар ни-негн хамцан болж бөөв. Деед Эзн эн амтиг шүүж авад негдүлхлэрн, тедн Бийиннь онц амтн болтха гиһэд, Терүнд церглтхэ гиһэд, Терүнэ заавр күцэтхэ гиһэд негдүлв.

Израиль – Яков Пени-Эльд Бурхнла ноолджах цагт, терүнд Бурхн «Израиль» гидг нер өгв. Яковин хөөт үйнр 12 отг болад, Израилин амтн гиж нерэдгдв. Хөөннь һазриг хувахла, ар үзгин 10 отг болн теднэ һазр «Израиль» гидг нер зүүв. «Шин бооцанд» Израилин амтиг бүклднэ «Израиль» гиж меднэ, тиигж теднэ һазриг бас нерэднэ («Эклц» 32:28; «Давтх Закон» 6:4).

Инжр модн (смоковница) – Израильд икэр урһдг сарсасн темснэ модн. Терүнэ темснь сән амтта, шимтэ. Тегэд чигн инжр модн тогтун болн элвг жирһлин темдг гицхэнэ. Инжр модн Израилин амтн гисн темдг болж чадхмн («Давтх Закон» 8:8).

Канан (Ханаан) – Хамин көвүн Ноахин ачнрин негнәннь нерн, эклцэс авн терүнэ хөөт үйнрин (Канана улсин) бөөсн һазрин нерн. Эн һазр Барун үзгин теңгсин болн Йордан һолын хоорнд бээнэ. Терүг Бурхн Абрахамд болн терүнэ хөөт үйнрт өгх болж. Хөөннь адһл уга Кананиг израильтянмуд дөөлэд эзлв. Тегэд Израилин һазр гиж нерэддг болв («Эклц» 9:18; 12:5-7; «Нүүдл» 6:4).

Канана улс (ханааней) – Библьд израильтянмуд иртл Кананд бөөсн отгуд цугтан Канана улс гиж нерэддг бээж. Эн амтн онг-онгдан тохмта болад, ик зуудан Финикиян улсин төрлмүдт тоолгджаж. Зэрмдэн Библьд кананахн гиж ор һанцхн отгиг нерэднэ. Тер амтн цугтан олна нүүрт бийэн бэрж чаддго болн догшн буру номта улсин авъяс үзүлдг бээж. Тегэд израильтянмуд теднэ ик зууһинь алв. Тедниг Бурхна засгла харһулад бөөв. Наадк кананахн израильтянмудт көөгдв эс гиж алв өгх йоста. Кананд бөөрлхэр үлдсн кананхн буру номта бурхдт иткдг болв. Тедн израильтянмудыг оньдин түкрнэ («Эклц» 10:18-19; 12:6; 15:21; «Нүүдл» 3:8).

Керүбмүд (херувимы) – күчтэ живртэ Бурхна элчнр («Эклц» 3:24).

Керчлһн (обрезание) – көвүдин болн залусин махмудын үзүринь керчлһн. Абрахамд Бурхна өгсн зааврар, евреймүдин көвүн болһнд, төрснәннь хөөн, нээмдгч өдртнь, керчүллһнэ авъяс күцэдг бээж («Эклц» 17:9-27; «Левит» 12:3). Керчлһн зааврин темдг болж тоолгдна. Бурхн болн Абрахамин хөөт үйнрин хоорнд кедг бооцан. Күн өрк-бүлтгәһән хамдан Бурхна амтн болад, Бурхна номд шүтнэ. Керчлһн Израилин амтнлэ бөөнэ гисн темдг. Евреймүдиг «керчүлгдсн» улс гинэ. Талдан цуг амтн – ор һанцхн Бурхн уга буру номта улс – «керчүлгдсн биш» гиж келнэ.

Килнцэс цеврлһнэ бэрц (жертва за грех, очистительная жертва) – Һарһсн килнцэс цеврлһн гиж иим бэрц бэрнэ, цевр биш юмнас болн седклин зөвүрэс («Левит» 4:2-35).

Киттим – хуучн цагт Кипр арлын нерн («Эмтнэ то авлһн» 24:24).

Куш – Куш орн-нутг Нил холын экнд, Египетэс өмн үзг тал (өдгэ Судана болн Эфиопиян һазрт) бээж («Эклц» 2:13).

Левитмүд (левиты) – Яковин һурвдгч көвүн Левин хөөт үйнр. Мошег бөөсн цагт Бурхн Ахарона хөөт үйнриг шүүж авч.

Ахарон Левин отга күн. Тедн Бурхна гелнүгүд болж. Левин наадк үйир цугтан тедниг левитмүд гиж нерэднэ. Тедн Өргэ герт гелнүгүдт нөкд болад көдлх зөвтэ. Израильд эдн һазр уга ор һанцхн отг яһад гихлэ тедн Өргэ герт көдлдг бөөж, хөөннь Сүмд. Талдан отгин евреймүдт тиим зөв уга. Дэкэд болхла, левитмүд Зака дасад, эмтн дунд багшлжаж. Эдн Сүмд мөргүл кеһэд дуулдмн. Һазрин ормд левитмүдт эзлх балһсд болн Израилин талдан отгин бөөрнд тегш һазр эзлх зөв өггдж («Нүүдл» 38:21; «Левит» 25:32).

Лог – литр олив тосна нег һурвнань («Левит» 14:10).

Мацг (пост) – Библид эн үг хотын цер гиж келгднэ. Зэрмдэн Бурхн-шажна учрар темдгтэ болзгар йирдэн нег өдр нам унд уушго. Иигж Бурхнд соңсхврта болжахан эс гиж зовлң үзгдхлэ уйджахан эс гиж сөрлт харһхла болн килнцэс һархар седхлэрн Бурхиг дуудад дөң сурдмн («Левит» 16:29).

Мотр (жезл, скипетр) – йосна темдг эс гиж Бурхна күч медүлдг тайг («Эклц» 49:10; «Эмтнэ то авлһн» 17:1-10).

Мөргүлин (өндр) орм (высота) – Канана бурхн-шажна эрүн бөөрн. Тиим гер өндр довудын ора деер тэвгддг бөөж. Зэрмдэн ик моддын дор эс гиж тиньгр һазрт бэрдг чигн. Тенд Астарт бурхнд нерэдэд бахнс зогсадмн. Тиигән Астартд бэрц авч ирдг болж. Тенд һазрин урһц шинртхэ гиһэд ончта мөргүлин проституц давулжаж. Тиим йовдл аэлдэчнриг дамжад Деед Эзн мел бурушадг бөөж («Левит» 26:30).

Назорей – еврей келэр иим күн эгл эмтнэс холжад, бийән Бурхнд нерэддг чигн. Тегэд андһар өгэд чаһр уушго, талдан хортан күргх юм эдлшго, үсэн хөөчлшго болн сахлан хусшго, дөкэд үксн күүнэ цогцд өөрдшго, нам тернь төрл-садн күн болсн бийнь. Эврәннь назорейин андһар өгсн болзгин чилгчэр онц бэрц авч ирэд, Өргэ герт (Сүмд) орхиннь өмн үсэн хусх кергтэ. Тиим шүтлһн назорейин бийиннь эс гиж төрсн цаглань экиннь андһарин ашнь чигн болад бөөх («Эмтнэ то авлһн» 6:1-21).

Омер – еврей келн-улсин үүрмг юм чиннүрддг кемжэн, 2,3 л дүңгэ («Нүүдл» 16:16).

Өдмгин бэрц (хлебное приношение) – Бурхнд, гелнүгүдт нерэджэх бэрц. Эннь тэрэнэ харц авхларн ханлтан өргдг темдг. Өдмгин бэрц түүкэ эс гиж хуурсн тэрэнэ буудян экн эс гиж үүлсн болн болһсн экн. Санхнь, тернь тоснла болн ладанла хольгдсн, давслгдсн болдг («Левит» 2:1-16).

Өргэ гер (скиния) – зөөдг сүркэ ик өргэ гер. Иим гер эргндэн хашалгдсн болдг. Хаша дотр тэкл тэkdг орм бөөх, уһалһна улан мөңгн сав болн Өргэ гер – Харһлтын Шатр эс гиж Бооцана өргэ гер бөөнэ. Өргэ герт Израилин эмтн гелнүгүдин дөңгөр Бурхнла харһлт кенэ. Шатр дотр хойр хора бөөнэ: эрүн бөөрн болн хамгин Эрүн бөөрн. Эрүн бөөрнд ширэ бөөнэ. Терүн деер эрүн өдмг болн кергтэ юмсуд тэвгднэ. Бас күж уңһадаг ширэ болн герлин гегэн бөөнэ. Бурхна зааврар израильтанмуд Өргэ гер кенэд, көдө һазрар йовхларн авад йовдг бөөж. Өргэ гер дотр Бооцана хээрцг бэрдмн. Израильд Өргэ гер Бурхна гер гиж тоолгдна. Өргэ герин өмн мөргэд, өдр болһн эмтн Терүнд бэрц бэрнэ. Соломон хан Ерусалимд Сүм бэртл тиигж кедг бөөж. Израилин эмтн Өргэ герин хашад орж чаджана, эрүн бөөрнд зуг гелнүгүд орх зөвтэ. Хамгин эрүн бөөрнд зуг ах гелн жилд нег дэжж орж чаджана. Өргэ герт Бурхн өвэрц кевэр цугталань бөөнэ гиж Израилин эмтн иткжэж («Нүүдл» 26:1-37; «Эмтнэ то авлһн» 1:50).

Песах (Пасха) – еврей улсин хамгин чинртэ нэр. Мошен һардврар Египетин ялчас сулдсн евреймүд нэр кенэ. Хамгин түрүнд Песах нээриг евреймүд Египетэс һархларн кеж, болв хөөннь эн нээриг жил болһн кедг болж. Ода күртл тиим нэр тедн кенэ. Бэрцд орулсн хөөнэ хурһиг бас «Песах» гиж келнэ («Нүүдл» 12:11).

Пилистин теңс (Филистимское море) – Дунд һазрин теңс гиж өдгэ цагт нерэдгднэ («Нүүдл» 23:31).

Рефаимүд (рефаимы) – кезэңк Кананд бөөсн өндр нурһта келн-эмтн («Эклц» 14:5).

Синай – уул (зэрмдэн Хорив гиж нерэднэ). Синайин тоха арлын девскр һазрт (өдгэ цага Египет) Бурхн Израилин эмтнлэ бооца кеһэд, Мошеһәр дамжад теднд Зака өгсмн. Моше Синай уул деер һарна. Тенд Арвн Заавр бичэтэ хавтха чолуд авна (талданар болхла Бооцана хавтха чолуд) («Нүүдл» 19:1-25).

Сөм (пядь) – бөдүн залуһин һарин ик хурһн чивчхэ хойрин хоорндк орм кирцхд 23 см («Нүүдл» 28:16).

Талант – еврей келн-улсин чиңнүр 35 кг дүңгэ («Нүүдл» 25:39).

Тос келһн, тос түрклһн (помазание) – асхлһна, цацлһна эс гиж олив тос күүнд, юмнд болв чигн түрклһнэ шишлң хуучна авъяс. Бурхна шүүж авсн гелнд эс гиж хан болжах күүнд тос түрkdг чигн («Нүүдл» 28:41). Тос түрксн юмн эрүн болж тоолгддг. Тедниг онц төрин төлө олзлдг чигн. Үлгүрнь, өргэ герт тәкл тәкдг ормд эс гиж өргэ герт бүклднь тос түрkdг болжана («Нүүдл» 40:9).

Тоха (локоть) – тохаһас һарин дунд хурһн күртл, өрәл метрәс невчкн баахн орм («Эклц» 6:15).

Улан теңгс (Красное море) – еврей келнд «Суф теңгс» гиж нерәдгднэ, эс гиж «Хулста теңгс» («Нүүдл» 10:19).

Урим болн туммим – Бурхна седвәр медх жирв («Нүүдл» 28:30).

Үклин һазр – (преисподняя, еврей келәр «Шеол» гинә) – һазрин гүүнд бөөх орм. Тиигәрән цуг эмтн үкснә хөөн үннчнь чигн, килнцтәнь чигн ордмн. Библьд еврей келәр эн орм йирдән «шеол» гиж нерәдгднэ. Орс келнд «там» гиж орчулгдна («Эклц 37:35).

Хомер – еврей келн-улсин үүрмг юм кемжәлдг 230 л. Эн 10 ефәлә болн 100 омерлә әдл («Левит» 27:16).

Хореймүд (хорреи) – Эдом гидг һазрт кезэңк цагас авн бөөдг эмтн: тедниг Эсавин хөөт үйнр көөж һарһж («Эклц» 14:6).

Хөөт гергн (наложница) – иим гергиг залу күн эзлхэр герэдэн орулж авдг бөөж. Хөөт гергн онц зөвтэ: йосндан болхла эн мухлаһас өөдэн зөвтэ, зуг гергнэһнь дор зөвтэ («Эклц» 22:24).

Хуссоп (иссоп) – каңкнһн үнртэ урһмл. Хуссопиг уснд эс гиж цуснд норһад күүнд эс гиж өлг-эдт цацад, мөргүл кехлэ цеврлдг бөөж («Нүүдл» 12:22).

Цевр, цевр биш (чистый, нечистый) – «Хуучн Бооцанд» эн үг ик зуудан бурхн-шажна цевр керг күцэхлэ олзлгдна. Мошен Закаһар Израилин эмтн цевр болн цевр биш юмиг йилһх йоста. Шишлң мал, шовуд болн заһсд, юмсуд болн хот-хол цевр биш болж тоолгддг бөөж. Күүг бас йилһдг бөөж. Керг күн бузр хот эс идһн болхла, му гемтэ, арсна гемтэ эс гиж үкһн юмна күш көндөһн уга болхла, цусн һарчах шав уга болхла, тиим күн цевр болж тоолгддг чигн. Күүкд күн сарин кир ирхлэ эс гиж үр һарһсна дару цевр биш гиж тоолгддг бөөж. Арсна гемтэ болн зэрм талдан гемтэ эмтн бас цевр биш гиж тоолгддг болжана. Цевр биш эмтн бурхн-шажна кергт орлцшго, нам цевр юмсудт һаран күргшго. Бийән цеврлхин төлө шишлң авъяс күцэдг чигн. Цеврлхин төлө күн бэрц бэрх йоста, тер күүнд хуссоп цацад цеврлхмн болжана. Дөкэд бийинь усар цеврлөд, хувцинь уһах кергтэ («Левит» 7:19; 10:10; 13:13; «Эмтнэ то авлһн» 19:17-19; «Давтх Закон» 14:3-21).

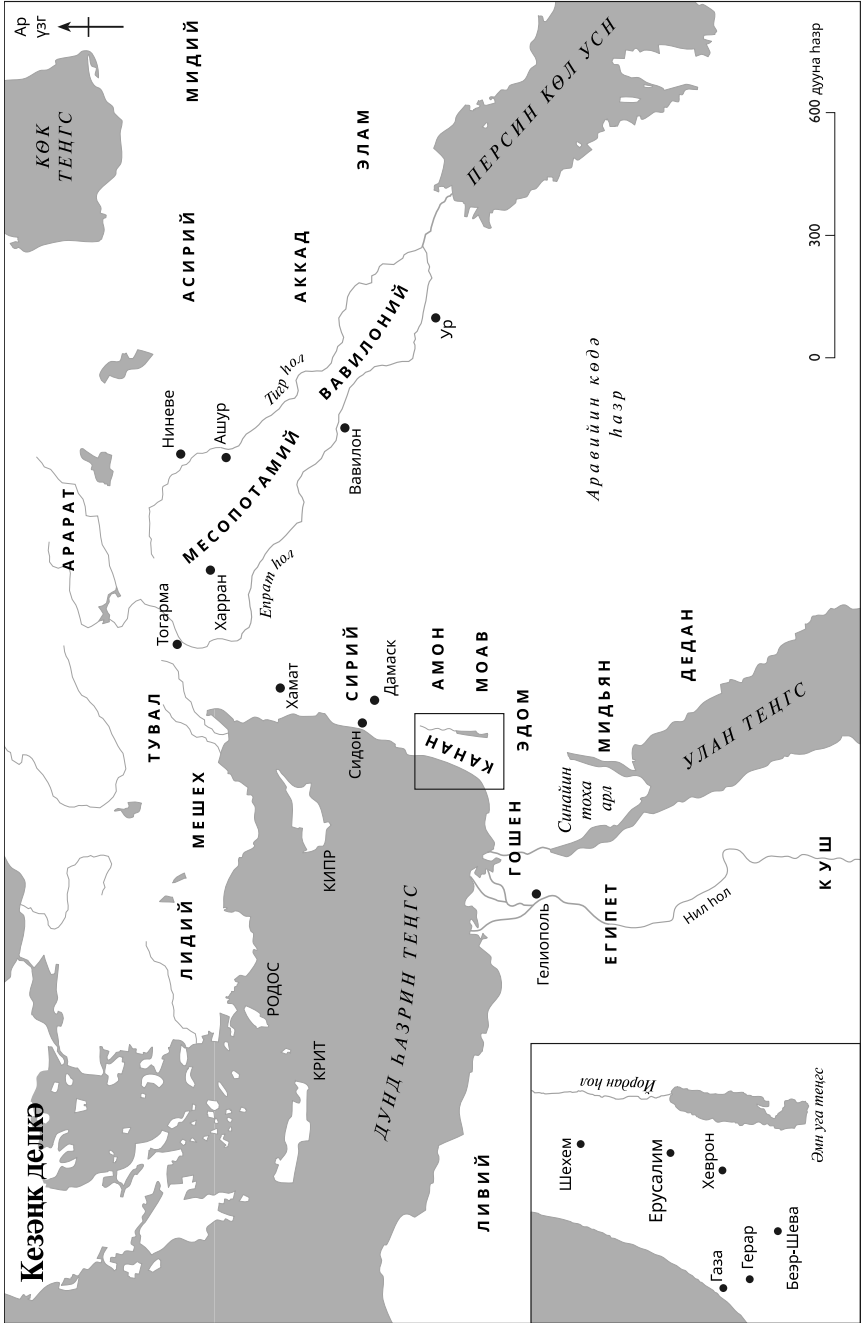
Шаталһна тэкл, бүклднь шаталһна бэрц (всесождение) – эннь онц бэрц бэрлһн. Яһад гихлэ терүнд нерэдһн мал бүклдөн тэклин ормд шатагдмн. Ыал шатахла, бэрц утанд хуврнэ. Тер бэрцэс теңгр тал өөдлһн каңкнһн үнр Деед Эзнд тааста болдг чигн («Эклц» 22:2; «Левит» 1:2-17).

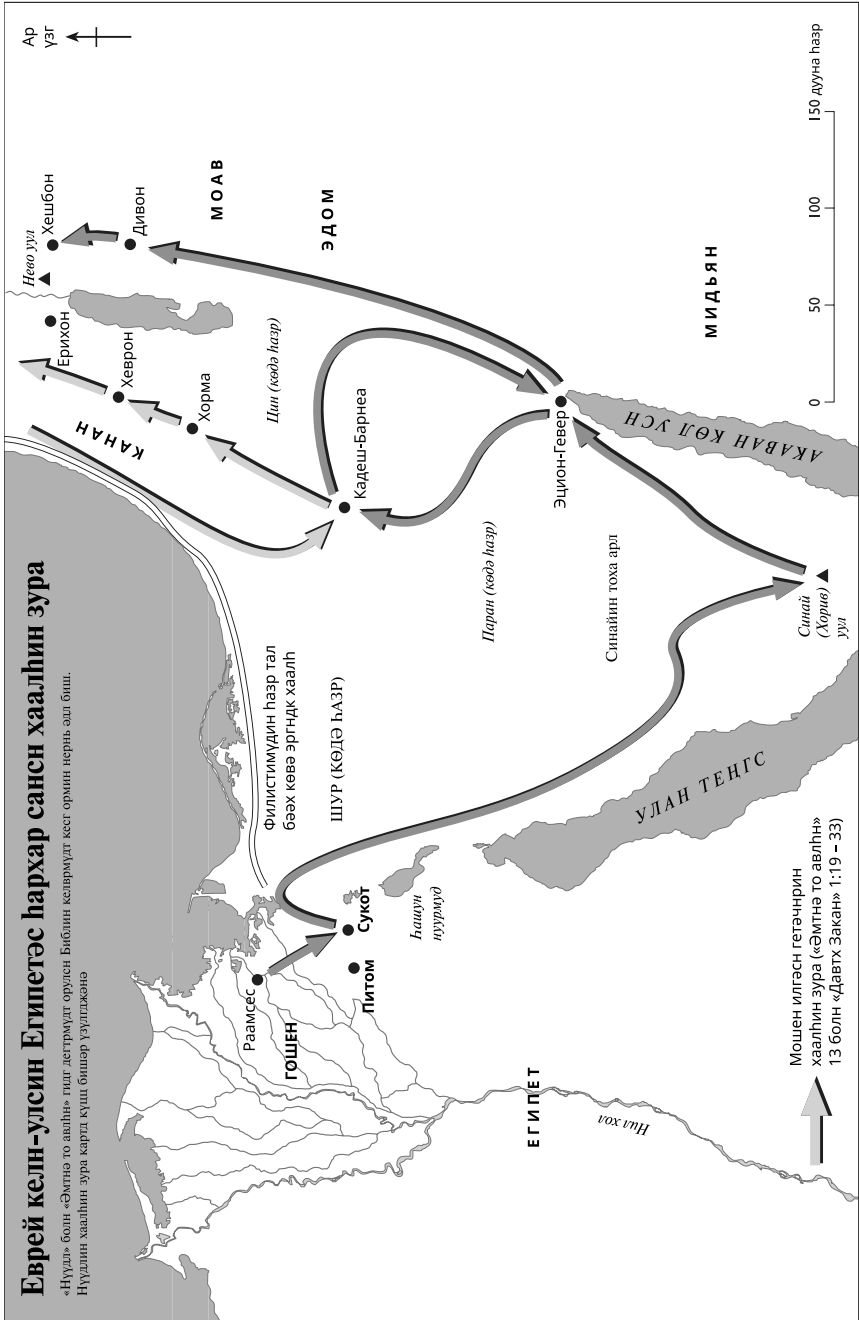
Шекель – еврей келн-улһин чиңнүрэр 11,5 грамм («Эклц» 23:15).

Шүтэн (идол) – бурхна дүрстэ зург эс гиж бичкн көшө («Нүүдл» 20:4).

Эвцлһнэ бэрц (жертва мира) – иим бэрцэр Бурхнла чик хэрлцэ бэрхэр болн эвцлһ нээрлхэр, хэрү өмнк кевэрн Терүнлэ бөөхин төлө кежэх бэрц. Малыг алсна хөөн өрәлинь тәклин ормд шатана, наадк өрәлинь бэрц авч ирсн күн, терүнэ өрк-бүл болн гелңг иддг чигн («Левит» 3:1-17).

Яхве – Бурхна эврә нерн. Еврей үзгәр иигж бичгднэ – יהוה (YHWH). Эн нерн чикәр яһж келгдх болн яһж тогтсинь ода күртл зүтклдән бола. Библин кесг орчуллһнд «Иегова» гиж келгджәнә. Болв эннь төв биш. Эннь эндр «Яхве» гиж тоолгджана: «Тер, оньдин бөөдг». Бурхна нериг чикднь соңсхад келшгон төлө, Вавилона бэрәнә хөөн евреймүд «Адонай» гиж келжәв. Эннь орчулгдхла – «Мини Деед Эзн» («Әклц» 2:4; «Нүүдл» 3:15; «Давтх Закан» 6:13).

Һарг

Нүр үг	3
Эклц	5
Нүүдл	104
Левит	182
Өмтнө то авлһн	238
Давтх Закан	317
Төөлвртө толь	387
Картс	398

Мобильные приложения с библейскими текстами на калмыцком языке

Библь хальмг келнд:

Библин келврмүд:

Мошен тавн дегтр

*Пятикнижие на калмыцком языке
Pentateuch in the Kalmyk language (ISO: xal)*

Институт перевода Библии
101000 г. Москва, Главпочтамт, а/я 360
www.ibt.org.ru

Подписано в печать 30.03.2023. Формат 60×90^{1/16}.
Печать офсетная. Усл. печ. л. 25. Тираж 1000. Заказ №

Отпечатано в АО «Первая Образцовая типография»
Филиал «Чеховский Печатный Двор»
142300, Московская область, г. Чехов, ул. Полиграфистов, д. 1
Сайт: www.chpd.ru, E-mail: sales@chpd.ru, тел. 8(499)270-73-59